

BUÔN KRÔNG THỊ TUYẾT NHUNG

SỬ THI ÊĐÊ

**AGHAN MDRÖNG DAM VÀ
AGHAN Y'KHING JŨ - H'BIA YÂO**

NHÀ XUẤT BẢN ĐÀ NẴNG

- 2019-

2131-2019/CXBIPH/02-86/ĐaN-100
14,5 x 20,5 cm4268 – 2 (25.6.2019)

BUÔN KRÔNG THỊ TUYẾT NHUNG

SỬ THI ÊĐÊ

**AGHAN MDRÖNG DAM VÀ
AGHAN Y'KHING JŨ - H'BIA YÂO**

NHÀ XUẤT BẢN ĐÀ NẴNG

- 2019 -

**LUẬT TỤC BAHNAR (SONG NGŨ BAHNAR – VIỆT)
BUÔN KRÔNG THỊ TUYẾT NHUNG**

@2019. Bản quyền tác phẩm đã được bảo vệ. Mọi hình thức xuất bản, sao chụp, phân phối dưới dạng in ấn hoặc văn bản điện tử mà không có sự cho phép của tác giả và của Nhà xuất bản Đà Nẵng là vi phạm pháp luật.

MỤC LỤC

PHẦN THỨ NHẤT	21
GIỚI THIỆU VỀ NỘI DUNG SỬ THI AGHAN MDRÔNG DAM VÀ SỬ THI AGHAN KHING JŨ - H'BIA YÂO	21
1.Tóm tắt cốt truyện sử thi aghan Mdrông Dam	21
2.Tóm tắt cốt truyện aghan Khing Jũ - H'Bia Yâu.....	24
PHẦN 2: VĂN BẢN TIẾNG ÊĐÊ.....	28
Klei aghan Mdrông Dam.....	28
Klei aghan Y'Khing Jũ- H'Bia Yâu	128
PHẦN THỨ BA: VĂN BẢN TIẾNG VIỆT	222
Sử thi aghan Mdrông Dam	222
Sử thi aghan Y'Khing Jũ - H'Bia Yâu	316

LỜI GIỚI THIỆU

Sử thi Tây Nguyên là một thành tựu văn hóa độc đáo được sáng tạo bởi các dân tộc thiểu số Êđê, Mnông, Bahnar, Sđăng, Stiêng, Raglai, Jrai... ở vùng đất Tây Nguyên, Việt Nam. Các tác phẩm sử thi Tây Nguyên không chỉ là những công trình nghệ thuật đặc sắc của văn học truyền khẩu mà còn được xem là tư liệu quý hiếm chứa đựng tri thức dân gian, là bộ "bách khoa thư" thể hiện phong tục, tập quán, tín ngưỡng, lịch sử của các tộc người thiểu số Tây Nguyên. Đây là một hiện tượng đặc biệt, có giá trị vô cùng to lớn đối với quá trình văn hóa tộc người và làm phong phú thêm kho tàng folklore Việt Nam và thế giới.

Môi trường bảo lưu "sử thi sống" ở Tây Nguyên

Tây Nguyên không chỉ thu hút mọi người bởi cung bậc của âm thanh công chiêng, sự đa dạng của hệ thống lễ hội trong mùa "ăn năm uống tháng" mà còn bởi sự độc đáo của di sản sử thi. Sử thi trở thành một hiện tượng văn hóa đặc biệt không chỉ có giá trị nội dung, nghệ thuật của nó mà còn bởi môi trường bảo lưu "sử thi sống" ở Tây Nguyên. Sử thi tồn tại và phát triển trong không gian văn hóa rộng lớn từ tỉnh Kon Tum, Gia Lai, Đắk Lắk, Đắk Nông, Lâm Đồng, Bình Định, Phú Yên, Khánh Hòa đến một phần của vùng đất Đông Nam Bộ là tỉnh Bình Phước. Mỗi dân tộc không chỉ có một tác phẩm mà có nhiều tác phẩm sử thi, có những tác phẩm mang tính liên hoàn, chúng không tồn tại đơn lẻ, cá biệt, độc nhất mà là một tầng văn hóa có phổ cả bề sâu lẫn bề rộng. Từ năm 1927, sử thi Kdăm Săn – Một tác phẩm được học giả L.Sabatier phát hiện và công bố trong Tạp chí Viện Viễn Đông Bác cổ ở Paris khiến giới học giả folklore ngõ ngàng về giá trị nội dung và giá trị

của nó. Ngoài các tác phẩm được giới trước năm 2007, 75 tác phẩm sử thi của các dân tộc được "Dự án sưu tầm, biên dịch sử thi" do Viện KHXH Việt Nam công bố, 388 nghệ nhân biết hát – kể sử thi, 5679 băng ghi âm 90 phút = 801 tác phẩm. Tính đến nay, đã có hơn 100 tác phẩm sử thi đã được công bố (chưa tính các dữ liệu mà Dự án chưa bóc tách). Kết quả này dần hé mở bức tranh rộng lớn, đồ sộ của sử thi cũng như sức sống mãnh liệt của nó trong đời sống văn hóa của các dân tộc Tây Nguyên.

Một điều đặc biệt là từ khi sử thi Y'Kdăm Săn được L.Sabatier công bố tại Paris đến nay đã hơn 100 năm, đọc giả trong và ngoài nước không chỉ bị thu hút bởi sự tồn tại sống động của nó trong đời sống các dân tộc Tây Nguyên hiện nay mà còn bởi số lượng đồ sộ của các tác phẩm trong thực tiễn. Trong các buôn làng của người Êđê, Mnông, Bahnar,... sử thi được hát – kể sinh động qua diễn xướng của nghệ nhân dân gian trong ngôi nhà dài, nhà rông, trên nương rẫy, trong các hoạt động văn hóa, lễ hội. Đây thật sự là một hiện tượng độc đáo, quý và hiếm thấy trên thế giới. Trong đó mỗi câu chuyện sử thi là một dòng đời sống động, khiến xã hội sử thi vừa huyền thoại vừa hiện thực. Điều đó chứng tỏ Tây Nguyên đã và đang lưu giữ một thế giới sử thi. Bộ tư liệu quý hiếm về tri thức bản địa, bộ "bách khoa thư" về phong tục tập quán, tín ngưỡng, sáng tạo nghệ thuật của các tộc người vùng núi Nam Đông Dương này.

Bên cạnh bếp lửa khi đêm về, nghệ nhân thường kể sử thi trong gian khách (gah) của ngôi nhà dài, trong sang drông (nhà rông), trên chòi canh rẫy (puk),... Sự tương tác qua lại giữa nghệ nhân và công chúng tạo nên sử thi sống ở Tây Nguyên. Trong một lần điền dã ở Buôn Ma Thuột, nhà văn Nguyên Ngọc từng kể rằng: Vào nhiều đêm, tôi đã từng chứng kiến nghệ nhân hát kể sử

thi tại nhà Ama H'Rin ở Buôn Akō Đông, Buôn Ama Thuật. Nghệ nhân Ama Thông nằm dài trên chiếc kpan đặt ở gian khách và cất giọng hát – kể sử thi, nhiều người ngồi vây quanh và chăm chú nghe, dường như họ không chỉ bị thôi miên bởi chất giọng của nghệ nhân mà còn bị cuốn bởi các tình tiết của chuyện (Ông nói với Đặng Kim Sơn). "Nếu như anh chứng kiến người Tây Nguyên nghe sử thi thì anh mới cảm nhận được sức mạnh của hiện tượng văn hóa sử thi", ông còn nhấn mạnh "Đây là một hiện tượng văn hóa độc đáo, có sức hút lạ thường". Vậy, hoạt động này được tạo nên bởi vai trò của nghệ nhân và cộng đồng. Câu chuyện kể một đêm không hết, nghệ nhân sẽ tiếp tục hát – kể cho mọi người vào những đêm tiếp theo, cứ thế, cứ thế câu chuyện sẽ được tiếp tục đến hồi kết thúc. Người Tây Nguyên quan niệm, mọi vật sẽ tiếp nối từ ngày này sang ngày khác, từ đêm này đến đêm khác, việc hát - kể sử thi cũng tương tự như một thực thể sống vậy.

Sử thi là một thể loại nguyên hợp – tổng hợp nhiều loại hình của folklore. Sử thi được lưu truyền bằng phương thức truyền miệng, sử dụng hơn 75% lối nói vần, luật tục (klei bhiã kđi), lời cúng thần (klei iêu yang, riu yang), lối văn kể chuyện (yã dliê klei đum),...Hành động, tính cách, ngôn ngữ của nhân vật và hàng loạt các sự kiện trong sử thi thể hiện thông qua vai trò của nghệ nhân. Nghệ nhân sử thi không chỉ am hiểu, thuộc klei bhiã kđi (luật tục), các làn điệu dân ca (kut mmunh), hát khóc (cok), diễn tấu cồng chiêng (tông cing car), điêu khắc dân gian mà còn có khả năng diễn xướng dân gian... Vì thế, nghệ nhân có tài năng thật sự mới thể hiện trọn vẹn "linh hồn" của tác phẩm sử thi.

Nghệ nhân tiếp nhận sử thi trong một thời gian khá dài, thậm chí cả một đời người. Như vậy, muốn kể sử thi, nghệ nhân phải tiếp nhận, lĩnh hội nó từ thời ấu thơ đến khi trưởng thành.

Các nghệ nhân được xem như là một thành tố quan trọng, không thể thiếu trong quá trình lưu truyền sử thi. Nghệ nhân với vai trò là người diễn xướng (người hát kể), tiếp nhận sử thi như tiếp nhận một yếu tố trong nền văn hóa của cha ông. Đây là lực lượng quan trọng đảm bảo liên tục quá trình lưu truyền sử thi từ thế hệ này sang thế hệ khác. Trong quá trình trao truyền di sản, sự tiếp nhận của cộng đồng không chỉ là nguồn thi hứng cho nghệ nhân hát kể sử thi phát huy tài năng vốn có mà chính họ là yếu tố cần và đủ để tạo ra các thế hệ nghệ nhân kế tiếp.

Hiện nay, những biến đổi kinh tế xã hội, sự đan xen, tiếp biến văn hóa tộc người là một trong những yếu tố làm biến đổi không gian xã hội Tây Nguyên, "Sử thi sống" ở Tây Nguyên đang đứng trước thách thức. Trước 1986, trong các làng người Êđê, Jrai, Bahnar, Sdang... có ít nhất hai đến ba nghệ nhân sử thi¹. Hiện nay, đa số các nghệ nhân tuổi đã cao, thường trên 60 tuổi, sức khỏe yếu dần, con số 388 nghệ nhân như Dự án công bố năm 2007 đến nay đã thuyên giảm đến gần 1/3. Điều đó cũng cho thấy, vài năm nữa chúng ta sẽ mất đi nghệ nhân hát kể sử thi, đây thật sự là một tổn thất lớn. Hơn bao giờ hết, vấn đề truyền dạy sử thi phải được tiến hành đồng bộ và thật khẩn trương.

Mạng lưới phức hợp của bức tranh đời sống xã hội và văn hoá tộc người

Văn học phản ánh cuộc sống và phục vụ cuộc sống. Một tác phẩm văn học không chỉ đạt tới sự hoàn thiện về nội dung và hình thức mà cả khi nó nhận được sự tiếp nhận từ phía độc giả. Đây là "mối quan hệ giữa văn học – hiện thực trong quá trình tiếp nhận, tác động, giao tiếp thẩm mỹ không chỉ thể hiện qua sự trùng

¹Theo thống kê của Dự án sử thi, năm 2007, chỉ tính riêng Đăk Lăk còn lại chưa đến 90 nghệ nhân, trong số đó nghệ nhân nữ chỉ chiếm 17% (cả Êđê và M'ông), tỉnh Phú Yên còn 49 nghệ nhân.

khớp giữa tác phẩm văn học với hiện thực, mà còn như là một mối quan hệ qua lại" (Huỳnh Vân). Sử thi với tư cách là một thể loại của văn hoá dân gian, là sản phẩm mang tính cộng đồng, là tinh hoa của cộng đồng, được nuôi dưỡng bởi cộng đồng, tồn tại và đối thoại với chính cộng đồng đã sinh ra nó. Theo nhận định của nhiều học giả, sử thi là bộ bách khoa toàn thư, trong đó không chỉ có những chuyện tình lãng mạn, những cuộc đấu tranh chinh phục của các tù trưởng,... mà còn cung cấp cho độc giả bức tranh toàn cảnh về tộc người, những nghi lễ truyền thống, tín ngưỡng, phong tục tập quán đến những chi tiết rất đời thường trong xã hội. Có thể nói, sử thi Tây Nguyên không chỉ có giá trị văn học mà còn là tư liệu về văn hóa vật chất và tinh thần ở Tây Nguyên.

Sử thi nảy sinh trong đời sống xã hội còn mang đậm màu sắc thần thoại. Tín ngưỡng dân gian thể hiện khá đa dạng trong nhiều tác phẩm. Học giả Nguyễn Tấn Đắc cho rằng: Giác mơ thường là nguồn cội của các điềm báo. Dù là mơ hồ các tín ngưỡng này vẫn cực mạnh và được thể hiện thường xuyên đối với hành động và nghĩ suy của con người. Con người xem giác mơ là cách "thế giới siêu nhiên mách bảo cho con người biết trước việc mình định làm tốt hay xấu, nên hay không nên. Gần như là một quy tắc chỉ đạo hành động trước khi định đoạt một việc gì, từ việc mua chiêng, cưới xin, làm rẫy, dời làng..."². Nhân vật thần linh gần như đã trở thành thân thiết, thần linh có khả năng thiết lập và củng cố niềm tin trong cuộc sống. Thần linh gần như là hình ảnh của những già làng được hình tượng hóa. Sự kết hợp giữa yếu tố hiện thực và yếu tố kỳ vĩ đã tạo nên một thời đại sử thi mang sắc

²Nguyễn Tấn Đắc (2005), Văn hoá xã hội và con người Tây Nguyên, Nxb Khoa học xã hội, tr 113,

màu huyền thoại. Đó chính là "lí tưởng hoá khả năng con người" (Macxin Gorki) nhằm nâng cao nhân loại lên ngang tầm với thần linh, "chính cái vẻ tươi mát trong trẻ đầy nhân tính, sự nhân tính hóa và tự nhiên hóa thần linh như vậy đã làm thành giá trị chủ yếu"³ của sử thi Tây Nguyên nói riêng và sử thi nói chung. Điều đó thể hiện rõ trong sử thi Dăm Săn, nhân vật thần linh (Âê Diê) xuất hiện cảm nhận như một tín hiệu mang tính thông báo để quyết định hành động. Hệ thống nghi lễ vòng đời được nhắc đi nhắc lại trong nhiều tác phẩm: Dăm Săn, Y'Khing Jũ, Xing Nhã,... Từ những lễ nghi thổi tai, đặt tên, cúng hồn lúa, lễ ăn lúa mới, cúng Thần Gió, Thần Sông, Thần Suối....đến những lễ nghi được tổ chức quy mô lớn (lễ bỏ mả, lễ cúng bến nước, lễ ăn trâu...).

Khi nghe nghệ nhân hát kể sử thi, công chúng không chỉ hình dung cảnh "ăn năm uống tháng" của hệ thống lễ hội cúng sức khỏe, say tai với tiếng cồng chiêng vượt buồn xuyên rừng vui mừng chiến thắng, mà còn cung cấp cho ta cảnh nhộn nhịp của phong tục tập quán của tộc người Tây Nguyên như cưới chồng, rước rể, bỏ mả, hoặc qua việc nhận lỗi theo luật tục.... Dẫu chưa một lần trực tiếp chứng kiến người Tây Nguyên tiến hành nghi lễ nông nghiệp hay nghi lễ vòng đời người, khi nghe sử thi người nghe có thể cảm nhận được một phần nghi lễ truyền thống của tộc người qua các sự kiện liên quan đến các anh hùng trong sử thi. Những Dăm Săn, Dăm Tiông, Mdrông Dam... trước khi tiến quân ra trận, reo mừng chiến thắng được nhắc đi nhắc lại trong sử thi một cách sinh động, cụ thể qua vai trò của nghệ nhân.

Trong sử thi, ngoài phản ánh văn hóa tinh thần, văn hóa vật thể là một trong những nội dung được các nghệ nhân chú ý. Những ngôi nhà sàn "dài cả một hơi chiêng, sàn hiên rộng cả một

³Hêghen (1999), Mỹ học, Nxb Văn học, Hà Nội, (Phan Ngọc dịch), tr 615.

hơi ngựa phi"; những mái nhà rông cao vút kiêu kỳ như Nữ thần Mặt trời như mê hoặc người nghe; cuộc sống trù phú, giàu sang nhộn nhịp trong cảnh btrâu bò nhi nhúc như bầy kiến bầy mối...Dấu chân ngựa chân voi như bện thừng, tó trai đi lại nhau ngực sát ngực, tó gái vú đung vub⁴, bbo vàng như cà chín trên nương", chiêng bằng chiêng nùm, loại to loại nhỏ, có chiêng Lào chiêng Kur trị giá hàng chục con bò, hàng chục con voi, nôi bung nôi bầy được ví nhiều như ốc sên trong rừng,... Các chi tiết được sử thi khắc hoạ sống động như có hình khối trong nhiều tác phẩm. Đó là ngôi nhà dài của vợ chồng tù trưởng Dăm Săn- H'Nhì, Khing Jũ- H'Bia Yâu, Y'Prao – H'Wữ, H'Bia Mling,....được mô tả sinh động trong sử thi.

Từ cách ăn mặc, trang phục, nhà ở đến việc sinh hoạt hàng ngày, nghệ nhân dân gian đã tạo ra bức tranh dân gian vô cùng sống động về phong tục tập quán của tộc người Tây Nguyên cổ đại trên cơ sở khi đời sống vật chất đã phát triển cao. Ngày nay, đến với buôn làng Tây Nguyên, ta vẫn còn gặp buôn làng xinh xắn, nằm thoải thoải bên sườn đồi, cạnh con suối như mô tả trong sử thi. Mặc dù đã thưa dần, nhưng đâu đó ở các làng của người Tây Nguyên cảnh nhộn nhịp hòa với tiếng cồng chiêng trong những lần cúng sức khỏe, lễ hội cúng bến nước, lễ hội ăn trâu hay đưa tiễn một linh hồn về với tổ tiên, về với rừng thiêng qua lễ hội bỏ mã.

Tính cố kết cộng đồng và bài học lịch sử trong sử thi

Thứ nhất: Tính cố kết cộng đồng là một yếu tố tạo nên sức mạnh của cộng đồng Tây Nguyên. Hình ảnh ấy được thể hiện sinh động trong quá trình bảo vệ cộng đồng qua đề tài chiến tranh. Trong sử thi, hình ảnh tập hợp và liên kết giữa các dân tộc được

⁴ Nguyễn Hữu Thấu, *Dăm Săn sử thi Êđê và Dăm Kteh Mlan*. Nxb Chính trị, tr140

nhắc lại nhiều lần trong nhiều tác phẩm. Những anh hùng "danh vang tiếng thần, tiếng lừng khắp núi" sẵn sàng liều mình để bảo vệ sự bình yên của cả cộng đồng nếu có kẻ nào "to gan lớn mật" dám tranh giành "của biết đi, vật biết bò", hay cướp "vợ người giàu kẻ sang". Ý thức và tinh thần dũng cảm của tộc người Tây Nguyên được thể hiện qua hình tượng nhân vật anh hùng như Dăm Săn, Xing Nhả, Dăm Yi, Y'Khing Jũ, Dăm Tiông,... đậm nét trong sử thi.

Tiêu biểu trong sử thi Dăm Săn, người nghe nhận thức được tính cộng đồng trong tác phẩm. Hình ảnh tiếng chiêng dồn dập, vọi vã báo hiệu tang gia, đau buồn, bất hạnh luôn tái hiện trong tác phẩm. Cảnh Dăm Săn huy động những người anh em chiến đấu với các tù trưởng gian hùng giành lại nữ tù trưởng H'nhí. Khi Dăm Săn chìm ngấm trong vùng đất sát đen, "các tù trưởng người M'Nông miệng rộng, người Bih tai dài, đầu bịt khăn đỏ bỏ mũi dài như đuôi vượn, tay mang nỏ nhiều như nạng cây, từng từng lớp lớp đi rợp cả núi rừng"⁵ không còn là mối liên hệ giữa tù trưởng với cộng đồng, mà là mối liên minh giữa các tù trưởng với tù trưởng, giữa các dân tộc Tây Nguyên.

Như vậy, thông qua sự liên minh cộng đồng các dân tộc nổi lên tinh thần dân tộc, tính cố kết cộng đồng trong sử thi. Cho đến hôm nay, đặc trưng này của cộng đồng Tây Nguyên biểu hiện sinh động văn hóa ứng xử, sinh hoạt hàng ngày, lễ hội, phong tục, tập quán...

Thứ hai, bài học chân thực thông qua đề tài chiến tranh và hôn nhân. Đề tài hôn nhân là cơ sở để phát triển đề tài chiến tranh. Hành động cứu phụ nữ và vợ của họ trong đề tài chiến tranh là một trong những cơ hội để người anh hùng nâng cao vị thế, khẳng

⁵Nguyễn Hữu Thấu, *Dăm Săn sử thi Êđê và Dăm Kteh Mlan*. Nxb Chính trị, tr188

định sức mạnh trước cộng đồng. Tuy nhiên, nếu nhìn nhận ở khía cạnh lịch sử - xã hội, đây không còn là việc liên quan đến việc bảo vệ phụ nữ mà còn liên quan đến an nguy của cộng đồng, dân tộc. Theo lí luận văn học, ngoài chức năng nhận thức, lí giải xã hội, chức năng thẩm mỹ, giao tiếp... thì chức năng giáo dục và chức năng dự báo có một vai trò quan trọng. "nghệ thuật không chỉ giáo dục đạo đức mà còn tác động, cải tạo thế giới quan và các quan điểm chính trị - xã hội của con người"⁶. Như vậy, qua đề tài chiến tranh chúng ta có thể nhận thức được vấn đề an nguy của cộng đồng phụ thuộc rất nhiều vào vai trò của người đứng đầu trong sử thi. Trong sử thi Tây Nguyên chiến tranh xảy ra do tranh chấp người đẹp, các tù trưởng gian hùng tranh chấp người phụ nữ khi người chồng của họ (người anh hùng) vắng nhà. Cụ thể: Trong *aghan Dăm Săn*, xung đột diễn ra giữa Dăm Săn với tù trưởng Mtao Grử, Mtao Msei, Mtao Tuôr tranh giành H'Nhĩ; *aghan Khing Jũ- H'Bia Yáo* xung đột giữa Khing Jũ với Đăm Phu vì H'Bia Yáo; *aghan Mdrông Dam* xung đột giữa Mdrông Dam với Mtao Msei, Mtao Tuôr, Mtao Grử trong việc tranh giành H'Bia ÊSũn... Nếu tác phẩm văn học được huy động một cách có ý thức như một vũ khí giáo dục tuyên truyền phục vụ sự nghiệp đấu tranh giữ nước và dựng nước thì sử thi không nằm ngoài chức năng ấy. Khi đọc hoặc nghe nhiều lần chi tiết "người phụ nữ bị đối thủ của chồng cướp đi" chúng ta nhận thức được vấn đề sâu xa của lịch sử - xã hội chứ không đơn thuần là chuyện anh hùng cứu mỹ nhân hư trong thể loại cổ tích. Những chi tiết liên quan đến đề tài chiến tranh sẽ luôn là "bài học lịch sử chân thực" cho tất cả chúng ta hôm nay và mai sau.

Sử thi Tây Nguyên là trường ca giáo huấn (Hegel)

⁶ Lê Bá Há, Trần Đình Sử, *Lí luận văn học*, Nxb Giáo dục, 1997, trang 172-173.

Đối với người Tây Nguyên hiểu và lớn lên từ hơi ấm của văn hóa sử thi. Với họ, sử thi không chỉ là sản phẩm của văn học nghệ thuật, mà là bài học về lịch sử, về phong tục tập quán, về tín ngưỡng và đặc biệt sử thi là phương tiện để giáo huấn, giáo dục cộng đồng. Khi tiếp cận với sử thi, cộng đồng không chỉ nhận thức được sự đa dạng của văn hóa vật chất mà còn tiếp nhận được những bài học về đạo đức, về nhân cách, về sự hy sinh.... Nếu như văn học thành văn được tiếp nhận thông qua ấn phẩm của tác giả cụ thể (văn bản cố định hóa) thì văn học dân gian nói chung và sử thi nói riêng được tiếp nhận qua diễn xướng dân gian. Nếu nghệ nhân là chủ thể trao truyền, thì công chúng vừa là người tiếp nhận, vừa là người đánh giá, và đồng thời là chủ thể sáng tạo sử thi. Việc tiếp nhận nội dung sử thi đồng nghĩa với việc tiếp nhận văn hóa, phong tục trong sử thi theo nguyên tắc của luật tục.

Sử thi – một hình thái ý thức xã hội, chịu sự chi phối của các nguyên tắc của phong tục, của luật tục. Hình thái ý thức xã hội trong sử thi thiên về giá trị tinh thần có chức năng định hướng cho các mục tiêu, phương hướng và hành động của con người trong xã hội. Một cách gián tiếp, giá trị luật tục trong của sử thi trở thành những thiết chế văn hóa không chỉ để quản lý, phát triển xã hội mà còn là phương tiện giáo dục ý thức, nhân cách, đạo đức và hành vi cá nhân trong cộng đồng. Quan hệ xã hội (Social relation) của người Tây Nguyên được hình thành trong quá trình tương tác xã hội. Các nguyên tắc về hoạt động kinh tế, xã hội, tín ngưỡng,... dựa trên nền tảng của luật tục. Từ đó có thể thấy, các nguyên tắc trong sử thi chịu sự chi phối của luật tục rõ nét.

Trong thời đại sử thi, khi có xung đột, mâu thuẫn được thực hiện theo quy định của luật tục. Nhân vật anh hùng được ví như là “cây sung đầu nguồn, cây đa đầu làng” với vai trò là người đứng

đầu tổ chức thực hiện các công việc theo một quy trình nhất định, dù đó là công việc liên quan đến cá nhân và cộng đồng. Cá nhân trong thời đại sử thi luôn xác định vị trí của mình trong thiết chế xã hội và thực hiện nó như một nhiệm vụ đã được phân công theo quy định. Các mối quan hệ cá nhân và cộng đồng được xây dựng trên quan hệ láng giềng, quan hệ huyết tộc hoặc qua hôn nhân, tính cố kết cộng đồng khá bền vững dù các thành viên đó theo quan hệ nội làng hay liên làng. Từ hoạt động lễ hội, sản phẩm nông nghiệp, hoạt động phi nông nghiệp đến nguồn nước sinh hoạt, ngôi nhà rông, khu rừng mang lung (khu mộ địa), nơi đánh bắt thủy sản, săn bắt, chăn thả gia súc... đều thuộc quyền sở hữu của cộng đồng làng.

Nếu cá thể nào đó trong cộng đồng bị tách rời khỏi môi trường làng thì thành viên đó trở nên thiếu tự tin và bị cộng đồng xa lánh. Khi ai đó có lỗi, sau các cuộc phân xử, lỗi một, lỗi hai sẽ được xóa bỏ khi “tai người đã thông, lòng người đã tỏ”. Nếu trái với những lời cam kết sẽ bị cộng đồng lên án và bị tách rời với cộng đồng làng. Khi có lỗi cá nhân trong cộng đồng tự nguyện nhận lỗi hoặc phải thực hiện các chế tài nào đó do cộng đồng quy định (điển hình cho nguyên tắc này là sự trừng phạt của người anh hùng đối với các Mtao khi dám cướp vợ của kẻ giàu người sang trong các sử thi).

Như một mặc định từ ngàn đời, làng chính là không gian cho phép con người được khẳng định, được chia sẻ và được hưởng quyền lợi về vật chất và tinh thần. Nỗi nhục lớn nhất và bất hạnh lớn nhất đối với cộng đồng Tây Nguyên là bị tách rời ra khỏi làng. Đầu thế kỷ XX, học giả Nguyễn Đông Chi (2014, trang 192) đã ghi nhận “mỗi cá nhân là phần tử của đoàn thể cũng như ngũ quan tứ chi... là phần tử của người thân. Nếu một phần tử vi phạm đều

không tốt”. Khi bị tách rời ra khỏi môi trường làng con người dễ dàng bị “xơ du” (có dấu hiệu thần kinh không bình thường) hoặc nặng hơn là “royut” (điên, khùng) và yếu tố tự nhiên sẽ chiếm lấy cơ thể và tâm hồn họ, họ sẽ lạc lối nếu không có sự cứu vớt và tha thứ của cộng đồng. Như vậy, sự tách rời khỏi cộng đồng đối với một cá nhân phụ thuộc nhiều vào sự nỗ lực của cá nhân trong quan hệ xã hội. Người Êđê viện dẫn rằng: *Ngày nó nói đặng đông, đêm nó nói đặng tây, miệng nói mở nhưng lòng nó đóng. Một gà, một heo một rươi nó không thềm màng. Một lần, hai lần mẹ nó chán, cha nó nản, dòng họ xấu hổ, cộng đồng xa lánh. Hấn như con trâu điên giữa mùa nắng cháy. Bơ vợ một thân lạc lối trong thung sâu, trong rừng rậm* (nguồn do tác giả sưu tầm). Như vậy, môi trường xã hội góp phần tạo nên mục đích sống và điều kiện phát triển của cá nhân trong quan hệ xã hội sử thi như Dăm Săn, Khing Jũ, Dăm Noi, Giông, Mdrống Dam...

Phẩm chất đạo đức, nhân cách trong xã hội sử thi không chỉ được xây dựng trên những chuẩn mực theo quy định của luật tục mà còn được đo bằng khối lượng công việc hoàn thành. Niềm tin của cộng đồng đối với cá nhân được xây dựng trên cơ sở của sự cống hiến và uy tín mà họ có được trong quá trình tương tác với cộng đồng và phát triển xã hội. Điển hình cho các tiêu chí ấy là hình tượng các nhân vật anh hùng kiệt xuất, tài giỏi, có sức mạnh, ý chí và trí tuệ của tộc người Tây Nguyên được thể hiện tiêu biểu trong các tác phẩm sử thi.

Vượt lên ý nghĩa tâm linh nguyên thủy, ứng xử giao tiếp và các sự kiện trong trong sử thi còn là tấm gương phản chiếu về phát triển xã hội và giáo dục cộng đồng. Nhờ vậy, văn hóa sử thi được cộng đồng trao truyền từ thế hệ này đến thế hệ khác, bất chấp những biến động trong – ngoài, làm trọn chức năng của tác

phẩm văn học, đồng thời như một phương tiện nhằm mục đích giáo dục, chuyển tải phong tục, văn hóa tộc người từ truyền thống đến hiện đại. Kết quả điền dã năm 2018, với 100/125 người được phỏng vấn, có đến 80% người cho rằng "sử thi không chỉ là phương tiện để giải trí, thỏa mãn đời sống tinh thần, yếu tố gắn kết các thành viên trong cộng đồng, mà sử thi còn là phương tiện giáo dục cộng đồng". Như vậy, ngoài chức năng sinh hoạt, sử thi còn là một trong những phương tiện để giáo dục và lưu truyền văn hóa dân gian. "Sử thi Tây Nguyên không chỉ là những câu chuyện xa xưa, cuộc chinh phục đông tây của những anh hùng như Khing Jũ, Dăm Săn trong việc bảo vệ phụ nữ mà sử thi còn chuyển tải luật tục của các dân tộc Tây Nguyên. Sử thi chính là phong tục"⁷. Qua những thiên anh hùng ca "một đi không trở lại"(Marx), có thể khẳng định sử thi Tây Nguyên là tư liệu quý báu về văn hóa, phong tục, là trường ca giáo huấn của người Tây Nguyên mà không thể tìm thấy một cách toàn diện trong các thể loại khác.

Cấu trúc bề sâu của chỉnh thể nguyên hợp nghệ thuật

Sử thi Tây Nguyên là một trong thể loại độc đáo tổng hợp nhiều loại hình của folklore. Trong đó bao gồm các yếu tố của ngôn ngữ thơ ca, văn xuôi, âm nhạc và ngôn ngữ sân khấu.... Các yếu tố nghệ thuật được vận dụng tài tình, hợp lý trong sử thi tạo thành một tổng thể thống nhất, hữu cơ, tạo nên giá trị độc đáo của sử thi Tây Nguyên.

Nếu nhìn nhận ở góc độ văn học, sử thi Tây Nguyên thuộc loại hình văn học truyền miệng, do vậy ngôn ngữ thể hiện bao giờ cũng có ý nghĩa hàng đầu trong cấu trúc nội dung tác phẩm. Ngôn ngữ sử thi là ngôn ngữ hàng ngày kết hợp với ngôn ngữ thơ ca. Sự độc đáo ấy được biểu hiện cao qua lối nói vần (tiếng Êđê gọi là

⁷Ông Aê Drim xã Êa Bông, huyện Krông Ana, tỉnh Đắk Lắk

klei duê, tiếng Mnông gọi là nao pring, tiếng Jrai gọi là Toloi potuh). Chính đặc trưng ấy tạo nên những câu, đoạn cố định trong các tác phẩm sử thi, khiến người nghe dễ nhớ, dễ thuộc. Với kiểu kết cấu phân chia thành chương khúc, mỗi chương khúc gắn với các sự kiện liên quan đến nhân vật anh hùng trong tác phẩm. Kết cấu chương khúc thể hiện trọn vẹn đặc điểm và kỳ tích chiến công của những *Y'Kdăm Săn, Dăm Tiông, Y'Kdăm Săn, Khing Jũ, hay một Xing Nhã trong sử thi Êđê, Đi bắt cá ở hồ bầu trời mặt trăng của sử thi Mnông, Giông săn trâu rừng, Giông đi tìm vợ, Giông cưới nàng khỉ trong sử thi Bahnar...* là một trong những yếu tố tạo nên đặc trưng sử thi Tây Nguyên.

Tính nguyên hợp của sử thi Tây Nguyên biểu hiện ở kết hợp hài hòa giữa những hình thức khác nhau của ý thức xã hội trong tác phẩm. Có thể nói rằng, tính nguyên hợp về nội dung của nó phản ánh tình trạng nguyên hợp về ý thức xã hội thời nguyên thủy, khi mà các lĩnh vực sản xuất tinh thần chưa được chuyên môn hoá. Trong thời kỳ sau, mặc dù các lĩnh vực sản xuất tinh thần đã có sự chuyên môn hoá nhưng sử thi vẫn còn mang tính nguyên hợp về nội dung và hình thức. Bởi vì đối tượng tiếp nhận và sáng tạo - tác giả sử thi (nghệ nhân) thể hiện kinh nghiệm, tri thức, tư tưởng tình cảm cộng đồng ngay trong nội dung và quá trình trao truyền sử thi.

Biểu hiện cụ thể của tính nguyên hợp được thể hiện trong diễn xướng sử thi. Trong thực tiễn, sử thi Tây Nguyên tồn tại ở ba dạng: tồn tại ẩn (tồn tại trong trí nhớ của dân gian), tồn tại cố định (tồn tại bằng văn bản), tồn tại hiện (tồn tại thông qua diễn xướng). Tồn tại qua phương thức diễn xướng là dạng tồn tại đích thực của sử thi. Qua vai trò nghệ nhân, các loại hình của folklore trong sử thi được tái hiện đầy đủ. Sự kết hợp này một mặt là biểu hiện của

tính nguyên hợp, một mặt là lẽ tồn tại của tính nguyên hợp. Tính nguyên hợp của sử thi Tây Nguyên biểu hiện ở chỗ: Tác phẩm không chỉ là nghệ thuật ngôn từ thuần túy mà là sự kết hợp của nhiều phương tiện nghệ thuật khác nhau. Sự kết hợp này là tự nhiên, vốn có ngay từ khi thể loại này mới hình thành và liên tục phát triển. Trong đó, có lời nói vần (tloi potuh, klei duê, nao pring...), dân ca (klei kurt mnuñ), khấn thần (iêo yang, riu yang), ngôn ngữ trần thuật (blütlaô, blũhrãm), hoặc phụ họa bằng nhạc cụ,...

Như vậy, sự độc đáo của sử thi phụ thuộc vào vai trò diễn xướng của nghệ nhân dân gian. Một tác phẩm sử thi tồn tại trong đời sống thực không chỉ có sự hấp dẫn về nội dung, cốt truyện, mà còn được kết hợp cả vai trò diễn xướng và môi trường diễn xướng. Văn học phản ánh cuộc sống và phục vụ cuộc sống, khác với văn học viết, sự hoàn thiện về nội dung và hình thức của sử thi khi nó nhận được tiếp nhận từ công chúng. Đây là “mối quan hệ giữa văn học – hiện thực trong quá trình tiếp nhận, tác động, giao tiếp thẩm mỹ không chỉ thể hiện qua sự trùng khớp giữa tác phẩm văn học với hiện thực, mà còn như là một mối quan hệ qua lại” (Huỳnh Vân). Sử thi với tư cách là một thể loại của văn hoá dân gian, là sản phẩm mang tính cộng đồng, là tinh hoa của cộng đồng, được nuôi dưỡng bởi cộng đồng, tồn tại và “đối thoại” với chính cộng đồng đã sinh ra nó.

Tương tự như các thể loại khác của văn học dân gian, sử thi Tây Nguyên là sáng tác của tập thể, nhưng không phải tất cả đều là tác giả của văn học dân gian. Tính tập thể thể hiện chủ yếu trong quá trình sử dụng tác phẩm. Vấn đề quan trọng ở chỗ, quá trình trao truyền sử thi được thực hành từ nghệ nhân đến công chúng. Hoạt động diễn xướng từ nghệ nhân và quá trình tiếp nhận

của cộng đồng đến lượt nó sẽ tạo nên quá trình làm giàu cho truyền thống văn hóa sử thi. Như vậy, toàn bộ sự vận hành của quá trình truyền miệng đã kéo theo sự vận hành của phương thức tập thể là một quá trình tái hiện liên tục của văn hóa sử thi Tây Nguyên.

Một thể loại tự sự đậm chất trữ tình, dù đứng ở góc độ nào, sử thi không chỉ thỏa mãn các đặc trưng của văn học dân gian mà còn là đối tượng của xã hội học, nhân học, văn hóa, địa lý, của lịch sử... Mỗi tác phẩm là một chỉnh thể hoàn thiện giữa nội dung và hình thức, giữa tác phẩm với thực tiễn. Sử thi "phản ánh đời sống bằng hình tượng nghệ thuật, nhưng hình tượng, do bản chất tinh thần, tự nó không thể tồn tại được nếu không có ngôn ngữ, kết cấu...", "tám gương khách quan về tiếng nói nghệ thuật, chiều sâu phản ánh, trình độ nghệ thuật, tài năng sáng tạo... sự kết tinh của một quan hệ xã hội nhiều mặt"⁸ tồn tại hữu cơ với cộng đồng từ thế hệ này đến thế hệ khác mà không bị mờ nhạt. Điều ấy dựa trên cơ sở tính chỉnh thể của sử thi. Chỉnh thể của sử thi gồm các yếu tố nội tại của tác phẩm có mối liên hệ mật thiết, tương đối bền vững, đảm bảo được cấu trúc của sử thi và quá trình trao truyền trong cộng đồng.

Tính chỉnh thể của sử thi đã tạo nên tính bền chặt của nó trong một quá trình từ truyền thống đến hiện đại và trong không gian rộng lớn, tạo nên phổ văn hóa đặc trưng cho sử thi Tây Nguyên. Một tác phẩm được lưu truyền phổ biến ở địa phương này cũng có thể xuất hiện và tồn tại, lưu truyền ở một địa phương khác mà nội dung không thay đổi. Theo lí luận văn học, nội dung và hình thức của tác phẩm là hai mặt tạo nên sự bền chặt của tác phẩm, hai mặt này đã và đang bổ sung, tương tác tạo nên giá trị

⁸ Lê Bá Hán (chủ biên), Trần Đình Sử, Lí luận văn học, Nxb GD 1997.

vĩnh hằng của các tác phẩm sử thi. Tuy nhiên, sử thi là thể loại tự sự mang tính nguyên hợp nên sử thi Tây Nguyên thực hiện ba cấp độ được mô tả trong tác phẩm tự sự đó là: cấp độ “chức năng” (theo nghĩa của V.Propp và Brémond vẫn dùng), cấp độ “hành động” (theo nghĩa của Greimas khi nói về các nhân vật với tư cách là những đối tượng thụ hưởng), và cấp độ “tường thuật” (về tổng thể trùng với cấp độ ngôn bản tự sự của Todorov). Theo lý thuyết của Roland Barthes ba cấp độ này trong tác phẩm tự sự liên kết với nhau bằng mối quan hệ tích hợp tuần tự: chức năng riêng lẻ sẽ có giá trị khi được tham gia vào phạm vi hoạt động chung của đối tượng, các hoạt động này trở nên có ý nghĩa khi nghệ nhân diễn xướng, trở thành đối tượng của ngôn bản tự sự có mã hóa riêng biệt. Mã hóa đặc biệt này của sử thi được nghệ nhân tạo ra một mối tương liên chắc chắn giữa nội dung, hình thức sử thi, giữa tác phẩm với nghệ nhân, giữa nghệ nhân với công chúng.

Nếu giá trị của một tác phẩm văn học viết được thể hiện thông qua cấu trúc nội tại thì giá trị của sử thi không những phụ thuộc vào cấu trúc nội tại của tác phẩm mà còn phụ thuộc vào vai trò của nghệ nhân diễn xướng. Bởi nghệ nhân là thành tố quan trọng bộc lộ giá trị của tác phẩm sử thi, nghệ nhân là chủ thể trực tiếp thể hiện các đơn vị tường thuật cơ sở, đặc tính chức năng của tác phẩm (người hát – kể, chọn tình huống, thể hiện hành động, dàn cảnh, đoạn văn, hội thoại, độc thoại ngầm, ngôn ngữ nói v.v) và môi trường tồn tại của nó. Như vậy, tính chỉnh thể của sử thi được tạo thành bốn thành tố: nội dung – hình thức – nghệ nhân (người hát – kể) – công chúng sử thi. Có thể khẳng định tính chỉnh thể của sử thi được quyết định không chỉ giá trị nội dung, giá trị hình thức mà còn được quyết định giữa vai trò nghệ nhân – công chúng sử thi.

Sử thi Tây Nguyên là một thể loại đặc biệt của văn hóa dân gian, được hình thành và phát triển trong không gian xã hội bởi năm thành tố: làng, bến nước, khu mộ địa, đất rừng nông nghiệp và vùng đất phi nông nghiệp. Các thành tố gắn kết không thể tách rời, tạo thành một tổng thể hoàn chỉnh và hoạt động theo quy định của luật tục truyền thống. Từ thiết chế xã hội, tổ chức, quản lý buôn làng, quan hệ gia đình, dòng họ và hôn nhân đến những chi tiết của sinh hoạt vật chất và đời sống tinh thần. Có thể nói, sử thi Tây Nguyên một hiện tượng có phổ văn hóa đặc tuyển không chỉ thể hiện qua trữ lượng của nó trong không gian rộng lớn mà còn qua quá trình lưu truyền. Độc giả trong và ngoài nước không chỉ bị thu hút bởi số lượng đồ sộ của các tác phẩm được công bố mà còn hấp dẫn bởi sự tồn tại sống động của nó trong đời sống xã hội Tây Nguyên. Ngoài giá trị về văn học, sử thi còn là tư liệu về văn hóa, lịch sử, địa lý, phong tục, tín ngưỡng... Trong thực tiễn hôm nay, số lượng nghệ nhân hiện nay ngày càng ít dần, có những địa phương hoàn toàn không còn ai biết kể sử thi. Một bộ phận thanh thiếu niên hiểu rất ít về sử thi. Đây là một thực tế đáng quan ngại. Mặc dù không gian trao quyền văn hóa sử thi giữa nghệ nhân và công chúng không còn thuận lợi như trước nhưng sức sống tiềm tàng của nó vẫn còn được phát huy và tồn tại trong đời sống cộng đồng. Để sử thi Tây Nguyên được tồn tại, phát triển trong đời sống đương đại cần có những giải pháp cụ thể, thiết thực. Hiện nay, trước sự biến động của lịch sử xã hội, sử thi các tộc người thiểu số Tây Nguyên đang đứng trước nguy cơ mai một. Việc sưu tầm, nghiên cứu, truyền dạy sử thi Tây Nguyên nói chung và sử thi Êđê nói riêng góp phần bảo tồn và phát huy giá trị của sử thi trong không gian văn hóa công cộng Tây Nguyên – Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại được UNESCO tôn

vinh vào năm 2005.

Với tấm lòng trân quý di sản sử thi Tây Nguyên và sử thi aghan Êđê, quá trình trải nghiệm và trưởng thành trong chiếc nôi của văn hóa mẫu hệ. Nhiều điều trăn trở về văn hóa dân tộc, những nghĩ suy suu tầm, nghiên cứu đầu tiên về sử thi được nhen nhóm khi mới bắt đầu giảng dạy đại học. Năm 2001, được sự giúp đỡ của ông Y'Blah Êban, việc suu tầm sử thi được bắt đầu với klei aghan Y'Khing Jũ- H'Bia Yáo và aghan Mdrõng Dam. Nhân đây, xin gửi lời cảm ơn đến Lãnh đạo Trường Đại học Tây Nguyên, các nhà khoa học, gửi lời tri ân đến PGS.Chu Xuân Diên – Người thầy đã giúp tôi có cách tiếp cận phù hợp để suu tầm, nghiên cứu di sản văn hóa dân tộc. Gửi lời cảm ơn sâu sắc đến Nghệ nhân Ama H'lũm (Nghệ nhân Y Nuh Niê), Nghệ nhân Y'Tôn Êban, Nghệ nhân Amĩ Plũ. Đặc biệt, cảm ơn ông Y Bhah Niê (Ama H'Bem) – Người đã cùng tôi chấp bút biên tập, hoàn thiện bản tiếng Êđê. Sử thi aghan Mdrõng Dam và sử thi aghan Y'Khing Jũ - H'Bia Yáo là bản dịch đầu tiên của tôi về sử thi Êđê, rất mong sự góp ý chân tình của quý độc giả. Cuốn sách công bố lần này là món quà tinh thần kính dâng lên Mẹ tôi, người thân, các nghệ nhân và cộng đồng yêu dấu của tôi trong Mùa Ningnong năm 2019./.

Tác giả

Buôn Krông Thị Tuyết Nhung

PHẦN THỨ NHẤT

GIỚI THIỆU VỀ NỘI DUNG SỬ THI AGHAN MDRÔNG DAM VÀ SỬ THI AGHAN KHING JŨ - H'BIA YÂO

Sử thi aghan Mdrông Dam do Nghệ nhân Ama H'Lũn (Y Nuh Niê), huyện Krông Paç kể. Sử thi aghan Y'Khing Jũ - H'Bia Yâo do Nghệ nhân Y'Tôn Êban và Nghệ nhân Amĩ Pluĩ kể, được ông Y Bhah Niê (Ama H'Bem) và tác giả sưu tầm, ghi chép trước năm 2001. Đến năm 2003, để phục vụ cho luận án tiến sĩ, tác giả đã biên soạn và dịch nghĩa sang tiếng Việt và được in trong phần phụ lục của luận án. Bản đầy đủ bằng tiếng Êđê và tiếng Việt được tác giả bổ sung, biên dịch, hoàn thiện và giới thiệu đến bạn đọc hôm nay.

1. Tóm tắt cốt truyện sử thi aghan Mdrông Dam

Sử thi aghan Mdrông Dam là một câu chuyện kể về cuộc đời nhân vật anh hùng Mdrông Dam. Tác phẩm gồm 7 chương khúc. Mỗi chương khúc là một nội dung gắn với sự kiện liên quan đến anh hùng Mdrông Dam và nữ tù trưởng H'Bia Êsũn xinh đẹp. Tác phẩm được tóm tắt như sau:

Chương khúc 1

Mẹ Mdrông Dam "ăn trái giữa thân cây, uống nước lưng chùng thác", bụng tự mang tự chữa và sinh ra Drông Dam

Chàng Dãm Bhu và nàng H'Bia Kĩĩ gặp nhau và yêu nhau. Nàng H'Bia Kĩĩ đã ăn trái đậu giữa thân cây nên bụng nàng tự mang, tự chữa và sinh được một bé trai. Nhưng đứa trẻ khóc ngày, khóc đêm vì không bà mẹ nào biết đặt tên. Nghe thấy tiếng khóc, Aê Du, Aê Diê sai Aduôn Sun đến để đặt tên cho đứa trẻ là Mdrông Dam. Lớn lên Mdrông Dam trở thành một chàng trai dũng mãnh, chàng đi đến đâu người người ra xem đến đó.

Chương khúc 2

Mdrõng Dam gặp gỡ nàng H'Bia Êsũn

Mdrõng Dam lớn lên biết chơi quay. Con quay của chàng Mdrõng Dam kêu hướng đông không ổn, kêu hướng tây không xong, nhà khác không theo, chỉ chạy đến nhà nàng H'Bia Êsũn. Từ đó hai người gặp nhau, chàng Mdrõng Dam vòng tay đã đến trao, chuổi cườm đã đến tặng cho nàng H'Bia Êsũn. Nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp đồng ý đến gửi củi, cống nước cho nhà chàng Mdrõng Dam tròn ba ngày. Hai người yêu nhau và trở thành vợ chồng.

Chương khúc 3

Chàng Mdrõng Dam phát nương, làm rẫy cho nàng H'Bia Êsũn

Sau khi trở thành vợ chồng, Chàng Mdrõng Dam và nàng H'Bia Êsũn ngày đêm cùng trăm ngàn tô trai tứ gái lên lên rẫy, canh chòi, giữ lúa, vun bụi gừng, đắp luống hành, tạo ra thật nhiều của cải dư thừa. Mdrõng Dam và nàng H' Bia Êsũn ngày càng giàu mạnh. Mẹ chàng Mdrõng Dam ở nhà đứng ngồi không yên, lòng bồn chồn vì nhớ con, bà đến nhà nàng H'Bia Êsũn tìm con. Mẹ chàng Mdrõng Dam đã thắm rượu say men uống cùng cha mẹ H'Bia Êsũn không thức dậy được. Nghe tin tô tứ đến báo, chàng Mdrõng Dam cùng nàng H'Bia Êsũn quay trở về buôn làng.

Chương khúc 4

Mdrõng Dam vì bị Mtao Msei giết chết nên "thân đã tàn, lúa đã mục" khi giành lại H'Bia Êsũn

Nhân lúc chàng Mdrõng Dam vào rừng săn thú, bắt cá, Mtao Msei đã đến cướp nàng H'Bia Êsũn. Mdrõng Dam vội xông vào đâm lau, chạy vào bãi sinh tìm đến làng Mtao Msei. Chàng tức giận chém giết người trăm người nghìn của Mtao Msei. Chàng

đánh nhau với Mtao Msei nhưng đã bị hấn giết chết. Nàng H'Bia Êsũn gào khóc buồn bã khắp xứ sở người Êđê. Đầu chàng Mdrõng Dam được nàng gói bằng vải hoa, xương đùi cất trong kho lúa, giấu tim trong gùi quý, gùi hoa trong buồng đôi, phòng ngấn.

Chương khúc 5

Nàng Kbăng Êra- Em gái Mdrõng Dam ăn dưa gang thần, bụng mang, lưng oằn và sinh ra Kram Jhõng

Nàng Kbăng Êra, em gái chàng Mdrõng Dam ăn trái dưa roi xuống từ trên trời, bụng nàng tự mang, tự chữa và sinh ra một đứa con trai đặt tên là Kram Jhõng. Vừa mới lớn Kram Jhõng đã tìm hỏi về cậu Mdrõng Dam và được mẹ kể biết mọi sự chuyện. Kram Jhõng nghe vậy đến đánh Mtao Msei, cứu H'Bia Êsũn và hồi sinh lại cho cậu Mdrõng Dam. Mdrõng Dam và nàng H'Bia Êsũn lại ăn năm uống tháng.

Chương khúc 6

Mdrõng Dam đánh thắng Mtao Tuôr giành lại H'Bia Êsũn

Sau khi ăn năm uống tháng, Mdrõng Dam lại vào rừng săn thú, nhân lúc đó Mtao Tuôr đã đến cướp nàng H'Bia Êsũn. Nghe tin chàng Mdrõng Dam cùng Kram Jhõng vội quay trở về tìm đánh Mtao Tuôr cứu được nàng H'Bia Êsũn. Sau khi đánh thắng Mtao Tuôr, Mdrõng Dam càng trở nên giàu mạnh, tuần cử, tuần kiêng tuần ăn năm uống tháng cùng nàng H'Bia Êsũn lại đến.

Chương khúc 7

Mdrõng Dãm lại đi săn, Mtao Grữ đến cướp nàng H'Bia Êsũn

Trong một lần hai cậu cháu Mdrõng Dam và Kram Jhõng lại vào rừng săn thú. Nàng H'Bia Êsũn lại bị Mtao Grữ đến cướp. Mdrõng Dam vội trở về lần đường tìm đến làng Mtao Grữ, giết

chết Mtao Grừ và cứu nàng H'Bia Êsũn. Chàng Mdrõng Dam trở thành người hùng mạnh không ai bì kịp, không ai sánh bằng, danh vang đến tận, tiếng lừng khắp núi. Từ đó chàng Mdrõng Dam và nàng H'Bia Êsũn lại có cuộc sống yên bình.

2. Tóm tắt cốt truyện aghan Khing Jũ- H'Bia Yáo

Sử thi Y'Khing Jũ - H'Bia Yáo gồm 11 chương khúc. Câu chuyện kể về cuộc đời của anh hùng Y'Khing Jũ và nàng H'Bia Yáo, cụ thể:

Chương khúc 1

**H'Yung- mẹ H'Bia Yáo, H'Yang- mẹ Y'Khing Jũ
trái giữa thân cây, uống nước lưng chừng thác, bụng tự
mang tự chữa**

Mùa khô đến H'Yang H' Yung rủ nhau vào rừng đốt tro làm muối. Họ đốt tro đến khi về chiều thì bỗng cảm thấy khát nước nhưng nước trong gùi đã bị cạn. Hai người đi tìm nước nhưng mãi không thấy nước đâu. H'Yung chỉ phát hiện ra nước đọng trong hốc gòn, hai người cùng uống, ít lâu sau bụng tự mang tự chữa. H'Yung sinh được một đứa con gái đặt tên là H'Bia Yáo còn H'Yang thì sinh được một đứa con trai đặt tên là Y'Khing Jũ

Chương khúc 2

H'Bia Yáo sánh đôi cùng chàng Y'Khing Jũ

H'Bia Yáo lớn lên trở thành một thiếu nữ xinh đẹp, khắp đông tây, khắp cả xứ sở người Êđê không ai sánh bằng. Chàng Y'Khing Jũ cũng đã lớn khôn thành một thanh niên trai tráng, khỏe mạnh, dũng mãnh hơn người. Nàng H'Bia Yáo nói với mẹ, với cậu đến hỏi cưới Y'Khing Jũ. Y'Khing Jũ và H'Bia Yáo trở thành vợ chồng, chồng đẹp trai, vợ xinh gái, thật là một cặp vợ chồng xứng đôi vừa lứa.

Chương khúc 3

Dã Bhu tranh ngà trên miệng voi, cướp sừng trên đầu tê giác, chiếm vợ trên đùi người giàu sang

Dã Bhu nghe khắp đông tây ai ai cũng nói nàng H'Bia Yáo xinh đẹp tuyệt trần. Ngày lên nương đêm xuống rầy Dã Bhu không ngơi nghĩ đến nàng. Dã Bhu cùng em trai là Dã Klông tìm mò đến tận cửa buồng của H'Bia Yáo mang theo chuỗi ngọc, vòng đeo tay đến cho nàng nhưng bị nàng từ chối. Dã Bhu đành quay trở về.

Chương khúc 4

Dã Bhu không thể tìm được chuỗi hạt chân ong, vòng đeo bạc hình trăng sao để tặng vợ

Dã Bhu lại lần nữa đến tìm nàng H'Bia Yáo. Nàng H'Bia Yáo đòi chuỗi ngọc hình chân ong, vòng đeo bạc tựa hình trăng sao. Dã Bhu không thể đáp ứng yêu cầu của nàng nên lại đành quay về mình trần thân không. Dã Bhu trở về đánh thắng Y'Dhuê Y'Nguê mang về nhiều của cải, nô lệ. Dã Bhu tuần ăn năm uống tháng linh đình mừng chiến thắng.

Chương khúc 5

Lần nữa Dã Bhu tranh ngà trên miệng voi, cướp sừng trên đầu tê giác, chiếm vợ trên đùi người giàu sang

Tuần ăn năm uống tháng đã hết, Dã Bhu cùng em Dã Klông mang theo ché tuk có nắp đến tìm đổi chuỗi ngọc hình chân ong của bà Duôn Sun. Đang lúc Y'Khing Jũ đang tuần cử tuần kiêng, Dã Bhu lại mò đến buồng nàng H'Bia Yáo. H'Bia Yáo tay đã cầm, đã nhận chuỗi ngọc của Dã Bhu. Hai người hò hẹn hai ngày, ba đêm lại gặp. Nàng H'Bia Yáo đang tắm nơi đầu rừng bên nước thì Dã Bhu thổi ngải, hai người cùng nhau bỏ đi. Tôi

tớ than khóc về báo cho chàng Y'Khing Jũ vì tưởng rằng nàng đã "mất trong rừng, hao trong nước".

Chương khúc 6

Y'Khing Jũ từ chối nối dây với nàng H'Bia Guê và tưởng H'Bia Yáo đã mất trong rừng, hao trong nước nên chàng làm nhà mồ cho vợ mình

Chàng Y'Khing Jũ ngày đêm tìm kiếm nàng H'Bia Yáo nhưng tìm mãi không thấy. Chàng tưởng nàng H'Bia Yáo đã chết thật rồi nên cùng dân làng làm mồ đắp mả cho nàng. Y'Khing Jũ tham gia làm nhà mồ và tổ chức làm lễ bỏ mả cho H'Bia Yáo. Y'Khing Jũ từ chối nối dây với H'Bia Guê và trở về buôn xưa làng cũ, trở về với em cháu của mình.

Chương khúc 7

H'Bia Yáo quay trở về, từ chối làm vợ Y'Khing Jũ, Y'Khing Jũ quay về với dòng họ của mình

Nàng H'Bia Yáo trở về nhưng không muốn tiếp tục làm vợ Y'Khing Jũ. Y'Khing Jũ buồn bã đành quay về buôn xưa làng cũ của mình nhưng ở đó không ai chào đón chàng.

Chương khúc 8

Y'Khing Jũ tức tối tìm giết Mtao Grũ giành lại H'Bia Yáo, H'Bia Yáo quay trở về làm vợ Y'Khing Jũ

Y'Khing Jũ giờ đây lui thủ một mình nơi rừng sâu, núi rậm. Chàng buồn bã tức giận tìm đánh Mtao Grũ. Đánh Mtao Grũ xong chàng trở về làng nàng H'Bia Yáo, chém giết người trăm người nghìn, giết cả trẻ thơ người già. Dân làng kêu khóc đến nàng H'Bia Yáo, nàng đến can ngăn chàng và hai người lại trở thành vợ chồng.

Chương khúc 9

Dãm Bhu đến đánh Y'Khing Jũ và cướp H'Bia Yáo về làm vợ

Dãm Bhu lúc này ở không yên, ngủ không ấm lại tìm cách đến cướp nàng H'Bia Yáo. Dãm Bhu đến ăn năm, uống tháng cùng chàng Y'Khing Jũ. Dãm Bhu chốc rượu cho Y'Khing Jũ say và lại trộm vào buồng nàng H'Bia Yáo nhưng bị Y'Khing Jũ phát hiện. Hai người thách đấu với nhau. Chàng Y'Khing Jũ bị Dãm Bhu giết chết và nàng H'Bia Yáo lại bị cướp đi.

Chương khúc 10

H'Bia Kluič- em gái Y'Khĩng Jũ mang thai và sinh hạ Trống Dãl

H'Bia Kluič- em gái Y'Khĩng Jũ ăn trái cà chín trong rừng, bụng tự mang tự chữa và sinh ra một đứa bé trai đặt tên là Trống Dãl. Trống Dãl là một cậu bé hiếu kì, thông minh. Cậu bé tìm hỏi về cậu của mình nhưng mẹ cậu giấu không cho biết chuyện. Trống Dãl quyết định tìm hỏi đến Aduôn Sun và được bà cho biết mọi chuyện.

Chương khúc 11

Trống Dãl đánh thắng Dãm Bhu, tái sinh lại cậu Y'Khing Jũ. Y'Khing Jũ và H'Bia Yáo lại ăn năm uống tháng

Sau khi được Aduôn Sun kể cho biết chuyện cậu Y'Khing Jũ bị Dãm Bhu giết chết, Trống Dãl bèn tìm đến nhà Dãm Bhu. Cậu bé Mdrõng Dãm giết chết Dãm Bhu trả thù cho cậu và đưa nàng H'Bia Yáo trở về. Sau khi đánh thắng Dãm Bhu mang theo của cải và nô lệ đem về, cậu bé Trống Dãl tái sinh lại cho cậu Y'Khing Jũ. Chàng Y'Khing Jũ và nàng H'Bia Yáo lại trở thành đôi vợ chồng xứng đôi vừa lứa. Họ lại ăn năm uống tháng linh đình, sống một cuộc sống giàu sang, yên bình.

PHẦN 2: VĂN BẢN TIẾNG ÊĐÊ

KLEI AGHAN MDRÖNG DAM

Kdrêč tal 1

**Klei mphũn Amĩ Mdröng Dam bõng boh krah ana, mnãm êa
knga drai, tian čiang đõng čiang mảo**

*Klei Mphũn: Oi čiang jăk êdimi amai H'Bia Kĩ hłăm jõng
ñu dõk čuang, čiang jăk êdimi knhuang amai H'Bia Kĩ dõk
tuah, mbah yăł dliê kiê kngan ê'un juăn ruăn si hmlei ênuôn.
Dlăng lăng ayõng Dăm Bhu, boh tih msě arăng pla, dlăng ayõng
Dăm Bhu pha msě arăng ktăp, asăp mlăp blũtlao druh nik msě
dhiăr kwang. Đõng yang hruê ka blě čhiăp riăp ti tiông, ayõng
Dăm Bhu đũě nao lua, hna mnah, tui duah amai H'Bia Kĩ blah
djuh ktu riêng đhông, djuh đrông riêng êa, êsei hdrô bla ya leh
mta ih čiang hiu.*

Dăm Bhu: Ya kảo hiu ơ amai H'Bia Kĩ? Kảo hđeh hiu
tlam, êdam hiu mmăt, kblăt kniêng dua êhăng, kảo hnuê kơ čhông,
hông kơ mnga anak êdam êra ya kảo hin klei leh kảo anei.

H'Bia Kĩ: Ha-bơ-hoih, kảo dê mnuih dõk blah djuh ktu riêng
dliê, kảo mniê blah djuh đrông riêng êa, õng êkei đă tiêng hna, ya klei
õng čiang hriê? Kdah õng mñak hriê jai, kraı mjũ, blũklei êdam êra,
kảo hnuôr plei amảo bhiăn čăt mmao ơ ayõng Dăm Bhu kảo dê
lah...Ana hdao kảo amảo bhiăn blah djuh, kảo amảo duh klei kniêng
êhăng lah kảo anei, huĩ blũt amảo thâu đei kơ ram ôh.

Dăm Bhu: Nẻ mĩl hruh tlang kảo đă ba kơ õng lah ơ
amai H'Bia Kĩ ah, bi prang hruh kwei, đõ aduôn aê mõng đum
êlâu kảo đă ba kơ õng amai H'Bia Kĩ ah lah wei.

Kma mã jiã tũêlũmnga ổng dum brei kơ ayỡng Dăm Bhu.

Anăn Dăm Bhu, chiăp riăp ti hna điêt, kniêt ñu mráo, bẵm tláo aruăt ghuăt ruăt ayỡng Dăm Bhu êkei ñu hiu, piu tễ dliê sễ siêr ñu nao ừh kraị sa bẵng êhẵng jam klei êdam era bi hiu.

Lỗ dỏk sa hruê mdei sa mlam dỏk sa tlam êla, amai H'Bia Kñĩ wĩt yoh kraĩ. Anăn bủh hễ boh krăh ana.

H'Bia Kñĩ : Ó ayỡng Dăm Bhu ya boh kroh ñu bỗ sa ana ơ ayỡng? Ya leh mnga mnguh bỗ sa kyâo? Kdah káo máo bỡng káo suaih aseị mlei!

Dăm Bhu: Đăm bỡng ôh boh krah ana ơ amai H'Bia Kñĩ woi, đăm mnăm ôh êa knga draị, đăm bỡng ôh boh kăk kai kmrỡng tian ẳng đỡng ẳng máo hjăn.

Hơ-bỡih ayỡng Dăm Bhu amáo brei bỡng, amai H'Bia Kñĩ mã bỡng mtam lah wei. Anăn ktăl sẵm mruic, ktăl sam mraç aseị mlei, kuaih ti ksáo jih kỡng mtam, kuaih to rỡng đả, bả anak êkei mniê kdhỏk lah tian ba kdhỏk ê-wei.

H'Bia Kñĩ : Klei bai bẵm êdi ayỡng Dăm Bhu, klăng ti êmông, dlông ti yang, wả kang mbah ayỡng Dăm Bhu, tian máo hễ êdi lah káo, ksáo jủanak pủbả, đả hễ rỡng êdi lah káo, ơ ayỡng Dăm Bhu káo dê lah kỡng hễ ksáo máo hễ tian prỏc, tian máo ksáo jủanak pủbả máo hễ êdi.

Dỏk sa hruê amai H'Bia Kñĩ hỡng ayỡng Dăm Bhu, mdei sa mlam, sa tlam êla êdi moh ayỡng Dăm Bhu- Anei amai H'Bia Kñĩ dỏk ruả hlẵm kđeh êman, hlẵm tian êmẵn, ruả suăn ruăn êláo ỉ đũê hriê jỡng êláo.

Prỡng Mừng Hdẵng (ayỡng H'Bia Kñĩ): Ti lễ buê knháo ih iêô? Ti lễ mjáo tũ, ti lễ mnuih ih nao tũkbuỉc, adei H'Bia Kñĩ, mniê bủăn run êwa klang đỏk, đẵng adei H'Bia Kñĩ bỗk

rők êwa gükang, mbuH'Yang ba lah, mbuH'Yang mlui. Êrah bõ
ngi, ki bõ ngiê djiê sa yun lah, hđip sa yun. Ó Dăm Bhu, túbrei bẽ
mjáo kuẽñ, djá ba sa êi boh hra. Ó ayõng Dăm Bhu, õng nao
túbrei moh mjáo kra djá ba sa êi boh mnüt, túbrei moh mjáo cım
cüt tláo bung ênãng, mã lãng hnim bông kãng bhang rang hriê,
anak êkei mniê čiãng truh hlãm taç êngao.

*Anãn yoh iêo ßuê knháo, túlãng mjáo aduôn Gũng, túlãng
mjáo aduôn Gãng ktang êdimi, kbuic hruic anak êdam era čiãng
dlãng lãng ñu hriê. Dlãng lãng ayõng Dăm Bhu cùh lãng mnütol
jih sa rô, êmô năm kham, kbao năm pluh cùh lãng ùn kjuh war,
amai H'Bia Kñĩ anak amáo tháo lõ hriê êdi, čiãng bhun run êdi
êwa klang đõk lah wei.*

Prõng Mung Hdãng: Bõih hoih ayõng Dăm Bhu, nao iêo
lãng ßuê knháo mjáo Kñĩ, nao iêo lãng mjáo nõg ksĩ lah kbui hĩn
đĩn.

*" Ñu nao hlãm trang yoh, ênang hlãm trók, rók êran hlãm
dliê buh djiê hđip yoh.. Pluh mlam yoh ayõng Dăm Bhu tol amáo
tháo kral sa asãr êsei, mbũ pluh hruê ayõng Dăm Bhu tol amáo
tháo kral êa kpiê hđip mã êa hliê tling thung hlãm tian ah u.*

*Truh yoh kơ sang mjáo aduôn Gring, truh yoh kơ sang
mjáo aduôn Grang ngã sang ti dlông êa ksĩ. Dăm Bhu anãn mã
diãn tui nao mtrang, hlang cùh êmuh nao ih ßuê mjáo.)*

Mjáo aduôn Gring, aduôn Grang: Jãp jing čiãng hriê ơ
kei, ơ kin, ơ nin, ơ nô, ơ pô, ơ ra ?

Dăm Bhu: Hbõih, amai H'Bia Kñĩ tol amáo tháo kral sa
asãr êsei lah aduôn, đõk ruã nao hlãm kđeh êman, ơ mjáo aduôn
Gring ih woi.

Buê: Buê ktráo, mjáo laç : "kpiê ceh tuk, kpiê ceh ba,
mnũknô kỗ brei phat gõ táo. Tláo kpiê ceh tuk, ùn bông kỗ brei kơ

yang mboh kơ ana. Ayõng Dãm Bhu knga drai, boh kãk kai kmrõng, tian čiãng dõng čiãng mào hjãn koh êdei anak õng jhõng knuêñ.

Haboih ayõng Dãm Bhu wõt sa bãng mta, wõt kơ klaĩ, ayõng Dãm Bhu laĩ kơ tluôn, wõt kơ ßuôn sang êdi. Đĩ cũ sa bãng mail, drai sa bãng mlung, ghung rung mtruh, ghung rung mtol kơ wãl yoh.

Dãm Bhu: O nghiêk êbào dũm nei kào lač, o ktrào kĩng, o đĩng êkei mniê dũm nei kơ dih woi, čuh bẽ ũn, kã bẽ kpiê, mã bẽ mnũ.

Đĩng Buãl: Čiãng jãk êdimi kơ ayõng Dãm Bhu kào dẽ lah.

Anãn leh čuh ũn trũn tian mtam, čiêp riêp ñu hia mtam, hia nao yiêt yiêt msẽ mnũkã ti jõng, yõng siap bãng êgei ßap ßap mnoh amào thào lõ thu mnoh.

AwaPrõng Mung Hdãng: Hlei leh anãn êbãn õng koh amuôn, koh amuôn kào dẽ, Kơh amuôn kào dẽ, o êkei jhõng knuêñ krẽñ ktang, dhiang klei aseh kbao amào thào rũng ti kngan. Lir h'ò ao mbluôp, ktuôp kők, ajik adrők pĩt lãng hruê akào kơ Aê Diê. Ya leh anak êbak arãng anei hia hruê amào thào lõ kral kơ tlam êdi. O kei, o kin kào dẽ woi, o amĩ, o nô, o pò o ra hia nao yiêt yiêt msẽ mnũkã ti jõng, yõng siap bãng gei ßap ßap mnoh amào thào lõ tur mnoh ôh. O lir h'ò ao bluôp, ktuôp kok ajik adrők pĩt hruê kơ Aê Diê, ya lei õng hia nao yiêt yiêt sonei?

Tuh kruh Aê Du hriê yoh djã giê dra hwiê, bi Aê Diê djã giê dra hling hriê mjing lãng anak Dãm Bhu dua amai H'Bia Kñĩ , dlãng hia nao yiêt yiêt msẽ mnũkã ti jõng, yõng siap bãng gei ßap ßap mnoh amào thào lõ tur mnoh ôh.

Aê Diê: Hbô-hô Mdrõng Dam, o kei o kin, êkei jhõng

knuêñ krêñ ktang, dhiang klei aseh kbao amâo ðei thâu rŭng, kơ êdei sah hriê kơ mdrŏng, jing çing ðuê hriê kơ lu. Ti ñu nao çing tŏng klông joh, tloh ana klông kpang dung bi dung, ti ñu çăm çũ ti kblang.

Prŏng Mung Hdăng: Hơ-đuih anak êbak, hlei anăn êbăn ñu koh amuôn, lir h'ô ao bluôp ktuôp kŏk, ajik adrŏk pít hruê kơ Aê Diê?

Lir ktuôp: Bơ arăng laç! Mdrŏng Dam kơ êdei jhŏng knuêñ leh êa nguôm ktrei, kơ êdei mdrŏng, koh mta kju kđao hmao amiêt awa mŏng đum êlâu lah!

Mdrŏng Dam ñăt mtam, leh ñăt krah mlam ñu thâu dlăng pui, adiê đŏng aguah mtam ñu thâu bliũ, adiê mngăç ñu thâu ring mtih adiê kpun đŏng, Mdrŏng Dam thâu ðĩ trũn êyũn êñan thâu êran ôk gah êdi moh.

Mdrŏng Dam: Ô amĩ ơ ama ơi đok-đŏk hđeh đŏk êran hla, bi khua đăh tuôr, mnuih đuih sang bi kngũ msẽ si kbao hlăm çăm êđimima.

Çiăng jăk êdimi ayŏng Mdrŏng Dam. Kbăt êkei yang brei hriê kơ sah, kbăt êkei yang brei hriê kơ mdrŏng, kbăt yang brei jhŏng, kbăt yang brei ktang. Bar kpın druh yoh ñu knhal tlâu ktai, ayŏng Mdrŏng Dam, bar kpın drai knhal tlâu kut, h'ô ao nut kiêr aseï mlei dur diêr mrâu lah êdam đĩêt mrâu, boh tih msẽ arăng pla.

KDRĚČ TAL II

Mdrǒng Dam mtuôm hǒng H'Bia Kǎi

Mdrǒng Dam: Ó amǐ woi kǎo čǎng êran hla, ơ ama woi kǎo čǎng đah tuô! Aduôn kǒng kǎo hǒng brǎ, kǎ kǎo hǒng klei, tìm brei kǎo nao kǎo tria mnǔng woi, ayǒng Mdrǒng Dam kǎo tria mnǔng.

Bi ayǒng Mdrǒng Dam, êbǔng čeh, hđeh hlǎk mráo, hlǎk đih hlǎm hnun pun abǎn, hlǎk đhǎn amǐ ama, êtiêng hlǎk čǎng kơ jǒng, êbǔng ka luh mláo êdi yoh kǎo, ơ hđeh tria mnǔng. Boih anǎn ayǒng Mdrǒng Dam duah tuô đah hě tuô. Tuô Y'Jǔyǒng hlǎm sang, tuô Y'Jang êi yǒng lǎng bri ri yoh. Tuô ayǒng Mdrǒng Dam msě tuô ki kbao đah lǎng yang hrué bi êyôč êbhiôč lě tlam êdi, tuô ayǒng Mdrǒng Dam. Tuô brǐ rǐ msě tuô Y'Ki, bri ri kyáo tháo pô đah tuô Y'Jǔyǒng hlǎm sang, tuô Y'Jang yǒng hlǎm êi yǒng bri ri lah tuô ki kbao, đah lǎng hrué mǒng êyôč lah ayǒng Mdrǒng Dam bhiôč lě tlam. Tuô ayǒng Mdrǒng Dam đũế hiu lǎng jǒng mngǒ, tuô ayǒng Mdrǒng Dam đũế hiu lǎng kǒ myũđũế hiu yoh tuô ayǒng Mdrǒng Dam msě krǔknô pô ayǒng Mdrǒng Dam aseh tui hǒng ana, sonei mǒh kǎo êwei.

Anǎn truh kơ pin êa hma tač dliê sač yao amai H'Bia Êsǔn phǔn jǎk mniê woi. Dlǎng lǎng čǐ čhiǎng bi lin bi luôn, dlǎng lǎng kbuôn čǎng bi êli bi êlu čǐ bhur rur kbǎt êdimi lah đũôn anei mdrǒng čar kbao ama H'Bia Êsǔn toh anei. Tol amáo čǎt aruǎt mbô, čar êmô mǒar, čar asej êman tol bhǐ rǐ lah msě mniê tlé kpǔng, dlǎng lǎng jhuk rǔk ǔn bǎo asáo groh kdloh hđeh êlǎk kbiǎ dlǎng mǒh ayǒng Mdrǒng Dam, đar kp̄in druh lah knhal tláo ktai.

H'Bia Êsǔn: Ó ngiêk êbáo đũm nei kơ dih, đah brei mǒh tuô ayǒng Mdrǒng Dam.

Amai H'Bia Êsũn lah phũn yâo mniê kbiã mǝng mnang dua trĩng adũsãm mĩng knhal adôk lu knhal. Grĩ amâo tuôm tĩĩ êdi Amai H'Bia Êsũn phũn siam mniê, êa khõ kma dũng mta mniê tlah jăk, tlah yâo mniê.

H'Bia Êsũn: Hboih, amĩ woi, hlei lah êkei, hlei leh hruê anãn, kbăt năng ñu dua kâo ung mđor bõ, mõ mđor adhei, bi knar êkei mniê ñu hõng kâo, kbăt nik čeh ba sa ênuk êdi ơ amĩ oi. O amĩ oi! Kbat ñu dua kâo čeh tuk sa gõng amĩ đõng tian mlan sơ nãn. Amĩ bã mlan sa lah ñu dua kâo.

Amĩ H'Bia Êsũn: Buih ơ bũ, ơ bin, ơ nin ơ nô, ơ H'Bia Êsũn phũjăk mniê. Amâo duri ôh bũah, anak khil kũng kdũng mah si duri bô anak sah mdrõng amâo duri kil anak mtil kdruã wã kdrô amâo duri bô ôh ayõng Mdrõng Dam.

Boh tih msẽ arãng pla woih. Drei kđiêng knhâo mào duri pãn kpaih bi čaih mrai drei dẽ amâo thào wai mñam, đãm hup kơ ayõng Mdrõng Dam.

Ayõng Mdrõng Dam boh tih msẽ arãng pla, anak H'Bia Kĩĩ.

Anak ktor krô, anak bõng boh krah ana lah ñu, ơ bũ, ơ bin, ơ nin, ơ nô, ơ pô, ơ ra, H'Bia Êsũn phũn jăk mniê woi.

Ayõng Mdrõng Dam bõng boh krah ana, mñam êa knga drai, bõng boh kăk kai kmrõng tian amĩ ñu čiang đõng čiang mào hjãn.

Bi arãng lač anak ayõng Dãm Bhu. Ayõng Dãm Bhu mlào muĩn čăt hwiê guól đang ơ bũwoi kâo anei. Anãn yơh tuôr ayõng Mdrõng Dam, yõng sang yũkãn djõ sang ngõ kãn gãl, sang kã kãn kãn ñu lao lei.

Nao kơ sang ama H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, kơ dlõng adũ, kơ tuôr ayõng Mdrõng Dam dõk yõng mtam yơh ñu dẽ ayõng Mdrõng Dam. Anãn amai H'Bia Êsũn wã bãng bhã tria čuh êa êhãng mtam, iêp ti gũklũtuôr ayõng Mdrõng Dam êdi.

Anăn ayǒng Mdrǒng Dam amĩ blua, ama kruă, suă bun mdrǒng êdi moh ayǒng Mdrǒng Dam, amĩ blua, ama blê, plê koh loh liên ñu dlah êdi moh.

Mdrǒng Dam: Hboih hoih ai ih dlǎng hě si uič, muič hě msě sáo amâo thào kră krăl. Ayǒng Mdrǒng Dam ùn hlăk bâu, asáo luă mnuih hlăk huă mnăm, ùn hlăk bâu, asáo kdăt, mnuih hlăk kblăl kơ kniêng dua êhăng. Ruêč êa dũng ktũng êa bǎh, mta h êa grĩ knĩ amâo kral deh ayǒng Mdrǒng Dam, mnuih hlăk jhǒng knuêñ woi, ayǒng Mdrǒng Dam mnuih hlăk jhǒng knuêñ woi ai amâo thào?

Hbur-hurh đũđ wĩt mtam ayǒng Mdrǒng Dam, kjuh boh cũ sa bǎng ñu mlai, kjuh boh drai sa bǎng ñu mlung, khung rung mtruh khung rung mtoł kơ sang amĩ ñu dê. Đĩ lǎng êñan moh ayǒng Mdrǒng Dam sa bǎng hlăm, ktăm ti adring đĩng đũng mgei khũk gǒ êsei đjam amĩ ñu kǎp kbao bi mnuh.

Amĩ Mdrǒng Dam- H'Bia Kñĩ: Hơ- bũih, ya ngă koh kei kơh kin, woi win, woi nô, ơ pô ora, huĩ kih hě ku êman hei ǒng ê-dam ah, huĩ ǒng koh hě ku êman hei wei kei woi? Huĩ ǒng čan hě ngă jia, huĩ ǒng duah houa hě anôk sah mdrǒng, huĩ ǒng duah hě kđi prong êman, mđor hǒng pha êman?

Mdrǒng Dam: Ya ngă kâo mã hě aũuê kjuh tal, abăn kjuh blah pĩt lǎng ti krah sang mtung hruê bhông tlam?

Ayǒng Mdrǒng Dam pĩt lǎng hruê bhông tlam êdi.

H'Bia Kñĩ: Ó ayǒng Dăm Bhu, si leh ih kuaih amâo klôk, anak drei Mdrǒng Dam, đok ktal soh gǎl mmač, anak sa drei mtei sa boh si amĩ amâo joh ai hlăm tian ê-kơ-anei. Ya leh anôk yang biê adiê ngă ruă aseĩ mlei kơ ñu, ñu đah nao tuôr yang hruê mǒng êyôč bhiôč lě tlam, giê ǒng lông nao êpa, êa hok anôk ala ih lông êmuh lǎng. Nao êmuh lǎng Aê Mtung Mtlang, ơ ayǒng Dăm Bhu

kào dê wei, ổng êmuh lăng yang roh kjoh uin, êmuh lăng awa Mbin giê thào êpa. Jut koh ba mǒng dliê, giê hrǔng mǒng troh pioh êpa lăng kơ anak drei Mdrǒng Dam, huỉ ñu djiu kluam.

Ayǒng Dam Bhu djă braih kê hǒng mlǒ, djă braih điǒ hǒng đǐng, jhǐng rǐng yoh ayǒng Dăm Bhu giê đũe nao êpa (ayǒng Dăm Bhu)

Aê Mtung Mtang: Hboih, ơ ama Mdrǒng Dam, ya mnǒng ih ba djăp djik anei? Jăp jing cǐng đĩ ti pra, akan ana kma gǒ, sa bliũ sa bǎng ổng đĩ sang kào? Sang kào dê lah sang wê kmeh, sang eh êmô kbao, sang kào sang khua mduôn, sang mlào, mjào amào thào mbruă.

Ayǒng Dăm Bhu: Ồ aê Mtung Tlang yang aroh joh awin awan, awa Mbin kào jêc boh mli kăn mào yun nei lah kào anei, kđĩ mdrǒng ngăn sǒng bẻ. Aseh kbao kào bǎng kơ ổng bũe kyào woi, mjào adiê kào hmũ êkei thào ksuă kiê dua kngan.

Nẻ giê kào lǒng hriê êpa, braih điǒ kào brei ổng lǒng hwiê lăng kơ anak kào Mdrǒng Dam đok djiu hẻ hlăm abăn, pluh hruê mlam yoh amào thào kral sa asăr êsei, pluh hruê ñu amào tuôm hđĩp hǒng êa kpiê, hđĩp hǒng êa hliê lah tling tlung hlăm tian. Anak kào Mdrǒng Dam đah nao tuôr hruê mǒng êyôc êbhiôc lẻ tlam bot wít tơ klaỉ, laỉ mnǒng đǒng puk sang aũuê kjuh tal, abăn kjuh blah, pít ti krah wah sang mtung hruê bhiông tlam.

Hboih hoih! Anăn yoh braih điǒ awa Mbin wiê, giê êpa êa hok anôk mǒng êmuh.

Aê Mtung Tlang: Ayǒng Mdrǒng Dam, huỉ mta soh, huỉ mào yang duah bi mtrũn kơ ñu hei, giê brei đũt kăn đũt lei, brei ñu dlông kăn dllông mnông giê dua kđiêng msẻ arăng ktriêl. Ya lẻ anôk yang đok biê kơ ayǒng Mdrǒng Dam? Anak ayǒng Dăm Bhu hei, cǐăng êmăn suăi ñam êdi yoh ayǒng Dăm Bhu kào dê lah kào.

Wit yoh ayöng Dăm Bhu, wit kơ klai, élaï kơ knöng döng puk sang.

Amái H'Bia Kñi êmuh: Si ngã koh ama Mdröng Dăm?

Dăm Bhu: Hboih, amáo máo klei klông ôh anak drei Mdröng Dăm djiu kluam, todah ñu duam kpal amáo ar kgükgur, buê jih ai káo iêô, mjáo tũhũbuič, giê jih ai káo nao êpa woi, giê jih ai káo êpa, êa hôk anôk ala jih ai káo nao êmuh

Čuak ayöng Mdröng Dam êmuh mtam?

Mdröng Dam: Ó amĩ σ ama, ih máo mơh mtil hruh tlang, prang kwei, dõ aduôn aê mống đưm êláo?

Amĩ ama ñu lač: Ya nöng öng čiäng koh kei, koh kin, koh nin, koh nô, koh pô, koh ra?

Mdröng Dam: Ih dläng lăng káo bõ leh êmöng σ amĩ ama woi, káo prong leh kkuê, čăt leh êgei mbăh, truh êdam blam knô tháo êrô leh huă mñăm, káo čiäng êdimi. Káo čiäng êdi mnuih tũk êsei káo anei, σ amĩ σ ama woi, káo čiäng êdi mnuih brei djam, káo čiäng êdi mnuih mñăm kpin ao lah káo anei. Dôk bõ êmöng prong kkuê, čăt êgei mbăh, káo nao dôk dam hõng ama, káo dôk nao êra hõng amĩ, káo mñăm nanao kpié mmih jih ai káo hrăp.

Dăm Bhu: Hboih hoih, ih djă ba koh mtil hruh tlang koh kei, prang kwei dõ aduôn aê lah mống đưm êláo, mtil hruh kwei lah mbăh ñu sa klang, bi djă ba mtil hruh tlang mbăh sa păt, kbăt êdimi lah mnöng mdröng djă churn mñăm. Ya öng čiäng koh kei koh kin?

Mdröng Dam: Nê kông káo nao mjũ, añũmdah, ngán đăh pők káo lông ba lăng kơ amái H'Bia Êsũn phũn jăk mniê!

Dăm Bhu: Bơ kei, bõih dam, đăm čak ôh hra bai lung, si öng dui nao čung hẽ hra bai bẽ, amáo dui nao čung hẽ hra bai bẽ, amáo dui tľê ôh anak piêô mjöng, anak Kũr dê dôk đih hlăm jao,

lao êña anak mtao êa knĩng, bi drei anak draih êma, bi drei dê anak hla ùk ùl, anak pũl hõng lũlãn.

Grãn wãng hlăk, grãn kğă klam, djuh djam drei duah kma mmăt pẽ kma mmăt, kpăt mlam djuh djam hjãn duah mã kõ krei amâo dui.

Mdrõng Dam: Lui amĩ lui. Kâo djă kğă kâo tã lăng ñu hma kmrõng, kâo rõng ai kâo dõk lăng ñu sang prong, kâo jhõng tiê boh la kõ êman ama H'Bia Êsũn, lui kâo lõng nao êyũn lăng hlũn yua kpiê čeh tuk čeh ba, lui kâo lõng nao koh lăng ñu êniap ơ amĩ.

H'boih hoih! Lui kpin hđăp yoh ayõng Mdrõng Dam, prăp lăng kpin mrâo, lui ao hđăp prăp ao mrâo, ngă yâo êjai, ngă êdam êjai. Bar kpin druh ayõng Mdrõng Dam, knhal ñu tlâo ktai. Bi lăng ayõng Mdrõng Dam bar kpin drai knhal tlâo kut, h'ô lăng ao nut kiêr, aseĩ mlei dur diêr mrâo lah êdam điêt mrâo, bar kpin druh ayõng Mdrõng Dam tã dăng k'iêng, bar kpin niê kđiêng hliêng đũe nao bah khao mlao čiăng bi kyũ, ayõng Mdrõng Dam đũe nao čah khao mlao đung bi kyõng djhũk rũk ayõng Mdrõng Dam, ùn tõi báo, asâo aliu, piu ayõng Mdrõng Dam tui dlăng čiăng bi kbuêh.

Piu Ayõng Mdrõng Dam: Ti õng nao ơ ayõng Mdrõng Dam ơ? Đăm õng nao ôh ti dliê Mhrũ!

H'boih ayõng Mdrõng Dam suh tơ mmông, ayõng Mdrõng Dam dlông ti krung hung êdimi yoh kơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê. Dõk hlăm adũdua trang, amai H'Bia Êsũn dõk hlăm mnang dua tring, dõk hlăm adũn čhiăm mlĩng knhal dõk lu knhal. Grĩ amâo tuôm tlo êdi mơh, êa k'hõ kma dũng mta mniê tloh jăk tloh yâo mniê. Anăn yoh ayõng Mdrõng Dam, đĩ aseh knô hung, aseh knô hang ktang ñu êbat, ktang ñu éran, đĩ cũ lah sa bãng ñu mlai,

đĩ drai mlung, khung rung mtruh yoh, khung rung mtol, đĩ aseh knô blak pha êdi, bi ayông Mdrông Dam đĩ aseh ana blak kô mdô sun dôk un jam mna, mñê tiêng liêng kăp arăng mdrip, mñê rîng rêu kăp arăng êyuh, êwa asăp bluh tláo bắng hđun, djhũk rũk ũn tol bâu, asáo rúng ktlũ êa kắng kbiê lah bắm kơ êyông. Anăn sang weh ting, adring weh aseh êman kciêp ti sang amai mniê Gông Guê kbuê hrah kdah kôk mniê tloh jăk, lah tloh yáo mniê, khũk rũk mniê dôk pỏk mñam, êdam hiu blũti êngao.

Mdrông Dam: Pỏk brei moh bắng jang ổng mniêng ơ amai woi, siêng bắng jang ổng msei brei moh lam ayông nao nũ, brei moh adũayông nao kma, ayông ỉ ắng ẻhun sang amiêt awa sa bliũ sa bắng anei, tẻ kpiê nũ pủbrei kơ káo, mnũcăm, êsei hmăm hlao tẻ nũ mdởng.

Ang pỏk bắng jang mniêng, siêng bắng jang msei, ang brei lam nũbrei adũkma, ang brei ẻhun sang amiêt awa, amai Gông Guê kbuê hrah kdah kôk lỏ dôk mñam khũk rũk mniê lỏ đởng pỏk mñam.

Mdrông Dam laẻ: Tẻ khung ổng ksỏc nao brei phả hang êa, tẻ msa ổng ksỏc brei nao phả war êmô, ksỏc brei ksiu kkô kpañ ổng bi brúng bi brắng.

Khũk rũk lah *amai Gông Guê kbuê hrah kdah kôk* đởng lỏ pỏk mñam, anăn yoh ksỏc khung đũe nao phả êa, bi msa ksỏc đũe nao phả war êmô, ksỏc ksiu kkô bi brúng bi brắng, plắk đũe wít ti sang mtam *amai Gông Guê kbuê hrah kdah kôk.*

Mdrông Dam: O amai mniê, pỏk brei bắng jang mniêng, amai mniê Gông Guê mniê.

Anăn yoh amai Gông Guê kbuê hrah kdah kôk siêng bắng jang msei, brei lam nũ, adũkma ẻhun sang amiêt awa sa bliũ sa bắng, kpiê pủedi, mnũcăm, êsei hmăm hlao mdởng, ẻuh mnũana

*krăm, čăm mnũana mboh, hroh braih kǒ kǎp mnga êpang, kǒ kguh
hlăm sang, bang hlăm tria êsi HDRÔ bla kǒ ba msuh êdimima.
Hboih, anăn ayǒng Mdrǒng Dam huǎ êsei sa bǎng tǒč, ayǒng
Mdrǒng Dam bǒng djam sa bǎng leh sa ngeh lui ui ai mdai trei
huǎ/*

Mdrǒng Dam: Kǎo dǒk ti buǒn sa boh kmũn tlǎo thũn kǎo
ǎn, kǎo bǒng sa boh mtei tlǎo hruê kǎo ǎn, sa boh mtei tlǎo hruê
mgrum, kđah kǎo bǒng sa boh ktor kǎo wor djam êsei, pluh mlam
lah kǎo amǎo thǎo kral sa asǎr êsei.

Anei buh yoh ama mniê Gǒng Guê wĩt mǒng hma.

Ama mniê Gǒng Guê: Hlei leh tuê ênguê un bǒ sa kmeh,
ơ bũơ bin, aseh tring mgǒng ơ rin bǒ adring bǎng?

Mniê Gǒng Guê: Tuê Kur ama woi bǒ hlăm lam, tuê Čăm
ama ah bǒ hlăm gah, thǎo tuê sah mdrǒng ama ah bǒ hlăm jhung
kpan.

Anak Bih leh yoh ama ah leh jih drei rǒng, bi anak Mnǒng
jih drei čięng, anak đung kriêng jih kǎo mkral, tuê ênguê amǎo
tuǒm buh, boh tih msě arǎng bla ama kǎo woi, bi pha msě arǎng
ktǎp, asǎp mlǎp blũtlao druh nik msě hwiê kđang yan bhang, mlǎo
muiñ msě hwiê guǒl đang, tơ mlǎo kang čǎt msě hwiê guǒl jǒk.

Ama mniê Gǒng Guê: Hboih hoih, jǎp jing amuǒn
Mdrǒng Dam čing đĩ hě pra, kan ana kma gǒ, sa blũ sa bǎng đĩ hě
sang kǎo, sang gut ênê, sang wê kmeh, sang ũn asǎo thǎo yǎ yañ
sang khua mduǒn?

Mdrǒng Dam: Hboih awa mniê Gǒng Guê kbuê hrah
kđah kǒk, đǎm ǒng prah hǒng êjam, pram êruê , kǎn nonei drei bi
jě êrǒ buǒn pũhoǎi lah drei buǒn êsei kpiê. (wir lač hǒng ama
Gǒng Guê kbuê hrah kđah kǒk): Bi drei đum nei kơ anǎp awa ah
drei ngǎ gǒ puk bi mčhia hma mjuk sang kuh adring pring djam

pŭng êyao, tơ dōk hẽ buôn hrãm ktãm jang sang ktlă êda cing awa kơ êyông amuôn tui nao kleh.

Ama mniê Gōng Guê: ơ bũ, ơ pô, ơ nô, ơ ra mniê Gōng Guê, ti lẽ kpiê drei pũ?

Mniê Gōng Guê kbuê hrah kdah kôk: Tuê điêt ama ah drei pũkpiê ceh điêt, tuê prong pũkpiê ceh prong, tuê mdrōng pũlăng ana ceh jũ, drei pũlăng ana ceh jăn sa bĩt knga êma cô kkung, kjuh cô hlang kơ dlông,
Anăn yoh hđeh kkung tol tloh êña, khua kkung tol joh hláo, hđeh mã ñao ñao kblăl bở bãng kblăl ,ik rik aduôn ceh jũnu tháo êgra a-ra aduôn ceh jũnu tháo grêñ.

Ama mniê Gōng Guê: Đăm grêñ ôh aduôn ceh jũah pũkpiê kơ ayōng Mdrōng Dam. Ayōng Mdrōng Dam cing hiu chỉ ayōng Mdrōng Dam duah đĩ mnia hra blei kpei đrōng, ayōng Mdrōng Dam sang tĩng kơ drei, adring weh aseh êman gở chỉệp kơ drei, mmăt weh đăm tlam mdei, sang amai dei gở weh juh knang.

Ama mniê Gōng Guê: Ô nghiêk êbào, ktráo kling, ơ đĩng buăl dũm dih kơ nei! Hboih tláo cô đăk bẽ hla, êma cô kkung bẽ kpiê, mnuih čiăng djiê iêô bẽ mnăm, iêô alũdur anăn ñu hđũng iêô alũdhũng hđă, iêô brei moh khua djẽ ñu ktleh, iêô hđeh mhaç iêô chuaç ruaç ênai đăm mào ênai. (anăn dai êmuh anak ñu: "Bi cing tông, ya cing drei tông ơ bũ, ơ bin?"

Mniê Gōng Guê: Dah tuê điêt drei tông cing điêt, dah tuê prong drei tông cing prōng, tơ tuê mdrōng drei tông lăng ana cing mui, cing mai tai pră. Tông biă riă sur boh mbông, bi kơ dlông êda kra hwa hđô bởng boh, kleh hđô ceh bãng, djă grăn kga grăn wãng, hngũk čiăng bihngui, êmô kbao hđô dai kku, mnuih lu bi ngữ bi ngăm hnei, si ar amào êmăn ayōng Mdrōng Dam.

Ama mniê Gõng Guê: Ó hêh tlâo cô djăt bê êa, êma cô dõng tuh, kdjuh cô dõng mbõ êkei rỏ ruăn mnăm tở lãng đĩng mnăm, mmih moh amuôn ah, mmih moh awa ah mmih nãm rãm hnei kpiê msãm mda msãm êma mlam man dun yoh drei dỏk bi mnãm.

Mnãm hẻ êa tlâo ki ayõng Mdrõng Dam, jih hẻ êa tlâo ki.

Ama mniê Gõng Guê: Suẻ đĩng anei ơ amuôn ah cứt đĩng mkãn. Mmih yoh amuôn ah, mmih nãm rãm msãm boh tluả mmih bâu của mnãm lah man dun mnãm, mnãm amuôn Mdrõng Dam ah mnãm!

Mnãm hẻ êa pả ki ayõng Mdrõng Dam đĩng tlâo lỏ dõng hrua, đĩng êma lỏ dõng mlih, ka mlih đĩng anei lỏ cứt đĩng mkãn koh ayõng Mdrõng Dam.

Ama mniê Gõng Guê kbuê hrah kdah kỏk: Mmih yoh amuôn?

Mdrõng Dam: Mmih yoh awa mmih hang , kdang gao knga, êya pui êrui msẻ mnga kẻ kám mnãm mỡng tlam bhiõng aguah amỏ lỏ sah kba êa cỏh đĩ phỉ jing jai, mmih jing jai.

Ama mniê Gõng Guê: Yõng êa kjuh kơ ayõng Mdrõng Dam, yõng êa kjuh yoh, tuh lãng êa êma, đũa lãng êa ki bãm kơ ktuêh ơ đĩng buảl.

Tlâo kbũng lỏ dõng hlua, êma kbũng lỏ dõng tuh, kjuh kbũng dõng arẵng mbỏ, êkei kơ nõgõ mnãm gut gai lah mnãm, sảl bảl yoh ayõng Mdrõng Dam, knga êa của êdi, ayõng Mdrõng Dam êdi, bi nõg kpiê ruả yoh ayõng Mdrõng Dam sảl bảl knga, klei bải bãm ôh.

Mdrõng Dam: Huỉ kỏo mnãm kpiê ruả lah kỏo awa woi, của êba knga pỉt wor hnei, huỉ kỏo mnãm kpiê ruả của êba knga pỉt wor, huỉ kỏo duah pản hẻ hẻlãm adũnũlam êdam êra, huỉ kỏo

êkei duah hiu.

Ama mniê Gông Guê: Dun amuôn dun, hlei ao kti lǎ
dǒng bi myuôm, bǎn hlǎm adũdun koh amuôn Mdrǒng Dam kǎo
dê.

*Anǎn kpiê ruǎ cǔǎ êba knga pĩt wor yoh ayǒng Mdrǒng
Dam dê wei. Čhǎr ñu kdurt êdi koh ayǒng Mdrǒng Dam, čhurt kdǎt
kǔbǎt êkei hruê msě hriêl mdiê kiê kngan m'ô krĩ aseï mlei bǎo grĩ
mnal bǎo guh bǎo pǎm mnga, êwa ñu kdurt ayǒng Mdrǒng Dam
tloh rai kǒr kǔbǎt, êwa ñu kdǎt ayǒng Mdrǒng Dam tloh rai kǒr pral,
dai kiê kngan tũk tǎk mdǎk, tlǒng thurt yoh ayǒng Mdrǒng Dam
kǎp êdam dǒk glǎm phǎp hluǎt boh êyuôr ngir nguôr mda yoh
ayǒng Mdrǒng Dam msě đai êmô mda.*

*Hboih ayǒng Mdrǒng Dam dê aseh ênga êngo yoh ayǒng
Mdrǒng Dam dê, kbao âng aguah ayǒng Mdrǒng Dam hmǎng
čĩǎng čuh kraï, kǒr ayǒng Mdrǒng Dam. Bi ayǒng Mdrǒng Dam
hlǎk čĩǎng mjai épǎm êdam êra ayǒng Mdrǒng Dam êkei hlǎk
čĩǎng bi hiu, piu tlě dliê sě siêr ayǒng Mdrǒng Dam bǒ drei čuh
kraï. Hboih, thǎo mnuih bǎng gah pĩt breï msě trǒng hrók, bǒ
mnuih hlǎm ôk jǒng msě čũt hlǎm hnuh, bi mnuih êtuh êbǎo pĩt
breï amáo thǎo ti mdih ôh, ǒr ngiêk êbǎo amai H'Bia Êsũn lah
phũn jǎk mniê. Hboih ayǒng Mdrǒng Dam đĩ lǎng êñan sa bǎng
hlǎm, ktǎm adring đĩng đũng mgeï hiu lǎng kleï êkei mniê jě
aguah kraï mlam êra pĩt đĩh êdi koh ayǒng Mdrǒng Dam kǎo dê.*

Mdrǒng Dam: O amai H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê hǒi!
ǒng pǒk breï moh bǎng jang ǒng mniêng kǒr kǎo êkeï, siêng breï
moh bǎng jang mseï, breï moh lam ayǒng nao ñũ, breï moh
adũayǒng nao kma, ayǒng hua bring čǒng sa tlam anei.

H'Bia Êsũn : Hlei leh pô knô ǒr ngiêk êbǎo, dlǎng koh
mnũ arǎng hriê rang lah kǎo, kleï bai bǎm lah kǎo, ǒr buôn mnũ

arăng hriê rang ti kâo, bãng jang ring cing ceh knõng aseh kbao arăng hriê cũa yoh, arăng hriê pãn hlãm adũlah ơ nghiêk êbâu dũm nei kơ adih woi, arăng hriê ñũlam huăk gõ djam êsei amai H'Bia Êsũn lah phũn jăk mniê. Hlei leh pô knô koh hẽ ñũ msuăt, hlei leh pô knô mgăt êmô ama kâo hei anei bâu bhao, mgăt kbao ama kâo hei bâu bhông, mgăt ũn mnũama kâo bâu mnâu amlõk kam, mgăt aseh bâu mnâu êa hjan, mgăt êman bâu mnâu gru kning cing c̣har ama kâo bâu êrah êmô êjai dõk c̣hao?

Mdrõng Dam: Ai amai H'Bia Êsũn thâu dlãng hẽ ayõng sẽ uric koh wei ah kâo dê, ai ih thâu muiç hẽ ayõng Mdrõng Dam msẽ asâu amâu thâu kră kral djiõ mnuih dua kmun?

H'Bia Êsũn: Amâu dui ayõng Mdrõng Dam, kâo dê hnuôr plei amâu bhiãn căt mmao lah kâo, ơ ayõng Mdrõng Dam, bi ana hdao kâo amâu bhiãn blah djuh, kâo amâu duh klei kniêng êhãng, klüt war ũn, phũn kruẽ huĩ êmô kbao ama ruẽ nao kơ sah dua mdrõng. Kâo anei blüt hing leh kơ yang ơ ayõng Mdrõng Dam, ana hdao blah djuh õng duh kniêng êhãng, kâo dê huĩ buit amâu ðei thâu ram hnei.(amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê laç). C̣oh kmeh bẽ drei, koh ayõng Mdrõng Dam, kâo c̣iãng brei kơ jing kang hnei, hlang găp, hlăp mbul kâo mburh jing ung lah kâo.

Mdrõng Dam: C̣oh kmeh jing kang nao nao amai H'Bia Êsũn, ayõng Mdrõng Dam laç, nao mõng mtuh phao knah, mõng mçah phao põng mõng joh knõng aseh êman ama nõg sang.

H'Bia Êsũn: Lui ayõng Mdrõng Dam jhõng jõng rõng ai kmlai cữ dua mtao, đơ leh êman dliê õng bi kning kdah õng mtih ktah hlãm êa, kdah bră amâu yõng jing ơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê. Kdah kning amâu yõng huĩ kõng si kniêng bhang, djuh ana amâu yõng jing nao blah, mdiê mtah tăp õng amâu khăp hẽ ung dua kjar, đơ leh mâu êman dliê õng kning kơ amai H'Bia Êsũn

phũn jăk mniê. Ở ayông Mdrông Dam hời kâo dê kâo kuôl mống jih êman ama, kâo dê kâo kuôl mống jih êman ama kâo gũadring, mống jih ama bở sang, mống jih kpiê čeh tuk čeh tang ama kâo hlăm hjiê mkăn.

Bi ayông Mdrông Dam lač sonei: Dah kâo amâo yông jing hrê roh, kô êman ama ông todah kâo amâo jing êyũn, lui ayông Mdrông Dam hlông jing hě mgăt êa ana čing adring bãng, rãng klei aseh êman ama ông, kâo čeh cai, kâo gai kpiê, thiê kđeh êmô kbao ama ông hruê bhông tlam.

H'Bia Êsũn: Êdi deh ayông Mdrông Dam? Jăk knuôl hwiê kâo brei, giê êtiêng kđiêng knhâo kông tláo mã pã mdrông, kông pã klei u mdrông klă nik lah tlam anei koh ayông Mdrông Dam .

O ayông Mdrông Dam lah kbat êkei laH'Yang brei kơ sah, asej mlei lah kăp amĩ tuh hống đĩng yoh ayông Mdrông Dam, asej mlei kăp amĩ hĩng sut lah khăn grê mnông kđiêng knhâo ñu msě kbao mouê. Hboih kiê kngan bơ abũasăp mlăp blũtlao lah ôc rôc msě ktuk kâo dôk alông.

H'Bia Êsũn: Hời hriê bẻ ayông Mdrông Dam lam lông ñũlăng, adũkma, houa bring čõng hriê čuh bẻ krai ơ ayông hời, hriê čuh bẻ krai ơ ayông hời, hriê mjai bẻ păm êdam era aũuê lông hriê găn abăn juă mnăm păn đĩng dua kdriêk.

Mdrông Dam: Čiăng êmăn suai ñam êdi ông amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê.

H'Bia Êsũn: Hời ayông Mdrông Dam hời, ông hriê jẻ aguah krah mlam êram oĩt đĩh ya leh boh ông ba? Guôl sa mdrông ông ba deh, ya leh mnga ông pẻ mjẻ yăl dliê kâo mniê dôk tũk êsei, dôk hlăm adũdua trang, ông djă ba moh deh guôl sa đrông mmông sa bẻ hiu jẻ tlam ya leh boh kroh ông ba kơ kâo koh ayông ayông Mdrông Dam ih woi?

Mdröng Dam: ơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, nê kâo djă ba moh sa boh mtil hruh tlang, nê kâo djă ba moh sa boh prang hruh kwei dỏ aduôn aê mống đum êlâo, mtil hruh kwei kâo djă ba ơ amai H'Bia Êsũn woi, mbah ñu sa klang mtil hrul tlang nê mbah ñu sa kpăt kbăt êdimi yoh mnống mdröng djă čhuh mnăm, mtil hruh kwei năng ai ñu pač êa mống kang, bi mtil hruh tlang năng ai ñu pač êa hlăm bở, aseï mlei mtil kỏ kma blüt ayöng Mdröng Dam yang drao gũn kma.

H'Bia Êsũn: Hỏï ayöng Mdröng Dam hỏï, kâo amâo čoh ôh kơ ngãn öng klỏ, ơ ayöng Mdröng Dam, amai H'Bia Êsũn amâo čoh ôh kơ ngãn öng klỏ, amai H'Bia Êsũn amâo čoh ôh kơ knah khỏk knah hliang ama öng gũjhung kpan, kâo čięng kơ öng kỏ êman ama kâo öng êyũn, hlũn ama kâo öng yua, kpiê čeh tuk čeh ba ama kâo kâo čięng öng djă öng jur mnăm.

Mdröng Dam: Bbơ kâo dê hnuôr plei čăt mã knống mmao, ana hdao kâo blah mã knống djuh, kâo duh mã klei êdam era bhiêo rěng riego, kâo bởng kniêng man dun knống sa bẵng lah amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê woi.

Hboih anăn yoh hruê năm bi kñah anăn yoh mlam êma hruê dua tlâo ayöng Mdröng Dam bi kčurah. Anăn brei amai H'Bia Êsũn đũe nao gui djuh, duh hmôk brei nao dỏk ayöng Mdröng Dam tloh tlâo hruê. Ayöng Mdröng Dam đũe wĩt kơ klaĩ, lai knống đởng puk sang amĩ ñu pỏ.

H'Bia Kñi amĩ Mdröng Dam: Ti lẻ mnuih tỏk êsei ơ kei ơ kin, ti leh mnuih brei djam, ti leh mnuih mñam kpin ao?

Mdröng Dam: Hboih amĩ woi, hboih ama woi, arẵng amâo khắp ôh kơ kâo, arẵng čoh kơ drei anak draih êma, arẵng amâo čięng kơ amĩ kơ ama, anak hla ũk ũl, anak pũl lũlăn arẵng amâo čięng ôh.

Arăng dê arăng čiăng mnuih căt êning lah, kâo nao hup hê anak khil kŭng, ơ amĩ ơ ama. Arăng hup kơ kdŭng mah, kơ anak sah mdrŏng. Nê kâo kchah tlâu hruê, djuh ana ñu hriê blah kơ ih.

Anei knăm kăm gŭk! Anăn ama ñu huă hê blăm moh, ayŏng Mdrŏng Dam, tloh tlâu hruê huă blăm mnăm thŭn bŏng ũn mnŭklei jŭjhat kăn mào lei, ayŏng Mdrŏng Dam knăm kăm gŭk êdi.

Anei amai H'Bia Êsŭn lač: O amĩ ơ ama kâo đĩ gui djuh, duh hmôk dôk ung kjar!

Amĩ H'Bia Êsŭn: Đăm nao ơ bŭ, ơ bin, ơ nin, ơ ra, buôn taih braih kburĩ sui huă mnăm, leh luič ơng hlăm dliê kyâo, huĩ liê hlăm êa, huĩ mbha hê angŭn dua hjan, mbha hê đôk êmeh êman hlăm tač kdrăn, klei bai băm leh kŏ êman ama ơng amào mào pô lŏ êyŭn, hlŭn yua kpiê čeh tuk čeh ba ama ơng lah hjâo leh amào mào pô lŏ djă mnăm, ơ anak kâo sa drei woi, mtei sa boh ơ mtei sa boh si ar amào joh ai hlăm tian.

H'Bia Êsŭn: H'ảĩ mang măm yoh kâo anei êgao hruê năm mlam êma, êgao hruê dua tlâu bi kchah hŏng kâo, bi kâo mniê blŭbhio yŏ anei ktio phiu ktu kŭt pŭt mlam yŏ anei, kâo blŭmă yăn yao êdi. Ti anei yoh ayŏng Mdrŏng Dam rŏng amào lŏ khăp ôh kơ kâo.

Amĩ H'Bia Êsŭn: Lui bẻ bŭ, lui bẻ bin ơ nin ơ nô ơ pô ơ ra, H'Bia Êsŭn phŭn jăk mniê, iêo bẻ ayŏng ơng Dăm Prah Mlŏ

Kyâo lŏng nao trang lăng, kdrang đĩ kpiê phĩ lŏng kă lăng ti gŏng, mnuih nao klŏng kŭn, kông jŭlŏng nao ksuê uê djă êsŭng kă lŏng djă kông dua krah. Huĩ ayŏng ayŏng Mdrŏng Dam rŏng amào khăp kơ ih lah ơ bŭ, ơ bin, ơ nin ơ nô ơ pô ra H'Bia Êsŭn phŭn jăk mniê.

H'Bia Êsŭn: Hboih ơ amĩ woi, mang măm yoh kâo ayŏng

Mdröng Dam rōng amāo lō khăp êdi anei, anăp nao blütlaoyōng Mdröng Dam amāo lō ur êdi, kō êman ama kâo mang măm yoh anei amāo mào pō lō êyũn, hlũn ama kâo amāo mào pō lō yua, kpiê çeh tuk çeh ba amāo mào pō lō koh brei êniap, ama kâo kō nao kơ khua hnei mta kjuh luh bũk biêk ama kâo đũe nao kơ mduôn.

Êpar nao kơ ayōng ñu Dăm Prah Mlō, çok jĩng jai amai H'Bia Êsũn hia jĩng jang.

Dăm Prah Mlō: Ya klei ơng hia ơ adei? Huĩ ơng koh ku êman çan ngãn jia hua ung sah mdröng duah kđi prong êman đơ hōng pha êman, ya ngã amĩ mào tãm ênua kơ ơng deh ơ adei mniê?

H'Bia Êsũn: Hboi ayōng Dăm Prah Mlō, kâo anei çuh hẽ kraih hōng ayōng Mdröng Dam, aũuê blüt nao gãn abãn juã huã mnăm ayōng Mdröng Dam hruê năm bi kçah hōng kâo, mlam êma hruê dua tlào bi kçah, brei đĩ gui juh duh hmôk đĩ dōk ung kjar, amĩ drei kōng hẽ kâo êman krah mđiã, amĩ drei kã hẽ kâo êman ti kyâo, amĩ amāo brei kâo đĩ gui djuh ôh kơ ayōng Mdröng Dam. Ayōng Mdröng Dam blüt hruê năm bi kçah, mlam êma hruê dua tlào bi kçah hōng kâo, bi ayōng Mdröng Dam çuh leh kraih sa bãng êhãng lō êa khõ hang leH'Yang bi kma ñu dua kâo, leh ung mđor bỗ mỗ mđor adhei bi knar êkei mniê.

Dăm Prah Mlō: Lui bẽ ơ adei mniê, kōng jũkâo lōng nao ksuê, giê uê đjã msa amĩ kã kâo lōng đjã lãng kōng krah, kyâo kâo lōng nao trang lãng, kdrang đĩ kpiê phĩ kâo lōng kã lãng ti gōng, lui kâo lōng tlōng kĩa ha êmuh, êmuh dãm dei kơ sang, koh lãng kōng êpa, đua lãng braih êi êwi dãm dei, tōk bi êwi êi rãp gãp djuê çiang bi ênũm.

Nao yoh ayōng Dăm Prah Mlō, đĩ aseh knô hung, aseh

knô hang, ktang ñu êbat, ktang ñu êran, đĩ cữ sa bãng ñu mlai, đĩ drai sa bãng ñu mlung, êghung rung mtruh,ghung rung mtol kơ sang ayông Mdrông Dam. Dlãng lãng Ayông Mdrông Dam hlăk dôk tông cing mdrăm, cãm hgor mdua, knua lăng kpiê ceh tuk ceh bô, ayông Mdrông Dam hlăk dôk bởng êmô dua kbao, dah knăm arăng kãm khô knăm mdrông bởng êmô kbao arăng dôk phat hẽ atâo.

Anăn phat hẽ atâo, êrâo hẽ yang hrang Aê Du Aê Diê anak êkei mniê arăng kơ atâo, hmruì arăng jang, atang arăng koučuh ùn mnũ, amĩ ayông Mdrông Dam čiăng bi mào moh mnuih tũk êsei amai H'Bia Êsũn phũn jăk phũn yâo mniê.

Mdrông Dam: Hbuih knai Dăm Prah Mlô jăp jing cing đĩ hẽ pra, kan ana kma gô, sa lỏ sa bãng đĩ hẽ sang kâo knăm kãm gũk.

Dah kâo tũhuả tơ ơng hriê deh yun anei, tơ kâo ghã mnăm, tơ ghã đăm đih ênguê, čiăng hriê chun ênguê, tũong huả, tol ơng hruê huả deh knai ah ơng, jăp jing cing đĩ pra?

Dăm Prah Mlô: Hbu, knai, kâo duah tru'n cing, kâo duah hui ghan koh knai Mdrông Dam, char chỉ klei đĩ mnia, hra blei kpei drông, kâo yôm chỉ, kâo chỉ hra, kâo mnia êsũn, kâo duah blei ùn mnũ, bũk kâo hmữ êwa hgor anăn lah kâo mđing, cing hriê kpiê ceh tuk ceh ba, anăn lah puk kâo hriê chuang kơ ih ơ knai Mdrông Dam (wir lač hõng amai Kbăng Êra) Hbuih ơ amai Kbăng Êra mniê, ih knă brei moh êsei kơ ñu, knai Dăm Prah Mlô.

Anăn Amai Kbăng Êra knă brei êsei, tũk brei djam, mđong êsei huả, leh huả gai hẽ mnăm. Mnăm êa tlâo ayông Mdrông Dam yăl dliê mtam

Mdrông Dam: Ya ih čiăng hriê ơ knai, kâo êmuh nao ih lĩk mđok, lỏk êbua kâo lỏ êa bring êkăl kdloh lũlăn msê êman dôk

bi mbô, kâo êmuh toĭ tlia kña tliă, kâo êmuh klei ßuôn dhă, ßuôn du tlung mông kơ ưt, kdlüt lăng mông k' iêng kdloh ariêng hdang bo krung bi krung, ya ổng mdăp mdu anak hlăm kru êman, bi anak hlăm tian ngă ổng mdăp, ya klei ih čiăng hui dah chỉ hra mnia êsũn blei ưn mnũ, thũn dih amăo măo thũn êlăo amăo brei tăp hruê anei purk ổng hriê çhuang, huĩ ßuôn ih hriê wang hei, kâo knăm kăm gũk wê wei ah kâo, huĩ ih hriê blah kâo hlăm sang.

Dăm Prah Mlô: Bư, knai hoi! Knai Mdrông Dam ai kâo nao blah hê ih hlăm sang. Bĩng kâo bi êrô, tô juk ênuk drei bi mdôr. Nê kâoçiăng kơ mnuih hrê roh, koh ßur, kâo čiăng kơ mnuih ur hril ktiă. Hrê brei roh koh brei ßur ur brei hril ktiă adei kâo, amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê.

Mdrông Dam: Hbu knai Dăm Prah Mlô amăo djô ih čiăng kơ mnuih hrê roh, aseh ổng hriê hao tơ kâo, kbao hik hriê tlaodjik djak kơ kâo, kâo mnuih purk kba, kâo êđai kdiêng kâo dê, kâo mnuih tiêng phĩt, kâo mnuih êrit êrin, kâo mnuih hin amĩ ama, kâo mnuih driah êma hla ưk ưl anak pũl hống lũlăn, anăn lah aseh ih hriê hao, kbao hik ih hriê tlaodjik djak kơ kâo êkei. Kâo grăn kgă dlông, biu jông tai ai alăh kba, nao purk hma kăn kriăng lei, kâo mnuih blũamăo hmao, tlaodjik amăo djăp, răp êi knguôk kkiêng amăo jũm.

Ya kâo kô êman ama ih knang hmang lah kâo thăo nao êyũn hê, hlũn ama ih ang knang kâo thăo nao yua, kpiê çeh tuk çeh ba ama ih ang kâo thăo nao djă mnăm, kpiê çeh tuk amai ih knai ah. Kâo amăo dui nao kă ôh ti gống m'ô kpiê çeh bô kmeh, đai aseh kbao ama ổng war amăo dui bũ ôh kâo mnuih alah êdimima, kâo mnuih kba ti brũa mã anei năn kăn thăo êlei, anăn kâo lăç lah knai ah ư knai ah.

Kâo hruê năm leh bi kçah hống amai H'Bia Êsũn adei ổng

mniê phũn jăk mniê, mlam êma hruê dua tlâu kâo bi kăch yoh hõng amai H'Bia Êsũn phũn yâu mniê. Kâo brei đĩ gui djuh duh hmôk, kâo brei đĩ dôk ung kjar, kyua anăn kâo ngă knăm kăm gũk, knăm kăm khô, knăm mdrõng bõng êmô kbao, bi amai H'Bia Êsũn tìm sa aguah kơ kâo alah knăng tìm cĩang kơ kâo/.

Kâo mnuih puk kba, kô êman ama ih kâo mào năng êyũn ôh knai ah, hlũn kâo amâo dui yua, kpiê ceh tuk ceh ba kâo amâo dui djă, kâo amâo dui jur mnăm ôh kâo, kdah ama ih mào êman kâo alah cũt kning lah kâo anei, grăn kgă dlông, kdah ih mào cĩng kâo alah wah bai, mào đai aseh kbao ama ih kâo war alah bũ lah, kâo biu jông tai ai alah êdi lah, kâo grăn kgă dlông jông êyô Y'Thồ alah jik jăh amâo thồ lỏ hmao arăng.

Dăm Prah Mlõ: Bõih! Knai Mdrõng Dam hoi, ngă aseh kâo hriê hao, ngă kbao kâo hriê hik, amâo djõ kâo hriê djik djak êdi lah kâo, kgă kâo hriê tlăng êdi, wăng kâo hriê reh, hđeh êlăk kâo hriê êmuh êdi lah kâo anei. Khă êgao hruê năm, êgao mlam êma, êgao hruê dua tlâu bi kăch.

Mdrõng Dam kđut kđut leh cĩiăm đrông, kông êp, hra bũng bai leh amai H'Bia Êsũn mniê, kđut ya rõng ih lỏ khăp amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, anăp nao blũtlao ayõng Mdrõng Dam amâo lỏ u êdi, ayõng Mdrõng Dam amâo lỏ khăp ôh kơ amai H'Bia Êsũn .

Mdrõng Dam: amai H'Bia Êsũn êtak lu ênai êbai pam, mniê jăk siam kna lah lu đei bĩng kna, kâo dê mnuih ũn đa asâo đa mnuih plă pliê êdi .

Dăm Prah Mlõ: H'boih knai ah kâo anei, bi todah kâo wĩt hẽ mlũn trũn hẽ mtah, sa boh kniêng êhăng đũng ba amâo mào si õng ngă?

Mdrõng Dam: H'boih knai Dăm Prah Mlõ ah, todah õng

wit mlũn ỡng wĩt yoh knai ah.

Dãm Prah Mlõ: O knai woi lui mĩng kâu lĩ brei kang, mlang kâu lĩ brei kboong, cĩm bĩ cĩm jông ala lui kâu brei bãng kơ tĩn ala, ẽa mĩnĩm kâu brei ih blũhrãm mbĩt, jãk ẽmô kâu ẽhao hẽ ih bẽ, lui kâu ngã yang sa drei kbao, ngã sa boh ẽhar, thẽ kâu mĩnĩm kơ ih moh, ơ knai Mdrõng Dam jam pah ai alah kba lui kâu lĩ mun, brei ih rông ba adei kâu mniẽ đai kdiêng.

Mdrõng Dam: Sĩt nĩk ẽdi ỡng laẽ, sĩt nik deh knai Dãm Prah Mlõ, blũamão liu trao, amão lao mbah, amão klãh đĩng grãm, sĩt kdruã ẽdi lah, bi kning tling ẽiãng bi kdjãp bi ẽp ẽiãng bi ktang, mnuih ẽuon sang ẽiãng bi ũk mnuih lu, kju prong ayõng adei dũnei kơ adih, đạ dõk tõng ẽĩng mdrãm, đạ dõk ẽãm hgor mdua, đạ dõk mĩnĩm kpiẽ ẽeh tuk ẽeh ba mdõng đĩng nũ mdõng.

Hlãk dõk tõng ẽĩng mdrãm, hlãk ẽãm hgor mdua, knua kpiẽ ẽeh tuk ẽeh bõ, hlãk ẽuh ẽmô kbao mdrõng huã mĩnĩm yoh ayõng Mdrõng Dam hõng Dãm Pãr Mlõ yoh dẽ.

Mdrõng Dam: Sĩt nik knai ah kâu, bi todah blũmliu trao mlao mbah klah kniêng dhan, đơ lẽ ẽrah ẽmô lĩ dõng ẽhao brei kơh knai. Hboih, đũẽ wĩt bẽ ỡng ẽkei Prõng Mung Hdãng, prong mãng mta. Ala pãr hwiẽ anak Aẽ Du Aẽ Diẽ mjing, tĩlõ lĩ tĩlõ tal mjing,

Prõng Mung Hdãng: Wĩt iẽh bẽ amai H'Bia Êsũn phũn jãk mniẽ, brei djuh ana nũ hriẽ blah, brei mdiẽ mtah hriẽ tãp nũ khãp kơ ung kjar, brei nũ đĩ gui lãng djuh duh hmõk đĩ dõk lãng ayõng Mdrõng Dam, klã nũ ẽiãng kơ mnuih hrẽ roh koh ẽur, sĩt nik nũ ẽiãng kơ mnuih ur hril ktiã.

"Ô" Anãn yoh ẽkei Prõng Mung Hdãng đĩ aseh knõ hung, đĩ aseh knõ hang, ktang ẽbat ẽran, đĩ ẽũ sa bãng nũ mlai, đĩ drai mlung ghung rung nũ mtruh ghung rung nũ mtol. Đĩ ẽnãn sa bãng hlãm

ktrăm adringđing đung mgei.

Prồng Mung Hdăng: O adei mniê! Lui bẻ m'iêng hđáp práp bẻ m'iêng mráo, lui bẻ buê ổng kyáo cút buê mla asej hlăk era đơ hđung mdung, ơ nghiêk êbáo dũnei kơ adih woi, ktráo na atăt bẻ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, ơ ktráo kling đing êkei mniê dũm nei kơ adih, ktráo atăt wăt mplao, ơar êmô kbao drei nao mbít, nao wít sa nao atăt gui djih duh hmôk nao đĩ dôk ung kjar, amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê.

Hbơ hoih! ưk rưk mnuih lu sa étuh cô êláo, sa êbáo cô êdei sa drei amai H'Bia Êsũn ti krah, truh yoh ti pin êa la bũon kbuôn dôk đong ayông Mdrông Dam cũr cũang bi êlin bi êluôn êdi moh pin êa ayông Mdrông Dam, bi kbuôn bi êli bi êlu, cũr bhu rư lah kbăt êdi pin êa mlia msẻ thuôn trang, boh tâo knang msẻ cũr, êmô bhu rử msẻ trống ksả, kbao bẻ rả msẻ boh tâo kniêr êman tiêr káp grăm aru, mnuih kỗ lu khấp msẻ knam hjan.

Dlăng ayông Mdrông Dam hlăk tông cing mdrăm, dlăng lăng ayông Mdrông Dam hlăk cãm hgor mdua, knua lăng kpiê cẻh tuk cẻh bô hruê amáo tư tlam. Dlăng ayông Mdrông Dam ơar kpin druh moh knhal tláo ktai, ơar kpin drai knhal tláo kcut, h'ô ao nut kiêr asej mlei dur diêr mráo lah kdruh nik êdam đĩet mráo, dlăng lăng ayông Mdrông Dam pẻ lăng bẻ ti kphởng adring, pẻ lăng brang knang ti gởng, bẻ amáo yởng ayông Mdrông Dam khung ãu tláo, djởng djăt êdimi ayông Mdrông Dam. Bẻ amáo mñê êkhung tláo ksáo ãm, bẻ brăm răn lah bẻ anei mẻah. Ayông Mdrông Dam pẻ lăng dôk đong, bẻ amáo yởng ayông Mdrông Dam pẻ dôk gũmtuiẻ kuẻn kra tốt tung mñê, bẻ ãu mñê, kđiêng tláo mtuiẻ nao kra, bi kđiêng êma pẻ bẻ asej mlei mtih kỗ kma ayông Mdrông Dam lah drao gũn kma.

Mdrông Dam: Hởi ti phả ổng nao, mniê bũon drei hẻ

anăn, êkei buôn arăng kblăk ală dlăng ơ weh huă koh, kpiê hmei mnăm kăm gũk woi, kâo tũlăng ih weh huă, kâo ghă lăng weh mnăm, kâo ghă lăng đăm đih.(ayông Mdrông Dam knăm kăm gũk woi) phă nao ơ nghiêk êbâu dũm nei kơ adih woi?

Anăn yoh amai H'Bia Êsũn mniê chăr ãu kdut chut kdăt êhăt m'êng êriêng kliêng ală mta kơ ayông ãu Dăm Prah Mlõ.

H'Bia Êsũn : Ơ ayông Dăm Prah Mlõ! Ai huă chun đei kơ huă ơng ayông Dăm Prah Mlõ, ai leh ơng mnăm chun đei kơ mnăm, ơng amâo thâu djoh djăm ơng dhul k'ouă, ayông Mdrông Dam rông amâo lỏ khấp, bi ơng đũe wít gở mlũn, bi dah ayông Mdrông Dam , anấp amâo lỏ tũ, blũtlao amâo lỏ ư, kuê mtak amâo mã HDRÔ êmô kbaô, klei êkei mniê kda ung lỏ bi mdôngir nghe kteh ktang hang hăt k dah khăt hẻ kỏ tluôn ayông Mdrông Dam laẻ, bi ơng đũe wít gở mlũn bi trũn gở mtah gah mào mnuih jah purk hma đũn kâo mniê, ya kâo uêĩ, ya kâo deh chah hra ayông Mdrông Dam hra bai lung, ngã kâo deh nao tẻ ãu anak piêo mjông, kâo đê anak kur đih hlăm jao, lao ãna anak mtao êa kņĩng đih hlăm adũkņĩng?

Mdrông Dam: Hoi! Amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê hoi. Thâu moh ayông Mdrông Dam nao chũhẻ kbũng tuê (hnei) tơ kbiê sa, tơ kbiê jăk tluh hẻ kơ anak sah mřng, thâu moh ayông Mdrông Dam lam nao ãũ, thâu moh ayông Mdrông Dam adũnao kma, ayông Mdrông Dam nao houa bring chřng sa tlam êngam, k dah ao kti ơng bi myuôm lui aseh grỉ kâo rao, bi ơng blũmlam sa klei, ơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê ơng blũmlam sa klei hnei, bi ơng blũgở hruê sa anấp wir rông anấp mkăn ơng duah gở ai mkăn.

Anăn arăng laẻ ơng mniê blũbhio ktio bhiu ktiu êkũt pít mlam ơng si iêun mlam, ơng yoh ktrỏ hlăm đang êsũn ơ amai

H'Bia Êsün phũn jăk mniê, ktrö hlăm phũn êya, ktrö hlăm pha mtih anak Bih Mnông ỡng tìm čiăng rông. Káo gở êkei mnuih puk kba, hma alah, káo jik jah amáo hmao năng êyũn yở anei ơ amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê.

Hboih amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê, nê káo bởng kbao amai H'Bia Êsün, káo đũng pioh leh moh dlô, ơ amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê, nê káo bởng êmô káo đũng pioh leh moh atiê, tở káo mnăm kpiê phỉ mmih êláo káo gut leh kơ ỡng ti êa hláo, káo gut káo jur leh moh kơ ỡng ti êa hláo. Káo gut káo jur leh moh ti êa hláo, ya rông káo amáo khăp, anôk tiê káo kbởng?

Anăn lỏ đởng cũh kbao moh ayởng Mdrởng Dam, jởng êmia êa kpih lih miăl, đĩ gui djiuh duh hmók dỏk ung kjar tláo mlam, êman dliê arởng kning êdi ayởng Mdrởng Dam, cởng yuól anak kuól kă êdi bi anôk amĩ tũk êa mđĩ

Mdrởng Dam: Bi amĩ káo ktũk êa hlăm bhang, tian kỏng, rỏng đả, bả anak tuôm buôi mjáo si leh jing. Bi anak jởng êman amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê ỡng hriê tluh káo hbei bảng êlởng ỡng hriê tlởng káo hbei bảng boh táo, čiăng máo ayởng Mdrởng Dam hrẻ brei roh, koh brei bur, ur brei hril ktiă kơ ỡng kơh amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê, mả êman knô êma, êman ana kjuh buh dũm năn lui dũm năn, kdrăp ỡng pũbrei kơ káo, mnũbrei mtei kbáo kơang, čiăng kơ mnuih ỏh bruă ngă hma pla kmũn ktor, hrẻ brei roh koh brei bur ur brei hril ktiă nao brei bruă êlan puk hma, kỏ êman ama ỡng čiăng moh mnuih nao êyũn.

H'Bia Êsün: Hỏĩ ayởng Mdrởng Dam, ngă káo blei cởng deh káo amáo ar ơ ayởng Mdrởng Dam, ngă káo blei ỏhar deh káo amáo dui, káo blei ana mnga mngui káo djả ỏhun ỉn. Lui mởng jih êman ama káo jũm adring, thẻ káo mňam kơ ỡng kơh ayởng Mdrởng Dam, káo dẻ mởng jih ỏeh tuk amĩ káo hlăm sang, ỏeh

tang hjiê mǒng jih kǔng kpiê amǐ kâo hlǎm gǔjhung kpan, kâo hung klang kơ ǒng moh, ǎiǎng mǎo mnuih hrě roh ama kâo kǒ nao kơ khua, ama kâo mta nao kơ mmăt, hăt drao ama kâo đuiě nao kơ iêđ. Kǒ êman ama kâo huǐ amǎo mǎo pô êyũn, hlũn yua kpiê ǎeh tuk ǎeh ba ama kâo amǎo mǎo pô đǎ mnǎm. Kpiê ǎeh tuk ǎeh ba ama kâo amǎo mǎo pô kǎ brei ti gǒng m'ô, kpiê ǎeh bô ti gǒng, đai aseh kbao ama kâo war amǎo mǎo pô lǒ bǔ.

Nao đĩ gui djuh, duh hmôk, nao đĩ dök ung kjar. Dök sa hruê êdi amai H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê, anǎn amai H'Bia Êsũn phũn yáo mniê, anǎn dök hě hlǎm adũdua trang ayǒng Mdrǒng Dam, mnang dua trĩng dök hě hlǎm adũchiǎm mling amǎo tuôm duah juǎ ôh êlan eh ũn trũn mnũhlũkiê kngan amǎo tuôm nao kơ êa, hlũkiê kngan amǎo tuôm nao kơ êa.

H'Bia Êsũn: Hǒi ayǒng Mdrǒng Dam hǒi si leh dök nao hlǎm puk ênang, sang êyǎng drei ǎuǎ đlǎng lǎng hlǎm êlan puk dua hma, huǐ mdiê hdrô drei lah, huǐ bha hě aduôn kra, bi mdiê bla drei huǐ bha hě aduôn ktrǎo, đang mtei kbao êman bha hě aduôn aseh êman.

Hboih anei yoh nao tir lǎng bruǎ, nao ǎuǎ lǎng hma, nao ǎuǎ lǎng đang ếũeya, huǐ nũ amǎo hrông. Nao yoh truh ti hma.

Mdrǒng Dam: Ô ngiêk êbǎo dũm anei, ơ ktrǎo kĩng, ơ lĩng êkei mniê, ya leh kuě liê mdiê tloh hjoh boh hdrô bla ba bǒ kpǒng hnuôt, ya leh bǒng mdiê drei anei tloh hě tơ knǎp, ơ ngiêk êbǎo ktrǎo kĩng đĩng êkei mniê êwǎk tũana ba bǒ kpǒng, ai mhing tơ yang kơ woi.

H'Bia Êsũn: Anǎn amai H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê.

Ai anak êbak arǎng anei, houi hě lǎn ǎt mdiê, houi dliê kuê dah djuê jĩng sah mdrǒng, thǎo gǒ kra knô dök riêng hma, bi kra ana dök riêng dliê hriê mmăt truh mmăt, hriê mlam truh mlam,

dlǎng bǒng hbei tao roh ngǒ, hbei mǒ roh dhǔng, bǒng boh hbei pǔng hbei bua rai bǒ hma kplǔk. Ksua mrǒ yǒ anei ơ ayǒng Mdrǒng Dam bǒng hě boh mnǔn, ksua mrǒ yǒ anei, ksua mrǔn êkǔn rǒng djiêu ksua mrǒ dôk bǒng hě boh kmǔn, ksua mrǔn dôk bǒng boh plei, bǒng hbei mǒ hbei bua rai bǒ hma kplǔk, anǎn puk lǒ đak brei mnga.

Ô ngiêk êbào dǔm nei kơ adih woi, bi hma drei lǒ đǒng bi mđak brei mgǔng, bǔng bai drei lǒ đǒng bi myuôl, kram ti yǔphǔn ti ngǒ boh tǔk mrǔk êđūk kǐng kǒng hma angǐn êpuh ba kơ yǔlah drei čǎng dlǎng gơ gơ kơ yǔ, hnǎn koh mbui tlaih gǎn hma, êsa tlaih gǎn roh, tlaih gǎn hma, êsa tlaih gǎn roh. Tlaih tloh boh kuê mdiê, tlaih liê êđūk giêđ êđūk plei drei koh adei huǐ êpa anak drei kơ êdei.

Ô ngiêk êbào dǔnei kơ adih woi,"Anǎn amai H'Bia Êsǔn lač": nao đǎm lǎng bruǎ yoh ayǒng Mdrǒng Dam, kiǎ hma drei kiǎ lǎng mdiê hdrô bla, huǐ ñu amâo hrông, huǐ mbui duah gǎn hma éa roh tloh boh kuê mdiê, huǐ phung arǎng duah moal hě kơ anak êdam hlǎm hma, huǐ annak êra dôk pǐt hlǎm hjiê.

Moal anak êkei mniê dôk hlǎm bun tluk, leh arǎng moal anak êkei mniê dôk hlǎm puk hma, dôk kiǎ ana kmǔn ktor, huǐ ñu amâo hrông kơ ayǒng Mdrǒng Dam, lǒng đǎm lǎng bruǎ.

Mdrǒng Dam: Hoi amai H'Bia Êsǔn phǔn jǎk mniê, kào dê mlam kào amâo brei dôk ôh ǒng hlǎm dliê êăt. Amai H'Bia Êsǔn phǔn jǎk mniê, bi mmăt kào amâo brei dôk ôh hlǎm dliê êngoh, kào amâo brei dôk ôh hlǎm dliê blôh kěč lah amai H'Bia Êsǔn phǔn yâo mniê. Kào huǐ ñu ktǎl yoh. Blǔt ǒng anak Kur lah ǒng amai H'Bia Kǎi dôk đih hlǎm jao, anak Lao aña, anak mtao êa đum hrum ǒng dôk đih hlǎm adǔknǐng.

H'Bia Êsǔn: Ô ayǒng Mdrǒng Dam hoi, khǎ anak Kur đih

hlăm jao, anak Lao aña, anak mtao êa kning khă đih hlăm adũknĩng. Drei Kur bhiãn mǝng đum drei m̃o prong amĩ drei ċiêm hǝng mdiê bla, prong ama ċiêm mdiê hrô, drei m̃o ċô anak, drei huĩ êpa hẽ tian ñu kơ êdei, anãn yoh puk drei kiã brei kra. Nẽ hma kiã hlô, kiã mdiê hrô bla drei ċiãng bi ñu hrông, kiã mdiê hrô bla ayǝng Mdrǝng Dam ċiãng bi ñu hrông, huĩ kuêñ duah kĩ ba hẽ, huĩ kra djã hřil ktiã duah kgông hlăm dliê kmrǝng.

Mdrǝng Dam: Hoaĩ amai H'Bia Êsũn nao bẽ drei wĩt kơ klaĩ, laĩ kơ tuôn wĩt lãng kơ ãun sang drei, drei dök hlăm adũdua trang drei, drei nao dök hlăm mnang dua trĩng, dök hlăm adũsiam mĩng, grĩ am̃o tuôm tĩ lah k̃o êkei, H'Bia Êsũn phũn jãk mniê oi.

H'Bia Êsũn: Drei lõ đãm hma bẽ ayǝng Mdrǝng Dam, dlãng kơh drei puk lõ đak brei m̃ga, hma mgũng bũng bai am̃o m̃o p̃o yuol wei, jih leh hbei tao roh ngõ yoh drei, nẽ hbei tao roh ngõ yoh drei, nẽ hbei m̃o hlăm đang, jih hbei tai hbei ãlang hlăm hma dlãng kơh mnǝng bǝng jũm roh jũm hma.

Mdrǝng Dam: Ai anak êbak arãng nei amai H'Bia Êsũn phũn jãk mniê laç am̃o g̃o êdi mniê kmiê arãng anei hei wei, ai mtô am̃o gut djã đĩng wut aseĩ, tol djiê aseĩ, leh k̃o koh hẽ ǝng msuãt.

H'Bia Êsũn: Dhǝng ayao êdi anak arãng nei, ai th̃o jhǝng ãei knuêñ.

Anãn yoh amai H'Bia Êsũn wĩt tơ klaĩ êlai tơ tuôn wĩt kơ ãun sang hun yoh hǝng ama ñu Dãm Bhu.

H'Bia Êsũn: O awa woi dlãng kơh anak ih Mdrǝng Dam, k̃o jak đãm bruã kiã hma, kiã đang hbei m̃o, hbei bua huĩ ksua dök đur, anur kuai rai boh kuê mdiê k̃bãl lah t̃o boh hma k̃bãl, ñu laç mlam am̃o jhǝng dök ôh hlăm dliê êãt, mmãt êngoh dök

hě hlăm dliê ðloh kěč, huỉ hě kơ ktăl, mkă nỡng anei sít nik yoh
kỗ êman ama kâu amâu dui êyũn.

KDRĚČ TAL III

Mdrǒng Dam čoh bruă ngă hma kơ mỗ ñũ H'Bia Êsũn

Anăn dōk sa hruê mdei sa mlam, dōk sa hruê mdei sa thũn, dōk sa tlam êla yoh ayǒng Mdrǒng Dam dê.

Mdrǒng Dam: Nao bẻ drei ơ amai H'Bia Êsũn hũl bẻ điǒ, nao čuă bẻ amĩ ǒng hũi kỗ đũe nao kơ khua, nẻ mta mmăt hăt drao đũe nao kơ iẻđ hei, hũi êdu hlăm kỗ, ktrǒ tian hũi amâo man huă bǒng ruă hlăm jǒng kngan, bũng djuh amĩ ǒng hũi amâo mnuih kũm ba.

Anăn yoh H'Bia Êsũn hũl hẻ điǒ đũng dum hẻ hlăm bũng, prăp bũng êa đũe nao mtam, ayǒng Mdrǒng Dam plăk ti kgă tai êdai lăng kgă ênah jah lăng mbô hlang êlan hũi thũm hũi jăm êlan, ƚar kpĩn druh hnai ayǒng Mdrǒng Dam ƚar kpĩn drai hđđô êrô ôk gah ki ku mdu ƚar kpĩn druh tľă dăng kiêng, ƚar kpĩn niêng tľă dăng kđiêng hliêng đũe nao čah khao mlao hliêng đũe nao đũng bi kyǒng djuk ruk ũn bảo asâo liu piu ñũ ktuê dlăng čĩang bi kƚrueh.

Piu ayǒng Mdrǒng Dam: Hỏĩ ayǒng Mdrǒng Dam hỏĩ, phả ǒng nao aseh a-nga ango ǒng ayǒng Mdrǒng Dam, kbao a'nga a'nguah duah ƚar mkăn, hang kơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniẻ, aseỉ čhur êdi yỏ ǒng ayǒng Mdrǒng Dam, kbao čhur ƚur trah trač êngao kơ čar tač êngao, ai lui hmeỉ sa blah ao kỗk koh ayǒng Mdrǒng Dam dlăng sa pỏk kniêng sa boh ală, ai tìm čĩang kơ mrai hmeỉ amâo thâo wai mñam êdi hmeỉ ayǒng Mdrǒng Dam, hang kơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniẻ .

Mdrǒng Dam: Hỏĩ ơ ngiẻk êbảo dũm nei kơ adih, ơ ktrâo kling tlam êdam êra dũm nei kơ adih, hỏĩ hmeỉ gỏ đẻ, grăn wăng đăm bi mtah ôh kảo, kgă ana kgloh đăm bi msỏh kniẻt kpung ih

thâu mǝ, kâo gǝ dē kǝ êman ama H'Bia Êsũn kâo lŏng nao êyũn.

Ayŏng Mdrŏng Dam lač: Hŏ-ḃoih đăm blũleh kâo koh hẽ ih msuăt, wăt pliê kâo mdjiê hẽ ih hlăm ḃar êmô kbao.

Piu ayŏng Mdrŏng Dam lač: Hă kniêng kâo khăng ayŏng Mdrŏng Dam, êhăng ḃao, boh tâu čur tă êlah, ayŏng mmah ḃŏng hlăm klŏng êlan.

Hŏ-ḃoih anăn amai H'Bia Êsũn đũe nao êran êlăo kŏ ami ñu mtăm.

H'Bia Êsũn : Ó amĩ ơ ama woi.

Amĩ H'Bia Êsũn: Ya ŏng đũe hriê koh bũkŏ pŏ, ơ nô, ơ nin koh ra H'Bia Êsũn, ŏng dŏk ka mâu hruê, mdei ka mâu mlam, ka mâu sa tlam êla, ya ŏng aseh ruăt wĩt hẽ kŏ ana koh ơ êra yâu? Mang măm yoh kuŏl kpiê arăng ktũng êdi yoh drei anei ơ yâu mniê; nẽ kuŏl bũng arăng kplăk, kuŏl ngăn klăk klai arăng mả êdi yoh, kuŏl kbiê bŏ dhũng jih drei jao kŏ ung ŏng Mdrŏng Dam.

H'Bia Êsũn: Hḃoih kâo kan kên amâu dui đŏng hlăm êa amĩ ah, ayŏng Mdrŏng Dam jhŏng đei knuêñ. Kra hwa kyâu kâo amâu lăn dŏk êdi lah kâo anei, giê mnũng gũkreh biêng, êdur đrŏng gŏ lah kâo ktrŏ nao êa, kdah êdu knă čuă êba giê mnũng ayŏng Mdrŏng Dam biêng mŏh, griăng asâu kkâu ală mta wăng kğă ayŏng Mdrŏng Dam ayur hruê amâu tur tlam.

Hḃoih anăn ḃiă riă ḃuh mtam yoh ayŏng Mdrŏng Dam, đĩ êñan sa ḃăng hlăm, ktrăm adring đing đung mgei khũk gŏ êsei djam amĩ H'Bia Êsũn. Kăp kbao bi mnuh kmeh ôk tol ksiêk phă adham, kmeh lan tol ksiêk phă mnông, kmeh jhing jhông knô tol luă kbao knô.

Amĩ H'Bia Êsũn: Ung ŏng yŏ hriê anăn ơ bũ, ơ bin, ơ nin ơ nô ơ pŏ ơ ra H'Bia Êsũn phũn jăk mniê?

Amai H'Bia Êsũn: Knă bẽ êsei kŏ ayŏng Mdrŏng Dam

amĩ ah, kào đũe nao kơ êa.

Anăn yoh amai H'Bia Êsũn, đum êlào amào tuôm juă ôh êlan eh ùn, adei tlang yang buôn amuôn adei dũm nei lač ơ wei, amào tuôm trũn ôh êlan eh mnũ, hlũm'iêng ao amao tuôm nao kơ êa. Đum hrum dök nao hlãm adũdua trang, dök nao hlãm mnang dua trĩng, dök hlãm adũchiãm mlĩng, mã êa kbũng rao kiê, êa biê rao kngan, mã êa chiên truãn pač nao yoh bõ dua mta. Thũn êngũn anei yoh H'Bia Êsũn êlan kbao jih ai nao trũn, kdrũn buh êlan djuh êa jih ai ñu tir hwar. O jăp jing bẽ cĩng đĩ hẽ pra?Hung klang kơ ayõng Mdrõng Dam.

Anăn amĩ ñu knă brei êsei, ama ñu cũh brei mnũknă djam êsei, huă, leh huă.

Mdrõng Dam: Nao bẽ drei ơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, nao cũa lăng bun thuk, puk hma, nao cũa lăng ana kmũn ktor ama õng, huĩ ñu amào hrõng.

Amal H'Bia Êsũn: Hõr ayõng Mdrõng Dam hõr! Dliê klang kan lah, ayõng Mdrõng Dam kào amào brei õng nao ôh, êlan hbei pũng, dliê phũng la, huĩ kpũng arăng mơal kơ kào mniê.

Anăn ayõng Mdrõng Dam lač: Dliê klang kan đum, amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, êlan hbei pũng dliê phũng la đum, ayõng Mdrõng Dam êa lẽč ayõng Mdrõng Dam đuri nao ksũng moh, êruê sãm mrũng ayõng Mdrõng Dam đuri nao ksuh, êlan puk hma ayõng Mdrõng Dam hruê amào tư tlam, nao hrẽ lăng roh hnei, koh lăng bur, kào nao ur lăng hrĩl dua ktiă.

Anăn yoh amai H'Bia Êsũn lač: O ơ ayõng ơ ơ!

Mdrõng Dam: Nao dlăng lăng bruă, cũa hma, cũa đang êsũn êya, huĩ ñu amào hrõng, mdiê hdrô huĩ bha hẽ aduôn kra. Kào buh mdiê hdrô huĩ bha hẽ aduôn kra, nẽ kào buh mdiê bla huĩ bha hẽ aduôn ktiă, huĩ amào mào pơ kiă, ktiă hrĩl huĩ amào mào

pô mjöck lah.

H'Bia Êsün: Nao bẽ ayöng Mdröng Dam

Nao yoh truh kơ hma, ti pin êa hma tač dliê sač yao.

Mdröng Dam: Moak hlak êdi yoh hma öng nei, puk öng bai êda, ơ amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê, dlăng lăng hma öng dlông dõng, knöng aseh kbao jũm roh hma, mdiê hđrô bla kblăl, ai moak, ai hlak êtak mboh lah čięng dlăng hñăh hñai hnei, amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê. Dlăng ktor mboh trũn, kmũn mboh adiê, kuê mdiê kblăl bõ hma kbăl, čięng jăk êdimi yoh öng nei amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê, dlăng lăng mtei năt ksă brũng, mtei hũng bral boh, mtei čik mtei pha êñan lah jũn adring êñan.

Hbo-hoih, nao mnei kơ êa ayöng Mdröng Dam, dlăng lăng hrök hlăm êa, dlăng tir roh hma, dlăng kuih ksua djõ nao. Tir roh hma ayöng Mdröng Dam mkra bruă čuă gung khô ama amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê.

Mdröng Dam: Dlăng yoh, si bẽ ama öng thâu mào hẽ kuih bõ sa pra anei koh? Ơ amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê hoi, si ama öng thâu mào mja bõ sa knhang, mào ariêng hdang tol čũm k'ũm?

H'Bia Êsün : Hboih ayöng Mdröng Dam ah, hoi hẽ lăn čăt mdiê öng ayöng oi. Si thâu mào kên dua kan, dlăng ama kâu bữ hrök hlăm êa, mào pai mja ama kâu ngă gung hõng khô, mào hlô mnõng ama kâu dê djă tiông truăn nao lua, hna mnah duah lăng djam čim êman kan êmă, blă mũm lăng amai H'Bia Lô, čięng bi gõ bõ êmõng hnăn lah ayöng Mdröng Dam.

Anăn dök đăm bruă, kiă hma, kiă đang êsün êya čięng bi ñu hrông, čięng jăk êdimi " ơ amai H'Bia Êsün phũn jăk mniê "tlâu mlam pă mlam ayöng Mdröng Dam dök đăm hlăm bruă.

Anăn hrök tui kbuê yoh amĩ Mdröng Dam, suê tui ktuh tui êmuh

duah yoh amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê (mang măm yoh anak kâo Mdrõng Dam)

Amĩ Mdrõng Dam lač: Êmeh kgông hě msan anak kâo Mdrõng Dam, êman kgông hě mla, ba anak sah mdrõng hui' luič hě hlăm dliê, liê êa hui mbha hě angĩn dua hjan, djiê hđeh êman ana kơ kâo yoh anei, djiê khua êman knô, djiê anak pô čing êtuh arăng mkăn kơ kâo.

Anăn yoh amĩ Mdrõng Dam hrôk tui kbuê, suê ktuh amĩ Mdrõng Dam tui êmuh knă amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, truh ti sang amai H'Bia Êsũn .

Amĩ Mdrõng Dam: Buh moh Mdrõng Dam ti nei ơ ayõng?

Ama H'Bia Êsũn: Hboih hoih, dlăng koh ung H'Bia Êsũn, đũe nao đăm hě hlăm bruă kiă hma, kiă mdiê hdrô bla thâu kuêñ kti hei, mdiê hdrô hui mbha kra, ñu kiă mdiê bla hui mbha ngiêk dua ktrâu, kiă đang mtei kbâu êman hui mbha hě aduôn aseh êman, kiă boh mtei čik hui amâo thâu hrông kơ êman, ñu kiă boh tei nan hlô kiă mdiê hdrô bla hui bha hě hril dua ktiă, anăn dök đăm hlăm bruă, kiă hma, kiă đang êsũn êya yoh čiang kơ ñu hrông. Puk ñu nao kdak mga yoh ung H'Bia Êsũn phũn yâu mniê.

Ama H'Bia Êsũn: Knă brei bẽ êsei kơ kmha H'Bia Êsũn, amĩ Mdrõng Dam.

Anăn knă brei êsei čuh brei sa drei mnũ, anăn leh ñu huă, pũbrei kpiê čeh jũ, pũbrei kpiê čeh jăn sapăn bit knga, êma cõ kkung, kdjuh cõ hlung k'dlông ik rik ñu gra, a-ra grêñ.

Ama H'Bia Êsũn: Đăm grêñ ôh aduôn, pũkpiê kơ amĩ Mdrõng Dam, amĩ Mdrõng Dam luič êrũm tui duah kơ Amai H'Bia Êsũn, krah tuh mdiê luh kpõng hnuôr tui puôt êmiêt hrôk tui kbuê, suê ktuh tui êmuh lăng Amai H'Bia Êsũn, hui luič hě hlăm

dliê, huï liê hẽ hlãm êa, huï bha hẽ angĩn dua hjan.

Anãn yoh hrôk gữ tui kbuê.

Ama H'Bia Êsũn: O hẽh, tlâu cô nao đăk bẽ hla, êma cô kkung kpiê (anak êkei mniê) tlâu cô djăt bẽ êa, êma cô dõng tuh kjuh cô dõng mbõ, êkei rỏ ruãn mnãm dõng tlỏ bẽ đĩng mnãm, mmih moh amuôn?mmih moh awa ah: mmih ñãm rãm, nẽ msãm mda kpiê êma mlam lah man dun mnãm.

Mnãm bẽ êa tlâu kmha H'Bia Êsũn, amĩ Mdrõng Dam(mnãm bẽ tlâu ki). Suẽ hẽ đĩng anei, ơ amĩ Mdrõng Dãm, lỏ cữt đĩng mkãn.

Amĩ Mdrõng Dam: Hbõih ayõng woi si lẽ? Đĩng tlâu lỏ dõng hrua, si đĩng dua lỏ dõng mlih, ka mmih đĩng anei lỏ mã đĩng mkãn mmih yoh wei, mmih ñãm rãm msãm bâu tluã, mmih bâu cũa yoh wei man dun mnãm, mnãm hẽ êa pã ki jih êa pã ki.

Ama H'Bia Êsũn: Suẽ bẽ đĩng ơ amĩ Mdrõng Dam, lỏ cữt đĩng mkãn.

Amĩ Mdrõng Dam: Mang mãm yoh aduôn cẽh jũ, cẽh jãn, sapãn bẽ đĩng lỏ dõng hrua, êma bẽ đĩng lỏ dõng mlih, ka mmih đĩng anei lỏ cữt đĩng mkãn. Mmih yoh, mmih hang kdang gao knga, êya pui êrui msẽ mnga kẽc kam, mnãm tlam bõng aguah, amâu lỏ thâu sah kba êa poh đĩ phĩ jĩng jai êdi.

Anãn yoh bi mnãm êa kdjuh ,luh êa êma ba êa kki bãm kor ktuôt. Tlâu cô lỏ dõng hlua, êma cô lỏ dõng tuh, kjuh cô lỏ dõng mbõ, mniê ti ngỏ mnãm lah truã gut gai mnãm. Kpiê ruã yoh amĩ Mdrõng Dam, dlãng lãng amĩ Mdrõng Dam mnãm kpiê ruã cũa rõng dõng kỏ asej êdi moh, bi êkei kpiê ruã msẽ djiê, mniê kpiê ruã msẽ brũ. Pĩt jõng mngỏ kỏ myũ, pĩt msẽ brũdjiê, anak êkei mniê tởl amâu thâu hdor.

Ama H'Bia Êsũn: O ngiêk êbâu dũm nei kor adih hoĩ, ơ

ktông kling đing pã êma êra sa knam dũm nei kơ adih hoi, tũayõng Mdrõng Dam huã ghã mnãm, ghã đãm đih, ayõng Mdrõng Dam dõk hlãm burn thuk.

Dĩng buãl nao iêo yoh ayõng Mdrõng Dam, anãn yoh nao yoh.

Dĩng buãl: Ó ayõng Mdrõng Dam, amĩ õng kpiê ruã của êba knga pĩt wor, sor bor knga êa của, knga kpiê ruã aseĩ amão thão lĩ hđor kơ êsei.

Mdrõng Dam: Klei bai bãm wei amĩ kũ nao kơ khua.

Đuẽ hriê mtam Ayõng Mdrõng Dam hõng amai H'Bia Êsũn, djã lãng kĩa tai, êdai lãng kĩa ênah, jah lãng mbô hlang êlan huĩ duah tũm duah jam êlan.

Kdrěč tal III

Mdrǒng Dam brũmdiê, djiê aseï, kleï leh tuič kyua sua mǒ mǒng Mtao Msei

*Anei lah ayǒng Mdrǒng Dam dê, dôk amâo lõ h'it, p'it
amâo lõ mđao.*

Mdrǒng Dam: O hêh woih, hmũ mǒh mnũarǎng ktat,
anak hia êdam tia kbêñ, djuêñ ruêñ êngao bǒ tač êngao, huï bi
mčeh kleï tlaoh hei wei, amâo jǎk thũn yǒ anei kdrũn êa hlang hlei
lě pô knô ñu, amâo jǎk bhang ktũbi ku, huï lu kleï mčeh blũtlaoh
anǎn yǒ drei yang dôk bi mtrũn yǒ anei. Huï drei dôk hruh mdiê
mtâo, dôk hě dliê kyâo kǎng, huï drei dôk hě dliê mǒǎng myang.

*Anei ayǒng Mdrǒng Dam, kǎp bẻc hna phiang-riang mnah
mtam, b'hal jing đai bũk, phũk rũk ayǒng Mdrǒng Dam mgei tiê
boh mtam, joh ai tiê ayǒng Mdrǒng Dam êran đũe wũt kơ buôn,
kjuh boh cữ ayǒng Mdrǒng Dam sa bǎng ñu mlai, kjuh boh drai
ayǒng Mdrǒng Dam sa bǎng ñu mlung êghung rung mtruh, ghung
rung mtol yoh. Dlǎng amĩ H'Bia Êsũn dôk cởk nao bở hma hnei,
dlǎng lǎng amĩ H'Bia Êsũn dôk hia nao bở sang, cởk oang roang
êngao amĩ H'Bia Êsũn bở tač êngao.*

Amĩ H'Bia Êsũn: Kleï bai bǎm ôh ơ ung H'Bia Êsũn lah
mnuih jhǒng knuêñ, kǒ ñu đũa brang kang ñu đũa mseï bǎng gei
ha hop msẻ anghar pui êđi, kbǎt êkei yang brei kơ sah, đĩ êñan
guh hlǎm sang lah ñu kma bǎng bhǎ guh hlǎm tria, ktlǎ êyông êđa
ciǎng bi kblẻc ciǎng bi kblir.

Anǎn yoh hriê đoh mã amai H'Bia Êsũn hlǎm adũdua
trang, hlǎm mnang dua trỉng, adũchiǎm młing knhal adỏk lu
knhal, anǎn yoh, đoh yoh amai H'Bia Êsũn kǎn kgũlei, rũkǎn nao

kdloh m'liêng ao hêñ moh kơ tuê Kur hlăm lam. Anăn ñu lač: todah amâo kgũñu brei mta đao, todah amâo nao ñu brei mta kgã, kã klei kngan yoh wei ah bõ jǝng kngan.

Mdrǝng Dam: Hlei lǝ? Pô knô ñu jhǝng knuêñ ơ awa mniê, krêñ ktang dhiang klei aseh kbao amâo thâo đei kơ rǝng?

Ami' H'Bia Êsũn : Hing kơ yang arǝng lač Mtao Msei yoh asej pô jhǝng knuêñ. Mtao Msei ayǝng h'ô ao msej, adei ñu h'ô ao kwăt, kbăt êkei yang brei kơ sah, đĩ aseh knô blak pha msě ih moh ñu, đĩ aseh ana blak kǝ, mdǝ sun dǝk un jǝm mnga, hmũ êwa tiêng liêng kǝp arǝng mdrio, êwa rǝng rio kǝp arǝng êyuh, êwa asǝp bluh tlâo bǝng hđun, djhũk rũk ũn tol bâu, asâo rǝng tol mgei, kbũng kbiê lah kruh bi kriaah.

Anăn yoh ayǝng Mdrǝng Dam pĩt lǝng hruê, êpei lǝng mlam, pĩt mlam jǝk ayǝng Mdrǝng Dam êpei, tuh gruh Aê Du hriê djǝ lǝng giê dra hwiê, Aê Diê hriê djǝ lǝng giê dra hling lǝng hriê mjing lǝng ayǝng Mdrǝng Dam cĩǝng dlǝng lǝng ñu jhǝng knuêñ: "Nao bẽ ơ kei nao nao, nao bẽ ơ dam nao". Phǝr hđor nao mtam, phiang ti tiǝng đũê nao, ao hiu, ayǝng Mdrǝng Dam hiu hlăm kraĩ ênham. Hlăm kraĩ ênham ayǝng Mdrǝng Dam hiu, kraĩ leh êlam yoh ayǝng Mdrǝng Dam hiu, knham leh kdlũt mũt bǝng ê-ung êbang truh kơ sang yang Aê Du Aê diê yoh ayǝng Mdrǝng Dam .

Ayǝng Mdrǝng Dam nao rǝ hlăm trang, êran hlăm trók, êrók êran êmǝn burh djiê hđip yoh, ayǝng Mdrǝng Dam đĩ lǝng cũr rũ mtâo kđao bǝng ê-ung êbang. Truh yoh kơ pin êa, hma tač dliê sač yao Mtao Msei, čar kbao Mtao Msei tol amâo cǝt sa aruăt mbô, čar êmô mǝar, čar aseh êman Mtao Msei tol bhĩ rĩ msě mniê tlê kpũng, dlǝng lǝng êdam bõ sa êlan êa, dlǝng lǝng êra bõ sa ktǝm, mnuih urh ǝm bõ sa êlan klǝng.

Ayõng Mdrõng Dam: O nghiêk êbâo, hlei pô knô ñu kô pin êa anei? O nghiêk êbâo, o ktrâo kling đing pã êma, ana mnang buôn sang hlei pô ñu?

Phung đing buãl Mtao Msei: Ai amâo hing kơ yang, õng hẽ ayõng Mdrõng Dam? Bơ dlãng lãng khua hmei Mtao Msei lah knãm dõk kãm gũk, knãm dõk kãm khô, knãm mdrõng dõk bõng êmô kbao, cing amâo kleh ti êyông, jông tah êrah êmô kbao amâo brei thu kơ adring, asãp cing çhar ênuê yoh Mtao Msei amâo brei thâu tloh ênuê, jõng dõk bi mia amai H'Bia Yáo phũn jãk mniê. Bi khua hmei Mtao Msei mỗ adei lõ mào, plei mrào mỗ êlào êdei lõ mào lah amai H'Bia Yáo phũn jãk mniê hing kơ yang, ang kơ cũ hmữ kơ buôn taç êngao.

Ayõng Mdrõng Dam: Êdi moh? Mnuih tũk êsei kào lah anãn, o adei tlang yang buôn amuôn dei dũm anei kơ adih, o mniê êkei, o adei mniê, o amuôn êkei o adei mniê, bi ktuê êlan truh, bũh Ayõng Mdrõng Dam si mngã lẽ kào anei, kào blah ñu hlãm sang.

Đing buãl buôn sang: Haboih Ayõng Mdrõng Dam woi, mdluh grãn ku bẽ õng, mdluh grãn plei, mdei grãn kđông tiê boh ngã knhông mjuh mõng nãn bẽ õng, mbloh dih Ayõng Mdrõng Dam brũmdiê djiê rõk ksõk mtao djã ba yoh Ayõng Mdrõng Dam, khua hmei Mtao Msei jhõng knuêñ êdi lah wei, jhõng knuêñ êdimi.

Anãn Ayõng Mdrõng Dam, ngẽñ êdimi Ayõng Mdrõng Dam ksuh êwa angĩn đrũng, ksũng êwa hjan, koh êmeh êman hlãm dliê ktãm. Ayõng Mdrõng Dam koh lãng msẽ koh êngai, Ayõng Mdrõng Dam koh anak êdam ba mõng pin êa, koh anak era mõng kdrãn djuh, koh lãng mnuih êtuh êbâo kô mdõng jõng mngãn djiê lãng mnuih bõ lãn ala, djiê anak êdam era, koh lãng

msě koh êngai Ayõng Mdrõng Dam.

Mtao Msei laç: Ó mgăt êa, ana çing adring bãng mgăt rãng klei aseh êman, kơ ôk mgei leh kmeh knăh yoh drei, ơ mgăt êa ana knang buôn sang dũm nei, ti ôk mdei bẻ ênai knah, ti gah mdei bẻ ênai çing, ghinh ring mdua nghiêk êbảo đăm lỏ kpleh ôh hgor mdua. Kơ ôk mgei leh kmeh knah yoh drei, ơ adei tlang dũm nei, nẻ kơ gah mgei leh kmeh adring, êdam era çing çhar Ayõng Mdrõng Dam hriê, mdei yoh êwa çing çhar hriê thảo yở Ayõng Mdrõng Dam hriê.

Nao dlãng lãng ơ kỏ đũa brang hlei lẻ bãng mnữ ñu hriê rang, sang ring, çing reh knõng, aseh kbao hriê juả knăh kăm gũk, todah ñu çiang bõng kbao ya ñu amâo hriê ti pỏ anei, todah ñu çiang bõng tiê êmô ya ñu amâo đỉ sang, dah ñu çiang mnăm pkiê çeh tuk çeh tang hrăm, ngã ñu amâo blũamâo tlam hrăm. Si ñu duah koh drei msuất, wăt pliê mdjiê mnuih êtuh êbảo kđi kăn mào êrei!

Mnuih buôn sang laç: Anăn adei tlang yang buôn amuôn adei dũm nei laç: Djiê hdech êman ana ơ Mtao Msei, djiê khua êman knô, djiê anak pỏ çing êtuh hmei mkăm kơ ih yoh, çing tuh tia đũa hjăn, djiê aseh êman kyua dhua õng adiê hjan, djiê êman kyua dhua êa, djiê anak êdam era kyua dhua õng yoh msan nao sua mỏ Ayõng Mdrõng Dam. Dlãng lãng koh hmei si koh êngai lai juê koh jih djuê ana, koh anak êdam era bỏ pin êa mnăm.

Anăn yoh kỏ đũa brang, çhả kđurt, çhut kđăt kbăt êkei hruê si hriêl mdiê, Ayõng Mdrõng Dam koh mtam, amâo gut ôh Ayõng Mdrõng Dam ksuh êwa angĩn đrũng. Ayõng Mdrõng Dam puk amâo lỏ jang, koh mdjiê sa cỏ kỏ đũa brang ba wĩt khil kđao kơ sang.

Ayõng Mdrõng Dam laç: Ó ayõng Mtao Msei, hriê bẻ

ông pô jhông knuêñ, ya mã tiê boh êmông?

Mtao msei lač: Lui ơ amuôn Mdrõng Dam, mnăm kpiê čeh tuk hlăm sang êlâu. O amuôn jõng kâu hlăk bi mia amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê.

Anăn Ayõng Mdrõng Dam čhăř kdut, čhup kdăt, kpăt đđng kpiê mnăm, Ayõng Mdrõng Dam gut gai mnăm, sa bãng ñu mnăm Ayõng Mdrõng Dam tlâu kbũng lõ dĩ tuh, kujh kbũng lõ dĩng mbõ wĩt kỗ aseı êran Ayõng Mdrõng Dam. Dĩng kdut êran.

Mdrõng Dam: Hriê ayõng Mtao Msei hriê. Drei blah hlăm sang, todah kâu brũmdiê, amai H'Bia Êsũn tũk êsei kơ õng.

Čhup kgũmtam, nao yoh ayõng Mtao Msei, adeı h'ô ao kwăt kbăt êkeı yang breı kơ sah, kbăt êkeı yang breı kơ mdrõng. Tiõ koh mtam Ayõng Mdrõng Dam, tiõ koh Mtao Msei, msě tiõ koh mngăt hlăm êa êdi. Čiăng êmăn soă ñam Ayõng Mdrõng Dam, tiõ koh msei tiõ koh êwa bãng ktõng bõng rõng msoh, bõng rõng djõ, koh gũkang ghang rang lě ao msei.

Kđao Mtao Msei kdăh đũế mtam, tlõ ana jõng Ayõng Mdrõng Dam. Ayõng Mdrõng Dam brũmdiê yoh djiê aseı kleı boh tuič yoh Ayõng Mdrõng Dam woi.

H'Bia Êsũn cõk hia dria draı ênguôt hñng tarbar buôn sang Êđê Êga.

H'Bia Êsũn lač: Hoăı mang măm yoh ung kâu Ayõng Mdrõng Dam, ti nei yoh êmeh tah hě msan, ti nei yoh djiê êmeh tah hě msan, djiê êman tah hě mla, djiê mnuih mduôn khua ti nei yoh Ayõng Mdrõng Dam, hlũn drei hlei pô lõ yua, kpiê čeh tuk čeh ba mnăm hlei pô lõ djă, hlei lě pô lõ jur mnăm, brũleh mdiê Ayõng Mdrõng Dam.

Anăn yoh amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, čhiăp ti khăn mnga yoh amai H'Bia Êsũn đũế nao đđng. Čhiăp ti khăn knũng

*đuể nao hruôm yuôm bħn yoh Ayõng Mdrõng Dam, kdrêĉ boh kõ
amai H'Bia Êsũn dõk đũng hõng khãn mnga.*

Amai H'Bia Êsũn ĉõk: O Ayõng Mdrõng Dam leh brũmdiê, leh
djiê aseï, klei leh tuiĉ Ayõng Mdrõng Dam, õng djiê hẽ ti ĉar
kbao, wao hla djiê ti pin êa sah mdrõng.

*Anãn kõ amai H'Bia Êsũn mã đũng hõng khãn mnga bi
klang pha mã pioh, tiê boh mnga dõk nao hlãm brĩng ĉõng mnga
Ayõng Mdrõng Dam dõk đũng nao nao hlãm brĩng ĉõng mnga.*

Kdrěč tal IV

Kbǎng Êra adei Mdrǒng Dam bǒng kmũn myang, tian prǒng, rǒng đǎ, bǎ kơ Kram Jhǒng

Anei yoh dōk sa hruê mdei sa mlam, dōk sa tlam êra, amai Kbǎng Êra mniê dōk mtam mnũmdiê, klũrũbuh adiê kmũn ngǒng. Tuh kruh Aê Diê mplě hlãm lip mdiê, Kbǎng Êra adei Mdrǒng Dam.

Kbǎng Êra: O amĩ adiê kmũn ngǒng! Kǎo mǎ bǒng amĩ hǒ?

Amĩ Kbǎng Êra: Đǎm mǎ bǒng ôh ơ bũobin, yang duah bi mtrũn hnei, thũn msih jih adei tlang kǎn tuôm mǎo mseĩ ǒng.

Anǎn amai Kbǎng Êra mniê amĩ lač amǎo gô ama mtô amǎo gut djǎ đĩng wut aseĩ tol čĩǎng djiê aseĩ.

Kbǎng Êra: Ayǒng kǎo Mdrǒng Dam leh brũmdiê lah kǎo anei jǎk amĩ kǎ hǒng kuôt moh.

Anǎn amai Kbǎng Êra mǎ bǒng mtam, yang hruê kpun đǒng, bǒng yang hruê pliêng wih, ktǎl sǎm mruič, ktǎl sǎm mrač aseĩ mlei yoh amai Kbǎng Êra, kkuaih ti ksǎo kǒng, kkuaih ti rǒng đǎ bǎ anak mniê êkeĩ mniê kdhǒk lah amai Kbǎng Êra tian ba kdhǒk woi.

Kbǎng Êra: Kleĩ bai bǎm ôh kǎo amĩ woi, tian mǎo êdi, ksǎo jũanak pũbǎ mǎo êdi lah kǎo anei, kǎo bǒng boh krah ana moh lah kǎo anei, mnǎm êa knga drai bǒng hě boh kǎk kai kmrǒng, tian čĩǎng đǒng čĩǎng mǎo hjǎn, mnuih hrě roh kǎm êrei.

Anǎn amai Kbǎng Êra mniê, čhĩp ruǎ tian kkiêng mtam ruǎ hlãm kđeh êman, amai Kbǎng Êra ruǎ hlãm tian êmǎn, ruǎ suǎn êlǎo ĩ đũê hriê jǒng êlǎo.

Amai Kbǎng Êra: Ti lě buê nao iêo ơ ayǒng Prǒng Mung

Hdǎng, buê ǒng iêô brei moh kơ kâo, mjâo tũhũhbuic brei moh kơ kâo anei, kâo ruǎ hlǎm kđêh êman, tian êmǎn ruǎ suǎn ruǎn êlâo thâo ỉ đũe hriê hẽ jǒng êlâo hei kâo anei. Kâo ðhun run êwa klang đők, čiang bhők rők êwa gũkang, mbuH'Yang hma, mbuH'Yang mluì.

Êrah bõ êngi amai Kbǎng Êra ki bõ ngiê djiê sa yun hđĩp sa yun lah wei. Klei ðai ðǎm mnũt yang čua kơ kâo sonei. Anǎn buê Amĩ Phio mjâo amĩ mã lǎng ỉ mar, anak hlǎm tian hriê, anak êkei mniê kbiǎ hlǎm tač êngao. Anǎn čuǎk hia mtam anak Kbǎng Êra, hia nao yiêt yiêt msẽ mnũkǎ ti jǒng, yǒng rǒng mnũkǎ siap, ðǎng gei ðap rap mnoh anak amai Kbǎng Êra hruê kǎn thâo lǒ tu mnoh lei. Hia hruê mǒng êyôč hia nao êbhiôč lẽ tlam êdi, yang hruê mǒng êyông bhiông lẽ tlam.

Prǒng Mung Hdǎng lač: Hlei leh anǎn êbǎn ǒng koh amuôn? Leh êa nguôm ktrei, kẽ hjei tloh, koh kju kđao hmao amiêt awa ǒng Mdrǒng Dam đum, jhǒng knuêñ sonǎn moh, joh mnũt čiang lǒ bi kơ kua, hra hrô djiê pô anei mǎo ǒng mkǎn. Leh bẽ êa nguôm ktrei!

Nǎt kǎn nǎt lei. Nao kơ lir h'ô ao bluô,p ktuôp kők, ajĩk adrők pĩt lǎng hruê kơ Aê Du adiê, lir h'ô ao bluôp ktuôp kők ajĩk adrők pĩt lǎng hruê kơ Aê Diê!

Tuh kruh Aê Du hriê đǎ giê dra hwiê, Aê Diê hriê đǎ giê dra hling, hriê mjing lǎng anak Kbǎng Êra mniê, hia nao yiêt yiêt msẽ mnũkǎ ti jǒng, yǒng rǒng mnũkǎ siap, ðǎng gei ðap rap mnoh la amâo thâo lǒ tu mnoh.

Amai Kbǎng Êra: Ô! Klei ðai ðǎm lah kâo anei mnũt yang čua kơ kâo sonei, ðah ayǒng kâo Mdrǒng Dam brũleh mdiê, djiê rők ksők mtâo đǎ ba, arǎng koh leh ñu msuǎt, hmǎt leh ñu pliê

Hboih anei tuh kruh Aê Du hriê djă giê dra hwiê, Aê Diê hriê djă giê dra hling, hriê mjing lăng anak Kbăng Êra mniê.

Aê Du, Aê Diê: Jăp jing kơ ih čiăng hriê ơ lir h'ô ao bluôp, ktuôp kők, ajik adrők ya mta čiăng hieu?

Sonei lir h'ô ao bluôp, ktuôp kők, ajik adrők pít hruê kơ Aê Diê laç: Aê Diê anak amai Kbăng Êra mniê hia nao yiêt yiêt msê mnũkă ti jống, yống rống mnũkă siap, bắng gei ạp rap mnoh la amâo thâu lữ tư mnoh. Yang hruê mống êyông lah êbhiông lữ tlam êdi.

Aê Du, Aê Diê : Ố cồ, êkei Kram Jhống anăn ống, êkei Kram Jhống. Jống thâu blei êman msê ayống Mdrống Dam, kngan cing hing sah mdrống msê ayống Mdrống Dam moh, ống djă ba bẻ mtil mah mống dlông, kông mah mống gũ, êkei Kram Jhống, bi jhống knuêñ krêñ ktang dhiang klei aseh kbao amâo đêi thâu rống.

Bi lir h'ô ao bluôp, ktuôp kők, ajik adrők wít truh kơ wăl tol kơ sang.

Amai Kbăng Êra: Hlei leh anăn êbăn ñu kơh ơ kei ơ dam?

Lir h'ô ao bluôp: Ố năt bẻ amuôn ah leh êa nguôm ktrei. Kram Jhống anăn ống, kơ êdei thâu blah hlăm sang, msê ayống Mdrống Dam.

Kriêp ñu năt mtam. Ti krah mlam mbloh, ñu thâu blữ mtam êkei Kram Jhống, mnũkdjở ñu thâu êrui, bi yang hruê đống ñu thâu ring mtih, yang hruê êyông yũ Kram Jhống tống rống êbat, tol aguah mgi thâu đĩ trũn êyũn êñan, thâu êran ôk aguah thâu duah amĩ ama.

Êkei Kram Jhống: Ti lữ awa kâu Mdrống Dam nao? Ya lữ ữ tư knăm hnei, ơ adei klang dũm nei kơ adih woi.

Anăn ñu laç kơ amĩ ñu, ya leh ۆtơ knăm kăm hlă ðua grĩ knĩ sa asăr êsei ۆng amăo kma ơ amĩ, ơ ana êa êrô kđeh êmô kbaos ama ۆng amăo êngiă hlăm tian ana ôh?

Kbăng Êra amĩ Kram Jhōng: Si kăo amăo k'ũkoh ơ kei ơ dam, awa ۆng Mdrōng Dam brũlah mdiê, si amăo k'ۆtơ knăm kăm ơ kei ơ dam, awa ۆng Mdrōng Dam brũleh mdiê djiê rۆk ksۆk mtăo djă ba awa ۆng Mdrōng Dam, drei mnũt jih leh gha.

Ayōng Kram Jhōng: Hăboih, hlei lě pô knô ñu jhōng knuêñ koh hě awa kăo Mdrōng Dam msuăt, hmăt hě pliê, mdjiê hě awa kăo amĩ woi. Awa kăo ۆn hlăk băo, asăo luă mnuih hlăk huă mnăm, hlăk blăh hlăm sang koh wei.

Amĩ Kram Jhōng: Ồ kei Kram Jhōng amăo dui ôh! Dlăng Mtao Msei mnuih jhōng knuêñ krêñ ktang dhiang klei aseh kbaos amăo thăo ðei kơ rۆng.

Anăn ñu ðuě nao. Anăn tuh kruh Aê Du hriê djă giê dra hwiê, Aê Diê hriê djă giê dra hling, hriê mjing êkei Kram Jhōng, ċiăng bi jhōng knuêñ. Anăn yoh êkei Kram Jhōng tia nao kmũt mtam leh tia kmũt ðuě nao blah hlăm sang.

Kram Jhōng: Kăo nao yoh amĩ.

Amĩ Kram Jhōng: Lui kei lui, lui dam lui, leh brũōng mdiê, ۆng ۆn hlăk băo, tria mnũng ۆng êbũng ka luh mlăo, bi ۆng kbăo ka luh atۆk, mnuih hlăk dۆk hlăm hnun ama, mnuih hlăk bă hۆng hnun kpun abăn, mnuih hlăk đhăn amĩ ama, hlăk ċiăng kơ jōng êtiêng, amĩ hlăk hoiêng houi kơ ۆng hlăk pũti pha hnei, hlăk dۆk pũnao ۆng tí pha hnei lah ۆng ơ kei, ơ dam.

Kram Jhōng: Lui amĩ lui, lui kăo ktuê lăng kru asăo mnăo hlô, mnăo juk tồ mۆng truh kơ yan hla, tui lăng kru amiêt awa mۆng bũh klang tũt ñu hluê, kăo bũh klang kkuê ñu klaih, bũh klang raih ñu ċiăng tơ hmum ayōng Mdrōng Dam, bũh klang

raih ñu cǎng tơ hmam, ayǒng Mdrǒng Dam leh brũmdiê klei bai bǎm hnei.

Nao mtam yoh ayǒng Kram Jhǒng ti dliê mhrũ, Kram Jhǒng đũe nao kơ cũ mhrang hlang tǒ kiê hwiê, tǒ jǒng bǒng rǒng mtruh, bǒng rǒng mtol kơ pin êa hma taç, dliê saç yao Mtao Msei, cũ bi êlin bi êluôn, kbuôn bi êli bi êlũ cũ bhu rư lah pin êa mdrǒng.

Kram Jhǒng: Ó hđeh mǒak anak cǒ mgăt êmô kbao mnuih hao hao hlǎm êlan klông, hlei leh pin êa hma taç, hlei leh dliê saç yao anei? Ó điệt kào gǎl ayǒng, prong adei, mnuih khua asei kào gǎl aê aduôn, hlei leh pin êa anei?

Aduôn: Hơ-boih ơ kei ơ dam, ei amào hing kơ yang ang kơ cũ dữ dur êman lah bǎo brũêman, pin êa Mtao Msei, ti nei yǒ djiê ayǒng Mdrǒng Dam hlǎk đum êlào.

Anǎn yoh ayǒng Kram Jhǒng cǒh phĩ đĩ krêñ ngêñ ai tia mǒng klông êlan mtam, koh êmeh tuiç sa êlan, êman hrô koh êmô kbao jih sa kdrǎn yoh ayǒng Kram Jhǒng hriê, ti êlan ñu nao ti jing đhông ti klông Kram Jhǒng jing troh joh ana mnũt hra dung bi đdung yoh, tũr êa Kbũng hlǎmhjiê, tũr êa kpiê hlǎm sang mgei ceh tuk ceh tang êjai arǎng dók bi huǎ mnǎm.

Anǎn Mtao Msei laç: Hlei leh pô knô ñu anei, ka juǎ êñan êlào arǎng hing êdi, hlei pô knô ñu jhǒng knuêñ, ka juǎ adring êlào arǎng êmuh, asei mlei ka bhu êlào kçai bǒ adring hing sang ang bǒ taç êngao? Hlei pô knô kǒ pin êa ana mnũt tũt êjung mniêng, hlei pô ñu juǎ pin êa?

Anǎn ayǒng Kram Jhǒng laç: Hriê awa hriê, ǒng koh awa kào msuǎt, ǒng wǎt awa kào pliê, ǒng mdjiê awa kào Mdrǒng Dam hruê amào yǒng bǒ tlam, ayǒng Mdrǒng Dam ùn hlǎk bǎo.

Amai H'Bia Êsũn: Hriê amuôn hriê, kào jing mgăt êa kào

anei, káo jing mgăt êa čiăng êmăn suai ñam yoh awa ơng káo mniê jing hễ mgăt êa, jing hễ ana ơng adring bảng rảng hễ klei ơiêm ữn mnũmđrợng, hruê amáo tu tlam lah káo anei, klei bai bảm đưm msẻ yáo mơh káo, huả êsei hợng ja, mnga, káo êláo msẻ jắk mơh káo, mnăm êa wil hnô bợng tiê êmô kbao hruê amáo tu tlam, anei ayợng Mđrợng Dam brũhẻ mdiê djiê rợk ksợk mtáo đjả ba ayợng Mđrợng Dam arảng koh hẻ msuất leh yoh.

Anăn ayợng Kram Jhợng laẻ: Trũn awa Mtao Msei trũn.

Mtao Msei laẻ: Trũn amuôn trũn ya káo huỉ kơ ợng. Ang knang kơ ợng lẻ, awa ợng Mđrợng Dam ữn hlắk bảo asáo luả mnuih hlắk huả mnăm, ang ợng tria mnũng, đũm máo káo pah msei káo pah đai ơim dit, káo wit msẻ káo wit đai ơim tẻ, káo mdjiê hợng kiê kngan mda msẻ đai mnũmda.

Kram Jhợng: Hriê awa hriê, êmeh káo ka kảm msan, êman mla amiêt awa aduôn káo ka kảm ợng yuôm ôh!

Anei dlảng ayợng Kram Jhợng ơhả ñu kdut êgáo bợng ênắt, dlảng ñu kdắt êgáo bợng knũng, asei mlei blũng lả blũng lia knam ayợng Kram Jhợng kma yang buit knam.

Mtao Msei: Mang mảm yoh Mtao Msei laẻ: Koh kỏ huỉ amáo yợng êka. Nẻ pha tloh, tiê boh ợng huỉ amáo yợng ghang hợng knủt, ơt khang klang kleh huỉ amáo yợng dum kơ ariêng dua hdang

Mang mảm yoh ayợng Kram Jhợng ơhả ñu kdut, ơhup ñu kdắt sa mắt gủkang ghang rang lẻ ao msei. Nẻ koh lảng Mtao Msei tláo kdrẻẻ, krẻẻ lảng tláo trắn, êrah bỏ lản ala, ba wít yoh amai H'Bia Êsủn phủn jắk mniê, hwiê ai tiê bihtrih kơ awa Mđrợng Dam.

Kram Jhợng laẻ: Anei tở mnủt yang ơua kơ káo, hra yang ơih, Bih Mnợng yang hrả kơ káo, klả kơ káo Aẻ Du ơiắng thiẻ,

Aê Diê của yang mnüt hra čiăng brei kơ kào, amí bởng boh krah ana. Kào êkei Kram Jhông, bi awa kào Mdrông Dam hđor brei êa. Bi awa kào Mdrông Dam êpa brei êsei, bi thào brei kơ adei amuôn awa kào brümdiê, anăn ayông Mdrông Dam thào kđut knông ana jởng ayông Mdrông Dam kpữ.

Kram Jhông lỏ đởng bi hđíp, awa ñu Mdrông Dam.

H'Bia Êsũn phũn jăk mniê laç: O amuôn Kram Jhông, kào çang hmang kơ ih lah amuôn Kram Jhông, bảng hruê năm bủh, hruê kjuh hriê ayông Mdrông Dam brümdiê, djiê aseì, klei tuiç, kđeh dum hlăm hlang, klang hlũasăp mlăp blũknam, ayông Mdrông Dam dum hlăm buit knam, klei bai bằm hnei.

Kram Jhông: Hbu-hu čiăng êmăn êdimi, anăn mnüt của hra çih Bih Mnông hrök kơ êdei sa prong mdrông ana hoa kun kđũng êmeh kgan êman gữ ktữ pô knam, ngă puk hma kăn mào pô hmao ayông Kram Jhông. Awa kào Mdrông Dam hđor brei êa, êpa êsei, thào brei kơ adei ayông.

Anăn ayông Mdrông Dam bởk hđor, phor mdih prih pram kgũedi ayông Mdrông Dam hđíp.

Mdrông Dam: Ha-bu amuôn hbuih, ya lei kào pít wor hẽ sonăn koh. Bri moh ỡng yang mnüt của kơ ỡng.

Phởr kgũ, tũdlăng hinghung yũngỗ.

Kram Jhông: Luiç hrök lah awa ah kào tui nao kbuê, ksue ktuh kào tui êmuh kña. Kào dhiang klei aseh kbao amào thào ãei kơ rũng, êa kbũng kbiê amào thào ãei ktlữ, ãi cũ êmăn, ãjă grăn kju kđao tloh rai kơ kjăp. Ñu brũhẽ mdiê djiê rỏk ksỏk mtào ãjă ba ayông Mdrông Dam hđor leh êa.

Anăn wir laç hỏng ãĩng buăl.

Kram Jhông: O nghiêk êbào ơ ktrào klĩng ãĩng pã êma anak êdam êra Mtao Msei, aseh tui ana , kbao tui ana, anak êdam

êra tui nao hõng kâo moh deh?

Dĩng buǎi Mtao Msei: Buh ayõng Kram Jhõng, todah hmei amâo nao êdimi, ayõng Kram Jhõng koh hmei msuât, wât hmei pliê, mdjiê hlãm čar êmô kbao?

Kram Jhõng lač: Mang mǎm ayõng Kram Jhõng duah koh hě arǎng msuât, bi ayõng Kram Jhõng mǎo duah wât arǎng pliê, amâo bhiǎn duah mdjiê arǎng hlãm čar êmô kbao.

Thũn êngũn anei ayõng Kram Jhõng tui rũnao klang ayõng Mdrõng Dam, anǎn luič êrũm kâo tui duah, kra tũmdiê gũkpõng hnuôr kâo tui puôt êmiêt, hrôk kâo tui kbuê suê, ktuh kâo tui êmuh lǎng ayõng Mdrõng Dam dôk brũmdiê. Ně djiê aseï klei boh tuič ayõng Mdrõng Dam. Kõ êman õng awa ah huĩ amâo mǎo pô lõ êyũn, hlũn yua kpiê čeh tuk čeh ba mnǎm huĩ amâo mǎo pô lõ djǎ, lõ jur mnǎm.

Buǎi êkei mniê Mtao Msei bhũbhũsi ktõng, bhõng bhõng si klap, ñap ñap si muôr hdǎm tui hluê Kram Jhõng. Anǎn yoh ayõng Kram Jhõng wĩt kơ kraĩ, laĩ kơ buôn sang, truh yoh kơ wǎl tol kơ sang Mdrõng Dam.

Dók sa hruê mdei mlam, Dók sa hruê mdei sa thũn, dók sa tlam êla, huǎ blǎm ayõng Mdrõng Dam mnǎm thũn bõng ãn kbao sonǎn moh, knǎm kǎm gũk, knǎm kǎm khô tơ knǎm mdrõng bõng êmô kbao ayõng Mdrõng Dam, čing amâo tleh ti êyõng, jõng tah, êrah êmô kbao amâo brei thu kơ adring, čing čhar ênuê amâo lõ brei tloh ti ênuê.

Ayõng Mdrõng Dam čuh ãn tol rai sa phũn alê, čuh bê m'ô čuh êmô kbao adiê lah tol mouê adiê.

Mdrõng Dam lač: Hrǎp êgǎp yoh amai H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê, kâo dôk huǎ blǎm, hrǎp êgǎp yoh kâo mnǎm thũn, kâo

bớng ǔn kbao, kbao dlô jih ai ayǒng Mdrǒng Dam bớng, êmô tiê, kpiê phĩ mmih jih ai kâo mnăm.

H'Bia Êsũn: Phă ǒng nao koh ayǒng Mdrǒng Dam?

Mdrǒng Dam: Amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, ti phă kâo nao, kâo đũe hiu phă dliê Mhrũ yoh kâo, cũ mhrũ hiu msê êkei du mluk.

Amai H'Bia Êsũn: Ti êlan ǒng nao công, klông nao ktuk kwao duah lăn mnga? Huĩ mỗ adei ǒng lǒ duah hiu, plei mrâo mỗ êdei êlâo ǒng lǒ duah hẽ Ayǒng Mdrǒng Dam !

Ayǒng Mdrǒng Dam: Kăn mào êlei, kâo hung klang, kâo ciăng nao đăm gua moh kâo ơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, lua mnah kâo duah lăng djam cĩm êman kan êmă mblă mũm, ciăng dlăng bi bõ êmǒng kơ ǒng.

H'Bia Êsũn: Klei bai băm ơ Ayǒng Mdrǒng Dam! Leh msan arăng lǒ hriê sua lah kâo anei, mla plah, anak sah mdrǒng leh arăng lǒ hriê knhuh.

Ayǒng Mdrǒng Dam: Hlei leh pô knô ñu jhǒng, msan lǒ hriê sua mla plah mỗ sah mdrǒng, hlei pô lǒ jhǒng bi knhuh, mỗ hlăm aseï plei kham mỗ Ayǒng Mdrǒng Dam hlăm lam adũlui Kram Jhǒng koh hẽ ñu msuăt, hmăt hẽ ñu pliê. Kram Jhǒng wăt hẽ ñu pliê, mdjiê hẽ ñu hlăm čar êmô kbao, ang knang Mtao Msei jhǒng đei knuêñ krêñ ktang dhiang klei aseh kbao amào thào đei kơ rǔng leh brũmdiê moh.

Anăn Ayǒng Mdrǒng Dam, čhiăp riăp ti hna điêt kniêt mrâo brăm tláo aruăt ghuăt Awa Mdrǒng Dam đũe nao đăm gua lua mnah Ayǒng Mdrǒng Dam lǒ nao duah djam cĩm êman.

Kram Jhǒng: Ti anôk dliê nao đăm gua kơh Awa Mdrǒng Dam ?

Ayǒng Mdrǒng Dam lač: Drei nao đăm gua, lua mnah,

duah djam čim êman, drei nao lăng dliê Hi, dliê Hô, hlô mnông amôo thôo kral mnuih, kuih prôk amôo thôo bởng mdiê.

Dliê Ayông Mdrông Dam hông Kram Jhông lỏ nao đăm gua sonăn mơh ñu dê, mnah êmeh hlăm dhũng, ksũng êmông hlăm cũ, kduah čim êman, akan êmă, blă mủm kơ H'Bia Êsủn.

Kdrěč VI

Mdrǒng Dam mblah Mtao Tuǒr sua wĩt H'Bia Êsũn

Hing kơ yang, ang kơ cũ, hmữ yũngǒ dũ dur Mdrǒng Dam lah wei cĩng amáo kleh ti êyông, hgor trǒng amáo kleh ti êda, mǒ ñũ H'Bia Êsũn siam amáo pô hmao, tlaο amáo pô msě.

Anǎn dǒk sa hrué mdei sa mlam, dǒk sa hrué mdei sa thũn, dǒk sa tlam êla. Hmữ hing si cĩng dar yoh cĩng Mdrǒng Dam, hmữ kơ buǒn Mmtao Tuǒr dǒk amáo lǒ h'ĩt, pĩt amáo lǒ jǎk.

Mtao Tuǒr: Ó ngiêk êbào ktráo kđĩng đĩng pǎ êma anak êdam êra sa knam dũm nei kơ adih, hing kơ yang ang kơ cũ dũ dur êman bǎo brũêman, amai H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê, amai H'Bia Êsũn phũn yáo mniê, nao bẻ drei msan nao sua, mla plah mǒ sah mdrǒng lǒng nao knhuh.

Đĩng buǎl Mtao Tuǒr: Amáo dui ôh aê ah ayǒng Kram Jhǒng, Ayǒng Mdrǒng Dam mnuih jhǒng knuêñ ka tloh tluǎ lǒ đǒng kbuǎ êjung, hnuôr ka êbuh lǒ đǒng mdǒng, kpǒng ka êbuh lǒ đǒng hrô, ka djiê pô Ayǒng Mdrǒng Dam, lǒ mao Kram Jhǒng, jhǒng đei knuêñ, krêñ đei ktang, dhiang klei aseh kbao amáo thào đei kơ rũng, ũn hlǎk bǎo ayǒng Kram Jhǒng asáo lua mnuih hlǎk huǎ mnǎm.

Mtao Tuǒr: Ha-bu-hu, cĩang êmǎn suǎi ñam, dǒk anei huĩ kơ mtao! Êdam blao blǒk, êdam phik phǒk arǒk amao truh hgao kđao amáo truh klam, êdam phik phǒk dǒk kơ ôk mniê lah kuǎ kuang mniê, kju kơ rǒng kǎo brei kơ ih lah, nẻ dhǒng tǒ kǎo tǒ mdjiê.

Anei dǒk huĩ kơ mtao nao huĩ kơ Mdrǒng Dam, huĩ kơ ayǒng dua adei, anǎn ñũ dua nao mtam mǎ brei êman, sǎ wông êman, đũẻ nao lǎng dliê Mhrữ êdi moh ñũ Mtao Tuǒr, cũ Mhrang.

Hlang tľo kié, hwié tľo jřng, bħřng rřng mtruh, bħřng rřng mtol. Truh yoh ti pin éa hma tač dlié sač yao Ayřng Mdrřng Dam. Čar kbao Ayřng Mdrřng Dam lah wei, tř amáo čăt édi moh sa aruăt mbô. Čar émô moar, čar aseh éman Ayřng Mdrřng Dam tol bħĩ rĩ msě mnié tlé kpřng.

Mtao Tuô: Ó adei tlang dřm anei kř adih woih, a-wô-yang řuôn amuôn adei dřm anei kř adih! Éra sa knam édam pũyřhlřng kř ngř, ha-řur-hur, ř hđeh kiă émô, đok- đřk hđeh kiă kbao, hao hao émô káo iéđ anak dřm anei kř adih, hlei leh pin éa hma tač, hlei leh dlié sač yao anei,

Ađuôn mđuôn: Ai amáo hing kř yang, ang kř čř, đř đur éman bâu brřbâu hiă éman, pin éa hma tač dlié sač yao Ayřng Mdrřng Dam,...čar kbao Ayřng Mdrřng Dam tol amáo čăt sa aruăt mbô, čar émô moar čar aseh éman Ayřng Mdrřng Dam yř anei tol bħĩ rĩ msě mnié tlé kpřng, ya ngă aguah ih kĩa éla ih émuh mnuih étuh ébâu ya klei ih čięng?

Mtao Tuô: Hmei čięng nao čřm hřng Ayřng Mdrřng Dam, káo nao čħĩ hra, mnia éřřn lah káo anei.

Đoạn mắt

Ađuôn: Ha-řur-hoih, ya aguah ih kĩa, ya éla ih émuh mnuih étuh ébâu ya ih čięng kř Ayřng Mdrřng Dam? Bi Ayřng Mdrřng Dam êkřt nao đăm gua, êkřt nao lua mnah, êkřt nao duah đjam čřm éman.

Bi Ayřng Mdrřng Dam êkřt nao duah đjam kan émă mblă mũm, ktor boh bħřn kmřn pla anak édam éra Ayřng Mdrřng Dam čięng bi bř émořng wei. Ayřng Mdrřng Dam bi suaih aseĩ mlei.

Anăn nao truh kř pin éa, ala řuôn, đok đřng Ayřng Mdrřng Dam, đlăng lăng čř čięng bi élin bi éluôn, kbuôn bi éli

bi êlu, cũ bhur rur pin êa mdrông, pin êa mlia Ayông Mdrông Dam msẽ tuôn krang, boh tâo msẽ knang ti cũ, êmô bhũ rũ msẽ trõng ksã, kbao bhã rã msẽ boh tâo kniêr, êman Ayông Mdrông Dam tiêr yoh kãp grãm aru, ơ aduôn, aduôn Sun.

Mtao Tuôr: Ố Aduôn Sun, ơ aduôn Suê kwiê kỡ, kwiê ku, kỡ kỡ msẽ mnga hlang, kang lỡ djăt êa mbah kỡ yũamão thão lỡ tũdun Aduôn Sun, hlei leh kỡ pin êa duôn? Ana mnũt tũjing êjung mniêng? Hlei pô knô hing kơ yang ang kơ cũ dữ dur êman bâu brũêman?

Aduôn Sun: Pin êa ama H'Bia Êsũn phũn jăk mniê.

Anei ka tloh tuã lỡ đõng kbuã êjung, mnũt ka joh lỡ đõng khua, hra ka joh lỡ đõng hrô, djiê ama amai H'Bia Êsũn lỡ đõng mào Ayông Mdrông Dam yoh wei jhõng knuêñ, Mdrông Dam jhõng đei knuêñ sít jhõng êkũt pít amão thão huĩ đei kơ djiê.

Mtao Tuôr: Bơ buôn moh Ayông Mdrông Dam ?

Aduôn: Đãm êmuh ôh káo, ih êmuh mniê bi liêo đok sôk nao kpũng, ih êmuh kơh mniê bi lũng đok tlê kpei tlão bãng hdei tlão bãng kđuh êmuh sang Ayông Mdrông Dam ti lẽ anôk?

Mtao Tuôr: Ố mniê bi liêo đok sôk nao kpũng, bơ buôn moh Ayông Mdrông Dam ?

Mniê bi liêo: Đãm êmuh ôh káo, êmuh êkei đok tông mlõ moh, ơ điêt ơ điêt káo gãl ayông hoĩ, bi mnuih prong káo gãl adei, mnuih khua aseĩ káo gãl aê aduôn. Đãm êmuh káo ôh, êmuh hđeh đok tông mlõ, hđeh đok tỡ mluê ngã sang muê lah bhur rur kơ lãn, ngã sang muê lah bhur rur kơ dlõng.

Mtao Tuôr: Ti leh sang Ayông Mdrông Dam ?

Hđeh đok tông mlõ: Đãm êmuh káo ôh, êmuh Ênũng mgăt êmô, Y'Lô mgăt aseh, hđeh dria ria kơ yũ, hđeh dria ria kơ ngõ, ya õng čiãng êmuh?

Mtao Tuôr: Kâu êmuh môh sang Ayông Mdrông Dam, kâu cǎng nao çhun ua.

Ênũng Y'Lô: Đăm êmuh kâu ôh sang Ayông Mdrông Dam, kâu kǎn thâu êlei, êmuh koh êkei Khui êkei Khoi roi phũn kham truh tlam ênǎn, truh aguah ênǎn.

Mtao Tuôr: Ô amuôn êkei Khui woi, ơ amuôn êkei Khoi roi phũn khan truh tlam ênei truh aguah ênei. Ti nôk sang Ayông Mdrông Dam ?

Êkei khui khoi: Đăm êmuh kâu ôh, kâu bai kdai lah kâu êkei khui dôk nao khui.

Mtao Tuôr: Ya ðuôn anei mdǎp sang Mdrông Dam! Ya ngǎ mdu anak hlǎm hru êman anak hlǎm tian, ngǎ ih mdǎp kđi boh sô kâu amâo hõng Ayông Mdrông Dam, kâu dê wei!

Êkei Khui Khoi: Ya hmei mdǎp, hmei amâo thâu hmei dê wei, êmuh hđeh dôk klei lǎn, dôk pǎn êñan, êran ôk gah sang sah mdrông, sang ayông mdrông kǎn hmei thâu.

Mtao Tuôr: Ô hđeh dôk hłǎp lǎn, pǎn êñan, êran ôk gah, diih thâu môh ti sang Mdrông Dam ?

Phung hđeh: Ai õng dlǎng hmei sě uế, muế hmei msế asâo, dlǎng kơ hmei msế ũn mnũ. Ai õng amâo thâu deh sang ayông Mdrông Dam?

Dlǎng yoh sang adring dlông, wông lu êman, adring ôk dǎng mrai hrah, tơ gah mrai kñi, êdam êra bñi bñi si hnuôi dũchông, hông dũmnga, anǎn yoh sang Mdrông Dam. Ih dlǎng yoh, êñan tláo pok añuôi êtiông, asâo êran gũdlông amâo sỏ, pô kung çeh duê, çeh ba amâo tuôm, duôm khua hđeh dam êra đđi trũn ah êbeh, anǎn yoh sang ayông Mdrông Dam!

Mtao Tuôr hlõng nao truh sang Mdrông Dam, truh mtam êman juh, pluh êñan sa bǎng juǎ ing, aring gah sa bǎng çhuang,

sa bǎng luǎ truh kpan. Dai kngan dōk jě hgor, sa bǎng lǐ sa bǎng lua truh adūlam amai H'Bia Êsūn.

H'Bia Êsūn: Ó ngiêt êbào, ktráo tling, ding pǎ êma, ơ hđeh kiǎ êmô, pô kiǎ kbao dǔm anei kơ adih, diih dlǎng lǎng hlei ktuai anǎn ? Ka truh gah kduah suôi, ka truh hruê kduah mlam, ka jing dam êra kduah adūdua tal dua tal. Di ih ka ðuh ôh dêh ? Ktuai kjuǎ adring ya amâo gan êlan, ktuai kjūa sang ya amâo gǎn anǎp, grǎp ktuai kjuǎ adūkpǎl, knhal dua ya diih amâo gǎm bǎng. Čing sa arǎng rua, čing dua arǎng ruêh, kuêh gō êsei djam ayōng Mdrōng Dam ya amâo ktrǎm hōng êman, kčan hōng krōng.

Mtao Tuôr: Ó H'Bia Êsūn ka ðuh bǒ, sǒ dhei, si bǎng bhǎ leh kdǎn, ka hrǎm ktuê mrâo hđǎp leh gǎn êlan. Kâo anei sa bliu čhuang ya asâo ih brei tiǒ, kǒ ũn ih brei tǎm ? Kâo čiang blǔhrǎm hōng ayōng Mdrōng Dam lah kâo. Bi ayōng Mdrōng Dam kơ sang moh ơ amai H'Bia Êsūn ?

H'Bia Êsūn: Ó hđeh ơ hđeh, diih dǎng lǎng hlei ktuê mnâo ðào eh si hđeh kiǎ êmô, ðào ðhō hđeh kiǎ kbao, mnâo kam mlǒk si kĩa ũn, mnâo dhǐn dhǐn si pô kuč apui ơ hđeh!

Mtao Tuôr: Ó H'Bia Êsūn siam mniê ya dlǎng si uc, mưč si asâo ũn, kdūn ih suôt si mnuih phǔng ơ H'Bia Êsūn. Ih amâo thào kâo yoh Mtao Grǔ êjao Yuan đih, hnun Lao, mtao yang adiê arǎng kung hōng sang mđung lah kâo. Kâo truh anei kǎn amâo klei yǔngō. Anǔn hǎt kâo mnia, anǔn hra čhǐ, boh plei phǐ mmih hriê ghang mnia. Sang jiǎng čuǎ ding, adring knai dlǎng, klei hǎt êhǎng thǔn mlan truh blǔhrǎm hōng ayōng Mdrōng Dam. Čeh ba mnǎm sa gōng, amǐ đōng mtian sa thǔn sa mlan lah hmei dua Mdrōng Dam. Hmei hlǎng sa yan, dhan alê sa ênuč, truh ênuč blǔhrǎm, dlǎng lǎng ayōng Mdrōng Dam pral moh pran lah wei.

H'Bia Êsũn: Ó Mtao Tuôr, tở ktuai mdrõng tonha klei sa ? mda êmuh klei siam ? Ya riêng gah õng guôn ? Ktuai mdrõng gah amâo guôn ? Tluôn kpan čiêng amâo kãp ? Adring gah ama kâo leh prãp, anãp adring ôh ama kâo leh guôn, tluôn anãp ktuai tở anãn yoh kãp lah ah õng.

Ih bõ mnal gãm juã amâo kmãng kơ arãng. Kâo asei êmãn yua ktuai jũa êñan, adũlam mũt, sũt mũt lam bãng êlam. Kâo asei leh êngai ya ktuai mnãm mã, huã pô, ih dlãng lãng hõ ung kâo Mdrõng Dam kỗ amâo suãt, hmãt amâo h'uri krah êlan klông hõ õng !

Mtao Tuôr: Ó H'Bia Êsũn, kâo ka blũêgao sa mbã, kbah tlaos sa bãng, ya ih dlãng si uç, muç si asâo. Knõng kña ayõng Mdrõng Dam ti ñu juã, klei huã bõng ti ñu nao lah kâo ?

H'Bia Êsũn: Ayõng Mdrõng Dam kâo mã hlũn hlãm sang, kwang hlũn hlãm buôn, guôn mah ksuan ba wĩt kơ kâo. Ung kâo dê çhuang ti ngõ, kdõ ti yũsi thâu ơ êkei ktuai adih!

Mtao Tuôr: Hbĩl ñu wĩt ti kriã, glaĩ ti buôn, wĩt kơ amuôn adei ơ H'Bia Êsũn ?

H'Bia Êsũn: Si nao thâu, si nao thâu hruê ñu wĩt kơ sang. Tở ih dhei sỏ, bõ tuôm tở sang, kngan kiê mã ih kduah pô wẽ. (Wir blũhõng đĩng buãl): Ó ngiêt êbâu, ktrâu tling, đĩng bual dũm anei kơ dih, êsei sa gõ, mã mnũsa drei çuh, duh hãt êhãng kơ ktuai ti gah. Bõ kâo dê, amâo wãng çhun tlâu hõng ktuai ôh lah kâo. Kâo giêng mrai ti pha, msa ti mhâu leh lah kâo.

Anãn duãl êran biding biduõng nao knã êsei, brei djam, mnũkrãm çuh duh kơ Mtao Tuôr. Êsei mngan, djam hlao, kđeh êmô kbao mdrõng kơ Mtao Tuôr. Mtao Tuôr hjan amâo huã, cũã amâo čiãng mnãm, jãnrãng iêo yoh H'Bia Êsũn nao. H'Bia Êsũn kjãp jõng amâo çhuang, knuang amâo sỏ, bõ alã amâo dlãng k ơ

Mtao Tuôr. lbhlăn gũdõng nao êrâo ama ñu. Sinăn yoh ama ñu uañ ruañ dôk huã hõng Mtao Tuôr. Ñu blũhnõng, bõng mkã, ngã dã blũtlao hõng Mtao Tuôr. Leh anăn ñu iêo đĩng buãl gai kpiê.

AMA H'BIA ÊSÛN – O ding sa êbâo, o ktrâo sa klai, amai adei êkei mniê dũm anei kơ adih. Kã kpiê thia gõng drai kơ ktuai yoh o đĩng pã êma.

DĨNG BUÃL – Ti ceh mã o Aê ?

AmaH'Bia Êsũn: – Ktuai Kur leh thâu, ktuai Yoãn leh bũh, hluôi ae aduôn mõng đũm ktuai điêt ceh điêt, ktuai prõng ceh prõng, ktuai sah mrõng ceh ana gui anak kơ rõng kơ đĩng bual.

Dĩng buãl makachup ceh điêt k o ktuai điêt, ceh prõng kơ ktuai prõng, ktuai sah mrõng ceh ana gui anak kơ rõng, gõ kbound dlai k pê, gõ kbê dlai êa, dria dria êdam êra gai kpê kơ ktuai. Anăn ama H'Bia Êsũn gai kpê kơ Mtao Tuôr guôn kơ gah.

Mtao Tuôr: O H'Bia Êsũn hrê mnãm kp ê hõng kâo sa ki o H'bia.

H'Bia Êsũn: Haboih kâo dê amâo dui mnãn hõng ih ôh lah Mtao Tuôr. Hruôi kâo ê'ăt, mmăt kâo dju, anak khõ mgu amâo dui tũdrõng ktuai. Asei kâo êwang si mduôm kbah ao, si kbao yan bhang kbah rõk, hrê jhuk jhuk kơ duãm kơ dju sa tlam êla. Kâo ruã lu lãm akõ, ruã bõ aseï, dheï da mtuk ohũk ohũk amâo thâu mdei.

Mtao Tuôr: O H'Bia Êsũn siam mnê si arãng pla, si ana arãng bũh, ya lei ih mâo bũh ih cĩang kơ kâo. Ya ih dlãng kâo si ưẽ, mưẽ sẽ asâo ãn. Ai ih amâo thâu dêh, kâo pô sah hrê kơ prõng, mdrõng hrê kơ ana, hrĩng pã êma cĩng cchar hrê kơ kjuh tal o amai H'Bia Êsũn.

H'Bia Êsũn: Ya lei kâo mâo! Amâo djõ kâo si ưẽ, mưẽ sẽ asâo ãn lah kâo. Kâo nei yang biê kâo ruã hlãm akõ, ktrõ hlãm

asei, hđp sa yun djiê sa yun yoh anei. Nê amĩ mpla, ama blũhông ih yoh anei.

Buh sinãn, amĩ H'Bia Êsũn phuãr hlao, tlaô bi nguôp, çhuang çhuôp çhuôp ti gah sang, blũhrãm mdrãm tlaô hõng Mtao Tuôr.

AmĩH'Bia Êsũn: Ô bũr bin ơ nin ơ nê amĩ ah! Ih hrê yoh sa ki kpê mdõng blũr bũr bin. Đãm kburi ktuai sah, đãm klah ktuai mdrõng, đãm õng dlãng si uç, mưc sĩ asáo ùn. Đãm kbah hrãm, mdrãm tlaô mnuih ơ bũ. Ktuai anei hing kơ yang, ang kơ cũ, hmũ yũngõ arãng laç: ñu sah hrê kơ prõng, mdrõng hrê kơ jing, mnuih jhõng knaĩ, krẽĩ ktang, mđĩa yang bhang amáo dlũ êyui ơ bũr bin, nin nê amĩ ra.

Hmũ amĩ blũlia dlia klei, amai H'Bia Êsũn ñin ñuôn çhuang kbiã mõng adũdua tal, knhal tláo mĩng nao truh ti gah.

H'Bia Êsũn: Amáo djõ dlãng si uç, mưc sĩ asáo ùn ôh amĩ ah. Káo anei, dõk bu dui, kpuri bu truh, ruh lãm knga, kba lãm kngan, dhan awan thung jõng bu dui tũdrõng lah ktuaĩ ơ amĩ. Ya lei êmãn suai sĩn káo anei.

Mtao Tuôr: Ô amai H'Bia Êsũn, dlãng si uç, mưc sĩ asáo ùn ôh lah káo, ai õng bu tháo mnuih hõng kmun.

Anãn ami H'Bia Êsũn uañ ruaĩ dõk gũtũdrõng kpê hõng êkei Mtao Tuôr tol pkê kba, êa êbah, krah mlam êkei Mtao Tuôr knga pĩt wor, phõr mđih, mnũarãng ktat, anak arãng hia dria dria hlãm buôn sang.

Mtao Tuôr: Ô mnuih mgăt êman, mã bẽ êwông drõng êkei wĩt k ơ kraĩ glaĩ kơ buôn. Káo am aao dui dõk guôn knai Mdrõng Dam ôh yoh. Amáo lõ tuôm bõ, sỏ alã, mã kiê kngan hõng knai Mdrõng Dam ôh yoh.

Pó mgăt êman Y'Suh Y'Sah Y'lah Apui klei leh hrãng,

drăng leh hrua, akõ êman dua tlào leh prăp drông Mtao Tuôr wît kơ buôn. Phiõr Mtao Tuôrr brei mgăt êman wir ti tluôn.

Mtao Tuôr: Ô mgăt êman, kâo wor hẽ khil đao ti mtih sang Amai H'Bia Êsũn, păt wît bẽ drei kơ anăn.

Pô mgăt êman Y'Suh Y'Sah êlah apui păt wît akõ êma êran hrua truh ti mtih sang Amai H'Bia Êsũn.

Mtao Tuôr: Ô Amai H'Bia Êsũn ih brei moh khil đao kâo đa ơ Amai H'Bia Êsũn. Kâo wor ñu ti mtih ngõ sang ih lah.

H'Bia Êsũn: Ai thâu hẽ leh ih dê. Đăt amĩ ih ơ ktuãi. Ai thâu hẽ leh ih dê mnõng ti aseı, hbei ti hma, kduah klei bai bãm yoh õng anei aguah tlam. Ô êkei Mtao Tuôr, tở õng čiăng cĩm hlao, mhao msãm, čiăng drãm klei blũtlao õng laç yoh. Ôk õng hngah, gah ur, bhu aguah duah klei akõ mtluôn. Si õng bãng jang arăng õng plah, bãng bhã õng pők, ya klei wor hẽ mnõng ti aseı, hbei ti hma ơ êkei Mtao Tuôr ah õng ?

Amai H'Bia Êsũn kgũdõng mã dhõng êkei Mtao Tuôr ba nao truh tơ adring. Mtao Tuôr plāk mã ti kngan ñu ktũng đĩ ti êwõng êman. Pô mgăt êman bimđuẽ êran păt djiê păp hđĩp. Truh ktãm buôn Mtao Tuôr, Amai H'Bia Êsũn bhĩr boh bũk ti êngao êwõng hlõng iêo:

H'Bia Êsũn: "Ô boh bũk boh biê, ih jing ktrâu thâu blũthâu tlaõ, ih nao truh lăm dliê kpal kmrõng, ktõng kpal êa, hma taç, anõk saç yao ung kâo Mdrõng Dam nao dãm gua lua mnah".

H'Bia Êsũn çok hia "Ha-bu nao bẽ ơ bũ, ơ bin, ơ nin ơ nô ơ pô ra, gui djuh duh êa, puk hma mdrõng jing hẽ mgăt çiêm ùn arăng yoh, jing hẽ mgăt êa anak kâo mniê klei bai bãm hnei, tơ ktrâu, ktrâu klĩng đuẽ nao hlãm hlang, ktrâu klang hdrah, tui duah bẽ Ayõng Mdrõng Dam ti dliê ñu đãm gua lua mnah djam cĩm êman. Nao kơ dliê hi, dliê hô, hlõ mnõng tởl amâo thâu kral

mnuih êdi moh, kuih prôk tol amâo thâu bởng mdiê. Dliê anăn Ayông Mdrông Dam nao đăm gua, lua mnah duah djam cỉm êman kan êmă mblă mŭm, ktor boh phũn kmũn pla anak êra cỉang bi bở êmông".

Leh ñu blũua, boh bũk jing yoh ktráo phiêr truh kmrông Hi dliê Hó, anôk hl ô mn ỡng amâo kral mnuih, prôk kkuih mào bởng mdiê. Truh ti anôk Mdrông Dam nao đăm gua lua mnah kơ H'Bia Êsũn.

Ktráo: Kũt ku ku ktráo kũt ku êkuh, kũt ku êbăm ayông Ayông Mdrông Dam kmang kơ đăm gua, amai H'Bia Êsũn msan leh arăng hriê sua kơ tluôn.

Ayông Mdrông Dam: Ồ hêh woi, mchê đêi klei tlaoyoh anei, hmũ lăng ktráo kũt ku sonei: " mnũarăng ktat anak hia êdam tia kbêñ cỉang uêñ ruêñ bở taç êngao". Mang măm yoh amai H'Bia Êsũn luiç hê hlăm dliê, liê êa lữ bha hê sah mdrông yoh.

Ayông Mdrông Dam laç sonei: Ồ amuôn Kram Jhông woi, roh êmeh drei mjan.

Anăn phiang ti hna mtam Ayông Mdrông Dam mnah, phiang riang lữ đai bũk phũk rũk mgei tiê boh, joh ai tiê Ayông Mdrông Dam kdăt đũe hriê ti buôn, sa bắng kdurt mớng bởng ênăt êdi moh Ayông Mdrông Dam hriê. Nê sa bắng ñu kdăt Ayông Mdrông Dam êgao bởng knũng aseimlei blũng lữ blũng lia knam Ayông Mdrông Dam đung lăng hống yang buit knam.

Kram Jhông: Ti ỡng nao awa?

Ayông Mdrông Dam: Ti kâu lữ nao, awa ỡng mniê msan arăng lữ sua, mla plah, mỗ sah mdrông arăng lữ hriê knuh.

Kram Jhông: Hlei pô knô ñu jhông knuêñ? Hlei leh pô knô ñu kữ pin êa, bi ana mnũt tũt êjung mniêng? Hlei pô knô ñu

plah, mla ti bǎng gei êman, msan êmeh knô awa kâo cîem ǔn hlǎm war?

Ayǒng Kram Jhǒng phiang ti khil đũe nao mtam.

Kram Jhǒng: Ōng dōk hlǎm puk ênang ǒng hǒ awa Mdrǒng Dam! Lui kơ amuôn ti nǎn!

Mdrǒng Dam : Ha-bu-hu amuôn ah bu, aseh kâo amâo lui tha, kbao phui, kâo houi êdimi kơ ǒng tria mnǔng, êbǔng ceh hđeh êlak mrâo, hlǎk đih hlǎm hnun, ǒng hlǎk pun hlǎm abǎn, hlǎk đhǎn amǐ ama, aseh kâo amâo lui tha ôh amuôn ah, kâo huǐ êbat amâo hmao hjan, nê huǐ ǒng êran amâo hmao angǐn mǐn klei mdrǒng, huǐ ǒng amâo hmao sah mdrǒng.

Mdrǒng Dam hǒng Kram Jhǒng êbat sa knhuang êdi moh ñu, ayǒng Kram Jhǒng đũe nao. Ayǒng Mdrǒng Dam đũe nao moh, đĩ aseh knô hung aseh knô hang, ktang ñu êbat ktang ñu êran, đĩ cữ sa bǎng ñu mlai, đĩ aseh knô plak pha đĩ aseh blak kǒ mdǒ sun dōk un jǎm mna, đĩ aseh knô rǒng rǒng prók chia, đĩ aseh ana rǒng prók kêñ, êran duêñ wêñ Ayǒng Mdrǒng Dam đĩ mñê tiêng liêng kǎp arǎng mdrio, mñê rǐng rio kǎp arǎng êyuh, êwa asǎp bluh tlâo bǎng hđun lah dê.

Djhũk rũk ǔn tol bǎo asáo groh ênoh hđeh kbiǎ dlǎng êdi moh Ayǒng Mdrǒng Dam, kbǎt yang brei kơ sah, anǎn truh kơ pin êa hma taç, truh kơ dliê saç yao Mtao Tuôr. Cữ chiǎng bi êlin bi êluôn, kbuôn bi kli klur cữ bhur ru lah pin êa mdrǒng, çar kbao mdrǒng tol amâo cǎt sa aruǎt mbô, dlǎng lǎng çar êmô Mtao Tuôr tol amâo cǎt ana moar, çar aseh êman lah tol bhĩ rĩ msê mniê tlê kpũng. "Ai jǎk êdimi pin êa arǎng nei ê-wa ala buôn kbuôn dōk dǒng moak êdimi kâo dlǎng"(Kram Jhǒng).

Dlǎng lang arǎng huǎ mnǎm, mnǎm thũn bǒng ǔn kbao, cǐng amâo tleh ti êyông, jông tah êrah êmô kbao amâo thu kơ

adring, asăp cing čhar ênué yoh amâo lõ brei tloh ênué.

Anăn arăng dôk tông cing mdrăm, căm lăng hgor mdua anak hia mrông pũdai mrông, mdrông huă blăm hrué amâo tu tlam, dôk kă kpié čeh tuk bõ sang êdi moh Mtao Tuôr, bõng kbao dló, bõng êmô tié, kpié phĩ mmih arăng dé hlăk dôk bi mnăm.

Dlăng amai H'Bia Êsũn phũn jăk mnié, dôk čeh lăng cai gai kpié thié kđeh êmô kbao hrué amâo tu tlam kơ sang mdrông sah.

Anăn ayông Kram Jhông lač: Hriê awa hriê, ai ỡng jhông knuêñ, ai ỡng êmeh knhông, êman kống mla, đũa êrip êjam, msan ỡng nao sua mla, plah mỗ sah mdrông ỡng nao knhuh.

Anăn Mtao Tuôr lač: Hriê amuôn Kram Jhông ah hriê. Todah ỡng jhông ỡng hriê, todah blao ỡng dôk, êmũt knô ỡng mnuh hẽ ana knia, êsa knô ỡng mnuh hẽ kăt trõng dah jhông hriê sang Mtao Tuôr hriê!

Anăn ayông Kram Jhông kăn gut čhăř kdurt mtam. Čhut kdăt , kbat êkei hrué msě hriêl mdié, juă êñan sa bãng ñu hlăm, ktrăm kơ adring đing đung mgei, khũk gõ êsei đjam kăp kbao bi mnuh, juă êñan tol mgei cing, juă adring tol mgei čeh kpié, ktlř êa kbũng kbié m'ũk čăng m'ăk.

Mtao Tuôr lač: Ở hđeh woi đăm lõ tông ôh cing mdrăm, kơ ôk mdei bẽ knah, nẽ ti gah mdei bẽ cing đring, đring mdua đăm lõ kplě ôh hgor mdua, kpié čeh tuk čeh ba phui đing soai lah, pkié čeh tuk, čeh ba êjai knăm dôk kăm gũk.

Anăn Mtao Tuôr lač: Ya ỡng jik hriê pah koh amuôn Kram Jhông, jah đrăm knăm aseh êman hriê rõ. Kâo knăm kăm gũk ỡng thảo mỗ, knăm kâo kăm khô, knăm kâo bõng êmô kbao ỡng thảo moh deh, cing kâo amâo tleh ti êyông, jông kâo ka tah, êrah êmô kbao kâo ka thu kơ adring, asăp cing čhar kâo huă blăm mnăm thũn hlăk dôk bõng ũn mnũ, ya jik hriê pah jah dram knăm

aseh êman ổng hriê rôk. Ya kđi boh kâo mào hống ổng?

Kram Jhông: Êgao năng awa ah kđi boh sô êyô hbei klei đã đum. Ổng dlăng mỗ awa kâo Mdrống Dam, ổng kplăk mla ti băng gei êman, msan bỗ klei bai bãm lah kâo anei. Bi kplăk mla ti băng gei êman, msan bỗ mỗ sah mdrống ổng nao knhuh hlăm adũdua trang, mnang tring adũchiãm mling knhal dök lu knhal, êhêđi êđi moh awa kâo hlăm sang.

Mtao Tuôr: Ha-bu-hu, ơ amuôn Kram Jhông, anei hẽ klei ổng čiăng hriê? Êmeh ổng hriê sua msan hẽ anei, êman mđỗ sah mdrống ổng lổ hriê mã wít êđi dêh ổng ?

Kram Jhông: Êđi awa ah kâo êđi.

Anăn tui trũn ti lãn mtam Mtao Tuôr, chãr kdurt, chut kdăt kbăt êkei hruê ayống Mtao Tuôr msẽ hriêl mdiê, tiỗ koh lãng yang hruê mống êyông êbhiông lẽ tlam mlam bhông aguah, mgi aguah sa, ăt sonãn moh, ti êlan ñu nao ti joh ana klông, ti klông ñu nao ti joh ana kpanjang, joh mbô hlang čiăng đuh ma kđũng, êlan jing dhông, klông jing troh, joh ana mnũt hra msẽ yang dök bi klĩ.

Mtao Tuôr: Ha-bu-hu, klei bai bãm lah kâo anei, ai bluh bliãm lah kâo ênăng duah lũ, êmãn kgũdống lah kâo, amĩ bống hẽ bê knô, ai nao bô hẽ mỗ sah mdrống, jhông đei knuêñ, krêñ đei ktang dhiang aseh êmô kbao amào thào đei kơ rúng. Nẽ anei ti nei yoh kâo arăng koh msuất, wăt pliê arăng mdjiê hẽ kâo ti čar êmô kbao. Kỗ êman kâo amào mào pô lổ êyũn ôh, hlũn yua kpiê čeh tuk čeh ba kâo amào mào pô lổ koh brei êniap ôh.

Anăn ayống Kram Jhông smăt koh mtam djỗ ti pha.

Kram Jhông lač: Ya nống djỗ pha ổng koh awa?

Mtao Tuôr: Anăn grua mỗ drei kơ sang lah anăn!

Phăp ti boh tih Mtao Tuôr

Kram Jhông: Ya djô boh tih ông ơ awa?

Mtao Tuôr: Abăn jih mỗ drei kơ sang!

*Ayông Kram Jhiông chăh kđurt, chut kđăt anăn phăp ti păl
Mtao Tuôr, nũ dangwang si mnũjoh kyăng, êbuh sogrũp kơ lăn.*

Dĩng buăl lă-lal cõk hia hlei klei bai bãm lah kâo anei.

Kram Jhông: Ô nghiêk êbâo dũm nei, ktrâo klĩng đĩng pã êma, anak êdam êra dũm nei kơ adih. Êdi moh ayông Kram Jhông, jhông đei knuêñ, krêñ ktang dhiang klei êmô kbao amâo đei thâu rũng , djă kju hlăk êmăt lah kâo, kpăt kđao ktang. Ha-buo-hu, ơ nghiêk êbâo ktrâo klĩng đĩng pã êma dũm nei kơ adih, ơ adei tlang woi yang buôn amuôn adei dũm nei kơ adih woi, khõk sang anei, diih nao moh deh?

Buôn sang laç: Si amâo nao Mtao hmei djiê leh!

*Anăn aseh tui hõng ana, kbao ana anak êdam êra tui nao hõng
Ayông Mdrõng Dam soai yoh.*

*Bi Ayông Mdrõng Dam wiêng ba lăng mnuih êtuh, puh
lăng mnuih êbâo, puh ba lăng mnuih tlâo pã êlan bõ klông êlan,
đĩ ba aseh Ayông Mdrõng Dam tol bõ êlan, đĩ ba êman tol bõ dliê,
djă ba lăng anak êkei mniê tol bõ buôn kblăl yoh. Sonăn yoh
Ayông Mdrõng Dam sah đĩ kơ prõng, mdrõng đĩ hriê kơ jing, cĩng
đĩ hriê kơ lu. Todah arăng plah mla ti băng gei êman yoh Ayông
Mdrõng Dam msan phũn plah nao amai H'Bia Êsũn phũn jăk
mniê.*

*Anăn Ayông Mdrõng Dam, dõk ênõng dõng klă ngă puk hma,
Ayông Mdrõng Dam dõk cõh lăng bruă dõk ngă lăng hma, dõk
pla kmũn ktor yoh, Ayông Mdrõng Dam dõk huă nao blăm sonei
moh, anăn Ayông Mdrõng Dam dõk mnăm nao thũn, dõk bõng
nao ũn kbao, êmô kjuh yoh Ayông Mdrõng Dam dõk cũh nao sa*

hruê. Čiǎng jǎk êdimi yoh Ayǒng Mdrǒng Dam huǎ tloh rai kơ kdrǎm, mnǎm tloh rai kơ moak, rông anak êdam êra Ayǒng Mdrǒng Dam jũm aseı mlei, pla mtei yoh Ayǒng Mdrǒng Dam tloh rai kơ yáo, pla kbáo tloh rai kơ mda, ngǎ puk hma mdiê truǎn máo bǒ puk hjiê édi.

Ayǒng Mdrǒng Dam huǎ ñhuôr jǒng édi moh, Ayǒng Mdrǒng Dam êmeh amáo duri lõ huǐ kơ knông, êmông amáo duri lõ huǐ kơ krǒng, anak sah mdrǒng ya lõ huǐ deh kơ ßuôn tač dua êngao, Ayǒng Mdrǒng Dam pô jhǒng khuêñ, krêñ ktang dhiang klei aseh kbáo amáo tháo ðei kơ rǔng.

Anǎn Ayǒng Mdrǒng Dam huǎ blǎm, mnǎm thũn bǒng ũn kbáo, krah tol mñê hlǎm sĭk, aĭk tol mñê hlǎm krum, ktum tol đĩ rang ti éda, tǒng čing kǎn kleh, hđeh mdei klei huǎ blǎm Ayǒng Mdrǒng Dam, čuh lǎng ũn tǒ rai sa phũn alé, Ayǒng Mdrǒng Dam čuh lǎng bê tol rai sa phũn m'ô, čuh lǎng êmô kbáo adiê tol moué adiê.

Dók tǒng lǎng čing mdrǎm, čǎm lǎng hgor mdua, knua lǎng kpiê čeh tuk čeh tang yoh Ayǒng Mdrǒng Dam hruê tol amáo tháo kơ tlam.

H'Bia Êsũn: Ó Ayǒng Mdrǒng Dam, đǎm ǒng lõ huǎ nao blǎm lah, đǎm mnǎm thũn, đǎm lõ tǒng nao čing mdrǎm, đǎm lõ čǎm hgor mdua, đǎm lõ knua nao kpiê čeh tuk čeh ba leh hing kơ yang Ayǒng Mdrǒng Dam káo woi, leh ang kơ čũ hmũ kơ tač êngao, leh arǎng blah ǒng hlǎm sang, leh wang hlǎm dliê, leh arǎng mdjiê hẽ anak sah mdrǒng.

Kram Jhǒng lač: Ó awa mniê! Hlei leh pô knô ñu êmeh knhông, êman knhông, hlei leh pô knô ñu jhǒng knuêñ krêñ ktang jhǒng hriê blah hẽ hlǎm sang, jhǒng hriê wang hẽ hlǎm dliê, hlei leh pô hriê mdjiê hẽ Ayǒng Mdrǒng Dam, Kram Jhǒng mir mǒng

mdők, kők mǒng êbua, khua mir mǒng drei, hđeh mir mǒng drei.
Djiê hđeh êman ana, djiê khua êman knô, djiê anak pô čing êtuh
lui kâo kmăm.

*Anăn êmô kjuh čuh sa hruê, kbao kjuh čuh sa hruê, tuič
klei thũn bhang, čing kleh yoh čeh mdei, klei huă blăm mjuh mǒng
nei, tol krak mñê hlăm sĭk, ajĭk mñê hlăm krum, ktum đĩ rang,
kbao knô pô Ayǒng Mdrǒng Dam mjuh mǒng nei yoh.*

DRĚČ TAL VI

Mdrǒng Dam dui blah Mtao Grǔ sua ami H'Bia Êsǔn

Dók sa hruê mdei sa thǔn, dók sa hruê mdei sa mlam, dók sa tlam êla. Ayǒng Mdrǒng Dam dók hlǎm puk ênang, dók hlǎm sang êđăp, kdrăp pin ao tloh rai kơ yâo.

Ayǒng Mdrǒng Dam pla mtei yâo, pla kbâo mda rông anak êdam êra dók còh bruă ngă hma, pla ktor kmǔn Ayǒng Mdrǒng Dam blǔt leh lǎn căt mdiê, dliê jing kuê, blǔt djuê yang brei leh sah dua mdrǒng.

Ayǒng Mdrǒng Dam: Ó amuôn Kram Jhǒng hoi, ǒng mnuih jhǒng knuêñ, krêñ ktang dhiang klei aseh kbao amâo thào đei kơ rǔng êdi moh ǒng ơ amuôn, pǔêa kbǔng kbiê amâo ktlǔ, đĩ cữ amâo thào đei ti êmăn, đǎ grăn kju kđao tloh rai kơ êmăt , ka tloh lǒ dǒng cǔê êdi, suê kbuă ka mbruă lǒ dǒng dum. Amuôn Kram Jhǒng mnuih hlăk triă mnǔng, êbǔng cêh, hđeh lăk mrâo êdi lah, êbǔng ka luh mlâo, kbâo tók, mnuih hlăk dók hlǎm hnun ama, klei bai bǎm.

Kram Jhǒng: Amĩ bǎ kơ ǒng Ayǒng Mdrǒng Dam amâo gǎl mlan, brǔhě mdiê, anăn ñu djiê hě rǒk, ksǒk mtáo djă ba hě, djiê hě êlan djuh, êbuh hě êlan êa, djiê hě hlǎm čar êmô kbao mdrǒng, klei bai bǎm ôh Ayǒng Mdrǒng Dam kǒ đũe nao kơ khua, mta mmăt hăt drao Ayǒng Mdrǒng Dam đũe nao kơ iêǒ.

Ó awa Mdrǒng Dam tloh tuă lǒ kbuă êyung, êbuh hnuôr leh arăng mdǒng, êbuh kpǒng cǔê, anguê mnǔt leh mào kâo hđeh tria mnǔng todah huă blăm. Tơ ngă hma pla kmǔn ktor, dliê mtáo kyâo êgei dliê aseh êman dum Ayǒng Mdrǒng Dam, ksuh êwa angĩn đrǔng, anăn ayǒng mdrǒng huă tloh rai kơ hnǒng, đǒng m'ak rông anak êdam êra tǒi bǒ jhung kpan.

Ayõng Mdrõng Dam dõk nao hlãm adũdua trang, mnang dua trõng, dõk nao hlãm adũchiãm mĩng, knhal adõk lu knhal.

Bi êlan eh ùn Ayõng Mdrõng Dam amão lõ nao, kdrũn eh mnũ, dliê gãr yũgãr bãng hwar Ayõng Mdrõng Dam amão tuõm nao duah tir hwar, êlan Ayõng Mdrõng Dam tol amão cĩang lõ nao êrõ, bi êlan êmõ êran, êlan aseh êman tol amão lõ cĩang dar, war knõng thũn êngũn anei Ayõng Mdrõng Dam cĩang bõng kuih bũ mã hrõk, cĩang bõr kuih prõk gã mã gung dua khõ, cĩang bõng hlõ dua mnong Ayõng Mdrõng Dam cĩhiãp ti tiõng ấ lõ nao lua sonãn moh, cĩhiãp ti hna nao ấ lõ hiu mnah, duah djam cĩm êman kan êmã mblã mũm ktor boh phũn, kmũn pla anak êdam êra cĩang bi bõ êmõng.

Anãn dõk sa hruê, mdei sa mlam, dõk sa tlam êla, duah nao dãm gua, lua mnah, duah djam cĩm êman kan êmã mblã mũm ktor boh phũn, kmũn pla anak êdam êra, ấ Ayõng Mdrõng Dam wĩt kơ klaĩ moh, amai H'Bia Êsũn ấ dõk ênõng moh, dõng ênang dõk hlãm puk sang êđãp moh amai H'Bia Êsũn anõk kpũr êa mngaç kãn mào, anõk cãc êa bring, anõk hing kơ sah mdrõng kãn mào lei.

Amai H'Bia Êsũn phũn jãk mniê laç: Jãk kào dõk tũk knã moh.

Anãn Ayõng Mdrõng Dam mào asão ting djã ba truh kơ êñan, mào asão tan djã ba truh kơ cõ, mào hlõ mnõng djã ba truh kơ puk, ñu ênang moh Ayõng Mdrõng Dam, êkei amão tuõm lõ pĩt hlãm dliê, mniê pĩt hlãm puk sang Ayõng Mdrõng Dam rõng ùn jũ, mnũêrõ cõ anak Ayõng Mdrõng Dam tloh rai kơ yào.

Hing leh kơ yang Ayõng Mdrõng Dam cãm cũr ti ñu kblang, ênguõl dur leh cãt tũng, ênguõl đhũng cãt blang.

Ayõng Mdrõng Dam laç: Êkã mõng nei, êkã mõng nãn

kâo pla hbei mǎ hrông moh kơ ksua, kâo pla hbei bua hrông moh kơ hlô, kâo buh mdiê hdrô bla, tlaih moh hril lǎ duah mǎ, nǎ ktiǎ lǎ duah kgông, kâo rông đai êmô kbao tlaih moh kơ aduôn buê mjâo.

Ruě klei huǎ blǎm, mnǎm thũn bǒng ǔn mnũ, klei jũjhat kǎn mǎo lei Ayǒng Mdrǒng Dam. Đǎm nao bruǎ Ayǒng Mdrǒng Dam hǒng ayǒng Kram Jhǒng, kiǎ hma, kiǎ nao mdiê hdrô bla ama H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê.

Mdrǒng Dam: Hrǎp êgǎp yoh kâo, ơ amai H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê, dōk đǎm nao hlǎm bruǎ, kiǎ hma, kiǎ lǎng hdrô bla ama ǒng.

H'Bia Êsũn : Phǎ ǒng nao koh Ayǒng Mdrǒng Dam ?

Mdrǒng Dam: Ti phǎ kâo nao, ơ amai H'Bia Êsũn phũn jǎk mniê. Kâo ǎiǎng nao đǎm gua, lua mnah, kâo ǎiǎng nao duah lǎng djam ǎim êman, kan êmǎ, mblǎ mũm, ǎiǎng dlǎng lǎng bi bǒ êmǒng.

H'Bia Êsũn: Lui Ayǒng Mdrǒng Dam lui, leh msan arǎng lǎ hriê sua, mla plah anak sah mdrǒng leh arǎng lǎ hriê knhuh. Mang mǎm yoh kâo anei!

Ayǒng Mdrǒng Dam: Hlei pō knô ñu, msan jhǒng hriê sua, mla plah mǎ sah mdrǒng, hlei pō ñu jhǒng bi knhuh mǎ hlǎm aseï, pleï kham, mǎ Ayǒng Mdrǒng Dam hlǎm adũ, lui Ayǒng Mdrǒng Dam koh hǎ ñu msuǎt, hmǎt pliê, mdjiê hǎ ñu hlǎm ǎar êmô kbao. Ang knang Mtao Msei pō jhǒng knêñ, krêñ ktang mdiǎ yan bhang amâo thâo dluh, amâo thâo dlǎm êyui leh brũmdiê moh!

Anǎn Ayǒng Mdrǒng Dam ǎiǎp ti hna điet, hniêr mrâo, brǎm tlâo aruǎt, ghuǎt ruǎt Ayǒng Mdrǒng Dam đũe nao đǎm gua, lua mnah duah guól mmông kơ amai H'Bia Êsũn phũn jǎk

mniê.

H'Bia Êsũn: Ti anôk dliê ỡng nao đăm gua ơ Ayỡng Mdrỡng Dam?

Ayỡng Mdrỡng Dam: Ha-đu ơ amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, phũn yâo mniê. Ti leh dliê kâo nao đăm gua, kâo nao đlăng dliê hi, dliê hô, hlô mnỡng amâo thâo kral mnuih, kuih prôk amâo thâo bỡng mdiê.

Dliê Ayỡng Mdrỡng Dam lỡ nao đăm gua sonăn moh ãu dê. Anăn dôk sa hruê mdei sa mlam dôk sa tlam êla. Hing kơ yang, ang kơ cũ, hmữ kơ buôn tač êngao, Mtao Grữ hmữ bỡ buôn êlan amai H'Bia Êsũn phũn yâo mniê, tar Bih kơ dlông, tar Mnông kơ gũ, tar yũngỗ kăn mào leh mnuih msẽ hỡng ãu.

*

* *

Mtao Grữ: Ó ngiêk êbào, ktrâo kling đĩng pã êma, êra sa knam dũm nei kơ adih, hing kơ yang ang kơ cũ, hmữ kơ buôn tač êngao: amai H'Bia Êsũn phũn jăk mniê, amai H'Bia Êsũn phũn yâo mniê. Nao bẽ drei msan nao sua, mla plah mỗ sah mdrỡng drei lờng nao bi knhuh!

Đĩng buẩl: Amâo dui ôh ayỡng Mtao Grữ oi! Amai H'Bia Êsũn phũn yâo mniê, ung adei leh mào, ung yâo jăk leh mào. Amai H'Bia Êsũn dôk đĩh nao hlăm adũdua trang, hlăm mnang dua trĩng, adũsiam mẵng, knhal dôk lu knhal. Ayỡng Mdrỡng Dam lah ung ãu, mnuih jhỡng knuêñ. Ayỡng Mdrỡng Dam ka tloh tluẩ lỡ đỡng kbuẩ êjung. Hnuôt ka êbuh lỡ đỡng mdỡng, kpỡng ka êbuh lỡ đỡng hrô, ka djiê Ayỡng Mdrỡng Dam lỡ mào Kram Jhỡng, jhỡng đei knuêñ, krêñ ktang, dhiang klei aseh kbao amâo thâo đei kơ rũng, ủn hlăk bâu ayỡng Kram Jhỡng, asâu luẩ mnuih hlăk huẩ mnăm. Lui Aê ah lui!

Mtao Grũ: Ha-bu-hu čiäng êman suai ñam, ơ nghiêk êbào woi, nao nao kào mã lăng tiê êmông, lông tiê kgâu, mã tiê kào hống tiê Ayõng Mdrõng Dam, hlei pô ñu phĩ hống kba. Ai leh diih, êdam blao blôk, dôk kơ buôn kiã tluôn mniê, hieu hlăm dliê ai tloh rai kơ blao. Čiäng kju jăk kào brei, kbăk dlông klông êmeh êman kào mdjiê.

Anăn đĩng buăł dôk anei huĩ kơ mtao, nao huĩ kơ ayõng Mdrõng Dam, huĩ êdimi kơ ayõng Mtao Grũ Ak lah wei. Anăn sã wông êman đũe nao mtam.. Đũe nao lăng dliê Mhrũ êdi moh ñu de Mtao Grũ Ak, cũ Mhrang hlang tlo kiê, hwiê tlo jõng, bõng rõng mtruh bõng rõng mtol.

Truh yoh ti pin êa hma tač, dliê sač yao Ayõng Mdrõng Dam. Dlăng lăng čar kbao Ayõng Mdrõng Dam lah wei tol amâo čăt êdi moh sa aruăt mbô, čar aseh moar, čar aseh êman Ayõng Mdrõng Dam tol bhĩ rĩ msě mnie tlê kpũng.

Mtao Grũ Ak: Hbu dõk dõk hdech kiã kbao, hao hao êmô, ơ cô anak dũm nei kơ adih woi. Hlei pin êa anei, hma tač hlei leh dliê sač yao anei? Ở adei klang dũm nei kơ adih woi, yang buôn amuôn dei, era sa knam dũm nei kơ adih woi, hlei pô čuh êjung mn iêng ti dl iê anei ơ hdech ?

Aduôn Sun lač: Ai di ih amâo tuôm hing kơ yang deh wei. Anei lah pin êa hma tač, dliê sač yao Ayõng Mdrõng Dam mnuih hlăk jhõng knuêñ, krêñ sít krêñ êküt pít, amâo thào huĩ đei kơ djíê. Ya ngã aguah ih kña, êla ih êmuh mnuih êtuh êbào ya klei ih čiäng?

Mtao Grũ: Hbu hmei hieu čhĩ hra ơ Aduôn, mnia êsũn, duah blei ùn mnũ, sang hmei čiäng ting, adring weh aseh êman hmei čiäng kčhiêp, ti sang Ayõng Mdrõng Dam .

Aduôn Sun lač: Ở Mtao Grũ Ak woi! Ih lač ih hieu čhĩ hra,

hiu mnia êsũn, duah blei ũn mnũ, sang ih ćiãng weh ting ko Ayõng Mdrõng Dam. Ayõng Mdrõng Dam, êkũt nao đãm gua, duah ćiĩm êman, kan êmã ćiãng bi bõ êmõng amai H'Bia Êsũn phũn jãk mniê. Amai H'Bia Êsũn dõk đih hĩm adũdua trang, mnang dua trĩng, dõk hĩm hĩm adũchiãm mĩng knhal adõk lu knhal lah wei.

Đãm ih êmuh õh kão, ih êmuh mniê bi liêo dõk tĩ kũng, ih êmuh koh mniê bi lũng dõk tĩ kpei. Tĩao bãng hdei, tĩao bãng kũh.

Mtao Grũ Ak: O mniê bi liêo dõk tĩ kũng, mniê bi lũng dõk tĩ kpei ti lĩ anõk Ayõng Mdrõng Dam ?

Mniê bi liêo: Đãm ih êmuh õh kão, êmuh bẽ êkei dõk tõng mlõ, o đĩet kão gãl ayõng, mnuih prong kão gãl adei, bi mnuih khua mduõn kão gãl êa aduõn, ih êmuh bẽ hẽh dõk tõng mlõ, hẽh dõk tõ mluê, hẽh dõk gã sang muê hĩm dliê kĩm.

Mtao Grũ Ak: O hẽh dõk tõng mlõ woi, hẽh dõk tõ mluê, hẽh dõk gã sang muê hĩm dliê kĩm, ti anõk sang Ayõng Mdrõng Dam ?

Hẽh gã sang muê: Đãm êmuh hmei õh, bai kdai lah hmei amão thão Ayõng Mdrõng Dam. Hmei hẽh dõk tõng nao kõk, khõk ćing kram, truh tlam ti anei, truh aguah ti nei.

Mtao Grũ laç: Ya leh buõn anei mdãp, ya gã mdu anak hĩm kru êman, anak hĩm tian gã ih mdãp, kão kđĩ boh sõ amão mão õh hõng Ayõng Mdrõng Dam ah õng?

Anãn Mtao Grũ, đũĩ nao ko sang prong, adring õk arãng bhu mrai hrah, dlãng adring gah bhu mrai kũĩ, êdam đĩ trũn msẽ hnuê dũchõng, msẽ hõng dũea lah wei.

Mtao Grũ Ak: Hbu Aduõn! O Aduõn, brei mdeh sang kão ting, adring weh, aseh êman kão kciêp, mmãt kão weh đãm o

aduôn, mlam mdei, sang amai adei kâo weh juh knang?

Aduôn Sun lač: Hbu hu knăm dök kăm gũk lah wei, knăm dök kăm khô, amâo duri ôh ơ cồ ơ cồ. Ayông Mdrông Dam êkút nao đăm gua, lua mnah êkút nao duah cìm êman kan êmă, čiăng mbă mùm amai H'Bia Êsũn phũn yâo mniê.

Mtao Grũ: Amai H'Bia Êsũn ti sang hẽ ơ aduôn?

Aduôn Sun: Ở cồ ah, amai H'Bia Êsũn dök nao hlăm adũdua trang, hlăm mnang dua trĩng, hlăm adũchiãm mĩng knhal adök lu knhal.

Mtao Grũ: Hbu ơ aduôn, lač brei kơ mỗ jiăng kâo Ayông Mdrông Dam, kâo mniê čiăng mả brei klei kơ Ayông Mdrông Dam

Aduôn đũe nao kơ ôk.

Aduôn: Ở cồ! Ở H'Bia Êsũn phũn yâo mniê! Dlăng lãng tuê bõ lam, Čam bõ gah, tuê krah sang čiăng bi êngũ, tuê krah sang čiăng bi êngam.

H'Bia Êsũn: Mang măm yoh kâo nei ơ aduôn, msan arăng lõ hriê sua yoh anei, mla plah, mỗ sah mdrông arăng hriê bi knhuh. Ayông Mdrông Dam êkút nao đăm gua, lua mnah, êkút nao duah guól mmông.

Aduôn dê lõ wĩt kơ gah.

Mtao Grũ: Ti amai H'Bia Êsũn ơ Aduôn hmei čiăng blũhrãm mả bhiêo rẽng riêo.

Aduôn: Amai H'Bia Êsũn dök djiu kluam ơ wei, duam klĩ, dök mđĩ nao pui arök.

Mato grũ: Ai ih ơ aduôn, ơng čiăng kâo koh hẽ ơng msuăt, hmăt pliê, mdjiê hẽ ơng msẽ ùn asâo? (Mtao Grũ lač hõng đĩng buăl ñũ) ơ hdech, mả lãng anuă, kâo uă lãng kmeh sang, mả hlang cùh pui, kâo koui lãng ñũ hruh prök, thâu ñũ dök thâu ñũ mang.

H'Bia Êsũn lač: Lui awa Mtao Grũ lui, lui kâo nao jing mgăt êa ổng, ana čing adring bãng, grăn wãng kgă ổng ơ awa Mtao Grũ.

Anăn amai H'Bia Êsũn kbiă ti adring. Amai H'Bia Êsũn lač: Tơ ổng êđai bũk, ổng jing bẽ ktráo, ktráo klĩng ổng đũe nao hlăm hlang, ktráo klang hdrah, tui duah bẽ Ayõng Mdrõng Dam, ti bẽ dliê ñu nao đăm gua, lua mnah duah djam čĩm êman. Ổng nao yoh kơ dliê hi, dliê hô mnõng amâo thâo kral mnuih, kuih prók amâo thâo bõng mdiê, dliê anăn Ayõng Mdrõng Dam nao đăm gua, nao lua mnah, duah djam čĩm êman kan êmă, mblă mũm ktor boh phũn, kmũn pla anak êdam êra čĩng bi bõ êmõng. Anăn êđai bũk amai H'Bia Êsũn jing ktráo phiêr đũe nao mtam.

Truh yoh kơ dliê Hi, dliê Hô ktâo mñê : "Kũt ku ku êkuh, ktráo kuh ku êbăm, Ayõng Mdrõng Dam kmang kơ đăm gua, amai H'Bia Êsũn msan leh arăng sua kơ tluôn".

Ayõng Mdrõng Dam: Ó hđeh woi, mčeh đei klei tlaoy ỹ anei, hñũ lăng ktráo kũt ku sonei, mñũarăng ktat, anak hia êdam tia kbêñ, čĩng djuêñ ruêñ bõ tač êngao. Mang măm yoh amai H'Bia Êsũn, msan arăng lõ sua mla plah mỗ sah mdrõng arăng bi knhuh.

Phiang ti hna Ayõng Mdrõng Dam mnah mtam. Ktráo lẽ ti gũbhial jing đai bũk amai H'Bia Êsũn . Phũk rũk mgei tiê boh, joh ai tiê Ayõng Mdrõng Dam kdăt đũe wĩt ti buôn. Sa bãng kdut mõng bõrõng ênăt êđi Ayõng Mdrõng Dam, sa bãng kdăt mõng bõrõng knia, aseĩ mlei blũng lă blũng lia knam, Ayõng Mdrõng Dam kma yang buit knam. Êman êran ghung rung mtrug, ghung rung mtol.

Ayõng Mdrõng Dam: Ó awa mniê, hlei leh pô knô ñu,

kplăk hě mla ti bãng gei êman, ơ awa mniê. Amai H'Bia Êsũn dđk đih hlăm adũdua trang, hlei lě pô ñu kplăk hě msan ti kđ êmeh? Hlei lě pô ñu kleh hě aseh knđ kđo cđiem ũng hlăm war?

Amĩ H'Bia Êsũn lač: Hbu ơ ung H'Bia Êsũn! Hing kơ yang arăng lač Mtao Grũ Ak lah ñu, mnuih jhđng knuêñ krêñ ktang, mđĩa yan bhang êyui amđo thđo lđ dluh amđo thđo lđ ram êyui.

Anăn Ayđng Mdrđng Dam huđ kănthđo lđ hnđng bđng h'it pđt đih mđđo, kănthđo lđ mđđo. Phiang ti aseh knđ hung, aseh knđ hang, ktang êbat êran, ktuê lăng ñu kru aseh, ktuê lăng eh êman, ktuê lăng êlan khil kđđo Mtao Grũ yoh. Đđ lăng cđ sa bãng mlai, đđ drai mlung ghung rung mtruh, ghung rung mtol. Truh kơ sang Aduđn Sun, sang aduđn suê kuê kđ, kuê ku, kđ kđ msđ mnga hlang.

Ayđng Mdrđng Dam: O Aduđn Sun, Aduđn Suê kuê kđ, kuê ku, kđ kđ msđ mnga hlang. Brei mđ sang kđo ting kơ đng ơ aduđn, adring weh, aseh êman kđo kđiêp, kđo hiu cđh hra, kđo hiu mnia êsũn, kđo hiu blei ũn mnũ.

Anăn aduđn Sũn đđ kpiê pđđđi kơ Ayđng Mdrđng Dam, mnũčăm, êsei hlăm hlđo mđđng.

H'Bia Lđng Pang: Čđ Aduđn Sun lui ngđ lăng êra. Lui m'iêng hđđp, prăp m'iêng mrđo, lui buê kyđo cđt buê mla, aseĩ mlei hlăk êra cđđng đđng đđng mđđng.

Ayđng Mdrđng Dam tui duah yoh, ka bđh êmuh kđđ, truh kơ sang Aduđn Sun, Aduđn Suê, kuê kđ kuê ku, kđ kđ msđ mnga hlang.

Anăn yoh Ayđng Mdrđng Dam mnăm yoh kpiê mmih hang kđđng gđo knga, êya pui, êrui msđ knga kđč kam, mnăm tlam bđng aguah amđo thđo lđ sah, kpiê amđo thđo lđ kba, êa cđh đđ, kpiê phđ jing jai.

Ayõng Mdrõng Dam laç: Ó H'Bia Lĩng Pang mniê! Huĩ kâo mnãm kpiê ruã lah, kâo anei êmãn suai ñam, huĩ kâo mnãm çuã êba knga pĩt wor, sor bor knga êa çuã knga pkiê ruã lah sãl bãl knga. Huĩ kâo duah pãn hẽ hlãm adũhei wei lah, huĩ kâo duah ñũhẽ hlãm lam, huĩ duah huak hẽ gõ djam êsei leh ao kti ih bi myuôm.

H'Bia Lĩng Pang: Mang Ayõng Mdrõng Dam kâo dê!

Anãn bi rãk lãng djuê, bi ktuê lãng ana, ênuk bũng jia, aduôn mõng knuê.

H'Bia Lĩng Pang: Ya leh djuê õng Ayõng Mdrõng Dam ?

Ayõng Mdrõng Dam: Ka kâo laç ôh kâo dê ơ H'Bia Lĩng Pang mniê. Bi õng H'Bia Lĩng Pang mniê ya lẽ djuê õng?

H'Bia Lĩng Pang: Kdrêç boh tih kâo djuê Ktla, kdrêç boh pha kâo djuê Niê Kdãm

Anãn mnãm êa kkô hlãm miêng, duah bi mluêç, kđiêng çhõç çhõç era jũđiêti ti jũmbõ, ti ngõ mnãm, Ayõng Mdrõng Dam gut gai mnãm. Anãn yoh kpiê ruã, çuã êba knga pĩt wor yoh Ayõng Mdrõng. Anãn Ayõng Mdrõng Dam mtung krah sang, mđang krah bhõk. Bi amai H'Bia Lĩng Pang mniê đũẽ pĩt kơ ôk, bi lui hẽ Ayõng Mdrõng Dam ti gah.

H'Bia Lĩng Pang laç: ơ aduôn woi, đãm lui ôh *Ayõng Mdrõng Dam* pĩt ti krah tung, mtung krah sang leh djiê Ayõng Mdrõng Dam, jẽ aguah krah mlam ram pĩt đĩh, mbloh dih ênua çĩng kơ drei.

Aduôn Sun: Õng dê êbũng bi ê-a H'Bia Lĩng Pang mniê.

Anãn H'Bia Lĩng Pang mniê, nao pũyoh Ayõng Mdrõng Dam ti krah tung, nao hlung ti pha, ba mđĩh hlãm adũdua trang, nao ba mđĩh yoh hlãm mnang dua trĩng, adũsiam mĩng knhal adõk lu knhal yoh. Anei yoh H'Bia Lĩng Pang mniê, hlõng đĩh hẽ

añuê sa trăn êdi, msăm hě abăn mbit yoh, pít ðih hrăm yoh hõng Ayõng Mdrõng Dam.

Anăn yoh Ayõng Mdrõng Dam sa êwa pít, suaih biã kpiê ruã, ðrõk ñu hdor mtam yoh Ayõng Mdrõng Dam gõ dê. Phãr Ayõng Mdrõng Dam mdi, prih prañ Ayõng Mdrõng Dam kgũ, kpăt ti ngõ, gun bãng phã adũ, kpăt ti yũgun hě tliêng, kpăt m'ięng ao mniê, ai leh Ayõng Mdrõng Dam hriê pít hě hõng ðĩng buãl mniê yoh.

Ayõng Mdrõng Dam: Kpiê ruã êdi yoh káo anei, ơ H'Bia Lĩng Pang mniê k piê ruã káo.

H'Bia Lĩng Pang: Hoi Ayõng Mdrõng Dam hoi. Hdor ðãm õng lõ êwi ôh, Ayõng Mdrõng Dam ki ðãm õng ruăt pah, ao jũhrah ðãm õng ruăt phiang ti taç êngao, Ayõng Mdrõng Dam. Roh êmeh Ayõng Mdrõng Dam hoi ðãm õng lõ mjan ôh Ayõng Mdrõng Dam káo dê. Ờng hriê mõng dih mõng nei, mõng kmrõng êdrõng, hlõng êdui, êrui pui truh yoh kơ sang Aduôn Sun. bi õng laç hriê chỉ hra, õng laç mnia êsũn, õng duah blei ũn mnũ. Ở õng Ayõng Mdrõng Dam õng laç hra blei, kpei ðlõng, õng yuôn chỉ kơ sang Aduôn Sun, Aduôn Suê kuê kũ kuê ku, kũ kũ msẽ mnga hlang. Káo mĩn dah õng hnuê kơ chõng, ơ Ayõng Mdrõng Dam, káo mĩn anạp õng mkra mõng ðuôn, çiãng tuh çiãng ruôn mõng tlam hnuê, õng hnuê kơ chõng, õng hõng kơ mnga, anak êdam êra çiãng kơ hin klei.

Ayõng Mdrõng Dam: Amáo mãm ôh H'Bia Lĩng Pang mniê káo dê, gun leh kprũ ti hma. Ở H'Bia Lĩng Pang mniê, gun leh msa ti k'ięng, gun leh kpañ amĩ giêng ti aseı mlei.

H'Bia Lĩng Pang: Ai bi luar hě õng Ayõng Mdrõng Dam. Ờng knga mniêng siêng hliê, mniê soh, boh kiu m'õ yoh mnga dhan plao.

Anăn yoh Ayõng Mdrõng Dam ðih mbít, ðih ańuê sa trăn yoh Ayõng Mdrõng Dam ðé, ðih ańuê mnan báo mnáo mnań amai H'Bia Ling Pang

Ayõng Mdrõng Dam: Amáo dui ơ amai H'Bia Ling Pang, êmăn êdimi dah ðiõ amáo yõng gǎl klak, dah êtak amáo yõng gǎl brõng, ênõng mtei kbáo amáo yõng gǎl ê-a bi hđah. Káo huĩ lãn kpũ, cũ mgei, hnuê kmruõt amáo yõng jǎk gam.

H'Bia Lĩng Pang: Lui Ayõng Mdrõng Dam, ủa káo kpih hẽ dliê.

Anăn yoh leh ti anăn tõk tơ tor, mnũknô, bõng leh kniêng sá bǎng Ayõng Mdrõng Dam, ðih leh mbít Ayõng Mdrõng Dam, boh tih bi h'oa, pha trõng, kbõng êyõng sỏ, bõ mta ênguê Ayõng Mdrõng Dam, bi ẻhurn ênguê ẻuh leh krai sa bǎng.

Tõk tơ tor mnũknô Ayõng Mdrõng Dam ẻhup kgũmtam, mã êa mĩl Ayõng Mdrõng Dam pǎc hlãm bõ, asei mlei mtih kỏ kma, leh pǎc bõ mta, phiang ti ðĩng kpiê tỏ mtam yoh Ayõng Mdrõng Dam .

Ayõng Mdrõng Dam: Tỏ aduôn ẻh jũ, õng aduôn ẻh jǎn, sạpn bít knga õng tloh rai kơ myang, kǎ krah sang Ayõng Mdrõng Dam gut gai mnãm.

Kǎ krah sang Ayõng Mdrõng Dam gut gai mnãm. Sa bǎng ửn lun Ayõng Mdrõng Dam, mĩn dah kma ti pũk. Sa bǎng ửn kjhũk mĩn dah kma ti kông bhiõng yang êa ửn hrỏ, ang êa hrỏ, êa ẻh ðĩ bǎm kơ ktuk.

Ayõng Mdrõng Dam: Tỏ H'Bia Lĩng Pang mniê, ih dua káo ðiõ amáo gǎl klak êdi anei lah, õng a oi, êtak amáo gǎl brõng, ênõng mtei kbáo amáo gǎl hđah.đlǎng duôn ẻh jũ, ẻh jǎn sạpn bít knga, êa poh ðĩ bǎm kơ ktuk. Anei yoh drei anei ðih ti phũn hngãm, ðǎm ti phũn êđhỏ, bi bỏ hẽ dua ayõng hõng adei, klei ẻai

băm ôh kâo anei yang cih hẽ kơ kâo jông êwai.

H'Bia Lăng Pang: Lui Ayông Mdrông Dam, lui ủa kâo tuh dliê ayông.

Ayông Mdrông Dam: Mang sinei lah amai H'Bia Lăng Pang mniê. Huỉ không arăng dlao amỉ adiê, djiê kăt trống amrêc arăng dlao amỉ pô, arăng dlao amỉ Mdrông Dam, kâo rông kâo amâo khấp lãn căt mdiê. Dah không arăng dlao amỉ adiê, dah hjan dlao amỉ adiê, djiê kăt trống amrêc arăng dlao amỉ Mdrông Dam, kâo koh hẽ ổng msuất hei, ơ H'Bia Lăng Pang mniê.

H'Bia Lăng Pang: Hỏỉ Ayông Mdrông Dam, ổng êkei jhông đei knuêñ, ổng êkei krêñ đei kơ sít, jhông êkút pít amâo thâu huỉ đei kơ djiê. Pít êhruê si hnuê kơ-ủ, kâo nao dlăng lăng mta kju kđao jũm asej mlei.. Kâo amâo laç ôh aũuê ổng găn, abăn msăm đih hrăm mbít, sít ih dua kâo, êkei bhiăn hieu, hđeh số đah hda, ơ Ayông Mdrông Dam, êra số ti ksâu, amâo thâu kră krăl ôh mnuih dua kmun, buôn prong mnuih lu, bhiăn cùh kraij sa bắng Ayông Mdrông Dam kâo đê lah wei.

Anăn Ayông Mdrông Dam laç: Ở aduôn ceh jũwoi, aduôn ceh jăn sạpăn bít knga, amâo djở ôh êkei kâo duah bi hieu aseh cữr amâo mào ôh lah kâo. Kâo kbao cữr, kbao blur amâo mào, amâo djở ôh kâo êtak lu êñai, amâo djở ôh kâo êbai lu păm, êkei jăk siam kna, lu đei bắng kna, amâo djở kđiêng cút kraij ôh kâo wei, ơ aduôn ceh jũah. Nẻ hrôk kâo kbuê, ksuê tuê. Kâo tuê êmuh lăng amai H'Bia Êsũn yoh phũn jăk mniê, hlei pô ñu kplăk hẽ mla ti bắng gei êman.

Arăng kplăk mla ti bắng gei êman, kplăk msan ti kỏ êmeh, arăng đoh aseh knô kâo ciêm hlăm war. Amai H'Bia Êsũn dỏk hlăm adũdua trang kâo đê wei. Anăn yoh hrôk kâo tui kbuê, suê ktuh, kâo tui êmuh lăng amai H'Bia Êsũn, hlei bẻ pô ñu jhông đei

knuêñ, kplăk mla ti bǎng gei êman.

Tõ ih aduôn ceh jũ, ih aduôn ceh jǎn sapǎn bít knga, káo mnǎm khǎ bi êa ñu hrõ, ktrǎm ti cũ khǎ ñu blang moh anei, káo nao blah Mtao Grũ hlǎm sang, káo nao wang Mtao Grũ hlǎm dliê, káo nao mdjiê Mtao Grũ, ktrǎm cũ ñu kblang mdeh aduôn ceh jũ?

Sa bǎng ñu kma ti pũk, sa bǎng mũk kma ti kang, ghang hang rang ceh õng mǎch yoh.

H'Bia Lĩng Pang: Ngǎ gõ mǎch ơ Ayõng Mdrõng Dam, gõ krah ðei õng mnǎm, êmǎn êdimi!

Ayõng Mdrõng Dam chǎr ñu kdut, chut ñu kdăt, kbăt êkei hruê mdiê yoh Ayõng Mdrõng Dam msê hriêl mdiê, b̄ar kpin drung mdiê, b̄ar kpin drung Ayõng Mdrõng Dam tloh dang kiê, b̄ar kpin niê Ayõng Mdrõng Dam tloh drǎng kiêng, hliêng ðuê nao djhũk rũk ũn b̄ao, asáo aliu.

Dlǎng lǎng piu Ayõng Mdrõng Dam tui dlǎng lǎng ciǎng bi kb̄ruêh, b̄ar kpin druh Ayõng Mdrõng Dam knhal tláo ktai, b̄ar kpin drai knhal tláo kkut, h'ô ao nut kiêr, asei mlei dur diêr mráo êdam diêt mráo, kpin drung ñu âni Ayõng Mdrõng Dam káo dê, ao drai h'ô, êrô ôk gah ki ku mdu, Ayõng Mdrõng Dam sa bǎng ñu kdut Ayõng Mdrõng Dam, tlõng tlut Ayõng Mdrõng Dam, kǎp êdam dlǎm, chuăt bi hluăt boh êyuôr ngir nguôr mda yoh Ayõng Mdrõng Dam, msê êðai êmô mda, sa bǎng ñu kdăt sa ir hma Ayõng Mdrõng Dam káo dê, êwa ñu chuang ðor mta HDRÔ, êkei tláo cô ðhó ðhó kơ ngõ, ðhó ðhó kơ yũ.

Truh yoh bǎng jang mniêng, mnũ alê sa drô, dua drô, dlǎng lǎng mnũ alê m'ô arǎng sa grang, dua grang, mbah bǎng jang ti gũarǎng tlõ klei kông, kơ dlông tlõ klei mah, bǎng jang sah mdrõng blẽc bi kb̄olir, cũt lǎng krõng, ðrõng lǎng êda, dlǎng lǎng krõng ñu msê luêh ksua, dlǎng lǎng hda ñu msê êruê kliê, anak

êkei mniê ñu bi êngũ msě kbao hlãm čam êdi.

Anăn mã lăng jông hũ ñu sapăn, mã lăng jông yuăn ñu êma, ktiă lăng ana tông lông, ktiă lăng mta jông kgă Mtao Grũ. Anăn yoh ktiă nao hông jông, công nao hông kgă, phă phă, êma o mnuih pă êma.

Ayông Mdrông Dam: Ở ngiêk êbào woi, pők brei moh bãng jang ơng mniêng, siêng brei moh bãng jang msei, brei moh êlan Ayông Mdrông Dam nao ñũ, brei moh adũAyông Mdrông Dam nao kma, čhun sang amiêt awa Mtao Grũ sa blũ sa bãng anei.

Mtao Grũ: Ở ngiêk êbào woi, ih hmũ lăng mnũarăng ktat, hmũ lăng anak arăng hia, êdam tia kbêñ lah, djuêñ ruêñ bở tač êngao. Ở ngiêk êbào woi, o ktrâu klĩng, o đĩng pă êma, dlăng moh mnũ tlâu trang, ih dăng moh bãng jang tlâu kông, tloh klei kông mkăn lổ đong kă, đong hrô klei kông mkăn. Dlăng lăng ñu pők bãng jang o ngiêk êbào dũm nei. Dah tui tang pla nao mnăk, dah tui êdu pők bãng jang, tui tang pla bãng knung. Mã bẽ knung êma, mã bẽ mna kjuh đuh đuh êjai lổ đong pống êjai.

Anăn Ayông Mdrông Dam lač: Ai dlăng hẽ kơ kào sě ư, ai mưc hẽ kào msě asáo, amào thảo kră kral êdi deh, Ayông Mdrông Dam hriê khă mnũ alê sa drô, dua drô dun, khă mnũ m'ô sa grang dua grang, bãng jang ti gũkă klei kông dun koh. Ayông Mdrông Dam sabãng ktrăm tlâu tal kluh. Nẽ sa bãng Ayông Mdrông Dam duh kjuh tal êbuh bĩa đuh hriê, thảo kral mớ Ayông Mdrông Dam hriê.

Anăn mniuh sa tuh đũẽ nao siêk ti phũn kyáo, mnuih sa êbào siêk nao ti phũn hra, anak êdam êra čiăng dlăng bi kjhũ êdi moh, jing hẽ đai ka kpung dök hlãm phũn alê, jing hẽ đai kan kê kdê hlãm phũn hra, anak êdam êra huĩ kơ Ayông Mdrông Dam

ciăng ktiữ bi kngõk, yõng bi kghĩk, ktiữ djĩk djĩk bõ aseı mlei.

Dlǎng lǎng Ayõng Mdrõng Dam, aseı mlei msẽ pruih ẽa cuǎ, mã ẽa bǎl amáo tháo krǎ kral ôh ẽkei hruê arǎng anei, jhõng ðei knuêñ, krêñ ktang mdiǎ yang bhang ẽyui amáo tháo lõ dluh, amáo tháo lõ ram ẽyui, djǎ khil tloh rai ti ẽmǎt, ẽkei ðõng ðǎt msẽ hluǎt ẽa lõk, kkuê gĩk gõk- ngĩk ngõk msẽ kgõk ciăng joh lah wei.

Ayõng Mdrõng Dam: Hbaih haih ơ awa Mtao Grữ woi, põk bǎng jang õng mniêng, ơ awa Mtao Grữ Ak.

Mtao Grữ: Ở ngiêk ẽbáo woi, ktráo klĩng ðĩng pǎ ẽma, si leh amáo yõng bữ ôh mnữ ih ktang.

Đĩng buǎl: Ở ả woi, amáo dui ôh Ayõng Mdrõng Dam, sa bǎng ñu ktrǎm tláo tal ñu kluh, sa bǎng ñu kduh kjuh tal ẽbuh, ðuh ðuh hriê Ayõng Mdrõng Dam hriê, ya bẽ mta ñu ciăng hriê?

Ayõng Mdrõng Dam: Ai mta ciăng hriê, nẽ káo ktuê lǎng kru aseh, ẽmǎn ẽdimi ẽ-kõk woi, káo ktuê kru aseh, ẽmǎn ẽdimi káo ktuê eh ẽman, káo ktuê lǎng ẽlan dliê ku kđõng, káo ktuê lǎng ẽlan dliê bang, ya leH'Yang mjing ẽkei jhõng knuêñ nao kplǎk mla ti bǎng gei ẽman, kplǎk msan ti kũ ẽmeh, aseh knô ciêm uñ hlǎm war. Amai H'Bia Êsũn ðok hlǎm adũdua trang, hlei leh pô nao ðoh tơ kniǎng. Amai H'Bia Êsũn ðok hlǎm mnang dua trĩng, hlei leh ẽriǎng ti kkáo, ðai ùn asáo ðoh ti taç ẽngao. Êmǎn ẽdimi yoh Ayõng Mdrõng Dam luiç ẽrũm tui duah, ẽmǎn ẽdi mi Ayõng Mdrõng Dam, luiç krah tuh, mdiê gũkpõng hnuôt, Ayõng Mdrõng Dam tui puôt ẽmiêt. Ayõng Mdrõng Dam hrõk tui kbuê, Ayõng Mdrõng Dam suê tui ktuh, tui ẽmuh kña amai H'Bia Êsũn, ti bẽ dliê ñu nao ðõng, hlei bẽ ẽmeh kgõng hẽ msan, amai H'Bia Êsũn phũn yáo mniê hlei bẽ ẽman kgõng hẽ mla ba hẽ amai H'Bia Êsũn jing hẽ mgǎt ciêm ùn, ẽmǎn suai ñam.

H'Bia Êsũn: Ở Ayõng Mdrõng Dam hriê koh bẽ ñu

msuät. Ờng dlǎng lǎng kâo anei, ơ Ayǒng Mdrǒng Dam dōk nao hlǎm adũmdrǒng, dōk nao hlǎm klǒng mđiǎ, jing nao mnǎ hlũn hruê amâo bǒ tlam, kâo anuh bǒ rǒng, ờng dlǎng koh kâo klǒng bǒ kkuê, dōk nao hlǎm añuê abǎn. Êmǎn êdimi Ayǒng Mdrǒng Dam woi, hriê koh bẻ ñu msuät ơ ayǒng.

Sonǎn Ayǒng Mdrǒng Dam laç: Trũn bẻ ơ awa Mtao Grũ woi trũn!

Mtao Grũ: Ang kâo trũn kâo dōk kũn ksâo mǒ drei kơ sang êmuôn kâo dẻ lah ih ah.

Ayǒng Mdrǒng Dam: Kdâo awa woi kdâo!

Mtao Grũ: Ang kâo trũn kâo dōk mã ksâo mǒ drei kơ sang.

Ayǒng Mdrǒng Dam: Ồ nghiêk êbâo woi, mã lǎng anuǎ lông uǎ lǎng kmeh sang ñu, mã lǎng hlang koui lǎng hruh prôk, thâo ñu dōk thâo ñu mang.

Mtao Grũ: Lui bẻ amuôn kâo trũn yoh, kâo nao yoh, lui kâo nao. Đǎm ờng koh ôh kâo êjai dōk nao!

Ayǒng Mdrǒng Dam : Ya kâo koh ờng êjai dōk nao, kbaogũkrum pǎt kâo mkoh. Trũn awa woi trũn

Mtao Grũ: Lui kâo trũn, đǎm ờng koh êjai kâo dōk trũn!

Ayǒng Mdrǒng Dam: Ya kâo koh êjai dōk trũn, ùn krêogũkrum pǎt kâo mkoh

Mtao Grũ: Đǎm ờng koh ôh kâo êjai dōk kdâo.

Ayǒng Mdrǒng Dam: Asâo gũkrum pǎt Ayǒng Mdrǒng Dam tlǒ ê-wei.

Hriê yoh Mtao Grũ trũn ti lǎn mtam.

Mtao Grũ: Hỏĩ Ayǒng Mdrǒng Dam hỏĩ, amâo djǒ kâo êmuh tlũng lǎn mǒng kouť ôh, amâo djǒ kâo êmuh ôh tơ tlia, amâo djǒ kâo kĩa ôh tơl tliǎ, êmuh êkei buôn Dhǎ buôn Du tơl

tlũng lãn mǝng koũt, tol kdlũt lãn mǝng k'iêng, mǝng kdloh ariêng hdang krung bi krung. Bi ǝng tui duah, kuah ßuh tui êmuh kĩa amai H'Bia Êsũn phũn yào mniê.

Sonei amai H'Bia Êsũn laç: Ayǝng Mdrǝng Dam hǝi! Kào anei dǝk nao hlãm adũdua trang, bi kào anei dǝk nao hlãm mnang dua trĩng, dǝk hlãm adũsiãm mĩng knhal dǝk lu knhal. Bi Ayǝng Mdrǝng Dam ðãm nao gua, bi Ayǝng Mdrǝng Dam dǝk lua nao mnah, duah nao çĩm hlô mnǝng?

Mtao Grũ: Bi kào dẽ çĩng hriê ghan kơ ih yoh knai, ơ jiǝng, çhar kào nao çĩ ðĩ mnia kơ ih.

Mdrǝng Dam: Kào anei mtung krah sang ơ Mtao Grũ ơi.

Mtao Grũ: Anãn kào ðĩ aseh ñu tui êra, kào ðĩ êman ñu tui tluôn. Ngiêk êbào laç: "Ǟng dlǝng si ưẽ, muç si asào, amào thào krã kral ôh mnuih dua kmun". Anãn kào ðjã ba mtam, kào kplăk ti kngan, kào hwiê hlãm rǝng êman, klei ǝng hrǝng yoh kào, jǝng ǝng çăp, ǝng ðăp anuh klǝng yǝ kào bǝ sa rǝng êman.

H'Bia Êsũn: Koh bẽ ñu msuât, Ayǝng Mdrǝng Dam hǝi, blũamào lǝ lu ôh Ayǝng Mdrǝng Dam. Huĩ amào lǝ taih, amào lǝ yaih pui arôk. Ayǝng Mdrǝng Dam koh bẽ ñu msuât, hmăt bẽ ñu pliê, mdjiê bẽ ñu hlãm çar êmô kbao.

Mtao Grũ: Ồ Ayǝng Mdrǝng Dam ơi! Ya nǝng khil ǝng kơh Ayǝng Mdrǝng Dam ơi, ya nǝng khil ǝng ?

Mdrǝng Dam: Kào ðjã moh khil kǝh çao awa ah, ðao kǝh bǝng, khil amào yǝng ghat krũk krũk kơ yũ, krũk krũk kơ ngǝ.

Ayǝng Mdrǝng Dam: Hbuih hui bi ǝng ya nǝng khil ǝng kơh awa woi kơh?

Mrao Grũ: Hǝi Ayǝng Mdrǝng Dam hǝi. Kào dẽ khil kào, khil kdẽ wẽ yoh kào dẽ khil kdẽ wẽ. Bi kđao kào kđao kdiêng wiêng, bi kđao kào kđao briêng gam bi mam pha Ayǝng Mdrǝng

Dam, amâo thâu đêi kơ tlaih.

Ayõng Mdrõng Dam: Bi kju õng, ya nõng kju õng awa Mtao Grũ?

Mtao Grũ: Kju ala boh yoh kâu dê. Tui çoh pha Ayõng Mdrõng Dam, kju ala HDRĂ hră nao mdõng, bõng tiê boh Ayõng Mdrõng Dam hruê amâo tư tlam.

Ayõng Mdrõng Dam: Brô awa ah, brô. Amai H'Bia Êsũn tũk êsei kơ õng.

Mtao Grũ: Bi õng dê, ya nõng khil õng, ơ Ayõng Mdrõng Dam ah?

Ayõng Mdrõng Dam: Ya nõng khil kâu ơ awa, khil kâu khil kbõh çao, êmãn êdi, kđao kâu kđao kbõh bõng, thâu gở rõng thâu mmang.

Mtao Grũ: Bi õng dê ya nõng kju õng, ơ Ayõng Mdrõng Dam woi?

Ayõng Mdrõng Dam: Kju kâu kju ả awa woi, kju mang kâu djă yan bhang, kâu ßuh hbei çăp kâu troh hbei çăp, kâu ßuh hbei mlô kâu troh hbei mlô, kâu ßuh hlô bru kâu tľô hlô brũ, kâu ßuh hlô rang kâu tľô hlô rang, djă yan bhang klei amâo mào. Kju lũk kâu ya mào, kju nũt kâu tľô dũng ksua, tľô phũn hbei mỗ, hbei bua kãn ñũ hluh lei kju kâu nei, êmãn suaĩ ñam. Ồ kju ả êdi lah kâu, kju mang djă yan bhang kâu tľô hbei çăp. Kđuh bẻ khil õng awa Mtao Grũ ah kâu dlăng.

Anăn yoh ñũ dê, mĩn dah sa bắng kđut mỗng brõng ênăt, mĩn dah sa bắng kđăt sa mỗng brõng knia, ktrỗ boh tih pha mduôn.

Ñũ mđung khil ti yũgũrũsi ea lăm giêt, kđỗ ti ngỗ jhiêt riêt si mlỗ tư rõng, çhõng rõng si êa lăm êsũng, jhũng rũng si hđeh dai esũng hláo. Mđung ti yũchõng rõng si êa lăm giêt, mđung ti

ngõ chiêt riêt si kjoh giê đưh.

Mtao Grữ: Kâu kđuh thũn dih mdê moh lah, Ayõng Mdrõng Dam, kâu kđuh thũn anei mdê, kâu dai kơ yũyoh msẽ êa mlõ, kâu dai kơ ngõ msẽ gui bũng, msẽ êa hlãm êsũng, đĩng dũng msẽ hẽh yuõl êsũng hláo, kđuh thũn êláo mdê, kđuh thũn anei mdê. Kđuh lãng bẽ õng Ayõng Mdrõng Dam!

Ayõng Mdrõng Dam tlong thut êdam hluất, êdi Ayõng Mdrõng Dam kâu dê, đõng dất msẽ hluất boh êyuôr, ngir nguôr msẽ đai êmô mda, bõ mta Ayõng Mdrõng Dam msuếc yoh msẽ mtũguh mlam.

Anãn toh Ayõng Mdrõng Dam kđuh lãng khil u mtam yoh, ciãng ghĩk ghĩk, dai kơ yũyoh Ayõng Mdrõng Dam, mchah êa mlõ, dai nah ngõ joh giê đưh. Mtao Grữ bĩh bũh mtam yoh soh êa mnãm. Angĩn êlan đư klah dhan tũng êdi, angĩn hlãm đũng klah dhan tang, ksũng sang điêt joh sang điêt, ksũng sang prong joh sang prong. Ti êlan Ayõng Mdrõng Dam kđất jĩng đhông, ti klông Ayõng Mdrõng Dam kđất joh ana klông lpang dung bi đưng. Ayõng Mdrõng Dam ghĩk rĩk kđuh. Tuh kruh yoh, tloh dhan ktõng kjar msẽ yang dõk bi kmhah.

Mtao Grữ laç: Mdei Ayõng Mdrõng Dam mdei!

Anãn Ayõng Mdrõng Dam laç: Tiõ koh bẽ kâu, awa oi, dah õng koh kõ kâu mgei, õng koh aseĩ kâu êka, õng koh boh tĩh pha kâu, kâu brũmdiê, klã yoh amai H'Bia Êsũn tũk êsei kơ õng, amai H'Bia Êsũn breĩ djam. Mĩnam kpĩn ao kơ õng mduôn, ơ awa mduôn.

Ayõng Mdrõng Dam phui hẽ khil ñu ti phũn êñao. Anei yoh Ayõng Mdrõng Dam phui hẽ kđao ñu ti phũn knia, Ayõng Mdrõng Dam.

Anãn yoh amai H'Bia Êsũn dõk cõk hia kơ sang.

H'Bia Êsũn: Mang măm yoh Ayõng Mdrõng Dam brũhẽ mdiê, huĩ arãng koh hẽ ñũ msuãt, mang amai H'Bia Êsũnlaẽ mang.

Anãn Ayõng Mdrõng Dam kduť kjuh bohẽũ Ayõng Mdrõng Dam sa bãng kmlai, kjuh boh drai Ayõng Mdrõng Dam sa bãng kmlung, tloh hruẽ êjung mniêng phung phang mdãng. Tloh hruẽ êjung mniêng yoh phung phang mdãng. Ti êlan Ayõng Mdrõng Dam kdãt, hlõng jing hnoh krõng moh. Ti klõng Ayõng Mdrõng Dam kdãt tol jing hnoh êa, joh ana mnũt hra Ayõng Mdrõng Dam ktrãm.

Anãn yoh Mtao Grũ koh lãng Ayõng Mdrõng Dam msẽ koh mngãt hlãm êa, koh lãng Ayõng Mdrõng Dam msẽ koh êwa hlãm bãng ktõng, bõng rõng mdjõ, bõng rõng msoh, koh msẽ koh mngãt hlãm êa, msẽ koh êwa hlãm bãng ktõng, bõng rõng mdjõ, bõng rõng msoh. Koh kũ Ayõng Mdrõng Dam bãĩ koh hẽ kũ kpõng lẽ wei ayõng Mtao Grũ dê. Koh jõng Ayõng Mdrõng Dam, koh hẽ gha miñ, koh boh tih bha joh hẽ ana mnũt hra, đĩng đũng mdũng.

Mtao Grũ smãt koh Ayõng Mdrõng Dam, Ayõng Mdrõng Dam dẽc ti war ãn, smãt koh ãn hrêo hlãm war.

Ayõng Mdrõng Dam: Hboih awa Mtao Grũ, houi ãei yoh ãn õng nãn, awa woi a.!

Mtao Grũ: Ya leh houi war kão amão dui bũ Ayõng Mdrõng Dam ah, mnũkão amão dui kiã. Čuã čiem, čuã dua hõk, war amão dui bũ, bãng mnũ kriê, bõng mdiê buõn sang amĩ arãng blua kơ drei moh Ayõng Mdrõng Dam kão dê wei.

Tlaĩ Ayõng Mdrõng Dam dẽc ti knõng kbao, hmãt koh Ayõng Mdrõng Dam, tloh knõng kbao, phuĩc kbao gũkrum tol siã knga.

Ayõng Mdrõng Dam: Houi êdimi kbao õng nãn. Ó awa woi, kbãt nãng bruã ti aseĩ yoh kbao õng anãn kao dlãng.

Mtao Grũ: Hbôih amuôn Mdrõng Dam hoi, kbaò anei mruh ai knhông, adũng amâo mào hrua ôh kbaò anei, knga amâo sĩ, amâo dui kiã, kbiã ti taç êngaobõng mdiê adei tlang, amĩ arãng blua kơ drei moh.

Dêç ti knõng êman, smăt koh Ayõng Mdrõng Dam, tloh knõng êman. Phuiç djõ ti êman knô, djiê êman knô ti gah sang.

Ayõng Mdrõng Dam: Ênguôt ðei yoh êman õng nãn kbăt nĩk êman kning kơ dlông, kbăt năng wông kơ rông, sah mdrõng ðuẽ hiu moh êman õng nãn êlan ðuôn hma.

Mtao Grũ: Hbaih amuôn Mdrõng Dam! Cũt brã kãn mào lei êman kào nei, êman kào amâo mào hwiê kning, amâo mào tling kđum ôh êman kào anei. Nũ mruh ai knhông amâo jãk nũ trũn êa amâo jãk nũ ðua mgăt, amâo jãk nũ juăt ðlum, mào mgăt nũ tuh hwiê hẽ kơ êa, mào mgăt êma nũ tuh hwiê hẽ kơ dlông, kpõ kũrĩl wông kãn mào êlei. Anãn kào koh hẽ nũ msuăt êdi moh amuôn Mdrõng Dam kào ðe.

Anãn yoh sa êwa nũ êran êmãn êdimi yoh Mtao Grũ

Ayõng Mdrõng Dam laç: O amai H'Bia Êsũn woi, hwiê bẽ ðĩng ðiõ kơ Mtao Grũ, êpa tian nũ ðõng mõng aguah, yang hruê mõng êyôç, êbhôç lẽ tlam.

Anãn yoh amai H'Bia Êsũn, lui m'iêng hđãp prãp m'iêng mráo, lui buê kyáo cũt buê mla asei mlei hlăk êra ðơ ðung mdung, ðar m'iêng jih ðêç mnga knãm, ðar m'iêng triãm ðêç mnga bê, m'iêng Aê Diê çĩãng thiê, çĩãng brei kơ amai H'Bia Êsũn lah phũn yáo mniê. ðar hẽ m'iêng nũ, h'ô hẽ ao nũ, kã tiêng liêng êdi, ðar hẽ m'iêng kã rĩng rêu, dlãng amai H'Bia Êsũn ðok hrip ðok hia nao kơ adring.

H'Bia Êsũn: Ktun Ayõng Mdrõng Dam ah ktun!

Tlã hwiê bũng ðiõ mtam, Ayõng Mdrõng Dam pai mã

bǒng jǐng jai kdăt jǐng Ayǒng Mdrǒng Dam káo dê. Sa êwa Ayǒng Mdrǒng Dam lǒ dǒng êran!

Ayǒng Mdrǒng Dam: Ó amai H'Bia Êsũn , bhir bẽ giết êa kniêo kơ Mtao Grũ, dlǎng ñu đǒk mhao êa yoh dǒng mǒng knuê!

Bhir giết êa kniêo, Ayǒng Mdrǒng Dam pai mã mtam, Ayǒng Mdrǒng Dam êran jǐng jai, mnǎm jǐng jai.

Ayǒng Mdrǒng Dam: Kdurt bẽ bi êmăt awa woi káo dê. Ó amai H'Bia Êsũn oi Phũn jǎk mniê, klǎp brei kniêng ti mbah bǎng ơ amai H'Bia Êsũn phũn yáo mniê.

Anǎn klit brei kniêng êhǎng bhir mtam, Ayǒng Mdrǒng Dam pai mã êhǎng, Ayǒng Mdrǒng Dam bǒng hẽ êhǎng.

Mtao Grũ: Hôih êmăn yoh káo tiǒ koh ǒng, ơ amuôn Mdrǒng Dam woi, tiǒ koh ǒng msẽ tiǒ koh mgăt hlǎm êa, káo koh ǒng msẽ êwa hlǎm ktǒng, bǒng rǒng mdjǒ bǒng rǒng msoh. Mdei bẽ drei amuôn ah mdei.

Anǎn ñu mdei mtam yoh, mnǎm hẽ êa, leh mnǎm êa, huǎ, leh huǎ, djũp hăt, leh djũp hăt bǒng êhǎng, sa êwa pĩt, ǎhp lǒ dǒng kgũmoh.

Ayǒng Mdrǒng Dam lač : Êran bẽ awa ah, káo tiǒ koh lǎng ǒng.

Mtao Grũ êran ǎhot bơ bot kơ yũyoh, drǎm djǒ klǒ, drǎm djǒ êsũng, dluh hlǎm blũng hlǎm bǎng êbuh, ti nei yoh Mtao Grũ đũng êbuh.

Mdrǒng Dam: Durt bẽ êmăt awa woi, êmăn kdăt bẽ bi hmao, hyăt bẽ knhal kpin ao ǎiǎng bi ktang.

Anǎn yoh dlǎng êmăn ñu Mdrǒng Dam dǒng koh yoh.

Mtao Grũ: Lui Ayǒng Mdrǒng Dam woi, lui amuôn lui, êmô káo ǎhao hẽ ǒng, soh yoh káo anei êdam hrô mnǒk, soh yoh káo êdam pǒk mñam, êdam duah mã, duah sua hẽ amuôn káo sei

soh yoh jǒng jǒng kâo   Chuang, knhuang juă, mǎ h  m  amu n dei. Lui amu n  m  kâo  hao h   ng amu n ah, kâo pih h   ng sa drei kbao, nh n sa boh  har hlun dua  o kâo brei.

Mdr ng Dam: Lui awa ah lui,  man kâo t k n m o p  l   y n, hlun kâo t am o ar yua, kpi   eh tuk,  eh ba kâo t k o am o  uă ji k mn m,  m n  dimi awa woi kâo d .

Mtao Gr : H i Ay ng Mdr ng Dam h i. Hl n kâo sa s k  ga d m n n yoh kâo m o,  man kâo sa s k  ga,  eh tuk sa s k  ga,  ng kâo sa sok  ga, kâo kah  o  a, kâo mbha  o biă, kiă bi md m,   m bi m or,  ng hgor kâo jao k   ng soai.

Ay ng Mdr ng Dam: Kâo am o  i ng  h Mtao Gr  Ak, kâo  man kâo t k o am o ar l   y n, bi hl n kâo k n m o lei an k l  yua, kâo m o anak  dam  ra, kâo k n m o lei  sei kâo  iem.

Mtao Gr : H i Ay ng Mdr ng Dam h i, hl n kâo sa s k  ga, kâo jao k   ng soai, kbao j n j n d  b ng lui k   ng soai, kâo d k m  k  y bai g , k  ng  bai b ng, kâo d k klung sa ung sa m ,  dam koh  h msu t Ay ng Mdr ng Dam kâo d .

Ay ng Mdr ng Dam: H i awa Mtao Gr  h i, ya kâo  i ng deh hl n  ng sa s k  ga, ngă  i ng  man sa s k  ga, anak  dam  ra am o  i ng  h Mtao Gr  ah, kâo d  kâo koh l ng  ng msu t.

Mtao Gr : Lui Ay ng Mdr ng Dam lui, kâo jing h  mg t  a  ng l  Ay ng Mdr ng Dam, ana  ng kâo d k hl m dring b ng, r ng klei aseh  man  ng l , kâo jing mg t  eh  ai  ng l  Ay ng Mdr ng Dam kâo d . Kâo jing mg t  iem  n  ng l  Ay ng Mdr ng Dam, hl n m  mn , kâo jing mnuih am o t am o yua  di lah kâo anei.

Ay ng Mdr ng Dam: Kâo am o  i ng  h lah, Mtao Gr 

ah kâo dê.

Phăp koh mtam ti boh tih.Mrao Grũ.

Ayõng Mdrõng Dam: Ya mnõng djõ ti boh tih õng Mtao Grũ oi?

Mtao Grũ: Abãn jih mỗ drei kơ sang.

Phăp ti pha bhu êrah ti pha.

Ayõng Mdrõng Dam: Ya mnõng djõ ti pha õng awa woi?

Mtao Grũ: Êrah abãn grua mỗ drei ti sang, êmãn êdimi amuôn Mdrõng Dam kâo dê.

Anãn phăp ti apāl lã lal cõk hia.

Mdrõng Dam: O hdech mã bẽ mnhat phat bẽ bãng êgei, mã bẽ hjei çao bãng knga, mã bẽ êsũn êya, lui kâo bhu hẽ ñu mtah, ñu çiang mã tiê êmông lông tiê kgâu, lông tiê ñu tiê kâo thâu phĩ thâu kba.

Khõk sang anei, diih nao mơh deh ãuôn kâo dê.

Buôn sang: Si amâu nao Ayõng Mdrõng Dam mtao hmei leh djiê.

Mdrõng Dam: Anãn kỗ ñu kâo brei kơ yang êa, bi pha kâo brei kơ yang cũ, asei mlei grũ ak kâo brei bõng hẽ ñu, bi kỗ ñu kâo brei kơ hdãm mông, bi kông ñu kâo brei kơ hdãm đũn, bi hlũn êkei mniê ñu, kâo puh ba kơ kâo soaĩ. Nao bẽ drei, ũk mnuih lu, ơ ãuôn yũdrei bi pỗ, ãuôn nõ mbẽ, suẽ bẽ kmeh puk sang, đũe nao hõng Ayõng Mdrõng Dam.

Buôn sang: Nao Ayõng Mdrõng Dam nao, dah amâu nao mtao hmei leh djiê.

Anãn yoh mnuih ãuôn sang đũe nao hõng Ayõng Mdrõng Dam, bhũrũmsẽ hlõ ktõng, bõng rõng msẽ klhap, ñap ñap msẽ muõr hdãm. Sa êtuh đũe nao êlâu, sa êbâu đũe nao êdei, sa drei Ayõng Mdrõng Dam ki ku ti krah.

Truh yoh ti sang Aduôn Sun, truh yoh ti sang aduôn Suê, kuê kô kuê ku, kô ñu kô msě mnga hlang, bi kang ñu tai hriê gai ceh tuk ceh tang. Ñu dôk cök dôk hia ti lă.

Mdröng Dam: Nao bẽ drei ơ aduôn Sun, aduôn Suê kuê kô kuê ku, kô kô msě mnga hlang.

Aduôn Sun: Mang cô Mdröng Dam káo dê, ya leh hmlei káo ar yur, kpur pũyngõ mbě, káo amáo lỏ suê ôh jöng dua kngan, káo kô đũđ nao kơ khua, dah káo mduôn káo ßuôn ti nei, dah káo khua ngã hma ti nei.

Ayöng Mdröng Dam: Êđi leh öng Aduôn Sun, leh káo koh öng msuät, hmăt pliê mdjiê hẽ hlăm çar êmô kbao. Ở H'Bia Lĩng Pang mniê! Ti lei öng?

H'Bia Lĩng Pang: Hơ! Ayöng Mdröng Dam hơ! Dah öng koh hẽ káo msuät bi aduôn káo kô nao kơ khua, hlei leh bũng djuh lỏ ba brei kơ aduôn káo. Bơ aduôn káo hmlei yur, dah aduôn káo kpur pũ, dah yũngõ aduôn káo mbě ti êngao, aduôn káo lah...Káo aseh tui ti ana moh Ayöng Mdröng Dam ah, amáo djõ káo dlăng tơ êmông, amáo djõ káo dlông kơ tráp, amáo djõ asăp ayöng adei káo hngah ôh Ayöng Mdröng Dam ah. Bi aduôn káo kô nao tơ khua, ñu lăç dah mduôn káo ßuôn sa anôk.

Anăn Ayöng Mdröng Dam lăç: Nẽ hlũn sa sỏk êga, hlũn Mtao Grũ káo mbha bi mdũm hõng öng hei, ơ H'Bia Lĩng Pang mniê anôk káo tiêt kgă, nẽ êman sa sỏk êga káo mbha bi mdũm, ceh tuk sa sỏk êga káo bi mdũm. Tở anei tlang dũm anei, krah wah ßuôn, dôk bẽ hõng Aduôn Sun, aduôn Suê.

Ayöng Mdröng Dam: Ở ngiêk êbáo, ktráo klĩng! Nao bẽ drei wĩt kơ kraĩ, ơ ßuôn woi.

Nao yoh ũk rũk aseh ghan êđi. Tui nao hõng Ayöng Mdröng Dam soaĩ yoh. Mnuih sa êtuh êláo, sa êbáo êđei, sa drei Ayöng Mdröng

Dam ti krah. Anăn yoh truh ti wăl tol ti sang, Amĩ H'Bia Êsũn kouasei tol djiê, amĩ H'Bia Êsũn mniê. Kouasei tol păt čiăng djiê, amĩ H'Bia Êsũn mniê, koukpiê tol djiu, ữ kơ piu aseï tol toh êwang.

Amĩ H'Bia Êsũn: Ênguôt hlăm sang yoh anak kâo mniê woih a... ênguôt hlăm sang wei bũah. O bũr bin, ơ nin, ơ nê, kâo ênguôt dũm thũn mlan. Ea ală leh bõ pha, êa mta leh khuôt, êwang rit ruôt si ai lõ mào. Phă dliê ơng êbuh, anôk blah djuh ti yang nao ba, anak êma năm hlei pô ktũng klăk hlăm bũng ơ nê.

Anăn bũh yoh amai H'Bia Êsũn, sa êtuh cõ êlào, sa êbáo cõ êdei, sa drei amai H'Bia Êsũn ti krah win wăn ti krah yoh.

Amĩ H'Bia Êsũn: Hriê bũhriê-hriê. Hriê bi bin ơ nô pô ra H'Bia Êsũn phũn jăk mniê. Kõ êman ama ơng lah hjáo ah, huĩ amào mào pô lõ êyũn, hlũn ama ơng huĩ amào mào pô lõ yua, kpiê ceh tuk ceh ba ama ơng huĩ amào mào pô koh êniap, brô êrô moh hjáo ah, ung ơng dui blah hẽ hlăm sang, brô moh hjáo ah ung ơng dui wang hẽ hlăm puk, luk hẽ kăt trõng amrêc tol bral kơ dlõng. Si ngă Mtao Grũ, ung ơng koh leh msuăt hẽ yáo ah?

H'Bia Êsũn: Êgao năng amĩ ah, ih dlăng lăng Ayõng Mdrõng Dam êrah bõ ngi, Ayõng Mdrõng Dam phĩ bõ ngiê mbuh čiăng djiê yoh Ayõng Mdrõng Dam, mbuh čiăng hđĩp.

Anăn Ayõng Mdrõng Dam laç: Ai bi luar hẽ ơng amai H'Bia Êsũn, ơng dlăng lăng ayõng ơng, kâo kjuh bõ cữ sa bẵng mlai, ơng dlăng Ayõng Mdrõng Dam kjuh boh drai sa bẵng mlung, ghung rung truh duôr adih, ghung rung duôr anei, sa bẵng kdut mõng brõng ênăt Ayõng Mdrõng Dam, sa bẵng ayõng knũng, aseï mlei blũng lă blũng lia knam, duh Ayõng Mdrõng Dam phi phua hõng yang buit knam.

Anăn yoh ti sang Ayõng Mdrõng Dam, lõ huă blăm moh

anei, Ayõng Mdrõng Dam lõ mnãm thũn, Ayõng Mdrõng Dam lõ bõng ùn kbao. Ayõng Mdrõng Dam koh lãng êmõ kjuh lõ duh lãng sa hruê, kbao kjuh çuh lãng sa hruê, duh lãng klei thũn bhang, hruê amão tư tlam. Anãn Ayõng Mdrõng Dam, çuh lãng mnũamão thão lõ jih hlãm rô, çuh lãng êmõ nãm kham, kbao nãm pluh, çuh lãng ùn kjuh war, mgi aguah sa ấ dũm nãn mõi.

Anãn Ayõng Mdrõng Dam çuh lãng ùn lẽ, tol rai sa phũn alê, çuh lãng bê tol rai sa phũn m'ô, çuh lãng êmõ kbao adiê tol jũ, tol m'uôi adiê.

Knãm Ayõng Mdrõng Dam dõk kãm gũk, knãm kãm khõ, knãm mdrõng cõng êmõ kbao cing amão kleh ti êyõng, jõng tah êrah êmõ kbao amão brei thu kơ adring, asãp cing çhar ênuê, Ayõng Mdrõng Dam dê, amão brei tloh ôh ênuê. Tông nao cing mdrãm, anãn Ayõng Mdrõng Dam dê, dõk çãm nao hgor mdua, knua lãng kpiê çeh tuk, çeh ba hruê amão tư ôh Ayõng Mdrõng Dam. Tol Krak mñê hlãm sĩk anãn Ayõng Mdrõng Dam dê, ajĩk tol mñê hlãm krum, ktum đĩ rang ti dlõng, dlãng lãng kễ kung đơ hõng kbao knõ.

Anãn mõi ñu H'Bia Êsũn laç: Hõi Ayõng Mdrõng Dam hõi, huã blãm mdei lõng luh ayõng.

Ayõng Mdrõng Dam: Ka adei ah ka, pui bõng grua kpin bãng abãn õng ka yõng hrõ, kkõ kleh, êmõ kbao đãm ruã reh tiê kơ yang, leh atão kjang amai H'Bia Êsũn phũn jãk mniê hõi.

Õ amai H'Bia Êsũn phũn yào mniê lui bê knãm kãm gũk.

Anei Ayõng Mdrõng Dam hõng H'Bia Êsũn adũlõ mai, kraĩ lõ çuh, huã blãm mnãm thũn, bõng ùn êmõ kbao. Kpê lõ hrua kjuh, êmõ duh lõ mdrõng, kbão lõ gang, yang atão lõ iêo, lõ huã blãm mnãm thũn ấ oi m'oi. Ayong Mdrõng Dam çiêng êda nõ lõ hrua, cing ana yũlõ hrĩng êda yũ, tông hgor dua, mdua hgor tlão,

*klei y aao jăk amáo tháo lǎ mdei. Tông cing mun cing mai, cing
tlai prá, tông biă biă ră čar ñu nao, tông kơ gũsuôr mbông, tông
kơ dlông suôr êda, kra hwa wor hjai dhan kyáo, ksok mtáo wor
ngă kơ mnuih, kkuih prók wor kuai bǎng, ala prao jǔprao juǎng đĩ
ran kơ dlông, druah dók bingai, pai dók bi kngǒng, ktǒng dók
bikngu amáo wǎn kpun bǒng rǒk, êmeh êman wor bimǎn êđai,
kmǎng hơk kdǒk hmũ cing mung ênai cing amai H'Bia Êsún hǒng
ayǒng Mdrǒng Dam lah wei ./.*

VĂN BẢN KLEI AGHAN Y'KHING JŨ - H'BIA YÂO

Kdrêč tal I

H'Yung (amĩ H' Bia JũYâo), H'Yang (amĩ Y'Khing Jũ) bõng boh krah ana, mnãn êa knga drai, tian čiăng mào čiăng đõng hjan

Yan puõt wiã leh ênang, yang bhang leh truh, djuh leh dấp bõ ti rum sang, H'Yang lõ jak H'Yung nao hlãm dliê čuh hbào.

H'Yang: O juk H'Yung nao bẽ drei nao čoh lãng hbào.

H'Yung: Ő! Ti dliê drei nao ơ juk?

Nao yoh ñu dê dua juk tô H'Yung H'Yang hlãm dliê.

H'Yang: Nao bẽ drei ti dliê guôl hlang, ơ juk woi nao hlãm sang sô, nao hlãm čar êmô kbao, nao yoh ơ juk woi.

Anei nao yoh juk H'Yung H'Yang, anei nao truh yoh ti dliê guôl hlang, anãn juk tô loh bũng êa ti êyui kyáo.

H'Yang: Bơ bẽ drei juk ah čoh lãng hbào.

Anei H'Yung H'Yang čoh hbào, đõng yang hruê mtrang ti êyông sang ti ngõ lõ êbhiông lẽ tlam yang hruê mtrang ti yũ. Čuh lãng hbào đõng yang hruê mtrang krah čuôr êbhiông tlam. Anãn mhao êa di ñu dê.

H'Yung: O juk woi, nao bẽ drei nao mnãm êa bẽ juk ah.

Anei nao dlãng lãng êa hlãm bũng, jih ak tuh hẽ leh mơh wei, esei jih ak bõng, amào lõ mào êa mnãm ôh dua juk tô ñu.

H'Yung: O juk H'Yang woi ti lẽ êa drei mnãm? Nao bẽ drei nao duah lãng êa bẽ juk ah.

Anei nao duah lãng êa. Đõng mõng kburi hmũ yoh lãng ênai drai êa čiăng bhing bhing. Di ñu luê nao ênai drai si iêo si jak. Di gõ hlõng ktuê biã krông kãn mlai, drai kãn bũh, djuh ruh hnoh êa amào thào lõ tuôm.

H ' Yang lač: Hbuih juk ah, ktuê lãng mõng tluôn đuê nao

truh kơ kỗ bẻ juk ah. Dẫng êa kẩn thôo lổ ðuh êa lei. "Boih" hoai mang yoh drei anei ơ juk, ơ juk woi ti lể êa drei mnăm anei ơ juk ? Amão thôo lổ ðuh, amão thôo lổ ðăm êa ôh anei juk ah, nao bẻ drei wĩt ơ juk H'Yung.

Anei dai ðuể wĩt juk ñu H'Yung ðuh hể êa lổk ti kgođ êblang.

H'Yung: O juk H'Yang, nẻ káo ðuh hể êa lổk ti kgođ êblang, bở drei mnăm bẻ êa lổk ti kgođ êblang anei yoh juk ah, êpa yoh káo ơ juk H'Yang.

H'Yang: "O" káo êpa moh juk ah, anei hei juk ah huỉ êa puih, huỉ êa bhang, huỉ êa yang hei juk ah, huỉ êa adiê. Todah drei mnăm huỉ djiê hei juk, thôo hdip hei.

H'Yung: Tơ dah hđip ất hjăn drei dua moh juk ah. Todah djiê ất hjăn drei dua moh.

Anei mnăm hể êa ti kgođ êblang yoh H'Yung H'Yang.

H'Yung: Habô ơ juk woi, thôo anei êa yang, hang adiê, leh drei mnăm êa anei, thôo tian drei mào hei juk ah, ksáo jũanak pũbả drei mào hei wei. O juk todah anak ỡng mniê, anak káo êkei, drei brei gở bi dỏk hỏ ơ juk oi.

H'Yang: Ỗ juk ỡ, ơ juk ah ỡ!

Anei wĩt kraỉ, lải kơ thuôn, wĩt lẫng kơ ðuôn sang. Dỏk lẫng sa hruê yoh ñu dẻ, mdei lẫng sa thũn yoh, dỏk sa hruê mdei lẫng sa mlan. Anei juk ñu H'Yang, mtei kojông êdi, mmông kjỏ hể kiê kngan.

Amỉ H'Yang: Hỏng leh êkei hruê ỡng duah kjỏ hể kiê kngan hể ơ bử ra, ơ na ơ nẻ?

H' Yang: Anei ơ amỉ woi amão káo dẻ, káo bởng hể boh krah ana lah káo dẻ amỉ ah, káo mnăm hể êa ti knga drai, káo bởng hể boh suai kmrỡng, tian ðiẫng đỡng ðiẫng mào hjăn.

Amĩ H'Yang: Ó bũr bin đãm mdăp mdu anak bãng kru êman, anak bãng tian ổng duah mdăp hẽ kơ ama koh bũah.

Nẽ drei anei amão mào pô hrẽ brei roh lah wei, koh bur ur brei hril ktiã, kô êman drei amão mào pô êyũn, hlũn yua çeh tuk, çeh ba hũĩ amão mào pô jiã mnãm lah ơ bũoi.

H'Yang: Hbu, ơ amĩ woi, kào anei êkei hruê amão tuôm jẽ lah amĩ ah, êkei hruê amão tuôm giãm, anak yang grãm kơ dlông lah kào anei amĩ woi.

Amĩ H'Yang: Hbu ơ bũah huĩ dliê ổng tuôm duah hiu hei wei, huĩ djõ hẽ điõ amão gãl klak. Nẽ huĩ êtak amão yõng gãl brông, ênông mtei kbào amão yõng gãl hđah hei wei, huĩ lãn kpũ, cũr mgei, huĩ hnuê kmruôt amão jãk gam, huĩ arãng bõng đlãng alã kơ drei lah bũah.

H'Yang: Dun amĩ dun. Todah dliê kào tuôm duah hiu kơh amĩ, todah dliê kào tuôm duah hiu piu tlẽ dliê sẽ siêr, todah kào tuôm duah tir hwar, lui kào jing mgăt cĩm ũn arãng dun koh amĩ ah. Kào anei, kào laç kào bõng boh krah ana êdi lah ơ amĩ woi, kào mnãm hẽ êa riêng kmrõng, tian çĩang đõng ciãng mào hjãn êdi lah amĩ woi. Kào anak ktor krô êdi amĩ ah, m'ô hak, anak amão mào ama.

Anei thũm êgao, mlan truh, lõ dõk lãng sa hruê yoh, juk H'Yung 'Yang mdei lãng sa mlan dõk sa hruê mdei sa thũn, juk ñu H'Yang ruã hlãm kang mçah, ruã krah dũh ktõng bruk bruk yoh wei ah si gõ ktõng.

H'Yang: Hbuih amĩ ah ruã ti phũn msăt lah kào anei amĩ ah, mmăt tiê ruã amão thào kral djiê hđip, hđip sa yun lah kào ruã hlãm djiê lah msẽ arãng kplõng, ruã ti rõng kplãk, ruã đõng dăt êra dah kào mniê sa lung êra. Ó amĩ woi ! iêô lãng buê knhào, mjào mbruã, mã lãng anak hlãm tian êmai, ơ amĩ oi ruã hlãm tian êmai

lah kâo.

H'Yang: Hbuih, ơ amĩ woi, ya lei kâo anei ruã hlãm phũn msăt êdi lah kâo, mmăt tiê amâo lữ thâu kral djiê hđip ôh amĩ ah, hđip sa yun yoh kâo anei, djiê sa yun yoh kâo anei.

Amĩ H'Yang: Habô, ơ bũwoi, buê leh jih kâo iêô, mjâo leh jih kâo tũ, jih kâo mhũkbuĩč leh yoh bũah, kâo čuh leh mnũ tol jih sa rô, nẽ kâo čuh leh êmô tol jih sa war, biã tian amâo thâu rôč, prôč tĩ ĩ kmar amâo thâu lữ trũn mống tian ana, si thâu lữ ngã ôh, ơ bũơ bin woi.

Anei amĩ ñu iêô lãng buê knhâo, mjâo mbruã, mã lãng tian H'Yang bi ñu êmai, biã dah tian amâo thâu lữ trũn ôh, mống tian ana čiang dũdũn hlãm tian ana wei.

Mẹ H'Yang: Ó awa Prõng Mung Hdãng woi, Prõng Mãng Hwiê anak Aê Du Aê Diê mjing ih nao tũbrei moh H'Bia Lim Luôm lah buê knhâo, mjâo bruã. Amuôn ơng H'Yang dõk hia amâo hlaio, êgao buôn sang tarbar buôn sang lah wei.

Nao kơ awa Prõng Mung Hdãng lah wei, lui hẽ kpın hđãp, prãp lãng kpın mráo, lui buê kyáo čut lãng buê mla, bar lãng kpın druh lah knhal tláo ktai, h'ô lãng ao drai knhal tláo kkut, h'ô ao nut kiêr esei mlei dur diêr mráo kbăt nik lah wei ah êdam điêt mráo.

Prõng Mung Hdãng: Ó wei kâo ngã gữ klei jẽč hlãm sang, hlang tãč tlãng, dlãng ti dliê kâo hiu.

Amĩ H'Yang: Hbuih, đãm ngã sonãn ôh awa Prõng Mung Hdãng woi, Prõng Mãng hwiê anak Aê Du Aê Diê mjing dua lữ dua tal mjing, ih nao tũdrõng brei moh H'Bia Lim Luôm dah buê knhâo.

Anei awa Prõng Mung Hdãng dê mã lãng aseh knô hung lah wei ah, mã lãng aseh knô hai, moai kơ kdăt lah wei, moai kơ

êran, đĩ lǎng cữ sa bǎng ñu kmlai, đĩ lǎng drai sa bǎng ñu hung, cǎng ghung rung mtruh lah, cǎng ghung rung mtol, nao lǎng êlan đieo lah wei ah sa yor kgǎ, nao êlan hnuǎ sa yor kju, dlǎng lǎng kru aseh êman lah wei bhĩ msě mniê tlé kpǔng.

Nao yoh awa Prǒng Mung Hdǎng dē pluh buôn gǎn sapsǎn buôn êgao, đũe nao lǎng buôn H'Bia Lim Luôm. Anei nao yoh ñu dē, truh yoh ti kǒ pin êa, truh yoh ana mnang truh yoh buôn sang H'Bia Lim Luôm.

Prǒng Mung Hdǎng: Ó aduôn Sun woi, ơ aduôn Si, kri klǒ mlǒ êa briah lah ǒng jũm djiêđ êriêđ, hlei leh kǒ pin êa anei koh aduôn, hlei leh ana mnang, hlei dliê buôn sang anei ơ aduôn? Cǎng moak hlǎk êđi, cǎng knang gũtang kông, dlǎng lǎng knang dlông tang mah, anôk tuah mnei cǎng blêc bi kbłir, hbô moak hlak êđi ê-duôn, dlǎng lǎng cữ si arǎng hluôn, dlǎng lǎng duôr hlu cữ dhior dhior mdrǒng kbăt nik lah pin êa sah mdrǒng êđi, anei ơ aduôn, dlǎng lǎng pin êa djuêc si tuôn krang, boh tâo knang si cữ, êmô bhũ rũ si trǒng ksǎ lah wei, kbao bhǎ rǎ si boh tâo kniêr, dlǎng lǎng êman ur iêr msě grǎm aru, moak hlǎk êđi aduôn ah.

Aduôn Sun: ǒng amáo hing deh kơ yang ơ cđ oi, ǒng amáo ang deh kơ cữ, ǒng amáo hmũ deh kơ buôn tač êngao, anei pin êa ama H'Bia Lim Luôm buê knháo lah cđ.

Prǒng Mung Hdǎng: Hbô aduôn woi, káo buôn taih bha êđi, hma taih pũlah káo, alũwǎl kburi káo aduôn ah, hbô aduôn, káo cǎng nao sang amai H'Bia Lim Luôm lah aduôn woi.

Aduôn Sun: Ó nao cđ ah nao, adring ôk arǎng kǎ leh mrai hrǎh sang wê kmeh lah, káo dē sang eh moiêk, sang jiêk hla sang káo sang khua mduôn lah cđ ah. Kdah ǒng đĩ adring gah arǎng kǎ leh mrai knĩ, ǒng dlǎng anôk êđam đĩ trũn suêñ bruêñ si hnuê dũchông cđ ah, naonao cđ ah nao, msě hông dũmnga, dlǎng lǎng

anak dam êra bõ adring kbläl.

Đuě nao yoh awa Prõng Mung Hdăng kma ktăm buôn ũn tol bâu, asâo groh, mnuih kbiă dlăng bõ adring bõ sang kbläl. Đuě nao yoh awa Prõng Mung Hdăng, đĩ ênan sa bãng nũ hlăm, ktrăm adring sa bãng hlũ, kpũ bung amõ mđuh bi mđăh mčah čiên mngan čiăng bi mkrõk.

H'Bia Lim Luôm: Hbô ama woi hlei lei tuê ênguê? Nao bẽ ama ah, hlei tuê ênguê anăn, Kur sapăn kăn tuôm mào hnei, Yuăn pluh, mnuih êtuh êbâu kăn tuôm mào lei sonei, dlăng lăng ama ah đĩ sang drei, juă ênan tol đing, ơ ama oi, juă adring tol joh, tloh klei čing čhar lah tung bi ktung, hlei leh tuê ênguê ơ ama woi, nao ama ah nao.

Anei yoh ama H'Bia H'Lim Luôm mã lăng kluič pui, đũe nao phă gah êdah dlăng awa Prõng Mung Hdăng s'ngio wir wĩt kõ mtluôn yoh.

H'Bia Lim Luôm: Ya mnõng õng wor bĩt anăn ơ ama?

Ama H'Bia Lim Luôm: Bu bũah, kâu wor bĩt hẽ đĩng hăt. Ama Hlim Luôm phiang mã hẽ đĩng hăt đũe nao phă gah, čah hẽ mbông s'ngio đũe nao phă ôk kâu.

H'Bia Lim Luôm: Hbô ama ah hrăp êgăp ya leh tuê dõk guôn ama ah, dah õng amào nao lui kâu nao, lui kâu nao ama ah, lui kâu nao.

Ama Lim Luôm: O bũah nao bẽ õng, nao bũnao.

Anei yoh H'Bia Lim Luôm gõr dẽ lui moiêng hđăp prăp moiêng mráo, lui buê kyáo čut lăng buê mla đar hẽ moiêng jih lah wei, msẽ mnga ênă, đar moiêng triăm lah wei msẽ mnga êjung, đung bi kpluk lah wei, đung bikplăk, ti ayõng dlăng ti jăk, ti dlăng ti siam mniê.

H'Bia Lim Luôm: O amĩ woi, si kâu mboh buk lah amĩ ah?

Amĩ H'Lim Luôm : Ó bũ, ỡng mbũk gở ańńg, ỡng mbũk gở ańńg bi ańńg, truã cing mống êdah bũk tũm mra, bũk hua kđul.

H'Bia Lim Luôm: Bi káo êbat, si káo êbat, ơ amĩ woi?

Amĩ H'Bia Lim Luôm: Ớng êbat gở đả bi đả lah bũah ỡng êbat gở đang bi đang, ỡng êbat hlãm sang êmai đãm mào ênai.

Anei nao yoh H'Bia Lim Luôm dẽ, djã kluič pui, đũẽ nao phã gah yoh.

H'Bia Lim Luôm: Ó ayõng adei woi, jãp jing leh ỡng cing hriê đĩ hẽ pra, kan ana kma gở, sa lỏ, sa bãng, ỡng đĩ hẽ sang káo gut ênê

Prõng Mung Hdãng: Lui adei lui, đãm ruất prah hõng êjam ôh adei woi, đãm ruất duah prãm hõng êruê, mống nei kơ anãp drei bi jẽ êrô koh adei ah, bãng bhã đãm ỡng ruất duah kãl, êlan êrô êlan gung khô đãm duah tãm kđap, lui adei ah lui.

H'Bia Lim Luôm: Hơơ tơ hđeh ất káo kĩa moh ayõng woi, todah mnuih khua ất káo êmuh mớh, thào hiu jẽc hẽ ayõng, ỡng hiu ênang, hiu yan bhang huĩ ỡng mào klei.

Prõng Mung Hdãng: Amào ôh adei ah, káo hiu chỉ mã hra, káo hiu mnia êsũn, káo hiu duah blei ũn mũ. Káo djã cing, káo hiu ghan gở adei woi, káo djã đchar hiu chỉ, mđĩ blei hõng adei ayõng. Anei sang káo ting, puk đơ hruh mlang đun koh adei ah, tơ dah sang đơ hruh kđõ ung đrõng gở mỗ đũẽ nao kơ êa đun adei ah, khã bi mào anỏk káo tiệt kgã.

H'Bia Lim Luôm: Ó ayõng ơ, hã hất kơ ỡng, hất sorũk sorui đơ đruh knũng ktũng amào thào lỏ tloh, kjoh ñuôt uôt đao hliê djup mã gở pliê hnei.

Prõng Mung Hdãng: Ha- bu adei ah, si gở ar amào jãk hất ỡng anei ơ adei, hất tuĩc mã ti bãng kbõng, hất đum mã ti đlõng

gao knga kma aseï mlei kâo kân thâu lỏ kral lãn hõng êngít, dlãng lãng tãng tít tãng mãng bi kbhiãr đũe kơ dliê êngao koh adei.

H'Bia Lim Luôm: O ama woi, Kur sopãn kãn tuôm mào lei sonei (ama) ơ ama woi, dlãng lãng êkei hruê arãng anei, mlâu boh tih msẽ arãng kdja, mlâu pha kñõk, dlãng klang đõk čiãng brok- brok msẽ gỏ ktõng.Hbơ ama woi, ẽuh lãng mnũana krãm, ẽãm lãng mnũana mboh, hroh lãng braih kỏ msẽ mnga êbang.Anei knã lãng êsei djam yoh kơ awa Prõng Mung Hdãng, ksã êsei djam jhõk yoh ñu dẽ.Hriê bẽ ayõng hriê, huã bẽ ayõng huã, êsei bâu braih êba êdi, êa bâu bring ẽing ẽhar mřõk kiê kngan djũk djõk aseï kâo kpăt bung êsei huã bẽ ayõng oi huã ba gỏ pliê.

Prõng Mung Hdãng: Hbõih adei ah kâo huã, kâo bõng êdi yoh anei kdjuẽc yoh tian kâo kdjuẽc, kdjuẽc yoh tian kâo kdjuẽc, sa blũ kâo pah đơ kỏ mja, blũ kâo pah đơ kỏ asâu, ya kâo rãk hẽnh mlâu blũt tian kâo êpa, ơ adei ah blũt tian kâo êpa.

H'Bia Lim Luôm: O huã yoh ayõng ah huã, huã yoh êsei bâu ba êdi kâo dẽ, êa bâu lũ, êsei jũjhat õng huã mã pliê hnei yoh ayõng ah.

Anei yoh awa Prõng Mung Hdãng dẽ pah mã êsei sa kbõc, tõi mã djam sa kđeh, pah mã êsei sa bãng tõi, kbõc mã djam sa bãng pai ngui ngai mdai.

H'Bia Lim Luôm: Hbõih ayõng woi êpa yoh õng, toh rai kơ êpa yoh õng, mang mãm yoh tian õng êpa.

Prõng Mung Hdãng: Ya leh êpa ơ adei, kâo dõk hlãm buồn, kâo bõng sa boh mtei tlâu hruê kâo gao, kâo bõng sa boh ktor kâo wor djam êsei kơh adei, anei kâo dẽ adei ah pluh mlan kâo amâu tuôm hõng êsei, pluh hruê kpiê knõng êa hliê tling tlung hlãm tian.

H'Bia Lim Luôm: O ama woi, ya leh kpiê drei pũ? O ama

woi ama?

Ama H'Bia Lim Luôm: Ó bũ, ơ pô, ơ nô, ơ nin woi, tuê điêt drei pũkpiê čeh điêt, tuê prong drei pũgõ kpiê čeh prong, tuê sah mdrõng drei pũgõ ana čeh jũ, ana čeh jãn sapãn bít knga, êma čô kkung tlâu čô hlung krah wah, ơ hđeh djã bẽ êña, khoa kkung kpiê mnuih čiang djiě hiu lač bẽ arãng mnãm: Ó Y'Trũiêô bẽ alũdhũng, Y'Trung iêô bẽ alũdur, iêô čhun iêô hlãp, iêô gãp drei bi ênũm.

Anei nao mã yoh aduôn čeh jũhlãm bãng, truh kơ čeh jũk rĩk ñu grêñ.

Ama H'Bia Lim Luôm: Ya leh õng kmlêñ hlãm bãng, ơ aduôn čeh jũwoi, amão djõ mã klei jũjhãt ôh, mã kơ tuê êngue đĩ sang.

Anei êdam suh sah êlãh pui thão tử hdui ai sãh mdrõng, čuãk mã hõng kđiêng, dliêng kơ mra ba kơ sang, joh adring sang čiang bi krõk.

H'Bia Lim Luôm: Ó ama woi, ya leh čing drei tũng koh ơ ama woi?

Ama H'Bia Lim Luôm: Hbõih, bũwoi, tuê điêt drei tũng gõ čing điêt lah wei, tuê prong drei tũng čing prong, tuê sah mdõng drei mã gõ ana čing mung, čing mai, čing dai kprã, bũah, tũng bơ biã sur mbõng, tũng ti dlõng sur êda, kra hwa bi kmõk lah wei, kra hwa bi êmun, hlô mnõn hđô kpun bõng rõk, ksok mtão hđô im mnuih, kuih prõk hđô kuai bãng, êmô kbao hđô êdai ku mnuih phung lu êngũ bi êngũ, mnuih phung lu êngãm bi êngãm.

Anei čũt lãng đĩng kpiê H'Bia Lim Luôm dẽ čũt lãng đĩng kpiê yoh.

Ama H'Bia Lim Luôm: Hbõih, hriê amuôn hriê (mnãm) kpiê kão mmih djãm hnei lah amuôn ah, msãm bĩl- bĩl, msãm boh

kčil mda, kpiê êma mlam mã pliê hnei .

Prồng Mung Hdăng: Hbôih awa ah, si ổng lač? Kpiê mmih djăm leh awa, msăm bıl mmih boh kčêl mda, anei kpiê ổng hlør msê êniã lah awa ah, hlør msê êniã êdi, ruã msê kam, mnăm tlam bhông aguah lah wei, amâo thâu ti sah, amâo thâu ti kpa, êa pluh đĩ kpiê phĩ jing jai, msăm jing jai lah awa woi.

Ama H'Bia Lim Luôm: Hbôih'Yang pap ổng lah amuôn ah, mnăm yoh amuôn ah mnăm.

Anei awa Prồng Mung Hdăng dê mnăm lăng yoh, sa blĩ buôp tol joh gống m'ô, sa bắng kbô joh gống tang bhang rang mčah awa ah dlăng lăng čeh ổng mčah.

Ama H'Bia Lim Luôm: Ya gở mčah amuôn ah, gở kraih đei ổng hdai, moai gở mnăm amuôn ah.

Prồng Mung Hdăng: Hbôih awa woi, kâo dai phã ôk joh hẽ gống mah, dai phã gah joh hẽ gống m'ô, bhô rô êa tlâu kbúng lỏ đống hlua awa ah, êma kbúng mbổ êkei rỏ ruăn mnăm čiăng gut gai mnăm, ơ awa woi, kâo mnăm êa ki krũa bắng kbô, kâo mnăm ki êmô sa čăng kbôč, ih mniê mluếč yống êa kơ yũ, kâo êkei dăm jũmnăm tun ai mnăm.

Anei mnăm yoh awa Prồng Mung Hdăng dê, truH'Yang hruê ti êyông êbhiông lẽ tlam, mnăm yang hruê ti êyôč lẽ tlam.Kpiê čiăng ruã yoh awa Prồng Mung Hdăng, kpiê đống ruã củã êba knga đống pĩt wor yoh.

Ama H'Bia Lim Luôm: Hbôih amuôn woi, jing hdech kâo tui kĩa moh ổng ơ amuôn, khoa ăt kâo êmuh moh amuôn ah.Todah ổng hiu jếč ổng hun klei jếč, todah ổng hiu ênang ổng hun klei ênang amuôn woi.

Prồng Mung Hdăng: Hbôihkâo hiu klei jếč ơ awa woi, kâo hing kơ yang, kâo ang kơ cũ, kâo hmữ kơ buôn tač êngao, ti

anei yoh ßuê knhâu, mjâu mbruã mã hnim êlam djäl ñu kdloh moh. Kâu hing leh kơ yang, anăn yoh kâu hriê tũkdâu, kâu hriê ðoh ti kiê kngan, arăng laê ih yoh ßuê knhâu.

Amĩ H'Bia Lim Luôm: O bũ, ơ bin, ơ nin, ơ nô, ơ pô jâu mniê woi, lui bẽ m'iêng hđáp bũah. Lui m'iêng hđáp, ơ H'Bia Lim Luômpráp lăng m'iêng mrâu, lui ßuê kyâu cứt lăng ßuê mla, ßar lăng m'iêng jih lah wei msẽ mnga ênãm, ßar lăng m'iêng triãm msẽ mnga êjung, ðung bi kplũk, ðung lăng bi kplăk, ti dlăng ti jăk, ti dlăng ti siam mniê".

H'Bia Lim Luôm: O awa Prống Mung Hdăng mã bẽ êman knô sã wông hwiê, êman mniê sã wông êtiêng, êman giêng êlâu awa ah pruh êa nguôm êlâu.

Đuê nao lăng yoh H'Bia Lim Hdăng Luôm hống Prống Mung dê, pluh ßuôn găn, sapan ßuôn êgao, ðuê nao lăng kơ ßuôn H'Yung H' Yang, anei truh yoh kơ ßuôn H'Yang, ti gah sang phống êman poh ðũ(tiêr êman ur).

Amĩ H'Yang: O ngiêk êbâu woi, ktráo klĩng ðĩng kơ ðũm nei kơ adih woi, pũbrei moh êa kpũng mjâu rao kiê, êa kpiê rao kngan, mtil kuan paê bõ mta êa giêt ngông kbông mjâu sut uã.

Anei ngiêk êbâu woi, ktráo klĩng ðĩng ỉr ỉr nao pũêa kbũng kbiê yoh kơ mjâu lah wei .

Amĩ H'Yang: Rao juk ah rao, huĩ ßâu pũbâu pũng êman koh juk ah. Êa kbũng ih rao kiê jõng leh mâu lah juk ah, êa kpiê kbê rao kngan leh mâu ơ juk woi.

Anei lang lăng aũuê ðõng mõng gah truh kơ ôk, ti gũaũnuê tông ti dlông aũuê mnga, ka blũêlâu kơ tlaoyoh H'Bia Lim Luôm.

H'Yang: Hbôiuh ơ aduôn woi, ya leh kâu anei, ơ aduônwoi, ruã hlãm kũ lah kâu anei msẽ arăng kblang êdi, ruã hlãm kang

mchah, krah duh ktông čiăng brük brük lah wei ah msě gõ ktông.

Ồ aduôn woi hriê, hriê aduôn hriê, kâo ruă anei ti phũn msăt lah aduôn ah. Mmăt tiê, ruă amâo thâo kral djiê hđip, hđip sa yun lah kâo, djiê sa yun yoh kâo anei, ơ aduôn woi, dlăng lăng amĩ kâo čuh lăng mnũtol jih sa rô, čuh êmô kbao tol jih sa war, bĩa tian amâo thâo rôč, prôč tĩ, ĩ kmar amâo thâo lỏ trũn mống tian ana lah aduôn ah.

Mjâo H'Bia Lim Luôm: Khă ỡng iêô hě buê êtuh hei juk ah, huĩ ñu amâo thâo, ơ juk oi, iêô hě buê êbâo huĩ ñu amâo hlao, khă ỡng čuh hě êmô kbao drei ka ñu djở drei hei ơ juk ơ tô oi.

Anei H'Bia Lim Luôm mjâo, ruôiuh lăng ti tian aneh, jeh khăn ruă suăn ruăn era mniê sa lung era.

Mjâo H'Bia Lim Luôm: Hbôiuh ỡng nei rih hě kbao knô lah wei woi, mã lăng ku kbao knô, mhuôl lăng ti bắng knga.

Anei kplăk lăng ku kbao knô mhuôl lăng ti bắng knga. Anei tian rôč yoh juk ñu H'Yang tian rôč prôč tĩ ĩ kmar trũn yoh mống tian ana čiăng kčăk lă lal.

H'Yang: Ổ êkei, ơ kin, ơ nin, ơ nô, ơ pô, ơ dam ah woi!...Hlei leh anăn êbăn ỡng ơ êkei, ơ kin? Y'Sing kliăng bắk griăng êmông hě ỡng không mống tian ana, ỡng leh lăng êa nguôm ktrei

Khar amâo leh mtam, čiăng kčăk lal lal hia nao yoh anak H'Yang, koal lơ-liă knhiă buôn sang uh ông mdông, hbôiuh wei ah, hia nao yiêt-yiêt msě mnũkă ti jởng, yởng siăp, bắng gei bap rap hia nao yang hruê amâo thâo kral kơ tlam êdi, anak H'Yang buê amâo thâo anăn.

Anei buh yoh Aê Du djă giê dra hwiê, Aê Diê djă giê dra hling pô mjing anak H'Yung H'Yang.

Aê Du Aê Diê lač: Ổ aduôn woi, ơ aduôn Sun, aduôn Si

kri kǎ, mlǎ êa braih jǔm djiêô êriêô.Hlei leh anak hia nao kǎk lǎ lal anǎn? Hmei pǐt đih kǎn mǎo lei aduôn ah.

Aduôn:Hbu anak H'Yang aê ah ðuê amǎo thǎo anǎn.

Aê Du Aê Diê laǎ: ǎng nao bi-anǎn brei moh aduôn ah!
Nao aduôn nao, Y'Khing Jǔ anǎn ñu aduôn ah.

Anei aduôn Sun đũe nao mtam ñu dê kǔng kǔng, ǎhup đĩ sang.

H'yang: Ya ǎng ǎiǎng ơ aduôn woi? ǎng hieu jǎǎ dêh aduôn, ǎng hieu ênang, ǎng hieu yan bhang mǎo klei dêh aduôn.

Aduôn Sun: Amǎo mǎo ôh cǎo ah, kǎo hmǔ anak ǎng kǎk lal lal k'al lǎ-liǎ knhiǎ ðuôn sang uh ǎng mdông.

H'Yang laǎ: Hbôih aduôn ah, ðuê amǎo thǎo anǎn lah wei.

Aduôn Sun: Bi todah ðuê thǎo hǎ anǎn, si ǎng ngǎ lǎ cǎo ?

H'Yang laǎ: Hbôih, todah ðuê thǎo anǎn, lui ǎng kǎo bi kah koh aduôn ah, khǎ ǎng thǎo bi ðuê brei anǎn, ǎng kǎo bi kah, knah mbha, ana êmô kbao kǎo brei mdǔm ǎng hǎng kǎo.

Anei Aduôn Sun phiang ti êa mǐl bianǎn kơ êkei đĩet.

Aduôn Sun:Ô kei, ơ kin, ơ nin, ơ nô klǎ mǎh anǎn ǎng Y'Khing Jǔ, ǎng leh lǎng êa nguôm ktrei, kǎ lǎng hjei bi tloh, koh lǎng mta kju kđao, hmao amiêt awa ǎng đum, bliǎr leh êa nguôm jih sa mǐl.

Kriêp yoh anak H'Yang dê kriêp yoh.Anei juk ñu H'Yung dê, mǎ êman knó sǎ wǎng êtiêng, êman knó giêng pruh êa nguôm êlǎo, tui nao dlǎng juk ñu H'Yang, thǎo tian leh rôǎ hei wei prôǎ tĩ ĩ kmar trũn leh mǎng tian ana. Anei nao truh ti gah sang.

H'Yung laǎ: Hbôih hôih kǎo dê mniê brei mnao anak kǎo, drei brei gǎ bi dǎk juk ah.

H'Yang laǎ:Ô juk ah ơ!

Anei trũn ti rǎng êman đũe nao dlǎng yoh anak H'Yang.

H'Yung: Hbôih êkei êdi juk ah. Toh anak kâo mniê, kông tũañbrei ih hõng hõ wei.

Anei juk ñu H'Yung ruã yoh ti tian aneh, jeh klãn ruã suãn ruãn êra, mniê sa lung êra.

H'Yung: Hbôih juk ah, kâo ruã hlãm kô yoh msẽ arãng kblang. O hdech woi, mã bẽ êman knô sã wông hwiê, mã êman mniê sã wông êtiêng, êman knô giêng pruh lãng êa nguôm êlão.

Sonãn H'Yung bluk bluk hõng ngiêt êbão ktráo tling wĩt kơ tlaĩ êlai kơ buôn yoh.

H'Yung: Hbôih amĩ woi kâo thũn yan yoh kâo, ih iêo buê knhâo, thũn yan leh yoh kâo amĩ ah, ruã leh hlãm mphun msăt, mmăt tiê, ruã amâo thão lỏ kral djiê hđip ôh kâo amĩ ah.

Anãn iêo yoh buê knhâo, mjáo mbruã mã lãng tian bi-êmai, biã tian amâo thão lỏ rôç, prỏc tĩ i kmar amâo thão lỏ trũn mõng tian ana.

H'Yung: Hbôih amĩ woi, ya leh tian amâo thão lỏ tĩ rôç êdi, nah nao ngiêk êbão ktráo klĩng đĩng kơ dũm anei kơ dih woi, tũkdão lãng H'Bia Lim Luôm.

Anei ngiêk êbão mã lãng aseh knô blak pha, ktráo tling mã aseh ana blak k'iêng, êkei tar buôn ngỏ, mnê bỏ buôn yũttruh aseh tiêng liêng msẽ arãng êyuh, đũe nao lãng yoh, nao tũkdão lãng H'Bia Lim Luôm, đũe nao truh yoh kơ buôn H'Bia Lim Luôm.

Y'Suh, Y' Sah: Hbôih H'Bia Lim Luôm, kâo hriê tũkdão yoh anei, iêo hriê đoh ti kiê kngan, õng nao moh, amuôn kâo thũn leh yan.

Anei đũe nao yoh ñu dẽ mjáo, mã lãng êman sã wông hwiê, mã lãng êman mniê sã wông êtiêng, êman knô giêng pruh lãng êa nguôm êlão. Anei truh yoh ti adring sang H'Yung tiêr êman ur.

Amĩ H'Yung: Ó ngiêk êbâo woi, pũbê êa kbũng, mjâo rao kkiê, pũêa kpiê mjâo rao kngan, mtil kwan mjâo paç bõ mta, êa giêt ngông kbông mjâo sut uã yoh.

Anei ñu dê rao jõng kngan yoh. Dlang lãng đĩng buãl hlang aũuê đõng mõng adring bãm kơ ôk. Anôk mjâo dõk ti gũaũuê tõng, ti dlõng aũuê mnga, ka blũêlão kơ tlaos si cĩm hlãm yan mnga.

H'Yung: Ó juk, hriê juk hriê, dlãng lãng kơ kâo anei, ruã ti phũn msãt, mmãt tiê, ruã pãt cĩãng djiê, pãt cĩãng hđĩp, hđĩp sa yun lah kâo jũk ah, djiê sa yun mõh kâo anei ơ juk. Si kâo anei cũh kbao tol jih sa war, bã tian amâo thâu lõ rôç, prõç tĩ ĩ kmar amâo thâu trũn mõng tian ana ơ juk, hriê juk hriê.

Mjâo H'Bia Lim Luôm: Hbõih juk ah khã iêđ buê êtuh gõ amâo thâu, iêđ hẽ buê êbâo huĩ amâo nao, khã õng cũh hẽ êmô kbao drei thâu ñu ka djõ drei hei wei lah wei.

Anei H'Bia Lim Luôm nao yoh ruõih lãng tian ana yoh.

H'Bia Lim Luôm: Hbõih juk ah õng anei rih kbao ana yoh juk ah.

Anã cũh hẽ sa drei kbao ana, mhuõl hẽ ku kbao ti bãng knga, tian rôç hẽ êđi mõh, prõç tĩ ĩ kmar trũn yoh mõng tian ana.

Kçãk lal lal yoh, anak H'Yung lah wei ah, kçãk lal koal liã hẽ buõn sang uh õng mdõng. Anã yoh di gõ bi-anã anak điêt H'Yung.

H'Yung: Hbõih, ơ bũ, ơ bin, pô yâu mniê woi, hlei leh anã êbã õng ơ bũ, ơ bin ah. H'Bia Bao hẽ anã õng, leh bẽ êa nguõm ktrei, kẽ lãng hjei bi tloh, koh lãng mta kju kđao mhao lãng âmi õng H'Bia Bao đũm.

Khar amâo leh êa nguõm ôh anak H'Yung dê, Kçãk lal lal sonã mõh, koal lơ-liã, knhiã buõn sang cĩãng uh õng mdõng

yoh, ya leh hia nao yoh čiăng yiêt yiêt msě mnũkã ti jǝng, yǝng siãp bãng gei bãp bãp yang hruê amão thão ti tlam êdi anak H'Yung, hia nao hruê amão thão ti tlam ôh, ßuê amão thão anãn êdi. Anei ñu hia tol ßuh Aê Du djã giê dra hwiê, ßuh Aê Diê djã giê dra hling, pô mjing hě anak H'Yung H'Yang hriê kơ rǝng lãn.

Aê Du Aê Diêlač: Hbôih aduôn ah, aduôn Sun, aduôn Si kri kǝ lah, mlǝ êa braih jũm djiêô êriêô koh ǝng ơ aduôn, hlei leh anak hia kčãk lal lal koal lǝ liã knhiã ßuôn sang uh ǝng mdǝng, hmei gǝ pĩt ðih kãn mào leh aduôn ah, hlei leh anak hia anei?

Aduôn Sun: Hbôih anak H'Yung ßuê amão thão anãn lah cǝ.

Aê Du Aê Diê: Nao aduôn ah nao. Ǟng nao bě, bi-anãn mniê ðiêt H'Bia Yào hǝ!

Anei aduôn Sun ðuě nao yoh kũng kũng, ðuě nao yoh čhup ðĩ sang.

H'Yung: Ồ aduôn, ya leh ǝng čiăng hiu? Ǟng hiu jěč hě aduôn, ǝng hiu ênang hiu yan bhang huĩ ǝng mào klei.

Aduôn Sun: Amão mào ôh cǝ ah, kào hmũ nanao anak ǝng hia kčãk lal lal koal lǝ-liã, knhiã ßuôn sang čiăng uh ǝng mdǝng .

H'Yung: Hbôih aduôn ah, ßuê amão thão anãn lah wei.

Aduôn Sun: Bi todah ßuê thão hě anãn singã cǝ?

H'Yung: Boih aduôn woi, todah ßuê ǝng thão hě anãn, lui čing kào bi kah kơ aduôn, knah mbha, ana êmô kbao brei mdũm ǝng hǝng kào koh aduôn woi, khã bi ǝng ßuê thão brei anãn wei woi.

Anei Aduôn Sun phiang ti êa mĩl, hriê jě dǝk ti djiêô mniê ðiêt mrào kkiêng.

Aduôn Sun: Ồ bũ, ơ bin, ơ nin, ơ nô, ơ pô, ơ yào mniê woi klã kơ anãn ǝng H'Bia Yào, ǝng leh lãng êa nguôm ktrei, ǝng kě lãng hjei bi tloh, koh mta kju kđao hmao amai ǝng H'Bia Yào ðum.

Hđeh điét mlim êa nguôm leh anăn jìh yoh hia. Anei H'Yung dê cing bi kah yoh hống Aduôn Sun, knah mbha ana êmô kbao mđũm (hống aduôn Sun).

Dôk lăng sa hruê yoh ñu dê, mdei lăng sa thũn, dôk sa hruê mdei lăng sa mlan. Anei juk ñu H'Yang mã êman knô sả wông hwiê, mã êman mniê sả wông êtiêng, êman knô giêng pruh êa nguôm êláo, cỉăng bruk bruk đũe nao êláo, nao dlăng juk ñu H'Yung thâu tian lah rôc hei wei ah, prốc tĩ ĩ kmar thâu trũleh mống tian ana. Nao yoh H'Yang dê pluh cũon găn sạpăn buôn êgao, đũe nao lăng buôn H'Yung, anei truh gah sang.

H'Yang: *Ổ juk woi, êkei hẻ anak ổng ơ juk? Mniê hẻ anak ổng ơ juk woi?*

H'Yung: *Mniê lah káo dê ơ juk H'Yang woi!*

H'Yang: *Káo dê êkei, ổng dê mniê, drei brei gở bi dôk juk ah!*

H'Yung: *Ổ juk ah ơ-ơ!*

Anei H'Yang trũn ti rống êman đũe nao dlăng yoh anak H'Yung.

H'Yang: *Hbôih mniê êdi ổng dê juk ah, drei brei di gở bi dôk êdi juk hỏ !*

H'Yung: *Ổ juk ah ơ-ơ!*

Anei yoh juk ñu H'Yang dê wĩt lăng kơ kraĩ, êlái lăng kơ tluôn, wĩt lăng kơ buôn sang yoh

Dôk sa hruê mdei lăng sa thũn, dôk lăng sa hruê mdei lăng sa mlan dôk sa tlam aguah yoh ñu dê dlăng lăng ayống Y'Khing Jũ dê aseĩ mlei kguh hlăm k'ang êdi, bang hlăm bở aseĩ mlei kỏ êruôi tol amáo jhống giảm êdi.

Hbôih anei Y'Khing Jũ dê thâu hlăp lañ yoh, păn êñan thâu êran ôk gah, thâu duah amĩ ama, thâu iêô awa amiêt yoh, bi H'Bia Yáo thâu hlăp lañ mơh, păn êñan, thâu êran ôk gah, thâu

duah amĩ ama thão iêô amiêt awa mơh.

Anei H'Yang lač kơ anak ñu Y'Khing Jũ

H'Yang: Ồ kei, ơ kin, ơ nin, ơ nô pô ơ dam, hriawm mñam bũng điêt bẻ ỡng ơ kei ơ dam ah.

Anănyỡng Y'Khing Jũ hriăm mñam bũng điêt, êi điêt yoh.

H'Yung lač kơ anak ñu H'Bia Yáo: Ồ bỗ, ơ bin, ơ nin, ơ nô, pô yáo mniê, ỡng hriăm mñam kpin điêt lah, ơ bửơ bin woi!

Anei H'Bia Yáo dê hriăm mñam kpin điêt, m'iêng điêt yoh.

Anei dôk sa hruê yoh mdei sa thũn, dôk sa hruê mdei sa mlan yoh.

Ayỡng Y'Khing Jũ dê bỗ êdam yoh ðlam knô thão êrô huă mñam

yoh. Ayỡng Y'Khing Jũ dê thão leh čeh čai gai kpiê, thão leh thiê

kđeh čĩm kan kơ sah dua mdrỡng koh ayỡng Y'Khing Jũ. Bi H'Bia

Yáo bỗ leh êra čah ksáo, thão leh kơ kpaih mrai.

Kdể II

H'Bia Yâo dôk yoh Y'Khing Jũ

H'Bia Yâo dê, bở leh êra, ăh ksâo thâo pẻ leh kpaih mrai, thâo dai leh êsung hlâo, thâo ngả leh yâo jăk.

H'Bia Yâo laế: O amỉ ơi, kâo anei aseỉ mlei ming mung, đơ rai ynoh yoh ung đăm mào (kăn mào) si lẻ kâo anei, ơ amỉ ơi dah piu êtuh jih kâo mào leh mớh amỉ ah, dah piu êbâo jih tẻ, dliê sẻ siêr jih kâo duah tir hwar. Kâo ẳng kơ mnuih hrẻ roh mớh, kâo ẳng yoh kơ mnuih koh ừ ur hril ktiả, kỏ êman kâo ẳng kơ mào pỏ êyun, hlũn ẳng kơ mào pỏ yua, ẻh tuk, ẻh ba ẳng kơ mào pỏ djả mnăm.

H'Yung (amỉ H'Bia Yâo): O bử bin ơi, kơ lẻ tiê ổng kởng ơ bử, ơ bin woi?

H'Bia Yâo : Hbủ! ayông Y'Khing Jũ yoh tiê kâo kởng ơ amỉ woi, blũt ih kểuop leh mớng kmũn tuk mrâo bi mnga, mớng kmũn êa ka bi adiê, ểuop leh êkei dua mniê, mớng amỉ ka đong tian, ayông Y'Khing Jũ yoh tiê kâo kởng ơ amỉ woi, ayông Y'Khing Jũ yoh tiông thâo hiu lua, hna mnah thâo duah ẳm kan hruê amâo hô kơ tlam amỉ ah, Y'Khing Jũ lah đẳng ẳng ẳm k'kuih bở pra, ẳm mja bở knũt, hlỏ rang bở lỉp bở knguôr, ayông Y'Khing Jũ lah amỉ ah tiông thâo hiu lua.

Amỉ H'Bia Yâo: O bử, ơ bin, ơ nin, ơ nô, pỏ yâo mniê, iêo ẳng amiêt ổng khua kơ bửwoi, iêo ẳng awa ổng mduôn, iêo ẳng amuôn adei bi ênũm.

Anei H'Bia Yâo dê iêo ẳng amiêt khua awa mduôn iêo ẳng amuôn adei bi ênũm.

H'Bia Yâo: O amiêt, ơ awa woi! Kâo ẳng kơ mnuih hrẻ roh yoh, kâo ẳng kơ mnuih koh ừ, kâo ẳng kơ mnuih ur hril ktiả yoh ơ amiêt, ơ awa woi, kỏ êman ẳng kơ mào pỏ êyũn, hlũn

ciăng kơ mào pô yua, ceh tuk ceh ba ciăng kơ mào pô djă mnăm, ơ amiêt awa woi, grăn kgă kào lông brei nao dlăng, bi wăng ktleh, hđeh êlăk ih lông nao êmuh brei. Y'Khing Jũ yoh tiê kào kông kào khăp, kào ruah, kào ciăng.

Anei amiêt awa H'Bia Yáo dē mã mnũwah adiê, kpiê waH'Yang, ciăng bi jăk mling mlang đũe nao yoh đĩ lăng aseh knô hung, aseh knô hang, ktang kơ kdăt, ktang kơ êran, đĩ lăng cũ sa bắng ãu hung, ghung rung mtruh, ciăng ghung rung mtol, đũe nao yoh amiêt awa H'Bia Yáo, pluh buôn găn sapan buôn êgao, đũe nao lăng buôn ayông Y'Khing Jũ .

Anei đũe nao lăng êlan đieo sa yor kgă, nao êlan hnuă sa yor kju, dlăng lăng kru aseh êman ciăng bhĩ rĩ msẽ mniê tlê kpũng, đũe nao yoh amiêt awa H'Bia Yáo, đũe nao kma ktăm buôn, dlăng lăng ũn bâu, asáo groh, mnuih kbiă dlăng bở sang, bở adring kblăl.

Nao yoh, truh yoh kơ buôn, đĩ ênan, juă sang sa bắng hlăm, ktrăm ti adring, êdai, gai kmeh pưk sang đung đung kpữ.

Y'Khing Jũ: Hbu amĩ woi, hlei leh tuê ênguê anei, ơ amĩ woi, dlăng lăng tuê Kur bở hlăm lam, dlăng lăng tuê cam bở gah, tuê krah sang ciăng bở adring bở sang kblăl.

Ya leh mta ãu ciăng ơ amĩ woi? Thâu ơng tuôm păk căn hei, ơ amĩ woi huĩ kngan akào, mdiê êtuh êbâu huĩ ơng tuôm căn huă hei wei amĩ woi, huĩ nư arăng hriê wuh.

Amĩ Y'Khing JũH'Yang lač: Amào mào ôh kei, amào mào ôh kin ah. Amiêt awa H'Bia Yáo lah anăn grăn kgă arăng hriê dlăng kơ ơng lah anăn, ơ kei ơ kin woi, wăng ktleh hđeh êlăk arăng hriê êmuh kơ ơng ơ kei woi, nê iêô lăng awa ơng Prông Mung Hdăng, Prông Măng Mta, ala boh hwiê anak Aê Du Aê Diê mjing, iêô amiêt awa khua mduôn leh ênũm.

Anei kuh leh kǒ bi ênghu, kuh bi êngêñ, klêñ ală mta msě ksua hlăm bǎng.

Dăm dei, amiêt awa H'Bia Yăo: Ó knai! Awa Prǒng Mung Hdǎng, amăo jǒ hmei hriê klei jǔjhat ôh knai ah. Anei grăn kgă hmei hriê tlǎng yoh, grăn wǎng hmei hriê ktleh, hđeh êlăk hmei hriê êmuh lǎng yoh kơ amuôn ih Y'Khing Jǔ.

Ně anei hmei čǎng kơ mnuih hrě roh, koh bur, čǎng kơ mnuih ur hril ktiă, kǒ êman čǎng kơ măo pô êyũn, hlũn čǐ ăng kơ măo pô yua, čeh tuk čeh ba čǎng kơ măo mnuih djă mnăm.

Ó knai oi, ih khua thăo ktleh brei moh, kăo pǎh ih blũsa boh gǒ ba, pǎh ih pia sa boh gǒ kǎng, todah Y'Khing Jǔ čǎng abăn tlăo êlah kăo brei kơ ǒng moh knai ah, khă bi ǒng khua thăo ktleh, khă bi ih hđeh thăo êmuh brei moh.

Awa Prǒng Mung Hdǎng: Hbôih amuôn Y'Khing Jǔ ah, ǒng bǒ leh êdam, blam knô thăo êrô huă mnăm, thăo čuh leh čai yoh ǒng, thăo gai kpiê thăo thiê čǐm kan kơ sah mdrǒng amuôn ah, ně anei grăn kgă arăng hriê tlǎng kơ ǒng, wǎng ktleh, hđeh êlăk arăng hriê êmuh kơ ǒng yoh amuôn ah, si ngă rǒng ǒng khăp moh amuôn?

Y'Khing Jǔ lač: Lui awa lui, kăo grăn kgă dlông lah awa ah, biu jông tai, kăo ai alah kba êdi lah awa ah. Lui awa lui, kăo puk kba hma alah, jik jah kăo amăo hmao arăng kăo dē ơ awa woi, kpiê čeh tuk arăng kăo amăo dui kă ôh ti gǒng m'ô, kpiê čeh bô kăo amăo dui kă ôh ti kmeh lah wei ah.

Ó awa woi! Todah ñu măo êman, ya kăo thăo dêh cǔt knǐng, todah ñu măo čǐng ngă kăo thăo dêh wah bai, todah ñu măo đai aseh kbao kăo war amăo dui bǔ lah kăo dē, kăo puk kba êdi lah kăo, hma alah, jik jah amăo hmao arăng.

Prǒng Mung Hdǎng: Dun amuôn ah dun, puk kba dun,

hma alah jik jak amâo hmao arăng dun amuôn ah dun. Ngiêk êbâo dũm nei leh drei mâo amuôn ah, ktrâo klĩng đĩng buãl leh drei mâo, puk kba dun hma alah jik jah amâo kriăng dun.

Anei êmuh lăng yang hruê ti êyông, cĩăng êbhiông lě tlam, êmuh lăng yang hruê ti ruôc, cĩăng êbhiôc lě tlam. Tol Y'Khing Jũ "u hđjông yoh", đrông klă, mã hě kông krah amiêt awa yoh, Y'Khing Jũ dê wei, gũaguah, êdaH'Yang hruê. Anăn ñu dê mã lăng ũn yoh bi tak pha ayông Y'Khing Jũ hông amai H'Bia Yáo êrah ũn bi tak pha ñu dê, mia jông đống msei bi juã Y'Khing Jũ H'Bia Yáo bi klă hě ung mỗ yoh, êrah êmô bi tak kđao, êrah kbao tak pha, êa kpiê bi miãl hě yoh.

H'Bia Yáo kdrăp hlông pũyoh kơ ayông Y'Khing Jũ, knũyông ngăn sông bẻ hlông brei yoh amai H'Bia Yáo , hlông tũkdâo, iêô hriê, đoh ti kiê kngan đũe nao, hlông cõh bruã ngă hma kơ amai H'Bia Yáo yoh, ayông Y'Khing Jũ dê wei.

Đũe nao yoh cõh bruã ngă hma kơ amai H'Bia Yáo yoh, ayông Y'Khing Jũ dê, hna leh bi mnhông, têông mtăp klei hlăp mbul leh bi mđor Y'Khing Jũhông amai H'Bia Yáo. Ayông Y'Khing Jũ, amai H'Bia Yáo, ung bi mđor bở, mỗ bi mđor adhei, ung siam êkei lah, mỗ siam mniê. Dlăng lăng ayông Y'Khing Jũ, asei mlei guh bắng kang, bang bắng bở, asei mlei kỗ msẻ hmlei ênuôn. Mláo boh tih lah wei, msẻ arăng kdja êdi, mláo pha kdjõk dlăng lăng êwa klang đõk, bởk rỏk msẻ gỏ ktõng.

Bi H'Bia Yáo asăp mlăp blũlah wei, msẻ tlang hyao, asăp mlăp đah tlao msẻ ktrâo kđhuh, asei mlei guh bang msẻ tlan mnga, dlăng lăng bở mta, wil kăn wil, hnô kăn hnô, man đurn bló msẻ boh mnang, kang biai, biai msẻ kbao kar rỏk, H'Bia Yáo siam mniê, wiê mtih, jih buôn sang kăn mâo pô msẻ lei wei.

Anei dỏk sa hruê, mdei sa thũn, dỏk sa hruê mdei sa mlan.

Ayõng Y'Khing Jũ, dõk cõh nao bruã, ngã nao hma kơ H'Bia Yáo yoh. Ayõng Y'Khing Jũ djã tông nao hiu lua, hna mnah, duah cĩm kan kơ H'Bia Yáo, hiu koh êmeh djã ba msan, hiu koh êman djã ba mla, koh hlõ mũt, hlõ êsa djã ba kơ H'Bia Yáo yoh ayõng Y'Khing Jũ.

Anei ayõng Y'Khing Jũ, ngã hma sui leh tluõn, dõk ßuõn sui leh thũn, yang brei tloh leh blei ùn mnũayõng Y'Khing Jũ blei mnũtol glai leh rô, blei êmõ kbao tol glai leh war, blei êmeh êman tol jũm leh adring yoh ayõng Y'Khing Jũ.

Sah hriê leh kơ prong, ayõng Y'Khing Jũ huã lãng blãm, mnãm lãng thũn, ßõng lãng ùn kbao, êmõ kjuh cũh lãng sa hruê, kbao kjuh cũh lãng sa hruê, cũh kbao tol rai kãt m'õ, cũh êmõ tol rai kũt alê, cũh lãng bê, adiê tol jũtol mouê adiê.

Ayõng Y'Khing Jũ huã nao blãm mnãm thũn ßõng lãng ùn kbao tông lãng cĩng mdrãm, cãm lãng hgor mdua, knoa lãng hgor mtláo, iêõ lãng yang atáo atiêt hruê amáo tur tlam. Ayõng Y'Khing Jũ, cĩng amáo kleh ti êyõng, jõng amáo tah ti ßiu, liu kõ êmõ kbao, cĩãng ru-rũlah wei msẽ kra kdáo.

Ayõng Y'Khing Jũ huã lãng blãm, cĩng amáo lõ mdei knoh êdi, kpoh tria dlãng lãng anak hia, pũtlã pũdai mrõng, mdrõng huã blãm. Ayõng Y'Khing Jũ, knãm dõk kãm guk êdi, knãm dõk kãm khõ, knãm dõk ßõng êmõ kbao, cĩng hlor Ayõng Y'Khing Jũ hgor ktang, yang hlãk brei êdi Ayõng Y'Khing Jũ, hing kơ yang, ang kơ cũ hũ kơ ßuõn taẽ êngao.

KDRĚČ TAL III

Êkei Dăm Bhu plăk mla ti bǎng êgei êman, plăk msan ti akô emeh, plah mǒ sah đrǒng ti pha

Dăm Bhu: Ó adei Dăm Klông woi! Hlei leh čing amâo mdei knoh? Huǎ nao blăm, mnăm nao thũn, bǒng nao ũn kbao, hruê amâo tư, sah hriê kơ prǒng êdi hě ãu? (ơ adei Dăm Klông).

Dăm Klông lač: Hbu, ǒng amâo hing deh kơ yang, ǒng amâo ang deh kơ cũ, ǒng amâo hmữ deh kơ buôn tač êngao, ơ ayǒng Dăm Bhu.

Ayǒng Y'Khing Jũ lah, knăm dök kăm gũk, knăm dök kăm khô, knăm dök bǒng êmô kbao.

Ayǒng Y'Khing Jũ H'Bia Yâo lah siam mniê, ung bi mđor bô, mǒ bi mđở adhei, ung siam êkei lah mǒ siam mniê. H'Bia Yâo siam mniê lah ayǒng woi, wiê mtih jih buôn sang kăn mào pô msě lah wei.

Anei ayǒng Dăm Bhu, dök amâo h'it, pít amâo mđao, nao bruǎ puk hma, knga ktrǒ kơ amai H'Bia Yâo.

Dăm Bhu lač: Hbu adei Dăm Klông woi. Nao bě drei, tiǒng hiu lua bě adei ah, hna mnah, duah lǎng čim kan kơ amĩ drei pô tũk êsei.

Anei ayǒng Dăm Bhu, lui kpin hđǎp, prǎp lǎng kpin mráo, lui buê kyâo lah čút lǎng buê mla, đar lǎng kpin druh lah knhal tláo ktai, h'ô lǎng ao drai lah knhal tláo k'kũt, h'ô lǎng ao boh nũt kiêr asej mlei dur diêr mráo lah msě êdam điet mráo, kbǎt nik lah wei ah, hđeh êdam điet mráo.

Dăm Bhu: Ó adei Dam Klông, nao bě drei tiǒng hiu lua, hna mnah tui duah lǎng čim kan kơ amĩ drei tók êsei, koh êmeh ơ adei Dăm Klông đǎ ba msan, hiu koh êman đǎ ba mla, koh hlô êmũt hlô êsa đǎ ba kơ amĩ drei pô tuk êsei koh adei ah nao nao.

Anei nao yoh di ñu dê. Phiang kơ aseh knô hung, aseh knô hai, m'ai kơ kdăt lah wei, m'ai kơ êran, đĩ' lăng cữ sa bẵng ñu mlai, đĩ drai sa bẵng ñu hung, ghung rung mtruh, ghung rung mtol, đuẽ nao yoh ñu dê. Kma mtăm buôn dlăng lăng mẵng prang, mlang prah đruah êsa găn anăp.

Dăm Bhu lač: Hbu huieh, ơ mẵng ya leh ỡng prang, mlang prah đruah êsa ya leh ỡng dōk găn anăp?

Anei ayōng Dăm Bhu tiō cẵm, tiō biêng mlang, ayōng Dăm Bhu êlan lō cōng klông nao, dliê gu tuk, gu wao mnga, lō tui duah nao lăn mnga, đuẽ nao yoh ñu dê. Ất đruah êga mơh ñu, êsa lō găn êdi.

Dăm Bhu: Hbu adei ah nao koh bẻ ñu msuăt, oi Dăm Klông woi, ya leh đruah lō êga, êsa găn kơ drei.

Dăm Klông: Hbu kâo amâo jhōng nao koh ôh ayōng ah! Klei bi-kgăn amâo jăk lah ỡng hơi, wĩt mỡng nei bẻ drei ơ ayōng ah!

Dăm Bhu: Hbu ai ỡng ê-đei, jing êkei blao blōk êdi deh ỡng adei, dōk kơ buôn kiă tuôn mniê, hui dhũng dliê tloh rai kơ blao êdi ỡng ê-đei.

Anei ayōng Dăm Bhu nao koh msuăt hmăt pliê, mdjiê hẻ ti krah klông êlan. Dăm Bhu ất êlan lō cōng sonăn mơh, klông nao dliê gu tuk gu wao mnga, ất hui duah lăn mnga, tui duah nao amai H'Bia Yáo. Đuẽ nao, đuẽ nao lăng yoh, anăn buh yoh ala pữ jũdōk mgăn.

Dăm Bhu lač: Hbu ê-đei woi, dlăng lăng ala pữ jũdōk mgăn, ỡng nao koh hẻ ñu msuăt ơ adei Dăm Klông, ya leh ala pữ jũdōk hẻ mgăn?

Dăm Klông: Hbuih kâo amâo jhōng nao koh ôh kâo dê.

Dăm Bhu: Jing hẻ êkei blao blōk ỡng ơ adei dōk kơ buôn kiă tuôn mniê, hui dhũng dliê tloh rai kơ blao êdi ỡng ê-đei.

Anei ayõng Dãm Bhu çhãr kdăt, çhurt kdăt, smăt koh dua tlâu kdrẽ. Leh koh ala pãr jũdõk mgãn, ayõng Dãm Bhu êlan lõ công sonãn moh klông nao dliê gu tuk gu wao mnga, ăt tui duah nao lãn mnga, ăt đũe nao kơ amai H'Bia Yâu, mõng truh kơ wãl, ăt lõ đũe nao sonãn moh ayõng Dãm Bhu, đũe nao đũe nao yoh ñũu dê, sa duôr, dua duôr, ãuh yoh êmeh dõk ti êlan, ãuh êman dõk ti klông, êmõng ti anãp.

Dãm Klông: Hbuih ayõng woih, dlãng lãng êmeh yoh anãn dõk ti êlan, êman yoh anãn dõk ti klông, amão jhõng nao ôh ayõng woih, drei wĩt mõng nei bẽ ayõng ah.

Dãm Bhu: Nao adei nao õng koh ñũu msuăt, hmăt ñũu pliê, djiê ñũu ti krah êlan, tiê ñũu drei djã ba kơ adei, nao adei tiê ñũu drei ba kơ H'Bia Yâu.

Dãm Klông: Kào amão jhõng ôh kào dê ayõng ah, kào amão jhõng êdi.

Dãm Bhu: Hbu ai rai õng ơ adei Dãm Klông, jing hẽ êkei blao blõk êdi õng, dõk kơ ãuôn kmang kiã tluôn mniê, hui đũng dliê kloh rai kơ blao êdi õng êdei

Anei ayõng Dãm Bhu nao koh hẽ msuăt, hmăt hẽ mliê, mdjiê hẽ ti krah êlan klông. Anei êmeh leh djiê ti êlan, êman leh djiê ti klông, êmõng leh djiê ti anãp. Anãn grũ tui hui tol bõ ãrõng êđak, ak tui hui tol bõ ãrõng knũng, dlãng lãng êruê ãrũng ãrũng tui ãrõng hlõ ayõng Dãm Bhu.

Ayõng Dãm Bhu ăt êlan lõ công moh ñũu dê, klông nao, dliê gu tuk, gu wao mnga, ăt tui duah lãn mnga. Đũe nao kơ amai H'Bia Yâu bi truh kơ wãl moh, tol kơ anõk truh kơ ãhõk lam moh ayõng Dãm Bhu.

Anei kma mmăt, ñũu mũt ãuôn yoh ayõng Dãm Bhu, kma mtãm ãuôn, truh kơ sang H'Bia Yâu.

Dăm Bhu lač: Ó adei Dăm Klông woi, ổng dök kiã bẽ aseh ti gũkrum sang koh adei, káo êñan nao lua ksua jur, káo êkei knurp, lông nao bõng lãng hnuê dhan tai.

Anei ayõng Dăm Bhu đĩ kơ êñan, lam ñu, adũkma amai Hbia Yáo.

Dăm Bhu lač: Hbu-hu ơ adei, pők brei bãng jang mniêng ơ adei, ih siêng brei bãng jang msei, ih brei moh lam ayõng nao müt, adũayõng nao kma.

H'Bia Yáo: Hbuih hlei leh nghiêk êbào, ktráo klĩng ding kur dũaneı, hlei lei êkei hruê anei, thào Y'Blĩm mgăt êmô hei wei, thào Y'Blô mgăt aseh, thào hđeh dök hlãm lãn ala, čiãng moh ung káo koh msuăt, hmăt pliê, čiãng moh ung káo mdjiê hẽ msẽ ùn asáo?

Dăm Bhu lač: Hbu adei ah, ơ adei, ai ổng dlãng hẽ kơ káo sẽ urič, ơ adei, ai ổng muič hẽ msẽ sẽ asáo, amáo thào kral hẽ mnuih kmun.

Ayõng Dăm Bhu lah anei, ơ adei, ùn hlăk bàu adei ah, asáo luã, mnuih hlăk huã mnãm, ayõng ùn hlăk bàu lah anei, asáo kdăt, mnuih hlăk hiu kơ hăt êhãng kơ adei, ổng bők brei moh bãng jang mniêng koh adei.

Anei amai H'Bia Yáo, grak pők bãng bhã mtam, lam nao ñũyoh adũkma, dök bãng adũdua trang yoh ñu dê, mnang dua trĩng, adũchãm mĩng kma, hlei pô jhõng lõ müt kma.

Dăm Bhu: Ó adei, kông káo hriê mjũkơ ổng yoh anei, aũmjãn, ngãn đăk pők, káo lông hriê ba lãng kơ ổng ơ adei. Hbuhu, káo pĩt leh êhruê ơ adei, káo êpei tuh dlang, êpei tang kdrup, yang bi hup drei dua đĩh leh aũuê sa trãn ổng hõng káo ơ adei.

Mmăt yoh adei káo hriê mmăt, mlam yoh káo hriê mlam,

k'yua tiê boh hêh dam kâo hriê truh tol kơ ơng ơ adei.

H'Bia Yâo: Hbu ayông woi, hnuôr plei, kâo dê amâo krai bai ôh klei djuê anăn, nê kâo hnuôr plei amâo bhiăn căt mmao, ana hdao kâo amâo bhiăn blah djuh, kâo mniê amâo bhiăn duh kniêng êhăng ôh kâo dê.

Dăm Bhu: Hbôih hoih, hnuôr plei kâo brei ơng căt knông mmao koh adei, ana hdao blah mã knông djuh, duh mã klei êdam êra bhêo rêng reo ơ adei. Nê kâo djă ba leh čhar êring kơ ơng, čing êrang, dô yang adiê kơ ơng adei ah.

Amai H'Bia Yâo: Aỉ lui ayông lui, kâo dê hnuê amâo bhiăn kơ čhông ôh, lui, lui ayông lui, kâo dê hông amâo bhiăn kơ mnga, anak dam êra kâo amâo bhiăn kơ kniêng êhăng ôh kâo dê.

Dăm Bhu: Khă hnăn hei, ơ dei, khă hnuôr plei căt mmao, ana hdao blah djuh, čuh brei moh krai uê mâo sa băng tak, čuh brei krai mñak sa băng mia. Ngă kâo čiăng čuh deh krai tak lu, takla êgei, kâo amâo čiăng ôh kơ djă hnim băng êgei ơ adei. O adei, khă ơng čuh brei moh krai kuêh sa băng tak, duh brei klei êdam êra bhiêo rêng riego.

H'Bia Yâo: Hoaỉ ayông ah, kâo amâo krai bai ôh klei djuê anăn, ơng wĩt mlũn yoh ayông ah, ơng trũn mtah, sa blah kniêng bởng amâo mâo ôh ayông ah. Kâo amâo krai bai ôh klei mnê êkei ôh ơ ayông.

Todah ơng lač, ana hdao ơng brei kâo blah knông djuh, duh klei êdam êra bhiêo rêng riêo. Nê kâo čoh lăng kơ ơng, khă bi êman đơ ũn, hlũn đơ kra, čhar ana đơ bung huă, kruă čeh bô đơ hống yang hruê, todah ơng mâo anăn kơh, kâo triôl lě êyuh kơ ơng, djuh dhan, kâo ktũmlan lě sa anôk yoh, ayông Dăm Bhu ah.

Dăm Bhu: Hbôih adei ah, ơng čoh êman đơ ũn, ayông amâo mâo ôh adei ah, ơng čoh hlũn đơ kra, ơng čoh čhar ana đơ

bung huả, kâo dê anak bun lah adei ah, kâo djă ba mã knăh hlông
ơ adei, todah ổng amâo ur hdjong ơ adei, kâo êkei đũe wít mlũn
yoh anei.

H'Bia Yâo lač: Wít ayông wít, wít mlũn yoh ổng lua trũn
yoh wei, juả lăng mniê mduôn ti pha yoh ayông Dăm Bhu, juả
lăng mniê êra ti ksâu, juả lăng asâu ana ur bi kik bi k'kek.

Anei yoh Dăm Bhu êñan djě lua trũn.

KDRĚČ TAL IV

Dăm Bhu amô dui kduah ôh añsı jöng hông, kông băt ksuang, hrup yang tũmlan

Dăm Bhu: Ó adei Dăm Klông hoi, nao bẻ drei adei Dăm Klông, wít lǎng kơ kraĩ, êlai kruôr, wít kơ buôn sang yoh. H'Bia Yáo mñak amô bhiãn jai, krai amô bhiãn ẻuh, amô bhiãn duh kơ kniêng êhǎng êdam, kơ phung đĩng buǎl êdam, nao bẻ adei Dăm Klông.

Anei phiang ti aseh knô hung, phiang ti aseh knô hai, m'ai ti kdăt êran. Nao yoh ayöng Dăm Bhu, wít ti kraĩ, êlai kruôn wít lǎng kơ buôn sang. Anei êgao ti ktãm buôn, ayöng Dăm Bhu brũk brũk yoh aseh knô dök gĩ nao, ti êngao mnữ, bi H'Bia Yáo dök amô h'it ôh, đũẻ nao kơ adring.

H'Bia Yáo: Hriê ayöng hriê, hriê bẻ ayöng Dăm Bhu hriê, mñak ổng wít jai, hriê ayöng hriê, kraĩ ổng wít ẻuh, duh kniêng êhǎng bhiêo rẻng riêo ayöng, hriê ayöng hriê, ổng dlǎng lǎng boh tih adei bliá, ổng dlǎng lǎng pha adei pliêo, ksáo êyáo tláo grông knöng, hriê ayöng hriê.

Todah ổng amô hriê ayöng, ổng aseh hriê hao kơ káo. Ó ayöng hoi! Hriê dlǎng lǎng ayöng, boh tih adei bliá, pha adei bliêo ksáo êyáo tláo grông knöng, hriê ayöng hriê, anei kniêng káo klít dum leh ti mbǎh bǎng, êhǎng klít dum leh ti bǎng bẻ, todah ổng êdam mǎbẻng, anǎn lah káo mniê tlaỏ bủiñ biêm, hriê ayöng hriê.

Dăm Bhu: Nao bẻ drei Dăm Klông, nao nao, H'Bia Yáo mñak iêo wít jai, nao adei Dăm Klông nao.

Anei lỏ wít yoh ayöng Dăm Bhu, êñan lỏ nao lua, ksoa lỏ nao jup, êkei knup lỏ đĩ lǎng hnuê dhan tai, nao lǎng kơ amai H'Bia Yáo, bi truh kơ wǎl. Anei lam lỏ nao ñu yoh, ayöng Dăm Bhu, lam lỏ nao ñu, adũkma, lỏ nao hẻ anôk ayöng Y'Khing Jũ

nao kma adũlam.

Dlǎng lǎng H'Bia Yáo, čiǎng pũrũlah wei hlǎm añuê abǎn.

Dǎm Bhu laç: Hbu adei, si leh ǒng pũrũdôk ðih lǎm tal abǎn, kgũkoh adei, mñak drei bi jai.

Anei ayǒng Dǎm Bhu, phiang ti brǒ ayǒng Y'Khing Jũ, pǎ lǎng brǒ brang kyǎng tláo, ksáo nǎm, brǒ brǎm brǎm klei, amáo laç klei, kđiêng tláo dók mtuiç nao kra êdi, kđiêng êma dók pǎ brǒ, asei mlei mtih kǒ kma, ti nei yoh ayǒng Dǎm Bhu yang drao gũn kma.

Dǎm Bhu: Kgũkoh adei ah kgũmñak drei bi jai adei, krai çuh duh kniêng êhǎng bhiêô rǣng riêô koh adei. Hbôih adei ah, todah ayǒng ruôih boh tih adei ah, huĩ êdah hǣ gru kđiêng ơ adei, todah káo ruôih ti k'iêng huĩ êdah gru kngan, ruôih tian aneh, êman lah ih kǎm êman, ơ adei kgũadei kgũ, kgũơ adei.

Anei djoañ roañ kgũyoh.

H'Bia Yáo: Hbôih ayǒng woi, káo dê amáo krai ðai ôh klei djuê anǎn, ơ ayǒng woi, mñak amáo bhiǎn jai káo dê, krai amáo bhiǎn ðuh, amáo duh kniêng êhǎng.

Dǎm Bhu: Ó adei, khǎ hnuôr plei çǎt khǎ knǒng mmao, ana hdáo blah knǒng djuh, duh klei êdam êra bhiêô rǣng riêô.

H'Bia Yáo: Nǣ káo dê, hnuôr plei amáo çǎt mmao êdi, ana hdáo amáo bhiǎn blah djuh, káo mniê amáo bhiǎn duh kniêng êhǎng êdi, ơ ayǒng woi.

Dǎm Bhu: Ó adei! Káo êkei wĩt leh mlũn, trũn mtah sa blah kniêng êhǎng ba çǒng amáo máo, ðiǎ ǒng awak ðũt lõ puri hǣ kơ êkei Mnông, anak dlông lõ puri hǣ kơ êkei Jrai, ðiǎ ǒng puri hǣ ayǒng, adei ah, wĩt hǣ kơ kraĩ, êlai hǣ kơ tluôn wĩt hǣ kơ ðuôn sang, ðiǎ anei, si lǣ ǒng ơ adei? ǒng kdũkdũn, mñak ǒng iêo wĩt jai, krai çuh wĩt duh kniêng êhǎng, ǒng laç bhiêô rǣng riêo, ơ adei,

ông lăc kniêng klit ông dum leh ti mbah bǎng, êhǎng klit ông dum leh ti bǎng bǎh, biǎ anei nê êdam mã bǒng ơ adei woi.

H'Bia Yâo: Hbôih, nê anei kâo çoh êman đơ ưn, ngǎ ông mào deh, ơ ayǒng woi, kâo çoh leh hlũn đơ kra, ya ông mào deh, dah leh mào leh mniê truôl lǎ êguh, djuh dhan kyâo ktũmlan, kâo lǎ sa anôk.

Dǎm Bhu: Hbôih adei ah, kâo dê kâo wít leh mlũn lah adei ah, trũn leh mtah, sa mbah kniêng êhǎng ba bǒng amào mào, ơ adei oi. Biǎ ông lah awak đút lǎ puri kơ êkei Mnông, biǎ mñak ông amào jai, krai çuh, lǎ lăc amào duh kniêng êhǎng ôh adei ah.

H'Bia Yâo: Ô ayǒng oi! Kâo çoh leh añũdjǐng bi djǐng, djông bidjông, dum dlông êda, kma bǎng aseï mlei, blĩp msẽ kmlǎ, đơ anǎn yoh adei çǎng ayǒng woi, todah ông amào kâo truôl lǎ êguh yoh, djuh lǎ adhan ktũmlan kâo lǎ sa anôk.

Dǎm Bhu: Ô adei ah, ông çoh añũsi jǒng hông, ayǒng amào thào mào ôh, ông çoh hẽ kông bǎk ksoan, hlǎm ktũmlan ya leh ayǒng thào mào koh adei ah, kâo wít mlũn yoh adei, trũn mtah sa mbah kniêng êhǎng ba bǒng amào mào ôh adei ah.

H'Bia Yâo: Nao yoh ayǒng ah nao yoh!

Anei ayǒng Dǎm Bhu, êñan djẽ lua trũn yoh, anei juǎ lǎng mniê mduôn ti pha, mniê êra ti ksáo, juǎ asáo ana kuk bi k'kek, êñan jẽ lua trũn yoh ñu dê.

Dǎm Bhu: Ô adei Dǎm Klông woi, nao bẽ drei H'Bia Yâo, mñak amào bhiǎn jai, krai amào bhiǎn çuh, mniê amào bhiǎn duh kniêng êhǎng.

Nao adei Dǎm Klông ah nao, drei nao lǎng ñu ti kram dlông, nao ti krông prong, nao lǎng ñu ti anôk yang jhǒng ktang, nao lǎng Y'Dhui Y'Ngui, mnuih jhǒng knêñ, krêñ ktang, mđiǎ yang bhang amào dlurh êyui.

Dăm Bhu: Ó adei Dăm Klông, nao drei nao blah ñu hlăm sang, wang ñu hlăm buôn, djiê anak êkei ti lan hma, djiê anak êra ti klông gui êa. Y'Dhui Y'Ngui, mnuijhǒng knêñ, krêñ ktang, mđiã yang bhang amâo dluh êyui. Nao drei nao adei!

Anei đuê nao yoh đĩ lǎng aseh knô hung, đĩ lǎng aseh knô hai, m'ai kơ kdăt, m'ai kơ êran, đĩ lǎng cũ sa bǎng ñu kmlai, đĩ drai sa bǎng ñu mlung, ghung rung mtruh, lah wei, ghung rung mtol.

Đuê nao yoh, dlǎng lǎng awa Y'Dhui Y'Ngui, knăm dök kǎm guk, knăm dök kǎm khô, knăm mdrǒng dök bǒng êmô kbao. Anei truh yoh ti kǒ pin êa, ana mnang truh yoh kơ dliê buôn sang awa Y'Dhui Y'Ngui.

Dăm Bhu: Ó aduôn woi, ơ aduôn Sun, ơ aduôn Si kri, kǒ mlǒ êa braih lah ǒng jǔm djiêô êriêô, hlei leh kǒ pin êa anei ơ aduôn? Ana mnang hlei leh dliê buôn sang anei?

Aduôn Sun: Ai ǒng amâo hing deh kơ yang? Pin êa Y'Dhuê Y'Nguê lah mnuih jhǒng knêñ, ai ǒng amâo hing deh kơ yang, ǒng amâo ang deh kơ cũ, ǒng amâo hmữ deh kơ buôn tak êngao Y'Dhuê Y'Nguê mnuih jhǒng knêñ.

Dăm Bhu: Ó aduôn káo buôn taih bha, hma ơ, alũwǎl kbui lah aduôn ah, káo ǎiǎng nao huǎ blǎm hǒng ñu, mnăm thũn, ǎiǎng bǒng ũn kbao hǒng ñu .

Aduôn Sun: Hbôih ǒng amâo dui nao lah ơ cǒ, ǒng amâo dui, Y'Dhuê Y'Nguê lah mnuih jhǒng knêñ, krêñ sít, krêñ êkút pít kdũn, amâo thào đei kơ kdũn.

Dăm Bhu: Dũn aduôn dũn, ngǎ káo mnữ nao rang deh aduôn, bǎng jang rǐng, ǎing ǎeh ngǎ káo nao juǎ bǎng deh, amâo mào ôh, nê káo ǎiǎng nao huǎ blǎm, mnăm thũn, káo ǎiǎng nao bǒng ũn kbao hǒng ñu lah aduôn ah.

Aduôn Sun: Ó-oh, amâo dui nao cǒ ah, amâo dui nao.

Dăm Bhu: Dun aduôn ah, bãng bhã ỡng kãl dun aduôn, êlan êrô, êlan gung khô ỡng tãm kđah dun aduôn ah.

Êkei Dăm Bhu lač kơ adei ñu: Nao adei Dăm Klông ah nanao.

Anăn êkei Dăm Klông, kjač mnữ đũe nao mốt hlãm buôn mtam, đũe nao yoh ñu dẽ.

Y'Dhuê Y'Nguê lač: Hbôih nghiêk êbảo woi, hlei lãng mnữ arãng hriê rang kơ drei, bãng jang rĩng, cĩng cẽh ênei arãng hriê của hẽ bãng kơ drei.

"Mtam yoh Dăm Bhu lač": Ó awa woi kdào awa ah kdào!

Y'Dhuê Y'Nguê lač: Ang hmang kào kdào døk mã ksào mỗ drei ti sang.

Dăm Bhu: Trũn yoh awa ah!

Y'Dhuê Y'Nguê: Ya ngã kào trũn. Kào døk đĩh hõng mỗ drei adũdua lam, đãm adũtláo kũng.

Dăm Bhu: Ớng amảo trũn êdi dah awa woi, ỡng cĩãng moh kào koh gõng mrai, ktai cĩng, adring huã mnãm?

Y'Dhuê Y'Nguê : Koh yoh amuôn ah!

Anei koh hẽ klei cĩng cħar cĩãng bi tung bi ktung, trũn kãn trũawa Y'Dhuê Y'Nguê.

Dăm Bhu: Ó awa woi, cĩãng moh kào mã hlang cħuh pui, kào koui lãng ñu hruh prøk, thào ñu døk thào ñu mmang?

Y'Dhuê Y'Nguê: Luiamuôn lui, lui kào trũn êláo!

Anăn yoh, Y'Dhuê Y'Nguê h'ip h'ap trũn yoh kơ lãn.

Y'Dhuê Y'Nguê: Ya kđĩ boh sỗ kào mảo hõng ỡng ơ amuôn? Êyô hbei ya leh klei đã đũm ỡng mảo hõng kào?

Dăm Bhu: Amảo mảo ôh awa ah, ỡng bħrah kđo, cħuh pui lui hẽ amiêt, cħuh pui lui hẽ awa, lui hẽ amuôn adei mtluôn. Tuê

sapăn, yuăn pluh, mnuih êtuh êbâu juh kơ ỡng. Anei yơh kâu hriê duah ỡng.

Y'Dhuê Y'Nguê: Huỉ kâu kông tuôm pắkčan deh ơ amuôn, mdiê êtuh êbâu, huỉ awa ỡng tuôm duah djir huả.

Dăm Bhu: Amâu ôh awa ah, amâu mâu, anei êman knô kâu lông hriê bi hđah gở mla, êman ana mgăt, brah đĩng du mgăt, tloh khil hlõng jao, ao h'ô, djiê aseh knô pũng lũng kơh awa.

Y'Dhuê Y'Nguê: Lui amuôn lui, ỡng amâu hing dah kơ yang, ỡng amâu ang deh kơ cũ, ỡng amâu hmữ deh kơ buôn taç êngao, lui amuôn lui.

Dăm Bhu: Durn awa ah durn, nê kâu hriê djiêl lăng gở tiê boh êmông, kâu hriê lông lăng gở tiê boh kgâu, kâu lông hriê djiêl tiê boh asâu tĩng, asâu tan, thâu kral phỉ hõng kba, ơ awa.

Y'Dhuê Y'Nguê: Lui amuôn lui, kâu dlăng kơ ỡng đơ gaç kbao, đơ gao kgă, todah kâu juả đĩng du, dah kâu lui đĩng du.

Dăm Bhu: Durn, durn awa durn!

Y'Dhuê Y'Nguê: Hbuih amuôn woih, kâu dlăng kơ ỡng đơ kô êruê, kkuê đơ kkuê wăt, sa blữ kâu suăt êgao ti bởng knia.

Dăm Bhu: Durn awa durn, êman knô kâu hriê hđah gở mla ti nei koh awa ah.

Y'Dhuê Y'Nguê: Anei ya khil ỡng djă amuôn woi?

Dăm Bhu: Kâu djă moh, khil kđoh čao awa ah, kđao kboh bởng, khil amâu yõng ghat krũk krũk kơ yũ, krũk krũk kơ ngõ.

Y'Dhuê Y'Nguê: O amuôn woi, ỡng dlăng kâu dê, khil prong pők đơ êlah kbao, kđao prong pők đơ pők knôk, klâu cô đôk, klâu cô krõng, kâu phả ti gũmsê dang yõng, pởng ti dlông msê grăm aru, dlăng lăng mta kju kđao prih msê mnga hlang.

Dăm Bhu: Nê kâu dê lah awa ah, khil kdê wê, khil kdiêng wiêng, briêng gam, mam brei pha sah mdrõng, tloh rai kơ jăk, tloh

rai kơ yâu.

Y'Dhuê Y'Nguê: Lui amuôn lui, huỉ hlah atâu, mlâu yang huỉ kđang čeh tuk, čeh ba amỉ ỡng kơ sang.

Dăm Bhu: Ó awa woi, mnũbuôn bi tiỗ lǎng mnũdliê, ơ awa woi!

Anei awa Y'Dhuê Y'Nguê dē phiang ti khil kđao, tiỗ lǎng ayỡng Dăm Bhu yoh, sa bǎng kđut lah wei ah êgao ti bǎng ênăt, sa bǎng kđăt lah wei ah êgao ti bǎng knũng, kplũng mlũng, kplung lia lah wei ah êgao hẻ yang buit knam

Anei Y'Dhuê Y'Nguê tiỗ lǎng Dăm Bhu đống mǎng yang hruê ti êyông čiǎng bhiông lẻ tlam, tiỗ yang hruê ti êrỏc čiǎng êbhiỏc lẻ tlam.

Y'Dhuê Y'Nguê: Ó nghiêk êbâu ktráo klĩng, ơ đĩng buẩ kơ anei kơ adih woi, ih hwiê brei mớh giết êa.

Anǎn hwiê giết êa mbha ayỡng Dăm Bhu mả mǎm

Y'Dhuê Y'Nguê: Hwiê brei đĩng điỏ kê.

Anei bhir hẻ đĩng điỏ kê, mbha ayỡng Dăm Bhu mả bǎng.

Y'Dhuê Y'Nguê: Hbỏih, hwiê brei kniêng êhǎng kơ kào

Hwiê kniêng êhǎng ăt mbha ayỡng Dăm Bhu mớh. Hbỏih kđut amáo lỏ êmăt ôh awa Y'Dhuê Y'Nguê, kđăt amáo lỏ hmao, juẩ eh êmô kbao ti nei yoh mdrǎng bủh kru knu.

Y'Dhuê Y'Nguê: Ó amuôn woi, ơ amuôn mnũdliê bẻ tiỗ lǎng mnũbuôn, ơ amuôn woi.

Anei ayỡng Dăm Bhu bhiang ti khil kđao, kđuh lǎng kơ đur lah wei ah, msẻ angĩn đrũng, kđuh lǎng kơ đhũng msẻ angĩ êbủ, pũlǎng êyông êda dung đung kơ lǎn, kđuh lǎng kơ đur joh dhan tũng, kđuh lǎng kơ đhũng klah dhan blang, hlang tláo đang kbrủ, suẩ kiẩ êmô kbao dlǎng Y'Dhuê Y'Nguê jhot jhot mǎng yủ.

Dăm Bhu: Mǎng leh ỡng wỉt mǎng yủ awa woi?

Y'Dhuê Y'Nguê: Kâo wít của đlăng war êman, ơ amuôn ah, huỉ hêh amâo jăk cút knĩng.

Dăm Bhu: Lui mluk lỏ mtô koh awa woi, mluk lỏ mtô, đưn nei kơ anăp.

Anei Dăm Bhu daiphă ngỗ, jhotY'Dhuê Y'Nguê mống ngỗ.

Dăm Bhu: Mống ổng wít anăn ơ awa woi?

Y'Dhuê Y'Nguê: Kâo wít của lăng war kbao amuôn ah, huỉ hêh amâo jăk pống kna.

Dăm Bhu: Mluk lỏ mtô gở nei kơ anăp, mluk lỏ mtô ơ awa woi!

Anei ãu dê, tláo bắng kđut phắp ti boh tih.

Dăm Bhu: Ya djỗ boh tih ơ awa woi?

Y'Dhuê Y'Nguê: Êrah abăn jih mỗ drei ti sang!

Anei lỏ kđăt đống, bắp ti pha.

Dăm Bhu: Ya djỗ ti pha?

Y'Dhuê Y'Nguê: Êrah abăn grua mỗ drei ti sang!

Anei Dăm Bhu êran lỏ kđăt đống, bắp ti tian.

Dăm Bhu: Dlăng awa đlăng, ya djỗ ti tian?

Kpỗ êwa, mrai trũn, prỗc ũn mnũtruh leh thũn ãu kbiă.

Anei phắp ti păl, Y'Dhuê Y'Nguê êbuh yoh, lă lal cók hia.

Dăm Bhu: Ở hêh woi mã mnhat phat êgei, mã hjei cáo bắng knga, amỉ ama ãu wor bít mtô.

Amỉ ama Y'Dhuê Y'Nguê: Hbôih mtô leh moh, mtô aguah ram, mtô tlam rai, tiê boh rai msẻ si yũl mmông.

Dăm Bhu: Ở nghiêk êbáo woi, mgăt êmô pruh ba bẻ êmô, mgăt kbao pruh ba bẻ kbao, mgăt êman djă ba êman.

Anei bhũktống, bống klap, ãap ãap hril, êkei mniê đũe nao hống ayống Dăm Bhu wít ti kraỉ, glăi ti buôn sang.

Dăm Bhu: Ở Aduôn Sun, ơ aduôn ổng nao hluê moh

mdeh aduôn?

Aduôn Sun: Ya hmei amâo nao mtao leh djiê!

Anei đuê nao yoh ñu dê, đuê nao hõng atõng Dãm Bhu yoh ñu dê, cǎng bhũklõng bhõng klap, cǎng ñap ñap msě muôr hdãm. Dłãng lãng mnă cõk hia bõ klõng êlan. Đuê nao lãng ayõng Dãm Bhu, mnuih tring bõ hlang, trang bõ kbuãn, mnuih bõ lãn ala, đuê nao lãng hõng ayõng Dãm Bhu. Anei đuê nao, dłãng lãng ayõng Dãm Bhu, tlam ayũlãng kipah lah wei, aguah ayũlãng ki mla. Anei ayõng Dãm Bhu phiang ti aseh knô đuê nao lãng êláo yoh, dłãng lãng amĩ ñu dôk cõk nao ti adring gah, hia adring ôk, hia nao wõk wõk hruê amâo tu ti tlam.

Buh yoh êkei Dãm Bhu.

Amĩ Dãm Bhu: Awei lah õng ơ kei, ơ kin, ơ nin, ơ nô kâo ah, kâo huĩ luč hlãm dliê lah õng, kâo huĩ lia hlãm êa, kâo huĩ mbha hẽ angĩn hjan lah õng ơ kei, ơ dam. Dłãng hmei gõ kpur kđang dam ah, sang tlãp, asãp mlãp ênguôt kơ õng. Kâo mĩn dah, kơ õng aseh knô, kâo dôk pãng lãng gõ war mla koh õng dam woi, aseh ana msei, wei lah anak kâo mĩn dôk nao bãng adũangĩn.

Anei wei lah õng ơ kei, ơ kin, õng thào blah hẽ kông aũõr kei, ơ kin, ơ nin, ơ nô, jãk kâo thie aseh yoh ơ dam ah õng, kđeh ghang, yang adiê kâo iêô yoh. Anei êmô kjuh kâo çuh lãng sa hruê, kbao kjuh kâo çuh lãng sa hruê, duh lãng klei thũn bhang. Anei çuh lãng kbao, tol rai kãt m'ô, çuh lãng êmô tol rai kãt alê, çuh lãng bê adiê tol jũ, tol m'uê adiê.

Ayõng Dãm Bhu huã lãng blãm mnãm thũn, bõng lãng ùn kbao hruê amâo tu ti tlam, tõng lãng cĩng mdrãm, cãm lãng hgor mdua, knua lãng hgor mtláo, dôk iêô nao yang atáo atiêt hruê amâo hô ti tlam, dłãng lãng cĩng Kur amâo kleh djõ ti êyõng, jõng amâo lõ tah ti biu, liu kõ êmô kbao cǎng rũrũlah wei msě kra

kdào.

Dlǎng lǎng ayǒng Dǎm Bhu, ċing amáo mdei knoh lah wei, proh tria anak hia pǔdai mrǒng, kdǎh gǒ mdrǒng huǎ blǎm, knǎm dōk kǎm gǔk, knǎm dōk kǎm khô, knǎm dōk bǒng êmô kbao, ayǒng Dam Bhu dé wei. Ćing hlǎk hlor, hgor ktang, yang hlǎk brei ayǒng Dǎm Bhu.

KDRĚČ V

Dăm Bhu lõ plăk mla bǎng êgei êman, msan akǒ êmeh, plah mǒ sah đrǒng ti pha

Anei huǎ leh ti knǎm, mnǎm leh tloh hruê, klei thǔn bhang leh tuč lah ayǒng Dăm Bhu. Anei dǒk lǎng sa hruê, mdei lǎng sa thǔn, dǒk lǎng sa hruê, mdei lǎng sa mlan. Lǒ sa aguah, sa tlam ayǒng Dăm Bhu iêo Dăm Klông.

Dăm Bhu: Ó adei Dăm Klông! Mǎ lǎng sa boh čeh tuk kdruǎ, drei nao lǎng kơ buôn aduôn hwing, drei nao lǎng kơ buôn aduôn hwang dǒk ngǎ sang ti hang êa ksǐ nao adei nao.

Anei ayǒng Dăm Bhu phiang ti čeh tuk kdruǎ, mǎ lǎng aseh knô hung hai, m'ai kơ kdǎt, m'ai kơ êran, đĩ lǎng cũ sa bǎng ñu kmlai, đĩ drai sa bǎng ñu hung, ghung rung mtruh lah, ghung rung mtol, đũe nao lǎng buôn aduôn Hwing, đũe nao lǎng buôn aduôn Hwang, dǒk ngǎ nao sang ti hang êa ksǐ yoh anei truh yoh

Aduôn Hwing Hwang lač: Ya ǒng čiǎng kơ kǎo lah ơ cǒ woi?

Dăm Bhu: Hboih aduôn woi, kǎo čiǎng moh añũǒng, đjǐng bi đjǐng anei, añũǒng bi añũǒng đum ti dlông êda, kma asej mlei blíp msě kmlǎ, dǒ anei yoh kǎo čiǎng ơ aduôn. Kǎo brei sa boh čeh tuk kdruǎ kơ ǒng ơ aduôn woi.

Aduôn Hwing Hwang tũr yoh mlih añũhǒng Dăm Bhu. Anei phiang mǎ yoh ayǒng Dăm Bhu jao sa boh čeh tuk kdruǎ .Ayǒng Dăm Bhu wít lǎng kơ kraǐ yoh, lǎi ti tluôn, wít lǎng kơ buôn sang. Anei lõ dǒk sa hruê, mdei lǎng sa thǔn, dǒk sa hruê mdei lǎng sa mlan, anei yoh ayǒng Dăm Bhu dê, dǒk amáo đuri lõ h'ít ôh, pít amáo đuri mđao, nao buǎ puk hma knga ktrǒ Sun kơ amai H'Bia Yáo .

Ayǒng Dăm Bhu lui lǎng kpín hđǎp lah wei ah, prǎp lǎng

kpin mráo, lui buê kyáo cút lǎng buê mla, bar kpin brung, knhal ñu tláo ktai, h'ô lǎng ao drai, knhal tláo kkut, h'ô lǎng ao boh nut kiêr, aseï mlei mráo dur diêr kbăt êdi hêh êdam mráo.

Êkei Dǎm Bhu, phiang ti aseh knô hung, phiang ti aseh knô hai, m'ai kơ kdăt, m'ai kơ êran, đĩ cữ sa bǎng ñu kmlaï drai, sa bǎng ñu hung, ghung rung mtruh lah, ghung rung mtol, đũe nao yoh, nao êlan đĩêô sa yor kǎ, nao lǎng êlan hnuã sa yor kju, dlǎng lǎng kru aseh êman bhĩ rĩ msẽ mniê tlê kpũng.

Anei đũe nao yoh, pluh buôn gǎn, sa pǎn buôn êgao, nao lǎng buôn H'Bia Yáo. Anei tol mmăt, măt gũkrum amai H'Bia Yáo yoh ayõng Dǎm Bhu.

Dǎm Bhu: Hbôih adei Dǎm Klông woi, anei õng dlǎng aseh ti krum hõ ơ adei! Káo êñan lǎo nao lua, ksua jũt, káo êkei knup đĩ mã lǎng ñu hnuê dhan tai, káo nao lǎng kơ amai H'Bia Yáo mõng trũh kơ wǎl.

Dǎm Bhu: Hbôih adei! õng lǎo pok moh bǎng jang mniêng ơ adei! õng lǎo siêng moh bǎng jang mseï, õng brei moh lam õng lǎo măt lah woi, adũkma káo lǎo hriê hơoa anôk õng kơ adei.

H'Bia Yáo: Hbuih ơ Y'Blĩm mgăt êmô deh anei, thảo Y'Blô mgăt aseh, thảo hêh lǎm lǎn ala, ih cĩǎng moh ung káo koh msuăt hẽ wei?

Dǎm Bhu: Lui adei lui, õng amáo hing deh, ayõng Dǎm Bhu, ãn hlǎk bǎo lah adei, asáo luã mnuih hlǎk huã mnǎm, ãn hlǎk bǎo, asáo kdăt, mnuih hlǎk hiu kơ hăt êhǎng.

H'Bia Yáo: Õng deh ayõng Dǎm Bhu!

Anei lam brei măt yoh, adũkma lǎo hơoa hẽ anôk ayõng Y'Khing Jũ yoh. Dók yoh hlǎm adũdua trang, hlǎm mnang trĩng, hlǎm adũchiǎm mĩng kma, hlei pô lǎo jhõng muĩ kma.

Dǎm Bhu: Hbôihadei ah! Káo lǎo hriê mjũmoh, añũmjǎm,

ngăn đah pők kâu lữ hriê ba kơ ỡng moh.

H'Bia Yâu: Hbu ỡng Dăm Bhu hoi! Kâu amâu krai amai ôh klei djuê anăn, kâu mñak amâu bhiăn mjai, kâu krai amâu bhiăn çuh, kâu amâu bhiăn duh kniêng êhăng ôh. Lui ayỡng lui, kâu hnuôr plei amâu bhiăn căt mmao ôh, ana hdao kâu amâu bhiăn blah djuh, kâu mniê amâu bhiăn duh kniêng êhăng.

Dăm Bhu: O adei khã hnuôr plei ỡngcăt brei knống mmao moh, ana hdao ỡng blah brei djuh, duh klei êdam êra bhiêô rêng riêô. Çuh brei krai kueh mào sa bãng tak, o adei nẽ ỡng çuh brei krai mñak sa bãng mia, çuh brei krai tãk lu tãk la êgei, khã bi jũlim êgei koh adei.

H'Bia Yâu: Hbôih ayỡng, kâu çoh lãng aũdjĩng bi djĩng, djông bi djông ngã ỡng mào dah ayỡng, dah kâu truôl lẽ êguh, djuh dhan kâu mtũmlan, kâu lẽ lãng sa anôk.

Dăm Bhu: Hbu adei ah, ỡng çoh hẽ aũsi jống hông, kông bãk ksuan, çoh hẽ yang mtũmlan, ya leh ayỡng thào mào adei ah.

Anei ayỡng Dăm Bhu, phiang ti kdô, dai yoh kơ amai H'Bia Yâu .

Dăm Bhu: Nẽ anei: Anei deh dõ ỡng cĩăng adei woi?

H'Bia Yâu : ỡ ayỡng ỡ!

Anei yoh H'Bia Yâu, khiêk riêk đah khuk lah wei ah, msẽ amrak wao, mđah tlaô msẽ ktuk alống, mã lãng dõ ayỡng brei, cĩăng djhuanã ruañ.

Kngan đieo leh mã yoh H'Bia Yâu, kngan hnuã leh pãn, dõ kngan ayỡng leh đurn pioh.

H'Bia Yâu: Nao yoh ayỡng ah, nao kâu truôl lẽ êguh yoh ayỡng ah, djuh dhan kâu lẽ sa anôk yoh. Nao yoh ayỡng nao, đĩh kũp hlãm çuê hlàng, nao yoh ayỡng nao, đĩh đàng hlãm çuê hđrah, lah boh tih pha mnống, jĩng msẽ hlô mnống.

Nao yoh ayǝng nao, ti ktǝng prong gha, nao yoh ti êa klah, nao yoh ti hdrah yǝbuôn ayǝng woi.

Dǎm Bhu: Lui adei lui ayǝng amâo čǝng nao ôh ti ktǝng prong gha, ayǝng amâo čǝng nao ôh ti êa klah, ti hdrah yǝbuôn, duôr tur arur êdah lu đei kơ êdah.

Ně blǝt dah lam ayǝng hriê nǝ, adũkma kâo hriê hooa leh anôk ǝng adei ah, dôk leh adũdua trang mnang dua trǝng, adũčhiâm mlǝng kma, hlei pô lǝ jhǝng mǝt kma. Ya leh adei lǝ ar hiu kơ taih kơh adei ah tơ mǝnak ǝng čǝng jai.

H'Bia Yâo: Lui ǝng lui, ung kâo huǎ lah ayǝng woi, nǝ ka tǝ knâm, ung kâo mnâm ka tloh hruê, klei thǝn bhang ka tuč ruê.

Lui ayǝng lui, huǎ atâo kjang kơh ayǝng ah, huǎ atâo kyang kơh drei, jǎk hruê kâo bi nǝm hei ayǝng ah mlam êma, jǎk hruê dua tlâo kâo bi kčah hei ayǝng woi, ơ ayǝng woi nao ti mnǝt prong gha yoh ayǝng ah, nao ti hra prong dhan, anôk mlan blê tlâo tlam.

Dǎm Bhu: Ô adei ơi, todah hruê ǝng bi nǝm nao adei nao, kâo huǎ mơh adei ah mlan klǝn, huǎ thǝn êgao.

Tơ dah hruê ǝng mlan klǝn thǝn êgao, aseh hao kơ kâo.

H'Bia Yâo: Ô ayǝng ơi, ai kâo aseh duah hao, kngan đieo leh kâo mã lah ayǝng ah, kngan hnuǎ leh kâu pǎn, đǝ ngǎn ayǝng leh kâo dun.

Nao yoh ayǝng ah nao, wǝt mlǝn yoh ayǝng, trǝn mtah sa blah kniêng êhǝng ba bǝng amâo mâo, nao ayǝng nao.

Anei ayǝng Dǎm Bhu, êñan jě lua trǝn yoh, juǎ lǎng mniê mduôn ti pha, juǎ lǎng mniê êra ti ksâo, juǎ lǎng asâo ana kuk bi kơk yoh, êñan jě lua trǝn

Dǎm Bhu: Ô adei Dǎm Klông! Nao bẻ drei adei Dǎm Klông woi, H'Bia Yâo ktruoł amâo thâo lǝ lẻ êguh ôh, đjuh adhan, ktũmlan amâo thâo lǝ lẻ sa anôk ôh adei ah, nao bẻ drei wǝt lǎng

kơ êkraï, laï kruôn, wít lǎng kơ Ƅuôn sang, nao adei ah nao.

Anei phiang ti aseh knô yoh ñu dê, aseh knô hui aseh knô hai, m'ai kơ kdăt m'ai kơ êran đĩ lǎng cữ sa Ƅǎng ñu kmlai, đĩ lǎng drai sa Ƅǎng ñu hung, ghung rung mtruh, ghung rung mtol yoh. Anei Dǎm Bhu wít kơ kraï laï kơ kruôn, wít lǎng kơ Ƅuôn sang yoh.

Dôk lǎng sa hruê ayông Dǎm Bhu, mdei lǎng sa thũn yoh, dôk lǎng sa hruê mdei lǎng sa mlan, dôk lǎng sa tlam aguah yoh. Anei mlan Ƅlẽ tláo tlam leh truh yoh ayông Dǎm Bhu dê, dôk amáo duri lỏ dôk, dồng amáo duri lỏ dồng, cữh pui pống mlam Ƅiǎng đũe nao mlam, tiê boh hđah da Ƅiǎng rǎp rǎp lah wei msẽ muôr ktuh.

Anei yoh ñu dê phiang ti aseh knô hung yoh, phiang ti aseh knô hai, m'ai kơ kdăt, m'ai kơ êran yoh, sa Ƅǎng kdăt truh tláo drai, sa Ƅǎng mlai truh kjuh cữ, ghung rung mtruh grung rung mtol. Đũe nao yoh êlan đieo sa yor kgã, nao êlan hnuả ya yor kju, dlǎng kru aseh êman Ƅĩ rĩ lah wei msẽ mniê tlê kpúng, pluh Ƅuôn gǎn, sa pǎn Ƅuôn êgao đũe nao lǎng Ƅuôn H'Bia Yáo .

Anei truh yoh ti mnữt prong gha, truh yoh ti hra prong tor. Mlan Ƅlẽ tláo tlam truh yoh, Ƅang êyǎng yoh H'Bia Yáo, Ƅang êyǎng.

Dǎm Bhu: Si ổng hruê Ƅi năm, mlan êma hruê dua tláo leh ổng Ƅi kchah, Ƅiǎ ổng ơ adei mlan klũn yoh anei. Ở ktráo trỉng woi, ổng nao lač brei moh kơ H'Bia Yáo, dlǎng ayông Dǎm Bhu dôk guôn leh ti kỏ pin êa.

Anei ktráo đũe nao yoh, kuh-ku êkuh, kuh-ku êbǎm, ktráo gam ti gống mrai, ktai ôk anôk anei hẽ ổng H'Bia Yáo, dlǎng lǎng ayông Dǎm Bhu dôk guôn nao ti mnữt prong gha, ayông Dǎm Bhu dôk guôn ti hra prong dhan

H'Bia Yáo: Hbu amĩ woih, ya lẽ Ƅim mñê snei? Tháo ung

kâu tiê amâo jăk reh hei wei.

Anei đik đik đũe nao phă gah yoh.

H'Bia Yâo laê: Ó ngiêk êbâu, ktrâu klĩng dũm dih kơ nei, mdei bẻ ẽng, mdei hẻ ẽng.

Y'Khing Jũ: Hbu ỡng adei, yă ỡng brei mdei hẻ ẽng ơ a dei? Ya ngă ỡng kũuăk lal lal, k'al lơ liă hlăm adũuh ỡng mdông ỡng koh adei!

H'Bia Yâo: Hbu ayỡng thâu drei huỉ tiê amâo jăk reh hei wei, kđeh ghang huỉ yang adie amâo djăp iêo hei wei, nao lăng ayỡng, nao hmũ lăng ẽim mnhê kơ drei sonei ơ ayỡng oi, nao ayỡng nao.

Anei ayỡng Y'Khing Jũ nao hlăm adũ, nũhlăm lam yoh. Anei ăt ktrâu dỏk kuh ku êbăm moh, guah găm gỡng mrai, ktai ôk anỏk anei hẻ ỡng H'Bia Yâo.

Ktrâu laê: Dlăng lăng ayỡng Dăm Bhu dỏk guôn ti mnũt prong gha.

Y'Khing Jũ: Lui adei lui, đăm duah tũhla, ba asăp, mĩng gỡ mnhê mang kơh adei oih, mlang gỡ mnhê soh ngă gỡ mnhê mâu boh klei deh adei ah, mĩng mnhê klah brei kang, bi mlang mnhê klah brei siap, mnhê ẵp ẵp klei amâu mâu klei ôh adei, đăm duah tũhla ôh adei ah, đăm duah tũhla. Drei atiê dỏk reh adei ah, kđeh ghang yang adie drei dỏk iêo ơ adei woi. Knăm drei dỏk kăm guk, knăm drei dỏk kăm khô, knăm drei dỏk bỡng êmô kbao, lui adei lui đăm duah tũhla ôh adei woi.

Anei ayỡng Y'Khing Jũ ăt lơ wĩt huă mnăm thũn, ũn kbao lơ dỏk bỡng sonăn ơh ayỡng Y'Khing Jũ

Anăn yoh ayỡng Dăm Bhu, ẵng êyẵng yoh, ayỡng Dăm Bhu hruê năp, mlan êma, hruê dua tlâu leh bi kẵh. Biă H'Bia Yâo mlan klũn, thũn êgao. Anăn yoh nũ mnh: Ai H'Bia Yâo, aseh nũ

hao kơ káo hei anei. Anei yoh ayông Dãm Bhu phiang ti hmôk kñt. Nũ lač: "Tơ ổng ơ H'Bia Yáo woi, djở brei drao pũng, drao pač rač aseı mlei bi ổng hriê mnei brei kơ êa".

Anei H'Bia Yáo dök amáo kỗ h'ít ôh, pít amáo duri lỏ mđao, msẻ kpũng al êdi, anhal duič, êrũm djuič aseı mlei êdi amai H'Bia Yáo.

H'Bia Yáo: H'bôih hôih si lei káo anei msẻ pũng al êdi, msẻ hnal duič, msẻ êrũm duič aseı mlei lah káo, ổng brei mơh káo nao mnei kơ êa ơ amỉ.

Amỉ H'Bia Yáo: Lui bủ lui, êa kbũng mnei gở êa kbũng

H'Bia Yáo: Ở amỉ êa dhũng lah káo čiăng mnei lah amỉ woi!

Amỉ H'Bia Yáo: Nẻ mnei gở êa kbiê.

H'Bia Yáo: Êa dliê lah káo čiăng mnei

Amỉ lač: Lui bủ lui, êa kbũng drei rao kiê leh drei máo ơ bủ, êa kbiê rao kngan mtil hwan pač bỗ mta leh drei máo ơ bủ.

H'Bia Yáo: Hbaih amỉ woi brei káo nao mnei êa dliê

Amỉ lač: Amáo duri bũamáo duri, ung ổng huả ka tỉ knãm ơ bủ, ung ổng mnãm ka tloh hruê, klei thũn bhang ka tuič, ka ruẻ, lui bủlui.

Gut kãn gut lei H'Bia Yáo, đũẻ nao lãng phả gah yoh. Nũ lač: "O nghiêk êbáo, mdei hẻ bẻ cing. Anei mdei hẻ êwa cing.

Y'Khing Jũ: Hbu, ya ngả ổng mdei, kčăk lal lal koh adei, ya leh ổng k'al liả liả knhiả buôn sang čiăng uh ông mdông.

H'Bia Yáo: H'buìh ayông oi káo čiăng nao mnei koh ayông woi, ổng brei mơh káo nao mnei ơ ayông.

Y'Khing Jũ: Lui adei lui, drei huả ka tỉ knãm koh adei, drei mnãm ka tloh hruê, klei thũn bhang ka tuič ruẻ koh adei, huỉ atáo yang hei adei, lui adei lui.

H'Bia Yáo: Hbaih ổng brei mơh ayông woi, nghiêk êbáo

leh drei mào, ktrào klĩng đĩng buả leh drei mào.

Y'Khing Jũ: Ở ngiêk êbào, ktrào klĩng đĩng buả dũm anei, di ih nao atăt brei moh H'Bia Yào nao mnei kơ êa

Anei H'Bia Yào dê lui m'ienđ hđăp yoh, prăp lăng m'ienđ mrào, lui buê kyào cữt lăng buê mla, bar m'ienđ jih mnga ênăm.

Bar lăng m'ienđ triăm msẽ mnga êjung đung bi kplũk, đung bi kplăk, ti dlăng ti jăk, ti dlăng ti siam mniê.

H'Bia Yào: Ở amĩ woih si kào mboh bũk?

Amĩ: Ở bũwoi, ổng mboh gở aňĩng bi aňĩng, aňĩng bi aňĩng, ktrũa cĩng mống êdah bũk prăh mra, bũk hoa kdul.

H'Bia Yào: Bi kào êbat, si kào êbat?

Amĩ H'Bia Yào: Ởng êbat gở dă bi dă, êbat gở dang bi dang, êbăt hlăm sang ênai, đăm mào ênai ơ bũbĩn, ổng êbat hlăm êlan kdjot cĩang bi kdjot, djõng cĩang bi kdjõng juă lăng mta dhõng kgă êka khan amào thào đei kơ êka.

H'Bia Yào: Ở ngiêk êbào, ktrào klĩng đĩng kur dũm nei kơ dih, nao bẽ drei.

Anei H'Bia Yào đũẽ nao yoh êtuh êlào, sa êbào êdei, sa drei H'Bia Yào ti krah đhĩn đhuăn đũẽ nao yoh.

H'Bia Yào dê nao mnei, anei truh yoh kơ pin êa, ana mnang H'Bia Yào .

H'Bia Yào: Ở ngiêk êbào woi, di ih nao tuả bẽ êbua, ơ ngiêk êbào, ktrào klĩng, đĩng buả dũnei kơ adih woi, nao tuả bẽ êbua, đua mdõk, nao wok bẽ kthih ktõn hlăm hang êa. Lui kào dõk mnei.

Di gở cõbri cõbria, pô pẽ êbua, pô pẽ mdõk, pô khăt kthih ktõng yoh. Anei dõk mã hjăn păn H'Bia Yào dõk mnei nao yoh. Bi Dăm Bhu kmõk cĩang kmõk, kmun cĩang nao yoh. Anei phiang kơ lữ bhĩr H'Bia Yào hõng laç: "Thuĩ ổng H'Bia Yào woi, djõ brei

pha hnuă djở mỗ kâo, djở pha đieo dah mỗ arăng". Anei phấp ti bha hnuă H'Bia Yâo.

H'Bia Yâo: Hbuih hlei leh pô, hlei leh piăn liăn amỉ, ai bhir hẻ kâo nei, ai amâo thâu, anak mlô, cô mdrông, ayông adei knhăk. Thâu Y'Blim mgăt êmô hei wei, Y'Blô mgăt aseh, hđeh dôk hlăm kô pin êa, hlei leh pô ñu anei, hlei pô ñu dôk hẻ riêng ktăm? Hlei leh êkei hruê dôk riêng ktăm? Đăm hẻ riêng mnữ, ổng hmữ êwa cing đchar ung kâo huă blăm, êkei blao blôk êdi lah ñu anei dôk kơ buôn kiă tluôn mniê, hiu hlăm dliê tloh rai kơ blao êdi êkei hruê arăng anei, ai leh dôk hẻ riêng ktăm đăm hẻ riêng mnữ, hmữ êwa cing đchar ung kâo huă blăm.

Anei ayông Dăm Bhu phiang ti kğă jah êhăng, bhir H'Bia Yâo hống lađ: "Thuỉ djở ksâu hnuă dah mỗ kâo, dah djở ksâu đieo mỗ arăng". Anei bhấp ti ksâu hnuă khiêk riêk đah tlaoyoh H'Bia Yâo. Anei ayông Dăm Bhu êran nao đoh ti kiê kngan si dhul kouă yoh, đuiẻ nao yoh ti mnữt prong gha, nao yoh ti hra prong dhan, anôk mlan bẻ tlaoyoh tlam.

Dăm Bhu lađ: Hbu adei ai amỉ ổng blua kơ kâo, ai ama bluă ổng duah suă hẻ bun mdrông, ai amỉ ổng blua ơ adei, blút ổng hruê bi năm hống kâo yoh.

H'Bia Yâo: Lui ayông lui đăm duah tũhla ôh ayông ah, đăm duah tũhla, kâo huỉ moh Y'Blim mgăt êmô, Y'Blô mgăt aseh, hđeh dôk hlăm pin êa, anei amỉ kâo blua yoh ayông ah, lui ayông đăm duah tũhla ba asăp ôh.

Nao yoh ayông nao, kâo ktruôl lẻ êguh yoh, nao tu mnữt prong gha, hra prong dhan, anôk mlan bẻ tlaoyoh tlam, nao yoh ayông ah nao.

Anei nao yoh ayông Dăm Bhu, H'Bia Yâo, nao yoh mñak jai krai củh duh klei kniêng êhăng hống ayông Dăm Bhu.

Anei nghiêk êbâo, h̄bu drei nei, ti l̄ H'Bia Yâo? Luiç h̄ hl̄m dliê yoh anei, liê êa mbha h̄ anḡn hjan yoh anei, mang yoh drei Y'Khing Jũ koh drei msuât, hmât pliê, mdjiê ms̄ ãn asâo. Nao b̄ drei nghiêk êbâo, ktrâo kl̄ng đ̄ng buâl dũm nei. Anei nghiêk êbâo, ktrâo kl̄ng đ̄ng buâl dũm nei w̄t l̄ng yoh. Di ãu çok bidria, hia biriêo, iêo hun Ayõng Y'Khing Jũ.

Y'Khing Jũ: O h̄deh woi mdei l̄ng ç̄ng b̄ h̄deh woih. O nghiêk êbâo, ktrâo kl̄ng, đ̄ng buâl dũm nei kơ adih woi! Si nḡ diih çok bi kdria hia bi kdrok, hia h̄ok deh hia jhat deh wei?

Đ̄ng buâl: Hbuih ayõng Y'Khing Jũ wei ih koh hmei msuât, ih hmât hmei pliê, ih mdjiê hmei ms̄ ãn asâo, hmei nao moh, H'Bia Yâo luiç leh hl̄m dliê, liê leh hl̄m êa, mbha leh anḡn hjan.

Y'Khing Jũ: Lui nghiêk êbâo ah! Ya đhõng kâo duah ayur, kđao ayur, ai kâo duah kuj h̄ aseï mlei, lui nghiêk êbâo ah lui.

Todah luiç hl̄m bh̄it drei đ̄ru kriê, luiç hl̄m çuê drei đ̄ru bi duah, luiç hl̄m suah trang drei đ̄ru bi tã drei đ̄ru bi lin. O nghiêk êbâo, ktrâo kl̄ng , nao b̄ drei nao duah amai H'Bia Yâo .

Anei bhũktõng, b̄hõng klap, ap êkei mniê, bi đ̄uẽ nao duah l̄ng amai H'Bia Yâo. Anei kma yoh ti akõ pin êa.

Y'Khing Jũ: O adei woi, o adei H'Bia Yâo woi, w̄t tũk êsei kơ ayõng koh adei woi, drei hūi atiê amâo jãk reh h̄ wei o adei, êmô kujh drei lõ b̄ng sa hruê kơ adei woi, kbao kujh drei lõ çuh ḡ sa hruê koh adei, khã bi õng lõ w̄t tũk êsei kơ ayõng koh adei.

H'Bia Yâo: Oih, anei lah kâo ayõng oi!
Ayõng Y'Khing Jũ ḡõ nao çuê anei b̄lia çuê adih yoh, nao hdrah anei b̄lia hdrah adih yoh. Anei yoh ayõng Y'Khing Jũ tiõ nao tiõ nao ti tluôn amai H'Bia Yâo. Anwei sa boh çũ lah wei êdah đl̄ng mã knõng ti tluôn lah knõng ti kngan.

Y'Khing Jũ: Hbõih nghiêk êbâo ah drei ah drei nei, o ktrâo

kling đing bual dũm nei kơ adih ah wei. Nao bẻ drei, êmông leh lua lah amai H'Bia Yáo, êmông leh hoa, mja đoh leh lẻ hlãm troh dlông, mbha leh kbông sah mdrông. Nao bẻ drei wít lãng kơ kraĩ.

Anei ayông Y'Khing Jũ wít kơ kraĩ, laĩ lãng kơ kruôn, wít lãng kơ buôn sang yoh.

Y'Khing Jũ: H'Buih amĩ H'Bia Yáo ah, H'Bia Yáo luiç leh hlãm dliê yoh liê êa mbha angĩn hjan leh yoh.

Amĩ H'Bia Yáo: Hbôih iêo lãng awa ñu Awa Ama HBin, braih thảo êwiê, giê êpa, ana alê m'ô thảo êmuh yoh. Dah buê kyáo, dah mjáo m'ô, buê kyáo dah mjáo đrao.

Iêo yoh Awa Ama HBin dlãng mnuih ngữ bingữ, ngãm bingãm si klap si muô. Awa Ama HBin braih lông êwiê, giê êpa, ana alê m'ô lông êmuh lãng.

Awa Mbin: Si ngã H'Bia Yáo, luiç hẻ hlãm dliê hẻ? Liê êa mbha hẻ angĩn hjan? Huĩ tiê amáo jăk reh, huĩ kđeh amáo jăk ghang, huĩ yang adieh amáo djăp iêo, anăn hẻ H'Bia Yáo luiç hẻ hlãm dliê?

Dlông bẻ ổng giê, giê dlông kăn dlông, ổng đút bẻ giê ah, giê đút kăn đút lah wei ah man đurn kút ku dua bẻn kđiêng.

Awa Mbin: Hbu, Y'Khing Jũ ah, si leh káo anei, êpa yang hruê ti êyông ciăng êbhiông lẻ tlam leh yoh, êpa yang hruê ti êrôc ciăng êbhiôc lẻ tlam, giê amáo thảo lỏ laç ôh, ayông Y'Khing Jũ woi.

Y'Khing Jũ: Hbuih, lui bẻ ñu dũm anăn.

Ñu hñng ênguôt, kdjut ai tiê lu thũn mlan.

KDRĚČ VI

Y'Khing Jühngah mčue nuê hong H'Bia Guê, ñu mĩn H'Bia Yáo luč leh hlăm diê, hliê leh hlăm êa anăn ngã kdah kơ mố

Anei dôk bẻ sa hruê yoh, mdei sa thũn, dôk hẻ sa hruê mdei sa mlam yoh ayống Y'Khing Jũ dẻ. Dôk dam tlam êa, dôk ẻa tung hong amĩ H'Bia Yáo yoh. Anei ẻang ẻyảng yoh ñu, ayống Y'Khing Jũ ẻang thũn jìh thũn, ẻang bhang jìh bhang, ẻang mnga tũng blang jìh ñu đung hìu.

Y'Khing Jũ: Hbôih ơ amĩ H'Bia Yáo woi, kào hlô wít kơ suah yoh kào dẻ, đruah suôn, kào mnuih wít kơ amuôn dei, kào wít yoh. Kào ẻang thũn jìh thũn moh anei, ẻang bhang jìh bhang, ẻang mnga tũng blang jìh đung hìu.

Ama Mbin: Si ẻng thào lỏ wít! joh adrunğ lỏ hrua, joh tria lỏ dluih, djiê mnuih anei lỏ mčuoì mnuih adih. Todah H'Bia Yáo luič leh hlăm dliê, hliê leh hlăm êa, mbha leh anğĩn dua hjan anăn yoh drei lỏ mčuoì H'Bia Guê ngã nuê lah.

Y'Khing Jũ: Hbôih Awa ah, kào anei êa dũng kơ pha, êa mta kơ bẻ, ẻhĩm jũakỏ jũm aseì mlei. H'Bia Guê ka thào tũk ẻsei, breì djam, mñam pin ao Awa ah.

Anei ayống Y'Khing Jũ hlô wít kơ suah, đroah wít kơ suôn, mnuih wít kơ amuôn adeì yoh. Anei dôk sa hruê mdei lảng sa thũn, dôk sa hruê mdei lảng sa mlan.

Amĩ Y'Khing Jũ: Ở kei, ơ kin, ơ nin, ơ nô, ơ pỏ, ơ dam woi, si leh drei dôk thào hĩt ơ kei ơ dam, dah drei pĩt si thào mđao, dah drei nao bruả puk hma knga ắt ktrỏ sun moh kơ H'Bia Yáo, dlảng hẻh jìh hdảm bẻng, klang jìh muôr mĩn. Jảk drei kuẻ hẻ ñu kbut ơ kei ơ kin, kuẻ hẻ ñu kbut, kbut hẻ ñu msat wat hẻ ñugẻng kut gẻng klao, dhiang hẻ ñu klít êmỏ kbao, kơ dlỏng ơ kei ơ kin, ih nao ẻoh hẻ bẻ bẻng, nao ẻng blang ngã hẻ sang kơ

H'Bia Yáo ơ dam woi!

Anei đũe nao yoh ñu dê, djă lăng jông, công blang nao ngã lăng sang êsei, gống kút gống klao kơ H'Bia Yáo .

Y'Khing Jũ: Ở ngiêt êbâu, ơ ktráo tling, đing buăl dũm anei kơ adih! Di ih ăuh bẻ kjuh êmô kơ yang êa, ăuh kjuh kbâu phat yang atâu, nao djă lăng jông, công blang nao ngã lăng sang êsei, gống kút gống klao kơ mỗ kâu H'Bia Yáo .

Sa êtuh êláo, sa êbao êdei, sa drei êkei Y'Khing Jũ ding wing kơ krah. Djă jông, công blang nao ngã lăng sang êsei, gống kút gống klao kơ mỗ ñu H'Bia Yáo .

Y'Khing Jũ: Ở kyáo ơ kyũn dũm leh thũn ổng ăăt, dũleh thũng ổng jing?

Ana kyáo laă: Hbũ hmei anei ktu mda lah hmei anei, êbla mrâu kyáo ăăt mã mdih mruê, di ih nao bẻ ti kyáo hraă êgiêr.

Anei đũe nao yoh ti kyáo hraă êgiêr.

Y'Khing Jũ: Ở kyáo ơ kyũn woi dũm leh thũn ổng ăăt, dũm leh thũn ổng jing?

Kyáo hraă êgiêr laă: Mâu hmei mống ăim bống boh, ăoh luh bũh lăn ala prong mã hống êa hlim hjan, ya mnống ổng ngã leh?

Y'Khing Jũ: Hbũih hmei anei hriê ăoh bông, công blang hriê ngã sang kơ H'Bia Yáo. H'Bia Yáo luiă leh hlăm dliê.

Kyáo laă: Hbũih amâu mâu ôh, todah H'Bia Yáo luiă hlăm dliê, liê êa mbha hẻ angĩn hjan, bũh moh mngăt êwa arăng tăt ba kơ hmei?

Y'Khing Jũ: Aĩ amâu mâu, H'Bia Yáo kđeh jih hđăm bống, klang jih muôr m'ĩn. Hmei ăoh lăng bông yoh anei, công blang ngã sang kơ H'Bia Yáo, hmei kuẻ lăng kbut.

Kyáo laă: Amâu mâu, H'Bia Yáo mñak dók bi jai, krai

ch, dök duh kniêng êhăng kơ buăl êdam.

Y'Khing Jũ: Aĩ amâo mào, ăt hmei còh ana tũng, cǎng ñu jing sang, còh ana ðlang cǎng kơ ñu jing bông, còh ana tông lông mlei, ya lě hmei lõ huĩ hě kơ mlei, H'Bia Yáo brùleh mdiê, djiê rők ksơk mtáo djă ba leh yoh.

Ana kyào lač: Hbôih aĩ mang leh yoh hmei gở anei! Tơ ana tũng djiê hě mang yoh hmei gở anei, ana ðlang djiê soh, djiê amâo mào boh klei ôh hmei gở anei.

Y'Khing Jũ: Dun kyào ah dun, lui êrah êmô kào çhan, anei hmei còh ana tũng ăt cǎng jing sang, còh ðlang ăt cǎng kơ jing bông, còh ana tông lông mlei ya lě hmei lõ huĩ kơ mlei.

Anei Y'Khing Jũ hõng đĩng buăl còh ana tũng leh jing sang yoh, còh ana ðlang leh jing bông, còh ana tông lông mlei ya lõ huĩ kơ mlei. Diñu nao yoh kuě lăng kbut msat wat lăng gõng kũt, gõng klao dhiang lăng klit êmô kbao, cǎng bhu ru kơ dlông kơ H'Bia Yáo. Anei arăng kuě lăng kbut, kbut lăng msat wat lăng gõng kũt, gõng klao, ch lăng êmô kbao, thung ênuh msě djuh kpiêt.

Msat kơ H'Bia Yáo arăng mdõng ti ngõ buôn tuôn êa. Dlong msat, buôn sang mjing hnuôi mbuôt, kmruôt phiêr, rup aseh êran, êman êrô, kra hwa hia còk. Êkei dök tông cing ana, mniê era mtian, dhian rian êkei mnê sỏ asej..., Y'Khing Jũ ch êmô kjuh bõng lăng sa aguah, kbao kjuh bõng lăng sa tlam, ram apui duh kbao tở rai kăt m'ô, ch lăng êmô tở rai kăt alê, ch lăng bê adiê tở jũ, tở m'uê adiê. Klang kbao jing mbuôt cũ, mduh ea kpia jing krông. Ênai cing çhar hing kơ yang, ang kơ yũngõ. Bih tai kbông, Mnông tai knga, pô ba êmô, pô ktung kbao dai nao lui msat kơ mỗ ayõng Y'Khing Jũ.

KDRĚČ VII

H'Bia Yáo wít klaí, glaí kơ tluôn, wít kơ buôn sang, hngah tũk êsei, brei djam, mñam kpin ao kơ Y Khing Jũ. Y Khing Jũwít kơ buôn amĩ ba ama bã yoh.

Anei H'Bia Yáo dê, msě pũng al yoh H'Bia Yáo, msě anal duič, msě êrũm djuič aseı mlei êdi.

H'Bia Yáo: Hbu ayõng Dãm Bhu woi! Mang mãm yoh káo anei, amĩ káo kuẽ leh kbut, amĩ káo kbut leh msat, wat leh gõng kut gõng klao, dhiang leh klít êmô kbaočiang bhu ru kơ dlông yoh.

Káo anei káo dõk msě kpũng al, msě anhal duič aseı mlei yoh ayõng ah. Si káo dui lõ dõk si káo dui lõ dõng sonei.

Ó ayõng Dãm Bhu woi, õng nao koh bẽ m'ô hlãm cũ, õng nao bũ êa Kmu, õng nao koh bẽ m'ô hlãm cũ, õng bũ êa ktang, õng koh bẽ ala krăt tang, jãk yoh adei dõk tũk êsei .

Dãm Bhu: Nao adei nao, káo tăt brei õng mõng čar kbao, kơh adei. Nao adei nao. Ó adei, õng b̄ar gõ m'iêng mõng kđao, h'ô hẽ ao mõng k'ũt, cũt giê kal Mnông, msě mniê Bih Mnông. Ó adei, todah amĩ õng kĩa, todah amiêt awa õng êmuh, õng lač gõ yang biê, adiê ngã ruã aseı mlei, msě pũng al kãn mào yun nei lei káo ơ amĩ woih, ung káo atiê amào jãk reh, kđeh ghang yang iêô amào yõng djãp ôh, anei yoh káo hiu hẽ dhung mgrua, hma krũ, káo hiu hẽ si grũ ak sonei. Tơ dah amĩ õng kĩa ơ adei, todah amiêt awa õng êmuh õng lač gõ sonãn hõ!

H'Bia Yáo: Ó ayõng ơ, ơ ayõng ơ!

Anei H'Bia Yáo đuẽ nao yoh, b̄ar hẽ m'iêng mõng kđao, h'ô hẽ ao b̄ah pãl, cũt hẽ giê kal Mnông, msě mniê Bih Mnông. Đuẽ nao yoh, anei truh yoh ñu dê ti čar kbao.

H'Bia Yáo: Wít yoh ayõng Dãm Bhu ah mõng nei, ơ

ayǒng woi, huǐ ung kâo koh hě ǒng msuât.

Dăm Bhu: Nao adei nao, kâo tăt hě ǒng truh kơ mnữt prong gha koh adei, anôk hra prong dhan, anôk mlan bẻ tâu tlam koh adei.

Anei nao yoh ñu dê, truh yoh kơ mnữt prong gha, hra prong dhan, anôk mlan bẻ tâu tlam.

H'Bia Yâo: Nao yoh ayǒng ah nao!

Ayǒng Dăm Bhu wít kơ kraĩ yoh, glaĩ kơ thuôn, wít lǎng kơ buôn sang yoh ayǒng Dăm Bhu. Bi H'Bia Yâo dê đũe nao yoh ti kỗ pin êa.

H'Bia Yâo: O aduôn woi, ơ aduôn Sun, ơ aduôn si kri kỗ mlỗ êa braih lah ǒng jũm djiêđ êrêđ. Hlei leh kỗ pin êa anei ơ duôn? Hlei lah ana mnang? Hlei leh dliê buôn sang anei koh aduôn? Čiǎng m'ak êđi ê-duôn knang gũtang kông, knang dlông tang mah, dlǎng lǎng anôk tuah mnei čiǎng bẻ bẻ bi kblir.

Aduôn Sun: Hbu cỗ ah, pin êa H'Bia Yâo đum lah anei cỗ ah.

H'Bia Yâo: Bi H'Bia Yâo ti ñu nao koh aduôn?

Aduôn Sun: Hbu, H'Bia Yâo luič leh hlăm dliê, liê leh hlăm êa, mbha leh angĩn dua hjan. Hbu, arǎ anei, amĩ ñu dök kuě kbut kơ ñu lah cỗ ah, dök kbut msat, dök wat gǒng kũt, gǒng klao kơ dlông yoh.

H'Bia Yâo: Hbôiđ aduôn woi, bi ung ñu Y'Khing Jũ?

Aduôn Sun: Hbu ung ñu Y'Khing Jũ, hlỗ wít leh kơ suah, đruah êsuôn, mnuiđ wít leh kơ amuôn adei yoh ayǒng Y'Khing Jũ.

H'Bia Yâo: H'buđ aduôn, H'Bia Yâo, si ngǎ ñu? Siam mniê hě ñu, wiê mtih, jih buôn sang kǎn mào pồ msẻ hě ñu, ơ aduôn?

Aduôn Sun: Hbu H'Bia Yâo siam mniê êđi lah ñu cỗ ah,

wiê mtih jih buôn sang kăn mào pô msě lei ñu cô ah. H'Bia Yâu tar Bih kơ dlông, tar Mnông kơ gũ, tar yũngõ kăn mào pô msě lai hõng H'Bia Yâu, dlǎng asǎp mlǎp ñu blũlah msě klang hyao, asǎp mlǎp ðah klao msě ktrào kđhuh, dlǎng aseï mlei guh bang msě klǎn mnga, bõ mta wil kăn wil, hnô kăn hnô, man dun blô blô msě boh mnang, dlǎng lǎng kang byai si kbao kar rõk.

H'Bia Yâu: Bi knar mớh hõng kào anei ơ aduôn?

Aduôn Sun: Ổ kào dlǎng bõ H'õng yõ anei, ơ cô ah, kào dlǎng bõ hõng yõ anei jõng êdia bõ mta kdruh nik H'Bia Yâu yoh õng.

H'Bia Yâu: Hbu Aduôn ah, todah õng laç bõ hõng, jõng êdia, bõ mta druh nik msě H'Bia Yâu, õng nao laç koh aduôn.

Anei Aduôn Sun ðuẽ nao yoh. Kũng kũng aduôn ðuẽ nao anôk arǎng kuẽ kbut, anôk arǎng kbut msat, anôk wat gõng kũt, gõng klao, anôk arǎng dhiang klit êmô kbao bhu rư kơ dlông.

Aduôn Sun: Ổ nghiêk êbào woi, mdei hẽ çing!

Ama H'Bia Yâu: Hbu huìh, ya ngã mdei hẽ çing ơ hẽh woih? Ngã kào huǎ blǎm deh anei, ngã kào mnǎm thũn, ngã kào ùn kbao bõng deh anei. Nẽ kào êa dũng ti pha lah wei, êa mta bõ, mnal jũkõ bõ aseï mlei lah kào, ơ nghiêk êbào woi ya ngã mdei hẽ çing ơ wei woi.

Nghiêk êbào: Hbu, nẽ aduôn lah brei mdei hẽ çing.

Amĩ H'Bia Yâu: Ổ aduôn woi! Ya õng brei mdei hẽ çing ơ aduôn, õng çǎng moh kào koh hẽ õng msuǎt? Hmǎt pliê, mdjiê hẽ õng msě ùn asáo.

Aduôn Sun: Hbu cô ah, kào bũh mnuih ti pin êa adih lah cô ah, kào bũh msě bõ hõng lah cô ah, jõng êdia bõ mta kdruh msě H'Bia Yâu lah cô ah.

Amĩ H'Bia Yâu: Êdi deh aduôn, bi todah amào bũh ôh bõ

hưỡng,jưỡng êdia bỗ mta kdruh msẽ H'Bia Yâu, káo koh ổng msuất yỗ.

Aduôn Sun: Ó cô ah, koh msuất dun. Bi todah bỗ hưỡng,jưỡng êdia bỗ mta kdruh msẽ H'Bia Yâu si ngã ơ cô woi?

Amĩ H'Bia Yâu: Lui aduôn lui, jắ cing káo bi kah, knah mbha ana êmô kbao mbha mdũm ổng hưỡng káo ơ Aduôn woi, khắ bi bỗ bỗ hưỡng jưỡng êdia bỗ mta kdruh msẽ H'Bia Yâu.

Aduôn Sun: Nao yoh cô nao!

Anei nao yoh, bhũktổng, bhưỡng klap, ap êkei mniê nao dlãng lãng H'Bia Yâu ti puin êa (anei truh yoh ti pin êa)

Amĩ H'Bia Yâu: Awei lah ổng, ơ bũs bin, ơ nin, ơ nô, ơ pô ơ yâu mniê káo woi, ya leh ổng yang biê sonei ơ bũwoi?

H'Bia Yâu: Ó amĩ woi, ung káo tiê amáo jắ reh lah wei, kđeh ghang yang adiê amáo yưỡng djắp iêđ, kyua anăn hei káo hiu hẽ dhũng mgrua, hma krũ káo hiu hẽ msẽ grũ ak, ung káo atiê amáo jắ reh lah amĩ.

Amĩ H'Bia Yâu: Awei bũwei, nao bẽ drei ơ bũs bin, nao kơ buôn drei lah bũ.

H'Bia Yâu: Ya káo cỉẩng nao, ổng kuẽ leh kbut, ổng kbut msat, ổng wat gưỡng kut, gưỡng klao, dhiang hẽ klit êmô kbao bhu ru kơ dlông, káo amáo lổ wít ôh amĩ ah.

Amĩ H'Bia Yâu: Nao bũnao, nao bũah nao, jắ tiê drei lổ reh ơ bũwoi, kđeh ghang yang adiê drei lổ iêđ koh bũ.

Anei nao yoh H'Bia Yâu đê, wít kơ kraĩ yoh, laĩ thuôn, wít kơ buôn sang .Anei truh kơ sang yoh ñu đê.

H'Bia Yâu: Ó amĩ woi, ti lei ung káo Y'Khing Jũ?

Amĩ lač: Ya leh ung ổng Y'Khing Jũ hlô wít leh kơ suah, đruah wít leh kơ suôn, mnuih wít leh kơ amuôn adei.

H'Bia Yâu: Ó amĩ woi, bi adei káo mniê Gưỡng Guê, ya tloh drung amáo yưỡng hrua koh amĩ, tria hrô, káo mĩn djiê pô adih

õng cùê kơ pô anei.

Amĩ laç: Lui būbin, adei õng tria mnũng, adei õng hdech tria mnũng, gõ ka thào sãng êmang.

H'Bia Yáo: Ó amĩ woi, sonei mang õng ngã kơ káo, todah káo djiê sonei moh õng ngã kơ káo ơ amĩ woi. Káo mĩn tloh drung õng lõ bi hrua, tria hrô luiç pô adih cùê gõ pô anei.

Amĩ: Lui būlui, adei õng gõ hdech prong mráo lah būah, ya káo tloh drung thào hrua kơh būah.

Anei yoh H'Bia Yáo dók lǎng sa hruê mdei lǎng sa thũn, dók sa hruê mdei lǎng sa mlan. H'Bia Yáo lui m'iêng hđǎp prǎp lǎng m'iêng mráo, lui buê kyáo cǔt lǎng buê mla, aseı mlei hlǎk era cǎng đơ hđưnđ mđưnđ, đar lǎng m'iêng jih msě mnga ênăm, đar lǎng m'iêng ktiǎm msě mnga êyung đung lǎng bi kpũk, đung bi kplǎk, ti ayõng dlǎng ti jǎk ti siam mniê.

Bi ayõng Y'Khing Jũ lui kpın hđǎp bi kprǎp kpın mráo, lui buê kyáo cǔt lǎng buê mla, đar lǎng kpın brung knhal kláo ktai, h'ô ao drai knhal tláo kkut, h'ô ao boh nut kiêr, aseı mlei dur diêr mráo kbǎt nik lah wei ah êdam điêr mráo.

Anei ayõng Y'Khing Jũ lõ nao lǎng sang H'Bia Yáo, juǎ lǎng êñan sa bǎng ñu hlǎm, ktrǎm ti adring hlai, gai lǎng kmeh pưk sang đing đưnđ kpữ, đũê nao yoh ñu dê, kma hlǎm adũñũlam.

Y'Khing Jũ: Ó adei si ngã biê õng sonei koh adei?

Drei huĩ tiê amáo jǎk reh hei adei ah, huĩ kdech amáo yõng jǎk ghǎng yang adiê huĩ amáo djǎp iêo hei adei H'Bia Yáo, jǎk êmô kjuh drei lõ cùh sa hruê.

H'Bia Yáo: Lui ayõng lui, káo amáo lõ tũk êsei kơ ih ôh ayõng ah, káo amáo lõ tũk êsei kơ õng, õng hlô wĩt leh kơ suah, đruah suôn, õng mnuih wĩt hẽ lah kơ amuôn adei.

Hbuih, õng buk amáo yõng rang kơ káo, ya káo lõ tuk êsei

kơ ỡng, ơ ayỡng. Ở ayỡng woi, kâu luiể bắng bứt, ỡng amâu tui gue, luiể bắng củe ỡng amâu duah, luiể hẳm suah trang ỡng amâu tả amâu lin êlan.

Y'Khing Jủ: Hbu adei ah, ỡng êmuh lắng nghiêk êbâu, ktráo kling, êmuh lắng đing buẩ dủm nei kơ adih lah wei.

Ởng luiể hẳm bứt jih kâu tui guê, củe duah, luiể hẳm suah trang êlan jih kâu tả kâu lin êlan, pluh buôn jih kâu duah gắn kơh adei, sắpắn buôn kâu duah gao (jih kâu nao tir) kmrỡng gu tuk, gu wao juh kâu tir hwar, biẩ bủh kắn tháo bủh ỡng ơ adei.

Kâu ắng thủn lah adei ah, leh jih thủn kâu ắng bhang, jih bhang ắng mngá tũng blang jih đung lah wei.

Anei kâu hlô wít hể kơ suah ơ adei, đruah suôn kâu mnuih wít kơ amuôn adei. Ở adei woih, êmuh lắng nghiêk êbâu kơh adei, đlắng lắng amỉ ỡng prắp êsei tol krô hẳm êlủ ơ adei, amỉ ỡng prắp mnủtol krô hẳm knhang, đlắng lắng asei mlei kâu toh êwang đơ êruê knô.

Ở adei woih, êsei tol bâu am, pioh nao đjam tol bâu m'ih, pioh nao mgi kơ aguah dih. Hbu adei ah, kâu k'ủnao kơ ỡng mớh pắt ắắng đjỉe, k'ủkpiê hlaos, todah mdrỡng bớng êmô kbao, êñan kắn kâu tuôm duah pắn lei kớ kiê êñan ơ adei.

Ở adei ah, ỡng laể luiể bắng bứt amâu tui hguê, ỡng laể luiể bắng củe amâu duah, luiể hẳm suah hẳm trang êlan, ỡng laể kâu amâu tả amâu lin êlan.

Ở adei H'Bia Yáo oi! Drei lah kmủn tuk, amỉ drei củôp leh mớng ka suê mngá lah adei, kmủn êa mráo bi adiê, củôp leh êkei mniê mớng amỉ drei ka đong tian kơh adei.

Hbu adei, kông êtuh si leh ỡng ruẩt bi mtloh kơh adei, kông koh ai ỡng ruẩt bi kleh, aseh êman ai ỡng ruẩt bi mdê hể ắar đớng ỡng hớng kâu kơh adei.

H'Bia Yâo: H'ải kâo amâo lữ tũk êsei kơ ổng ôh ayông Y'Khing Jũ woi. Todah ổng aseh mgô trao, jăk kâo mã dhõng ktăp aseih moh kâo dê, jăk kâo mã klei ruôt kkuê moh kâo dê ayông woi.

Y'Khing Jũ: Lui adei lui, đăm ruôt kkuê, lui adei lui, lui kâo hlô wĩt kơ suah yoh, đruah suôn lui, kâo mnuih wĩt kơ amuôn adei yoh.

Lui adei todah djiê hêh êman ana, todah djiê mnuih khua êman knô, djiê cô anak mdrõng çing êtuh arăng mkăm kơ kâo yoh, lui adei lui, kâo hlô wĩt kơ suah.

Anei ayông Y'Khing Jũ hlô wĩt kơ suah yoh, đruah suôn lui kâo mnuih wĩt kơ amuôn adei yoh.

Anei Y'Khing Jũ trũti êñan dai đũe wĩt yoh. Anei tuôm yoh hõng amiêt awa H'Bia Yâo .

Amiêt awa H'Bia Yâo: Hbu knai, ti anôk lữ ổng nao anăn ơ knai?

Y'Khing Jũ: Hbu knai ah, amuôn ổng H'Bia Yâo amâo lữ tũk êsei kơ kâo ôh, hlô wĩt kơ suah yoh, đruah suôn lui kâo mnuih wĩt kơ amuôn adei yoh knai ah.

Amiêt awa H'Bia Yâo: Lui knai lui, dôk dam hõng kâo bê knai ah, lui kâo khua djê kđeh, lui kâo hêh djê êmuh, ñu ai đah da, lui knai lui, ñu ai đah da, ñu êwa klang đõk, ngõk ngun msê mnũuôl klang.

Dõng mõng năn yoh Y'Khing Jũ dôk dam, klam êa, dôk era tung hõng awa ñu Kdăm Dăn. Mâo sa hruê, anei awa Kdăm Dăn, khua nao kleh yoh, hêh êmuh, juh ai tiê H'Bia Yâo yoh.

Kdăm Dăn: Si leh ổng ơ amuôn woi? Diih dua Y'Khing Jũ lah amĩ ih çuôp leh mõng kmũn tuk ka suê mnga, çuôp leh mnũn êa ka bi adieh, çuôp leh êkei mniê mõng amĩ ih ka dõng tian,

si lě ỡng amâo lữ tũk êsei kơ Y'Khing Jũ ơ amuôn woi?

H'Bia Yâo: Lui awa lui todah ỡng aseh mgỗ trao ti nei, jăk kâo mã đhõng ktăp aseih, jăk kâo mã klei ruôt kkuê.

Anei ngui ngai mdai đũễ yoh awa Kdăm Dăn. Anei đũễ nao truh yoh kơ sang awa Dăn Dăn laç yoh hõng Y'Khing Jũ:"O knai woih, ỡng hlô wĩt kơ suah yoh knai ah, kâo khua leh kleh yoh, hđeh êmuh juh ai tiê, H'Bia Yâo, amuôn kâo amâo lữ ư kdjõng, ơ knai woih ỡng hlô wĩt kơ suah yoh".

Y'Khing Jũ: O nghiêk êbâo woi, ktrâo klĩng đĩng kur dũm nei kơ dih!

Diih war amâo lữ mâu pô bữ ôh, mnữ gông amâo lữ mâu pô lữ rông adei klang, kâo hlô wĩt kơ suah yoh, ơ nghiêk êbâo woi, đruah suôn, kâo mnuih wĩt kơ amuôn adei.

Anei ayõng Y'Khing Jũ hlô wĩt kơ suah yoh, đruah wĩt kơ suôn, wĩt kơ amuôn adei, phiang ti aseh knô hung, phiang ti aseh knô hai, m'ai kơ kdăt, m'ai kơ êran, đĩ cũ sa bẵng ãu hung ghung rung truh, ghung rung mtơl.

KDRĚČ VIII

Y'Khing Jũ đi buôn ama, kma buôn amĩ, kduah mdjiê Mtao Grũ Ak, H'Bia Yáo lỏ wĩt dỏk Y'Khing Jũ

Anei ayỏng Y'Khing Jũ wĩt yỏh kỏ buôn amĩ ãu pỏ kkiẻng, đũẻ nao yỏh pluh buôn gỏn sỏpỏn buôn ẻgao đũẻ nao lẻng yỏh, anei truh yỏh kỏ pin ẻa, ana mnang, truh yỏh kỏ dliẻ buôn sang (Y'Khing Jũ kma buôn. Anei Y'Khing Jũ nao yỏh truh ti krah buôn).

Dĩng buảỉ buôn sang laẻ: Ồ hẻh woi, hlei leh tiẻng liẻng aseh ỏ hẻh woih?

Ngiẻk ẻbỏu: Hbuih, tiẻng liẻng aseh ayỏng Y'Khing Jũ lah anỏn wei ah, jỏp hẻ ãu ẻỉẻng hiu.

Anei ẻhup đỉ hẻ sang H'Bia Kluiẻ yỏh ãu dẻ.

H'Bia Kluiẻ ẻmuh: Hbuih, ỏng deh ayỏng, ỏng hriẻ tũhuỏ deh ayỏng, iẻỏ ghỏ mỏnẻm deh ayỏng?

Y'Khing Jũ: Ya leh tũhuỏ ỏ adei. H'Bia Yáo amỏ lỏ tũk ẻsei kỏ kỏ, kỏ hlỏ wĩt kỏ suah yỏh, kỏ hlỏ wĩt kỏ suah yỏh adei ah.

H'Bia Kluiẻ: Hbuih, hỏ m'ỉẻng kỏ ỏng, ỏ ayỏng ai ỏng jẻng hẻ ẻkei blao blỏk, dỏk kỏ buôn kiỏ tuỏn mniẻ, hiu đũẻng dliẻ ai tloh rai kỏ blao ya djam kỏ ẻỉẻng brei kỏ ỏng ayỏng ah.

Anei ayỏng Y'Khing Jũ ngui ngai dai đũẻ mtam, đũẻ nao yỏh kỏ sang ãu amĩ pỏ kkiẻng yỏh.

Amĩ Y'Khing Jũ: Jỏp jẻng deh ỏng ẻỉẻng hiu ỏ dam, ti leh mỏ ỏng H'Bia Yáo ỏ dam?

Y'Khing Jũ: Ya leh mỏ, ya leh anak lỏ mỏ amĩ ah, H'Bia Yáo amỏ lỏ tũk ẻsei kỏ kỏ ỏ amĩ.

Amĩ Y'Khing Jũ: Hbỏih dam ah. Hỏ m'ỉẻng kỏ ỏng, ai

ông jing hẽ êkei blao blôk, dôk kơ Ƅuôn kiã tluôn mniê, hiu dhũng dliê ai tloh rai kơ blao, dah kâo thâu sonei, jăk kâo mdjiê hẽ ông mống tian ana moh, ơ dam, mdjiê hẽ đổng mống pha amĩ, mdjiê hẽ mống ỉ hrah moh ông ơ dam.

Anei ayông Y'Khing Jũ ngui ngai dai đũe mkăn yoh, đũe nao sang awa ñu Prống Mung Hdăng.

Prống Mung Hdăng: Ó amuôn woi, ông iêo kâo tũhuã hẽ amuôn, iêo ghã mnăm ghã đăm đih deh amuôn?

Y'Khing Jũ: Ya leh iêo tũhuã, ơ awa, H'Bia Yâu amâu lữ tũk êsei lah kâo awa ah, amâu lữ brei djam, amâu lữ mñam kpin abăn, kâo hlô wĩt kơ suah lah awa ah.

Prống Mung Hdăng: Ai ông ơ muôn, ai ông jing hẽ êkei blao blôk, dôk kơ Ƅuôn kiã tluôn mniê, hiu dhũng dliê ai tloh rai kơ blao, dah kâo thâu hnei jăk kâo brei amĩ ông mdjiê hẽ mống tian ana moh ông ơ muôn, mống pha amĩ, mỡ ỉ hrah moh ông nei ơ amuôn woi.

Anei ayông Y'Khing Jũ lah wei, djam amâu lữ mào pô brei ôh lah wei, li lu yoh ayông Y'Khing Jũ, djam amâu lữ mào pô brei lah wei. Nũhlăm băng ala yoh ayông Y'Khing Jũ dê, kma băng klăn, ksăn aseï mlei ayông Y'Khing Jũ msẽ hwa knô.

Anei ayông Y'Khing Jũ lữ wĩt lăng kơ kraï, laï kơ kruôn, lữ wĩt kơ Ƅuôn sang yoh ayông Y'Khing Jũ. Anei ayông Y'Khing Jũ phiang ti khil kđao nao kduah blah lăng Mtao Grũ tol rai, nao prai lăng Mtao Ak jih ram.

Ñu laç hống buãl amĩ ñu:

Y'Khing Jũ: Ó hđeh woih, hmữ moh mnũarăng ktat, anak hia êdam tia kbeñ, djuêñ ruêñ êngao bõ taç êngao, huĩ bi mçeh klei tlaoh hei wei, amâu jăk thũn yõ anei kdrũn êa hlang hlei lữ pô knô ñu, amâu jăk bhang ktũbi ku, huĩ lu klei mçeh blũtlaoh anăn yõ

drei yang dök bi mtrun yõ anei. Huĩ drei dök hruh mdiê mtáo, dök hẽ dliê kyáo kãng, huĩ drei dök hẽ dliê moãng myang. Hlei lẽ? Pô knô ñu jhõng knuêñ ơ ding buãl, krêñ ktang dhiang klei aseh kbao amáo tháo đei kơ rũng?

Mniê Mláo: Ih amáo tháo hẽ! Hing kơ yang, ang kơ cũ, arãng lač Mtao Grũ Ak yoh aseĩ pô jhõng knuêñ krêñ ktang mdiã yan bhang amáo tháo dluh êyui. Mtao Grũ Ak ayõng h'ò ao mseĩ, adeĩ ñu h'ò ao kwát, kbat êkeĩ yang breĩ kơ sah mdrong, đĩ aseh knô blak pha msẽ ih moh ñu, đĩ aseh ana blak kỗ, mdỗ sun dök un jãm mnga, hmũ êwa tiêng liêng káp arãng mdriõ, êwa rĩng rio káp arãng êyuh, êwa asáp bluh tláo bãng hđun, djhũk rũk ùn tol bâu, asáo rũng tol mgeĩ, kbũng kbiê lah kruh bi kriah.

Ayõng Y'Khing Jũ nao rỗ hlãm trang, êran hlãm trók, êrôk êran êmãn buh djiê hđĩp yoh, ayõng Y'Khing Jũ đĩ lãng cũ rũ mtáo kdao bãng ê-ung êbang. Truh yoh kơ pin êa , hma tač dliê sač yao Mtao Grũ Ak, čar kbao Mtao Grũ Ak tol amáo čat sa aruãt mbô, čar êmô moar, čar aseh êman Mtao Grũ Ak tol bhĩ rĩ msẽ mniê tlê kpũng, dlãng lãng êdam bõ sa êlan êa, dlãng lãng era bõ sa ktãm, mnuih urh ăm bõ sa êlan klông.

Ayõng Y'Khing Jũ: Ở ngiêk êbáo, hlei pô knô ñu kỗ pin êa anei? Ở ngiêk êbáo, ơ ktráo klĩng đĩng pã êma, ana mnang buôn sang hlei pô ñu?

Phung đĩng buãl Mtao Msei: Ai amáo hing kơ yang, õng hẽ ayõng Y'Khing Jũ ? Bơ dlãng lãng khua hmeĩ Mtao Grũ Ak lah knãm dök kãm gũk, knãm dök kãm khô, knãm mdrõng dök bõng êmô kbao, čĩng amáo kleh ti êyông, jông tah êrah êmô kbao amáo breĩ thu kơ adring, asáp čĩng čhar ênuê yoh Mtao Grũ Ak amáo breĩ tháo tloh ênuê.

Ayõng Y'Khing Jũ: Êdi moh? ơ adeĩ tlang yang buôn

amuôn dei dũm anei kơ adih, ơ mniê êkei, ơ adei mniê, ơ amuôn êkei ơ adei mniê, bi ktuê êlan truh, ðuh Ayõng Y'Khing Jũ si mngã læ kâu anei, kâu blah ñu hlãm sang.

Dĩng buãl buõn sang: Haboih Ayõng Y'Khing Jũ woi, mdluh grãn ku bẽ õng, mdluh grãn plei, mdei grãn kđõng tiê boh ngã knhõng mjuh mõng nãn bẽ õng, mbloh dih Ayõng Y'Khing Jũ brũmdiê djiê rõk ksõk mtao djã ba yoh Ayõng Y'Khing Jũ, khoa hmei Mtao Grũ Ak jhõng knuêñ êdi lah wei, jhõng knuêñ êdimi.

Anãn Ayõng Y'Khing Jũ, ngẽn êdimi Ayõng Y'Khing Jũ ksuh êwa angĩn đrũng, ksũng êwa hjan, koh êmeh êman hlãm dliê ktãm. Ayõng Y'Khing Jũ koh lãng msẽ koh êngai, Ayõng Y'Khing Jũ koh anak êdam ba mõng pin êa, koh anak êra mõng kdrãn djuh, koh lãng mnuih êtuh êbâu kõ mdõng jõng mğãn djiê lãng mnuih bõ lãn ala, djiê anak êdam êra, koh lãng msẽ koh êngai lah ñu dẽ Ayõng Y'Khing Jũ.

Mtao Grũ Ak laẽ: O mgãt êa, ana cĩng adring bãng mgãt rãng klei aseh êman, kơ ôk mgei leh kmeh knãh yoh drei, ơ mgãt êa ana knang buõn sang dũm nei, ti ôk mdei bẽ ênai knah, ti gah mdei bẽ ênai cĩng, ghinh ring mdua ngiêk êbâu đãm lõ kpleh ôh hgor mdua. Kơ ôk mgei leh kmeh knah yoh drei, ơ adei tlang dũm nei, nẽ kơ gah mgei leh kmeh adring, êdam êra cĩng đhar Ayõng Y'Khing Jũ hriê, mdei yoh êwa cĩng đhar hriê thâu yõ Ayõng Y'Khing Jũ hriê. Nao dlãng lãng ơ kõ đũa brang hlei læ bãng mnũ ñu hriê rang sang ring cĩng reh knõng aseh kbao hriê juã knãm kãm gũk, todah ñu cĩng bõng kbao ya ñu amâu hriê ti pô anei, todah ñu cĩng bõng tiê êmô ya ñu amâu đĩ sang, dah ñu cĩng mnãm pkiê đeh tuk đeh tang hrãm, ngã ñu amâu blũamâu tlam hrãm. Si ñu duah koh drei msuãt, wãt pliê mdjiê mnuih êtuh êbâu kđĩ kãn mâu êrei!

Mnuih buôn sang lač: Anăn adei tlang yang buôn amuôn adei dũm nei lač: Djiê hđeh êman ana ơ Mtao Msei, djiê khua êman knô, djiê anak pô čing êtuh hmei mkãm kơ ih yoh, čing tuh tia đũa hjan, djiê aseh êman kyua dhua ơng adiê hjan, djiê êman kyua dhua êa, djiê anak êdam era kyua dhua ơng yoh msan nao sua mỗ Ayõng Y'Khing Jũ. Dlăng lãng koh hmei si koh êngai lai juê koh jih djuê ana, koh anak êdam era bỗ pin êa mnãm.

Anăn yoh kỗ đũa brang, čhãr kdurt, čhut kdãt kbãt êkei hruê si hriêl mdiê, Ayõng Y'Khing Jũ koh mtam, amáo gut ôh Ayõng Y'Khing Jũ ksuh êwa angĩn đrũng. Ayõng Y'Khing Jũ pưk amáo lỗ jang, koh mdjiê sa cỗ kỗ đũa brang ba wĩt khil kđao kơ sang.

Ayõng Y'Khing Jũ lač: Ồ ayõng Mtao Grũ Ak, hriê bỗ ơng pô jhõng knuêñ, ya mã tiê boh êmõng?

Mtao Grũ Ak lač: Lui ơ amuôn Y'Khing Jũ, mnãm kpiê čeh tuk hlãm sang êlão.

Anăn Ayõng Y'Khing Jũ čhãr kdurt, čhurp kdãt, kpãt đĩng kpiê mnãm, Ayõng Y'Khing Jũ gut gai mnãm, sa bãng ñu mnãm Ayõng Y'Khing Jũ tláo kbũng lỗ đữ tuh, kjuh kbũng lỗ đõng mbỗ wĩt kỗ aseĩ eran Ayõng Y'Khing Jũ. Đõng kdurt eran.

Y'Khing Jũ: Hriê ayõng Mtao Grũ Ak hriê. Drei blah hlãm sang, todah káo brũmdiê, djiê rỗk, ksõk mtáo djã ba, đĩng buãl káo dũm anei kơ dih jih kơ ih lah ayõng.

Čhurp kgũmtam, nao yoh ayõng Y'Khing Jũ, tiỗ koh mtam Mtao Grũ Ak, msẽ tiỗ koh mngãt hlãm êa êdi. tiỗ koh msei tiỗ koh êwa bãng ktõng bħõng rõng msoh, bħõng rõng djỗ, koh gũkang ghang rang lẽ ao msei. Kđao Y'Khing Jũ kdãh đũẽ mtam, tlỗ ana jõng Mtao Grũ Ak. Mtao Grũ Ak brũmdiê yoh djiê aseĩ kleĩ boh tuič yoh Mtao Grũ Ak woi.

H'Bia Êsũn mỗ Mtao Grũ cõk hia kwang krĩng Êđê Êga.

H'Bia Êsũn lač: Hoaĩ mang mãm yoh ung kâu, ti nei yoh êmeh tah hẽ msan, ti nei yoh djiê êmeh tah hẽ msan, djiê êman tah hẽ mla, djiê mnuih mduôn khua ti nei yoh ung kâu, hlũn drei hlei pô lõ yua, kpiê čeh tuk čeh ba mnãm hlei pô lõ djã, hlei lõ pô lõ jur mnãm, brũleh mdiê.

Amai H'Bia Êsũn čök: Ó Mtao Grũ Ak leh brũmdiê, leh djiê aseı, klei leh tuič Mtao Grũ Ak, ỡng djiê hẽ ti čar kbao, wao hla djiê ti pin êa sah mdrõng.

Leh Mtao Grũ Ak brũmdiê, leh djiê aseı, klei tuč ram anei ayõng Y'Khing Jũ lõ wĩt lãng kơ kraĩ, laĩ kơ kruôn, lõ wĩt kơ buôn H'Bia Yáo. Anei Y'Khing Jũ koh lãng anak điêt, êwiêt anak mda, koh lãng mnuih khua mduôn dung bi kđung, koh lãng mnuih đõng kpin êa yoh ayõng Y'Khing Jũ, koh msẽ koh êngai, lai juê koh lãng jih juê ana ya leh kđĩ lõ mào.

Buôn sang ur krao: Ó H'Bia Yáo woi, ỡng nao ghã brei moh Y'Khing Jũ koh msuất yoh anei, hmăt pliê mdjiê hẽ ti čar êmô kbao yoh anei, mang mãm yoh anei jih sa prai rai sa praks kdlãk msẽ êa jua yoh, ơ H'Bia Yáo nao ghã brei moh ơ H'Bia Yáo woi!

Anei H'Bia Yáo lui m'iêng hđãp prãp m'iêng mráo, lui buê kyáo cũt buê mla, aseı mlei hlãk era đơ hđung mđung, bar lãng m'iêng jing msẽ mnga ênãm, bar lãng m'iêng triãm msẽ mnga êjung đung luh kjuh thũn dlãng kãn thào hrãp amai H'Bia Yáo dê wei.

Amai H'Bia Yáo hmiăt m'iêng êriêng hliêng đũẽ nao kơ Y'Khing Jũ yoh. Anei pai mã ti mta kđao ayõng Y'Khing Jũ yoh.

H'Bia Yáo: Lui ayõng lui, si ỡng koh hẽ anak điêt, êwiêt anak mda, koh hẽ mnuih khua mduôn đung bi kđung. Lui ayõng lui, ya ngã kâu mào tũk êsei kơ ỡng deh, ơ ayõng oi? ỡng hlô ruăt wĩt hẽ kơ suah, ơ ayõng woi, ỡng đruah ruăt wĩt hẽ kơ suôn, ỡng mnuih wĩt hẽ kơ amuôn dei ayõng woi.

Kâu ai đah hda koh ayông, êwa klang đők, kâu ngők ngun msě mnũuôl klang kâu dê, ai ỡng tũhě kâu mniê bởng tiê mnũ, blũkâu amâu thâu sảng êlan, nao ayông nao, tiê drei lữ reh, kđeh ghang, yang adiê drei lữ iêô ayông ah, jăk drei lữ phat atâu, ơ ayông woi, lữ iêô yang, mling mlang drei lữ bhăk.

Nao ayông nao, drei tấp leh aũuê mnan, êrah êmô drei lữ tak kđao ayông ah, êrah kbao drei lữ tak pha, êa kpiê drei lữ bi tak jởng, đởng msei drei lữ bi juă, drei lữ bi klă hě ung mỗ, nao ayông nao.

Anei ayông Y'Khing Jũ dê nao yoh wĩt kơ kraĩ, êlai kơ kruôn, wĩt kơ buôn sang đũe nao lảng yoh. Êmô kjuh ayông Y'Khing Jũ lữ ửh sa hruê, kbao kjuh lữ ửh sa hruê, lữ duh lảng klei thũn bhang yoh. AYông Y'Khing Jũ ửh lảng kbao tol rai kăt m'ô, ửh êmô tol rai kăt alê, ửh bê adiê tol jũtol m'ue adiê.

Ayông Y'Khing Jũ huă nao blăm mnăm nao thũn, bởng nao ửn êmô kbao yoh, ửng Kur amâu lữ kleh ti êyông, jông amâu lữ kleh ti biu, lui kỗ êmô kbao tol rũrũlah wei msě kra kđâu. Knăm dỏk kăm gũk, knăm dỏk kăm khô, knăm dỏk bởng êmô kbao yoh ayông Y'Khing Jũ dê woi, ung leh bi mđor bỗ, mỗ bi mđor adhei, ung siam êkei, mỗ siam mniê. Anei dỏk lảng sa hruê, mdei lảng sa thũn, dỏk sa hruê mdei lảng sa mlan yoh ãu dê ayông Y'Khing Jũ.

KDRĚČ IX

Dăm Bhu mdjiê Y'Khing Jũ ti sang, plah H'Bia Yáo

Anei ayǒng Dăm Bhu dók amáo duri lõ h'ít ôh lah wei, pít amáo duri lõ mđao, nao kơ pruă puk hma knga ktrǒ Sun kơ H'Bia Yáo. Dăm Bhu lui kpin hđáp práp kpin mráo, lui buê kyáo cút buê mla.

Dăm Bhu: Ó adei Dăm Klông, nao bẻ drei tông hiu lua, hráp êgáp yoh drei anei, bǒng tiê kbao tol bâu krô, bǒng tiê êmô tol bâu brũ, bǒng lǎng tiê hlô krũhlô rang êngao êngao hlăm taç êngao koh adei Dăm Klông. Nao bẻ drei tông hiu lua.

Amĩ Dăm Bhu: Lui kei, lui dăm lui, hmei huĩ kpur kđang dam ah, sang kláp asáp mláp huĩ hmei ênguôt kơ ớng ơ kei, jăk aseh knô lui káo pǒng war mla ơ dam woi, asei anei msei a-wri lah anak, káo brei dók hlăm adũknĩng, ơ kei ơ dam woi.

Ó dam, khă ớng cǎng bǒng hei tiê hlô mủt, huĩ ớng wít hẻ hǒng, khă ớng cǎng bǒng hei tiê ktǒng huĩ wít mang, ang cǎng bǒng hei tiê hkô mủt hlô rang huĩ yang amáo máo brei êgáp kơ ớng ơ dam.

Dăm Bhu: Durn amĩ durn. Adei káo H'Bia Rĩng Dǒng boh tih hlăk mớia kơ amĩ, pha msah êdah leh anak điêt hlul bi hliăl, ăt bi anăn gở êkei Dăm Bhu.

Anei ayǒng Dăm Bhu gurt kăn gurt, đũế nao yoh, phiang ti aseh knô hung, phiang ti aseh knô hai, amĩ kă kăn duri lõ kă lei wei, amĩ kǒng kăn duri lõ kǒng, cùh pui pǒng mlam đũế nao mlam, tiê boh hđeh dam rap rap lah wei msẻ lǎng ktuh. Anei đũế nao lǎng yoh pluh buôn găn sapăn buôn êgao đũế nao lǎng buôn H'Bia Yáo. Dlǎng lǎng ayǒng Y'Khing Jũ dók tông naoçĩng adrăm, dók cǎm nao hgor mdua, dók knua nao hgor mtláo.

Anei yoh ayǒng Dăm Bhu juă lǎng êñan sa bǎng hlăm,

ktrăm adring sa bǎng hlai, gai kmeh purk sang đing đưng kpǎ, dai kơ yũsǎ pum kjǎ, dai kơ ngǎ sǎ pum êbai, dlǎng lǎng bǎng kmeh hai luǎ đai êmô. Anei đui nơo lǎng kơ ôk yoh ayǎng Dǎm Bhu.

Y'Khing Jũ: Hbư, ǎng deh knai, jǎp jing deh ǎng knai, dah kǎo tũhuǎ kǎn mǎo hnei, gǎh mnǎm, gǎh đǎm đih kǎn mǎo hnei?

Dǎm Bhu: Nǎ kǎo hriê huǎ mnǎm hǎng ǎng knai ah, mnǎm thũn kǎo hriê bǎng ũn kbao hǎng ǎng.

Y'Khing Jũ: Ô knai, dah kǎo iêo tũhuǎ kǎn ǎng hriê, khǎ mnǎm thũn kǎn ǎng hriê. Bři lah anei knai ah, kǎo knǎm dök kǎm gũk, knǎm kǎo dök kǎm khô, knǎm dök bǎng êmô kbao.

Anei H'Bia Yáo chup kbiǎ mǎng yoh, đui nơo lǎng kơ gah.

H'Bia Yáo: Ô ayǎng Y'Khing Jũ, hlei leh tuê ênguê đĩ sang drei anei? Juǎ êñan tol đing lah ayǎng woi, juǎ adring tol joh, tloh klei cǎng đ̄char tung bi ktung, hlei leh tuê ênguê Kur sapǎn kǎn tuôm mǎo hnei, yuǎn pluh mnuih êtuh êbǎo kǎn mǎo hnei?

Y'Khing Jũ: Nǎ knai Dǎm Bhu, bři lah anei ayǎng Dǎm Bhu ah, iêo tũhuǎ kǎn ǎng hriê, gǎh mnǎm b̄ai kǎn amǎo ǎng hriê, bři lah anei ơ ayǎng.

Anei H'Bia Yáo dê mǎ lǎng djam yoh, mđǎng lǎng cĩm êmô hǎng hlao, cĩm kbao hǎng hmǎm, iêo lǎng ayǎng Dǎm Bhu huǎ yoh.

Anei nơo huǎ yoh Dǎm Bhu.

H'Bia Yáo: Huǎ ayǎng huǎ.

Dǎm Bhu: Kǎo huǎ kǎo bǎng yoh adei ah, kǎo huǎ kǎo bǎng êđi, kdjuêđ lah tian kǎo kdjuêđ, kdjuêñ lah tian kǎo kdjuêñ, sa blũ kǎo pah đơ kǎo mja, sa blũ kǎo ba đơ kǎo asǎo ya kǎo rǎk hêñ mlǎo tian kǎo êpa.

H'Bia Yáo: Huǎ yoh ayǎng ah huǎ.

Anei Dǎm Bhu huǎ bǎng yoh, kuađ jĩng jai lah kǎo jĩng

jai, H'Bia Yâo lah hõng êkei Dãm Bhu dê. Bi kãt kcao êjai.

Anei leh huã bông nao mnãm lah ayõng Dãm Bhu dê hõng ayõng Y'Khing Jũ. Mnãm lãng yoh dõng mõng tlam bhiõng aguah ayõng Y'Khing Jũ hõng êkei Dãm Bhu, sah lõ hrua êdi, kba lõ kã yoh, mnãm lãng ayõng Y'Khing Jũ kpiê ruã chuã êba knga pít wor êmãn hlãm kčil êman.

Bi ayõng Dãm Bhu mlam nao nũyoh, adũkma nao hơao hẽ anõk H'Bia Yâo, dõk hlãm adũdua trang, mnang dua trõng, adũchiãm mling kma, hlei põ lõ jhõng mũt kma yoh.

Ngiêk êbão: Hbu õng deh khua woi, si leh õng mnãm hẽ kpiê ruã chuã êba knga pít wor êmãn hlãm kčil êman. Duh arãng nao nũlah awa ah, adũkma arãng nao hơao leh anõk õng
Anei ayõng Y'Khing Jũ phiang ti khil kđao, nao lãng yoh ñu dê nao lãng yoh.

Y'Khing Jũ laç: Hbu H'Bia Yâo hlei leh êkei hruê anei, ciãng moh kào koh hẽ ñu mẵn? Čiãng moh kào trãn hẽ ñu mdõng?

H'Bia Yâo : Lui ayõng ah lui!

Y'Khing Jũ: Nã ah õng H'Bia Yâo ah õng, mang mãm yoh kào anei djiê hdech êman ana, djiê khua êman knõ, djiê cõ anak mdrõng cing êtuh arãng mkãm kơ kào yõ anei, mang yoh kào cõk bõ êlan hma.

Amĩ H'Bia Yâo: Kào laç kơ õng ơ bũ, kào laç amão gõ, kào mtõ õng amão gut, djã đĩng wut aseĩ õng toĩ tĩ toĩ djiê aseĩ.

Aduõn Sun: Lui amĩ H'Bia Yâo ah, đãm brei ñu koh msuãt, lui mã ñu bi kniãng. Brei yoh Dam Bhu bông jiãng, ciãng mjing ayõng adei lah H'Bia Yâo lah woi.

Y'Khing Jũ hõng ayõng Dãm Bhu, lui mah ñu bi kniãng, êrah ùn bi tak kđao, êrah kbao bi tak jõng, đõng aseĩ bi juã yoh.

Anei tũhẽ klei Aduôn Sun yoh, kgũaguah êdaH'Yang hruê, mã lãng êrah ùn bi tak kđao, êrah kbao bi tak pha, êa kpiê bi mia jõng yoh, đõng aseı bi juã yoh, ayõng Y'Khing Jũ hõng Ayõng Dãm Bhu. Tơ êlah liũ sa hruê, mah bi kniãng

Anei dõk sa hruê mdei sa thũn yoh, dõk sa hruê mdei sa mlam, dõk sa hruê mdei sa mlan.

Anei ayõng Dãm Bhu dõk cẽh nao cai, gai kpiê dõk mthiê nao kđeh êmõ kbao hõng ayõng Y'Khing Jũ yoh. Dãm Bhu dõk nao klam dam êa, dõk era tung.

Anei ayõng Y'Khing Jũ dõk knãm lõ kãm gũk, knãm lõ kãm khõ, knãm lõ bõng êmõ kbao, êkei Dãm Bhu lõ bi mnãm moh ayõng Y'Khing Jũ. Y'Khing Jũ kpiê lõ ruã moh, củã êba knga lõ pĩt wor êman, ất lõ pĩt nao hlãm kũrĩl êman. Anei êkei Dãm Bhu lam lõ nao nũmoh kơ H'Bia Yâu.

Dĩng buãl laẽ: Kgũkơh khua ah, lam arãng lõ nao nũ, adũkma arãng lõ nao kma anõk sah mdrõng.

Anei ayõng Y'Khing Jũ kgũmtam phiang ti khil kđao nao nũhlãm lam.

Y'Khing Jũ laẽ: Hbu ai leh õng knai ah, drei dua êrah êmõ bi tak leh kđao, êrah kbao bi tak leh pha, êa kpiê leh drei bi mãl, jõng đõng mseı leh drei bi jua, drei bi kã leh mah kniãng, biã õng êlah liũ leh bliũ hẽ sa hruê, dlãng lãng pha mnũka krõ jõ ti êyõng, jõng ka thu êa kpiê, biã õng êlah liũ lõ bliũ hẽ sa hruê. Čiãng kão koh hẽ õng msuãt? Čiãng kão hmãt hẽ õng pliê, mdjiê hẽ msẽ ùn asão?

Amĩ H'Bia Yâu: Nã õng, ơ bũơ bin, kão laẽ õng amão gõ, mtõ õng amão gut, djã đĩng wut toĩ djiê aseı, mang mãm yoh anei, todah djiê hđeh êman ana ơ bũwoi, djiê khua êman knõ, djiê cõ anak sah mdrõng cĩng êtuh arãng mkãm yõ anei.

H'Bia Yâo laç: Lui amĩ lui, ðãm hyut ôh kơ ala, ðãm kbla ôh kơ hông, ti nei lah êman knô kâu brei ñu bi ðah mla, êman ana mgăt,brah ðĩng du mgăt, hlei pơ ñu lĩ mngăt? Ti anei hlei pơ ñu jhông knêñ, pơ anãn yoh kâu nao tũk êsei lah amĩ woih.

Anei ayõng Dãm Bhu phiang ti khil kđao, kđao ðĩng ðung kơ lãn yoh Dãm Bhu.

Dãm Bhu: Hriê knai hriê, êman knô drei lông bi ðah mla, êman ana mgăt brah ðĩng du mgăt hlei pơ ñu bi lĩ mgăt?

Y'Khing Jũ: Hbu knai leh khil õng ðĩ?

Dãm Bhu: Hbu knai kâu ðĩ mōh khil kboh çao, kđao kâu kboh bõng, kthõng kơ yũ, krũk krũk kơ yũlah kâu ðe ơ knai woih, kthõng kơ nõ krũk krũk kơ nõ.

Y'Khing Jũ: Nẽ kâu ðe knai ah, khil prong pők ðơ êlah kbao, kđao prong pők ðơ boh knôk, klâu cõ ðok tlâu cõ krõng. Phã ti gũsi dang yõng, põng ti ðlông si grãm aru mta kju kđao pril si mnga hlang.

Dãm Bhu: Nẽ kâu ðe knai ah, khil ðe wẽ, khil ðiêng wiêng briêng gam, mam brei pha sah mdrõng tloh rai kơ jãk, çĩãng tloh rai kơ kâu.

Y'Khing Jũ: Lui knai lui, huĩ hlah atâu mlâu yang, huĩ kđang çeh tuk, çeh ba hlãm adũknĩng. O knai, lui kâu trũn êlâu knai ah.

Dãm Bhu: Ang kâu koh êjai õng õng trũn ãn ana ti lãn tũkãn kâu koh.

Anei ayõng Y'Khing Jũ trũn ti lãn yoh.

Anei mnũbuôn tiõ lãng mnũdliê, Y'Khing Jũ tiõ kih lãng êkei Dãm Bhu, lãng êkei Dãm Bhu sa bãng kđut êgao bõng ênãt, sa bãng kđãt êgao bõng knũng, aseĩ mlei blũng lã, blũng lai, knam kma yang buit knam. Tiõ lãng yang hruê ti êyõng bhiõng lĩ

tlam, tiõ yang hruê ti rôc ciăng êbhiôc lã tlam.

Y'Khing Jũ tiõ lãng msẽ tiõ kam hlãm êa, tiõ lãng si tiõ mya hlãm tõng, klõng tiê boh pãt yang brei soh, pãt yang brei djõ yoh.

Anei tiõ yang hruê ti êyông bhiông lã tlam, tiõ yang hruê ti rôc êbhiôc lã tlam.

Y'Khing Jũ: H'bôih hwiê brei giêt êa kơ kâu đa, kâu ciăng mnãm êa êdimi!

Arăng hwiê giêt êa mbha êkei Dãm Bhu mã mnãm.

Y'Khing Jũ: H'bôih ơ H'Bia Yâu, ơng hwiê brei kniêng êhăng kơ kâu đa.

H'Bia Yâu hwiê kniêng êhăng ăt mbha êkei Dãm Bhu mã bõng.

Y'Khing Jũ: Ở H'Bia Yâu, djie yoh kâu, bĩr yoh điõ brông kơ kâu.

H'Bia Yâu bĩr yoh điõ brông, Dãm Bhu kpãr mã khã huã, ksuã ai tiê, kdãp hriê jai ktang jai.

Y'Khing Jũ laẽ: H'bôih ơ knai woi, mnũdliê bẽ tiõ mnũbuôn.

Anei ayõng Dãm Bhu dẽ, phiang ti khil kđao, dai êyuh lãng khil phã ngõ msẽ angĩn êbũlah wei, êyuh lãng phã yũmsẽ angĩn đrũng, pũlãng êyông êda dung đung kơ lãn.

Anei kđhuh phã yũtãr gãr phã yũ.

Dãm Bhu: Mõng ơng wĩt mõng yũơ knai?

Y'Khing Jũ: Kâu wĩt của war êman êman kđhuh phã ngõ, tãr gãr phã ngõ lah knai ah.

Dãm Bhu mđũkhil kơ ngõ Y'Khing Jũ dingwing kơ ngõ.

Dãm Bhu: Mõng ơng wĩt phã ngõ?

Y'Khing Jũ: Kâu wĩt của đlãng war kbao ơ knai woi, huĩ hdech amão jãk põng kha.

Dăm Bhu: Lui mluk lõ mtô knai woi

Anei Dăm Bhu klâu bǎng kđurt phǎp ti boh tih ayǒng Y'Khing Jǔ.

Dăm Bhu: Hbu, ya djǒ ti boh tih ơ knai?

Y'Khing Jǔ: Hbu, knai ah thào abǎn jih mǒ drei ti sang.

Y'Khing Jǔ: Ó adei, ơ H'Bia Yáo, blút amǐ kǔuốp drei dua mǒ kmǔn tuk ka suê mnga, kmǔn êa adiê, amǐ kǔuốp êkei mniê mǒng msǎt ka hluê.

Ó H'Bia Yáo, káo thào leh moh, alê amáo bi mnhông tǔt hǒng ǒng. Biǎ ǒng aseh mgǒ trao, kbao klei, êkei mniê mgǒ. Káo gǒ êkei, djiê yoh káo ơ H'Bia Yáo ǒng kuê brei kbut, kbut msat ǒng wǎt brei gǒng kǔt, gǒng klao cǐh êrah êmô kbao bhu rur kơ dlông.

Ó adei H'Bia Kluič káo brǔmdiê, djiê rǒk ksǒk mtáo djǎ ba, arǎng koh káo msuǎt, hmǎt pliê, mdjiê hě káo hlǎm čar êmô kbao, kǒ đǎm ǒng duah lui hlǎm hlang, klang đǎm duah lui hlǎm tač, đǎm duah lui kơ mač hdǎm, djiê yoh káo ơ adei ơ, ơ H'Bia Kluič djiê ti nei yoh káo, djǎ kđao amáo lõ êmǎt, kpǎt kđao amáo lõ ktang ôh káo anei.

Anǎn yoh êkei Dăm Bhu, tláo kđurt koh phǎp ti pha, êma bǎng kđurt phǎp ti kǒ, tlǒ mdjiê yoh ayǒng Y'Khing Jǔ dē wei.

Anei H'Bia Yáo đũe nao yoh hǒng êkei Dăm Bhu, phiang ti aseh knô hung, aseh knô hai, đũe nao tǔk êsei brei djam, mǎm kpín ao kơ Dăm Bhu yoh H'Bia Yáo. Bi Y'Khing Jǔ gǒ dē, brǔleh mdiê, djiê rǒk, ksǒk mtáo djǎ ba leh yoh.

KDRĚČ X

H'Bia Kluič adei êkei Y'Khing Jũ tian prõng rõng da, bã ko'

Trong Dãl

Anei dõk sa hruê yõh ñu dê mdei sa thũn, dõk sa hruê mdei sa mlan, dlãng lãng H'Bia Kluič, cõk nao dria dria, dõk hia nao aguah lẽ tlam mlam bõng aguah lah H'Bia Kluič dê.

Anei H'Bia Kluičciãng bõng nao djam puìh, ciãng bõng nao djam bhang, anei nao duah yõh hlãm hma tač êngao, duah yõh anei bũh yõh trõng ksã.

H'Bia Kluič lač: Hbuih, ơ wei woi, trõng anei thâu trõng puìh hei wei, thâu trõng bhang, thâu trõng yang thâu trõng adiê, dah kâu bõng thâu djiê thâu hđip hei wei?

Anei H'Bia Kluič bõng hẽ trõng, anei dõk sa hruê mdei sa mlan, dõk sa hruê mdei sa thũn, anãn mtei kjong mmõng kjõ ktrõ kia kngan yõh H'Bia Kluič, tian mào, ksáo jũ, anak pũbã mào hẽ yõh.

Aduôn Sun: Ô cõ, ơ H'Bia Kluič, hõng leh tian õng mào ơ cõ?

H'Bia Kluič: Hbu, aduôn ah, kâu bõng hẽ boh krah ana lah aduôn ah, kâu mnãm hẽ êa knga drai, kâu bõng hẽ boh suai kmrõng, tian ciãng đõng ciãng mào hjãn.

Aduôn Sun: Hbuih huìh, jãk õng mniê lač brei bẽ cõ ah, êkei pô, alê m'ô, õng ktrâu bẽ bẽ gõ!

H'Bia Kluič: H'ãi kâu êkei hruê amâu tuôm jẽ, êkei hruê amâu tuôm giãm aduôn ah.

Anei H'Bia Kluič dê dõk sa hruê mdei lãng sa thũn yõh, dõk sa hruê mdei sa mlan, anei thũn yan yõh H'Bia Kluič dê, ruã hlãm kõ lah wei msẽ arãng kblang, ruã hlãm kang mçah, ruã krah duh ktrõng ruã đõng yang hruê ciãng brũk brũk msẽ gõ ktrõng.

H'Bia Kluič: Hbu, thâu thũn yan hẽ kâu anei ơ duôn, iêô lãng bũe knhâu bẽ aduôn, hđip sa yun, djiê sa yun yõh kâu.

Anei Aduôn Sun iêô lăng buê knhâo, mjâo mbruă, mã lăng tian čiăng bi êmai, biă tian amâo thâo lă rôc, prôc tĩ ĩ kmar amâo thâo lă trũn ôh mớng tian ana sonei.

Anei hing kơ yang, ang kơ cũ hmữ kơ buôn taç êngao, mjâo aduôn H'Wing, anei nao lăng kơ mjâo aduôn H'Wing, nao lăng kơ mjâo aduôn H'Wang sang ti hang ksĩ.

Aduôn: O ngiêk êbâo, ktrâo kling đing buăl dũm nei dũm dih, dih nao tũkdâo brei mớh mjâo aduôn H'Wing, mjâo aduôn H'Wang dõk ti hang êa ksĩ.

Anei nao yoh, nao tũkdâo, iêô hriê, nao đoh mã ti kiê kngan.

Đuê nao yoh ngiêk êbâo, phiang ti aseh knô hung, phiang ti aseh knô hang, m'ai kơ kdăt, m'ai kơ êran, đĩ lăng cũ sa bắng ñu mlai, đĩ lăng drai sa bắng ñu mlung ghung rung mtruh, ghung rung mtoł truh buôn Aduôn H'wing, buôn Aduôn H'wang, dhei số, bỗ hrăm, bắm sang.

Truh yoh kơ buôn, juă êñan bắng hlăm, ktrăm adring hlai, gai kmeh puk sang đing đung kpữ.

Mjâo aduôn H'Wing: Hbu, ơ hdech woi, nao dlăng lăng thâo tuê hriê jêc, thâo tuê hiu ênang, hiu yan bhang thâo mào klei.

Đing buăl: O amiêt, ơ awa, ơng hiu jêc hẽ hiu ênang, hiu yan bhang ơng mào klei deh awa?

Awa H'Bia Kluič: Hbu, kâo hing kơ yang, ang kơ cũ, kâo hmữ buôn taç êngao, ti anei yở buê knhâo? Kâo hriê tũkdâo lah anei, kâo hriê iêô, kâo hriê đoh ti kiê kngan, amuôn kâo H'Bia Kluič truh leh thũn yan.

Anei mjâo aduôn H'Wing, mjâo aduôn H'Wang, mã lăng êman knô sa bắng hwiê, mã lăng êman mniê sắ wông êtiêng, êman knô giêng êlâo, pruh êa nguôm êlâo, đũe nao yoh, mjâo đũe nao lăng yoh, pluh buôn gắn, sa pắn buôn êgao, đũe nao lăng buôn

H'Bia Kluič. Anei truh yoh ti gah sang phổng êman poh dũ.

H'Bia Kluič: Ở hêh woi, pũbrei êa kpũng mjâu rao kkiê, pũêa kpiê mjâu rao kngan, mtil kuäl pač bỗ mta, êa giêt ngông kông mjâu sut awã.

Mjâu lač: Hbu, ya kâu ngã êa, kâu đi êman koh cô ah.

H'Bia Kluič: Đi êman koh aduôn ah, huĩ bâu pũbâu bông êman.

Anei lang aũuê đõng mõng adring gah truh adring ôk, dlãng lãng ti gũaũuê tông, ti dlông aũuê mnga ka blũêláo kơ tlaơ.

H'Bia Kluič lač: Hbôih, aduôn ya leh kâu anei koh aduôn, ruã hlãm kỗ msê arãng kblang, ruã hlãm kang mchah, ruã đah hda êña, gờ ktrõng lah kâu ơ aduôn. Ở aduôn kâu ruã ti phũn msät, mmät tiê, ruã amâu lữ thâu djiê hđip. Kâu anei hđip sa yun djiê sa yun, ruã hlãm djiêô káp arãng kplõng, rõng kläk, ruã đõng dất êra lah kâu mniê sa lung êra. Hriê aduôn hriê, kâu chuh leh mnũtơl jih sa rô, chuh êmô tơl jih sa war, biã kâu tian amâu thâu tĩ rôč, prôč tĩ i kmar amâu thâu lữ trũn mõng tian ana.

Mjâu lač: Guôn cô, kâu bõng kniêng êhãng êláo cô ah.

Anei bõng hẽ kniêng êhãng êláo. Anei mjâu nao ruêh yoh ti phũn msät, kpät tiê, nao yoh aduôn H'Wing aduôn H'Wang ruêh yoh.

Mjâu aduôn H'Wing: Aneiçô ah, õng mã bẽ çhar Y'Khing Jũ mphũn mâu. Ởng dưm ti gũ, ởng tian rôč yoh cô ah, prôč tĩ i kmar trũn yoh mõng tian ana lah kçô.

Anei phiang mã çhar Y'Khing Jũ dưm ti gũ, anei tian rôč êdi, prôč tĩ i kmar trũn yoh mõng tian ana.

Anãn hia yoh ah-nga ah-nga, hia nao kçäk lal lal, k'al kơ liã, knhiã buôn sang ưh ởng mdông. Ởng bi anãn brei moh aduôn ah, si leh kçäk lah lal, anei aduôn Sun bi anãn.

Aduôn Sun: Hbu, ơ kei, ơ kin, ơ dam hlei anăn êbăn ỡng nei? Anei hẽ anăn ỡng djõ kãn djõ. Dãm Bhu hẽ anăn ỡng djõ kãn djõ. Anăn ỡng Y'Khing Jũ hẽ djõ kãn djõ ?

Amĩ ñu H'Bia Kluič lač: Ya leh ỡng, ơ kei ,ơ kin ya klei ỡng hia? Ỗng hia nao kčãk lal lal, k'al kơ liã, knhiã buôn sang uh ỡng mdông. Ồ kei ơ kin ya klei ỡng hia nao čiêp čiêp msẽ mnũkã ti jỡng, yỡng siap, bãng gei ập ập hia nao hruê amâu tur ti tlam.

Anei yoh, buh yoh Aê Diê djã giê dra hwiê, buh yoh Aê Diê djã giê dra hling, hriê mjing lãng anak H'Bia Kluič.

Aê Diê lač: Ồ aduôn hlei leh anak hia nao kčãk lal lal, kãl nao lơ liã knhiã buôn sang uh ỡng mdông, ơ aduôn?

Aduôn Sun: Hbu, cõ ah, buê amâu thâu anăn anak H'Bia Kluič, buê amâu thâu anăn.

Aê Diê: Hbu, aduôn ah, ỡng nao bi anăn brei moh. Nẽ Trõng Dãl anăn ñu, êkei Trõng Dãl. Nao aduôn nao.

Anei aduôn Sun nao yoh kũng kũng, đuẽ nao ti sang H'Bia Kluič yoh. Truh kơ sang, chup đĩ sang đuẽ nao kơ ôk yoh.

H'Bia Kluič: Ya leh ỡng čiãng hiu koh aduôn?

Aduôn Sun: Ya kâu čiãng hiu ơ cõ, nẽ kâu hmũ nao anak ỡng kčãk lal lal, lơ liã knhiã buôn sang uh ỡng mdông.

HBia Luič: Hbu aduôn ah, buê amâu thâu anăn.

Aduôn Sun: Hbu cõ, bi todah buê thâu anăn ơ cõ?

HBia Luič: Hbu aduôn ah, todah buê thâu anăn lui cing kâu bi kah, knah mbha, ana êmô kbao mbha mdũm ỡng hõng kâu.

Anei aduôn Sun phiang ti êa mĩl nao yoh ti êkei điêt.

Aduôn Sun: Ồ kei ơ kin woi, klã moh anăn ỡng êkei Trõng Dãl, ỡng ñãt bẽ leh êa nguôm ktrei, ỡng kẽ hjei bi tloh, koh mta kju kđao hmao amiêt awa ỡng đưm, ơ kei ơ dam woi.

Anei kriêp mtam yoh anak H'Bia Kluič, buê leh thâu anăn.

Anei H'Bia Kluič cing kah yoh, knah mbha ana êmô kbao, bi triêk yoh hõng aduôn Sun. Aduôn Sun buê thào bi anăn.

Anei êkei Trõng Dăl , tlào hruê ñu thào ciang kor hla, êma hruê ñu ciang đah tuôr yoh êkei Trõng Dăl. Anăn dôk yoh sa hruê, mdei da thũn, dôk sa hruê mdei sa mlan êkei Trõng Dăl , thào hlap lãn, thào pãn ênan, thào êran ôk gah, thào đah amĩ ama.

Êkei Trõng Dăl: O amĩ ! Ông brei mớh kào nao kã kbao hõng hđeh hlãm čar kbao!

H'Bia Kluič lač: Lui dam ah, ông msăt ka hluê mớh dam ah, buê mrào bi anăn, pui diãn dôk blăk blăk ti kỗ lah ông ơ dam.

Êkei Trõng Dăl: Aĩ amĩ ah kào ciang nao.

Anei nao yoh Trõng Dăl dê, nao kiã kbao yoh, hlãm čar kbao anei đjã nao giê hnuăt duah hlãm bur kyào.

Anăn bũh pai, tiõ hẽ pai, mào mã hẽ pai.

Êkei Trõng Dăl: Hbu, ông hẽ pai, ya leh ông ur nao kor amiêt, ông mào hẽ amiêt, ông mào hẽ awa, bi kào hlei leh anăn awa kào wei ? O hđeh woi, hlei leh anăn awa kào wei? Bi pai dê mào amiêt.

Hđeh lač: Hbu ya leh ông mào awa anak H'Bia Kluič ah, ông êbũng dôk wăt mlào, ông jih leh sa prai, rai sa prăk, kdlăk si êa jua ti lah ông.

Anei êran wĩt kor buôn yoh Êkei Trõng Dăl êmuh amĩ:

O amĩ woi, ya mnõng dõ anei? Anei hẽ pai dlăng knga ñu dlông ?

H'Bia Kluič: O kei ơ dam, anei yoh pai.

Trong Dăl: O amĩ, pai hẽ ? ya mlào ñu kduêh sonei ?

H'Bia Kluič: O. Pai anăn êkei ah.

Êkei Trõng Dăl: O amĩ bi pai dê mào amiêt, mào awa, bi kào ti amiêt awa kào amĩ woi, hlei leh anăn miêt awa kào amĩ ?

H'Bia Kluič: Ya leh kei ơ dam, amiêt awa ơng mào drei anei jih leh sa prai lah dam, rai leh sa prāk, kdlāk leh si êa jua lah drei, ơ dam.

Anei đũe nao yoh ñu dê, nao kơ Aduôn Sun yoh Êkei Trống Dãl, đã hieu nao pai, kmiék pai gở mẽ ti kngan.

Êkei Trống Dãl: O aduôn woi, ơ aduôn! Bi pai dê mào amiêt, bi kào ti leh amiêt awa kào ơ duôn?

Aduôn Sun: Hbu, cồ ah, guôn bẻ gỉ hẻ kỏ kào êlào.

Gỉ hẻ kỏ aduôn Sun yoh êkei Trống Dãl dê.

Aduôn Sun lač: Hbu cồ ah, si ơng amào mào amiêt, si ơng amào mào awa. Y'Khing Jũ lah awa ơng ơ cồ, hing kơ yang, ang kơ cữ, hmữ kơ Ɣuôn tač êngao, Y'Khing Jũ yoh awa ơng. Anei êkei Dãm Bhu msan leh sua mla plah anak sah mdrõng bi knhuh awa ơng Y'Khing Jũ, arãng koh leh ñu msuãt, hmãt pliê, arãng mdjiê leh ñu hlãm čar êmô kbao.

Bi mỗ awa ơng H'Bia Yào, mbha leh êkei Dãm Bhu, H'Bia Yào nao tũk êsei brei djam, nao mũam leh kpin abãn kơ êkei Dãm Bhu lah cồ ah.

Anei êkei Trống Dãl, phui pai êran đũe wĩt kơ sang.

Êkei Trống Dãl: O amĩ woi amĩ! Hlei leh awa kào amĩ?

Amĩ lač: Ya leh amiêt ya leh awa ơng mào ơ kei, ơ dam, drei anei jih leh sa prai, rai leh sa prāk, kdlāk leh si êa jua, drei mnuih tloh leh puĩč ơ kei ơ dam.

Êkei Trống Dãl: Hbaih amĩ ah, kào hmữ aduôn Sun lač, Y'Khing Jũ yoh awa kào, biã dah Dam Bhu koh leh ñu msuãt, hmãt pliê, Dãm Bhu mdjiê leh ñu msẽ ũn asào lah amĩ.

Amĩ ñu lač: Amào mào ôh kei ah, amào mào ôh dam ah.

Êkei Trống Dãl: Hbaih amĩ ah, aduôn Sun hun leh awa kào Y'Khing Jũ.

Anei hrăp ai amĩ ñu H'Bia Kluič hurn yoh hõng ñu.

H'Bia Kluič: Êdi moh dam ah, awa õng Y'Khing Jũ, arăng koh leh ñu msuăt, hmăt pliê, djiê ñu hlăm čar êmô kbao yoh dam ah.

Êkei Trõng Dăi: Hbu amĩ ah, hlei leh pô ñu koh awa kâo msuăt, hmăt hẽ awa kâo pliê, mdjiê hẽ awa kâo si ùn asâo. Ya kđi boh koh awa kâo mâo hõng ñu ơ amĩ woi, awa kâo ùn hlăk bâu, asâo luă, awa kâo mnuih hlăk huă mnăm.

H'Bia Kluič: Hbu, ơ kei, ơ dam. Kđi boh sô drei amâo mâo hõng ñu, msan čiăng sua awa õng H'Bia Yâu, mla plah mỗ sah mdrõng arăng bi knuh. H'Bia Yâu nao tũk êsei êkei Dăm Bhu.

DRỄC XI

**Trong Dã blah Dam Bu leh anăn hrih Awa ñu Y'Khing Jũ
lõ hđĩp, Y'Khing Jũ hõng H'Bia Yáo lõ huả blãm mnãm thũn**

*Anei êkei Trõng Dã dõk sa hruê mdei sa mlam, dõk sa
hruê mdei sa thũn.*

H'Bia Kluič: Hbu ơ dam, ỡng dõk ti sang hõ dam ah,
todah ỡng čiăng mnah wăk wai, ỡng mnah gõ hlãm sang anei.

*Anei Trõng Dã ngă hna điết, mnah nao wăk wai hlãm
sang, truh hruê mnah wăk wai hlãm sang.*

Anei hrăp ai. Ya ngă amĩ kâo amâo brei nao hlãm hdjê anei?

*Anei êkũt amĩ ñu nao kơ hma yoh, êkei Trõng Dã, ñu
phiang ti hna điết nao mnah lăng wăk wai hlãm hdjê rũng.*

*Mnah wăk wai b̄ram đĩ nao kơ dlông anei đĩ mả b̄răm,
anei b̄uh yoh khil kđao awa ñu Y'Khing Jũ. Anei phiang ti khil
kđao yoh êkei Trõng Dã.*

*Anei kđhuh êyuh mtam yoh, dai kơ dur msě angĩn êbũ, dai
kơ yũmsě angĩn đrũng, pũlăng êyông êda dưng dưng kơ lăn. Hbu
msě grăm tľă, kmlă đah klah dhan kyáo đung bi đung.*

*Anei amĩ ñu wĩt mtam, ñu kpār pioh, kđăt đũe nao ti sang
yoh êkei Trõng Dã, anei truh amĩ ñu ti sang.*

Amĩ lač: Hbu, ơ kei ơ dam woi, ỡng tiôm nao mũt moh
hlãm hjiê?

Êkei Trõng Dã: Hbuih amĩ ah, kâo amâo tuôm nao ôh ah.

Amĩ lač: Hbu dam ah, msě grăm tľă, kmlă đah dam ah,
todah ỡng tuôm nao, ỡng hun bẽ dam ah.

Trõng Dã: Ó amĩ ah kâo tuôm nao moh. Nẽ kâo b̄uh yoh
khil awa kâo, ơ amĩ woi.

Amĩ: Nă lui, lui dam lui, ỡng êbũng dõk wăt mlâu lah

dam, kbâu dök wăt tók, ổng mnuih dök hlăm hnun abăn, ổng hlăk đhăn kơ amĩ ama, lui dam lui.

Êkei Trống Dãl: Dum amĩ dun, ổng brei káo nao dök dam hống ayống Dăm Bhu, jăk ổng brei káo nao dök dam kơ amĩ.

Amĩ lač: Amáo dui, dam ah amáo dui.

Anăn êkei Trống Dãl kăn gut lei.

Êkei Trống Dãl: O amĩ, ổng brei káo mem êláo.

Leh mem êkei Trống Dãl phiang ti khil, phiang ti kđao, nao kbiă ti êngao sang.

Êkei Trống Dãl: Káo nao amĩ ah, káo nao.

Amĩ lač: Guôn dam guôn, ổng êbũng dök wăt mláo!

Êkei Trống Dãl: Dum amĩ dun, káo nao dök dam hong Dăm Bhu

Anei gut kăn gut lei.

Anei êran mem hě amĩ ñu, leh mem, phiang ti khil đũe nao mtam Êkei Trống Dãl, phiang ti kđao đũe hui yoh Êkei Trống Dãl.

Dlăng lăng rue rue, dlăng kđao đơ wê êtak, khil đơ bung huă, đũe nao lăng yoh pluh buôn găn, sạpn buôn gao, đũe nao lăng buôn êkei Dăm Bhu. Truh yoh kơ kô pin êa, ana mnang, truh kơ dliê buôn sang êkei Dăm Bhu, dlăng lăng ayống Dăm Bhu cing hlăk hlor, hgor hlăk ktang êdi, kăm dök kăm gũk ơh ayống Dăm Bhu, knăm dök kăm khô, knăm dök bống êmô kbao. Anăn truh yoh kơ buôn êkei Dăm Bhu, đĩ yoh kơ sang Aduôn Sun, aduôn Si kri kô mlõ êa braih lah ổng jũm djiêô êrêô.

Êkei Trống Dãl: O aduôn woi, ơ Aduôn Sun, Aduôn Si kri kô mlõ êa braih lah ổng jũm djiêô êrêô, hlei leh kô pin êa anei ơ Aduôn? Ai m'ak hlăk Aduôn?

Aduôn Sun: Ai ổng amáo hing deh kơ yang ơ cô. Anei yở kô pin êa êkei DămBhu, mnuih jhống knêñ lah ơ cô, krêñ

ktang mđiã yan bhang amâo thâu lữ dluh êyui. Ai ổng amâo hing deh kơ yang.

Êkei Trống Dãl: Hbu, aduôn ah, kâo êbũng dôk wăt mlâu lah kâo dê, kbâu tôk, mnuih dôk hlăm hnun abãn, kâo amỉ tĩm ba lah kâo ơ aduôn, kâo buôn taih bha, hma pũalũwãl kbui.

Anei đũe nao phã buôn yoh ñu dê, truh ti ktãm buôn, mđãp hẽ khil kđao hlăm ktãm, đũe nao mủt buôn, buh hđeh dôk hlãp ti gah sang, nao bi hlãp hẽ hõng hđeh yoh êkei Trống Dãl. Dôk hlãp nao hõng hđeh hlãp lãn, anãn kđăt đĩ êñan sang êkei Dãm Bhu.

Phung hđeh laç: Hbu, ơ khua woi, hlei leh anak êbak arãng anei, đĩ hẽ êñan tol kdlũt.

Anei ayõng Dãm Bhu, kbiã dlãng kơ adring.

Dãm Bhu: Ti leh ñu?

Hđeh laç: Nẽ anei yoh ñu. Hđeh mrâu êdi lah ñu anei.

Dãm Bhu: ơ muôn, ổng hẽ hđeh đĩ ênañ tol kdlũt?

Trống Dãl: Ó awa ah, kâo đĩ hẽ êñan ơ awa woi.

Dãm Bhu: Ổng lữ pũhẽ bẽ amuôn ah.

Anei ñu lữ rũhẽ êñan kơ dlông.

Dãm Bhu: Mõng leh ổng kbiã hriê ơ amuôn?

Êkei Trống Dãl: Hbu awa ah, kâo amỉ djiê ba lah kâo awa ah, ama jih kthih ktõn, jih êa klĩ

Anei kâo hriê dôk dam hõng ổng yoh awa ah, klam êa, kâo hriê dôk êra tung hõng ổng yoh.

Dãm Bhu: Hriê amuôn hriê.

Anei Trống Dãl nao yoh. Dlãng lãng ayõng Dãm Bhu dôk ngã yang, pũhẽ ñu ti pha. H'Bia Yâu dôk pũhẽ êkei điêt ti pha.

Dlãng lãng êkei Dãm Bhu cĩng hlãk hlor, hgor ktang, dôk tóng nao cĩng mdrãm, dôk cãm nao hgor mdua, knua hgor mtlâu, dôk iêo nao yang atâu tiêt yoh ayõng Dãm Bhu dê wei.

*Anăn leh mdei cing Dăm Bhu lač: "Ông bống hẽ cĩm ơ muôn".
Anei bống cĩm yoh êkei Trống Dăl, phiang ti êhũng lăp.*

Trống Dăl: Hbu awa ah, anei ya mnống anei ơ awa, mnal tĩ hẽ mang anei yõ awa ?

Dăm Bhu: Ya mnal tĩ koh amuôn, anei yõ dõ mdrống khăp, dõ mdrống kuan amuôn ah.

Êkei Trống Dăl: Bi anei, mnống arăng bi bống moh anei hẽ awa?

Dăm Bhu: Ồ amuôn ah, tiê kbao yõ anei, anei yõ tiê kbao.

Anei Trống Dăl bống, dõk nao rue rue hõng hẽh, hłăp lăn yoh êkei Trống Dăl.

Anei dõk sa hruê yơ Êkei Trống Dăl, mdei lăng sa thũn, dõk lăng sa hruê mdei lăng sa mlan.

Anei tol kğũpĩt aguah, dõk yoh ñu hõng hẽh hłăp lăn, dõk mdang pui. Anei ghah hẽ hẽh đơ-drak mtam.

Hẽh lač: Hbu awa ah, anak arăng điêt dhiêt anei lah awa ah, klũ hmei gõ dõk mdang pui.

Dăm Bhu: Hbu, ổng deh amuôn?

Êkei Trống Dăl: Ồ káo gõ lêñ lah awa, đăm ăl ôh awa ah káo gõ hłăp.

Anei dõk sa hruê, mdei sa thũn yoh, dõk sa hruê mdei sa mlam yoh, dõk čuh čai gai kpiê, thiê nao cĩm kan kơ sah mdrống.

Anei hrăp ai lam ñu nao yoh kơ H'Bia Yáo, lam ñũ. Nao ñũyoh, adũnao kma, nao hơoa hẽ anôk H'Bia Yáo. Anei êkei Trống Dăl dõk wit nao ti boh tih lah wei, tol êka, wit lăng pha tol klhók.

Êkei Trống Dăl: Hbu ơ H'Bia Yáo woi, ơ H'Bia Yáo, ổng kral mơh káo H'Bia Yáo!

H'Bia Yáo: Hbõih ổng adei ah, káo dlăng kơ ổng amuôn

Y'Khing Jũ yoh ơng. Anei arăng lač amuôn Y'Khing Jũ, êkei Trống Dãl

Khiêk êkei Trống Dãl đah tlaô, anei wĩt pãh gah yoh ñu dê Êkei Trống Dãl, piang ti giê hnuăť.

Trống Dãl: Ya mnởng giê anei ơ awa? Giê toľ hrah anei?

Dãm Bhu: Giê anei amuôn ah, giê kâu cãm hlũn.

Anei lõ pioh hẽ ti dlông mtam, piang ti knoh hgor.

Êkei Trống Dãl: Kâu cĩăng tông hgor ơ awa woi.

Dãm Bhu: Tông yoh amuôn ah.

Anei Êkei Trống Dãl tông hẽ hgor, tông hgor lah wei ah, tông êjai lah hlũť êjai anăn hrăp ai hluh hgor, đũôn he knoh hgor hluh hẽ hgor yoh ñu dê.

Trống Dãl: Hbu awa woi, hluh leh hgor

Dãm Bhu: Hluh dum amuôn ah, lõ tông hgor mkăn amuôn ah.

Trống Dãl Piang ti knah.

Trống Dãl: Ó awa woi, kâu cĩăng tông knah.

Dãm Bhu: Tông amuôn ah tông.

Anei tông knah hluh hẽ knah moh. Anei leh tông knah, kdăt đũe nao kơ lãn yoh, nao hlăp hỏng hđeh hlãm lãn, piang ti hláo hđeh bi trũť, hđeh dua, ñu hjăn, ăt duri ñu moh, lõ mã hláo mkăn, hđeh êma ñu hjăn, ăt duri ñu moh.

Hđeh lač: Hbuih, dlãm bẽ bră ti dlông

Anei mã lăng bră ruôt kbao mtam yoh êkei Trống Dãl.

Anei bi ktũng mtam yoh, pluh cồ ăt duri êkei Trống Dãl moh, dua pluh cồ ăt duri êkei Trống Dãl moh. Anei nao jih jang hđeh yoh, bi ktũng mtam yoh, êkei Trống Dãl ktũng. Phung hđeh klhók adũng ală nao hun mtam yoh hỏng Dãm Bhu.

Hđeh hun: Hbu, khua woi, nẽ êkei arăng điêt anei, ktũng hẽ hmei gở klhók adũng ală.

Dăm Bhu: Ai ktang hẽ ñu, lui kâo dlăng lăng ñu, chiêt đơ
ngiêt kbao, đơ gao kga kâo juă đĩng du moh ñu anei.

Trống Dăl: Hriê awa hriê, hriê awa hriê.

*Anei ayông Dăm Bhu, kđao nao kơ lăn mtam, phiang ti
bră mtam, bi ktũng yoh hõng Trống Dăl.*

Trống Dăl: Kâo lẽ ktũng awa hõ?

Dăm Bhu: Ó

*Anei Trống Dăl ktũng mtam, ktũng hlõng kdhăk lẽ hẽ êkei Dăm
Bhu hlăm chông của mtam*

Anei êkei Dăm Bhu chup kgũphiang ti khil kđao mtam.

Dăm Bhu laç: Hbu hu, ai ktang hẽ õng ơ muôn, õng čiăng
moh kâo koh hẽ õng msuăt, kâo hmăt pliê, čiăng moh kâo mdjiê
hẽ õng msẽ ùn asâo hẽ muôn kâo woi?

Êkei Trống Dăl: Lui awa lui, guôn awa guôn, kâo nao mã
bung kők amĩ kâo ti ktăm

*Anei phiang nao mã khil kđao tu ktăm buôn yoh Êkei Trống Dăl
leh anăn lo nao ñũ .*

Êkei Trống Dăl : Anei awa ah, todah õng laç êmeh bi đah
msan, êman bi đah mla, ti nei moh drei dua. Kâo lông hriê djiêl gõ
awa ah, tiê êmông kâo hriê lông lăng gõ, tiê kgâo kâo lông djiêl
lăng gõ, tiê boh asâo tĩng asâo tan thâu kral bhi hõng kba ti anei
moh. Biã kâo tuôm hing leh moh kơ yang, ang cũ, hmữ leh moh
buôn taç êngao õng mnuih jhõng knêñ awa woi.

Dăm Bhu: Lui amuôn lui, õng msăt ka hluê, buê mrâu bi
anăn, pui diăn dök blăk blăk ti cõng kõ lah, lui bẽ amuôn lui.

Êkei Trống Dăl: Dun awa dun! Todah kâo djiê kâo jing
kâo jing kbao yang, klang kleh lui amĩ tuh mã rĩng rêô kơ tuôn.

Dăm Bhu: Ai õng amâu hing deh kơ yang, ang cũ, õng
amâu tuôm hmữ deh buôn taç êngao, Y'Khing Jũ kâo koh leh

msuät kâo hmät leh pliê, mdjiê leh msê ùn asâo .

Êkei Trống Dãl: Biã ya kđi boh sô ổng mào? Êyô hbei klei đã đưm ổng mào hống ñu.

Dãm Bhu: Amào mào ôh amuôn ah, msan kâo čiăng nao sua, ổng thào mdeh, mla plah mỗ sah mdrống, kâo čiăng bi knhuh H'Bia Yáo čiăng tũk êsei kơ kâo, ai ổng amào hing kơ yang.

Êkei Trống Dãl: Dưn awa dưn. Dưn awa ah dưn, êman knô kâo lông hriê đah gổ mla ti nei awa ah, êman ana mgăt, ãrah đing du mgăt hlei pô ñu lể mngăt ti nei moh, tloh khil jao ao h'ô djiê aseh knô ti nei moh awa ah pũng lũng.

Dãm Bhu: Lui amuôn lui kâo dlăng ổng đơ kỗ êruê, kkuê đơ wăt, sa blữ kâo suät êgao ãrống knia amuôn ah, lui bẻ amuôn lui.

Trống Dãl: Dưn awa dưn, ổng amào hing deh kơ yang. Anei lah Trống Dãl lah awa ah, amuôn Y'Khing Jũ lah anei

Dãm Bhu: Anei, ya leh khil ổng djã amuôn?

Trống Dãl: Anei awa ah kâo dê, khil kboh çao, kđao kâo kboh bống, kâo kthống phã yũkrũk krũk phã yũyoh, kâo kthống phã ngổ čiăng krũk krũk phã ngổ. Bi ổng dê ya leh kđao ổng ơ awa woi?

Dãm Bhu: Kâo dê khil prong pỏk đơ êlah kbao, kđao prong pỏk đơ pak knôk, tláo cô dỏk tláo cô krống, phã ti gũmsẻ hdang yống, pống ti dlông msẻ grãm aru, dlăng lãng mta kju kđao prih rih msẻ mnga hlang. Hbu huìh, ơ amuôn woi, lui bẻ ổng ơ amuôn, lui amuôn lui.

Trống Dãl: Dưn awa ah dưn, nẻ kâo dê awa ah mào moh khil kđê wẻ, khil kđing wing, briêng gam mam pha sah mdrống tloh rai kơ jãk, tloh rai kơ yáo lah kâo.

Dãm Bhu: Lui amuôn lui, huỉ hlah atào, mláo yang, huỉ đah hẻ çeh tuk çeh ba mdrống bãng adũknỉng hei amuôn ah.

Ơ amuôn woi, mnũbuôn yoh tiõ lǎng mnũdliê.

Trống Dǎl: Tiõ yoh awa ah, mnũbuôn yoh bhiǎn tiõ mnũdliê awa ah.

Anei yoh êkei Trống Dǎl dê. Sa bǎng kđut êgao b̄rông ênǎt, sa bǎng kđăt êgao b̄rông knũng aseı mlei plũng lǎ, plũng lia knam kma yang buit knam.

Anei ayõng Dǎm Bhu tiõ lǎng yoh, yang hruê ti êyõng cǎng êbhiõng lẽ tlam, tiõ msẽ tiõ kan hlǎm êa, tiõ si tiõ hya hlǎm ktõng, klõng tiê boh păt cǎng mseh păt cǎng mdjõ.

Dǎm Bhu: Hbu, H'Bia Yâo woi, õng hwiê brei giêť êa.

Hwiê giêť êa mbha êkei Trống Dǎl mǎ mnǎm.

Dǎm Bhu: Hbu, H'Bia Yâo woi, õng hwiê brei moh điõ kiê.

Hwiê điõ kiê mbha êkei Trống Dǎl mǎ bõng.

Dǎm Bhu: Hbõih, õng hwiê brei kniêng êhǎng kơ kào

Hwiê kniêng êhǎng mbha êkei Trống Dǎl mǎ bõng. Hbu ayõng Dǎm Bhu kđut amáo lõ êmăt ôh.

Dǎm Bhu: Ơ amuôn woi, Ơ amuôn, mnũdliê lẽ tiõ mnũbuôn.

Anei nao mtam yoh êkei Trống Dǎl, phiang ti khil êyuh lǎng yoh lah wei, msẽ angĩn đrũng, êyuh kơ dhũng msẽ angĩn êbũ, pũêyõng êda đung đung kơ lǎn. Dai kơ đurr tloh dhan tũng, dai kơ dhũng tloh dhan b̄lang. Trống Dǎl mnuih prong yang mjing êdi, anei kđuh phǎ yũlah wei, tǎr gǎr phǎ yũ.

H'Bia Yâo: Koh yoh amuôn ah, ya kào cǎng hriê tũk êsei kơ ñu deh, Ơ amuôn Trống Dǎl koh bi mào moh amuôn woi, ñu msan nao sua, ñu koh hẽ awa õng msuăt Ơ amuôn.

Anei Trống Dǎl dai khil kơ yũ, Dǎm Bhu tǎr gǎr kơ yũ.

Trống Dǎl: Mõng õng wĩt awa woi?

Dǎm Bhu: Kào wĩt cũa lǎng war êman.

Dai kơ ngỗ tãr gãr kơ ngỗ yoh.

Trống Dãl: Mõng ổng wít mõng ngỗ awa woi?

Dãm Bhu: Kâu wít của dlãng war kbao.

Anei tlâu bãng kđut êkei Trống Dãl phấp ti boh tih.

Trống Dãl : Ya djõ ti boh tih ổng ơ awa?

Dãm Bhu: Êrah abãn jìh mỗ ti sang

Phấp ti pha.

Trống Dãl: Ya djõ ti pha ơ awa?

Dãm Bhu: Êrah abãn grua mỗ drei ti sang.

Phấp ti tian.

Trống Dãl: Ya djõ ti tian ơ awa?

Dãm Bhu: Kpỗ bhiãn êwai, mrai trũn prồc ah mnũ. Truh leh thũn ñũ kbiã amuôn ah.

Phấp ti apãl. Dam Bhu si ktráo tlaih siãp, siãp riãp si mnũjoh jõng, tống rống arãng lã lal cõk hia yoh.

Trống Dãl: Ó hẽh, mã mnhat phat bãng êgei, mã hjei cảo bãng knga, amĩ ama ñũ wor bit mtô. Anei mtô aguah ram, tlam rai tiê boh tai si yũl mmông. Hbũ, nghiêk êbào, ktráo klĩng đĩng buãl dũm anei kơ adih, mgãt êmô djã ba bẽ êmô, mgãt kbao djã ba kbao, mgãt êman djã ba êman.

Anei ciãng bhũrũmsẽ ktõng, bõng rống msẽ kla, ap jìh êkei mniê nao hluê yoh ayõng Trống Dãl.

Trống Dãl: Bi ổng ơ H'Bia Yâu?

H'Bia Yâu: Hbũ amuôn ah, nao yoh amuôn ah nao, ngã kâu ciãng nao tũk êsei kơ ñũ deh amuôn woi. Ñũ msan ciãng sua mla plah anak sah mdrõng ñũ bi knhũh.

Anei jìh adei ktang đũẽ nao hõng Trống Dãl yoh, bhũktõng bõng klap ap jìh êkei mniê đũẽ nao yoh.

Êkei Trống Dãl wõk wõk tlam iẽõ ki pah, aguah ki mla,

*dlǎng lǎng mnǎ cǒk hia bǒ klông êlan. Đuě nao yoh ñu dê, pluh
buôn gǎn sapan buôn êgao, đuě nao lǎng ti buôn ayǒng Y'Khing
Jũ yoh.*

*Anei truh yoh ti ktǎm buôn, trũn mǒng rǒng aseh, êran đuě
nao êlào, kpǎr đĩ sang, kpǎr mem hě amĩ ñu.*

Trǒng Dǎl: O amĩ woi brei káo mem.

Anei mem hě amĩ ñu yoh.

Amĩ Trǒng Dǎl: Awei lah ǒng ơ kei, ơ kin woi, ǒng msăt
ka hluê, ơ kei ơ kin, ai ǒng thào blah mkang, ơ dam woi, ai ǒng
thào wang hě Mnông, thào duah hě kông aũ. ǒng msăt ka hluê,
buê mráo bi anǎn, pui diǎn dók blǎk blǎk ti kǒ lah ǒng ơ dam.

*Anei leh mem đuě nao yoh hlǎm sang rũng. Nao yoh êkei
Trǒng Dǎl nao dlǎng awa ñu brũleh mdiê, djiê rǒk ksǒk mtáo djǎ
ba leh yoh.*

Anei nao mtam yoh.

Truh dlǎng lǎng awa ñu yoh, pǒk hě abǎb awa ñu.

Trǒng Dǎl: Hbu ǒng ơ awa woi. "anôk Trǒng Dǎl lǒ bi
hdĩp awa ñu"

Trǒng Dǎl: Thuĩ ǒng hla hlũp kũp mdang, klei káo cih hě
anak yang adiê, Awa káo lǒ kgũbrei.

Anei čhup awa ñu kpũ brũ brũ yoh.

Trǒng Dǎl: O awa káo thào huǎ brei.

*Anei čhup čǎng huǎ, mǎ êsei djam čǎng mnǎm êa, mǎ
brei êa.*

Trǒng Dǎl: Kgũawa ah kgũ, êran awa ah êran!

*Anei Y'Khing Jũ êran hě lě buh, Trǒng Dǎl lǒ dǒng hrih moh,
Y'Khing Jũ êran truh kơ lǎn, êran hě kbui biǎ lǒ dǒng hrih moh.
Êran jũm ktǎm buôn, lǒ lě buh moh, lǒ dǒng hrih moh êkei Trǒng
Dǎl. Kjuh bluĩ hrih, dar jũm buôn kǎn lǒ thào êmǎn lei ayǒng*

Y'Khing Jũ, kjuh boh cũ sa bãng mlai yoh ayõng Y'Khing Jũ, kjuh boh drai sa bãng kđăt, kđăt êkei hruê msẽ đưm yoh ñu dê.

Trõng Dẫ: Dui leh yoh awa ah, man dũm nãn yoh ơ awa woi msẽ ênoh aguah leh.

Anei awa ñu jăk msẽ ênoh aguah, awa ñu ƀar kpin drung knhal tlâu ktai, h'ô ao drai knhal tlâu kkut, h'ô ao boh nut kiêr, aseï mlei dur diêr mrâu, msẽ nik hđeh dam mrâu.

Trõng Dẫ: Hbu hô, O awa woi, bi H'Bia Yâu nei awa woi, lữ tũk êsei kơ ỡng moh.

Y'Khing Jũ Laç: Lui lui amuôn lui, kâu dê kâu kđut amâu êmăt, ơ amuôn woi kâu anei.

Trõng Dẫ: Dũm dũm awa dũm, arãng kcuôp leh ih dua kmũn tuk mrâu suê mnga, kmũn êa mrâu bi adiê, arãng cuôp êkei mniê mỡng amĩ ka đõng tian.

Dôk yoh awa ah, ih dua H'Bia Yâu, dah ỡng amâu dôk, kâu koh hẽ ỡng msuăt awa ah. Blut leh ih dua H'Bia Yâu ung bi mđor ỗ, mỗ bi mđor adhei, ung siam êkei mỗ siam mniê.

Anei ayõng Y'Khing Jũ dê hõng H'Bia Yâu, êmô kjuh lữ cũh sa hruê, kbaos kjuh lữ cũh sa hruê, duh klei thũn bhang msẽ đưm êlâu. Huả lãng blãm lữ mnãm lãng thũn ửn kbaos lữ ỗng yoh ayõng Y'Khing Jũ, êrah êmô lữ tak kđao, êrah kbaos lữ tak pha, êa kpiê lữ miăl. Phai yang kơ H'Bia Yâu hõng Y'Khing Jũ jing ung jing mỗ. Knãm duh knãm, kãm mlan duh mlan, knãm ỗng êmô rai sa phũn alê, cũh lãng bê tol rai sa phũn mơ-ô, cũh lãng êmô kbaos adiê tữl jữtữl mơ-ue dl iê.

Anei dôk sa hruê mdei sa mlam, dôk sa mlan mdei sa thũn yoh ayõng Y'Khing Jũ hõng H'Bia Yâu, mdei sa tlam .

H'Bia Yâu: O ayõng Y'Khing Jũ kâu woi. Arã anei drei đãm lãng bruă kiă hma, kiă lãng đang êsũn êya cũng bi ñu hrõng.

Y'Khing Jũ: Ó ngiêt êbâu, ktrâu, ding dũm anei kơ adih! Nă drei hma lõ nao, kbao êmô lõ rông, bruă klông, hma kpuah lõ kduah.

Anei drũk drũk kbiă nao. Bĩ bĩ si ktong, bħng bħng si klap, ñapñap si muôr hdăm. Hma leh juă, bruă leh siam, wĩt kơ kraĩ, glaĩ kơ Ɣuôn. Y'Khing Jũ hõng H'Bia Yáo adũlõ mai, krai lõ Ɣuh, huă blăm mnăm thũn, bħng ũn êmô kbao. Kpê lõ hrua kjuh, êmô duh lõ mdõng, kbâu lõ gang, yang atáo lõ iêo, lõ huă blăm mnăm thũn ăt oi m'oi. Tông Ɣing mun Ɣing mai, Ɣing tlai pră, tông Ɣiă Ɣiă ră Ɣar ñu nao, tông kơ gũsuôr mbông, tông kơ dlông suôr êda, kra hwa wor hjai dhan kyáo, ksok mtáo wor ngă kơ mnuih, kkuih prôk wor kuai bắng, ala prao jũprao juắng đĩ ran kơ dlông, druah dôk bingai, pai dôk bi kngõng, ktõng dôk bikngư amáo wắn kpưn bħng rỏk, êmeh êman wor bimăn êđai, kmắng hok kdỏk hmũ Ɣing mung ênai Ɣing amai H'Bia Yáo ./.

PHẦN THỨ BA: VĂN BẢN TIẾNG VIỆT

AGHAN MDRÔNG DAM – H'BIA ÊSŨN

NGHỆ NHÂN AMA Y'LŨN

HUYỆN KRÔNG PAK, TỈNH ĐAK LAK KÊ

Chương khúc 1

Chuyện bắt đầu Mẹ Mdrông Dam ăn trái giữa thân cây, uống nước lưng chừng thác, bụng tự mang tự chữa

Câu chuyện như thế này

Hãy nhìn nàng H'Bia Kñĩ xinh đẹp làm sao, bước chân thướt tha, dịu dàng, dáng đi kiêu diễm, nước da trắng tựa hoa êpang, tiếng nói tiếng cười tựa tiếng đồng tiếng bạc. Còn chàng Dăm Bhu, bắp đùi như trông, bắp chân như xếp, tiếng nói cười tựa thanh la. Từ khi mặt trời chưa tỏ, chàng đã vác nỏ vào rừng, mang cung tên vào rậm, để tìm nàng H'Bia Kñĩ, người khéo léo chẻ củi ktu đầu nguồn, chẻ củi gộc bên suối, com lúa HDRÔ bla khéo nấu khiến chàng Dăm Bhu kiếm tìm.

Dăm Bhu: Tại sao ta lại phải kiếm tìm nàng, ơ nàng H'Bia Kñĩ! Ta đây, như trẻ ham chơi chiều, trai ham chơi tối, như trai tìm hút thuốc như gái tìm trâu. Ta như vò vẽ tìm hoa, như ong tìm mật, ta như dao chưa tra cán, kiếm chưa có chuôi ơ nàng!

H'Bia Kñĩ: Ô, Thế sao! Còn tôi thì như người chẻ gỗ cò ke⁹ ven rừng, bừa củi ven suối. Chàng là trai cầm cán nỏ, có chuyện gì chàng đến đây? Nếu hương hoa đến mai, krai¹⁰ đến đót, nói chuyện gái trai, thì tôi đây gỗ ké chưa muốn mọc nấm, gỗ

⁹ Tên khoa học là *Grewia paniculata*, gỗ màu hơi đỏ, người Êđê thường dùng làm bảng nỏ rất tốt.

¹⁰ Một loại cây dùng để đốt lấy nhựa nhuộm răng.

hdao (cây thầu dầu) không bao giờ làm củi, không mời thuốc đưa trâu cho trai với gái bao giờ!

Dãm Bhu: Ta mang bát đồng hình đại bàng, âu bạc lớn hình chim khách, của cải ông bà từ xưa ta cũng mang tặng nàng đây, ơ nàng *H'Bia Kñĩ*

Nàng H'Bia Kñĩ đã nhận lấy bát đồng hình đại bàng, âu bạc hình chim khách của Dãm Bhu. Chàng Dãm Bhu mang nõ nhỏ, bầu nước mới, tên mới ba mũi thoăn thoắt đi tìm bạn tình, vào rừng tìm hương hoa để mài, krai đốt, tìm trai gái để mời trâu đưa cau

Nghỉ một ngày ngơi một đêm, thêm một chiều một sáng. Trên đường về làng H'Bia Kñĩ, H'Bia Kñĩ phát hiện ra trái đậu giữa thân cây.

H'Bia Kñĩ: Ô chàng Dãm Bhu! Cây gì kết trái giữa thân, hoa gì mọc lưng chừng cành kia? Nếu em ăn vào chắc khỏe lắm ơ chàng.

Dãm Bhu: Đừng, đừng ăn ơ nàng! Đừng ăn trái đậu giữa thân cây, đừng uống nước lưng chừng thác, đừng ăn quả lạ trong rừng, kéo bụng mang dạ chứa một mình!

Chàng Dãm Bhu ngăn cản không cho nhưng H'Bia Kñĩ đã chộp lấy ăn liền. Trái gì ngứa tòn ngứa bạo, ngứa thấu trong da, rát tận trong xương, ngứa khắp cơ thể. Gãy vú khiến vú cong, gãy lưng khiến lưng oằn, gãy bụng bụng chứa, gái trai bụng đã nặng dạ đã mang rồi.

H'Bia Kñĩ: Sao miệng chàng lại xui xẻo thế ơ chàng Dãm Bhu! Trong rừng có hổ, trên trời có yang, cây môm, chẻ cằm chàng đi ơ chàng Dãm Bhu. Em bụng đã có, dạ đã mang, vú đã thâm, lưng đã oằn. Ô chàng Dãm Bhu, lưng đã cong, bụng đã có, vú đã thâm con bé con bông em đã mang thật rồi!

Nàng H'Bia Kñĩ cùng chàng Dăm Bhu nghỉ một ngày ngơi một đêm, thêm một chiều một sáng, nàng H'Bia Kñĩ mình đau bụng mết, đau quần đau quai, chân thai sắp ra trước đầu thai sắp lọt sau.

Prống Mung Hdăng: Đâu rồi bà đỡ tài các người gọi? Đâu rồi cụ thầy giỏi các người mời? Đâu rồi thầy bói tài cứu H'Bia Kñĩ em ta? Em gái ta hơi thờ đã hỗn hển nơi cổ, thoi thối dưới cằm, em gái ta đã cầu thần cứu, xin yang tha. Em gái ta máu ướt đùi, mồ hôi ướt mình, sống không biết chết không hay. O Dăm Bhu, hãy mời về đây vợ bà giỏi thường đeo rổ quả sung, cụ khi tài thường mang sàng quả đa. Hãy mời về đây thầy chim bói cá thường mang ba bát giun để rút ngạch hòm nơi cằm em gái ta! Hãy gọi về đây trai gái khắp buôn đông làng tây đi nào!

Họ mời bà đỡ có tài, bà cụ giỏi, mời thầy Aduôn Gưng thật giỏi, mời bà Aduôn Gang thật tài, tất cả trai gái đông tây ùn ùn kéo về. Hãy nhìn xem, chàng Dăm Bhu đốt gà hết một trại, thui hết sáu chục bò, cúng hết sáu chục trâu, giết sạch bảy chuồng lợn mà bụng nàng H'Bia Kñĩ vẫn không loi, thai không lỏng, hơi thờ yếu dần nơi cằm.

Prống Mung Hdăng: Không ổn rồi ơ Dăm Bhu! Hãy đi mời bà đỡ có tài, cụ thầy thật giỏi, hãy đến gọi cụ thầy ở tận biển đông xa xôi nào!

Dăm Bhu vượt qua rừng lau lách, băng xuống thung sâu, vượt rừng già mặc sống mặc chết. Chàng đi mười đêm không màng đến hạt cơm, giọt nước, mười ngày không đụng đến giọt rượu, chỉ bồng bênh nước lã trong bụng.

Mười ngày qua, mười đêm bỏ chàng Dăm Bhu đã đến tận nhà thầy bà Aduôn Gring aduôn Grang làm nhà trên mặt biển đông. Chàng Dăm Bhu khơi nén soi đường, đốt đuốc tìm mối để thầy bà

hỏi nên.

Thầy bà Aduôn Gring Aduôn Grang: Thật có phúc, thật có lộc ơ chàng trai xinh, này chàng trai đẹp, đến tìm ta có chuyện gì?

Dăm Bhu: Không ồn rồi ơ bà, nàng *H'Bia Kñĩ* không màng đến một hạt cơm bà ơi, nàng đau trong bụng, đau quần đau quai, đau như cắt thịt voi ơ bà!

Thầy bà Aduôn Gring Aduôn Grang: Mụ thầy chỉ, mụ bà bảo: "rượu ché tuk, cần ché ba, gà trống trắng cúng ông bà tổ tiên, ông bà. Ba rượu ché tuk, heo đực trắng khấn thần sinh ra mẹ. Nào, người hãy quay trở về giúp người ăn quả lạ mọc giữa thân cây, uống nước lưng chừng thác, bụng tự mang dạ tự chữa ấy đi. Mai sau chắc chắn con người sẽ trở thành một người dũng mãnh đầy ơ chàng trai kia.

Chàng Dăm Bhu quay ngựa trở về buôn làng ngay tức khắc, một cú nhảy vượt qua bảy đồi, một lần nhún bay qua bảy thác, đi một hơi một chốc đã đến nơi đến chốn.

Dăm Bhu: Ở chim ngiêk ngàn, chim ktrâu một vạn, ơ tôi trai tứ gái của ta khắp đó đây, hãy thui lợn, hãy đốt gà, hãy trồng cột rượu để cắm cần lên nào!

Tôi tớ: Cầu mong điều may mắn đến với ông Dăm Bhu.

Tôi tớ thui heo, đốt gà, cột rượu, tức thì nàng H'Bia Kñĩ bụng đã loi, thai đã tới, đứa bé khóc oa oa, khóc không thôi không nghĩ như gà bị trói chân, tựa gà bị buộc cánh, miệng oa oa như dùi không rời trống bao giờ.

Prống Mừng Hdăng: (*cậu đứa trẻ*) – Thế cháu tên gì nào? Ở cháu yêu của ta? Ở cháu trai dũng mãnh, cuộn thùng trâu, dây bò không bao giờ rời. Ở để mặc áo cánh, châu cháu mặc áo cộc, cóc nhái ngủ ngày không màng đến đêm, sao đứa trẻ con này lại khóc đêm không hay, ngày không biết! Ở cháu trai yêu, cháu

trai quý của ta, ơ mẹ ơ cha, sao cháu cứ khóc oa oa, khóc như gà bị buộc chân, tựa gà bị cột cánh, miệng khóc oa oa như dùi không rời trống bao giờ! Ô đê mặc áo cánh, châu châu mặc áo kộc, cóc nhái ngủ ngày không thôi, tại sao cháu ta thế này ?

Aê Du Aê Diê chống gậy mây, gậy mun lộc kộc xuống trần để tạo con trai chàng Dăm Bhu với nàng H'Bia Kĩ, đưa bé cứ khóc như gà bị buộc chân, bị cột cánh, khóc oa oa như dùi không rời trống bao giờ.

Aê Diê: Ôi cháu MDrõng Dam yêu quý của ta! Đứa bé dững mãnh từ trong bụng mẹ, cuộn thùng buộc trâu, dây buộc bò không bao giờ rời, mai sau sẽ giàu sang, chiêng kông không sợ thiếu. Chiêng không rời gót, trống không ngừng tay, cây gòn không ngừng lia, kbang đầy nhà chặt cửa, chẻ núi núi vỡ, đập đồi đồi nứt.

Prõng Mung Hdăng: Ôi, đứa trẻ con kia, cháu tên gì? Ô đê mặc áo cánh, châu châu mặc áo kộc, cóc nhái ngủ ngày không màng đêm, thế cháu ta tên gì?

Đé, Châu cháu: Nếu thật sự như họ bảo Mdrõng Dam người dững mãnh từ trong bụng mẹ thì người hãy ném cạm sừng, sớm giàu mạnh, bẻ gãy đao kiếm noi gương cậu bác xưa đi!

Ngay tức khắc cậu bé Mdrõng Dam nín thính, giữa đêm biết nhìn lửa, rạng sáng biết lật, trời tỏ biết trườn, biết đứng dậy, chập chững vịn vách nhà. Mdrõng Dam đã biết lên xuống cầu thang, biết nhún sần, biết chạy nhảy từ trước ra sau thật rồi.

Mdrõng Dam: Ơ mẹ ơ cha hãy nhìn xem! trẻ làng đang thi nhau thả diều, kẻ trung niên đánh quay, dân làng đứng xem đông như trâu ngoài bãi cỏ.

Mdrõng Dam đang sống trong cảnh yên bình, thần cho cái giàu cái sang, yang cho dững mãnh. Chàng quán khổ ba viên dài

chám gót, quần khố Jrai viền ba lớp, mặc áo nút dày, thân hình vạm vỡ (to khỏe) của tuổi trai mới lớn, bắp đùi tựa như tròng, bắp chân tựa như cây.

Chương khúc 2

Mdrõng Dam gặp gỡ nàng H'Bia Êsũn

Mdrõng Dam: Ô mẹ yêu, con muốn thả điều! Ô cha quý, con muốn chơi quay! Bà ngăn con bằng dây, cột con bằng sợi, trói con bằng lạt, con vẫn trườn giát sàn con đi.

Chàng Mdrõng Dam mắng mới mọc, trẻ mới lớn. Như trẻ còn nằm trong nệm ấm, chăn êm, tựa trẻ còn vùi mẹ, cây guộc đang cần lưỡi rìu, măng chưa rụng lông, trẻ mới tập chẻ lạt. Mdrõng Dam tập đánh quay, khiến quay Y'Jú rung trong nhà, quay Y'Jang nát ngoài bãi. Quay của Mdrõng Dam tựa quay bằng sừng trâu đánh từ mặt trời nằm chéch bên cây xà dọc phía đông đến khi mặt trời chéch cây xà dọc phía tây. Khiến quay Y'Ky nát vụng, quay bằng gỗ bằng cây, khiến quay Y'Jú run trong nhà, quay Y'Ky nát ngoài bãi. Đánh từ khi mặt trời chéch bên cây xà dọc phía đông đến khi chéch cây xà dọc phía tây. Quay chàng Mdrõng Dam đầu nằm hướng đông đuôi nằm hướng tây, giống như trâu đực hoang mùa khô, tựa như ngựa đực đến kỳ động mùa. Đến đầu bến nước, rẫy nương, nơi rừng cây của nàng H'Bia Êsũn, nơi yên bình, thịnh vượng. Núi tiếp núi, đồi tiếp đồi, nhà liền nhà, thật xứng đáng buôn giàu sang. Nơi chăn trâu, bãi thả bò của nàng H'Bia Êsũn không một bóng cây sậy. Trâu bò nhi nhúc không thể đếm, dấu chân voi dày đặc tựa thiếu nữ giã bột. Tiếng lợn ngàn, tiếng chó sủa inh ỏi, trẻ con nhào ra tận hàng hiên ngoài nhìn chàng Mdrõng Dam, quần khó ba lớp dài chắm gót.

H'Bia Êsũn: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktrào một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây, hãy cùng thi đánh quay với chàng Mdrõng Damđi nào!

Nàng H'Bia Êsũn xinh gái vui vẻ bước từ trong phòng đôi

ra, từ phòng ba tới, từ trong phòng nhiều tầng nhiều lớp. Nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp đất không vương mũi, bụi không phủ mắt bao giờ.

H'Bia Êsũn: *Ồ kìa mẹ, chàng trai nào đấy! Dường như chàng với con mắt như sắp sắn, mặt bằng mặt, trán bằng trán, trai với gái cùng lứa, cùng mùa. Con với chàng giống như ché tuk một đôi, ché ba gấn một cột, mẹ thụ thai cùng một tháng chàng với con.*

Mẹ H'Bia Êsũn: *Ồ con gái yêu, con gái quý, con gái cung, con gái xinh đẹp từ trong gốc của mẹ! Không được đâu con ạ, con họ khiêng bằng vông vàng vông bạc, con giàu sang mình không thể đến, không thể gần, bát đồng nắp không thể sánh, không thể yêu!*

Nàng H'Bia Êsũn thâm nhủ "Chàng Mdrõng Dam bấp đùi như trông, bấp chân như xếp. Chúng ta tay vụng không dết được chỉ, không kéo được bông, vụng đan khó áo. Đừng trông mong đến chàng Mdrõng Dam bấp đùi như trông, bấp chân như xếp. Con từ quả bắp, con từ quả ngô, con lò ồ chẻ, con từ trái mọc giữa thân cây, uống nước lưng chùng thác, ăn quả lạ trong rừng, bụng tự mang dạ tự chữa.

Chứ sao họ lại bảo rằng con trai chàng Dãm Bhu. Chàng Dãm Bhu ria mép tựa mây song nằm ngửa. Lúc ấy con quay của chàng Mdrõng Dam kêu hướng đông không ổn, kêu hướng tây không xong.

Nhà khác không theo, chỉ chạy đến nhà H'Bia Êsũn đẹp từ trong gốc đẹp ra. Con quay chạy vào chỗ nằm của H'Bia Êsũn và dừng lại dưới sàn. Nàng H'Bia Êsũn vén sàn để nhô trâu, nàng phát hiện ra con quay của chàng Mdrõng Dam. Chàng Mdrõng Dam chửi cha, mắng mẹ người giàu, kẻ hèn, đụng cha, chạm bà tổ kẻ dám coi thường con quay của chàng.

Mdrõng Dam: Sao lại coi thường ta, chê ta như chê chó, sao không biết lạ quen! Chàng Mdrõng Damlợn đương nghìn, chó đang vạ, người đương ăn năm uống tháng. Chó đương ngủi, lợn đương thì, trai đương tuổi hút thuốc ăn trâu. Ta người đã ráo nước mũi, sạch nước mắt, đất bụi không hề chạm, người dững mãnh mà người không biết sao?

Chàng Mdrõng Dam quay về nhà, một lần nhảy vượt bảy núi, một lần nhún vượt bảy thác, một lần phi đã đến nơi đến chốn, đi một chốc đã về đến nhà mẹ chàng. Cầu thang một lần đạp, sàn hiên một lần giẫm, khiến sàn nhà đưng đưa bên này đưng đưa bên kia, nôi niêu va chạm loảng xoảng như trâu cụng sừng.

H'Bia Kñi: O con trai, có chuyện gì? Mẹ sợ con chặt đứt đuôi voi, vay mượn tiền của nhà người, sợ con đến chiếm chỗ người giàu, kiếm chuyện to bằng đui voi ơ con trai!

Mdrõng Dam: Vì sao con phải bắt ong bảy tầng cây, trùm chân bảy cái nằm ngủ giữa nhà từ sáng đến tối ư?

Nói xong chàng nằm ngủ giữa nhà từ sáng đến tối.

H'Bia Kñi: Đây chàng Dãm Bhu, sao chàng gậy không xước mà còn gây ngứa ngáy khó chịu, con một đũa chuối một quả, sao mẹ nó không bẻ khi còn nằm trong bụng cho xong nhỉ. Chẳng lẽ chỗ thần đồng khiến nó ốm đau! Nó cứ chơi quay từ sáng tới tối, gây anh hãy đến đo, nước nhỏ dưới đất anh tra. Chàng hãy đến hỏi ông Mtung Ttang, thần yang bìa rầy, hãy hỏi bác Mbin biết bói cây. Cây trúc hãy chặt từ rừng, gây hoang từ thung sâu, để bói cho con trai chúng ta, nó đã ốm đau quặt quẹo rồi kia kìa!

Dãm Bhu chụp lấy bầu khô đưng gạo tẻ, ống lồ ô đưng gạo nếp, vác gậy loạng chạng đến tìm ông Mtung Ttang bói cho Mdrõng Dam.

Ông Mtung Mtang: Ôi sao bố Mdrõng Damlại vác đủ thứ

đến đây, có việc gì mà chiêng treo giàn bếp, cá cái tự vào nồi, sao một lần ông lại đến nhà tôi thế kia? Nhà tôi vách nát, cột siêu, nhà phân lợn, phân bò, nhà kẻ già, kẻ góa, ngà thầy bà không biết chuyện!

Dãm Bhu: O ông Mtung Tlang, thần bìa rầy một đoạn, cậu Mbin ơi tôi có việc gấp, chuyện tiên nông của nhà giàu. Ngựa trâu tôi cúng cho thầy gậy thần cây, tôi nghe thần trời người biết giã bằng hai tay.

Đây gậy tôi đến đo, gạo nếp tôi đến dâng, ông hãy giúp con trai tôi đang ốm đau trong chăn chiếu. Đã mười ngày đêm nó không biết một hạt cơm, không màng đến giọt rượu, sống bằng nước lã trong bụng. Con trai tôi cứ chơi quay từ sáng đến tối, về nhà bảy lớp trùm bảy lớp chăn, đắp bảy lớp chiếu, nằm ngủ ườn ườn giữa nhà từ sáng đến tối.

Hãy xem cậu Mbin rầy gạo, đo gậy, nước nhỏ để bói chuyện Mdrống Dam.

Ông Mtung Mtang: Chuyện chàng Mdrống Dam, nếu mặt sai, mày dỡ, yang tìm đến thì gậy hãy cho ngắn không ngắn, dài không dài, cuối gậy chỉ còn lại hai ngón tay như gọt như giũa. Nơi thần linh tái sinh chàng Mdrống Dam ở đâu? Con trai của Dãm Bhu sao có thể khiến ta mệt mỏi thế này!

Chàng Dãm Bhu quay về nhà, bước lên cầu thang.

H'Bia Kñi: Chuyện con thế nào rồi ơ cha Mdrống Dam?

Dãm Bhu: Không có gì cả. Con chúng ta ốm đau quặc quẹo. Nếu nó ốm đau không dậy được tôi sẽ mời hết thầy hay bà giỏi, tôi sẽ bói cây hỏi gậy, đây cây tôi hỏi gậy tôi tra, nước tôi nhỏ tại chỗ, tôi đã đi hỏi hết nơi rồi.

Nghe xong chàng Mdrống Dam vụt đứng dậy hỏi?

Mdrống Dam: O mẹ, ơ cha, nhà mình có âu đồng hình đại

bàng, chậu đồng ỏ chim khách từ thời ông bà tổ tiên không hở mẹ?

H'Bia Kĩ: Con hỏi để làm gì?

Mdrõng Dam: Mẹ hãy nhìn con đây, bắp chân đã lớn, cổ trai đã đầy, răng mọc đã đủ, đến tuổi trai đã biết dự lễ ăn năm uống tháng. Con thật sự cần nó! Con đang cần người nấu cơm thổi canh, dệt khố áo. Con thân đã lớn, cổ đã đầy, răng đã đủ vậy mà cứ ở không với cha, ngồi không với mẹ, uống rượu ngọt cũng đã chán.

Dãm Bhu: Thôi vậy, con hãy cầm cái âu hình đại bàng, chậu đồng ỏ chim khách từ thời ông bà xa xưa, bát đồng đánh đổi bằng xương, trả giá bằng sức, kỹ vật giàu sang đẹp tuyệt vời này chỉ cầm uống rượu giải trí. Con cần nó để làm gì?

Mdrõng Dam: Vòng tay con đến trao, chuỗi cườm con đến tặng, của cải con thử đem đến cho nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp mẹ ạ!

Dãm Bhu: Ở con trai, nếu đập đổ muối gùi trần thì làm sao con có thể có muối gùi to. Không thể đến đựng gùi muối to, không thể đến cướp gùi quý, con tựa trai người Kur¹¹ đang nằm võng, gióng vua đã xiềng, chúng ta con nhà nghèo, con tựa trái soa tóc, con nằm lăn nằm lóc ra đất. Tôi như cán cuốc loi, cán xà gạc lỏng, củi đuổi ta kiếm tận chiều tận đêm, ngủ đêm củi com côi ta nào gánh nổi.

Mdrõng Dam: Đùng, mẹ đừng ngăn con, con cầm xà gạc vạch thử đường rừng già, con thử sức ngụ ở nhà to, con đến cưới thử đầu voi cha nàng H'Bia Êsũn, đến sai khiến tôi tớ nhà nàng dùng rượu ché tuk ché ba thế nào, cứ để con thử đến ché cây cần trâu ở mẹ.

Chàng Mdrõng Dam bỏ khố cũ quần khố mới, cởi áo cũ mặc áo mới, vừa làm đẹp vừa ngắm nghía. Hãy xem chàng

¹¹ Người Khomer.

Mdrõng Dam quấn khó hoa văn ba vòng quấn, mặc áo kiêr nut dày, thân mình trởi dậy một chàng trai trưởng thành. Quấn khó ba lần xếp dài tới gót chân. Mặc khó Jrai ba lớp viền, quấn khó dài ngắm quanh hông, quấn khó Niê kđiêngthong dong rời bước, thong dong rời thang, chuông đồng chuông bạc, lục lạc vàng kêu loảng xoảng khiến lợn chưng hửng, chó rú, gái làng ngán ngơ.

Các cô gái: Chàng đi đâu đây ơ Mdrõng Dam? Chàng đừng đến rừng Mhrú suối Mrnung nhé!

Chàng Mdrõng Dam miệng đã muốn ăn bắp chuối, bụng đã thích nàng H'Bia Êsũn đẹp gái. Nàng H'Bia Êsũn ngồi trong phòng đôi, ngực trong buồng hai, rềm nhiều ngăn nhiều lớp chân không vướng đất, bụi không chạm tay, mồ hôi chưa hề chảy, chưa hề rơi, khuôn mặt thật sự xinh đẹp. Khiến chàng Mdrõng Dam cười ngựa đực hung, ngựa đực hang, chạy nhanh chạy khỏe, một lần vọt bay qua núi, một lần nhún băng qua thác, chạy một chốc một lát đã đến nơi đến chốn. Cười ngựa đực sọc đen, cười ngựa cái vằn yên hoa, lục lạc kêu rừng rỗng như có người cầm rung tựa như người cầm lắc, hơi thở phun ba tầng sương khiến lợn ngừi, chó loạn đàn đụng nôi kbung kbiê văng lên tận xà dọc. Chàng ghé qua hiên, tạc qua nhà, ngựa voi dừng lại trước nhà nàng H'Bia Gõng Guê kbuê Hrah kdah Kók xinh đẹp, gái đưng dết, trai đứng ngoài hỏi chuyện.

Mdrõng Dam: Ố chị gái hãy mở cửa cài then, lùa cửa sắt cài chốt, hãy để ta vào tận phòng, một lần ta muốn ghé nhà chú bác. Chẳng lẽ rượu bác không mời, gà cậu không giết, cơm trong mâm bác không dọn?

Thay vì, cổng cài then lại được mở, cửa sắt cài chốt được lùa, phòng đôi được vào, buồng kín được vô, nhà cậu bác một lần được đến, thì nàng Gõng Guê kbuê Hrah kdah Kók xinh đẹp càng

dệt vải, âm thanh càng nghe phành phạch.

Mdrõng Dam: (khấn) Nếu khung dệt tuột chỉ hãy đến bên suối, nếu chỉ bung chỉ hãy đến chuồng bò, hãy đùn vải, hãy rới chỉ một chốc một lát.

Trong nhà nàng H'Bia Gõng Guê kbuê Hrah kdah Kôk xinh đẹp lại càng đan càng dệt, khung dệt tuột ra bên suối, chỉ bung đến chuồng bò thật, vải đùn, chỉ rới lung tung, nàng H'Bia Gõng Guêkbuê Hrah kdah Kôk xinh đẹp chạy một mạch về nhà.

Mdrõng Dam: Ô chị gái hãy mở cổng cài then, lùa cửa sắt cài chốt, ơ chị H'Bia Gõng Guêkbuê Hrah kdah Kôk.

Nàng H'Bia Gõng Guêkbuê Hrah kdah Kôk xinh đẹp lùa cửa sắt, cho vào nhà cậu nhà bác một lần, rượu trồng cần, gà đã giết, com mâm đồng mòi. Đốt một con gà ấp, đập một con gà mái, giã gạo trắng như hoa êpang, trắng chói cả nhà, lóa cả sàn, gạo HDRÔ bla trắng nhà một góc (msuh êdi). Chàng Mdrõng Dam ăn com một nhúm, ăn canh một miếng, đã no đã nghỉ.

Mdrõng Dam: Ô nhà ăn một quả dưa tôi nhịn ba năm, ăn một quả chuối tôi nhịn ba ngày, ăn một quả bắp tôi quên com xa canh mười ngày.

Lúc ấy cha của nàng H'Bia Gõng Guêkbuê Hrah kdah Kôk đi rẫy về.

Cha H'Bia Gõng Guê kbuê hrah hdah kôk: Khách ai yên ngựa đầy nhà, ngựa xếp hàng đầy sân hiên ơ con gái?

H'Bia Gõng Guê kbuê hrah hdah kôk: Khách Kur đầy gian trong, khách Chăm tràn sân ngoài, khách giàu sang đầy giường kpan đầy cha ạ.

Người Bih ta nuôi đã hết, người Mnông ta chăm đã xong, thiên hạ xung quanh con đã tỏ mặt, nhưng khách này con chưa từng gặp, chưa từng thấy bao giờ! Bắp chân như trồng, bắp đùi

như xếp, tiếng nói cười tựa mây song mùa hạ, ria mép giống mây song nằm ngửa, râu cằm mọc tựa mây song nằm ngang.

Cha H'Bia Gõng Guê kbuê hrah hdah kôk: À, chàng Mdrõng Damđấy! Sao hôm nay chiêng cái lại leo giàn bếp, cá mẹ lại tự vào nồi, một lần chàng lại đến nhà ta, cột siêu, vách nát, trại lợn chuồng chó, nhà người cao tuổi chàng lại ghé sao?

Mdrõng Dam: Ôi thôi nàng H'Bia Gõng Guê Kbuê Hrah kdah Kôk, đừng vội rấp lồi, rào đường, ta thường lui tới nay về sau, lảng giềng mời cơm mời rượu nàng ạ. (*quay sang nói với cha nàng Gong guê Kbuê Hrah*) - Từ nay về sau bác ạ, ta dựng chòi chung, làm cùng rẫy, nhà cùng sàn, canh com cùng xẻ. Cháu muốn chúng ta cùng buôn, công liền xà ngang. Nhà nát bếp xiêu cháu xin làm người sửa sang, chiêng treo xà dọc cháu là người tháo dây buộc thùng.

Cha H'Bia Gõng Guê kbuê hrah hdah kôk: Ở con cung, con quý của cha, ta mời khách rượu nào ơ con?

H'Bia Gõng Guê kbuê hrah hdah kôk: Khách nhỏ ta mời ché nhỏ, khách lớn ta mời ché lớn, khách giàu sang ta mời ché mẹ đen, mời ché jăn có tám quai, năm người khiêng phía trên bảy người đỡ phía dưới.

Ché mẹ đen, ché jăn trẻ khiêng đến đứt gióng, già khiêng gẫy chày, tôi tớ nhón nháo bu lại khiêng ché mẹ đen đầy hầm rượu. Tiếng ché mẹ đen găm gừ.

Cha H'Bia Gõng Guê kbuê hrah hdah kôk: Thôi đừng găm gừ nữa bà ạ, khiêng bà lên nhà để mời chàng Mdrõng Dam. Chàng Mdrõng Damđi bán muối buôn hành, đổi men trao rượu, nhà mình chàng nghỉ, hiên mình chàng ghé, ngựa voi chàng đến cột chung với ta. Chiều đến nghỉ, tối đến ngủ, nhà chị em chàng đến dựa ơ bà.

Cha H'Bia Gỡng Guê kbuê hrah hdah kôk: Ở chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Hãy ba người đi bẻ lá, năm người khiêng rượu, người già yếu mời mọi người đến uống cùng ta. Mời khách hướng nam, hướng bắc, mời các bậc cao niên, các bác tuổi già nhỏ nhẹ, trẻ nhỏ đến mời khê khàng, mời khắp làng khắp xóm. (*Quay sang hỏi con gái*).
Này con gái, ta đánh chiêng nào ơ con?

H'Bia Gỡng Guê kbuê hrah hdah kôk: Nếu khách nhỏ ta đánh chiêng nhỏ, khách lớn ta đánh chiêng lớn, khách sang giàu ta đánh chiêng mui, chiêng mai, đánh chiêng có tiếng đồng tiếng bạc. Đánh dưới thấp cho rung các cây xà dọc, đánh trên cao cho rung các cây xà ngang, cho vượn khi quên ăn quả, gõ kiến quên mổ hang, cho trâu bò quên vẫy đuôi, rắn hổ rắn mai lên nằm dài trên mặt đất. Người vác cuốc, kẻ cầm xà gạc đứng ngẩn ngời ngo chỉ màng nghe tiếng chiêng mừng chàng Mdrỡng Dam của ta.

Cha H'Bia Gỡng Guê kbuê hrah hdah kôk: Ở bọn trẻ hãy đi khiêng nước, năm người đổ, bảy người rót, trai gặt gù cầm cần rượu, thử rượu ngọt, rượu đắng hay chua? Rượu chua chua ngọt ngọt mới năm đêm ủ là vừa.

Chàng Mdrỡng Dam uống một hơi hết ba sừng trâu.

Cha H'Bia Gỡng Guê kbuê hrah hdah kôk: Hãy rút cần này và thay cần khác, rượu đã ngọt rồi cháu ạ, hơi chua như trái gấm (boh thuá), ngon ngọt tựa mùi mem, nào hãy uống đi cháu Mdrỡng Dam.

Chàng Mdrỡng Dam uống hết bốn sừng trâu, cần ba lại thay, cần năm lại thế, ché này chưa ngọt lại thay ché khác.

Cha H'Bia Gỡng Guê kbuê hrah hdah kôk: Ngọt chưa ?

Mdrỡng Dam: Rồi bác ạ! Ngọt như rẽ tranh, hơn hoa gừng, ngọt như lửa bén đồng trâu, uống từ chiều đến sáng không

biết nhạt, càng thêm nước càng đắng, càng thêm nước càng ngọt, ngọt hơn rễ tranh, hơn hoa gừng, ngọt như lửa bén đồng trấu. Uống thâu đêm suốt sáng không biết nhạt, càng thêm nước càng đắng, càng thêm nước càng ngọt.

Cha H'Bia Gỡng Guê kbuê hrah hdah kôk: Hãy rót nước cho chàng Mdrõng Dam, rót nước bầy sừng, thêm nước năm ống, dội nước từ phòng khách đến tận giá treo chiêng nào ơ bọn trẻ!

Nước Ba nôi kbung lại đầy, năm nôi kbê lại đổ, bầy nôi kbung lại thêm, trai gặt gù chuyển càn phía đông, gái dịu dàng chêm nước phía tây. Rượu đã thấm, men đã vào, tai đã ù rồi chàng Mdrõng Dam.

Mdrõng Dam: Cháu sợ rượu thấm, men say ơ bác, sợ tai ù ngủ quên. Sợ sẽ vào tận phòng, sợ trai gái lại tìm nhau ơ bác!

Cha H'Bia Gỡng Guê kbuê hrah hdah kôk: Không sao ơ cháu! Áo ni ta cùng đặt giá, chặn trong buồng ta lại tìm thay mà.

Chàng Mdrõng Dam rượu đã say, men thấm, tai ù ngủ quên. Chợt chàng ngời dậy, nháy lên ngựa tựa mưa đá rơi, tay chân như nan vuốt, người mùi thơm tựa vải ướt hoa, một lần nhún làm lộ tài, một lần nhảy một lần nhanh nhẹn, đánh tay thông dong bước, tóc sau gáy tựa nhộng đeo ngọn non, tựa bê non mới lớn. Chàng Mdrõng Dam như ngựa chạy nhanh, tựa trâu vừa thả buổi sáng, vừa muốn hương hoa mai, kraị đốt. Chàng Mdrõng Dam tuổi hẹn hò trai gái, tuổi chơi đùa, tuổi kiếm tìm tình nhân trong rừng kín, tuổi muốn hương hoa mai, kraị đốt. Hãy xem kìa! Người gian khách ngủ tựa xếp đó, chân người gian sau như đút trong cùm, người trăm người nghìn ngủ không biết thức. Chim ngiêk một ngàn, ơ chim ktráo một vạn của nàng H'Bia xinh đẹp, hãy ngủ cho yên. Chàng lên cầu thang một lần đạp, một lần giẫm khiến hiên nhà đung đưa, đến tìm chuyện trai gái quá nửa đêm gần

sáng, gái trai giờ ngủ say.

Mdrõng Dam: Ô nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp! Hãy mở cổng cho ta, hãy mở cổng cái then, lùa cửa sắt cái chốt, để một lần ta được vào phòng, một lần ta vào buồng, ta được chà rêu trong gùi quý của nàng một đêm.

H'Bia Êsũn: Trai làng nào đây ơ chim ngiêk một ngàn? Hãy xem rào ai đến đọ? Ở dân làng, rào họ đến so, cổng làng họ đến sánh, chiêng ché trâu ngựa họ đến giã, họ đến cướp tận phòng. Ở chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Họ đến núp trong nhà, đến quơ nồi cơm canh trong bếp. Kẻ trai nào đây? Hãy chém hấn không thương tiếc, giết hấn không nương tay. Kẻ trai nào đây? Hay là kẻ chặn bò lật đật? kẻ chặn trâu hôi bũn? kẻ nuôi lợn gà hôi mùi cám? kẻ chặn ngựa nhiễm mua, nài voi mùi thùng? Chiêng kông nhiễm máu bò của cha ta đương chà rửa đó sao?

Mdrõng Dam: Sao nàng H'Bia Êsũn lại xem thường ta, chê bai ta như chó như lợn, không phân biệt được người nữa ơ nàng?

H'Bia Êsũn: Ô thế sao! Nhưng không được đâu ơ chàng Mdrõng Dam, tôi gổ ké không bao giờ mọc nấm, cây gổ tạp tôi không bao giờ bỏ củi, tôi không mời chuyện trâu cau. Sợ súp chuồng lợn, chét gốc chanh (cam), sợ trâu bò cha tôi chạy theo người giàu sang. Tôi đã danh vang đến thần, gổ tạp không bỏ củi, trâu cau không mời. Sợ mây cao không biết tàn. Này chàng Mdrõng Dam, chúng ta cùng đẽo cột đi nào! Tôi muốn nó thành vĩ ngắn trấu¹², cỏ tranh thành mái, chuyện trai gái ta đắp nên vợ thành chồng.

Mdrõng Dam: Nào, chúng ta hãy cùng đẽo cây thành cột,

¹² Vĩ đặt trên miệng ché rượu cần, ngăn không cho trấu nổi lên khi đổ nước vào uống.

đan tre thành vĩ đi nàng H'Bia Êsũn, đến võ ằm chiêng knah, đến gẫy trụ buộc voi, loi cột buộc ngựa cha nàng hướng đông thì ta mới thôi.

H'Bia Êsũn: Đùng chàng ạ! khi chân đã bước thì lòng hãy quyết vượt núi. Đâu rồi voi núi nếu chàng đã xiềng, đùi đã nhún vào nước, nếu dây thừng chàng không bện. Nếu xiềng chàng không sợ rói, chẻ củi gốc không thành, đến chẻ rừng xanh nếu chàng không ưng chuyện chồng vợ, chàng sẽ thành kẻ xiềng voi cho nàng H'Bia Êsũn này. Ở chàng Mdrõng Dam, em sẽ thề bằng hết voi cha buộc quanh nhà, hứa bằng hết voi cha buộc quanh sân, hết cả rượu ché tuk ché tang của cha em trong kho thóc.

Mdrõng Dam: Nếu ta không thật lòng với nàng thì ta thành kẻ phát bìa rẫy, thành nài cưới voi của cha nàng, Mdrõng Dam này sẽ thành kẻ cõng nước, kẻ treo chiêng cái, thành người dắt voi buộc ngựa, đốt nhựa chai, kẻ đưa cần mời rượu, cắt thịt trâu bò sáng tối cho cha nàng.

H'Bia Êsũn: Có thật thề không ơ chàng Mdrõng Dam? Nếu thật vòng tay ta trao, cây guột tay ta bắt, ba vòng tay ta giữ, bốn vòng tay ta thề chiều nay.

Chàng Mdrõng Dam yang cho cái đẹp, thần cho cái sang, thân hình như đúc trong ống, như đặt trong giỏ vàng giỏ bạc, chàng với H'Bia Êsũn tựa mẹ có thai trùng ngày trăm rằm, mẹ sinh ra trùng ngày trăng tròn. Ngón tay như xếp,, tiếng nói tiếng cười tựa tiếng đồng tiếng bạc.

H'Bia Êsũn: Nào, hãy đến đây chàng Mdrõng Dam, đến để ta thử nào! Hãy vào tận phòng để ta lau gùi quý, để hương hoa chúng ta cùng mài, krai đốt. Hãy đến để gắn tình trai gái, chiếu thử vượt, chăn thử đập, rượu một cần một ché ta cùng uống ơ chàng.

Dãm Bhu: Nàng khiến ta mệt mỏi lắm rồi ơ nàng H'Bia Sun!

H'Bia Êsũn: Này chàng Mdrõng Dam, thế chàng mang trái gì khi đến lúc nửa đêm, gần sáng, giờ đang ngủ? Đột mây một khúc chàng có đem theo không? Hoa gì chàng hái khi muốn nói chuyện cùng em, gái đương nấu cơm dẹt khô, gái ngồi phòng hai lớp, ngự buồng hai ngăn. Vậy chàng có mang theo đột mây một khúc, bắp chuối một hoa giữa đêm cho em không ơ chàng Mdrõng Dam?

Mdrõng Dam: Ơ nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp, ta mang âu đồng hình đại bàng, bát đồng hình chim khách, của cải từ ông bà tổ tiên từ xa xưa, từng bỏ xương một nắm vì nó, âu đồng âu bạc tổ tiên ta để ăn năm uống tháng. Âu đồng hình đại bàng đựng nước rửa cằm, bát đồng hình chim khách đựng nước rửa mặt, âu đồng bát bạc sáng loáng vì thắm bùa ngãi của chàng Mdrõng Dam này rồi ơ nàng.

H'Bia Êsũn: Ơ chàng, em không đưa giá vì tài sản chàng nhiều, không đưa giá bằng chiêng nùm chiêng bằng của cha em dưới kpan, em chỉ muốn đầu voi cha em chàng cưới, tôi trai tứ gái cha em chàng sai khiến. Muốn ché tuk ché ba cha em có người khai cần, có người rót ơ chàng.

Mdrõng Dam: Nhưng ta gõ ké chỉ mọc được nắm một lần, gõ tạp ta chỉ chẻ củi một lúc, chuyện trai với gái ta chỉ chơi trong chốc lát, ăn trầu cau ta chỉ đủ một lần thôi, ơ nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp.

Họ hò hẹn đến tháng năm ngày hai ba chàng Mdrõng Dam lại đến. Nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp đồng ý đến gùi củi, công nước cho nhà chàng Mdrõng Dam tròn ba ngày. Chàng Mdrõng Dam quay về buôn.

H'Bia Kĩĩ (mẹ Mdrõng Dam): Người nấu cơm, đơm canh, đan khó áo cho con đâu rồi hả con trai yêu, con trai quý!

Mdrõng Dam: Ơ cha ơ mẹ! Người ta không thương con,

chê con chưa đến thì chưa đến tuổi, con như lá khoai môn bị ngập nước. Họ không thích, con nghịch dưới đất họ không yêu ơ mẹ. Họ muốn người mọc củ ên¹³, con đã thềm túi vàng túi bạc, muốn có con gái nhà giàu sang. Con đã hẹn ba ngày sau, gổ gổ to người ta đến chẻ, củi gộc họ đến bỏ cho mẹ.

Tuần cử tuần kiêng, cha chàng Mdrõng Dam tổ chức ăn năm uống tháng. Đã xong ba ngày ăn năm uống tháng, ăn trâu bò, chuyện xấu xa đã qua, chuyện xui xẻo đã hết.

H'Bia Êsũn: Mẹ ơi, con đến gùi củi, cõng nước, đến làm vợ chồng cùng Mdrõng Damđây ơ mẹ!

Mẹ H'Bia Êsũn: Đùng đùng con đùng, buôn xa đường dài họ đang ăn năm uống tháng. Mẹ sợ con mất trong rừng, hao trong nước, tan biến theo gió mây. Sợ con con lạc trong miệng hùm nơi thung sâu, rơi vào miệng hổ nơi bãi hoang. Sợ đầu voi của cha con không có nài cười, tôi tớ không người bảo, rượu ché tuk ché ba không người khai cần. Ở con gái một đũa, chuối một quả, làm sao có thể không đau lòng ơ con.

H'Bia Êsũn: Chết con rồi ơ mẹ, ngày sáu tháng năm đã qua, ngày hai ba chàng hẹn, con đã thành gái nói trong chốc lát, nói trong mơ, nói qua loa cho qua chuyện. Từ đây chàng Mdrõng Damsẽ không còn yêu con nữa.

Mẹ H'Bia Êsũn: Đùng thế ơ con! Nào con hãy gọi anh con Dãm Prah Mlõ đến đây. Nén thử đến soi, cột rượu hãy thử trông, giống thử máng, vòng đen thử soi, thử mang chày, mang vòng mang nhần. Sợ chàng Mdrõng Dam không còn yêu con nữa con gái yêu, con gái quý của ta.

H'Bia Êsũn: Ôi thôi rồi ơ mẹ, chàng Mdrõng Damđăng

¹³ Tên khoa học là *Amorphophallus* spp. Cùng loài với họ khoai tím, vỏ màu nâu, bên trong hơi tím, trước khi ăn người ta thường cắt thành lát ngâm nước khoảng từ 3 đến 5 ngày. Thường mọc ở vùng đất đỏ bazan.

mặt chàng không ung, đàng lưng chàng không ư, cả tiếng nói cười chàng cũng tiếc với con. Đầu voi cha con không nài cười, tôi tớ không người bảo, rượu ché tuk ché ba cha con không có người chặt trụ rồi ơ mẹ. Cha con đầu bạc, mắt kém, tóc rơi rụng đã về chiều.

Nàng H'Bia Êsũn vừa đi vừa khóc tìm người anh trai Dãm Prah Mlõ.

Dãm Prah Mlõ: Chuyện gì khiến em khóc? Anh chỉ sợ em chặt đuôi voi vì giãy vào chông người giàu kẻ sang, kiếm chuyện với họ bằng đuôi voi tim cọt, tại sao mẹ chúng ta lại không đền cho họ ơ em gái?

H'Bia Êsũn: Không phải thế anh Dãm Prah Mlõ, em đây hương hoa đã mài, krai đã đốt cùng chàng Mdrõng Dam, chiếu đã lờ qua, chăn đã lờ đập. An năm uống tháng ngày sáu tháng năm, ngày hai ba em đã hẹn, đến mang củi cống nước cho mẹ Mdrõng Dam, vợ nên chông thành cùng với Mdrõng Dam. Mẹ chúng ta ngăn voi giữa nắng, buộc voi giữa cây, mẹ ngăn em đến mang củi cống nước cho mẹ Mdrõng Dam. Chàng Mdrõng Dam đã hứa ngày sáu tháng năm, ngày hai ba đã hẹn với em, hương hoa đã mài một lần bôi, krai gái đã mài trai đã đốt, mồ hôi đã thấm, mặt đã cùng, trán đã so, vú đã chạm, đã thành chông nên vợ trai với gái rồi ơ anh.

Dãm Prah Mlõ: Hãy ngừng khóc đi nào em gái! Vòng đen anh thử chà, điều thuốc anh thử cầm, vòng đỏ mẹ anh thử chạm, nển anh thử soi, rượu đắng anh thử cọt, để anh thử tra, để anh thử hỏi. Hỏi cậu bác trong nhà, chặt thử vòng, sai thử cây, hỏi thử khắp đó đây dòng họ.

Dãm Prah Mlõ cười ngựa đực hung, cười ngựa đực hang, ngựa chạy nhanh nhảy khỏe, một lần nhảy vượt qua núi, một lần nhún băng qua thác, đi một chốc một lát đã đến nơi đến chốn, đến nhà chàng Mdrõng Dam. Nhà chàng Mdrõng Dam đang ăn năm

uống thàng, đánh chiêng đôi, gõ trống hai, rượu ché tuk ché bô đương cầm cần, tuần đương ăn trâu, tuần cử tuần kiêng, tuần đương cúng trâu mổ bò. Họ cúng ông bà tổ tiên, lay thần trên trời dưới đất, con trai con gái khắp đông tây. Cành trám¹⁴ họ cầm, cành sấu đầu (cành xoan) họ dựng, lợn gà họ thui. Mẹ Mdrõng Dam (H'Bia Kñĩ) đồng ý H'Bia Êsũn là người nấu cơm, dệt khố áo cho chàng Mdrõng Dam.

Mdrõng Dam: Ô knai Dăm Prah Mlõ, sao chiêng lại leo giàn bếp? Cá cái lại tự vào nồi, sao một lần knai¹⁵ lại đến nhà tôi! Nếu tôi mời ăn chưa chắc gì knai đến, nếu tôi mời uống, mời ngủ đêm chưa chắc gì knai sang. Knai tự đến chơi đến nghỉ, tự đến ăn đến uống, sao chiêng lại leo giàn bếp thế này ơ knai?

Dăm Prah Mlõ: Ơ knai, tôi tự đến, tôi đến buôn chiêng, công tôi đến bán, muối buôn men đón, tôi buôn muối bán hành, đến đôi lợn trao gà. Tại tôi nghe tiếng trống nên tôi đi, nghe tiếng chiêng nên tôi đến, rượu ché tuk ché ba tôi uống, nhà cửa knai tôi bước cùng, ơ knai Mdrõng Dam. (quay sang nói với chị gái), Này chị Kbang Êra, chị xới cơm mời knai Dăm Prah Mlõ của em đi.

Kbang Êra nấu cơm, mời canh, dọn cơm nước, ăn xong lại mời rượu. Uống rượu được ba sừng, chàng Mdrõng Dam hỏi chuyện.

Mdrõng Dam: Knai đến có chuyện gì? Tôi hỏi knai đến nát đọt mdok¹⁶, tan ngọn êbua, tôi hỏi knai như lọc nước phèn, nước đục, hỏi như văng nước bùn khi voi nằm vững, tôi tra đến mòn giống. Tôi hỏi trai buôn Dă, buôn Du đất lún tận gối, bùn

¹⁴Tên khoa học là *Combretum quadrangularis*

¹⁵Knai là thuật ngữ anh vợ gọi em rể và ngược lại, hoặc những người đàn ông cột chèo gọi nhau.

¹⁶Mdok, êbua là hai loại rau dại mọc ở vùng đầm lầy thuộc họ vối dục mùng (môn dại), người Êđê thường nấu cùng với thịt bò trong các nghi lễ cộng đồng.

tận lưng, cua bò, tôm nhảy rào rào. Sao knai lại giấu như giấu con trong dậu chân voi, con trong bụng knai lại dậu làm gì? Chuyện gì khiến knai đi buôn muối bán hành, mua lợn gà. Năm ngoái không có, năm kia không thấy, sao nay chòi knai đến bước, tôi tuần cử tuần kiêng, sợ knai đến vây đánh tôi trong nhà, đánh tôi tận làng!

Dãm Prah Mlõ: Ô không phải thế đâu knai Mdrõng Dam, tôi nào dám đến vây đánh knai tại nhà! Knai là bạn tôi, ta cùng trang lứa. Tôi đến vì muốn có người phát quang bìa rẫy, đuổi chim kết giùm em gái tôi H'Bia Êsũn xinh đẹp.

Mdrõng Dam: Thế ư knai, không phải knai đến vì muốn có người phát quang bìa rẫy, ngựa knai đến so, trâu đến đọ, tôi người chòi nhạt, người mọt nhọt nặng, người côi cút, người thiếu cha không mẹ, người như dọc mùng ngập nước. Người thường lăn dưới đất, vì vậy knai ngựa đến nhe, trâu đến cười tôi. Tôi cán xà gạc dài, cán rìu thừa, biêng nương lười rẫy, người nói không nhả, cười không đủ, nong rỏ vành không đan.

Đừng trông mong đầu voi cha knai tôi biết cười, tôi tớ không biết bảo, rượu ché tuk ché ba đừng trông mong gì tôi biết khai biết mời. Tôi không thể đi knai ạ! nếu cột bằng cây lồ ồ, rượu ché bô quanh cột, chuồng trâu bò tôi cũng không thể làm chông được. Tôi người lười việc, biêng rẫy, vụng về lát đan.

Ngày sáu tháng năm ngày hai ba tôi đã hẹn với nàng H'Bia Êsũn, tôi bảo nàng đến mang củi cống nước, để làm vợ chồng nên tôi mới ăn năm uống tháng, tuần cử tuần kiêng, tuần ăn trâu cúng bò. Nhưng nàng H'Bia Êsũn đã lổi hẹn một lần, nàng vẫn muốn có người lười như tôi sao?

Tôi người nhát rẫy, đầu voi tôi không biết cười, tôi tớ không biết bảo, rượu ché tuk ché ba tôi không biết khai cần, không biết mời rượu. Nếu cha knai có voi tôi lười xiêng, tôi cán

xà gạc dài, cán rìu thừa, chiêng tôi lười thử nhíp, ngựa trâu tôi cũng biếng làm chuồng, tôi như Y Thô lười không theo kịp bước chân ai.

Dãm Prah Mlõ: Này knai Mdrõng Dam, đâu phải ngựa tôi đến nhe, đâu phải trâu tôi đến cười, xà gạc tôi đến phát, cuốc tôi đến đào, trẻ con tôi đến chào đến hỏi thật knai ạ. Cho dù có qua ngày sáu tháng năm, ngày hai ba đã lỗi hẹn.

Chàng Mdrõng Dam đã bỏ khăn dài, vòng đeo, muối trong giỏ của nàng H'Bia Êsũn, đặng mặt chàng không ung, đặng lưng chàng không chịu, cả tiếng nói cười chàng cũng tiếc, chàng không còn thương nàng H'Bia Êsũn nữa.

Mdrõng Dam: H'Bia Êsũn như đậu nhiều dây, cây nhiều nhánh. Người có lắm bạn nhiều bè, tôi như người chần lợn, người xích chó, người chằng ra người.

Dãm Prah Mlõ: Chẳng lẽ knai để tôi về mình trần, thân truồng, về không một miếng trầu gói về ư?

Mdrõng Dam: Thôi thôi, knai cứ về mình trần thân truồng vậy.

Dãm Prah Mlõ: Ở knai, chim mling (chèo bẻo) tôi mua cầm, chim mlang tôi mua mỏ, con khừu con nhòng để tôi đến bắt, đường đến hang trần hang rắn để tôi chỉ, nước tôi với knai uống cùng, bò để tôi cúng rửa cho knai, một trâu tôi mừng sức khoẻ knai, một la tôi biếu. Ở knai Mdrõng Dam, canh nhạt thì tôi thêm muối, em gái tôi nhỏ như ngón tay út nên tôi cần knai chăm sóc!

Mdrõng Dam: Knai nói thật ư, ơ knai Dãm Prah Mlõ? Nói mồm không lường, nói miệng không lia, không phân chia ông sáo, có thật chắc thế không? Nếu ta đã xiềng thì xiềng cho thật chắc, đã buộc thì buộc cho thật chặt, dùi lớn cho đủ anh em khắp chốn. Chúng ta sẽ cùng ngồi đánh chiêng, cùng ngồi gõ trống đôi,

cùng uống rượu ché tuk ché ba, cần lại trao cần.

Họ cùng đánh chiêng ba, cùng gõ trống đôi, uống cùng ché tuk ché bô, tuần ăn trâu ăn bò, tuần ăn năm uống tháng lại tới.

Mdrõng Dam: Tôi nói thật sự, nếu tôi nói dối sấm sẽ đánh gãy cành cây, máu bò tôi lại cúng rửa cho knai. Hãy về đi Prõng Mung Hđãng Prõng Mãng Mta, knai là rắn hổ mang Aê Du Aê Diê tái tạo ba lần.

Dãm Prah Mlõ: Tôi sẽ về gọi H'Bia Êsũn xinh gái, để củi góc em tôi đến bô, lúa tươi đến thử giã, nếu em tôi yêu chồng thì đến mang củi cõng nước, đến ở cùng knai, nếu như em tôi muốn có người phát quang bìa rẫy, vật chồi, đuổi chim vẹt xua chim két.

Chàng trai Prõng Mung Hđãng cười ngựa đực hung, cười ngựa đực hang, ngựa nhảy nhanh ngựa nhảy khỏe, một cái nhún vượt qua núi, một cái nhảy băng qua thác, đi một chốc đến nơi đến chốn. Lên cầu thang một lần đạp, giẫm qua hiên một lần nhún, khiến thang đưa bên này đung đưa bên kia.

Prõng Mung Hđãng: Ô em, hãy thay váy cũ mặc váy mới, tháo bông tai gỗ đeo bông tai ngà, thân hình con gái mềm mại như cây mới lớn. Ở chim ngiêk một ngàn, chim ktrào một vạn, ơ tôi trai tứ gái của ta khắp đó đây, hãy đưa H'Bia Êsũn xinh đẹp đến nhà Mdrõng Dam. Nào ta cùng đi đến bãi chăn trâu nơi thả bò, đưa em gái ta đến gùi củi cõng nước, đến thành vợ nên chồng với chàng Mdrõng Dam.

Hãy nhìn xem, người đi đông đặc như bày cậtông, trăm người đi trước, ngàn người cất bước theo sau, một mình nàng H'Bia Êsun đi giữa. Đến đầu cây đa bên nước chàng Mdrõng Dam. Núi tiếp núi, đồi nối đồi, buôn làng chi chít trong cảnh thanh bình. Bên nước tựa đáy rỏ, đá dựa tựa vách núi, bò vàng tươi tựa cà chín trên rẫy, trâu đen nghệt như đá cuội, voi rú tựa

sấm gằm, người đông đặc tựa như mây đen trên trời.

Chàng Mdrõng Dam đang đánh chiêng ba, gõ trống đôi, thay rượu ché tuk ché bô ngày đêm không ngớt. Chàng mặc khố dài quần ba viên, mặc khố Jrai quần ba lớp, mặc áo nút dày, thân mình óng ánh tựa trai mới lớn, thông dong ngồi đánh đàn ngoài hàng hiên, vừa đánh đàn brang vừa dựa cột, vừa đánh vừa đỡ. Đàn chưa thanh lại dùng đàn sáu dây, đàn nghe rồ rồ, đánh đến đàn sắp vỡ. Đánh đứng không kêu rồi lại đánh ngồi, đàn đã kêu dùng ba ngón, bốn ngón giữa bấm, ngón giữa khảy dây, năm ngón tay khảy đàn, mặt sáng người sang trọng như bùa hóa, tựa ngài thắm.

Mdrõng Dam: Này cô kia đi đâu? Gái làng mình đây ư? trai làng họ ngoài nhìn không thôi. Rượu chúng tôi uống, chúng tôi tuần cử tuần kiêng, ta tưởng nàng ghé dùng cơm, ta mời nàng uống rượu, ở lại ngủ đêm. Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một vạn, tôi tớ khắp đó đây, các người đi đâu?

Nàng H'Bia Êsũn vội khựng lại, liếc nhìn anh trai Dăm Prah Mlõ như trách móc.

H'Bia Êsũn: Ô anh Dăm Prah Mlõ, sao anh ăn quá mức, uống quá chén, anh hãy chóng mắt mà xem, chàng Mdrõng Dammặt đầng lưng không ung, đầng bụng chàng không ư, cả tiếng nói cười chàng cũng tiếc với em! Sao anh lại về thân trần mình trụi? Chàng Mdrõng Damkhông ung bụng nói cười, lúa kruê xanh không ung lúa HDR, thùng trâu bò không còn buộc, chuyện trai gái đã rời dây, vợ chồng thôi buộc chạc, ngúng ngẩy vẩy đuôi, cát đầu bỏ đuôi như chàng Mdrõng Damnói. Sao anh lại về thân trần mình truồng, đầng trước không ai mời, rẫy nương để mặc cho em. Muối trong gùi của chàng Mdrõng Damđâu phải em đựng, tình vụng trộm với chàng ấy đâu phải do em. Em con gái Kur đang ngủ trên võng, con gái Lào đang yên trong kiệu, con vua

cháu chúa đương nằm trong buồng kín, lỗi ấy đâu phải tại em?

Mdrõng Dam: Thế sao nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp! Vẫn biết chàng Mdrõng Dam này đã nhâm nôi kbung khách, thích nôi kbiê của kẻ giàu người sang. Vẫn biết đêm băng lối, buồng đã vào, gửi quý đã chà, nếu em bất thường để ngựa bản ta rửa. Nhưng đêm em nói một lời, ngày em nói một kiêu, đấng mặt em vẫn không ưng, đấng lưng em không ưa, tiếng nói cười em cũng tiếc với ta thì ta sẽ đi tìm nơi khác thôi.

Họ bảo em nói nhảm khi ngủ, ngái ngủ khi đêm, em nặng luống hành, nhiều gốc gừng, bấp đùi nặng, bấp chân nê, người Bih người Mnông em muốn nuôi. Ta trai chòi nhạt, rầy nương lười, cuốc cỏ không kịp người ở nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp. Khi ăn thịt trâu óc ta gói, khi ăn bò tim gan ta dành, rượu đấng ngọt ta đưa cần, rót đầu tiên cho nàng.

Ta đã rót giọt rượu đầu tiên cho nàng, sao nàng bảo đấng lưng ta không ưng, đấng bụng ta không ưng, cả tiếng nói cười ta cũng tiếc với nàng? Ta rắp tâm (ác ý) chỗ nào ở nàng H'Bia Êsũn?

Chàng Mdrõng Dam lại thui trâu, mổ bò, giọt rượu lại bôi chân chạm đùi, nàng H'Bia Êsũn đã mang cũi, công nước trong ba ngày, chồng đã nên vợ đã nhận. Chàng như voi rùng họ đã xiềng chân, dây treo chiêng đã có chủ, vợ chồng đã thê đã hện.

Mdrõng Dam: Thế còn mẹ ta đã đun nước ngoài nắng, mẹ ta đã từng bụng mang dạ chứa, mẹ ta đã dựa vào thầy bà thì nàng tính sao? Người giữ chân voi nàng đến cậy, sấn chui dưới đất nàng đến đào, khoai nằm giữa đá nàng đến xén. Nàng thật sự muốn có người phát quang bìa rẫy, bẻ chòi, canh chòi đuổi két ở nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp. Nếu nàng muốn có người phát quang bìa rẫy, trông dưa tia bấp, muốn có người bẻ chòi, người canh chòi đuổi chim, nài cười voi cha nàng sớm chiều, hãy đem lại đây

năm voi đực, bảy voi cái, thuận cũng chừng ấy, không cũng chừng ấy ơ nàng. Của cải nàng mang đến tặng ta, gà đưa chuổi mời lấy tiếng, lấy danh đi.

H'Bia Êsũn: Này chàng Mdrõng Dam, em mua chiêng đâu mà không thể, mua công đâu mà không được, đây em mua hoa so đũa để cầm chơi. Cho dù có hết voi cha quanh nhà, em cũng lấy bằng được chàng. Cho dù hết ché tuk mẹ trong nhà, ché tang trong kho, hết nồi kbung nồi kbiê mẹ dưới ghé kpan, em cũng khao khát muốn có chàng. Em muốn có người phát quang bìa rẫy, cha em đầu đã bạc mắt đã mờ, thuốc lá đã đến kỳ ngừng hút. Em sợ voi cha không người cưỡi, tôi tớ không ai bảo, cần rượu không người mời. Rượu ché tuk cha em không người buộc vào trụ lồ ô, ché bô không người buộc cột le, chuồng ngựa trâu cha em không người sửa sang ơ chàng.

Nàng H'Bia Êsũn thuận lòng ở ba ngày để thành vợ chồng với chàng Mdrõng Dam. Nàng nghỉ trong phòng đôi, buồng ba của chàng Mdrõng Dam, buồng âm rèm che nhiều lớp nhiều tầng, chân không đụng đất, chạm đường, tay không sờ chén tô, nước tắm không đụng bển, không đến nguồn.

H'Bia Êsũn: Ở chàng Mdrõng Dam, sao cứ ở mãi trong chòi mát, chúng ta hãy chạm chân trên đường đến rẫy nương, sợ lúa HDRÔ lúa bla ngoài rẫy thuộc phần khi, phần chim, luống khoai, bụi mía sợ thuộc phần ngựa voi ư chàng.

Vợ chồng nàng H'Bia Êsũn – chàng Mdrõng Dam cùng thăm rẫy, xem luống hành, bụi gừng. Họ ngủ lại đêm trông lúa HDRÔ lúa bla, xua kết đuổi khi, canh thú phá mùa.

Mdrõng Dam: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một vạn, ơ tôi trai tớ gái của ta! Sao lúa HDRÔ rời bông, lúa bla gãy đày guộc, tràn khúc gỗ, lúa lìa trước, đứt sau vậy ơ tôi trai tớ gái?

H'Bia Êsũn: Ở đũa con hoang kia, ổng đất mọc lúa, phí rừng nên sang giàu. Biết đâu khi đực đang ở bìa rẫy, khi cái đang ở ngoài rừng, tối lại tối, đêm lại sang. Chúng ăn khoai lang phía đông, phá khoai môn phía tây, làm nát hết khoai từ, khoai sọ. Chắc nhím mró ăn hết trái dưa, nhím mrun ăn hết bí hết bầu, khiến khoai môn, khoai lang nát không còn một củ.

Ở chim ngiệt một ngàn, chim ktráo một vạn, tôi tớ khắp đó đây! chòi hãy sửa, rẫy hãy làm, thúng nong ta lại treo, tre hướng tây góc hướng đông, quả chuông gió, vòng lục lạc gió lùa phía tây để lộ phía tây, để lợn lòi khỏi đi qua, thú rừng không đi ngang. Tránh khỏi đứt ngọn kê, khỏi hại ngọn lúa, khỏi mất đọt bí ngọn bầu, để con cháu mai không đói ơ chàng.

Ở chim ngiệt khắp đó đây, đêm chúng ta ra canh rẫy! Ở chàng Mdrõng Dam, chúng ta đi trông rẫy để cho lúa hđrô tròn, cho lúa bla đầy, để kê không rời gốc, dưa không rời dây, heo rừng đừng phá, thú không qua nương. Trai canh nương không bị lán, gái canh nương không bị nạt. Đi, ta đi ngủ ngoài rẫy nào?

Mdrõng Dam: Ở nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp, ta không cho em ngủ ngoài rẫy ban đêm, ngồi trong rừng lạnh, nằm trong rừng độc. Không cho em đến rừng lấm ruồi, nhiều muỗi, sợ em ngứa, kéo em đau. Em đã là con gái Kur đang ngủ trên võng, con gái Lào đang ngồi trên kiệu, con thần nước đang ngủ trong buồng ấm.

H'Bia Êsũn: Ở chàng Mdrõng Dam, dù con gái Kũr ngủ trên võng, gái Lào ngồi trên kiệu, con thần nước ngủ trong buồng ấm thì ta vẫn đi. Chúng ta lớn nhờ mẹ mớm bằng lúa bla, cha nuôi bằng lúa hđrô. Sợ con cháu đói về sau, nên rẫy ta đến đuổi khi, nương ta xua thú, lúa hđrô bla ta giữ bông, sợ vượn ngắt, khi phá, kết tha đầy rừng ơ chàng.

Mdrõng Dam: Ở H'Bia Êsũn, ta cùng về buôn thôi!

Chúng ta quay về làng, về ngủ trong phòng đôi, ngủ trong buồng ba, buồng ẩm chần êm. Nàng vốn mình không vương bụi, chân không chạm đất bao giờ.

H'Bia Êsũn: Chàng hãy nhìn xem chòi cần sửa vách, rầy rào, nong nia không ai treo, khoai lang phía đông đã hết, khoai môn phía tây không còn, khoai mì quanh rầy bị thú phá thú đào.

Mdrõng Dam: Ở đũa hoang kia, nói không nghe, bảo không được, mang kèn vút¹⁷ đến chết, coi chừng ta sẽ chém nàng không tiếc, giết không nương bây giờ !

H'Bia Êsũn: Sao chàng lại hàm hồ thế!

Nàng H'Bia Êsũn quay về làng, lui về buôn, vừa đến nhà, vội bước lên cầu thang, mách với cha của Mdrõng Dam là Dãm Bhu.

H'Bia Êsũn: Ô bác, coi con bác kìa, con rủ ngủ đêm canh rầy, coi luống khoai môn, giữ luống khoai sọ, sợ nhím bới, tê tê đào, kê nát lúa đập, chàng bảo đêm không dám đến rừng lạnh, núi độc, không dám đến nơi nhiều ruồi muỗi, nếu thế này thì voi của cha con làm sao có thể cưới được.

¹⁷ Sáo bốn lỗ của đàn ông, được làm bằng cây trúc. Câu amỉ laế amão thảo gô, ama mtô amão thảo gurt, đã đing wut tol djie asej (mẹ dạy không nghe, cha bảo không thấu, vác đing vut đến chết) thường dùng để khuyên nhủ, răn dạy những kẻ không nghe theo lời cha mẹ.

Chương khúc 3
Chàng Mdrõng Dam phát nương, làm rẫy
cho nàng H'Bia Êsũn

Chàng Mdrõng Dam nghỉ một ngày ngơi một đêm, nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ thêm một chiều một sáng.

Mdrõng Dam: Ô H'Bia Êsũn, nàng hãy hông xôi! Ta đi thăm mẹ nàng, sợ tóc bà đã bạc mắt đã mờ, thuốc lá đã đến kỳ ngừng hút. Sợ bà nhức trong đầu, đau trong bụng, ăn không ngon ngủ không yên, mỗi tay chồn chân, củi đuốc không người giúp đỡ.

Nàng H'Bia Êsũn đeo gùi vội ra khỏi nhà, chàng Mdrõng Dam vớ xàgac nhỏ, vác xàgac lớn phát lau dẹp sậy sợ phủ đường ngập lồi. Quán khó Jrai qua gói, quán khó sọc chạm gót, lui lui tới tới, quán khó dài vừa đi vừa ngắm, quán khó hoa vừa ngắm vừa xoay, thong dong rời bước, thong dong rời thang, chuông đồng chuông bạc, lục lạc vàng kêu loảng xoảng, khiến lợn chưng hừng, chó rú, gái làng ngẩn ngơ.

Người yêu cũ Mdrõng Dam: Ô Mdrõng Dam, chàng đi đâu mà như ngựa chạy cắm đầu, trâu chạy cắm cổ tìm nước vũng, chàng khát khao vì nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp ư? Chàng thật là người hấp tấp như trâu vội đến ruộng lạ. Sao lại bỏ chúng em một manh áo cộc, miếng trầu của chúng em chàng xem bằng một mắt, coi thường chúng em không biết dệt không biết thêu. Chàng khao khát vì nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp đến thế ư !

Mdrõng Dam: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một vạn, ơ tôi trai tớ gái của ta khắp đó đây! Chúng tôi, cán cuốc đừng nên gạc, xàgac đừng nên chia, đừng nên sang thúng bột. Ta, đầu voi cha nàng H'Bia Êsũn ta đến cưới. Thôi đừng nói nữa, kéo ta chém không tiếc, giết không nương tay giữa bãi chăn trâu nơi thả

bò bây giờ.

Người yêu cũ Mdrống Dam: Đây trâu cứng, cau thiu, vôi rít lười em gửi để chàng nhai tạm trên đường vậy.

Nghe thế H'Bia Êsũn liền bỏ đi, chạy vội đi trước về thăm mẹ.

H'Bia Êsũn: Ô mẹ ơ cha!

Mẹ H'Bia Êsũn: Sao con lại bỏ về trước ơ con gái yêu, con gái quý của ta? Con ở chưa tròn ngày, nghỉ chưa trọn đêm, ngơi chưa đầy một chiều một sáng? Sao ngựa con vội chạy tìm mẹ? Thôi rồi, nòi kbiê họ lôi của ta, nòi kbung họ đòi, hứa của cải nghìn vạn họ đến lấy, chúng ta đã thề nòi kbiê tràn hướng nam giao hết cho chồng con Mdrống Dammà con gái!

H'Bia Êsũn: Con như cá trê không trụ được lâu trong nước! Chàng Mdrống Damnóng tính. Khi vượn trên cây không còn chỗ sống, lạt non chàng lại phơi, nòi com lại thiu, gùi nước lại nặng, nếu chậm nấu rượu gây non chàng Mdrống Damlại đập, răng nghiêng mắt gườm, cán cuốc cần xạc không thiếu ngày đêm.

Vừa xong chàng Mdrống Dam xuất hiện, qua cầu thang một lần bước, hiên nhà một lần giẫm, khiến cột nhà đung đưa, nòi com đung lục cục, tựa trâu cụng sừng, khiến cột sau vẹo hướng người Adham, cột trước nghiêng phía người Mnông, cột gian khách vượt qua mặt trâu đực.

Mẹ H'Bia Êsũn: Chồng con đã đến kìa, ơ con yêu con quý của mẹ!

H'Bia Êsũn: Hãy nấu com mời Mdrống Dammẹ ạ! con sẽ đi gùi nước đây.

Nàng H'Bia Êsũn xưa nay chưa từng đi gùi nước bao giờ, đường phân heo chưa từng chạm, đường phân gà chưa từng đi, đất chưa từng vương vấy, bụi chưa từng dính áo, chưa từng tới

bến nước. Chỉ việc ngồi trong phòng đôi, ngự trong phòng ba, buồng ám giường êm. Rửa tay bằng nước kbung, rửa chân bằng nước kbiê, rửa mặt bằng âu đồng chén bạc. Nay đường trâu đi nàng H'Bia Êsũn giẫm, bến nước nàng rõ, lối mòn cũi nước nàng cùng. Thật là lạ khi chiêm tự leo giàn bép! Vì khao khát yêu thương chàng Mdrõng Dam.

Mẹ nàng H'Bia Êsũn thịt gà mái áp, đập gà mái đẻ, giã gạo trắng như hoa êpang nấu cơm mời chàng Mdrõng Dam.

Mdrõng Dam: Nay nàng H'Bia Êsũn, chúng ta đi thăm rừng thưa, nương rẫy, thăm gốc dưa, luồng bắp của cha nàng đi, kéo không còn nguyên vẹn.

H'Bia Êsũn: Em sẽ không cho chàng đến rừng roi xương cá, đường gai kpfung, lối phong cùi, kéo nó lại giây vào chàng.

Mdrõng Dam: Rừng roi xương cá, đường gai kpfung, lối phong cùi cũng mặc nàng ạ. Nước Lach (Laç) anh đã từng lác, gai Sãm Mrung ta đã từng cậy, đường đi rẫy lối vào nương ta đã xông từ sáng đến chiều. Chúng ta hãy đi phát quang bìa rẫy, đi bẻ chòi, đuổi vẹt xua két nào!

H'Bia Êsũn: Không không ơ chàng!

Mdrõng Dam: Hãy đi trông rẫy, thăm nương, xem luồng hàng bụi gừng kéo không còn. Ta thấy lúa hdrô khi bút, lúa bla vẹt mỏ, không người đuổi két xua vẹt cho cha nàng.

H'Bia Êsũn: Vậy thì chàng hãy đi đi!

Họ cùng đi đến bến nước đầu nguồn, đến rừng thưa nương rẫy sớm chiều.

Mdrõng Dam: Ô, rẫy nàng đẹp quá, chòi xà ngang dài, nương xa dằng đặc, cọc cột trâu buộc bò dày đặc, lúa hdrô đầy, lúa hbla tròn. Ôi sao đẹp quá! Đậu mọc dày như xếp đũa, ngô vừa mọc, dưa ra nụ, kê múm hạt, lúa ngậm sữa, chuối buồng chín rộ,

đu đủ trĩu quả, chuối cau chuối hương nhánh xếp nhánh.

Chàng Mdrõng Dam bước xuống bến nước nàng H'Bia Êsũn. Lò đặt đầy nước, ven rẫy nhím chuột dính đầy bầy. Chàng Mdrõng Dam đến canh rẫy, sửa bầy lao của cha nàng H'Bia Êsũn.

Mdrõng Dam: Nàng hãy nhìn xem, sao cha nàng có thể bẫy được chuột đầy giàn bếp? Sao có thể bắt được chồn tràn một trại, tôm cua um đầy bếp?

H'Bia Êsũn: Ô, thật tiếc đất đã mọc lúa nơi chàng. Sao có thể bắt được cá trê? Chàng hãy nhìn, cha em đặt đó dưới nước, đan bầy lao để bắt thả chồn, mang ống tên rình thú rừng sâu, cầm nỏ tìm thịt voi, kiếm mỡ cá. Vượt rừng sâu để chiêu chuộng, vỗ béo nàng H'Bia Lô đấy ơ chàng.

Họ lại lên rẫy canh chòi giữ lúa, vun bụi gừng, đắp luống hành suốt ba ngày đêm.

Ở nhà Mdrõng Dam, mẹ chàng vừa đi vừa khóc vì sợ mất con. Bà đốt đuốc soi đường, lò mất đi tìm, mất đó đến tra, đến hỏi tận nhà nàng H'Bia Êsũn.

MẹMdrõng Dam: Ôi thôi rồi con trai tôi, tê giác đến ngoạn sừng, voi đến đòi ngà, con trai người giàu sang đã bị mang vào rừng, hao trong nước, bước theo gió mưa. Nếu chết trẻ con thì đền voi cái cho ta, chết người già thì đền voi đực, nếu con ta chết thì chiêng trăm ché ngàn hãy thương cho ta.

Mẹ chàng Mdrõng Dam đứng ngồi không yên, lòng bồn chồn vì nhớ Mdrõng Dam, bà đốt đuốc để tìm con, chẻ tre khô để đan lại đó, lò lại đến dỡ, dò đường đến tìm nhà nàng H'Bia Êsũn.

Mẹ Mdrõng Dam: Có thấy Mdrõng Dam ở đây không?

Cha H'Bia Êsũn: Ô chào bà, nhìn xem chồng H'Bia Êsũn đã đến chòi canh rẫy, sợ lúa hdrô vượn phá, lúa bla khí nghịch, nếp thom chim sẻ, vệt đến tha, vườn chuối bụi mía sợ ngựa voi

đến ăn, trái chuối chín không còn nguyên bởi voi, dứa bị thú vòn. Con trai bà đã lên rẫy canh chòi, sửa vách, trong chùng luống hành bụi gừng rồi bà ạ.

Cha H'Bia Êsũn: Hãy mời com mẹ chồng H'Bia Êsũn nào?

Lũ trẻ thít một gà mái ấp, đập một gà mái đẻ, giã gạo trắng như hoa épang để mời mẹ Mdrõng Dam. Rượu ché đen, ché jăn có tám cái tai, năm người khiên ở trên, bảy kẻ đỡ dưới, ché gằm gù dưới hầm rượu.

Cha H'Bia Êsũn: Đừng gằm gù ơ bà, chúng ta mời rượu mẹ Mdrõng Dam. Mất kim bà ấy tìm đến H'Bia Êsũn, nhẫn tuột, lúa rơi thì bà ấy dò theo gốc để nhặt, mất lờ đi hỏi thầy, bà ấy đến hỏi H'Bia Êsũn. Bà ấy sợ con trai mất trong rừng, hao trong nước, sợ tan theo gió mây, nên đốt đuốc đi tìm thầy thầy!

Cha H'Bia Êsũn: Ở lũ trẻ, ơ con cháu xa gần, ơ gái trai của ta khắp đó đây! Nào, hãy ba người bẻ lá, năm người khiêng rượu, ba người công nước nào. Hãy năm người rót, bảy người chêm, trai gặt gù hãy thử cắm cần, ngọt không ơ cháu? Ngọt không bác? Ngòn ngọt chua chua non như rượu ủ năm đêm vừa uống.

Cha H'Bia Êsũn: Nào mẹ chồng H'Bia Êsũn, bà uống ba sùng nhé! Cần này chưa ngọt thì cắm cần khác đi!

Mẹ Mdrõng Dam: Sao thế? Cần ba lại cắm, cần đôi lại đổi, cần này chưa ngọt lại đổi cần khác. Đã ngon rồi đấy! Chua chua ngọt ngọt mùi trái gắm¹⁸, ngòn ngọt mùi men, uống ba sùng đã hết ba sùng.

Cha H'Bia Êsũn: Rút cần này để thay cần khác mẹ Mdrõng Dam nhé.

Mẹ Mdrõng Dam: Thôi chết rồi bà ché đen, ché jăn ạ, đã

¹⁸ Một loại cây rừng, có nhiều nước, trái chua chua ngòn ngọt. Tên khoa học là Gnetum Mon tanum

tám cần lại sắp thay, năm cần lại sắp đổi, cần này chưa ngọt lại chuyển cần khác. Đã ngọt rồi, ngọt gắt nóng cả tai, rượu thấm vào người như có kiến bò. Uống thâu đêm suốt sáng, ché không nhạt rượu không phai, càng thêm nước càng đắng hơn đây.

Họ rót cho nhau bảy sừng trâu, hết nước ống lại thay nước sừng. Ba người rót, năm người đổ, bảy người vun. Mẹ Mdrõng Dam ngồi hướng đông gật gù uống đến say, men thấm, đầu quay cuồng. Trai say rượu như chết, gái say men như rửa. Đầu quay hướng đông, chân quay hướng tây, ngủ say như người không còn hơi, như người không biết tỉnh.

Cha H'Bia Êsũn: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktrao một vạn, tôi trai tớ gái đặc như mây đen khắp đó đây! Ta đồng ý cho Mdrõng Dam nghĩ trông coi nương rẫy, để Mdrõng Dam về ăn năm uống tháng, hãy mời chàng về đi nào!

Tôi tớ kéo nhau lên rẫy.

Tôi tớ: Ô anh Mdrõng Dam, mẹ anh đã thấm rượu say men, tai ù ngủ quên, không thức dậy được nữa rồi.

Mdrõng Dam: Ôi thật là vất vả cho mẹ ta khi đầu đã về chiều!

Chàng Mdrõng Dam tay cầm xà gạc nhỏ, xà gạc to phát lau sậy trên đường về nhà. Cùng với với nàng H'Bia Êsũn, chàng vội bước lên cầu cầu thang bằng một lần đạp, qua hiên bằng một lần giẫm.

Chương khúc 4

Mdrõng Dam thân đã tàn, lúa đã mục, chuyện kết thúc khi đánh Mtao Msei giành lại vợ

Này là *Chàng Mdrõng Dam ngồi không yên, ngủ không ngon giấc.*

Mdrõng Dam: O bọn trẻ hãy lắng nghe gà nhà ai đang gáy, con nhà ai đang khóc, trai làng nào đang rên chan chất tiếng búa đe. Sợ vỡ tiếng cười đùa, năm nay bến nước nhà ai đang rơi, trai làng nào mùa hạ đuôi trâu cúng không tốt, con nhà ai nói lảm điều dị nghị, lười nói nhác cười khiến ta bị thần yang quở trách. Sợ ta sống trong rừng ma quỷ, ở rừng cây cứng, núi nhiều phép màu.

Chàng Mdrõng Dam chán bắt nỏ lại đi bẫy chim, chọc rụng lọn tóc, thỉnh thỉnh tim gan, lòng bồn chồn liền vội chạy về nhà. Một lần nhảy qua bẫy ngọn đồi, một lần nhún vượt qua bẫy ngọn thác, đi một chốc đã đến nơi đến chốn. Chàng bỗng nghe thấy mẹ nàng H'Bia Êsũn đang gào khóc, nước mắt đầy sàn, nước mũi tràn nhà.

Mẹ H'Bia Êsũn: Sao hấn ác thế ở chông H'Bia Êsũn, hấn là người dũng mãnh, đầu đội khăn xếp, cầm gấn sắt, miệng đỏ rực như than củi, trai đẹp đến lúc thần cho cái sang, yàng cho cái giàu. Mỗi lần đập cầu thang khắp nhà rạn vỡ, vào cửa lộng lẫy cả sàn, xà ngang xà dọc ánh lên như tia chớp. Hấn đã kéo H'Bia Êsũn trong phòng đôi, ở phòng ấm, phòng nhiều rèm nhiều lớp. Lôi không dậy, vực không ngồi, váy tuột áo rơi xấu hổ với người Kur dọc đường. Nếu H'Bia Êsũn không dậy hấn dọa bằng dao, không đi hấn dọa bằng xàgạc, hấn xiết chân tay con gái ta bằng thùng ở cháu.

Mdrõng Dam: Kẻ nào đây? Kẻ nào to gan lớn mật dám

liều lĩnh? Kẻ nào đã dám thử giăng dây cột trâu, cuộn thùng cột bò không rồi?

Mẹ H'Bia Êsũn: Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây bảo đó là Mtao Msei, người to gan lớn mật cũng là Mtao Msei. Em nó mặc áo kềm, đẹp trai đến lúc thần cho cái giàu, yang cho cái sang. Cưỡi ngựa đực rần như cháu đầy, cưỡi ngựa cái sọc trắng, yên ngựa lót vải hoa, tiếng lục lạc kêu tựa như có người cầm rung, tựa có người cầm lắc, khiến lợn chạy, chó rú, nòi kbung kbiê va chạm loảng xoảng.

Chàng Mdrõng Dam ngủ ngày mơ đêm, hôn gặp Aê Du chóng gậy mây, Aê Diê chóng gậy mun đã cho sức mạnh để chàng trở thành người dũng mãnh. Trong mơ Aê Du Aê Diê bảo: "Con hãy đi đi". Chàng chợt tỉnh vùng dậy và ra đi. Chụp vội ống tên, cầm cán nỏ, mặc áo đến nơi đất nhão (krai ênham), đất nhão lún đến tận nhà thân Aê Du Aê Diê.

Chàng Mdrõng Dam xông vào đầm lau, chạy vào bãi sình, chạy bán sống bán chết, leo núi cây đá, nhảy xuống hang tìm hổ. Chàng chạy đến bên nước, đầu nguồn, cây cau của Mtao Msei, bãi chăn trâu không một ngọn lau, bãi chăn bò không rơi một ngọn lách. Bãi thả trâu bò mới đẹp làm sao! Dấu chân ngựa trâu của Mtao Msei dày chằng chịt tựa như gái tạo bột, tôi trai tràn đường, tôi gái đầy làng, người ùn ùn không nơi để bước.

Mdrõng Dam: Ô chim giêk một ngàn, chim ktráo một vạn, tôi tớ đứng khắp đó đây, ai là chủ bên nước đầu nguồn này? ai là chủ đã đốt dây êjung mniêng này?

Tôi tớ Mtao Msei: Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây mà ông không hay sao? Hãy nhìn xem, Mtao Msei của chúng tôi đang tuần cử tuần kiêng, tháng cử tháng kiêng, tuần ăn trâu mổ bò, chiêng không ngừng treo trên cây xà

dọc, rìu tháo cán, máu trâu bò chạm không khô trên hiên nhà, tiếng chiêng trống không ngưng không ngắt, chân đang bôi máu trâu bò cùng nàng H'Bia Êsũn. Tù trưởng của chúng tôi vợ mới lại có, bí lại mọc, trước sau lại có nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây.

Mdrõng Dam: Có thật thế không? Ấy là người nấu com cho ta đấy! Ở con cháu, em gái, anh trai, dân làng trong buôn, ở khách trên đường, ở những người anh em khắp đó đây, các người sẽ thấy tại sao Mdrõng Dam này lại đến vây hãm ngay trong nhà.

Tôi tớ, dân làng: Ôi thế sao ông Mdrõng Dam, hãy nương cán rựa, hãy dựa gốc bí, hãy ngừng bẫy treo, tim gan ngang bướng hãy dừng tại đây. Kéo lúa mọc, cỏ khô, ma quỷ lại mang ông đi. Mtao Msei của chúng tôi là người dũng mãnh thật sự.

Chàng Mdrõng Dam tức giận, hơi thổi tựa gió xoáy, giống giông bão tháng bảy làm bay cả tê giác trong thung, voi rừng trong rú. Mdrõng Dam chém như chém rừng, chém trai từ bên nước, chém gái trên bãi củi, giết người trăm người nghìn, đầu ngang chân dọc, người chết la liệt khắp mặt đất, chém gái trai như chém cây chuối rừng sâu.

Mtao Msei: Ở người giữ bến nước, chiêng mẹ đang treo, hiên nhà cửa ra vào họ đến chạm, gian khách cột đã rung rinh. Ở người giữa bến nước, cây cau, dân làng bằng này, gian khách hãy ngừng chiêng đập, gian bếp trống đôi ngừng gõ. Gian khách cột rung, vách đã tuột, ở những người anh em khắp đó đây, gian khách cột đã lung, hiên đã lay. Gái trai, chiêng trống của Mdrõng Dam đã đến đây. Hãy dừng tiếng chiêng, ngừng tiếng trống, Mdrõng Dam đã đến rồi.

Ở người hai đầu hãy đi xem, ai rào đến hong (phoi), ai đã đem chiêng đi phát, bãi chăn trâu thả bò đến đập đấy. Nếu hãm

muốn ăn trâu sao không gắp chủ trâu, nếu hấn muốn ăn tim gan bò sao hấn không lên nhà, nếu hấn đòi uống rượu ché tuk ché tang cùng, sao hấn không nói cười cùng ta. Sao hấn chém không thương tiếc, giết không nương tay người trăm người nghìn!

Dân làng: Nếu trẻ chết phải đền voi cái, giết người già phải đền voi đực, chết con chủ nhà thì chiêng trăm chúng tôi sẽ đền cho người. Đây chiêng tự đổ trống tự rơi, chết ngựa chết voi cũng tại người khiến mây xui mưa, voi chết bởi có hai vua, chết gái trai bởi tại người sùng tê giác đến chiếm, vợ người giàu sang người đến đoạt. Sao người chém chúng tôi như chém cây chuối trong rừng, giết chúng tôi giết hết cả dòng cả họ, gái chết trên đường đi cùi, trai ngạt trên đường cống nước.

Người hai đầu đẹp tựa lúa non, xông tới, nhảy tới. Mdrõng Dam liền chém, không chịu nương tay, tiếng thõ như gió xoáy, liền chém không nương, giết chết người hai đầu mang cả khiên đao về nhà.

Mdrõng Dam: Ô này Mtao Msei, hãy ra mau! Sao người liều lĩnh dám moi tim gan cạp vậy?

Mtao Msei: Khoan cháu khoan, để ta uống rượu ché tuk đã nào! Ta đang bận bơi chân cùng nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp trên nhà.

Mdrõng Dam xông lên nhà, chụp lấy cần rượu và uống liền một mạch. Một lần hút hết ba nôi kbung, thêm ba nôi kbung khác, một lần ngậm bảy nôi kbung thêm, đầu óc quay cuồng, chàng nhún nhảy như gió xoáy, như bão xông.

Mdrõng Dam: Nay Mtao Msei! Hãy đến thách đấu giữa nhà, nếu ta như lúa mục cỏ khô, ma quỷ mang đi thì nàng H'Bia Êsũn sẽ nấu cơm cho người.

Mtao Msei ngồi bật dậy, mặc áo sắt, trai thần cho cái giàu sang. Chàng Mdrõng Dam đuổi chém bóng Mtao Msei dưới nước.

Một lũ, chàng đuổi Mdrõng Dam chém Mtao Msei như đuổi chém không trên mặt nước. Bỗng chàng tấn công ào ào, trúng dưới cằm áo sắt rơi loảng xoảng dưới chân. Kiếm trong tay Mtao Msei văng ra trúng ngón chân chàng Mdrõng Dam. Chàng Mdrõng Dam như lúa đã mục, thân đã tàn.

Nàng H'Bia Êsũn gào khóc buồn bã cả xứ sở người Êđê.

H'Bia Êsũn: Thôi thôi rồi chồng ta. Từ đây tê giác rụng sừng, voi lác (rời) ngà, người cao tuổi cũng chết từ đây. Chàng Mdrõng Dam thân đã tàn, lúa đã mục cỏ đã khô, thùng đầu voi của ta lấy ai xiềng, tôi tớ của ta ai sẽ bảo, rượu ché tuk ché ba ai là người khai, người uống. Chàng Mdrõng Dam của ta như lúa đã thối, củi đã mục, cỏ đã khô rồi.

Nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp lấy vải hoa đến đắp, lấy chăn vải knung đến che chàng Mdrõng Dam, nàng gói đầu của chồng bằng vải hoa. Nàng khóc gào thảm thiết.

H'Bia Êsũn: Ô Mdrõng Dam, chàng như lúa đã mục, thân đã tàn, chuyện đã hết. Chàng đã chết ngoài bãi thả trâu, nơi thả bò, vườn thả điều, chết ngay tại bến nước kẻ giàu sang.

Đầu chàng Mdrõng Dam được nàng H'Bia Êsũn gói bằng vải hoa, xương đùi cất trong kho lúa, giầu tim trong gùi quý, gùi hoa trong buồng đôi, phòng ngủ.

Chương khúc 5

Nàng Kbang Êra- Em gái Mdrõng Dam ăn dưa gang thần, bụng mang, lưng oằn và sinh ra Kram Jhõng

Nghỉ một ngày ngơi một đêm, thêm một chiều một sáng. Nàng Kbang Êra, em gái chàng Mdrõng Dam đang ngồi canh nong lúa, bỗng nhiên một trái dưa non rơi xuống trước mặt. Dưa Aê Du thả xuống nong lúa của nàng Kbang Êra.

Kbang Êra: Ô mẹ, dưa gang non mẹ ơi, con lấy ăn nhé!

Mẹ Kbang Êra: Không được ăn ơ con yêu con quý! Thần thả dưa xuống đây, mọi người chẳng có ai như con cả.

Kbang Êra mẹ nói không nghe, cha bảo không theo, vác kèn vút đến tàn hơi cạn tiếng (đến chết cả thân).

Kbang Êra: Anh con Mdrõng Dam đã mục lúa, mẹ cũng chẳng nên ngăn làm gì.

Nói xong Kbang Êra liền ăn dưa đúng lúc mặt trời đứng bóng, xế chiều, bỗng nhiên nàng ngứa ngáy khắp mình mẩy, ngứa tận xương tận da, gáy vú khiến vú cong, gáy lưng khiến lưng oằn, bụng căng mông nở như thổi bóng lợn lòi rồi.

Kbang Êra: Không thể tin được mẹ ạ, bụng con đầy, vú căng, con cõng con bông có thật rồi. Con ăn trái đậu giữa cây, uống nước lưng chùng thác, ăn quả lạ trong rừng bụng tự mang tự chứa chứ không phải với người phát quang bìa rẫy.

Kbang Êra chột đau bụng sắp sinh, thịt đau ruột mết, đau quần đau quai thai ra chân trước đầu sau.

Kbang Êra: Ô anh Prõng Mung Hdãng, anh hãy đi mời bà đỡ tài, bà mụ giỏi, thầy hay đến để vượt bụng cho em. Em thịt đau ruột mết, đau quần đau quai thai sắp ra đầu trước chân sau. Em hơi thờ hỏn hỏn nơi cổ, thở khó nhọc dưới cằm, kêu thần tha,

gọi thần bô. Chuyện ác em không làm sao thần cây đa khiến em thế này.

Kbăng Êra trên đui máu chảy lai láng, sống một vía chết cũng một vía. Đau sống dở chết dở. Bà đỡ Ami Phio được gọi đến để đỡ giùm con trần thế, con trong bụng ra, con trai con gái đã chào đời. Đứa trẻ con Kbăng Êra cất tiếng khóc oa oa, khóc như gà bị buộc chân, như gà bị buộc cánh, khóc liên hồi như dùi đang gõ trống, khóc ngày khóc đêm không dứt. Khóc từ mặt trời nằm ngang xà dọc phía đông đến khi chéch bên cây xà dọc phía tây, khóc từ tối đến sáng.

Prồng Mung Hdăng: Tên cháu là gì hả cháu? Hãy ném giọt sương cho no, hãy cắn dùi cho dứt, bẻ gãy khiên đao theo gương của cậu bác ta xưa. Ở người dững mãnh, gãy cây đa rồi lại thay, tàn cây sung này ta lại trồng cây sung khác, chết người này ta lại thay người kia. Hãy ném nước sương đi nào!

Cậu bé *khóc ngày khóc đêm không ngừng, khóc hoài khóc mãi không thôi*. Ở hơ... để mặc áo trùm, cào cào áo cộc, cóc nhái ngủ ngày đến gặp Aê Du Aê Diê nào!

Khiến Aê Du chóng gậy mun, Aê Diê chóng gậy mây đứng ngò không yên. Ngươi đã tạo nên con trai nàng Kbăng Êra. Cậu bé khóc oa oa, khóc như gà bị buộc chân, gà bị buộc cánh, khóc liên hồi như dùi đang gõ trống, khóc liên hồi ngày đêm không dứt.

Kbăng Êra: Ô trời, chuyện ác tôi không làm sao thần cây đa khiến tôi thế này. Anh tôi Mdrồng Dam lúa cũng đã mục, cỏ cũng đã khô, ma quỷ đã mang đi. Người ta đã chém anh tôi vô tình vô tội, chém không thương tiếc, giết không nương tay.

Aê Du Aê Diê: Có chuyện gì ngươi đến ơ để mặc áo trùm, cào cào áo cộc, cóc nhái ngủ ngày đến gặp ta?

Để mặc áo trùm: Ô ông, con chị Kbăng Êra khóc oa oa,

khóc như gà bị buộc chân, gà bị buộc cánh, khóc liên hồi như dùi đang gõ trống, khóc liên hồi ngày đêm không dứt. Khóc từ khi mặt trời nằm ngang xà dọc phía đông đến khi nằm ngang cây xà dọc phía tây.

Âê Du Âê Diê: Ô cháu! Thằng Kram Jhõng đây, nó chính là thằng Kram Jhõng, rồi nó sẽ biết mua voi như chàng Mdrõng Dam, tay sấm chiêng, tiếng tăm lừng khắp, giàu sang như chàng Mdrõng Dam. Nay cháu hãy cầm lấy bát đồng ở trên, âu đồng ở dưới. Thằng bé Kram Jhõng này sẽ dững mãnh, giăng dây buộc trâu, cuộn thùng buộc bò không bao giờ bị ròi.

Đế mặc áo trùm, cào cào mặc áo cọc, cóc nhái quay về trần.

Kbăng Êra: Tên nó thế nào ơ con trai?

Đế mặc áo trùm: Nín đi cháu, giọt sương đã no, Kram Jhõng là tên của cháu. Mai sau cháu sẽ biết bảo vệ người nhà như cậu Mdrõng Dam!

Cậu bé nín thình mắt nhìn quanh tươi cười. Nửa đêm nó biết lật, canh một biết bò, mặt trời vừa ló nó biết vịnh vách, biết đi chập chững, đứng bóng nó đã biết chạy biết nhảy, biết chạy trước ra sau.

Kram Jhõng: Cậu con Mdrõng Dam đâu ròi mẹ? Tại sao lá phải cấm, lược cử chải thế này ơ những người anh em khắp đó đây? Tại sao lá phải cấm, lược cử chải¹⁹, một hạt com mẹ cũng không ăn, một giọt nước không uống, thịt trâu bò cũng không có trong bụng hờ mẹ?

Kbăng Êra: Sao mẹ có thể lá nhỏ, lược chải hỏ con? Cậu con Mdrõng Dam lúa đã mọc, cỏ đã khô, ma quỷ đã mang đi. Chúng ta như cây đa đã bật rễ ròi con ạ.

¹⁹ Trước đây, trong thời gian kiêng cử hoặc trong nhà có chồng đi săn, hoặc vào rừng người Êđê thường kẹp lá ngoài sân, thông báo không tiếp khách và người vợ không được chấy đầu trong thời gian này.

Kram Jhǒng: Thế sao? Trai nào to gan lớn mật dám chém cậu con Mdrǒng Dam vô tình vô tội, chém không thương tiếc, giết không nương tay. Cậu con lợn đương ngàn, chó đang lên, người đang “ăn năm uống tháng” trong nhà cơ mà.

Kbǎng Êra: Ô Kram Jhǒng không được đâu? Mtao Msei là người to gan lớn mật, người đương giǎng thừng trâu, cuộn thừng bò không bao giờ rời.

Kram Jhǒng ra khỏi nhà. Giữa lúc đó, lộc cộc Aê Du chống gậy mây, Aê Diê chống gậy mun, xuống tái tạo Kram Jhǒng trở thành người dững mãnh. Kram Jhǒng cứ mãi rên búa để đánh Mtao Msei giữa nhà, vây Mtao Msei tận làng.

Kram Jhǒng: Ô mẹ, con đi mẹ nhé!

Mẹ Kram Jhǒng: Đứng con đứng đi! Mẹ sợ con sẽ mục như lúa, con như lợn đang thì, dây lạt đang non, con như măng chưa rụng lông, mía chưa bóc vỏ. Con đang ngủ trong chăn ấm nệm êm, còn đang vòi mẹ đòi cha, tuổi đang đòi riu êtiêng²⁰, mẹ đang nâng niu con trên đùi, bên nách cơ mà.

Kram Jhǒng: Không sao đâu ơ mẹ! Con thử đi theo dấu chân chó săn tìm thú rừng, mùi bè bạn đến mùa lá rụng, con theo dấu vết chú bác để tìm xương ngón tay. Xương cổ đầy, xương sườn đủ thì con mới thôi. Cậu Mdrǒng Dam lúa đã mục, cỏ đã khô, ma quỷ đã mang theo mẹ không thấy sao.

Kram Jhǒng đi đến rừng Mhrǔ, núi Mhrang, cỏ tranh cắt tay, cửa chân, một chốc một lát đã tới bên nước, đầu nguồn, nơi sinh sống của buôn làng Mtao Msei, núi rộ hoa, làng nổi làng, bên nước kẻ giàu sang nhộn nhịp.

Kram Jhǒng: Ô trẻ đang ham chơi, mục đồng mê thả diều, người âm ỉ trong làng, người nhao nhao trên đường, bên

²⁰ Loại riu nhỏ.

nước đầu nguồn, suối sông, nương rẫy này của ai? Này trẻ nhỏ ta gọi anh, người lớn ta xưng em, người cao tuổi ta gọi ông, ai là chủ bến nước đầu nguồn này ơ các người?

Bà lão cao tuổi: Ô cháu trai, cháu không biết sao? Danh vang đến thân, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây voi đi lữ lượt, bến nước Mtao Msei đây. Trước đây, nơi này là bến nước đầu nguồn của chàng Mdrõng Dam.

Nghe xong cậu bé Kram Jhõng ngậm đắng nuốt hận, cắn thù sục sôi. Chém tê giác suốt đường dài, chém voi ngà hết một lộ, giết trâu bò hết mộtbãi. Cậu đến đâu nơi đó biến thành vũng, lối cậu bước thành khe, khiến gốc đa gãy, rễ sung bật ầm ầm. Vứt nôi kbung trong kho, ném nôi kbiê trong nhà, cột đưng đưa bên này đưng đưa bên kia, bẻ ché tuk ché tang người ta đang ăn năm uống tháng.

Mtao Msei: Kẻ trai nào chân chưa đạp cầu thang mà đã nghe tiếng? Trai làng nào là kẻ liều lĩnh, chưa giẫm hiên mà đã có người hỏi, chưa thấy mặt mà chân đã đạp sàn, nghe khắp đông tây? Ai là chủ bến nước cây đa, ngọn đõ cộ²¹ đọt dây chài. Ai là kẻ vừa đạp chân lên bến nước của ta?

Kram Jhõng: Đến đây bác! Xưa bác đã chém cậu ta vô tình vô tội, chém không thương tiếc, giết không nương tay, giết cậu ta ngày chưa kịp tròn, trăng chưa kịp tàn.

H'Bia Êsũn: Ô cháu của ta hãy đến đây, ta đã thành người canh nước, cực khổ thay cho mợ của cháu! Mợ của cháu giờ đã thành người canh nước, đã thành kẻ xếp chiêng mẹ ngoài gian khách, thành kẻ nuôi lợn nuôi gà kẻ nhà giàu, từ sáng đến tối không ngơi nghỉ. Xưa kia, ta đã từng ăn cơm bằng đĩa hoa, uống nước bằng âu đồng bát bạc, ăn gan trâu bò suốt tháng năm. Chàng

²¹ Có nơi gọi là dây mắc mèo. Trái nhiều lông và rất ngứa.

Mdrõng Dam của ta đã mục như lúa, đã chết như cỏ, ma quỷ đã mang đi. Họ đã chém chàng Mdrõng Dam của ta vô tình vô tội, chém không thương tiếc, giết không nương tay rồi!

Kram Jhõng: Xuống bác Mtao Msei xuống!

Mtao Msei: Hãy xuống mau, ta nào sợ gì! Người đừng ỉ lại, cậu Mdrõng Dam của người lợn đang vạ, chó đang lên, người đang ăn năm uống tháng, nói gì người là người dây lạt non, ta bóp mấy hòi, bóp như bóp chim sâu, vặ như vặ cổ chim cút, ta nghiền bằng tay như nghiền gà con đấy!

Kram Jhõng: Đến đây bác! Tê giác ta chưa cụng sừng, ngà voi ta chưa từng so với bác bao giờ!

Hãy xem cậu bé Kram Jhõng, một lần nhún vượt qua ngọn cây trám²², một lần nhảy băng qua ngọn cây sung, bay vút tận mây xanh, thân mình sáng loáng như sấm chớp.

Mtao Msei: Thôi người thôi, ta sợ người chém ta không bị thương, đùi gãy tim gan người sợ chưa kịp nướng bằng vỉ, xương cốt người sợ chưa kịp mời tôm cua.

Kram Jhõng nhảy phốc tới, đánh vào cằm loảng xoảng áo sắt rơi. Chém Mtao Msei thành ba khúc, róc thành ba đoạn, máu chảy tràn đất, đưa nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp quay về nhà, và hời sinh cho cậu Mdrõng Dam.

Kram Jhõng: Nếu cây đa thần vạch cho ta, cây sung thần tạo, người Bih người M'ông thần đem đến, ta thật sự Aê Du ban, Aê Diê tạo, thần cây đa cây sung đem đến cho ta. Vì mẹ ta ăn quả mọc giữa cây, ta là trai Kram Jhõng, cậu ta Mdrõng Damhãy biết khát nước, đói cơm, con cháu biết cậu ta đã mục như lúa, cho cậu Mdrõng Dambiết nhúc nhích ngón chân cái, mình biết cựa quậy.

Bõng nhiên chàng biết cựa quậy, biết nhúc nhích ngón

²² Tên khoa học là *Canarium spp.*

chân cái. Kram Jhông lại tiếp tục hỏi sinh cho cậu Mdrõng Dam.

H'Bia Êsũn: Ô cháu Kram Jhông, ta rất hy vọng vào cháu, đợi thứ sáu không thấy, thứ bảy lại đến, cậu Mdrõng Dam lúa đã mọc, thân đã tàn, thịt rơi ngoài bãi cỏ tranh, xương trong bùn, tiếng nói cười hòa theo mây gió. Cậu của cháu đã tan theo mây xanh rồi. Sao cậu cháu lại thế này ơ cháu?

Kram Jhông: Đây cây đa đã vạch, cây sung đã chọn, người Bih người Mnông đã bảo, cậu ta giàu từ trong gốc, quần khăn kdrung, tê giác đã từng thử, voi đã từng đập, mây đã từng quấn thân, làm chòi rẫy không ai kịp. Hãy cho cậu ta Mdrõng Dam biết khát nước, biết đói cơm, biết nhớ đến anh em.

Bỗng nhiên chàng Mdrõng Dam chợt tỉnh và vươn vai ngồi dậy.

Mdrõng Dam: Ôi cháu, sao ta có thể ngủ say như thế, cũng may cháu gọi thần đến lay ta dậy đây!

Lúc tỉnh dậy, Mdrõng Dam ngơ ngác nhìn quanh.

Kram Jhông: Mất đó nên cháu hỏi thầy, mất lờ cháu đi tra. Ta giăng chăng dây ngựa, chăng dây bò không bao giờ rớt, nước trong nôi kbung nôi kbiê không khi nào té (dạt). Cầm cán đao chuôi kiếm không bao giờ tuột. Cậu Mdrõng Dam của ta lúa đã mọc cỏ đã khô, ma quỷ đã mang theo, giờ đây cậu ta đã biết thèm cơm khát nước.

(quay sang nói với tôi tớ)

- Ô chim ngiêk một ngàn, ơ chim ktráo một vạn, ơ tôi trai tớ gái của Mtao Msei bằng này, ngựa thường theo nái, bê thường theo mẹ. Chủ của các người đã chết rồi các người có theo ta không?

Tôi tớ Mtao Msei: Ô ông Kram Jhông, nếu chúng tôi không đi thì ông sẽ chém chúng tôi không tiếc, giết chúng tôi không nương tay, chém như chém chó chém ngựa giữa bãi chăn

trâu bãi thả bò còn gì?

Kram Jhông: Ta à! Ta nào đến nỗi chém người không thương tiếc, giết người không nương tay, ta nào đến nỗi chém người như chém chó chém lợn, chém người vô tình vô tội giữa bãi chăn trâu nơi thả bò bao giờ!

Năm nay ta đến tìm xương của cậu ta là Mdrống Dam. Vì mất kim nên ta đến tìm, khi vượn đã khiến lúa đổ dưới gốc cây ta đến nhặt đến dọn; mất đó ta đến hỏi thầy, mất lò ta mới tra mới hỏi. Ta đến tìm cậu ta Mdrống Dam đã mục, như cỏ đã khô. Vì ngựa đã chết, dây đã tận, cậu Mdrống Dam của ta không ai cười voi, tôi trai không ai bảo, tứ gái không ai khiến, rượu ché tuk ché ba không người uống người mời.

Tôi trai tứ gái của Mtao Msei đông như bầy cà tong, đặc như bầy thiêu thân, ùn ùn như kiến như mối theo chàng Kram Jhông. Họ cùng nhau quay về buôn xưa làng cũ chàng Mdrống Dam.

Nghỉ một ngày ngơi một đêm, nghỉ một ngày ngơi một năm, ở thêm một chiều một sáng, Mdrống Dam lại tổ chức lễ ăn năm uống tháng, tuần kiêng tuần cử, tuần ăn trâu giết bò. Chiêng không ngừng treo cây xà dọc hướng tây, máu trâu bò lại chắm rìu, máu trâu không kịp khô sần trước, máu bò không kịp ráo sần sau. Chiêng đánh không ngừng tay, trống gõ không ngừng hồi. Thui lợn hết cả một đôi le, nướng dê khói làm đen ngòm cả một góc trời.

Mdrống Dam: Ở nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp của ta, ta nằm cũng đã mệt, ngồi cũng đã chán, thịt trâu bò ta ăn cũng đã ngán, óc trâu ta cũng đã thử, tim gan bò ta cũng đã nếm, rượu đắng nhạt ta cũng đã từng rời ơ nàng.

H'Bia Êsũn: Chàng lại muốn đi đâu nữa ơ chàng Mdrống Dam?

Mdrõng Dam: Ta đi đâu à? Ta vào rừng Mhrữ, ta xuống núi Mrung, ta đi không định hướng, ta đi không thuộc đường không rành lối ở nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp.

H'Bia Êsũn: Chàng đi đến rừng nào? Hay chim ktuk chim kwao đến tìm hoa? Vợ trẻ chàng lại tìm, bí non chàng lại kiếm, e vợ trước vợ sau chàng lại dò lại kiếm ở chàng Mdrõng Dam?

Mdrõng Dam: Không phải đâu ở nàng ! Ta chỉ muốn đi săn voi, ta muốn tìm thịt nai, săn hươu sao trong rừng, bắt cá dưới suối đem về cho nàng thôi.

H'Bia Êsũn: Chàng đừng lơ là ở chàng Mdrõng Dam! Em sợ sừng tê giác họ đến giăng, ngà voi họ đến cướp, vợ người giàu sang họ đến chiếm ở chàng.

Mdrõng Dam: Kẻ trai nào to gan lớn mật dám đến cướp sừng trên đầu tê giác, giăng ngà ngay trên miệng voi, dám đến cướp vợ người giàu sang ngay tại nhà? Vợ chàng Mdrõng Dam này đang ngủ trong buồng, đang ngồi trong phòng. Há hấn không sợ Kram Jhõng chém không tiếc, giết không nương tay! Kram Jhõng sẽ chém hấn không tiếc, giết không nương tay như chém chó giết lợn ngoài bãi chăn trâu, nơi thả bò. Chẳng phải như Mtao Msei kia kẻ ngang tàng đã từng giăng dây trâu, chằng dây bò không bao giờ rỗi, cũng phải chùng bước, thân cũng đã mục như lúa, đã khô như cỏ!

Mdrõng Dam cầm lấy cung tên vào rừng săn thịt voi, kiếm thịt nai, chặt đọt mây bấp chuối cho nàng H'Bia Êsũn.

Kram Jhõng: Ta đi đến rừng nào ở cậu?

Mdrõng Dam: Ta đến săn thú rừng Hi, núi Hô, đến nơi sóc chuột không màng ăn lúa, thú rừng không biết dấu chân người!

Mdrõng Dam cùng Kram Jhõng lại vào rừng bắn tê giác trong thung, đuổi cọp beo trên núi, săn voi, bắt cá mang về cho nàng H'Bia Êsũn.

Chương khúc 6

Mdrõng Dam đánh thắng Mtao Tuôr giành lại H'Bia Êsũn

Danh vang đến thân, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đồng Mdrõng Dam là người chiêng không ngừng treo xà dọc, trống không ngừng gõ xà ngang, vợ Mdrõng Dam là người đẹp không ai bì kịp, cười không ai sánh tày.

Nghỉ một ngày ngơi một đêm, nghỉ một ngày ngơi một năm, thêm một chiều một sáng. Tiếng chiêng trống của Mdrõng Dam vang khắp đó đây khiến Mtao Tuôr nghỉ không yên, ngồi không ổn.

Mtao Tuôr: O chim giêk một ngàn, o chim ktráo một vạn, o tôi tớ của ta khắp đó đây, các người có hay danh vang đến thân, tiếng lừng khắp núi, nghe đồng tây bảo rằng nàng H'Bia Êsũn là người đẹp nhất không ai sánh kịp, không ai sánh bằng. Nào ta hãy đến đó xem nào! Sừng tê giác ta đến đòi, ngà voi ta đến giăng, vợ kẻ giàu sang ta đến chiếm đi!

Tôi tớ Mtao Tuôr: Không được đâu o ông! Chàng Kram Jhõng và Mdrõng Dam là người dũng mãnh nhất vùng. Cây gắm chưa kịp đổ thì cây cỏ độ đã được trồng, gốc này ngã chưa mục thì gốc khác đã được dựng, cây này chưa kịp gãy thì cây khác đã được thay, chàng Mdrõng Dam chưa kịp chết thì đã có Kram Jhõng rồi. Kram Jhõng là người dũng mãnh như nắng mùa hè không bao giờ dịu bóng, người giăng dây trâu, cuộn thừng buộc bò không bao giờ rời. Người chó đương thì, lợn đương lên, người đương ăn năm uống tháng đầy o ông!

Mtao Tuôr: Thế ư! Ta thật sự thất vọng vì các người. Sao lại phải sợ hấn! Các người đúng là lũ trai nhút nhát, lù đừ bước không qua đèo, vác không nổi kiếm. Một lũ lo quanh quần xó bép bám váy

đàn bà, đáng được hưởng lao xuyên lưng, kiếm ngang cổ thôi.

Bọn tôi tớ chần chừ đi cũng dở ở không xong, cứ len lén nhìn Mtao Tuôr. Cuối cùng chúng cũng phải chạy đi bắt voi đực gấn bành mây êtiêng, voi cái bắc bành mây hoa cùng Mtao Grừ thử vào rừng Hmrử, đến núi Mrang. Cỏ tranh đâm nát chân, mây song quấn đầy thân, họ đi một thoáng đã đến nơi đến chốn. Đến bên nước cây cau đầu nguồn chàng Mdrống Dam. Ôi mới đẹp làm sao! Bãi chăn trâu nơi thả bò của Mdrống Dam không một cộng lau sậy, bò vàng cả một đồi, trâu đen đặc cả mặt nước, dấu chân voi ngựa giày nát như gái già bột.

Mtao Tuôr: Ô những người em, ơ thần buôn làng, con cháu khắp đó đây! Ô con gái, con trai từ đông sang tây! Ô này kẻ chăn trâu người chăn bò! Ô trẻ chạy rong ngoài bãi, này anh em chú bác, gái trai, già cả đứng khắp đó đây! Ai là chủ bên nước cây cau đầu nguồn này? Ai là chim chút mẹ, ai là kẻ đốt dây êjung, dây mniêng ở làng này?

Người cao tuổi: Người không biết sao! Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây bảo đây là bên nước cây cau, đầu nguồn của chàng Mdrống Dam sao? Mdrống Dam là chim chút mẹ, là người đốt dây êjung dây mniêng ở làng này. Bãi chăn trâu nơi thả bò Mdrống Dam sậy không dám ngoi, lau lách không dám mọc. Bò đàn vàng cả đồi, trâu đen đặc cả nước, dấu chân voi ngựa in nát như gái già bột. Sáng trăm người người đều hỏi, chiều ngàn người người tra. Thế người muốn gì?

Mtao Tuôr: Ta muốn đến thăm hỏi Mdrống Dam, ta đến bán muối, buôn hành.

Người cao tuổi: Vậy mà trăm người người đều hỏi, nghìn người người cũng tra. Người muốn gì ở chàng Mdrống Dam? Mdrống Dam đã đi săn tê giác, bắt voi ngàn trong thung sâu, bán

thịt nai thịt hươu trong núi, đi bắt cá chạch đọt mây non rồi.

Mdrõng Dam lên rừng săn bắn biển biệt tháng năm. Đi từ khi dưa nước mới vun gốc đến khi ngọn nó đã ra hoa, khi ngô mới vun gốc đến lúc hạt đã đầy. Con gái con trai cũng đã lớn đã khôn.

Bước chân đến làng Mdrõng Dam, Mtao Tuôr đứng ngắm không chán bến nước, đầu nguồn, nơi chẵn trâu, bãi thả bò. Nhà nổi nhà, làng nổi làng, nhộn nhịp bến nước nhà giàu sang, phía dưới mạ bạc, trên mạ đồng, đá bàn nằm như xếp như nêm. Bò đàn vàng nhiều như cà chín trên nương, trâu đen đi đặc như đá cuội. Ngựa hí voi gầm khắp đông tây.

Mtao Tuôr: Ở Aduôn Sun bà Si tóc trắng như hoa tranh, cầm như chẻ như bở, ai là chủ bến nước cây đa đầu nguồn? ai là kẻ đã đốt dây êjung (dây cổ độ), cây mniêng ở đầu làng? Ai là kẻ danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, đông tây đều nghe tiếng voi gầm, ngựa hí ơ bà?

Aduôn Sun: Bến nước của nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp. Người mà cây gắm chưa kịp đổ đã vội trồng cây trâm, cây đa chưa ngã thì đã thay cây sung, gốc sung này chưa kịp tróc thì đã vội cây sung khác. Nàng H'Bia Êsũn chưa kịp bước qua thì chàng Mdrõng Dam đã tới. Mdrõng Dam là người dũng mãnh, người gan dạ coi cái chết nhẹ như không.

Mtao Tuôr: Mdrõng Dam có ở làng không?

Người cao tuổi: Người đừng hỏi ta, hãy đến hỏi người đàn bà sa dạ con đang giã bột, hỏi gái lòi dom đang tạo men rượu, ba lần sản ba lần nhún. Hãy hỏi họ xem nhà Mdrõng Dam ở đâu?

Mtao Tuôr: Ở người đàn bà sa dạ con đang sàng bột Mdrõng Dam có ở làng không?

Người đàn bà giã bột: Người đừng hỏi ta, hãy đến hỏi những đứa trẻ con đang gõ quả bầu khô kia. Người nào trẻ thì gọi

anh, người nào lớn thì xưng em, người già gọi bằng ông bằng bà. Đừng đừng hỏi tôi. Hãy hỏi trẻ đang gõ quả bầu khô, trẻ nhỏ đang gọt quả bầu lớn, tra trẻ nhỏ đang tạo nhà dưới đất, trẻ già đang cất nhà ở trên kia?

Mtao Tuô: Ô bọn trẻ, đâu là nhà Mdrống Dam?

Trẻ gọt bầu khô: Đừng hỏi chúng tôi, hãy đến hỏi Ênung chẵn bò, Y Blô chẵn ngựa ấy! Người hỏi làm gì?

Mtao Tuô: Ta hỏi để biết nhà Mdrống Dam, ta muốn đến chơi cùng Mdrống Dam.

Y'Nung Y'Blô: Đừng hỏi tôi, tôi không biết nhà Mdrống Dam ở đâu cả. Hãy hỏi Y Khui, Y Khoi rằng hô tận gốc ngòi moi giun cả ngày kia.

Mtao Tuô: Ô trẻ Y Khui, trẻ Y Khoi rằng hô tận gốc ngòi moi giun cả ngày, nhà Mdrống Dam là nhà nào vậy?

Y'Khui Y'Khoi: Kê khom kê cúì cả ngày như tôi làm sao có thể biết được nhà ông Mdrống Dam!

Mtao Tuô: Sao cái làng này cứ giấu mãi nhà Mdrống Dam thế! Tại sao lại giấu như giấu con hoang trong dấu chân voi, giấu con hoang trong bụng. Sao lại giấu ta, ta đây nào có tội tình gì với Mdrống Dam.

Y'Khui Y'Khoi: Nào chúng tôi có giấu gì ông, chỉ tại chúng tôi thật sự không biết. Hãy đến hỏi trẻ nhỏ nghịch đất, trẻ nhỏ đang tập trèo thang, trẻ đang chạy từ đầu sàn đến cuối sàn người giàu sang kia. Ở hay, làm sao chúng tôi có thể biết được đâu là nhà ông Mdrống Dam?

Mtao Tuô: Ô những đứa trẻ đang đùa dưới đất, ở trẻ nhỏ đang tập leo đầu cầu thang, trẻ con chạy nhảy từ đầu sàn đến cuối sàn, các người có biết nhà ông Mdrống Dam ở đâu không?

Đám trẻ con: Này ông khách kia, sao có thể khinh chúng

tôi như khinh chó, xem chúng tôi như lợn như gà. Người không biết nhà ông Mdrống Dam thật à?

Hãy xem nhà nào có sàn hiên dài, nhiều bành voi, hiên trước giếng chỉ đỏ, hiên sau giếng chỉ vàng, tôi trai tớ gái đi lại như ong chuyên tổ, đây chính là nhà ông Mdrống Dam. Người hãy nhìn cầu thang to bằng ba chiếu tông ghép lại, chó đàn lên xuống, người khiên ché duê, trẻ con xuống ba, người già xuống năm vẫn còn thừa. Đây là nhà ông Mdrống Dam đây!

Mtao Tuôr liền tìm đến nhà Mdrống Dam, vừa đến nơi hẳn vội ngừng voi. Cầu thang một lần đạp, hiên nhà trước một lần bước, một lần nhón gót là đến tận ghé kpan, Mtao Tuôr liền đi đến chỗ đặt trống, nhào vào buồng ngự của nàng H'Bia Êsũn.

H'Bia Êsũn: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một vạn, ơ kẻ chặn trâu người lừa bò, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Các người hãy ra xem khách nào đây! Khách nào chưa tới gian khách đã vội tìm lờ, chưa đến ngày tìm đêm, chưa thành gái với trai đã vội tìm buồng hai lớp. Các người không nhìn thấy sao? Khách giẫm sàn hiên sao các người không ngăn lối. Khách đến đưng buồng ngự, chạm phòng đôi của ta tại sao các người không chặn đường. Khách đến chạm chiêng, sờ nồi com canh của chàng Mdrống Dam ta sao các người không giẫm hẳn bằng voi, không ngăn đường chặn lối hẳn bằng chông?

Mtao Tuôr: Ô nàng H'Bia Êsũn, chưa thấy mặt, chạm trán, sao vội chốt cửa, chưa biết khách thân sơ sao nàng vội lấp đường chặn lối. Ta mới một lần bước, sao chó nàng vội xua, đầu heo nàng vội đuổi? Ta đến để hỏi thăm chàng Mdrống Dam. Thế Mdrống Dam có nhà không ơ nàng H'Bia Êsũn?

H'Bia Êsũn: Ô các con, các người xem khách nào đây! Khách nào hôi mùi phân giống trẻ chăn bò, mùi bùn tựa kẻ chặn

trâu, mùi cám như kẻ chần lộn, mùi tro hết kẻ thổi lửa thế kia?

Mtao Tuôr: Ô nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp, sao nàng có thể khinh ta như chó, xem ta như lợn, đuổi ta như đuổi một người hủi. Nàng không biết ta là Mtao Grũ chỉ chuyên nằm vông người Kinh, nằm nệm người Lào, con trai thần trời họ khiêng bằng kiệu. Ta đến đây chẳng có chuyện ngang dọc. Thuốc gói ta đến bán, muối đùm ta đến mua, bí đắng ngọt ta đến trao đổi. Nhà bạn ta đến thăm, sà hiên ta ghé, chuyện trâu cau tháng năm ta đến chuyện trò cùng chàng Mdrõng Dam. Ché ba ta với Mdrõng Dam cùng uống một trụ, mẹ chúng tôi có thai cùng một tháng cùng một năm. Chúng tôi tranh cùng một lúa, cày le cùng một mùa, đến thời cùng nhau nói cười, ta đến hỏi thăm Mdrõng Dam khỏe hay không?

H'Bia Êsũn: Ô Mtao Tuôr, nếu ngươi là khách sang mang câu một lời, nếu khách giàu đến hỏi điều lành? Sao người sang giàu gian khách không đợi? Nếu khách đến trao đổi chiêng sao ngươi không đợi ở ghé kpan. Sà hiên trước cha ta đã dọn, sà hiên sau cha ta đã đợi, khách đến thăm hỏi cũng chỉ dừng tại đấy. Còn ngươi mạng che mặt ngươi xông vào, ngươi không màng đến ai cả. Ta đã quá mệt mỏi vì khách thường vượt cầu thang, chạm phòng ngự, đụng phòng trong. Ta đã quá chán khi thấy khách tự ăn tự uống. Ngươi hãy coi chừng chồng ta Mdrõng Dam chém không thương không tiếc, giết không nương tay giữa đường giữa lối đấy!

Mtao Tuôr: Nay H'Bia Êsũn, ta chưa nói quá với nàng một câu, ta chưa cười thiếu với nàng một lần. Sao nàng có thể chê ta như chó như lợn. Ta chỉ hỏi chàng Mdrõng Dam đã đi đâu rồi?

H'Bia Êsũn: Chàng Mdrõng Dam của ta đến bắt nô lệ tận nhà, vây tận làng, đi gom vàng, thu chuổi về cho ta. Chồng ta đi

tận phía đông, đến tận phía tây làm sao ta có thể biết được ở người khách kia?

Mtao Tuôr: Khi nào Mdrông Dam về buôn xưa làng cũ, về với cháu con ở nàng H'Bia Êsũn?

H'Bia Êsũn: Ta không hề biết, làm sao ta có thể biết được ngày chàng Mdrông Dam của ta về. Nếu người muốn trán chạm, mặt thấy, tay bắt mặt mừng với chồng ta thì người đi tìm lấy vậy. (*Quay nói với tôi tớ*) Ở chim ngiêk một ngàn, ở chim ktráo một vạn, ở tôi tớ của ta khắp đó đây! Hãy nấu cơm một nồi, thui gà một con, mang thuốc hút, tràu ăn cho khách ngoài gian khách. Còn ta, ta không rỗi để nói cười cùng khách đâu. Nay ta đã vương chỉ giăng trên đui, bận gác khung dệt bên hông.

Thế là chim ngiêk một ngàn lăng xăng chạy đi nấu cơm, đơm canh, giết một gà mái để cho Mtao Tuôr. Cơm xối trong thau, canh đưng trong mâm, thịt trâu, thịt bò mang đến mời Mtao Tuôr. Mtao Tuôr, một mình cơm không chịu ăn, rượu không chịu uống, nằng nặc đòi nàng H'Bia Êsũn đến ăn cùng. Nàng H'Bia Êsũn kiên quyết chân không rời, bước không muốn, mặt mày không chạm. Bực dọc nàng vội đứng dậy đến lay cha mình. Thấy thế cha H'Bia Êsũn đành ngồi xuống ăn cùng Mtao Tuôr, ăn uống chùng mực, nói cười với Mtao Tuôr cho qua chuyện. Sau đó cha H'Bia Sũn gọi tôi tớ mời rượu Mtao Tuôr.

Cha H'Bia Êsũn: Ở chim ngiêk một ngàn, ở chim ktráo một vạn, ở trai gái, tôi tớ của ta khắp đó đây! Hãy cột rượu lên nào!

Tôi tớ: Ông lấy ché nào đây?

Cha H'Bia Êsũn: Khách người Kur đã biết, khách người Yuăn đã quen, theo con cháu Êđê từ xưa khách nhỏ ta thường cột ché nhỏ, nếu khách lớn ta cột rượu ché tang, khách giàu sang ta cột ché mẹ bông con.

Tôi tớ thì nhau khiêng rượu ché nhỏ cho khách nhỏ, ché tang cho khách lớn, ché mẹ bồng con cho khách giàu san. Nồi kbung tràn rượu, nồi kbia tràn nước, tôi trai tớ gái tấp nập chuẩn bị rượu mời khách. Cha H'Bia Êsũn cảm cần mời khách.

Mtao Tuôr: O nàng H'Bia Êsũn, hãy đến uống cùng ta một sừng thôi!

H'Bia Êsũn: Ôi ta không thể uống cùng người ở Mtao Tuôr. Ngày ta thường lạnh, đêm ta thường đau, người khùng kẻ điên không thể tiếp khách. Ta thân gầy như người già thiếu áo, như trâu mùa hạ thiếu cỏ, chuyện ốm đau kéo đến sớm chiều. Ta đau nhiều trong đầu, nặng lắm trong thân, ho khan trong ngực không dứt.

Mtao Tuôr: Nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp như hoa người trông, như cây người cấy, tại sao không thấy nàng màng gì đến ta? Tại sao nàng có thể khinh ta như chó, chê ta như lợn, xem ta như nắm độc. Nàng không biết ư? Ta đây người giàu đương đến, người sang đương về, dàn chiêng bảy tầng, bảy lớp ở nàng!

H'Bia Êsũn: Sao ta lại không biết! Không phải ta khinh người, chỉ tại thần đã khiến ta đau buốt trong đầu, đau quặn trong thân, đau quần đau quai dưới bụng, sống không biết chết không hay.

Thấy vậy, mẹ nàng H'Bia Êsũn vội bước ra miễn cưỡng nói cười đón tiếp Mtao Tuôr ở gian khách.

Mẹ H'Bia Êsũn: O con gái yêu con gái quý của mẹ! Hãy ra mời rượu Mtao Tuôr một sừng đi ở con! Đừng tách khách giàu, đừng xa rời khách sang, con đừng khinh người ta như chó lợn, đừng chê người ta như nắm độc, đừng thiếu lời chào, tiếng cười ở con gái! Khách này danh vang đến thần tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây hẳn giàu đang lên, sang đang đến, kẻ dũng mãnh như nắng mùa hạ không bao giờ dụi bóng ở con!

Nghe mẹ nói mỉa như vậy, nàng H'Bia Êsũn miễn cưỡng bước chân khỏi phòng đôi, ra đến giàn khách tiếp Mtao Tuôr.

H'Bia Êsũn: Không phải con khinh họ như chó, xem họ như lợn, chê họ như nắm độc, không nhận ra Mtao Tuôr ở mẹ. Con đây, ngồi không thể, đứng không xong, tay run, chân nhức, bước không thể để tiếp ai ở mẹ! Ôi, sao thân ta lại mệt thế này!

Mtao Tuôr: Ô nàng H'Bia Êsũn, đừng khinh ta như chó, đừng xem ta như lợn, sao nàng lại không nhận ra người vậy nàng!

H'Bia Êsũn miễn cưỡng ngồi uống để tiếp rượu Mtao Tuôr đến khi chén nhạt rượu phai, Mtao Tuôr men thấm, tai ù, ngủ quên, chợt tỉnh dậy thì gà người đã gáy, con người đã khóc, tiếng lao xao trong làng đã đầy

Mtao Tuôr: Ô nài voi, người hãy chuẩn bị voi để chúng ta trở về buôn xưa, làng cũ! Ta không thể đợi được Mdrõng Dam, không thể gặp mặt chạm mày, tay bắt cùng Mdrõng Dam được rồi.

Nài voi Y Suh Y Sah đây đã xong xiềng đã có, đầu voi hai ba đã quỳ để đưa Mtao Tuôr về làng. Đột nhiên Mtao Tuôr bắt nài voi quay trở lại.

Mtao Tuôr: Này nài voi, ta quên khiên đao trên vách nàng H'Bia Êsũn, hãy quay đầu voi lại đi!

Nài voi quay đầu voi lại đến sát sàn nhà nàng H'Bia Êsũn.

Mtao Tuôr: Ô nàng H'Bia Êsũn, hãy đưa khiên đao giùm ta, ta đã bỏ quên nó bên vách phía đông nhà nàng.

H'Bia Êsũn: Sao có thể quên được! Khi mẹ khách! Sao lại có thể quên vật trên thân, khoai trên rẫy, người là kẻ ngang ngược hay kiếm chuyện sáng chiều! Này, Mtao Tuôr nếu người muốn thịt trong mâm, thềm trái chua trên cây, muốn đối chọi tiếng cười thì người hãy nói đi. Gian sau người chổi, gian trước người muốn, sáng sớm người lại kiếm chuyện ngang dọc. Sao người có thể

công nhà người đến giật, của nhà người đến mở, sao có thể quên vật trên thân, khoai trên rẫy ở người đàn ông kia?

Nàng H'Bia Êsũn đứng dậy lấy con dao đưa tận hiên nhà, Mtao Tuôr chụp lấy tay nàng lôi tọt lên bành voi. Nài voi thúc voi chạy bán sống bán chết. Đến bìa làng nàng H'Bia Êsũn ném lọn tóc ra ngoài bành voi và khấn "Này lọn tóc, hãy biến thành bò câu biết bay biết nói, hãy đến tận rừng nhiều cây, đầm lầy đầy nước, nơi đánh cá, rẫy nương thăm thăm săn bắt thú rừng". Sau khi khấn lọn tóc biến thành bò câu bay đến tận rừng Hi rừng Hô, đến nơi thú rừng không biết đến người, sóc chuột không màng đến lúa thóc.

Nàng H'Bia Êsũn than khóc: Ôi thân ta đã trở thành kẻ mang gùi cống nước, làm nương rẫy cho kẻ giàu sang, thành người chẵn lọn, chẵn bò. Ôi ta đây đã biến thành kẻ chẵn lọn dễ dàng đến thế. Ở chim ngiêk một ngàn, ở chim ktrào một vạn, hãy đến giữa đồi tranh, đến tận bụng núi để tìm Mdrõng Dam. Hãy đến rừng Hi, núi Hô nơi sóc chuột không màng đến thóc lúa, nơi thú rừng chưa biết dấu chân người. Đây là rừng mà chàng Mdrõng Dam đi săn thú, đi bẫy chim bắt cá. Chàng Mdrõng Dam đã đi biền biệt thán năm, đi từ khi đưa nước mới được vun gốc đến khi đã trở hoa ra nụ. Con gái con trai giờ cũng đã khôn đã lớn.

Bò câu: Kuk ku êku, kuk ku êkuh, chàng Mdrõng Dam đã đi săn biền biệt thán năm, sùng tê giác họ đến chiếm, nàng H'Bia Êsũn đã bị họ đến cướp tận nhà, lôi tận buồng.

Mdrõng Dam: Ở bọn trẻ, ai có thể đùa được như thế! Hãy lắng nghe bò câu kêu kia gà nhà ai đang gáy, con cái nhà ai đang khóc, trai làng rên dao đe búa, tiếng la ing ỏi khắp làng. Thôi rồi, nàng H'Bia Êsũn của ta đã lạc trong rừng, tan trong nước, biến mất vì kẻ giàu sang thật rồi.

Mdrõng Dam: Ở cháu Kram Jhõng, lồi mòn của tê giác ta

nên rời thôi ơ cháu!

Chàng Mdrõng Dam chụp lấy cung tên vội quay về làng, tim gan nóng như lửa đốt, lo lắng bồn chồn khiến bước chân chàng nhanh hơn. Một lần chàng nhảy qua bảy ngọn đồi, một lần chàng nhún vượt qua bảy ngọn thác, lại một lần nhún vượt qua ngọn cây trám²³, một lần nhảy vượt qua ngọn cây vừng²⁴ bay vút tận ngọn mây xanh.

Kram Jhõng: Cậu đi đâu đấy?

Mdrõng Dam: Ta còn đi đâu được nữa, vợ cháu ở nhà sùng tê giác họ đến đòi, ngà voi họ đến chiếm, vợ người giàu sang họ đến cướp.

Kram Jhõng: Kẻ nào to gan lớn mật? Kẻ nào đã dám giẫm lên bến nước đầu nguồn của ta? Kẻ nào dám cướp sùng trên đầu tê giác, dám chiếm ngà ngay trên miệng voi? Kẻ nào đã dám tháo dây cương ngựa đực của ta ngay trong chuồng?

Kram Jhõng chụp lấy khiên đao quay về làng.

Kram Jhõng: Cậu ơi, cậu ở lại trong chăn ấm mềm êm đi! Hãy để hấn đấy cho cháu!

Mdrõng Dam: Không được cháu ạ, ngựa cậu sẽ không thả rông nữa, trâu sẽ không loi thừng, cháu như lọt non mới chẻ, măng mới nhú, trai mới thì. Cháu đang tuổi nằm trong nệm, ngủ trong chăn, tuổi còn vùi cha vùi mẹ. Ngựa cậu sẽ không thả bừa, sợ đi không kịp mưa, chạy không kịp gió, sợ cháu không kịp kẻ giàu sang.

Cả hai cậu cháu nhà họ cùng bước song song, cả hai cùng phi ngựa quay về. Mdrõng Dam cười đực hang, cười ngựa đực hai, ngựa chạy nhanh nhảy khỏe, leo núi một lần nhún, một lần

²³ Tên khoa học là *Canarium Spp.*

²⁴ Có nơi gọi là cây sui. Tên khoa học là *Careya Sphaerica.*

nháy; ngựa đực sọc đen, ngựa cái sọc trắng. Họ cùng cười ngựa đực ngựa cái có lưng vằn lưng sọc. Ngựa Mdrõng Damchạy nhanh như gió, chuông ngựa kêu như có người lắc người rung, ngựa phì hơi như sương mù mùa đông.

Bỗng nghe tiếng lợn kêu chó sủa, trẻ đứng xem Mdrõng Damchặt cả sàan hiên. Mdrõng Damthần cho cái đẹp, yang cho cái sang. Đi một chốc một lát là đến cây đa bên nước đầu nguồn của Mtao Tuôr. Núi nằm đê núi, đồi nối đồi, nhà cửa san sát, người đi lại chật không còn chỗ chen chân. Bãi chăn trâu thả bò của nhà giàu sang không vương một ngọn lau sậy, không mọc một gốc rứa, dẫu chân voi ngựa dày nát như gái già bột. Ôi bên nước mới đẹp làm sao!

Mtao Tuôr đang ăn năm uống tháng, tuần đang ăn trâu bò, tuần đang ăn năm uống tháng, chiêng không rời xà dọc phía tây, máu trâu đang sôi rừu, máu bò không kịp khô sàan hiên, chiêng không ngừng kêu, trống không ngừng gõ.

Họ đánh chiêng đôi, gõ trống ba, trẻ con thõila thõi khóc nằm im trên lưng mẹ lắng nghe tiếng chiêng nhà giàu. Họ ăn năm uống tháng, rượu ché tuk chặt nhà, ché ba buộc cột. Mtao Tuôr tuần đang ăn trâu ăn bò, tuần kiêng tuần cử, tuần ăn năm uống tháng, óc trâu chỉ ăn trong một ngày, tim bò chỉ ăn trong một đêm, rượu đắng ngọt càng nhắm càng say.

Nàng H'Bia Êsũn xinh gái đang khêu chai, đang đưa cần mời rượu, đang cắt thịt trâu bò không ngừng tay cho kẻ giàu người sang.

Kram Jhõng: Xuông bác xuông! Xem bác to gan lớn mật chừng nào mà dám xông vào giăng sừng tê giác ngay trên đầu, dám cướp ngà ngay trên miệng voi, dám ngăn đường chặn lối của người khác. Coi thử bác cỡ nào mà sừng tê giác dám đến đồi, ngà

voi dám đến cưới, vợ người giàu sang dám đến chiếm!

Mtao Tuôr: Người hãy đến đây ơ đưa trẻ ranh kia! Nếu người dám thì bước tới. Nếu không thì nên đứng lại. Lợn lòi ta hãy cho đụng gốc knia, thú rừng thử cho đụng cuống cà, nếu người dám thì hãy bước lên nhà Mtao Tuôr này đi!

Kram Jhông không chân chừ liền xông tới, nhảy lên nhà Mtao Tuôr. Trông chàng nhanh nhẹn tựa như vệt mỡ đỏ, cầu thang chín bậc chỉ một lần đạp, giẫm sàn hiên khiến cột nhà lung lay, nôi niêu va chạm loảng xoảng như trâu cụng sừng. Đạp cầu thang khiến chiêng đung đưa trên xà dọc, giẫm sàn hiên khiến ché tuk ché ba ngã nhào, nước trong nôi kbung nôi kbiê chòng chành.

Mtao Tuôr: Ô bọn trẻ hãy dừng gõ chiêng đôi, ngừng đạp trống ba, gian bếp hãy ngừng chiêng nùm, gian khách hãy dừng chiêng bằng, chiêng đôi ngừng theo nhịp chiêng đôi. Các người hãy rời cần ché tuk ché ba, ta đang tuần kiêng tuần cử. Đây Kram Jhông, sao người đến vỗ trống đến đập chiêng, cho voi ngựa vượt rào xông vườn? Ta đang tuần kiêng tuần cử, tuần đang ăn trâu bò, người không biết sao? Chiêng ta không rời xà dọc, rìu chưa vôi rời cán, máu trâu bò ta chưa kịp khô ngoài hiên, tiếng chiêng trống ta đang ăn năm uống tháng, đang ăn thịt trâu thịt bò. Sao người đến vỗ trống đến đập chiêng, cho voi ngựa vượt rào xông vườn? ta có kiện tụng, nợ nần gì với người ư?

Kram Jhông: Hơn cả thế bác ạ! Nợ nần cũ, luống khoai bác đã đến đào khi xưa bác không nhớ sao? Bác hãy nhìn lại vợ cậu Mdrông Dam ta kia. Sao bác có thể giăng lấy gà ngay trên miệng voi, cướp sừng trên đầu tê giác, chiếm vợ người giàu sang ngay trong buồng ngự, buồng ngăn nhiều tầng nhiều lớp.

Mtao Tuôr: Đây Kram Jhông, đây là lý do người đến tìm ta ư? Sừng tê giác người đến đòi, gà voi người đến lấy, đến hỏi

tội kẻ giàu sang ư?

Kram Jhõng: Đứng. Đứng vậy đó!

Mtao Tuôr bước xuống đất, nhảy phốc lên, nhào tới trông giống vệt mỡ đỏ cắn lúa, hấn trượt đuôi Kram Jhõng từ lúc mặt trời nằm chéch bên cây xà dọc phía đông đến khi mặt trời chéch cây xà dọc phía tây, từ chạng vạng tối đến rạng sáng. Trận rượt đuổi đến tận sáng ngày hôm sau vẫn còn. Họ chạy đến đâu đứt cây dầu lông²⁵ đến đó, lối họ qua biến thành vũng, thành lầy, tiếng khiên khiến cây đa gãy, tiếng đao khiến cây sung lìa, lá cây rùng bay tứ tung, gốc va chạm nhau rơi ầm ầm xuống đất.

Mtao Tuôr: Sao ta tệt thế này! Ta vốn hăng như con giun đào đất, sao ta lại mệt lử khi đứng dậy, chắc tại mẹ ta ăn dê đực khi xưa, khiến ta lại mê say vợ kẻ sang giàu! Tại ta gan to lớn mật, ta giăng thừng trâu bò không bị rói! Thôi thôi rồi, từ nay ta sẽ bị họ chém không tiếc, giết không nương tay nơi chần trâu bãi thả bò. Rồi đây, đầu voi ta không ai cưỡi, tôi trai ta không ai bảo, tở gái ta không ai khiến, rượu ché tuk ché ba của ta sẽ không có người nấu, không có ai mời cần rồi.

Kram Jhõng nhào tới vọt chém Mtao Tuôr ngay bắp chân.

Kram Jhõng: Bác ơi, bắp chân bác bị sao thế?

Mtao Tuôr: Máu chần sọc của vợ chúng ta trên nhà đấy mà!

Bỗng một tiếng bụp trên đùi Mtao Tuôr.

Kram Jhõng: Bác ơi, đùi của bác bị sao ấy?

Mtao Tuôr: Máu tua chần của vợ chúng ta ở nhà đấy!

Kram Jhõng nhảy tới chém tới tấp vào cánh tay của Mtao Tuôr, hấn lão đảo như gà gãy cánh, ngã nhào xuống đất. Tiếng khóc la inh ỏi cả làng.

Kram Jhõng: Ô chim giêk một ngàn, ơ chim ktrào một

²⁵ Tên khoa học là Dipterocephalus Tuberculatus.

vạn, ơ tôi tớ của Mtao Tuôr khắp đó đây, có thật ta xứng đáng là người dũng mãnh giăng thừng trâu bò không bị rối, nắm cán đao thật chắc, chuôi kiếm thật vững không? Ô chim ngiêk một ngàn, ơ chim ktrâu một vạn, ơ trai gái gần xa, kẻ già người lớn, phải thế không ơ các người?

Dân làng: Sao lại không! Cây đa đầu nguồn của chúng tôi đã gãy rồi!

Mdrõng Dam, Kram Jhõng gõ cửa từng nhà— Các người có đi với chúng tôi không?

Dân làng: Có chứ! Tù trưởng của chúng tôi như lúa đã mục, cỏ đã khô.

Vậy là ngựa con đã theo mẹ, nghe theo đàn, tôi trai tớ gái lũ lượt đi theo Mdrõng Dam.

Trăm người, nghìn người đi tràn cả lối, chật cả đường. Kẻ lừa trâu, người lừa bò đầy cả sườn đồi, ngựa voi đông đặc như đá bàn bên suối. Mdrõng Damthịnh vợng đang lên, giàu sang đang tới, chiêm không còn chỗ để treo, trồng không còn chỗ đặt, tôi trai tớ gái không còn chỗ để đứng để ngồi. Nếu có kẻ đến giằng lấy ngựa ngay trên miệng voi thì Mdrõng Damthừa sức đến đòi ngựa, cướp sừng ngay trên đầu tê giác thì Mdrõng Damthừa sức để đòi lại sừng, thừa sức để xéo nát đất đai của kẻ nào dám to gan lớn mật.

*

* *

Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một đêm, nghỉ thêm một chiều một sáng, mùa nông nhàn đã qua, Mdrõng Dam cùng dân làng chuẩn bị lên nương làm rẫy, dẫn cây phát bụi. Khi việc đã xong, Mdrõng Dam cùng mọi người quay về làng cáo tổ tiên, tổ chức cúng tế thần linh, ăn năm uống tháng,

tuần ăn trâu bò, tuần kiêng tuần cử. Bò bầy lại thui trong một ngày, bầy trâu đốt trong một bữa. Buôn làng bình yên, không còn giặc đông thù tây, tiếng chiêng tiếng trống lại bay đi khắp tận buôn đông làng tây, người Bih miệng rộng người Mông tai xê lữ lượt kéo đến, người dắt bò, kẻ khiêng lợn, khiêng rượu đến ăn năm uống tháng cùng Mdrõng Dam.

Khi lễ đã xong, khi hội đã vẫn, con trai con gái đã đến tuổi trưởng thành. Khi chuối đã chín buồng, mía đã tròn thân. Thóc lúa đã tràn bờ. Mdrõng Dam thật sự ngơi nghỉ. Khi tê giác không còn đến đường mòn, hổ không còn sợ chông, người giàu sang không còn thù đông giặc tây nữa. Mdrõng Dam cứ ăn năm uống tháng, tuần ăn trâu ăn bò, tuần kiêng tuần cử, hết ché này thay ché khác, rượu chảy tràn xuống gằm sàn khiến nhái kêu ỉn ỏi, cóc nhảy lên cạn tìm đám cỏ tranh, kỳ nhông lên nằm dài trên xà dọc.

Chiêng đánh không ngừng tay, trống gõ không rời dùi, chiêng đánh cùng nhịp, gõ trống đôi, chung rượu ché tang không biết đến chiều tối.

H'Bia Êsũn: Ở chàng Mdrõng Dam ơi, chàng đừng ăn năm uống tháng nữa, đừng đánh chiêng cùng nhịp, ngừng gõ trống đôi, ngừng đập trống ba, hãy ngừng chung ché tuk ché tang đi chàng. Chúng ta danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây rồi chàng ạ! Kéo họ đến đánh tận nhà, vây tận làng, đồn trong rừng, kẻ giàu sang họ lại giết.

Kram Jhõng: Sợ gì ơ mợ, nào ai là con tê giác ngổ ngược, ai là voi bướng bỉnh, ai là kẻ to gan lớn mật dám đến giết Mdrõng Dam cậu ta. Ai là kẻ dám ăn môn thực, hái môn rừng? Chủ cũng là ta, trẻ cũng là mình mợ ạ! Nếu trẻ chết chúng ta đền voi cái, chết người già ta đền voi đực, chết con cháu người giàu sang thì chiêng trầm để cháu thay thế cho họ.

Thế rồi bò bảy Mdrõng Damlại thui trong một ngày, bảy trâu lại đốt trong một bữa, họ ăn năm uống tháng hết cả một mùa nắng. Xong xuôi chiêng đã hạ, trống đã ngừng, ché đã rời cần, chuyện ăn năm uống tháng đã dừng. Cóc nghỉ kêu trong đám cỏ tranh, ếch nhái ngừng kêu trong bụi, kỳ nhông hết nằm phơi trên xà dọc, chuyện ăn năm uống tháng chàng Mdrõng Damđã nghỉ.

Chương khúc 7

Mdrõng Dãm lại lên rừng săn bắn. Mtao Grữ đến cướp nàng H'Bia Êsũn

Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một đêm, thêm một chiều một sáng. Chàng Mdrõng Dam ở trong chòi mát nhà êm, áo khô đã dày như nệm.

Chuối đã nên buồng, mía đã tròn cây, nuôi con gái đã biết xe tơ dệt vải, biết tía bắp khoai, con trai đã biết làm rẫy bẫy chim, bắn thú. Chàng Mdrõng Dam đất đã tía thóc, rừng đã thành kê, giàu sang thần đã ban phát.

Mdrõng Dam: Ô cháu Kram Jhõng, cháu là người dũng mãnh giãng thừng trâu bò không bao giờ rồi. Cháu bung nước nôi kbung không sánh không đồ, leo núi không biết mệt, cầm đao kiếm giỏi, chưa đứt cháu đã nổi, xoi chưa thấy lỗ cháu đã thông. Nhưng cháu là lạt non mới chẻ, măng non mới nhú, trai mới lớn mới thì. Cháu như măng non chưa rụng lông, mía non chưa bóc vỏ, tuổi đang nằm trong chăn ấm nệm êm.

Kram Jhõng: Ô cậu, bà sinh ra cậu không thuận tháng không thuận năm, vì thế lúa mục, cỏ nát, ma quỷ đã từng mang đi, chết trên đường đi lấy cũ, ngã trên lối cống nước, chết trong bãi chần trâu nơi thả bò nhà giàu. Cậu không làm gì nên tội, nay mắt sắp mờ, tóc sắp bạc, thuốc lá đã đến kỳ về chiều.

Ô cậu Mdrõng Dam ơi, nếu đứt dây gắm ta lại trồng dây cỡ độ ²⁶, gốc cây ngã ta lại có người dựng lại, đoạn này đứt thì ta lại nối đoạn khác. Nếu bật gốc thì có cháu thay cháu thế! Nếu nương rẫy thiếu bắp thiếu ngô thì cháu lại trồng, rừng có thần thì cây lại mọc, lại có ngựa có voi cậu ạ! Cậu cứ nghỉ ngơi, cứ ăn năm uống

²⁶ Cĩ nơi gọi ỉ đỹ mắc mỗ, tĩ nhiều lờng cĩ mũ, rất độc v̄ rất ngứa.

tháng cho thỏa thích, cứ nuôi con gái con trai cho đến tuổi lấy vợ lấy chồng.

Thế là nhà Mdrõng Dam thịnh nài đã đầy sà, cá tràn giàn bép, rẫy lúa đã mọc, ngô đã tròn hạt, cà đã đơm bông, con đã nên trai nên gái, làng cũ phía bắc đã mọc cây tùng, làng hoang phía nam đã tràn cây gòn. Vợ chồng chàng Mdrõng Dam– H'Bia Êsũn ở trong nhà mát, chòi đẹp, tay không chạm đất, chân không đung đường, nước phèn nước đục không hề biết mặt. Nàng H'Bia Êsũn chỉ nằm trên võng, ngồi trong kiệu, ngựa trong lồng bao tháng năm. Mdrõng Dam thịnh nài chó mang về tận sà, thịt hoẵng chó mang về tận tay. Trai không còn ngủ đêm, gái không còn ngủ ngoài chòi, lợn đen đi chặt gặm sà, gà tràn sân, con cháu đã nên trai nên gái. Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, đông tây ai ai cũng biết Mdrõng Dam dũng mãnh, chân đạp đồi đồi phải nứt, đạp núi núi phải vỡ.

Mdrõng Dam: Cậu ạ, từ nay ta trồng khoai sọ nhím không đến ăn, trồng khoai môn thú không đến phá, tía lúa HDRô bla kết không tha vệt không ngắt, ta nuôi trâu bò sẽ không rơi vào tay thầy bà nữa đâu cậu ạ.

Mùa ăn năm uống tháng đã vắng, tuần ăn trâu bò đã hết, chuyện ác rui cũng đã qua. Chòi đã xong, cậu cháu Mdrõng Dam lại lên nương để canh rẫy, đuổi thú rừng không ăn khoai sắn, hù chim két chim vệt không ăn lúa HDRô bla của nàng H'Bia Êsũn.

Mdrõng Dam: Ta đã chán ngủ đêm canh rẫy, ta đã chán đuổi vệt, đuổi chim ngói ăn lúa của cha nàng rồi H'Bia Êsũn ạ!

H'Bia Êsũn: Thế chàng lại muốn đi đâu nữa à?

Mdrõng Dam: Ta muốn đi đâu à! Ta muốn lên rừng kiếm sừng tê giác, ngà voi đục, bản hươu nai, lợn lòi, bắt cá bẫy chim, chặt đọt mây bấp chuối về cho nàng thôi.

H'Bia Êsũn: Đứng chàng, đừng đi nữa! Em sợ sừng tê giác họ đến đòi, ngà voi họ đến tranh, vợ người giàu sang họ lại đến chiếm. Ôi thật thương cho thân ta!

Mdrõng Dam: Kẻ trai nào dám đến cướp sừng trên đầu tê giác, dám tranh ngà ngay trên miệng voi, vợ giàu sang dám đến cướp? Kẻ nào to gan lớn mật dám đến cướp vợ ta trong gùi quý, cướp vợ người giàu sang trong buồng ngự? Há hấn không sợ Mdrõng Dam này chém hấn không tiếc, giết hấn không nương tay ngay bãi chăn trâu nơi thả bò hay sao? Kẻ ngang tàng như Mtao Grũ như nắng mùa hè không bao giờ dịu bóng kia mà cũng đã mục như lúa, nát như cỏ dưới tay ta mà hấn không biết ư!

Mdrõng Dam lại cầm lấy cây cung mới tạo, giỏ tên mới vót lên rừng tìm thịt voi, kiếm sừng tê giác, ngà voi đực, bắn hươu nai, lợn lòi, bắt cá bẫy chim, chặt đọt mây bấp chuối về cho nàng H'Bia Êsũn.

H'Bia Êsũn: Ô chàng Mdrõng Dam, chàng vào rừng nào?

Mdrõng Dam: Ta đến rừng Hi núi Hô, nơi thú rừng chưa biết dấu chân người, sóc chuột không biết ăn thóc lúa ở nàng H'Bia Êsũn.

Chàng Mdrõng Dam lại vào rừng săn thú. Nghỉ một ngày ngơi một đêm, thêm một chiều một sáng. Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, Mtao Grũ nghe khắp đông tây ai ai cũng bủa H'Bia Êsũn đẹp không ai sánh tày, không ai bì kịp.

Mtao Grũ: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktrào một vạn, ở tất cả tôi tớ của ta! Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây ai ai cũng bủa nàng H'Bia Êsũn thần cho cái đẹp, yàng cho cái sang. Nào chúng ta hãy đến chiếm sừng tê giác, ngà voi ta đến đòi, vợ kẻ giàu sang ta đến chiếm nào !

Tôi tớ: Không, không được ông ạ! Nàng H'Bia Êsũn

thần cho cái đẹp, thần cho cái sang ấy đã có chồng! Nàng H' Bia Êsũn ở trong phòng đôi, ngự trong phòng hai, phòng ám nệm êm nhiều tầng nhiều lớp. Chồng cô ấy là chàng Mdrõng Dam, người dũng mãnh nhất vùng này. Người mà thừng chưa đứt đã thay, cây gắm chưa chết đã trồng dây cỏ độ, gốc cây này chưa ngã đã dựng gốc cây khác, Mdrõng Dam chưa kịp chết thì chàng Kram Jhõng đã lớn. Kram Jhõng người dũng mãnh từng giăng dây bò, chằng thừng trâu không bao giờ rỗi. Cậu ấy như lợn đang lên, chó đang chạy, người đang ăn năm uống tháng đầy ông ạ! Đùng ông đùng!

Mtao Grữ: Sao lại thế, ta đợi dịp này từ lâu lắm rồi! Ở chim ngiêk một ngàn, ở chim ktrâu một vạn, ở tất cả tội tớ của ta! Các người hãy đi đi, hãy đến moi thử tim hổ, ném thử mật gấu, so thử mật ta với Mdrõng Dam xem ai đáng hơn? Sao các người nhút nhát thế! Ở trong nhà chỉ biết bám theo váy đàn bà, vào rừng sâu chỉ có chết vì nhút nhát. Nếu các người muốn giáo tốt thì ta cho, nếu trốn theo lối tê giác, lối mòn voi ngựa thì ta sẽ giết các người. Nào hãy đi đi!

Tôi tớ đi cũng dở, ở không xong, run lập cập vì sợ Mtao Grữ. Họ vội vàng bắt bành voi mây đi cùng Mtao Grữ. Họ đến giữ núi Mrung, đến núi Mrang, cõ tranh cửa đầy tay, dây mây quấn đầy thân. Đi một chốc một lát đã đến nơi đến chốn.

Đến bến nước đầu nguồn của chàng Mdrõng Dam, bãi chăn trâu nơi thả bò không một gốc sậy, trâu ngựa, voi đàn đi lại tấp nập, voi ngựa giẫm đất nát vụn như gái già bột.

Mtao Grữ: Ở trẻ chăn bò đang nghịch ngợm, trẻ chăn trâu đang thả diều, con cháu ở khắp đó đây! Ai là chủ bến nước cây đa đầu nguồn này? Ai đã đốt dây êjung dây mmiêng ở rừng này ở bọn trẻ?

Aduôn Sun: Các người không biết sao? Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, đông tây ai ai cũng biết đây là bến nước

đầu nguồn của Mdrống Dam. Người thật sự dũng mãnh, gan góc như nắng mùa hè không bao giờ dịu bóng. Người muốn gì mà sáng ra trăm người người hỏi, chiều nghìn người người tra. Vậy người muốn gì?

Mtao Grữ: Chúng tôi chỉ đi bán muối buôn hành, mua gà mua lợn! Nhà Mdrống Dam chúng tôi muốn thăm, sàn hiên chúng tôi muốn ghé, chúng tôi muốn dừng voi ngừng ngựa ở nhà Mdrống Dam ơ bà.

Aduôn Sun: Này Mtao Grữ, người nói người đi bán muối buôn hành, người đến mua lợn mua gà, nhưng sao lại phải là nhà Mdrống Dam mới được chứ? Chàng Mdrống Dam đã lên rừng săn thú, bẫy chim, đi chặt đọt mây bấp chuối về cho nàng H'Bia Êsũn. Nàng H'Bia Êsũn luôn ngồi trong phòng đôi, ngự trong buồng hai, buồng có nhiều tầng nhiều lớp.

Người đừng hỏi ta! Hãy hỏi người đàn bà sa dạ con đang giã bột, hãy hỏi người đàn bà lòi dom đang tạo men, ba lần sàn ba lần nhún kia đi?

Mtao Grữ: Ở người đàn bà đang giã bột tạo men, nhà Mdrống Dam là nhà nào ơ bà?

Người giã bột: Đừng hỏi tôi, hãy hỏi trai đang gõ bầu khô kia! Trẻ nhỏ thì gọi là anh, người lớn gọi bằng em, người già cả hãy gọi là ông là bà. Hãy đến hỏi trẻ gõ bầu khô, trẻ tạo bầu nhỏ, trẻ đang làm nhà bên bìa làng kia kia!

Mtao Grữ: Ở trẻ đang ngồi gọt quả bầu khô, trẻ tạo nhà bên bìa làng, các người có biết nhà Mdrống Dam không?

Trẻ làm nhà: Đừng hỏi chúng tôi, chúng tôi là trẻ gõ bầu khô, gõ chiêng tre, sáng ở nơi này chiều vẫn ở nơi này, làm sao chúng tôi biết được ai là Mdrống Dam ơ ông?

Mtao Grữ: Sao làng này lại giấu ta? Sao lại phải giấu như

giấu con hoang trong dấu chân voi, như giấu con hoang trong bụng. Nào ta có nợ nần gì với Mdrõng Dam chứ?

Mtao Grữ quay đi, tìm đến nhà to và dài ở đầu buôn, sà hiên sau họ phơi chỉ đỏ, sà hiên trước họ phơi chỉ vàng, trai gái đi lại như ong chuyển tổ, như vò vẽ tìm hoa.

Mtao Grữ: Ô bà ơi, hãy cho chúng tôi nhà được ghé, sà hiên được nghỉ, voi ngựa chúng tôi được dừng chân?

Aduôn Sun: Ô không được, nhà này đang tuần cử tuần kiêng, không được đâu cháu ơi! Ông Mdrõng Dam đã vắng nhà, đi săn thú trong rừng, kiếm thịt voi trong núi, đi bắt cá chặt đọt mây cho nàng H'Bia Êsũn.

Mtao Grữ: Thế nàng H'Bia Êsũn có nhà không ơ bà?

Aduôn Sun: Có chứ, H'Bia Êsũn ở trong phòng ngăn, ngư trong phòng đôi, phòng có rèm che nhiều tầng nhiều lớp.

Mtao Grữ: Ô thế à! Bà hãy bảo với vợ jiãng rằng: tôi có chuyện muốn nhắn lại với Mdrõng Dam mà!

Aduôn Sun vội bước vào gian trong.

Aduôn Sun: Ô H'Bia Êsũn, khách đầy đường, khách người Chăm đầy gian ngoài, khách đầy sà hiên ơ cháu!

H'Bia Êsũn: Thôi, thôi chết cháu rồi bà ơi! Sùng tê giác họ lại đến tranh, ngà voi họ lại đến cướp, vợ người giàu sang họ lại đến cướp đầy bà ạ! Chồng cháu đã đi săn ngà voi trên núi, kiếm sùng tê giác trong thung, bắt hươu nai, chặt đọt mây bấp chuối rồi.

Aduôn Sun quay ra phòng khách.

Mtao Grữ: Nàng H'Bia Êsũn đâu? Ta chỉ muốn nói chuyện với nàng trong chốc lát.

Aduôn Sun: Nàng H'Bia Êsũn đang ôm đang đau, quần chiếu chần không dậy được rồi.

Mtao Grũ: Sao bà quá quắt thế, bà không sợ ta chém bà không tiếc, giết bà không nương tay, chém như chém lợn chém chó ư? (*Quay sang tôi tớ*) O bọn trẻ, hãy lấy cưa để ta cưa thử cột nhà, lấy đuốc để ta hơ ổ chuột ổ sóc xem nó ra hay nó ở!

H'Bia Êsũn: Hãy khoan khoan, để ta thành kẻ công nước, kẻ xếp chiêng cái cạnh cửa cho ông, kẻ nắm cán cuốc, kẻ cầm chuỗi dao cho ông ở Mtao Gru!

H'Bia Êsũn miễn cưỡng bước ra ngoài gian, nàng nén lợn tóc ra sân và khẩn "ơ lợn tóc hãy biến thành bò câu đi tìm chồng ta là Mdrõng Dam, không biết chàng đang ở rừng nào, núi nào! Chàng đã đi săn ngà voi trên núi, kiếm sừng tê giác trong thung, bắt hươu nai, chặt đọt mây bấp chuỗi cho ta rồi ơ chim. Ngươi hãy đến núi Hi, đến rừng Hô, nơi sóc chuột không màng đến thóc lúa, thú rừng không biết dấu chân người. Đây là rừng chàng Mdrõng Dam đã đi săn ngà voi, kiếm sừng tê giác, bắt hươu nai, chặt đọt mây bấp chuỗi". Chợt lợn tóc của nàng H'Bia Êsũn biến thành bò câu bay đi.

Đến rừng Hi núi Hô, nơi Mdrõng Dam đang săn bắn. Chú bò câu kêu rằng "Kuk ku êku, kuk ku êkuh, chàng Mdrõng Dam mãi mê săn bắn, nàng H'Bia Êsũn ở nhà đã bị họ đến cướp, sừng tê giác họ đã đến đòi, ngà voi họ đến chiếm".

Mdrõng Dam: O bọn trẻ, sao có thể bịa chuyện như thế, các ngươi hãy lắng nghe bò câu hát, gà nhà ai đang gáy, trẻ con khóc, trai làng rên dao đe búa inh ỏi. Thôi rồi nàng H'Bia Êsũn của ta đã bị người ta đến cướp tận nhà, sừng tê giác họ đã đến đòi, ngà voi họ đến giành, vợ người giàu sang người ta đến chiếm.

Chàng vội chụp cung tên bắn tứ phía, bò câu rơi xuống và biến thành lợn tóc của nàng H'Bia Êsũn. Tim gan chàng nóng như lửa đốt, đứng ngồi không yên, phóng lên bành voi và thúc nhanh

về nhà. Một lần chàng nhảy vượt qua ngọn cây trám (ênăt), một lần nhún vượt qua ngọn cây knia, ánh hào quang tỏa ra sáng một vùng trời, chàng vọt lên tận mây xanh. Voi chạy một lúc đã đến nơi đến chốn.

Mdrõng Dam: Ô các chú các bác, ai là kẻ to gan lớn mật dám đến giăng lầy sừng trên đầu tê giác, cướp ngà ngay trên miệng voi? Kẻ nào dám đến cướp nàng H'Bia Êsũn của ta ngay trong phòng ngự, ngay trong phòng đôi? Ai là kẻ đã đến tháo thùng trâu, dây bò, mở cửa chuồng lợn của ta ngay tại nhà?

Mẹ H'Bia Êsũn: Ô chồng nàng H'Bia Êsũn, danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây ai ai cũng bảo rằng đó là Mtao Grũ. Người tim hùm mật gấu, kẻ dững mãnh như nắng mùa hè không bao giờ dịu bóng.

Chàng Mdrõng Damăn không vào nuốt không trôi, ngồi không yên ngủ không ảm. Chàng vọt thẳng cương ngựa đực hung, ngựa đực hai, ngựa chạy nhanh nhảy khỏe, ngựa lại tìm dấu chân ngựa, voi theo vết phân voi, chàng tìm ra đường kẻ đã múa đao gọi kiếm. Một lần bước chàng vượt qua bảy đồi, một lần chàng nhún vượt qua bảy thác, đi một chốc đã đến làng Mtao Grũ. Đến nhà Aduôn Sunbà Si tóc xoăn, tóc trắng như hoa cỏ tranh.

Mdrõng Dam: Ô Aduôn Sun Aduôn Suê tóc xoăn, tóc trắng như hoa cỏ tranh, hãy cho ta được đạp lên thang, cho ta được giẫm lên sàn hiên, ngựa voi ta được nghỉ một lần? Ta đến bán muối buôn hành, đến trao đổi lợn gà.

Aduôn Sun lấy rượu mời chàng Mdrõng Dam, giết một gà mái ấp, đập một gà mái đẻ, giã gạo trắng như hoa êpang, com đựng trong âu đồng âu bạc mời Mdrõng Dam.

H'Bia Ling Pang sửa soạn, cời váy cũ thay váy mới, tháo hoa tai gỗ đeo hoa tai ngà, thân hình đầy đặn như trăng mới nhú.

Chàng Mdrõng Dam tìm kiếm nàng H'Bia Êsũn, chưa thấy chàng hỏi, chưa gặp chàng tìm. Chàng đi đến nhà Aduôn Sun, Aduôn Suê tóc bạc như hoa tranh tìm hỏi nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp.

Chàng Mdrõng Dam uống rượu, rượu ngon ngọt đắng đắng khiến chàng nóng ran tận tai, nóng như có lửa đốt, như kiến bò. Chàng Mdrõng Dam uống từ sáng đến tối nhưng ché không phai rượu không nhạt, nước càng rót rượu càng đắng.

Mdrõng Dam: Ô nàng H'Bia Ling Pang, ta sợ rượu say men ngất, tai ù ngủ quên, không phân biệt được tỉnh say. Ta sợ lỡ chạm phải buồng đôi phòng ngăn của nàng, ta sợ lại đến tìm com lục canh của nàng, lỡ ta nắm mép áo ni của nàng thì đừng nên bắt lỗi ta!

H'Bia Ling Pang: Nếu thế thì chết tôi đây!

Hai người hỏi thăm về dòng họ, cho rõ gốc tích, về ông bà tổ tiên.

H'Bia Ling Pang: Thế chàng họ gì?

Mdrõng Dam: Ta chưa vội nói với nàng, thế còn nàng?

H'Bia Ling Pang: Bắp chân tôi họ ktla, phần đùi tôi họ Niê Kdãm.

Họ lại cùng uống, thỉnh thoảng lại liếc nhìn nhau. Phía tây nàng H'Bia Ling Pang ngồi chêm nước, phía đông chàng Mdrõng Dam gật gù cầm cần. Mdrõng Dam men đã thấm rượu đã say, tai ù ngủ quên giữa nhà. Nàng H'Bia Ling Pang lui vào buồng trong, bước vào phòng ngủ, bỏ lại sau lưng chàng Mdrõng Dam ngoài gian khách.

H'Bia Ling Pang: Ô bà, chàng Mdrõng Dam nằm lăn ra giữa nhà, cháu sợ nửa đêm rạng sáng chết người giàu sang họ sẽ bắt ta đền mạng đấy!

Aduôn Sun: Cháu khéo lo làm gì!

H'Bia Ling Pang ra tận gian khách dìu Mdrõng Dam vào buồng đôi, đưa vào phòng rèm che nhiều tầng nhiều lớp, ngả lưng bên cạnh chàng Mdrõng Dam cùng một chiếu, đắp một chăn.

Sau một giấc ngủ say, tai bớt mơ màng, Mdrõng Dam chợt tỉnh choàng ngồi dậy, cửa mình phía đông đưng phải cửa buồng phía đông, xoay sang phía tây đưng phải gối quý, vội ngồi dậy thì nắm phải váy áo nàng H'Bia Ling Pang, chàng nhủ thầm "lẽ nào Mdrõng Dam này có thể đến ngủ cùng tớ gái nhi".

Mdrõng Dam: Ta say thật sự ơ nàng H'Bia Ling Pang.

H'Bia Ling Pang: Ở chàng Mdrõng Dam, dùng vội ngăn đường chặn lối, áo đỏ áo đen chàng dùng vội ném ra ngoài, lối tê giác chàng dùng vội rấp cây. Chàng đến từ xa từ gần, từ rừng Êdong tới núi Êdui, chàng đã đốt đuốc đến tận nhà bà Sun. Sao chàng lại bảo đến bán muối buôn hành, đến trao gà đôi lợn? Ở chàng Mdrõng Dam, chàng bảo muối đến buôn, chuỗi vòng chàng đến bán, lẽ nào chàng lại đến buôn bán tận nhà Aduôn Sun bà Suê tóc xoắn tóc trắng như hoa tranh. Em cứ nghĩ ong đến tìm hoa, vò vẽ đến tìm mật, gái trai chàng muốn có danh có tiếng!

Mdrõng Dam: Không phải thế ơ nàng! Ta đã vướng khung chi trên đui, vướng khung dệt bên hông, mẹ đã luôn sợ chỉ dọc vào gò và buộc quanh mình ta rồi.

H'Bia Ling Pang: Sao chàng có thể dối tôi! chàng chột chưa cài, trai chưa vợ, gái chưa chồng. Lẽ nào xoài rừng lại ra hoa sớm thế ư?

Chàng Mdrõng Dam đã nằm cùng chiếu, đắp cùng một chăn, mùi chiếu nan chàng Mdrõng Dam đã vướng cùng nàng H'Bia Ling Pang.

Mdrõng Dam: Không được đâu ơ nàng H'Bia Ling Pang, không được đâu! Đậ ván ta không thể lam, bấp chuỗi không

cùng nướng. Ta với nàng không xuôi không thuận, ta sợ sấm gầm chớp giật, đờn nút toác, núi rung rinh, ong vàng không còn hoa để hút nhụy, ong ruồi không còn cây để bám.

H'Bia Ling Pang: Thôi chàng ơi, để em cúng thần đất, tế thần rừng.

Khi gà gáy một canh Mdrõng Damtrầu đã ăn, ngủ đã cùng với nàng H'Bia Ling Pang. Thế là đi lại tìm đi, chân quờ chân, ngực đã áp, môi đã cận má đã kề, chai họ đã một lần mài, krai họ đã một lần đốt, một lần đã thử tình trai với gái.

Lần nữa gà lại gáy, Mdrõng Dam chọt ngòi vùng dậy, lấy bát đồng rửa mặt, âu đồng rửa tay, mặt ngời sáng như thần thổi bùa ngãi. Chàng lại cầm cần rượu lại uống.

Mdrõng Dam: Ở bà che đen, bà ché jăn, ché có tám quai, ché thiên ché thần buộc giữa nhà, hãy để ta thử xem nào!

Một lần Mdrõng Dam hút nước cạn đến tận đáy, một lần chàng ngum tưởng thủng cả ché, chàng càng uống nước càng thêm đầy, nước ché thần ché thiêng.

Mdrõng Dam: Nay nàng Ling Pang, ta với nàng nếp than không thuận ồng, đậu ván không tiện lam, bắp chuối không tiện nước, mía không thuận xát vỏ. Hãy xem bà ché Jú ché Jăn, ché có tám quai nước dâng lên tận cổ, tại chúng ta cùng nằm dưới gốc cây dây rừng, ngủ dưới gốc cây êđhồ, đã tư tình anh em không đúng chỗ. Ta đã làm chuyện không hay, làm điều không đúng, thần đã ấn dấu nơi bàn chân ta rồi.

H'Bia Ling Pang: Thôi thôi Mdrõng Dam, em sẽ giết lợn cúng thần rừng thay chàng.

Mdrõng Dam: Không được đâu ơ nàng. Trần gian sẽ chửi mẹ trời, nếu chết gốc ớt ngọn cà mẹ ta họ sẽ chửi? Đàng lưng ta cũng không ung, đàng bụng ta cũng không ưa khi thấy đất tự mọc

lúa! Nếu sông ngòi cạn khô, đất đai nứt nẻ, chết gằm gù cu xanh không còn nước uống, héo ngọn ớt chết ngọn cà. Nếu họ chửi mẹ Mdrõng Dam này thì ta sẽ chém họ không tiếc, giết không nương tay đấy!

H'Bia Ling Pang: Ô Mdrõng Dam, chàng là người gan hùm mật gấu, ngủ ngày như ong chụm tổ, gươm đeo quanh mình. Chiều em chàng đã một lần nằm, chẵn em chàng đã một lần đắp, môi đã kề mặt đã chạm, trai gái ta đã lỡ tư tình. Trai đi tìm hoa là lẽ thường tình, trai đã chạm tận ngực, gái đã đụng tận vú, dù làng lớn người đông chẳng lẽ chàng không nhận ra ai chẳng? Hương hoa em đã một lần mài, krai đã một lần đốt cùng bôi với chàng rồi.

Mdrõng Dam: Ô bà ché jú ché jăn có tám quai, ta đã làm chuyện không hay, chuyện không phải, trâu trắng một sừng tôi không có. Ta đây không phải đậu nhiều vôi, đậu nhiều nhánh, kẻ đẹp trai không phải, tình nhân cũng không có, làm gì có nhẫn để tay ơ bà ché jú ché jăn. Mất lờ ta đi tìm lờ, mất đó ta phải đi tra đi hỏi. Ta đi tìm vợ ta nàng H'Bia Êsũn. Ta đi tìm kẻ đã dám giăng sừng trên đầu tê giác, dám cướp ngà ngay trên miệng voi, dám thả dây trâu bò của ta đang nuôi trong chuồng. Cướp nàng H'Bia Êsũn của ta đang ngự trong buồng đôi, phòng ngăn. Mất lờ ta đi hỏi thầy, mất đó ta đến tra, ta đi tìm nàng H'Bia Êsũn của ta. Xem kẻ trai nào to gan lớn mật dám giăng ngà trên miệng voi? Dám cướp sừng trên đầu tê giác?

Này ơ bà ché đen có tám cái quai, ta uống đến khi nước cạn, sông phải khô, giẫm núi núi phải vỡ, ngăn sông sông phải cạn, ta đến đánh Mtao Grũ tận nhà, vây hãm tận làng. Nếu ta giẫm núi núi có lẽ không ơ bà?

Một lần Mdrõng Dam hút nước rút tận bụng ché, một ngụm Mdrõng Dam đưa nước bồng cạn khô, bồng ché vỡ toác ra.

H'Bia Ling Pang: Sao ché lại võ ơ Mdrõng Dam, tại chàng uổng mạnh quá đây!

*

* *

Mdrõng Dam lại ra đi, chàng đi thoãn thoát trông tựa vệt mờ đỏ, quán khó Hdrung khiến đứt đĩa khiên, quán khó Niê khiến lìa dây lưng, tiếng bước chân loảng xoảng như tiếng khiên gặp gió, khiến lợn phải ngó, chó phải sủa.

Hãy xem cô gái trong làng ngán ngờ nhìn theo chàng Mdrõng Dam Quán khó dài ba lần xếp, quán khó Jrai ba lần vắt, mặc áo nút dày. Ngó sau lưng giống trai dlăm, ngó phía trước tựa trái êyuô non, như bê con mới lớn. Một lần chàng nhảy bảy vạt rẫy bị gió cuốn, một lần chàng bước bằng ba vạt rẫy lúa HDR. Một bước chân chàng bằng ba người bên trái ba người bên phải khiến gái làng nhìn theo không chớp mắt.

Chàng đi một lát đã đến bên cửa then cài, bờ rào tre một lớp hai lớp, bờ rào tre một hàng hai hàng, cổng làng đóng hàng trụ kiên cố. Dưới bậc cổng mạ bạc, trên bậc cổng mạ vàng. Nhìn từ sau lưng trông tựa nhím cái xù lông, ngó từ phía trước tựa ong xây tổ, tôi trai tớ gái đông tựa trâu bò ngoài bãi cỏ.

Mdrõng Dam uốn ngực, thẳng lưng xông thẳng vào bên trong. Chàng đến thử rìu ngắn tám cái, rìu người Yuăn năm cá thử dẫn gốc cây tông lông, xem thử rìu Mtao Grữ bèn cùn thế nào. Đón bằng lưỡi rìu, chặt bằng lưỡi xàgac. Hết năm lượt người này đến năm lượt người khác thay.

Mdrõng Dam: Ó chim ngiêk một ngàn, ơ chim ktráo một vạn, các người hãy cổng then cài, hãy lùa cửa sắt để ta vào? Phòng đôi buồng ngăn hãy để một lần Mdrõng Dam được chạm, hãy để một lần ta được thăm viếng bác ta Mtao Grữ!

Mtao Grữ: Ô chim ngiêk một ngàn, ơ chim ktráo một vạn, hãy lắng nghe tiếng con nhà ai đang khóc, gà nhà ai đang gáy, trai làng nào đang đe búa rên dao ing ỏi. Ô chim ngiêk một ngàn, ơ chim ktráo một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Hãy canh chừng rào ba lớp, cổng mạ ba lớp bạc! Nếu đứt dây kềm thì hãy buộc lại bằng dây kềm, nếu tuột dây sắt thì hãy buộc lại bằng dây sắt. Hãy canh chừng cổng kéo hấn vào tận trong, xông tận nhà. Nếu chưa chặt thì hãy chèn thêm trụ. Hãy lấy thêm năm góc, bảy trụ để đóng thêm vào.

Mdrõng Dam: Sao người lại coi thường ta đến thế, xem thường ta như chó như lợn. Há người không nhận ra người mới đến là Mdrõng Dam sao? Dù rào tre một lớp hai lớp, bờ rào lồ ô một hàng hai hàng, cổng làng có ba hàng trụ, cổng dưới mạ bạc, cổng trên mạ vàng đi chãng nữa chỉ cần ta đập khiến ba lần rào đổ, một lần ta dựa bảy lớp trụ gãy. Thế người vẫn chưa biết ta là ai hay sao?

Thế là một trăm người xông ra để chèn thêm trụ, một nghìn người chạy ra để chặn góc sung. Trai gái ào ào như con kpfung trong bụi le, nhao nhaonhư cá vương phải góc sung. Họ vừa chèn vừa đẩy, vừa tiến vừa run lập cập.

Mdrõng Dam người đỡ lên như thám men, tron như bơi nhòn bơi mỡ, không biết sợ chết là gì. Thật không hổ danh là người dũng mãnh, người gan dạ như nắng mùa hè không không bao giờ dịu bóng. Chàng Mdrõng Dam cầm khiên vũng, cầm kiếm chắc, thoan thoắt như con sấu đo đang bò, cổ lúc lắc như cây sắp rơi rụng.

Mdrõng Dam: Nay Mtao Grữ, người hãy ra mở cổng chốt, lừa cổng sắt lấy đường để ta đi vào nào?

Mtao Grữ: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một vạn,

ơ tôi tớ của ta khắp đó đây, sao các người không đóng chặt cổng rào lại?

Tôi tớ: Ôi không còn kịp nữa rồi ông ạ! Mdrõng Dam đã xông vào tận cửa rồi. Mdrõng Dam đập một cái khiến ba lớp rào rầy, dựa một cái khiến bảy lớp rào bay. Ôi ông Mdrõng Dam, ông đến có chuyên gì?

Mdrõng Dam: Ta đến có chuyện gì ư? Ta lần theo dấu chân ngựa, lần theo dấu phân voi, đi tìm lối vào rừng để đặt bẫy treo, tìm đường vào rừng Bang, thử xem thần yang đã tạo ra kẻ trai ngang tàng, xem hấn to gan lớn mật cỡ nào mà dám cướp ngựa ngay trên miệng voi, giằng sừng trên đầu tê giác, cướp ngựa đực ta đang thả trong chuồng, chiếm vợ của một tù trưởng nhà giàu ngay trên đồi. Nàng H'Bia Êsũn của ta đang ngự trong buồng đôi, ngồi trong phòng ngăn, phòng nhiều rèm nhiều lớp. Ai là kẻ to gan lớn mật dám đến kéo nàng tận phòng, dám cạy tận móng tay cạy tận móng chân, lôi H'Bia Êsũn tận nơi cửa như lôi lợn lôi gà. Ta thật không thể nhịn được! Mất kim ta đến tìm, mất nhẫn ta đến lục, thóc lúa đổ dưới gốc cây ta đến ta nhặt ta vun; mất lò ta đến hỏi thầy, mất đó ta đi tra, ta muốn hỏi xem nàng H'Bia Êsũn của ta hiện đang ở rừng nào? Thế tê giác ai nuôi mà dám nhỏ sừng đi rao, voi nhà ai cưỡi mà dám ngoạm ngà đi bán, kẻ to gan lớn mật nào đã khiến nàng H'Bia Êsũn của ta thành tôi tớ chăn lợn đuổi gà cho nhà người!

H'Bia Êsũn: O chàng Mdrõng Dam, hãy chém hấn không tiếc, giết không nương tay ngoài bãi chăn trâu nơi thả bò. Chàng hãy nhìn đây! Em đang ngồi giữa buồng kẻ giàu như ngồi ngoài trời nắng tháng giêng, tôi tớ ngày đêm kẻ giàu hành hạ. Nổi khổ đâu họ đổ tràn lưng, gông họ cùm chặt cổ, chằm êm nệm ấm họ trùm em cả ngày! Em đã hết chịu đựng được rồi ơ chàng Mdrõng

Dam! Chàng hãy mau đến chém hấn không tiếc, giết không nương tay ngoài bãi chẵn trâu nơi thả bò đi!

Mdrõng Dam: Ồ Mtao Grữ, hãy bước xuống đây!

Mtao Grữ: Sao ta lại phải xuống nhỉ? Ta đang bận ôm vú vợ chúng ta trên nhà cơ mà!

Mdrõng Dam: Hãy nhảy xuống! Nhảy xuống!

Mtao Grữ: Sao lại phải nhảy xuống, ta bận nằm co với vợ chúng ta trong buồng ngực rồi.

Mdrõng Dam: Ồ chim giêk một ngàn, chim ktráo một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Các người hãy lấy cửa cửa đổ cột nhà, đốt đuốc để ta hơ thử ỏ sóc hang chuột xem nó ra hay vào nào!

Mtao Grữ: Hãy khoan, khoan, để ta xuống. Người không được chém ta khi ta đang xuống đó!

Mdrõng Dam: Sao ta lại đâm người khi người đang xuống. Người xem cả con lợn đực thiên của người dưới sàn, nào ta có thềm đâm đâu! Xuống bác xuống!

Mtao Grữ: Này, đừng chém ta khi ta đang bước xuống cầu thang đó.

Mdrõng Dam: Chó nhà người dưới sàn nào ta có thềm chém đâu.

Mtao Grữ: Đừng chém ta khi ta đang xuống nhé!

Mdrõng Dam: Chó dưới sàn Mdrõng Dăm ta còn chưa muốn chém!

Thế là Mtao Grữ đành rời sàn và bước xuống đất.

Mtao Grữ: Này Mdrõng Dam, ta đã biết đất lún tận gói, trai làng Dã làng Du đất sụp đến hông, ta đã thấy tôm nhảy lên bờ cua bò trên cạn rồi, jiãng tìm jiãng tra H'Bia Êsũn làm gì?

H'Bia Êsũn: Ồ chàng Mdrõng Dam, em đây nằm hoài trong phòng đôi, ngực hoài trong buồng ngực, ngủ liên miên trong

buồng rèm nhiều lớp nhiều tầng. Sao chàng lại săn bắn, bẫy chim, bắt cá, chặt đọt mây bấp chuổi làm gì?

Mtao Grữ: Còn ta, ta chỉ muốn đến buôn bán, trao đổi với jǎng thôi jǎng à.

Mdrǒng Dam: Chẳng lẽ ta cứ nằm chình ình giữa nhà để đợi người?

Mtao Grữ: Ta cưới ngựa thì H'Bia Êsũn theo sau, ta cưới voi nàng cũng đã bám. Vì thế ta đã kéo nàng lên tận bành voi. Ta đã bảo đừng khinh ta như có, xem ta như lợn, nàng đã không nhận biết con người. Jǎng đừng trách ta, đừng buộc ta bằng thừng, đừng cột ta bằng dây, đừng trút nỗi khó nhọc đầy lưng ta jǎng à.

H'Bia Êsũn: Nay Mtao Grữ người thật bỉ ổi. Ở chàng Mdrǒng Dam hãy chém hấn không tiếc, giết hấn không nương tay, đừng lăm lờ với hấn làm gì! Ai bảo hấn đi không xa, rời nhà không chịu đập bếp. Hãy chém hấn không nương tay ở chàng Mdrǒng Dam!

Mtao Grữ: Ở jǎng Mdrǒng Dam, người mang khiên đao gì vậy?

Mdrǒng Dam: Khiên đao của ta à, ở Mtao Grữ, khiên của ta khiên bị một ăn, đao bị một đục, ta chỉ cầm múa cho có, cầm cho xong, không biết nó còn vững hay đã lung lay. Còn người?

Mdrǒng Dam: Hồi Mtao Grữ! Còn người, người cầm khiên gì?

Mtao Grữ: Khiên đao của ta ư! khiên đao của ta là khiên thân đao thân, khiên đao dính đầy những oan hồn, hễ chém vào đùi thì không tài nào thoát được.

Mdrǒng Dam: Còn giáo của người là giáo gì vậy?

Mtao Grữ: Giáo của ta là giáo tim rắn biết trượt đuổi người giàu, giáo rắn mây chạy đến ăn tim gan của người không chán.

Mdrõng Dam: Thế ư! Vậy ta sẽ cho H'Bia Êsũn ở lại nấu cơm cho người đấy.

Mtao Grữ: Người cầm con giáo gì ở Mdrõng Dãm?

Mdrõng Dam: Giáo của ta là giáo vô tích sự, giáo chẳng được việc gì. Mùa khô chỉ cầm đi chơi cho đẹp. Gặp củ ráy ta đào củ ráy, gặp củ mài ta đào củ mài, gặp lợn lòi ta đâm lợn lòi, gặp nai ta đâm nai. Giáo mùa khô giáo vô tích sự! Nào, người hãy vung khiên múa đao lên đi.

Mtao Grữ vung khiên lên múa. Một lần nhún tưởng bay lên tận ngọn cây trám²⁷, một lần nhảy vượt qua cây knia, hấn múa ịch như lợn cái sắp đẻ. Hấn múa hướng tây ịch như nước trong bầu, múa hướng đông giống đeo giỏ sau lưng, ịch ịch như nước trong gói giã gạo, đùng đưa tựa trẻ trao cối đưa chày. Múa hướng tây như nước ịch ịch trong bầu, múa hướng đông răng rắc như bẻ đũa.

Mtao Grữ: Thôi rồi, năm ngoài ta múa khác cơ mà! Ở giảng Mdrõng Dam, ta đã thấm mệt thế người múa xem nào?

Mdrõng Dam nhảy ra xa, lẩy đà nhảy tới như con sâu đo vuron dài khỏi đám lá, tựa bê con trước buổi sớm mai. Mặt chàng tựa sao mai, chói như mặt trời buổi trưa.

Mdrõng Dam bắt đầu vung đao múa khiên. Tiếng khiên âm âm như sấm dậy, như chớp rền. Mtao Grữ ngã nhoài, thở hổn hển như uống nhầm nước. Tiếng khiên Mdrõng Dam khiến gãy cây tùng phía bắc, chác cành xoan phía nam, đùng nhà nhỏ gãy nhà nhỏ, chạm nhà lớn gãy nát nhà lớn, nhà cửa bay đi như một cơn lốc, cối chày tung bay như một cơn bão. Mdrõng Dam đạp chỗ nào chỗ đó thành thung sâu, giẫm chỗ nào chỗ đó biến thành vực thẳm. Cây tông lông ngã âm âm, cành klong ngã ào ào như thân giận thần hờn.

²⁷ Tên khoa học là canarium spp.

Mtao Grữ: Nghi đã ơ jiăng Mdrống Dam! Nghi đã!

Mdrống Dam: Đến lượt người đuổi ta ơ Mtao Grữ. Nếu người khiến đầu ta rung, chém mình ta đứt, khiến đùi ta rời thì ta sẽ để nàng H'Bia Êsũn lại nấu cơm dệt khổ áo cho người lúc về chiều!

Đột nhiên Mdrống Dam ném khiên đao tại gốc cây ênhao, vút đao tại gốc knia, nằm sóng soài. Trên nhà nàng H'Bia Êsũn khóc la thảm thiết.

Thế là nàng H'Bia Êsũn ngồi than khóc trên nhà.

H'Bia Êsũn: Thôi rồi chàng Mdrống Dam của ta, lúa đã sấp mục cỏ đã sấp tàn. Mdrống Dam của ta bị họ chém không tiếc, họ sẽ giết không nương tay.

Tiếng khóc của nàng H'Bia Êsũn khiến Mdrống Dam ngồi dậy, chàng chụp lấy khiên đao, một lần nhún vượt qua bảy đồi, một lần nhảy vượt qua bảy thác, khiến dây cổ đỡ²⁸ lìa, dây chài đứt nằm ngổn ngang. Chỗ Mdrống Dam nhảy biến thành suối, nơi Mdrống Dam nhún biến thành vũng, cây cối ngã nghiêng, cỏ rừng ngã sấp lóp.

Mtao Grữ chạy đến chém Mdrống Dam như chém bóng mình dưới nước, chặt Mdrống Dam như chặt bọt nước dưới sông sâu, hục trước hục sau, Mdrống Dam thoát ản thoát hiệ. Chém cổ Mdrống Dam như chém gốc cây khô, chém thân như chém rễ cây m'inh. Mtao Grữ chém bấp chân Mdrống Dam thì trúng gốc cây đa, cây sung gãy âm âm

Mtao Grữ lấy hết sức cha sinh mẹ đẻ chém một nhát thật mạnh. Mdrống Dam chạy quanh chuồng lợn, hấn vút chém chuồng lợn, chẳng ngờ con lợn thiến của hấn lăn ra chết.

²⁸ Có nơi gọi là dây mắt mèo. Một loại dây leo có mù rất độc, trái có nhiều lông rất ngứa.

Mdrõng Dam: Ố Mtao Grữ ơi, thật tiếc cho con lợn của người ở Mtao Grư!

Mtao Grữ: Tiếc làm gì! Ta không còn sức để đóng cửa chuồng nữa, không đủ sức để nuôi thì để làm gì! Mẹ ta thiên hạ mắng, cha ta thiên hạ chửi, trách ta đủ điều tục tĩu cũng vì nó đấy!

Mtao Grữ lại vun đao chém tiếp, Mdrõng Dam lại chạy quanh chuồng trâu, bỗng Mtao Grữ chém trúng chuồng trâu, chuồng trâu toi tả. Một con trâu lăn đùng ra chết tươi.

Mdrõng Dam: Thật tiếc cho con trâu của người! Con trâu này có thể để mừng tuổi cho người đấy!

Mtao Grữ: Ố không! Nó hay bướng bỉnh, ngang tàng, ta không còn chuồng nào nhốt được nó, cả mục đồng không thể quản nó ở ngoài bãi, không cản được nó ăn lúa đồng người. Vì nó nên mẹ ta thiên hạ mắng, cha ta thiên hạ trách đủ điều jĩng ả.

Mdrõng Dam chạy quanh chuồng voi, Mtao Grữ rượt đuổi quanh chuồng voi, mũi lao của hắn đâm trúng con voi đực, voi lăn đùng ra chết trước nhà.

Mdrõng Dam: Tội nghiệp cho con voi của người, con voi thường gắn bánh mây êtiêng, voi thường gắn bánh mây êngăm. Thật tiếc cho con voi thường chở nhà giàu đi dạo rẫy.

Mtao Grữ: Ối chao, tiếc làm gì! Thừng cũng không buộc được nó, dây xích cũng không xiềng được nó. Voi trái tính nết không thừng nào vừa, không có dây nào chặt. Xuống nước không xuống, lên rừng cũng không xong, bị nài voi bỏ dưới nước bên sông. Ta chém nó không tiếc giết nó không nương tay là phải.

Mtao Grữ vừa chạy vừa thở hổn hển.

Mdrõng Dam: Ố nàng H'Bia Êsũn, hãy ném ống com lam cho jĩng ta đi. Jĩng ta đã đói bụng từ lúc sáng cho đến chiều.

Nàng H'Bia Êsũn thay váy cũ mặc váy mới, tháo bông tai

gỗ thay bông tai ngà, thân mình thướt tha tràn đầy sức xuân, mặc váy thêu hoa knăm, mặc váy kiểu nhiều tầng nhiều lớp, hoa văn sặc sỡ được ông trời ban ông trời tặng. Chuông bạc lục vàng đeo quanh chân, mỗi bước chân nàng đi như có người cầm rung, như có người cầm lắc. H'Bia Êsũn bước ra tận sàn hiên, nàng than khóc trên sàn hiên.

H'Bia Êsũn: *Cố lên nào ơ chàng Mdrõng Dam!*

Nói xong nàng ném một gùi nếp lam về phía Mtao Grữ, Mdrõng Dam chụp được ăn ngon lành. Một lúc sau sức Mdrõng Dam được tăng lên, chàng tiếp tục chạy nhanh hơn.

Mdrõng Dam: *Ơ nàng H'Bia Êsũn, hãy ném bầu nước cho Mtao Grữ, hấn đã khát nước từ lâu lắm rồi!*

H'Bia Êsũn ném bầu nước về phía Mtao Grữ, Mdrõng Dam chụp lấy, vừa chạy vừa uống hết một bầu nước.

Mdrõng Dam: *Ơ jiăng, hãy nhảy nhanh lên jiăng nhé! Ơ nàng H'Bia Êsũn xinh đẹp, hãy đặt trâu bên cửa phía đông ơ nàng.*

Têm trâu xong, H'Bia Êsũn ném trâu về phía cửa đông, Mdrõng Dam chụp lấy.

Mtao Grữ: *Ôi thôi, ta đuổi người đã mệt lắm rồi, đuổi chém người như đuổi chém bóng dưới nước, như bắt hơi dưới đáy sâu, thoát ần thoát hiện. Nghỉ đã ơ jiăng Mdrõng Dam nghỉ đã!*

Vừa dứt lời, Mtao Grữ liền nghỉ uống nước, ăn cơm, hút thuốc ăn trâu. Một thoáng ngủ trưa, Mtao Grữ đứng dậy chạy tiếp.

Mdrõng Dam: *Nào hãy chạy đi jiăng, đến lượt ta thử đuổi người!*

Mtao Grữ vừa chạy về hướng tây vừa thở hỏn hỏn, bỗng hấn đụng phải khúc cây, hấn chột ngời dậy chạy về phía đông, chộp vấp cối giã gạo rơi vào một cái hố.

Mdrõng Dam: *Người hãy nhảy cho nhanh để theo kịp ta*

đi, nào hãy cuốn lại viền khố, vén mép áo để chạy cho nhanh đi
jiăng ơi!

*Thừa lúc Mtao Grữ mệt nhọc, Mdrống Dam liền xông tới
chém tới tấp.*

Mtao Grữ: Ngừng tay lại đi jiăng ơi! Ta sẽ cúng cho
ngươi một bò. Ta đã biết ta là người có lỗi, ta là người chọc gậy
bánh xe, chân ta bước sai, tay ta nắm lệch, cướp vợ của cháu của
con không màng đến thân trai. Ở jiăng Mdrống Dam, ta sẽ cúng
cho ngươi một trâu, một chiêng ta đưa, hai nô lệ ta đền.

Mdrống Dam: Thôi thôi, ngươi đưa voi thì ta không có
nài để khiển voi, đưa nô lệ thì ta không thể sai bảo, đưa ché tuk
ché ba thì ta không có hèm để ủ. Thôi ngươi đừng nói nhiều ta đã
chán nghe lắm rồi!

Mtao Grữ: Tôi tớ, voi ngựa, rượu ché tuk ché ba, chiêng
núm chiêng bằng của ta sẽ đưa cho jiăng một nửa.

Mdrống Dam: Ta không nhận bất cứ thứ gì của ngươi, ơ
Mtao Grữ. Nếu ta nhận voi của ngươi thì ta không có nài, nếu
nhận tôi tớ thì ta không còn hơi để sai bảo, nhận con trai con gái
thì ta không còn cơm để nuôi chúng nó.

Mtao Grữ: Ở jiăng Mdrống Dam, thế thì tôi trai tớ gái,
trâu bò đầy bãi ta đưa hết cho ngươi vậy. Tay không ta chông
được về cùng vợ. Đừng chém ta không tiếc, đừng giết không
nuơng tay ơ jiăng.

Mdrống Dam: Nay Mtao Grữ, ta không muốn nhận tôi
trai tớ gái của ngươi, không nhận trâu bò, voi ngựa đầy bãi mà ta
chỉ muốn chém ngươi thôi. Ta sẽ chém ngươi không tiếc, giết
không nuơng tay như chém lợn chém gà ngoài bãi chăn trâu nơi
thả bò.

Mtao Grữ: Khoan jiăng khoan, ta sẽ thành tôi tớ công

nước, thành kẻ đứng xếp chiêng cái ngoài gian khách, thành kẻ cuộn thùng trâu ngựa, kẻ xiềng voi cho người. Ta sẽ làm kẻ hầu cần rượu khi có khách, kẻ chặn lợn đuổi gà cho người dưới gầm sàn. Ta sẽ làm kẻ hầu người hạ cho jiǎng, ơ jiǎng Mdrǒng Dam.

Mdrǒng Dam: Mặc xác người ơ Mtao Grữ!

Nói xong Mdrǒng Dam nhảy tới chém phạt vào đùi Mtao Grữ.

Mdrǒng Dam: Sao bấp chân người lại đỏ thế kia, ơ jiǎng?

Mtao Grữ: Máu chân hoa của vợ chúng ta ở nhà đó.

Mdrǒng Dam lại nhảy tới giẫm đùi hắn, chém phạt một nhát.

Mdrǒng Dam: Sao đùi người lại đỏ thế kia?

Mtao Grữ: Máu viền chân Draị của vợ chúng ta ở nhà đó.

Bỗng phạt một nhát ngay cánh tay, Mtao Grữ như gà gãy cánh và ngã gục xuống đất. Tiếng kêu khóc đầy làng.

Mdrǒng Dam: Ô chim ngiêk một nghìn, chim ktráo một vạn, các người hãy lấy đục đục răng hắn, lấy dùi dùi lỗ tai hắn, lấy hành tòi để ta phun khắp người hắn. Ai bảo hắn dám thử tim hổ, dám ném mật gấu, dám so mật hắn với ta đáng hay nhạt.

Ở dân làng này, các người có đi với chúng tôi không?

Dân làng: Sao chúng tôi lại không đi, tù trưởng của chúng tôi lúa đã mục, cỏ đã khô rồi.

Mdrǒng Dam: Ô chim ngiêk một nghìn, chim ktráo một vạn, hãy chặt đầu Mtao Grữ đem cho thần nước, đùi hắn các con đem biếu thần rừng, móc hàm hắn bêu trên bờ rào, mình hắn hãy mời điều hâu, mời quạ đen, kiến đỏ kiến đen chúng bâu. Bao nhiêu tôi trai tở gái thì lừa về cho ta. Nào chúng ta đi nào! Ở trăm người phía đông, nghìn người phía tây, hãy cùng nhau nhổ cột nhà để về cùng ta.

Dân làng: Ô ông, chúng tôi sẽ chặt, chúng tôi sẽ búng, tù

trường của chúng tôi như lúa đã mục, như cỏ đã khô rồi.

Đoàn người kéo theo Mdrõng Dam đông nghịt như bầy ktong, đặc như bầy thiêu thân, ùn ùn như kiến như mối. Một trăm người đi trước, nghìn người cất bước theo sau, một mình Mdrõng Dam đi giữa.

Đến nhà Aduôn Sun Aduôn Suê tóc trắng như hoa tranh, Aduôn Sun miệng rộng, Aduôn Suê tai dài thường mời cần ché tuk ché tang đang ngồi khóc ngoài sân.

Mdrõng Dam: Ta cùng đi ơ Aduôn Sun Aduôn Suê tóc trắng tựa hoa cỏ tranh.

Aduôn Sun Aduôn Suê: Ta không đi được ơ cháu Mdrõng Dam! Ta không còn đủ sức để bụng bấp ăn về phía đông, không còn sức để lê đôi chân nhấc đôi tay. Tóc ta đã ngã về chiều, mắt ta đã mờ, tay ta đã run. Vốn sinh ra tại làng này nên ta cũng chết tại làng này thôi.

Mdrõng Dam: Bà không đi thật à! Bà không sợ ta chém không tiếc, giết bà không nướng tay nơi chần trâu bãi thả bò à? Ở H'Bia Ling Pang! Nàng đâu rồi?

H'Bia Ling Pang: Ở chàng Mdrõng Dam, nếu chàng chém tôi không tiếc, giết không nướng tay thì bà tôi tóc đã ngã về chiều, lấy ai là người mang củi đến cho bà, ai là người dịch bấp ăn, ai là người nắn tay, dịch chân cho bà. Ngựa con theo mẹ, bê non tìm cái. Không phải tôi ngại hổ, ngại bãi lầy, không phải tôi cãi lời anh em ơ chàng Mdrõng Dam. Bà tôi tóc đã bạc tóc đã mờ, bà tôi đã bảo ở lại đây rồi.

Mdrõng Dam: Tùy bụng nàng vậy! Nơi ta đã từng dất xàgac ơ nàng H'Bia Ling Pang, đây tôi trai tứ gái, ngựa trâu, ché tuk ché tang ta chia cho nàng một nửa. Ở người cao tuổi, kẻ trung niên, con trai cháu gái, ơ tôi tứ khắp đó đây, các người hãy ở lại

một nửa với Aduôn Sun Aduôn Suê tóc xoăn, tóc trắng như hoa tranh!

Mdrõng Dam: Ô chim ngiêk một ngàn, ơ chim ktrào một vạn, ơ tất cả tôi tớ khắp đó đây ! Nào ta cùng về nào.

Đoàn người còn lại lũ lượt kéo nhau đi theo Mdrõng Dam. Trăm người đi trước, nghìn người cất bước theo sau, một mình Mdrõng Dam đi giữa. Người đi đông đặc, trâu ngựa nhi nhúc tiến về làng Mdrõng Dam.

Vừa về đến đầu làng, tiếng khóc của mẹ H'Bia Êsũn văng vẳng bay đi khắp nơi. Bà đã nhìn com đến tàn hơi, đến cạn sức, người xanh xao gầy mòn, cả tháng năm không màng đến một giọt nước hạt rượu.

Mẹ H'Bia Êsũn: Ô con gái yêu, con gái quý của mẹ! Mẹ đã buồn bao tháng năm, nước mắt đã cạn, sức đã tàn, hơi đã kiệt. Rừng nào con đã ngã, bãi chẻ củi nào thân đã mang con đi. Con trai, con gái trong gùi quý ai là người đến cướp ơ con?

Vừa nhìn thấy trăm người đi trước, nghìn người cất bước theo sau, một mình nàng H'Bia Êsũn đi giữa, mẹ nàng vụt đứng dậy, chạy ra tận sàen hiên trước nhà.

Mẹ H'Bia Êsũn: Ôi con gái yêu của mẹ, hãy về đây với mẹ ơ con! Đầu voi của cha con đã bao tháng năm không có người cuõi, tôi trai tớ gái của cha con không có người sai khiến. Rượu ché tuk ché ba không có người mời cần. Thật may cho con ơ con gái, chồng con đã đánh hấn tận nhà, vây hấn tận làng. Chồng con đã vào tận phòng, cả cuống cả cuống ốt cũng đã tìm ra. Mtao Grũ thế nào rồi ? Có phải chồng con đã chém hấn không tiếc, giết hấn không nương tay như chém lợn chém gà phải không?

H'Bia Êsũn: Hơn cả thế ơ mẹ! Mẹ hãy xem chồng con Mdrõng Dam kia, máu vấy đầy tay, máu nhuộm đầy chân, đánh

Mtao Grữ bán sống bán chết đẩy mẹ ạ.

Mdrõng Dam: Sao nàng có thể nói sai sự thật về ta! Nàng không thấy chồng nàng chỉ một lần nhảy vượt qua bảy ngọn đồi, một lần nhún vượt qua bảy ngọn thác, ta đã lao vun vút phía đông lao vun vút phía tây. Một nhún vượt qua ngọn cây trám, một lần nhảy vượt qua ngọn cây vừng, cả người lẫn khiên lao vút tận mây xanh. Nàng không thấy thế ý!

*

* *

Tại nhà Mdrõng Dam, mọi người cùng ăn năm uống tháng, tuần ăn trâu bò. Bảy bò lại thui trong một ngày, bảy trâu lại đốt trong một bữa, tuần kiêng tuần cử, cáo tổ tiên hết một mùa khô. Mdrõng Dam giết gà không biết chán, thui bò hết sáu chuồng, giết trâu hết bảy chục con, bảy chuồng lợn bị mổ, họ ăn thâu đêm suốt sáng.

H'Bia Êsũn: Ô chàng Mdrõng Dam, sau khi ăn năm uống tháng xong, chúng ta tuần kiêng tuần cử, nghỉ ngơi đi chàng!

Mdrõng Dam: Không được ơ nàng H'Bia Êsũn, lửa bén tua khó nàng chưa kịp tắt, lửa cháy chặn nàng chưa kịp dập cơ mà! Thịt trâu bò nàng chưa vội cúng thần linh, gan trâu tim bò nàng đừng vội mời, ta sợ thần linh quở trách nàng H'Bia Êsũn của ta. Đừng vội ngừng tuần kiêng tuần cử ơ nàng.

Hãy xem chàng Mdrõng Dam thui lợn hết một rừng le, đốt dê sạch một đồi lồ ô, khói nghi ngút làm đen cả bầu trời. Chàng Mdrõng Dam tuần cử tuần kiêng, tuần ăn trâu ăn bò, tuần ăn năm uống tháng, chiêm không hề rời xà dọc phía đông, rùi lại chắm máu trâu, bôi máu bò, máu trâu bò không kịp khô trên sàn hiên. Chiêng trống không rời dùi. Họ đánh chiêm cùng nhịp, cùng gõ trống đôi, ché tuk nhạt họ lại thay ché ba, uống thâu đêm suốt

sáng. Rượu tràn cả xuống sàn thành ao thành suối, khiến ếch kêu dưới gầm sàn, nhái kêu dưới gầm bếp, ếch ương to bằng trâu đực nhảy chồm chồm, kỳ nhông nằm dài trên xà dọc. Họ uống từ ngày này qua ngày khác, đêm này qua đêm khác, tiếng chiêng tiếng trống hòa cùng tiếng cười tiếng nói, người phà hơi rượu vang lên khắp xứ sở người Êđê.

SỬ THI AGHAN Y'KHĨNG JŨ - H'BIA YÂO
NGHỆ NHÂN Y'TÔB ÊBAN VÀ NGHỆ NHÂN AMỈ PLUỈ
HUYỆN CỨ M'GAR, TỈNH DAK LAK KÊ
(BẢN TIẾNG VIỆT)

Chương khúc 1

**H'Yung- mẹ H'Bia Yâo, H'Yang- mẹ Y'Khing Jũ ăn trái giữa
thân cây, uống nước lưng chừng thác, bụng tự mang tự chữa**

*Mùa khô đã đến, mùa nông nhàn đã về cũng là lúc cũi đã
chất đầy sắn, H'Yang lại rủ H' Yung vào rừng đốt tro làm muối.*

H'Yang: Ở juk²⁹ chúng ta đi rừng nhé!

H'Yung: Ừ, chúng mình đi rừng nào ở juk H'Yung?

Hai người họ cùng đi vào rừng.

H'Yang: Ta cứ đi, ta cứ đi rừng có đợt mây khô, đi vào
nhà hoang, đi đến đồng chăn trâu, bãi thả bò juk ạ.

*Thế là H'Yung H'Yang đi đến rừng có đợt mây khô bấp
chuối héo, họ cùng cởi gùi để dưới gốc cây.*

H'Yang: Chúng ta hãy bắt đầu đốt tro đi juk.

*H'Yung H'Yang miệt mài đốt tro, từ khi mặt trời chéch
ngang xà dọc mái đông đến khi mặt trời chéch xà dọc mái tây.
Đốt tro từ khi mặt trời đứng giữa mái nhà đến khi về chiều. Bỗng
cảm thấy khát nước.*

H'Yung: Khát nước quá juk ạ! Thôi chúng ta nghỉ uống
nước đi juk nhé!

*Hai người quay về chỗ để gùi, bầu để trong gùi đâu còn
nước, gói cơm quạ cũng ăn hết... Hai chị em họ vừa đói vừa khát,*

²⁹ Juk thuật ngữ được gọi giữa những người phụ nữ thuộc hai họ thông hôn với nhau, thường là chị em dâu, hoặc chị em chồng.

chẳng còn nước mà uống, cũng chẳng có cơm mà ăn.

H'Yung: Ô H'Yang! Nước đâu chúng ta uống bây giờ? Thôi chúng mình đi tìm nước đi.

Họ đi tìm nước. Ở đâu đó xa xa nghe tiếng thác đổ âm âm. H'Yang H'Yung đi theo hướng có tiếng thác reo, thác gọi, họ đi mãi, đi mãi chẳng thấy sông, cũng chẳng gặp suối, chẳng thấy thác nước đâu cả.

H'Yang: Mình đi quá xa rồi, quá mệt rồi, chẳng thấy sông, suối gì cả. Tìm nước chẳng thấy nước đâu. Ôi! Uống công chúng mình rồi juk H'Yang ạ. Lấy nước đâu uống bây giờ! Nước đâu chẳng thấy, nguồn đâu chẳng rõ. Chúng mình quay về đi juk H'Yung.

Vừa quay lưng lại, H'Yung chợt nhìn thấy nước đọng trong hóc cây gòn.

H'Yung: Ô juk H'Yang! Tôi đã phát hiện ra nước đọng trong hóc gòn. Nào ta hãy cùng uống nước đọng trong gốc gòn này đi juk, tôi khát quá rồi!

H'Yang: Ừ! Tôi cũng vậy. Này juk, tôi ngại đây là nước mùa đông, nước mưa mùa hạ, ngại rằng nước thiêng, nước thánh đọng lại, có khi uống vào sẽ chết đấy. Nếu mình uống sống không hay, chết không biết đấy bạn ạ!

H'Yung: Nếu có sống thì chỉ có hai đứa mình, nếu có chết thì cũng chỉ chết hai chị em mình thôi.

Thế là H'Yang, H'Yung cùng uống nước đọng trong hóc cây gòn.

H'Yung: Juk ơi! Biết đâu đây là nước thiêng, nước thánh, uống vào chị em mình bụng mang, dạ chứa, vú thâm, con bông bé chúng mình sẽ có. Nếu thế, giả dụ juk có con gái, tôi có con trai, chúng mình sẽ cho chúng nó lấy nhau nhé!

H'Yang: Ừ, tôi cũng nghĩ vậy!

Trời đã xé chiều, H'Yung H'Yang tìm đường trở về buôn, về làng, về với họ hàng. Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một tháng. H'Yang như chuỗi đã trở buồng, chuỗi đã trở hoa, đến kỳ đụng tay.

Mẹ H'Yang: Ô con, chàng trai nào con đã chạm, đã đụng hả con?

H'Yang: Không mẹ không! Con ăn trái mọc giữa thân cây, uống nước lưng chừng thác, ăn trái xoài rừng, bụng tự mang, tự chữa đầy!

Mẹ H'Yang: Ô con gái yêu con gái quý của mẹ! Con đừng giấu, đừng giếm trẻ trong dấu chân voi, đừng giấu con trong bụng với cha. Con không thấy nhà ta bìa rẫy không ai phát, chòi non không ai bứt, chim két không ai xua, voi không ai cuội. Tôi tớ không ai sai khiến, rượu trong ché tuk, ché ba sợ không ai mời cần, không ai uống con ạ!

H'Yang: Không không mẹ ạ! Con đây trai chưa hề chạm, gái chưa hề đụng, chưa gần bao giờ, duy chỉ có con trai của thần sấm sét trên trời thì con đã từng!

Mẹ H'Yang: Lỡ rừng độc con có đến, e cơm lam con ăn không xuôi ống, đậu nướng không hợp phần, gánh chuỗi mía không thuận chiều. Sợ đất rung, núi lở, ong ruồi không đậu, sợ họ lườm, họ nguýt chúng ta con ạ.

H'Yang: Mặc kệ họ! Mẹ ơi, nếu lỡ rừng con có đến chơi, rậm con có đến tìm, con có vụng tình với ai thì con chịu làm tôi tớ nuôi heo cho họ. Đây con, ăn trái giữa thân cây, uống nước lưng chừng thác, con ăn xoài rừng, bụng tự chữa, bụng tự mang. Con trong bụng là con bắp khô, con lò ô chẻ, con không cha đầy mẹ ạ!

Thời gian trôi đi, ngày qua, tháng lại. H'Yung H'Yang nghỉ một tháng, ngơi một ngày, nghỉ một ngày ngơi một năm, con trong

bụng mỗi ngày mỗi lớn. Một ngày H'Yang đau trong cầm như búa bổ, đau sùng sục giữa thân, đau như bỏng nước sôi.

H'Yang: Ô mẹ ơi! Con đau giữa rốn, đau ở gan, đau sống dờ chết dờ, đau ở ngực giống như nháy, đau ở giữa lưng như ai kéo, đau quần quai như đẻ con so. Mẹ ơi! Hãy gọi bà đỡ thật tài, bà mai thật giỏi, phù thủy có phép màu đến giúp con sinh.

H'Yang: Ói trời ơi! Ói mẹ ôi cha, sao con đau giữa rốn, đau tàn đau bạo, đau tối tăm mặt mũi, đau sống không biết chết không hay, chết một hồn, tan một vía rồi ơ mẹ ơi!

Mẹ H'Yang: Ô con! Bà đỡ giỏi mẹ đã mời hết, thầy tài đã mời xong, đã gọi đủ, mời thừa. Gà mẹ đã thui hết một trại, bò hết một chuồng, bụng vẫn không lay, không chuyển, thai không chịu rời. Mẹ biết làm sao bây giờ ơ con!

Mẹ H'Yang mời bà đỡ thật giỏi, bà mai thật tài, bà mụ có phép đến đỡ cho H'Yang, nhưng con trong bụng không rời mẹ, H'Yang không đẻ được. Mẹ H'Yang đi mời ông Prống Mung Hdăng(cậu của H'Yang).

Mẹ H'Yang: Hỡi anh Prống Mung Hdăng! Prống Mung Hdăng Hwiê con Aê Diê Aê Du tái tạo hai lần, anh hãy đi mời mụ bà H Bia-lim-luôm, bà đỡ có tiếng, bà lang có tài. Cháu anh H'Yang đang khóc, đang gào, inh ỏi đầy buồn đấy!

Prống Mung Hdăng sửa sang trang phục, diện mạo, thay khó cũ quần khó mới, tháo bông tai gỗ, đeo bông tai ngà, mặc khó dài cuốn ba vòng, mặc áo hoa văn của người jrai, mặc áo nút dày của người Êđê, dáng người oai nghiêm, trông giống như một chàng trai mới lớn.

Prống Mung Hdăng: Tôi già có việc khẩn trong nhà, có tranh tôi thử cuộc, xem tôi sẽ đến rừng nào?

Mẹ H'Yang: Đùng đùng! Đùng thế cậu Prống Mung

Hdãngoi! Próng Móng hwiê Aê Diê Aê Du tái tạo hai lần, anh hãy đi mời đi gọi H'Bia Lim Luôm là bà lang có tài, bà mai, bà mẹ giỏi có phép có màu chữa ai cũng khỏi, trị ai cũng hết

Thế là cậu Próng Móng Hdãng, Prong Mãng Hwiê cười ngựa hung, ngựa hai chạy nhanh, nhảy khoẻ, một cái phi vượt qua núi, một cú nhảy bay qua thác, đi một chốc đi đến nơi, đi một lát là đến chốn. Đường đi bên trái núi cao một giờ xà gạc, đường bên phải dốc đứng một cấm lao, dẫu chân voi, dẫu chân ngựa giẫm nát như gái già bột.

Cậu Prống Mung Hdãng đã mười buôn đi ngang, tám buôn đi qua, đi đến buôn bà H'Bia Lim Luôm, đi đến bến nước, cây cau, đầu nguồn, đến nhà bà H'Bia Lim Luôm.

Prống Mung Hdãng: Hỡi bà Sun, bà Si tóc xoăn, đeo bình nước gạo quanh mình, ai là chủ bến nước này hả bà? Ai là chủ cây cau, chủ nguồn nước, chủ buôn này? Ôi mới đẹp làm sao, xinh làm sao! Vòi nước bên dưới bằng đồng, vòi bên trên bằng vàng, chỗ ngồi tắm óng ánh, dốc thoải, quả đồi như nắn, bến như cái nón đan, đá dựa như núi. Trâu bò vàng như cà chín, trâu đi đông đặc như đá xếp, voi gặm, ngựa hí như sấm sét, thật xứng đáng là bến nước của người giàu, kẻ sang.

Aduôn Sun: Cháu không nghe sao! Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, khắp đông tây đều biết đây là bến nước cha H' Bia-lim luôm, bà lang có tài, bà mai, bà mẹ giỏi khắp vùng đây cháu ạ!

Prống Mung Hdãng: Thế hả bà! Cháu buôn xa, làng dài, rẫy khác vùng tạn, cháu đến nhà cha H'Bia lim-luôm.

Aduôn Sun: Ô cháu! Đi đi cháu, hiền sau họ giăng chỉ đỏ, hiền sau họ giăng chỉ vàng, tôi trai tớ gái lên xuống như ong chuyển mật, như ong hút nhụy, con trai, con gái đầy hiền. Đó

chính là nhà cha H'Bia lim-luôm.

Prống Mung Hđăng đi vừa bước vào cổng thì lộn kêu, chó sủa dân làng ra coi đứng đầy hiên nhà. Prống Mung Hđăng một lần bước vượt cầu thang, một lần giẫm gãy hiên, chiêng đứt dây, la bể, đĩa va chạm, chén bát vỡ loảng xoảng.

H'Bia Lim Luôm: Cha ơi cha! Khách ai kia? Cha mau ra tiếp khách đi, khách ai thật la, thật oai. Tám khách người Miên chưa từng bằng, mười người Yuăn chưa từng sánh, trăm người, ngàn người cũng không bằng. Cha ơi họ đến nhà mình, đập thang thang nghiêng, giẫm hiên hiên gãy, khiến đứt dây chiêng, khiến lia dây la, chiêng trống rơi xuống đất. Cha ơi! Khách ai vậy?

Cha H'Bia Lim Luôm cầm đuốc ra phòng khách, vừa nhìn thấy Prống Mung Hđăng liền quay trở vào.

H'Bia Lim Luôm: Cha lại quên cái gì nữa à?

Cha H'Bia Lim Luôm: Ôi cha quên ông điều thuốc con ạ!
Cha H'Bia Lim Luôm lấy ống điều và đi ra phòng khách, vừa bước ra thì vương phải vách ngăn ông liền quay vào.

H'Bia Lim Luôm: Ô cha! Chắc khách đã mỏi vì chờ cha đây. Nếu cha không ra tiếp thì để con tiếp vậy! Thôi cha, để con ra tiếp khách cho.

Cha H'Bia Lim Luôm: Ô con ơi ! Con ra đi nào!

H'Bia Lim Luôm sửa sang diện mạo, trang phục, bỏ váy cũ, mặc váy mới, tháo bông tai gỗ đeo bông tai ngà, mặc váy hoa giống như hoa ênă, mặc váy triăm óng ánh như hoa mắt mèo, bước đi thướt tha, ngó đâu cũng đẹp, nhìn đâu cũng xinh.

H'Bia Lim Luôm: Mẹ ơi, con búi tóc thế nào hả mẹ?

Mẹ H'Bia Lim Luôm: Con hãy chải tóc, bới tóc như nùm chiêng, tóc ngang vai, tóc xõa dài xuống gót chân.

H'Bia Lim Luôm: Thế con bước đi thế nào hả mẹ?

Mẹ H'Bia Lim Luôm: Con bước uyển chuyển, bước nhẹ nhàng, bước đi trong nhà không có tiếng động.

Nàng H'Bia Lim Luôm cảm được bước ra tiếp khách.

H'Bia Lim Luôm: Ô anh! Có sao chiêng leo giàn bếp? Cá vào nồi, chỉ một lần hiêm hoi anh lại đến nhà em? Nhà em nẹp yếu, cột xiêu, giống nhà xí, nhà cầu, nhà chắt lá, nhà người cao tuổi.

Prống Mung Hdăng: Đùng em đùng! Đùng vôi ngăn đường bằng bụi rậm, đùng chắn đường bằng gai, từ nay về sau ta sẽ qua lại. Cửa đùng vôi chốt, đường qua lại đùng vôi cấm chông, đùng bẫy sập, đùng bẫy dâm, đùng vôi kéo đòn ơ em!

H'Bia Lim Luôm: Nếu khách trẻ em cũng tra, khách già em cũng hỏi. Anh đến có việc gấp hay việc thường, đến mùa hè có việc quan trọng sao?

Prống Mung Hdăng: Không em ạ! Anh đi bán muối, buôn hành, buôn bán heo gà. Anh mang chiêng để bán, gùi la để buôn, giao lưu với bè bạn. Đây là nhà anh ghé, nơi anh dừng, dù chòi bằng tổ chim, nhà bằng ổ cú, chông bắc nồi, vợ gùi nước thì không hề gì, miễn anh có nơi gởi xà gạc.

H'Bia Lim Luôm: Ô anh! Mời anh hút thuốc, thuốc rồi em mời anh sợi to bằng chỉ vùng, kéo không đứt, bút dai, cắt bằng gươm không cán. Mời anh hút tạm vậy!

Prống Mung Hdăng: Ô em! Thuốc em quá ngon, anh chỉ ngậm ở môi, gác trên tai, thấm vào người anh ngấy ngấy, chẳng phân biệt đất trời, bướm bướm, chuồn chuồn tránh xa ra ngoài rồi.

H'Bia Lim Luôm: Ô cha ơi! Coi chàng trai này, khách người Kur chưa từng có, lông chân như cây, lông đùi như sâm, hơi thở sùng sục như nước sôi. Cha ơi! Hãy giết gà mái đang ấp, đập gà mái đang đẻ, giã gạo trắng như hoa êpang, nấu cơm mời cậu Prống Mung Hdăng! Mời anh ăn cơm! Cơm em có mùi mốc,

nước em có mùi phèn, công bãi chiêng bừa, tay nhóp em mời anh ăn tạm!

Prồng Mung Hdăng: Em ạ! Anh ăn thật lòng đây. Vì anh đói, một cái bốc bằng đầu con chồn, một cái chụp bằng đầu con chó, anh không hổ, không thẹn đâu đấy.

H'Bia Lim Luôm: Anh cứ ăn, cơm em có mùi mốc, nước mùi bùn, cơm thiu canh hôi anh ăn tạm vậy!

Prồng Mung Hdăng bốc cơm một nhúm, gắp thịt một miếng, rồi thôi.

H'Bia Lim Luôm: Tội anh quá! Hình như anh đói cơm, anh khát nước thì phải!

Prồng Mung Hdăng: Anh không đói! Ở nhà anh ăn một quả chuối nghỉ ba ngày, ăn một trái ngô mười đêm quên cơm nước. Mười ngày rượu nhạt, nước lã trong bụng mà chẳng hề gì.

H'Bia Lim Luôm: Cha ơi cha! Ta mời rượu gì hả cha?

Cha H'Bia Lim Luôm: Ở con cưng, con quý! Khách trẻ ta mời ché nhỏ, khách lớn ta mời ché lớn, khách quý, khách sang ta mời ché mẹ đen, mẹ ché lớn, ché có tám tai, năm người khiêng, ba người đỡ giữa. Hỡi bọn trẻ! Hãy mang gióng để khiêng rượu ra nào! Khỏe khiêng rượu, kẻ gầy người ốm đi mời gọi mọi người đến uống. Ở Y Trú hãy đi mời xóm dưới (nam), Y'Trung đi mời xóm trên (bắc). Hãy mời đầy đủ dòng họ, anh em, hàng xóm về đây không sót người nào!

Họ vào khiêng bà ché đen để trong hầm, vừa đến hầm rượu thì bà ché đen gằm gừ.

Cha H'Bia Lim Luôm: Sao bà lại gằm dưới hầm? Lại gào dưới hang ơ bà ché đen? Ta khiêng bà không vì chuyện xấu xa, vì khách lên nhà ơ bà.

Y Suh sah êlah pui, anh chàng có tài ăn, tài nói, cảm hóa,

thuyết phục được kẻ giàu sang, móc ché bằng ngón tay, thầy lên vai mang vào nhà, khiến gậy sần sấp gãy, sấp long, kêu lên cọt kẹt.

H'Bia Lim Luôm: Ô cha! Ta đánh chiêng nào ơ cha?

Cha H'Bia Lim Luôm: Khách trẻ ta đánh chiêng nhỏ, khách lớn ta gõ chiêng to, khách sang ta đánh chiêng mung, chiêng mai, chiêng có tiếng đồng tiếng bạc! Đánh nhẹ luôn xuống sàn nhà, đánh lên cho vỡ toác các cây xà ngang, đánh mạnh vượt lên trần nhà cho gãy nát các cây xà dọc, cho tiếng chiêng vang vọng khắp đó đây. Đánh cho khi ngắt ngậy quên ăn quả, vượn quên đu cây, cho hươu nai sững sờ quên gặm cỏ, ma quỷ quên hại người, trâu bò quên vầy đuôi, sóc chuột quên đào hang chỉ màng nghe tiếng chiêng của ta vậy.

Cha nàng H'Bia Lim Luôm cảm cần rượu.

Cha H'Bia Lim Luôm: Mời cháu uống rượu! Rượu của ta có vị ngọt nhẹ như trái gấc, chua chua chát chát như trái khil non, rượu ủ năm đêm. Mời cháu uống đỡ, uống tạm vậy!

Prống Mung Hdăng: Ô bác! Sao bác nói rượu của bác ngọt nhẹ như trái hngâm, chua chua chát chát như trái khil non, rượu của bác nóng như (êniã), độc như trấu, uống từ chiều thâu đêm rượu không nhạt ché không phai. Càng thêm nước càng đắng, càng thêm nước càng chua. Ôi rượu của bác! Trót lên lá le cũng khô, đổ lên lá lò ồ cũng chín, uống chỉ một sừng trâu mà đầu đã quay cuồng rồi.

Cha H'Bia Lim Luôm: Ôi thần thương cháu đấy! Cháu uống đi!

Prống Mung Hdăng cứ uống, một cái hút gậy trụ lò ồ, một cái ngậm gậy trụ sàu đầu. Bỗng một tiếng bụp, ché rượu vút toác ra.

Prống Mung Hdăng: Ô bác! Ché của bác vỡ ở đâu đấy!

Cha H'Bia Lim Luôm: Không đâu! Ché của ta không vỡ

cũng không nứt, tại do cháu lay quá mạnh, uống quá khỏe đẩy thôi.

Prồng Mung Hdăng: Ô đúng rồi! Cháu lay phía trước gãy trụ lồ ô, xô phía sau gãy trụ vàng, nước đổ ào ào, ba nồi kbung cạn, năm nồi kê thêm. Trai gặt gù càng uống càng say. Uống bằng sừng trâu rừng một ngum, uống bằng sừng bò một hớp. Gái xinh chắm nước phía tây, khiến chàng trai đen uống say càng thắm.

Prồng Mung Hdăng uống từ sáng đến tối, từ khi mặt trời nằm chéch cây xà dọc hướng đông đến khi nằm ngang cây xà dọc phía tây. Chàng uống đến khi rượu thấm men say, tai ù ngủ quên lúc nào không hay biết.

Cha H'Bia Lim Luôm: Này cháu! Trẻ tôi cũng tra, già tôi cũng hỏi, cháu đến có việc gấp hay việc thường, hãy nói rõ nào?

Prồng Mung Hdăng: Cháu đến có việc khẩn cấp! Danh vang đến thân, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây ai ai cũng bảo rằng: Tại đây có bà lang tài, có bà mụ giỏi, rút gạch hòm sâu cũng ra. Vạy cháu đến tận nơi, mời tận mặt bác ạ.

Cha Mẹ H'Bia Lim Luôm: Ô con cưng con quý, thầy bà tài giỏi! Cát vảy cũ mặc vảy mới, thảo bông tai gỡ đeo bông tai ngà, mặc vảy hoa vãn như hoa ênã, mặc vảy triãm như hoa mắt mè, thướt tha, uyển chuyển, nhìn đâu cũng đẹp, ngó đâu cũng mê. Con hãy đi giúp họ đi con!

H'Bia Lim Luôm: Hỡi chàng Prồng Mung Hdăng! Lầy voi đực bắt bành mây, voi cái bắt bành êtiêng, voi độc ngà dọn đường dẫn lối để ta đi!

Prồng Mung Hdăng cùng H'Bia Lim Luôm mười buôn đi ngang, tám buôn đi qua, đi đến buôn H' Yung H'Yang. Đến trước hiên nhà H'Yung H'Yang thì voi rú lên.

Mẹ H'Yang: Ô chim ngói một ngàn! Ô chim ktrào một

vạn! Ô tôi tớ của ta khắp đó đây! Hãy đi khiêng nước nôi bung để bà rửa tay, nôi kê rửa chân, bát đồng rửa mặt, nước bầu bà súc miệng!

Tôi tớ đi khiêng nước nôi kbung, bưng nước nôi kê ào ào cho mẹ bà.

Mẹ H'Yang: Nào rửa đi juk, sợ ám mùi voi juk à. Nước nôi kbung để rửa ngón chân đã có, nước nôi kê rửa ngón tay đã sẵn.

Tôi tớ trái chiếu từ đầu nhà đến cuối nhà, dưới trái chiếu trắng, trên trái chiếu hoa. H'Bia Lim Luôm cười nói rộn ràng như con chim buổi sáng mùa xuân.

H'Yang: Bà ơi! Cháu đây, đau trong đầu như búa bổ, đau như cằm vỡ, thân đau sùng sục như nước đang sôi.

Bà ơi! Hãy lại đây đi nào! Cháu đau ở rốn, đau ở gan, đau quần đau quai, sống không biết, chết không hay. Mẹ tôi đã cúng gà hết một trại, trâu bò hết một chuồng, thai vẫn không lay, bụng vẫn không rơi, thai không chịu rời khỏi mẹ bà ơi!

H'Bia Lim Luôm: Một trăm bà đỡ cũng không biết, nghìn bà mụ cũng không khỏi. Dù có thui trâu một chuồng, đốt bò một chuồng thì thai vẫn không rời juk ạ!

Bà đỡ H'Bia Lim Luôm vượt bụng, đụng rốn con so, gan con gái đau quần đau quai.

H'Bia Lim Luôm: Này! Juk hãy cúng một con trâu đực! Cắt đuôi hông vào lỗ tai, thai nhi sẽ rời khỏi bụng mẹ ngay thôi!

Tôi tớ cắt đuôi trâu đực hông vào tai H'Yang, đột nhiên bụng lay, thai rơi, thai rời khỏi bụng mẹ, tiếng đứa trẻ khóa oa oa.

H'Yang: Ô con trai yêu, con trai cưng, con trai quý của mẹ! Con tên là gì? Có phải là Y Sính kliang cổ đeo nanh hổ, người ngang tàng từ trong bụng mẹ? Nếu đúng hãy ném giọt sương này đi!

Cậu bé không chịu ném giọt sương, khóc hoài khóc mãi,

khóc không chịu thôi, không chịu ngừng. Hãy nghe xem, cậu ấy khóc như gà bị buộc chân, bị trói cánh, khóc không biết ngày, không biết đêm, khóc vì chưa tên vì chưa danh.

Tiếng khóc của cậu bé khiến Aê Diê chóng gây mây, Aê Du chóng gây mun người tạo nên con trai nàng H'Yang, H'Yung, bằng phép màu phép lạ.

Aê Diê: Ô aduôn Sun bà Aduôn Si tóc quăn! Lược cài đầu, lọ nước gạo đeo quanh mình, con ai khóc hoài không ngớt? Con ai khóc hoài không thôi? Khiến chúng tôi không ngủ được ơ bà?

Aduôn Sun: Chao ôi! Con H'Yang đấy ông ạ! Bà đỡ không biết tên, bà mẹ không biết danh.

Aê Diê: Nào, bà hãy đến đó! Hãy đến đặt tên cho cậu bé là Y'Khing Jũ!

Aduôn Sun lưng khòm khòm đến nhà H'Yang, vội bước lên cầu thang.

H'Yang: Ô bà, Bà đến có việc gì? Bà đến có việc chuyện khẩn hay chuyện thường? Đến lúc nắng hạ chắc có chuyện khẩn?

Aduôn Sun: Ta đến vì nghe con trai cháu khóc hoài không nghỉ, không ngớt, khóc riết không biết ngày, không hay đêm.

H'Yang: Ôi bà ơi! Bà đỡ không biết tên, bà đỡ không hay danh nó.

Aduôn Sun: Nếu bà đỡ biết tên, bà mẹ biết danh nó thì cháu tính sao?

H'Yang: Quý hóa quá, nếu mẹ bà biết đặt tên thì chiêng nùm tôi phân, chiêng bằng tôi chia, trâu mẹ, bò cái chia đều bà với tôi.

Aduôn Sun lấy bát đồng đựng nước sương, đặt tên cho cậu bé.

Aduôn Sun: Ô cháu trai cung, cháu trai quý! Nếu đúng tên cháu là Y'Khing Jũ hãy ném cặn nước sương trong bát đồng,

cắt lia cái dùi, chặt đôi lưỡi gươm đao theo gương cậu, gương bác ngày xưa đi!

Đứa bé ném hết nước trong bát đồng và không khóc nữa. H'Yung lấy voi đực bắt bành mây, voi cái bắt bành êtiêng, voi độc ngà phun sương dẫn đường đến thăm H'Yang. Xem bạn đã bụng đã lung, thai đã lay, thai đã lia mẹ hay chưa.

H'Yung: Ô juk! Con juk con gái phải không? Con tôi là con trai.

H'Yang: Đúng rồi, con tôi là con gái juk ạ. Chúng ta hãy gã chúng cho nhau!

H'Yung: Ừ!

H'Yung bước xuống voi, lật đặt lên cầu thang vào thẳng trong nhà để xem con trai H'Yang.

H'Yung: Ô con trai thật! Nếu con tôi là gái vòng trao, cườm đưa juk với tôi.

Bỗng H'Yung đau bụng dưới, đau quặn, đau quại, đau như bụng của gái con so.

H'Yung: Trời ơi! Tôi đau trong đầu như búa bổ! Ô bọn trẻ lấy voi đực bắt bành mây, voi cái bắt bành êtiêng, voi độc ngà xua sương dẫn lối, hãy đưa ta trở về nhà đi nào!

H'Yung cùng nghìn tôi trai, vạn tớ gái ùn ùn quay về làng.

H'Yung: Ô mẹ ơi! Con đã đến thời kì sinh rồi mẹ ạ! Mẹ hãy mời bà đỡ thật giỏi, con đau ở giữa rốn, tối gan tím mặt, con đau quặn đau quại, đau sống không biết, đau chết không hay, đau sống đỡ chết đỡ mẹ ạ!

Mẹ H'Yung cho mời bà đỡ có tài, bà mụ thật giỏi đến vuốt bụng, đỡ cho H'Yung nhưng bụng H'Yung không lỏng, không lơi, thai không chịu rời khỏi bụng.

H'Yung: Ôi mẹ ơi! Sao bụng không chịu lung, bụng

không chịu lỏng. Hồi chim giêk một ngàn, chim ktráo một vạn, hồi tôi tớ của ta khắp đó đây! Hãy đến mời bà H'Bia Lim Luôm cho ta đi nào!

Chim giêk một ngàn lấy ngựa đực đuôi lam, chim ktráo một vạn lấy ngựa cái sọc lưng, tôi tớ của nàng H'Yung khắp đó đây tháo ngựa có đeo chuông đồng chuông bạc như có ai cầm rung cầm lắc đến nhà bà H'Bia Lim Luôm. Họ đã đến nhà bà H'Bia Lim Luôm.

Y'Suh Y'Sah: Ô bà H'Bia Lim Luôm, chúng tôi đến mời bà tận nhà, lay tận tay, bà hãy đến giúp, cháu tôi đã đến kỳ sinh, tháng nở rồi.

H'Bia Lim Luôm lấy voi đực bắt bành mây, voi cái bắt bành êtiêng, voi đực độc ngà xua sưng dẫn lối đi đến buôn H'Yung, trước hiên nhà H'Yung voi rú lên.

Mẹ H'Yung: Ô chim giêk một ngàn, chim ktráo một vạn! Hãy khiêng nước nôi kbung để bà rửa chân, nước nôi kbê bà rửa tay, nước đựng trong bát đồng để bà rửa mặt, nước đựng trong bầu để bà xúc miệng.

Mụ bà đến rửa tay chân. Nhìn xem tôi tớ trái chiếu từ đầu nhà đến cuối nhà, dưới trái chiếu tông (chiếu thường), trên chiếu hoa. Bà H'Bia Lim Luôm nói cười ríu rít như chim trong nắng mùa xuân.

H'Yung: Ô juk ơ juk! Hãy đến xem tôi đây! Tôi đau giữa rốn, đau tối gan tím mặt, đau quần đau quai, đau sống không biết, chết không hay. Tôi đã thui trâu hết một chuồng nhưng bụng không chuyển, bụng không lay, thai nhi không rời bụng mẹ juk ạ!

H'Bia Lim Luôm: Một trăm bà đỡ cũng không biết, nghìn bà mụ cũng không khỏi. Dù có thui trâu, đốt bò thì vẫn không phải juk ạ!

Bà đỡ H'Bia Lim Luôm vuốt ở bụng, đụng ở rốn con so, gan con gái đau quần đau quai.

H'Bia Lim Luôm: Này! Hãy cúng một con trâu cái đi juk à! Thế là họ cúng một con trâu cái, giựt đuôi nó hông vào lỗ tai, bụng đã lay, thai đã rơi, thai nhi lìa khỏi bụng mẹ thật!

Có bé cứ khóc hoài khóc mãi, khóc không chịu thôi, không chịu ngừng.

Thế là họ đặt tên cho con nhỏ của H'Yung.

H'Yung: Hỡi con gái yêu, con gái quý, con gái cưng của mẹ! Tên con là gì? Có phải H'Bia Bao không? Nếu đúng hãy ném nước srong cho nó, hãy cắn đứt cái dùi, chặt lưỡi đao gươm theo gương chị H'Bia Bao xưa kia.

Đứa bé con gái H'Yung giựt srong không chịu ném, nó cứ khóc hoài khóc mãi, khóc không chịu thôi, không chịu ngừng. Hãy nghe xem, khóc như gà bị buộc chân, bị trói cánh, khóc không biết ngày, không biết đêm, khóc vì chưa đúng tên, chưa đúng tuổi. Đứa trẻ khóc đến nỗi khiến Aê Du chống gậy mây, Aê Diê chống gậy mun, người tạo ra con gái của H'Yung con trai H'Yang phải xuống trần gian.

Aê Du Aê Diê: Ở aduôn Sun bà Aduôn Si tóc quăn! Lược cài đầu, lọ nước gạo đeo quanh mình, con ai khóc hoài không ngớt? Con ai khóc hoài không thôi, khiến chúng tôi không ngủ được ơ bà?

Aduôn Sun: Ôi! bà đỡ không biết đặt tên con H'Yung ông ạ!

Aê Du Aê Diê: Đi bà đi! Bà hãy đến đặt tên cho cô bé là H'Bia Yáo.

Aduôn Sun lưng còng còng đi đến nhà H'Yung.

H'Yung: Hỡi bà đến có việc gì? Việc khăn hay việc thường, đi trong nắng hạ thế này chắc có việc khăn?

Aduôn Sun: Không có việc gì đâu cháu ạ! Bà nghe con của cháu khóc hoài khóc mãi, khóc riết ngày đêm.

H'Yung: Ôi bà ơi! Chỉ vì mẹ bà không biết tên nó bà ạ!

Aduôn Sun: Nếu mẹ bà biết tên nó thì cháu nghĩ thế nào?

H'Yung: Nếu bà biết được tên nó, chiêng cháu phân, công cháu chia, trâu bò bà với tôi mỗi người một nửa miễn sao bà đặt được tên cho đứa trẻ.

Aduôn Sun lấy nước trong chén đồng, đến bên cạnh cô bé sơ sinh.

Aduôn Sun: Hỡi cháu yêu, ơ cháu quý, cháu cưng của bà! Nếu thật sự tên cháu là *H'Bia Yáo* hãy ném no nước trong chén đồng, cắn đứt dùi, bẻ gãy lưỡi đao gươm theo gương chị *H'Bia Yáo* xưa kia?

Đứa bé ném hết giọt sương và nín khóc. H'Yung giữ lời hứa, chia chiêng, công phân, trâu bò phân cho Aduôn Sun một nửa.

Nghỉ một ngày, ngơi một năm, nghỉ một ngày, ngơi một. H'Yang cười voi đực bắt bành mây, voi gái bắt bành êtiêng, voi độc ngà phun sương dẫn đường đưa lối đến thăm H'Yung. Xem bạn bụng đã lung, thai đã lay, thai đã là mẹ hay chưa. Mười buôn H'Yang đi ngang, tám buôn đi qua, đi một chốc, một lát đến buôn H'Yung. Voi đã quỳ trước hiên nhà H'Yung.

H'Yang: Ở juk ơi! Con của juk trai hay gái?

H'Yung: Con gái juk H'Yang ạ!

H'Yang: Tôi thì con trai, juk thì con gái, chúng ta hãy gã chúng lấy nhau nhé!

H'Yung: Phải rồi.

H'Yang bước xuống lưng voi đi thẳng trong nhà coi con gái H'Yung.

H'Yang: Ôi con của juk con gái thật nhỉ! Ta sẽ cho chúng lấy nhau thật!

H'Yung: Phải!

H'Yang trở về làng, quay về buôn.

Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một tháng, thêm một chiều một sáng Y'Khing Jũ mỗi ngày mỗi lớn dần. Một chàng trai kháu khỉnh, cầm chổi lội, gương mặt sáng sủa, nước da trắng trẻo ruồi không dám đậu.

Y'Khing Jũ đã biết nghịch đất, trèo thang, thạo chạy, giỏi nhảy, biết tìm mẹ, gọi cha, biết gọi cậu, gọi bác. Còn nàng H'Bia Yáo cũng đã biết nghịch đất, leo thang, sà hiên chạy thạo, gian bép chạy giỏi, biết tìm cha gọi mẹ, biết gọi cậu, tìm bác.

Nay H'Yang nói với con của mình là Y'Khing Jũ

H'Yang: Hỡi con trai yêu quý của mẹ! Con hãy học đan gùi nhỏ, đan thúng nhỏ đi nhé!

Nghe lời mẹ Y'Khing Jũ tập đan gùi nhỏ, thúng nhỏ.

H'Yung nói với con gái H'Bia Yáo – O con gái yêu, con gái quý của mẹ! "Con hãy học dệt khổ bé, váy bé đi con".

Nghe lời mẹ H'Bia Yáo tập dệt khổ nhỏ, iêng nhỏ. Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một tháng. Chàng Y'Khing Jũ trai đã trưởng thành, biết dự lễ ăn năm uống tháng, biết châm lửa, mời rượu, biết chia thịt, phân cá cho kẻ giàu sang. H'Bia Yáo cũng đã dệt thì, vú căng ngực nở biết kéo chỉ dệt vải sớm chiều.

Chương khúc 2

H'BIA YÂO SÁNH ĐÔI CÙNG CHÀNG Y'KHING JŨ

H'Bia Yáo đã lớn đã khôn, thiếu nữ thân tròn chân đầy, vú căng, ngực nở, đã biết hái bông, kéo chỉ, biết đưa cối đẩy chày, đã biết làm dáng, làm duyên.

H'Bia Yáo: Ô mẹ ơi! Con đã lớn ườn ưỡn thế này, đã to bằng dùi trống rồi mà chồng chưa có! Ô mẹ, tình trăm con cũng đã có, tình nghìn con cũng đã từng, rừng sâu kín con cũng đã tìm tận rào. Con chỉ muốn có người phát bìa dọn rẫy, muốn có người bứt chồi, đuổi chim két. Đầu voi con muốn có người cưỡi, tôi tớ muốn có người sai khiến. Rượu trong ché tuk, ché ba muốn có người chêm người uống.

H'Yung: (mẹ H'Bia Yáo) - Ô con gái, con quý con cung của mẹ! Con nhảm chàng trai nào mà phải lòng hả con?

H'Bia Yáo: Chàng Y'Khing Jũ, tim con nhắm, lòng con phải mẹ ạ! Mẹ đã gả từ khi đưa gang mới ra hoa, đưa nước (đưa leo) chưa ra nụ, mẹ đã đính hôn trai với gái từ lúc chưa thụ thai, chỉ có chàng Y'Khing Jũ tim con nhắm, lòng con phải mẹ ơi! Chàng Y'Khing Jũ là người săn giỏi, người nỏ tài, kiếm thịt cá ngày đêm không nghỉ. Mẹ hãy xem chuột đầy giàn bếp, thịt chồn đầy trong sân, thịt heo tràn nong, thịt nai đầy rừng, đầy sàn nhà chàng kia.

H'Bia Yáo: Ô con gái yêu, con gái quý, con gái xinh của mẹ! Hãy mời cậu lớn tuổi, gọi ông bác già, kêu đông đủ cháu em đến đây.

H'Bia Yáo đi mời cậu lớn tuổi, gọi ông bác già, kêu cháu em đông đủ.

H'Bia Yáo: Ô cậu, hỡi bác, cháu muốn có người phát quang bìa rẫy, bứt chồi đuổi chim két. Cháu muốn có người cưỡi

voi, sai bảo tôi tớ. Rượu trong ché tuk, ché ba có người chêm kẻ uống. Ở cậu, ở bác! Cán xà gạc thử đào, cán len (ktleh) thử bật, bảo trẻ con đi hỏi giùm chàng Y'Khing Jũ là người tim cháu nhắm, lòng cháu phải, cháu thương cháu chọn.

Cậu, bác H'Bia Yáo bắt gà cầu trời, dâng rượu cầu thần, muốn chèo bẻo báo điềm tốt điều hay. Cười ngựa hung, cười ngựa hai chạy nhanh nhảy khoẻ. Một cái phi vượt qua núi, một cú nhảy bay qua thác, đi chốc lát là đến nơi đến chốn. Cậu bác H'Bia Yáo mòi buôn đi ngang, tám buôn đi qua, đi đến buôn Y'Khing Jũ.

Đường bên trái một sỏi tay xạc, đường bên phải một sỏi cái lao. Dấu chân voi ngựa in nát như gái giả bột. Đi đến buôn Y'Khing Jũ, vừa vào cổng làng thì lợn kêu, chó sủa, dân làng ra coi đứng đầy hiên. Cầu thang một lần đạp, sàn nhà một lần giẫm, khiến cột xiêu vẹo, nhà lung lay, đung đưa bên này đung đưa bên kia.

Y'Khing Jũ: O mẹ ơi! Khách ai vậy, mẹ xem khách Miên đầy gian trong, khách Chăm sắp đầy phòng, khách trong nhà lẫn ngoài hiên.

Họ đến có có việc gì hả mẹ? Ôi mẹ ơi! Mẹ có vay vòng, có xin tô mượn bát, lúa trăm lúa nghìn mẹ vay ăn khi nào mà khiến họ đến đòi?

Mẹ Y'Khing Jũ: Không phải con ạ! Đây là cậu, bác của H'Bia Yáo đó! Cán xà gạc đến đào, cán len trẻ con hỏi thử, họ đến hỏi con đó. Hãy đi kêu bác con Prống Mung Hdăng đi con ạ!

Y'Khing Jũ đến mời cậu Prống Mung Hdăng, Prống Măng Mta, tìm gan do ông Aê Du Aê Diê tái tạo, Y'Khing Jũ mời cậu trẻ, mời bác già, gọi cháu con đầy đủ. Đầu chào đông nghịt, đuôi chạm, mắt nhìn nhau như nhím trong hang.

Cậu bác H'Bia Yáo: Ở knai³⁰ Prồng Mung Hdăng, chúng tôi đến không có việc xấu, vì cán xà gạc chúng tôi đến đào, cán len chúng tôi cỏi, trẻ con chúng tôi hỏi, đến mượn Y'Khing Jũ đó. Chúng tôi muốn có người phát quang bìa rẫy, bứt chòi, muốn có người xua vệt, đầu voi muốn có người cưỡi, tôi tớ có người sai bảo, rượu trong che túc che ba muốn có người chêm người uống.

Ồ anh, người tài biết cỏi, người già tài nói khẽ, chúng tôi trả công một nôi ba, đèn công một cái cháo, nếu chàng Y'Khing Jũ đòi chẵn ba khổ³¹ chúng tôi cũng trả anh. Miễn anh biết cỏi, biết tháo, miễn anh biết hỏi, biết chào knai ạ!

Cậu Prồng Mung Hdăng: Ở cháu Y'Khing Jũ! Cháu đã lớn, đã khôn, biết dự lễ ăn năm uống tháng, biết chăm lửa mời rượu, biết chia thịt cá cho người giàu sang. Cán xàgạc họ đến đòi, cán len trẻ em hỏi, họ đến cầu hôn cháu đấy! lưng muốn hợp, mặt muốn bằng không hả cháu?

Y'Khing Jũ: Thôi bác thôi! Cháu như cán xagac dài, cán rùi cao, sức lao động yếu, thôi bác thôi! Cháu thì dựng chòi không giỏi, làm rẫy không siêng, cuốc cỏ phát nương không theo kịp người. Rượu ché tuk của họ cháu không dám cột trụ lồ ồ, rượu ché bô không dám buộc cột nhà.

Thôi bác ơi! Nếu họ có voi cháu không biết xiềng, họ có chiêng cháu không biết treo, họ có con bê con trâu, con ngựa cháu không làm được chuồng, cháu vụng làm chòi, biếng làm rẫy, cuốc cỏ phát nương không kịp người.

Cậu Prồng Mung Hdăng: Không sao cả, dù cháu dựng chòi không giỏi, làm rẫy không siêng, cuốc cỏ phát nương không theo kịp người. Chim ngiêk một ngàn, chim ktrảo một vạn, tôi tớ

³⁰ Từ dùng để gọi hoặc chỉ những người đàn ông thuộc hai họ, hoặc là anh em vợ, anh em cột chèo,

³¹ chẵn ba khổ là một cái chằm được may bằng ba khổ vải may ghép lại.

kấp đó đây ta đã có! Dù dựng chòi vụng, biếng làm rẫy, cuộc cỏ phát nương không kịp người thì cũng không sao đâu cháu ạ!

Họ hỏi từ lúc mặt trời nằm ngang xà dọc đến khi hoàng hôn xà xuống. Hỏi đến khi Y'Khing Jũ ưng nhận vòng, thuận tiếp nhẫn của dam dei H'Bia Yáo. Lại một đêm qua, mặt trời vừa ló dạng, chàng Y'Khing Jũ- H'Bia Yáo tiết heo đã quét đùi, bôi chân, sát đồng đập, chồng nhận vợ thuận, bấp chân quét huyết bò, bấp đùi quét tiết trâu, giọt rượu chạm môi trẻ. H'Bia Yáo của giao, trao vật, lễ đón rước tổ chức Y'Khing Jũtheo về H'Bia Yáo, chồng đã nên vợ đã thành. Nỏ đã bằng, ống tên dọc, câu chuyện tâm giao, đối đáp Y'Khing Jũ- H'Bia Yáo chẳng ai hơn kém. Chàng Y'Khing Jũ- nàng H'Bia Yáo vợ chồng xứng đôi vừa lứa, chàng rể đẹp trai nàng dâu xinh gái. Chàng Y'Khing Jũchói lợi trên cằm, sáng trên gương mặt, thân sắc ngời như bông, lông chân như cây, vân đùi như sấm, tiếng thở sùng sục như nước sôi.

Nàng H'Bia Yáo tiếng nói tiếng nói cười tựa tiếng đồng tiếng bạc, bước đi như điều bay ó liêng, như điều chao, như bò câu vẫy cánh. Thân mình sáng láng như con trăn hoa, khuôn mặt tròn không tròn, dài không dài, tròn trĩnh như quả cau, cằm rộng nở nang như trâu gặm cỏ, vừa xinh vừa đẹp, khắp đông tây không ai sánh bằng.

Nghỉ một ngày, ngơi một năm. Nghỉ một ngày ngơi một tháng. Chàng Y'Khing Jũphát nương làm rẫy xây dựng cuộc sống với H'Bia Yáo. Chàng đeo ống tên đi săn, vắt nỏ đi kiếm cá, tìm thịt cho nàng H'Bia Yáo. Giết tê giác mang về nanh, săn voi đem về ngà, heo rừng xẻ thịt, nai xẻ gan mang về cho H'Bia Yáo.

Chàng Y'Khing Jũlàm rẫy đã nhiều mùa, sống với buôn làng đã lâu năm, thân yang ban phước đã lớn, đã mua heo hơn một chuồng, đã tậu được gà hơn một trại, mua trâu mua bò đã

quá một chuông, voi ngựa tràn đầy vườn nhà.

Giàu đã đến, sang đã có, chàng Y'Khing Jũtổ chức ăn năm uống, cúng năm ăn trâu, thui bảy bò trong ngày, cúng bảy trâu trong một bữa, đốt trâu tràn cả một rừng lồ ô, thui bò hết cả rừng tre, thui dê khói mịt mù che khuất cả bầu trời.

Chàng Y'Khing Jũăn năm uống tháng, thángăn trâu bò. Đánh chiêng đôi, gõ trống cặp, đập trống ba, bái cầu thần linh ngày đêm không ngớt. Chiêng không rời dây treo, rìu không lia cán. Đầu trâu, đầu bò rơi như đàn khỉ nhảy xuống đất. Chàng Y'Khing Jũlại tuần cử tuần kiêng, tuần ăn trâu, tháng ăn bò, chiêng đánh không ngừng. Tuần cử tuần, ngày kiêng ngày, đêm kiêng đêm, tuần ăn trâu giết bò, chiêng nóng trống vang, thần yang ban phước, ban lộc, danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, đông tây đều biết chàng Y'Khing Jũgiàu mạnh.

Chương khúc 3

Dã Bhu tranh ngà trên miệng voi, cướp sừng trên đầu têgiác, chiếm vợ trên đùi người giàu sang

Dã Bhu: Ô em Dã Klông! Chiêng ai đánh không dừng, tiệc tùng không ngớt, ai kẻ ăn năm uống tháng, đêm không ngơi, ngày không nghỉ, tuần không lặn, há phải nó là kẻ giàu sang lắm hay sao?

Dã Klông: Anh không hay biết gì à? Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, đâu đâu cũng nghe chàng Y'Khing Jũ tuần cử tuần kiêng, tuần ăn trâu mổ bò, chàng Y'Khing Jũ đẹp trai, nàng H'Bia Yâoxinh gái, là cặp vợ chồng xứng đôi vừa lứa, bấp chân nàng H'Bia Yâotrắng như bẹ chuối non, khắp đông tây không ai sánh tày nàng.

Dã Bhu ngồi không yên, ngủ không ấm, ngày lên nương đêm xuống rẫy không ngơi nghĩ đến nàng H'Bia Yâo.

Dã Bhu: Em Dã Klông ơi! Chúng ta đi nào, hãy đeo ống tên đi săn, vất nỏ đi bắt cá săn thịt cho mẹ ta nấu cơm nấu canh nào!

Dã Bhu thay khó cũ, quần khó mới, tháo bông tai gổ đeo bông tai bằng ngà, mặc khó dài quần ba vòng, mặc áo Jrai riềm xếp ba lớp, dáng người hùng dũng, oai phong thật xứng là chàng trai mới lớn.

Dã Bhu: Ô em Dã Klông! Ta đi thôi, ta đi săn ta đi bắn, đi kiếm cá thịt mang về cho mẹ ta nấu, chém tê giác mang nanh, săn voi mang ngà, giết hươu, nai mang thịt về cho mẹ ta đun nấu! Đi em đi, đi em.

Hai anh em hợ ra đi, cưỡi ngựa hung, ngựa hai, ngựa chạy nhanh nhảy khoẻ, một cái phi vượt qua núi, một cú nhảy bay qua

thác, đi chóc lác tới nơi, tới chốn. Vừa đến bìa làng, bỗng mlíng mlang³² ngăn đường, tấp lói. Hươu mang ngang qua mặt.

Dãm Bhu: Có việc gì mà ngăn đường, việc gì mà cản lói, hươu nai có gì mà ngang đường?

Chàng Dãm Bhu đuổi mlíng mlang, tiếp tục đường đi, lói bước, đến rừng gu tuk, núi hoa gu wao, hoa đi tìm rừng hoa. Hươu mang lại ngang qua mặt.

Dãm Bhu: Này em Dãm Klông! Hãy đi chém nó không nương tay! Có sao hươu mang lại chặn lói ta đi?

Dãm Klông: Không, em không dám giết nó đâu! Đây là điềm báo không lành, thôi chúng ta hãy quay về đi anh!

Dãm Bhu: Con trai gì hèn thế hả em! Ở nhà mông đàn bà, theo gót đàn bà, vào thung sâu chết vì nhút nhát thôi.

Dãm Bhu quyết định chém không tiếc, giết không nương tay. Dãm Bhu tiếp tục đường đi lói bước đến rừng hoa gu tuk, núi gu wao, đi tìm rừng hoa, đi tìm nàng H'Bia Yáo. Đi hoài đi mãi, bất chợt gặp rắn hổ đen chặn giữa đường.

Dãm Bhu: Ở em Dãm Klông! Kia rắn hổ đen đang chặn đường, cản lói, hãy chém nó chết đi em! Tại sao rắn hổ đen lại chặn đường chúng ta nhỉ?

Dãm Klông: Em không dám chém đâu!

Dãm Bhu: Em đã thành người hèn nhát thật rồi, ở nhà theo gót đàn bà, vào thung sâu, rừng rậm chết vì nhút nhát thật rồi.

Nói xong Dãm Bhu vung đao múa kiếm chết một phát đứt ba thành khúc. Chàng tiếp tục lên đường đến rừng hoa gu tuk núi gu wao, hoa lại tìm hoa, tìm nàng H'Bia Yáo. Đi mãi đi mãi qua một đèo, hai đèo, tê giác chặn đường, voi cản lói, hổ ngang trước mặt.

³² Là chim chèo bẻo, chim báo điềm đi đường. Theo quan niệm của người Edê, chim mlíng mlang kêu bên trái, phía trước là điềm tốt; kêu bên phải, phía sau là điềm xấu.

Dã Klông: Oi anh ơi! Hãy nhìn tê giác chặn đường, voi cản lối, em không dám đi nữa, chúng ta hãy quay về làng thôi anh.

Dã Bhu: Ta cứ tiếp tục đi nào! Em hãy đến giết nó giữa đường, chém nó giữa lối, gan nó ta mang về cho H'Bia Yáo đi nào.

Dã Klông: Em không dám chém, em không dám thật!

Dã Bhu: Trời ơi! Sao em tẻ thế! Đã thành thằng hèn nhát thật rồi, ở nhà thi theo gót đàn bà, vào thung sâu chết vì nhút nhát thật rồi.

Chàng Dã Bhu vọt tới vung đao, nhảy phắt đến vung kiếm chém thành hai khúc. Tê giác banh xác giữa đường, voi phanh thay giữa lối, hổ chết gục trước mặt. Kèn kèn đến bu đầy ngọn cây gạo, quạ đậu đen cả cây vừng, đàn ruồi nhào đến ào ào vì thịt thú của Dã Bhu. Chàng tiếp tục đường đi lối bước, vào rừng hoa gu tuk, núi gu wao, hoa lại tìm hoa, vào rừng tìm nàng H'Bia Yáo. Tìm đến vườn, đến nhà, đến tận nơi H'Bia Yáo ở. Đến tối, chàng đến nhà H'Bia Yáo.

Dã Bhu: Hỡi em Dã Klông! Em hãy đứng dưới sàn nhà trông chừng ngựa nhé, cầu thang anh rình, anh trai trèo giỏi, leo tài đến bắt ong mật trên cành cao.

Dã Bhu leo lên cầu thang và vào tận buồng ngủ nàng H'Bia Yáo.

Dã Bhu: Ố nàng! Hãy mở cổng mniêng, hãy kéo cửa sắt, hãy cho ta vào cùng em!

H'Bia Yáo: Ai đấy! Hỡi chim ngói một nghìn, chim ktrào một vạn, hỡi tôi tớ của ta khắp đó đây, trai nào đến đây, có phải Y Blim chặn bò, hay Y Blô chãng ngựa, hay lũ trẻ ở dưới đất, không sợ chồng ta chém bỏ, chém như chém lợn chém chó hay sao?

Dã Bhu: Nàng ơi! Sao nàng chê ta như lợn, coi ta như chó, sao nàng không nhận ra người tài? Chàng Dã Bhu đây! Ố

nàng, heo hơn nghìn ta có, chó hơn vạn ta mua, ta là trai đương ăn năm uống tháng; đương tuổi tìm thuốc hút, trầu ăn. Hãy mở then cài (chốt cửa) cho ta đi nào!

H'Bia Yáo liền mở chốt, tháo then, phía trong buồng kín, buồng hai lớp, hai ngăn, rèm che rèm sang trọng, nào ai dám vào.

Dãm Bhu: Ô nàng! Vòng tay ta mang cho nàng đeo, chuỗi ngọc để nàng mang, vàng bạc ta muốn đến cùng nàng. Ô nàng ơi! Ngủ ngày ta mơ đúc gương, mơ rèn cuốc, mơ thần ngầm báo ta cùng nàng nằm trên một chiếu. Đêm lại đêm, ngày lại ngày bởi trái tim trai ta thổn thức cùng nàng.

H'Bia Yáo: Đừng chàng đừng! Em không hề muốn chuyện ấy! Em như gỗ kê không muốn mọc nấm, con ong không muốn đục hoa, gái không quen thói ăn hút thuốc ăn trầu.

Dãm Bhu: Nhưng nàng ơi! Chỉ cần đốt nhựa cây để một lần bôi răng, đốt kraik bóng để một lần thoa. Ta không muốn nhựa cây tấp lu tấp la thắm trong răng, chỉ cần nàng đuốt nhựa cây chóc lát cho tình trai với gái. Nay công một đàn ta đã bày, chiêm một giống ta đã mang, của cải của thần vàng ta đem đến cho nàng.

H'Bia Yáo: Không chàng không! Em không bao giờ làm chuyện ấy. Chàng hãy về mình trần thân truồng, hãy về tay không, không một miếng trầu. Em không bao giờ muốn làm chuyện ấy.

Dãm Bhu: Ô nàng! Gỗ kê để một lần mọc nấm, gỗ tạp hãy một lần bửa củi. Hãy đốt nhựa kraik được một lần chạm, đốt kria mñak được một lần bôi. Nào ta có muốn đốt nhựa kraik của rắn mối để nhuộm răng, nào ta có muốn giữ lời thề nguyên từ cửa miệng. Ô nàng hãy đốt kraik lần nữa để được chạm, chuyện trai với gái chóc lát được chiều chuộng.

H'Bia Yáo: Không chàng ạ! Không được đâu! Em không bừa bãi chuyện trai với gái đâu chàng, chàng hãy về mình trần,

thân truồng, một miếng trầu nhai cũng không hề có ơ chàng. Nếu chàng bảo gõ tạp chỉ một lần bữa củi, trao đổi tình trai gái trong chốc lát. Vậy hãy để em được đòi hỏi, chỉ cần chàng tìm được voi to bằng lợn, nô lệ bằng khi, chiêng cái bằng bát com, nắp ché bô to bằng mặt trời. Nếu chàng có được những thứ đó, thì em sẽ phục tùng, cây bằng lăng sẽ được hạ, củi sẽ rớt cành, trăng sao sẽ rơi một chỗ.

Dăm Bhu: O nàng! Nàng đòi voi bằng con lợn, nô lệ bằng con khi, đòi ché bằng bát, nắp ché bô bằng mặt trời, thì ta không có. Ta là con nhà nghèo, chỉ mang cái chiêng hlong cho nàng, nếu nàng không đồng, không thuận thì ta về thân trần, về mình truồng vậy.

H'Bia Yâo: Kệ chàng, thôi chàng hãy về đi! Hãy về trần về truồng như người đi rình đi mò, đập phải bà già ở đùi, đập phải thiếu nữ ở vú, giẫm chó cái inh ỏi.

Sau đó Dăm Bhu nhẹ nhàng bước xuống cầu thang.

Chương khúc 4

Dăm Bhu không thể tìm kiếm được chuỗi hạt chân ong, vòng đeo bạc hình trăng sao

Dăm Bhu: Em Dăm Klông ơi! Ta đi về buôn về làng chúng ta, ta về thôi. *H'Bia Yáo* không có thói đốt krai, không quen mời trầu, không quen mời cau kẻ phục dịch. Đi em Dăm Klông ta về đi thôi!

Họ nhảy lên lưng ngựa hung ngựa hai, chạy nhanh nhảy khỏe. Dăm Bhu ra về, ra đến bìa làng của nàng H'Bia Yáo, ngựa chàng húc rào. Trong lúc đó, H'Bia Yáo đứng ngồi không yên, nàng ra tận hiên nhà.

H'Bia Yáo: Chàng ơi hãy quay lại nào, quay lại nào Dăm Bhu! Hãy quay lại đốt nhựa cây, miếng trầu anh quay lại ăn trong chốc lát. Hãy quay lại, coi bắp chân em mượt mà, coi bắp vé em trắng muốt, xem vú em như trăng rằm mới nhú, hãy quay lại đi anh! Nếu anh không đến, anh như ngựa bắt kham đến tìm cái. O chàng! coi bắp chân em mượt mà, coi bắp vé em nhẵn (bóng), hãy xem vú em như trăng rằm mới nhú. Đây trầu em đã tằm đặt trước cửa, nếu chàng nhận thì em cười mãn nguyện.

Dăm Bhu: Quay lại nào em Dăm Klông, H'Bia Yáo đã mời chúng ta quay lại rồi.

Họ quay lại, cầu thang lại lướt, nhím lại dưng, trai tài leo bắt ong mật trên cao, Dăm Bhu tán tỉnh H'Bia Yáo đến tận phòng, bước vào tận buồng ngựa của chàng Y'Khing Jũ, nàng H'Bia Yáo chặn trùm, nằm co ro trong lớp chắn chiếu.

Dăm Bhu: Này nàng, nàng sao thế, sao nàng lại rúc vào chiếu chắn, dậy đi để ta đốt nhựa cây đi nào!

Chợt Dăm Bhu lấy cây đàn của Y'Khing Jũ, đánh đàn ba

dây sáu nùm, tiếng đàn thánh thót. Ba ngón tay xuống, năm ngón tay duỗi, da trắng, tướng oai, chàng Dăm Bhu bùa đã nhập ngãi đã vào.

Dăm Bhu: Hãy dậy đi, dậy để chúng ta cùng đốt nhựa cây, cùng ăn trâu chốc lát. Nếu ta sờ tận đuôi sợ vương dấu ngón tay, sờ trên lưng sợ hấn bàn tay, sờ bụng dưới sợ voi kiêng voi. Hãy dậy đi nào!

H' Bia Yâu thướt tha đứng dậy.

H'Bia Yâu: Ô chàng! Em không muốn làm chuyện đó, hương hao em không hề mài, kraï³³ em chưa hề đốt, trâu cau chưa hề mời trai gái bao giờ.

Dăm Bhu: Hỡi nàng! Gõ ké hãy mọc nấm, gõ tạp hãy bừa củi, hãy trao đổi ái tình trong chốc lát.

H'Bia Yâu: Em gõ ké không mọc nấm, gõ tạp không bừa củi, em - gái không bao giờ ăn trâu với trai.

Dăm Bhu: Thân trai ta đã về thân trần, mình truồng, trâu ăn không có, cứ sao nàng thìa ngấn vậy gọi chàng Mnông, muông dài vậy gọi trai Jrai, nàng lại gọi, mời ta quay trở lại ơ nàng? Cứ sao nàng lại chân chừ? Hương hoa nàng lại mời mài, kraï nàng mời lại đốt, trâu cau nàng mời ăn. Nàng nói trâu tằm nàng đã treo cổng, cau bồ nàng đã đặt trước nhà, nay trai cầm tay nàng lại chân chừ!

H'Bia Yâu: Chàng hãy nghĩ lại đi! Em đòi chàng voi bằng heo, nô lệ bằng khí mà chàng không có! Nếu có, em phạt gái bằng lãng sẽ được hạ, củi sẽ rút cành, trăng sao sẽ rơi cùng một chỗ.

Dăm Bhu: Ô nàng ơi! Ta đây, mình về trần, thân về truồng, xuống thang sượng, một miếng trâu không có, sao muông

³³ Một loại cây dùng để đốt lấy nhựa bôi răng. Xưa kia, thanh niên Êđê thường nhuộm răng đen.

ngắn lại vẫy trai Mnông! Sao hương hoa nàng không mài, krai nàng không đốt, nàng nói không tằm trâu, bồ cau?

H'Bia Yào: Ô chàng! Em đã muốn chuỗi ngọc dài đặt trên trên xà dọc, đeo vào lóe như chớp. Nếu chàng có, em bằng lăng sẽ rơi một nơi, trăng sao sẽ cùng một chỗ.

Dăm Bhu: Nàng đòi chuỗi ngọc chân ong ta không có, nàng đòi vàng bạc đeo cổ, như trăng sao anh không có. Thôi ta về thân trần, mình truồng vậy! Ta về tay không, một miếng trâu cũng chẳng có.

H'Bia Yào: Chàng hãy đi đi ơ chàng.

Dăm Bhu nhẹ nhàng bước xuống cầu thang, đập phải bà già ở dùi, con gái ở vú, giẫm chó cái kêu inh ỏi. Cầu thang nhẹ nhàng lại xuống. Dăm Bhu quay về làng cũ, buôn xưa, về mình trần thân trụi.

Dăm Bhu: Hỡi em Dăm Klông! Đi thôi chúng ta hãy về đi em! Nàng H'Bia Yáochai (mnāk) không mài, krai không đốt, gái không mời trâu cau bao giờ.

Đi em Dăm Klông chúng ta hãy đi về, chúng ta đi tìm tre cao, đi đến sông to, đến nơi có thần mạnh, đến nơi có Y'Dhuê Y'Nguê người dũng mãnh, nắng buổi trưa không bao giờ dọi bóng.

Dăm Bhu: Ô em Dăm klông! Đi, chúng ta đi đánh hấn trong nhà, vẫy hấn trong buôn, chém con trai trên đường lên rẫy, giết con gái trên đường gùi nước. Y'Dhuê Y'Nguê người dũng mãnh, nắng buổi trưa không bao giờ dọi bóng. Đi thôi em!

Họ lại ra đi, cưỡi ngựa đực hung, ngựa đực hai, chạy nhanh, nháy khỏe, một cái phi vượt qua núi, một cú nhảy bay qua thác, đi trong chốc lát là tới nơi, tới chốn.

Ông Y'Dhuê Y'Nguê, tuần đương cử tuần, tháng đương kiêng tháng, tuần ăn năm uống tháng, tuần đang ăn trâu, bò. Đi

đến bên nước, cây cau tới buôn Y'Dhuê Y'Nguê!

Dăm Bhu: Ở bà! Aduôn Sun Aduôn Sun bà Si tóc quăn, lược cài đầu, bình nước gạo đeo quanh mình. Ai là chủ bên nước, cây cau, chủ buôn làng này?

Aduôn Sun: Cháu không nghe sao? Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây bảo Y Dhuê Y Nguê là người dũng mãnh, như nắng buổi trưa không bao giờ dịu bóng đó sao ?

Dăm Bhu: Ở bà! Cháu buôn xa, miền dài, rầy đã bỏ một mùa. Cháu muốn đến cùng ăn năm uống tháng, cùng ăn trâu bò với Y Dhuê Y Nguê.

Aduôn Sun: Không, Không cháu không vào đó được! Y Dhuê Y Nguê người thật dũng mãnh, liều lĩnh, nóng tới, ngu lùì.

Dăm Bhu: Không sao đâu bà ạ! đâu phải rào cháu đem so, công làng độ, chiêng ché cháu đến đập! Không đâu bà ạ! Đây cháu muốn đến cùng ăn năm uống tháng, ăn trâu bò cùng với họ.

Aduôn Sun: Không được, cháu không được đến đó!

Dăm Bhu: Không sao đâu bà ạ! Dù bà cửa có chốt, then có cài, đường đi lối lại bà có chắn, thì cháu vẫn đi!

Dăm Bhu nói với em trai: "Ta cùng đi nào Dăm Klông".Chàng Dăm Bhu cùng Dăm Klông đi đến cùng. Dăm Klông đập hàng rào đi vào trong buôn.

Y'Dhuê Y'Nguê: Ở chim giêk một ngàn, xem ai đem rào đến so, công đến độ, chiêng ché họ đến đập?

Dăm Bhu: Bác ơi! Nhảy xuống nào?

Y'Dhuê Y'Nguê: Tại sao ta lại xuống nhi! Ta bận ôm vú vợ ta ở nhà.

Dăm Bhu: Xuống bác xuống!

Y'Dhuê Y'Nguê:Sao ta lại phải xuống! Ta đương nằm với vợ chúng ta trong buồng hai ngăn, đang ngự trong buồng ba lớp.

Dãm Bhu: Bác không xuống thật à? Bác muốn tôi chặt cột chỉ, dây treo chiêng, hiên ăn năm uống tháng của bác sao?

Y'Dhuê Y'Nguê: Cháu cứ chặt đi!

Thế là Dãm Bhu chặt hết dây treo chiêng, dây treo kông, chiêng kông rơi loảng xoảng. Y Dhuê Êngui cũng không xuống.

Dãm Bhu: Ở bác! Có muốn tôi lấy tranh đốt thử, hơ xem ỏ sóc, muốn biết nó ở hay ra?

Y'Dhuê Y'Nguê: Ấy khoan khoan, cháu hãy để ta xuống!

Thế là Y Dhuê Êngui đành bước xuống đất.

Y'Dhuê Y'Nguê: Lỗi cũ, tội xưa ta không hề có với cháu? Luống khoai đã đào từ mấy đời người có với ta ư?

Dãm Bhu: Chẳng phải thế đâu! Bác voi đực, đốt lửa bỏ lại cậu, đốt lửa bỏ mặc bác, bỏ lại cháu em đằng sau. Tám khách Lào, mười khách Yuăn, trăm nghìn người đều cậy nơi bác. Đây là do tôi đến tìm bác thôi.

Y'Dhuê Y'Nguê: Sợ rằng vòng tay ta có vay của cháu, bát đĩa mượn, lúa trăm nghìn ta có nợ để ăn!

Dãm Bhu: Cũng không phải! Đây voi đực độ ngà, voi cái thử cưỡi, nài voi đua, áo thử mặc, gậy khiêng vôi giao, chết ngựa đực hàng loạt ta mới thôi bác ạ!

Y'Dhuê Y'Nguê: Đừng cháu đừng! Cháu không nghe sao? Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây cũng bảo ta người dũng mãnh nhất vùng! Đừng cháu đừng!

Dãm Bhu: Mặc kệ! Cháu đây đến muốn tìm hổ thử, mật gấu ném, chó sói trêu, muốn biết nó đáng nhạ thế nào?

Y'Dhuê Y'Nguê: Thôi cháu thôi! Ta xem cháu như mục đồng, xem cháu như cán xà gạc, ta bỏ thì thương, vương thì tội.

Dãm Bhu: Cũng mặc bác ạ!

Y'Dhuê Y'Nguê: Ối chà! Ta xem cháu bằng đầu con ruồi,

cỏ chim cút, một cái ta thấy bay qua ngọn knia.

Dăm Bhu: Cũng đực! Voi đực cháu đến đọ ngà thôi bác ạ!

Y'Dhuê Y'Nguê: Ô cháu, khiêng đao của cháu khiêng đao gì vậy?

Dăm Bhu: Tôi mang khiêng một đực, đao một ăn, múa phía tây kêu lạch xạch hướng tây, múa hướng đông kêu xạch hướng đông.

Y'Dhuê Y'Nguê: Hãy xem ta đây, khiêng to bằng lưỡi trâu, đao to bằng vỏ đại khái³⁴, ba người khiêng ba người đỡ. Hướng phía dưới như chuông reo, đóng ở trên sấm găm. Lưỡi gươm đao sắc bén như cỏ tranh.

Dăm Bhu: Khiêng tôi một cú đánh, một cú đỡ bảm đây oan hồn, làm tan đui bọn nhà giàu, nát đui kẻ sang.

Y'Dhuê Y'Nguê: Đừng cháu đừng, sợ người chết quở, mắc cỡ với thần, sợ nứt ché tuk, ché ba mẹ cháu ở nhà.

Dăm Bhu: Bớ bác! Gà nhà đuôi thử gà rừng trước bác ơi!

Y'Dhuê Y' Nguê chụp lấy kiếm rượt đuôi Dăm Bhu, chàng Dăm Bhu nhảy một cái bay qua ngọn cây cóc, một cái nhún vượt qua ngọn cây vừng, tuốt luốt trên tầng mây xanh.

Y'Dhuê Y'Nguê rượt Dăm Bhu từ lúc mặt trời nằm ngang cây xá dọc đến khi hoàng hôn về, đuôi khi mặt trời nằm trên mái nhà mãi đến tối mà chẳng đuôi kịp chàng Dăm Bhu.

Y'Dhuê Y'Nguê: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktrào một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Hãy ném cho ta một bầu nước!

Tôi tớ ném bầu nước, chàng Dăm Bhu chụp lấy uống hết.

Y'Dhuê Y'Nguê: Hãy ném cho tôi gói côm nếp lam nào!

Tôi tớ ném gói nếp, Dăm Bhu chụp lấy ăn hết.

Y'Dhuê Y'Nguê: Hãy ném gói trâu cho ta.

³⁴ Có nơi gọi là trái núc nắc. Tên khoa học là đại khái

Tôi tớ ném gói trâu, Dăm Bhu cũng chụp lấy nhai liền. Oi, bác Y'Dhuê Y' Nguê sức đã kiệt, hơi đã cạn, chạy không còn nhanh, nhảy không còn khỏe, chẳng còn lanh lẹ nữa, giẫm phải phân trâu, đạp phải phân bò, tại đây người giàu sang mờ dấu vết.

Y'Dhuê Y'Nguê: Đến lượt gà rừng đuổi gà nhà đi cháu!

Chàng Dăm Bhu cầm lấy kiếm múa hướng bắc như gió xoáy, múa hướng nam giống như gió bão, bật cả xà dọc, rơi cả xà ngang. Múa phía dưới gãy cây tùng, múa phía trên bay cành gòn, tranh ba đám bị tróc, khổ thân kẻ chẵn trâu, người lừa bò. Bác Y'Dhuê Êngüê từ hướng nam thui thui bước về.

Dăm Bhu: Bác đi đâu về từ hướng nam hả bác?

Y'Dhuê Y'Nguê: Ta đi thăm chuồng voi, sợ lũ trẻ không cài then.

Dăm Bhu: Nếu họ không biết, bác hãy dạy bảo chúng.

Dăm Bhu lại múa hướng đông, Y Dhuê Y Nguê bay về hướng đông.

Dăm Bhu: Bác đi đâu về từ hướng đông đó?

Y'Dhuê Y'Nguê: Ta đi thăm chuồng trâu, ta sợ lũ trẻ quên đóng nệm.

Dăm Bhu: Họ không biết bác dạy bảo chúng.

Ba lần Dăm Bhu nhảy, chém một nhát tại bấp chân.

Dăm Bhu: Bấp chân của bác bị sao thế?

Y'Dhuê Y'Nguê: Màu đỏ viền chân của vợ chúng ta ở nhà đó!

Dăm Bhu nhảy tiếp, chém phập ở đùi.

Dăm Bhu: Cái đùi của bác bị sao thế?

Y'Dhuê Y'Nguê: Màu khăn sọc vợ chúng ta cháu ạ!

Dăm Bhu phóng tới, chém phập giữa bụng.

Dăm Bhu: Bác hãy nhìn kia, bụng của bác bị sao ấy!

Y Dhuê Y Nguê choáng vánh, thờ hổn hển, chỉ xuống, ruột heo gà đã đến kỳ rơi, thảng rưng. Dăm Bhu chém ở cánh tay, Y Dhuê Y Nguê gục ngã, tiếng khóc ing ỏi cả một góc trời.

Dăm Bhu: Ở lũ trẻ, lấy cái đục đục răng nó, lấy cái dùi dùi lỗ tai nó, cha mẹ nó quên không dạy bảo.

Cha Mẹ Y'Dhuê Y'Nguê: Không phải thế, chúng tôi cũng đã dạy rồi, nhưng dậy sáng mắt, bảo chiều tàn, tim gan bầm tím như bắp chuối

Dăm Bhu:Ồ chim ngiêk một ngàn, ai chặn bò thì hãy lừa bò đi, ai chặn trâu thì lừa trâu, ai chặn voi thì cưỡi voi nào.

Người đi đông như bầy ktong, đặc như bầy thiêu thân, ùn ùn như mối như kiến, đi theo chàng Dăm Bhu về làng.

Dăm Bhu:Ồ Aduôn Sun! Bà có đi theo chúng tôi không?

Aduôn Sun: Sao lại không! Thủ lĩnh của chúng tôi đã chết rồi.

Aduôn Sun đi theo chàng Dăm Bhu. Đoàn người đông như bầy ktong, đặc như bầy thiêu thân, ùn ùn như mối như kiến. Nó lẹ khóc đầy bên đường. Người đi đầy lối, chật đường. Hãy xem chàng Dăm Bhu sáng kèn ngà, chiều kèn kipah. Chàng đi trước, đoàn người đi sau cùng kéo nhau về làng. Vừa đến nơi, Dăm Bhu vội rời ngựa đục bước lên nhà, mẹ chàng khóc tại hiên trước, kể tại hiên sau, khóc cả ngày lẫn đêm không ngớt.

Chợt thấy chàng Dăm Bhu.

MẹDăm Bhu: Ôi con quý, con cưng của mẹ! Mẹ sợ con lạc trong rừng, sợ con hao theo nước, tan biến theo gió mưa. Hãy coi chúng ta, bép nứt, vắng tiếng cười, im giọng nói vì nhớ con. Con ngựa đục mẹ đóng chuồng bằng ngà, ngựa cái mẹ làm chuồng bằng sắt, mẹ luôn muốn ủ con trong chiếu chăn.

Ồ con quý, con cưng của mẹ! Con đã giành vòng, tìm chuỗi, để mẹ nướng thịt cắt gan, thần yang mẹ cúng. Đây bầy bò

mẹ đốt trong một ngày, bảy trâu mẹ thui trong một bữa, cầu mong mùa màng, tháng năm yên bình. Đốt trâu hết một rừng lồ ô, thui bò hết một đồi le, nướng dê làm đen cả bầu trời.

Chàng Dăm Bhu ăn năm uống tháng, tiệc ăn trâu nướng bò, đánh chiêng đôi gõ trống cặp, đập trống ba cầu bái thần linh ngày không ngơi, đêm không nghỉ. Chiêng Kur không tháo khỏi dây treo, rìu không lia cán, đầu trâu bò rơi như đàn khí nhảy xuống đất.

Chàng Dăm Bhu đánh chiêng không nghỉ dùi, đập sàn không nghỉ tay, trẻ khóc không hờ lưng, nhìn người giàu ăn năm uống tháng. Chàng Dăm Bhu tuần cử, tuần kiêng. Tuần ăn trâu, thui bò. Chiêng nóng trống vang, thần Yang đang ban phúc.

Chương khúc 5

Lần nữa Dăm Bhu tranh ngà trên miệng voi, cướp sừng trên đầu tê giác, chiếm vợ trên đùi người giàu sang

Tuần ăn năm uống tháng đã hết, việc năm tháng hạ đã qua. Chàng Dăm Bhu nghỉ một ngày, ngơi một năm. Nghỉ một ngày, ngơi một tháng. Lại một sáng một chiều chàng Dăm Bhu gọi đến Dăm Klông.

Dăm Bhu: Ô em Dăm Klông! Hãy lấy ché tuk có nắp, chúng ta đi đến buôn bà H'Wing, làng bà H'Wang đang làm nhà bên bờ biển. Đi thôi em!

Chàng Dăm Bhu lấy ché tuk có nắp, cười ngựa hung, ngựa hai, ngựa chạy nhanh, nhảy khỏe, một cái phi vượt qua núi, một cái nhảy ba quả thác, đi chốc lát tới nơi, tới chốn, đi sang buôn bà H'Wing, bà H'Wang đang xây nhà bên bờ biển. Họ vừa đến nơi.

Bà H'Wing Bà H'Wang: Cháu gặp ta có chuyện gì?

Dăm Bhu: Thưa bà! Cháu muốn chuỗi ngọc của bà, chuỗi ngọc óng ánh để trên xà ngang, đeo vào người sáng như ánh chớp, đó là cái mà cháu cần ở bà! Cháu sẽ đổi lại một cái ché tuk có nắp cho bà.

Bà H'Wing H'Wang đồng ý cho Dăm Bhu lấy chuỗi ngọc, đổi lại chàng đưa cho bà ché tuk có nắp và quay trở về nơi xưa, làng cũ, trở về với buôn làng. Nghỉ một ngày, ngơi một đêm, nghỉ một ngày, ngơi một năm, Dăm Bhu ở không yên, ngủ không ám, đi rầy nường mà lòng vẫn mơ đến nàng H'Bia Yáo.

Dăm Bhu thay khó cũ, quần khó mới, gỡ bông tai gỗ thay bông tai ngà, quần khó sọc cuốn ba vòng, mặc áo Jrai viền xếp ba lớp, mặc áo nút kiê, tương mạo oai nghiêm, thật xứng đáng người trai đương tuổi xuân.

Chàng Dăm Bhu nhảy lên lưng ngựa hung, ngựa hai chạy nhanh, nhảy khỏe, một cú phi vượt qua núi, một cú nhảy bay qua thác, một chốc một lát đã đến nơi đã đến chốn. Đường đi bên trái bằng chiều dài sỏi xạc, đường đi bên phải rộng bằng một giờ lao, dấu chân voi ngựa giẫm nát như con gái già bột.

Chàng đi mãi, đi tiếp, mười buôn đi ngang, tám buôn đi qua, đi tới buôn nàng H'Bia Yáo. Hoàng hôn vừa buông xuống là lúc chàng đến sà nhà H'Bia Yáo.

Dăm Bhu: Này em Dăm Klông, ở lại dưới sà mà trông ngựa nhé! Còn anh! Lần nữa cầu thang anh leo, lần nữa con nhím lại trèo, anh trai giỏi trèo với thử ong đàn cây cao, đi tìm nàng H'Bia Yáo, đến tận buồng anh mới thôi.

Dăm Bhu:Ồ nàng! Hãy mở then cài, lùa cửa sắt, mở lối cho ta sang, mở màn cho ta vào! Ta lại đến quỳ trước nàng, hồi nàng H'Bia Yáo.

H'Bia Yáo: Ô! Có phải Y Blim dắt bò, có phải Y Blô chăn ngựa, những đứa trẻ chơi đùa dưới đất đấy ư! Chúng mày không sợ chồng ta chém không tiếc giết không tay hay sao?

Dăm Bhu: Đùng thế nàng ơi! Nàng không nghe danh tiếng của chàng Dăm Bhu này sao, lợn đưng nghìn, chó đưng vạn, người đưng "ăn năm uống tháng". Ta lợn đưng thì, chó đưng tuổi nhảy, chàng trai đưng tuổi tìm hút thuốc ăn trầu.

H'Bia Yáo: Chàng Dăm Bhu đấy ư!

Thế là nàng H'Bia Yáo mở cửa cho Dăm Bhu vào, Dăm Bhu bước vào phòng, ngựa lên chỗ của chàng Y'Khing Jũ. Ở luôn trong buồng hai ngăn, ngựa luôn trong buồng đôi, căn buồng rèm che kín, buồng căn không ai dám vào.

Dăm Bhu: Nàng ơi, vòng bạc chuỗi vàng, của cải ta đem tặng nàng đây!

H'Bia Yáo: Đùng chàng ơi! Em không muốn có chuyện như thế, em không hề đốt nhựa bôi rãng, không hề tèm trâu mời khách. Đùng chàng đùng, em như gỗ ké không hề mọc nấm, cây tạp không khi nào làm củi, em chuyện trai với gái không bao giờ tèm trâu mời khách.

Dãm Bhu: Này nàng, gỗ ké xin hãy một lần mọc nấm, gỗ tạp xin hãy một lần bỏ củi, chuyện gái với trai hãy một lần đổi trao. Hãy đốt nhựa cây chai mài cho một lần quét, hãy đốt nhựa cây kraik bóng cho một lần bôi, chỉ đốt nhựa cây kraik tặc lu tặc la cho một lần thắm thôi nàng ạ.

H'Bia Yáo: Không được đâu chàng! Em đã đòi hỏi chuỗi ngọc chuỗi ngà, chuỗi dài chuỗi ngắn, mà chàng không có. Sao bằng lăng em lại phải hạ, sao củi lại rớt cành, trăng sao rơi một chỗ.

Dãm Bhu: Này nàng, nàng đòi hỏi chuỗi ngọc chân ong, vòng đeo bạc, đòi hỏi thân trăng sao, làm sao ta có được những thứ đó.

Chàng Dãm Bhu lấy chuỗi ngọc trong túi và đưa cho nàng H'Bia Yáo và bảo: Đây là những thứ em cần sao?

H'Bia Yáo: Phải, em cần những thứ này.

Nàng H'Bia Yáo mỉm cười đắc ý như công chúa, nói cười như chim kruk liêng, như chim ktráo chao, nhận lấy quà từ tay chàng Dãm Bhu trao. H'Bia Yáo tay trái đã nhận, tay phải đã cầm, quà của chàng Dãm Bhu nàng đã nhận.

H'Bia Yáo: Đi thôi chàng à, cây bằng lăng em đã hạ, củi đã rớt cành, trăng sao em đã rơi một chỗ. Đi chàng đi! Hãy nằm sấp trong đám cỏ tranh, hãy nằm ngửa trong rừng thưa, phơi bắp chân, khoe bắp đùi như thú rừng đi nào. Ta đi thôi chàng ạ! Đi đến rừng ktrung có rễ to, đến thung cắm thật thiêng, đến rừng thưa phía tây buôn nào.

Dãm Bhu: Ta không muốn đi đến cây klong rể to, không muốn đến thung cắm thiêng, không muốn vào rừng thưa phía tây làng, không muốn đến nơi trồng chôn trái. Nay ta đã lỡ vào trong phòng ở trong buồng, đã lỡ ngự trong phòng hai ngăn, buồng đôi tráng lệ, buồng rèm kín không ai dám vào. Chúng ta không nên ra ngoài làm gì nữa, nếu nằng ửng nằng thuận lòng?

H'Bia Yáo: Thôi chàng ạ! Em ăn tiệc chưa hết tuần, chồng em uống rượu chưa hết ngày, lễ cúng tế chưa tàn theo năm. Thôi thôi nào, em sợ yang quở, thần trách, tốt hơn ngày sáu đêm năm, ngày hai đêm ba em hẹn với chàng. Chàng hãy đến cây đa rể to, cây sung cành đại, khi trăng lên ba lần chàng nhé!

Dãm Bhu: Nàng ơi! Nếu nàng hẹn thì nên đến, ta sợ trăng tàn, năm hạn. Nếu nàng quên trăng tàn năm hạn thì ngựa nàng giao cho ta.

H'Bia Yáo: Em sẽ nhớ, ngựa em sẽ đến, tay trái em đã nhận, tay phải em đã cầm, quà chàng tặng em đã thuận cơ mà. Thôi anh về đi! Anh về thân trần mình truồng, anh đi về, tay không một miếng trầu, về thôi nào.

Dãm Bhu âm thầm bước xuống cầu thang, đạp phải đàn bà giữa đui, giẫm phải con gái giữa ngực, chó cái dưới sàn. Chạy nhanh thoan thoát.

Dãm Bhu: Nay em Dãm Klông, ta về thôi. H'Bia Yáo như bằng lăng không bao giờ rớt cành, trăng sao không rơi cùng chỗ. Nào ta về thôi nào, chúng ta về phía buôn thôi.

Dãm Bhu chụp lấy cương ngựa đực hung ngựa đực hai, ngựa chạy nhanh nhảy khỏe, một cái phi vượt qua núi, một cú nhảy bay qua thác, đi chốc lát là tới nơi tới chốn, chàng Dãm Bhu trở về buôn làng.

Nghỉ một ngày ngơi một đêm, nghỉ một tháng ngơi một

năm, không thêm một chiều một sáng. Ba lần trăng nhú đã đến ngày hẹn, đứng không yên, ngồi không ổn, đốt đuốc muốn đi ngay trong đêm, trái tim chàng trai trẻ đập rộn ràng như mối đèn đất.

Chàng Dăm Bhu chụp lấy cương ngựa hung, nhảy lên lưng ngựa hai, ngựa chạy nhanh nhảy khỏe, một cái nhảy bay qua ba ngọn thác, một cái nhún bay qua bảy ngọn núi, thoáng chốc đã đến nơi. Nơi hẹn bên trái dài bằng một sải tay giơ xa gạc, đường hẹn bên phải dài bằng một sải cái cắm lao, nơi dấu chân ngựa dấu chân voi chẳng chịt như con gái già bột, mười buôn chàng đã qua, tám buôn chàng đã vượt, chàng vừa đến buôn làng H'Bia Yào.

Chàng đến nơi gốc đa ta rẽ, cây sung đại cảnh. Ba lần trăng nhú, chàng Dăm Bhu ngóng hoài ngóng mãi mà nàng H'Bia Yào vẫn chưa thấy đến.

Dăm Bhu: Tại sao ngày sáu tháng năm, ngày hai ba em đã hẹn mà vẫn không đến, hay là đêm đã tàn rồi? Hỡi bò câu, hỡi chim sẻ, người hãy đến báo với nàng H'Bia Yào rằng, chàng Dăm Bhu ta đang đợi nàng ở bên nước đầu nguồn rồi.

Bò câu bay đi tìm nàng, chim vừa đậu trên cột chỉ vừa hót, tìm đến gian bếp của nàng H'Bia Yào và báo rằng "chàng Dăm Bhu đang đợi nàng dưới gốc cây đa rẽ to, bên cây sung cảnh đại".

H'Bia Yào: Ô mẹ ơi! Cớ sao chim lại hót như thế? E rằng chồng con tim gan chia không ổn mẹ à!

Nàng bốn chôn bước về phía gian khách và bảo tôi tớ.

H'Bia Yào: Ô chim ngiêk một ngàn, chim ktrào một vạn, ôi tôi tớ của ta khắp đó đây! Các con hãy ngừng chiêng! Hãy tháo chiêng đi nào!

Y'Khing Jũ: Này nàng ơi, nàng sao thế? Sao lại dừng chiêng vậy? Sao nàng lại quát tháo ồn ào cả gian khách, ồn ào cả buôn ta thế?

H'Bia Yáo: Chàng này, có phải gan cắt không đều? Thịt nướng thần yang kêu không đủ? Chàng hãy đi nghe tại sao chim lại hót như thế, hãy đi xem đi nào.

Chàng Y'Khing Jũ vào trong buồng trong, phòng ngoài, chim vẫn hót, sáng đậu cột chỉ, phòng trong nơi nàng H'Bia Yáo đang ngủ.

Bồ câu: Hãy nhớ rằng chàng Dãm Bhu đợi nàng bên cây đa rễ to.

Y'Khing Jũ: Đừng đừng nàng ạ! Đừng tin lá, đừng mang lời, chim mling hót không ý, chim mlang ca không lời, hót không nghĩa, không việc! Chim mling kêu hãy gãy mỏ mling, mlang hót hãy gãy cánh nó, kêu chẳng có việc. Đừng tin lá, đừng mang lời! Chúng ta gan đương cắt, thịt đương quay, thần linh ta đương khẩn. Tuần ta đương kiêng, tuần ta đương cũ, tuần ta đương ăn trâu ăn bò. Thôi nàng đừng tin lời lá ơ nàng!

Chàng Y'Khing Jũ tiếp tục ăn năm uống tháng, ăn trâu ăn bò. Lúc đó, Dãm Bhu đợi vẫn đợi, chờ vẫn chờ nàng H'Bia Yáo, ngày sáu đêm năm, ngày hai ba đã hẹn cùng nàng. Nay H'Bia Yáo tháng đã tàn, năm đã qua rồi. Chàng nghĩ bụng: Sao nàng H'Bia Yáo? Có lẽ nàng sẽ đền nợ cho ta sao? Bỗng chàng lấy vở nghệ (bùa nghệ) và nói rằng: "Hỡi nàng H'Bia Yáo, em hãy trúng bùa púng, ngài paç, hãy ngứa ngáy khắp thân thể, hãy đến tắm ngoài bến nước này như ta bảo"

Nàng H'Bia Yáo ở không yên, ngủ không ám, ngứa ngáy khắp người giống như quở, tựa con nai châm, tựa kim chích.

H'Bia Yáo: Ôi trời ơi! Thân tôi đây giống bùa quở, ngứa như con nai châm, như kim chích khắp thân, mẹ ơi hãy cho con ra bến nước con tắm mẹ nhé!

Mẹ H'Bia Yáo: Đừng con đừng, tắm nước nòi đồng đi con!

H'Bia Yâo: Mẹ ơi! Con muốn tắm nước dưới đầu dốc mẹ ạ.

Mẹ H'Bia Yâo: Vậy thì con hãy tắm nước trong nồi kbiê vậy.

H'Bia Yâo: Không! Con muốn tắm nước trong rừng cơ.

Mẹ H'Bia Yâo: Thôi con thôi! Nước trong nồi đồng để rửa chân ta đã có, nước trong nồi kbiê để tay ta cũng đã thừa, bát đồng hwan rửa mặt ta cũng đã mua hồi con.

H'Bia Yâo: Không mẹ ạ, hãy cho con đến tắm tại bên nước đi.

Mẹ H'Bia Yâo: Không được con ạ! Chồng con chưa trọn tuần, uống chưa hết ngày, việc cúng thần yang chưa hết mùa.

Nàng H'Bia Yâo không nghe lời mẹ và đi ra phòng khách (gah): này chim ngiêt một nghìn, hãy dừng chiêng lại nào! Tiếng chiêng đã dừng hẳn.

Y'Khing Jũ: Nàng ơi, sao nàng lại thế? Sao lại bắt dừng chiêng? Sao nàng lại quát tháo ồn ào cả gian khách, ồn ào cả buôn ta thế?

H'Bia Yâo: Ô chàng ơi! Em muốn đi tắm nơi bên nước, chàng cho phép em được đi tắm nhé!

Y'Khing Jũ: Thôi nàng ạ, chúng ta ăn năm uống tháng chưa hết năm, ăn tiệc chưa hết ngày, cúng năm cầu tháng chưa xong, chàng ngại thần yang quở trách, thôi nàng thôi.

H'Bia Yâo: Nào chàng hãy cho phép em đi, ngàn chim ngói ta đã có, ngàn chim sẻ ta đã chọn, tôi trai tở gái ta đã thừa rồi ơ chàng.

Y'Khing Jũ: Hỡi ngàn chim ngói, hỡi ngàn chim sẻ, hỡi tôi tở của ta khắp đó đây! Các con hãy đưa nàng H'Bia Yâo của ta đi tắm nào.

H'Bia Yâo bỏ váy cũ thay váy mới, tháo hoa tai gỗ thay hoa tai ngà, mặc váy hoa ênă, quần váy hoa mắt mè, thướt tha

nư hoa trôi nước chảy, càng đâu cũng đẹp, ngô đâu cũng mê.

H'Bia Yâo: Này mẹ! Con chải tóc, bới tóc thế nào hả mẹ?

Mẹ H'Bia Yâo: Con này, con bới chặt không chặt, thừa không thừa, hãy bới như úp chiêng mong còn dài ngang vai, tóc dài phủ gót.

H'Bia Yâo: Con bước đi thế nào hả mẹ?

Mẹ H'Bia Yâo: Con hãy bước đi thong đi thả, bước trong nhà nè nhẹ, bước trên đường thướt tha, bước như lướt nhẹ trên dao không hề xước không hề trầy.

H'Bia Yâo: Hỡi chim sẻ một ngàn, hỡi chim cu một đàn, hỡi tôi tớ của ta khắp đó đây, chúng ta đi nào!

H'Bia Yâo cùng đoàn tôi tớ thắp từng nạng ra bến nước, một trăm đi trước, một nghìn theo sau, mình H'Bia Yâo đi giữa. H'Bia Yâo đi tắm, đến bến nước có cây cau của nạng H'Bia Yâo.

H'Bia Yâo bảo: Hỡi chim sẻ một nghìn, hỡi chim cu một đàn, hỡi tôi tớ của ta khắp đó đây! Các người hãy đi bứt rau môn, hái rau mđok, cắt rau kthih kton bên bờ suối kia nhé! Để ta tắm nào.

Mọi người tản ra, ai bứt môn cứ bứt, ai hái mđok cứ hái, ai cắt kthih kton cứ cắt. Chỉ còn lại mình nạng H'Bia Yâo đang tắm. Còn Dăm Bhu đứng không yên, ngòikhông ổn. Dăm Bhu bỗng nhiên nhặt lấy bùn nén về phía nạng H'Bia Yâo và khấn rằng: "Nếu trúng phía đùi phải thì đấy là vợ ta, trúng đùi trái là vợ người". Cục bùn trúng ngay đùi phải của nạng H'Bia Yâo.

H'Bia Yâo: Ở kẻ nào đấy! L... mẹ đũa nào dám ném ta. Sao xui xẻo thế nhỉ? Không biết ta là ai sao, ta là con họ giàu, cháu sang, anh em nhà có tài. Có phải Y Blim chặn bò, hay Y Blô dắt ngựa, lũ trẻ ngồi trông bến nước ? Ai đấy hả ? Kẻ nào đang ở bìa rào? Kẻ nào ngủ ngoài làng? Đừng nằm ba làng mà nghe tiếng chiêng của chồng ta ăn năm uống tháng, kẻ trai nào nhút nhát ở

trong làng luôn núp sau bóng đàn bà, vào trong rừng tan nát vì run sợ, sao lại phải ở bìa làng, ngoài rào, nghe trộm tiếng chiêng của chồng ta ăn năm uống tháng hoài sao?

Dãm Bhu đứng dậy lấy bả trầu ném về phía nàng H'Bia Yáo khấn: "Nếu trúng vú phải đó là vợ tôi, trúng vú trái là vợ họ". Bả trầu trúng ngay bên vú phải của H'Bia Yáo, khiến nàng bật cười khúc khích. Chàng Dãm Bhu chạy ra nắm lấy tay kéo giống đi như sương mù, đến gốc đa rễ to, cây sung cành đại, nơi trăng hẹn ba chiều.

Dãm Bhu: Cớ sao, mẹ cha ta nàng chửi, giàu nghèo nàng nhấc, nàng chê cười? Nàng đã hẹn với ta rồi đấy!

H'Bia Yáo: Thôi chàng ạ, đừng chấp em nhé! Em nghĩ rằng Y Blim chần bò, Y Blô dất ngựa, tướng lũ trẻ ngoài bến nước, mẹ cha chàng em đã chửi, đừng chấp em.

Thôi ta đi! Em bằng lãng đã hạ, củi đã rớt, đi đến cây đa rễ to, sung cành đại, đến nơi trăng đã nhú ba chiều, ta đến đây thôi!

Dãm Bhu cùng H'Bia Yáo cùng đến, cùng đi. Nàng H'Bia Yáo hương hoa đã mài, krai đã đốt, mồ hôi đã thấm, trầu cau nàng đã tèm đã cùng Dãm Bhu.

Tôi tớ H'Bia Yáo: Trời ơi! Sao chúng ta lại để lạc mất nàng H'Bia Yáo! Nàng H'Bia Yáo đâu rồi! Mất trong rừng, hao trong nước, bước theo mưa gió? Thôi thôi rồi, chúng ta sẽ bị ông Y'Khing Jũgiết không nương tay, chém như lợn, như chó. Nghìn chim sẻ, ngàn chim ngói ùn ùn như kiến như mối kéo nhau về. Họ khóc la thảm thiết, về báo tin cho chàng Y'Khing Jũ.

Y'Khing Jũ: Hỡi lũ trẻ! Hãy dừng chiêng lại nào! (tiếng chiêng dừng hẳn). Hỡi chim ngói một nghìn, hỡi chim sẻ một ngàn, hỡi tôi tớ của ta đó đây! Tại sao các con lại khóc thê, khóc thảm, khóc vui hay buồn đấy?

Tôi tớ: Ôi ông Y'Khing Jũ ơi! Hãy chém chúng con không nương tay, hãy giết chúng con như giết chó lợn, chúng con cũng cam lòng. Bà H'Bia Yâo đi cùng chúng con, đã mất trong rừng, hao trong nước, bước theo mây gió rồi ông ạ!

Y'Khing Jũ: Thôi nào! Đâu phải dao của ta mà ta đòi, kiếm đã mất, làm sao ta có thể mạng đổi mạng, thôi nào các con. Nếu mất trong rừng ta cùng tìm, mất trên núi ta cùng kiếm, mất trong truông ta cùng phát cùng đập để tìm nàng. Ở chim ngói một nghìn, ở chim ktrào một ngàn, ở tôi tớ của ta đó đây! Đi chúng ta cùng đi tìm nàng H'Bia Yâo của ta.

Thế là đoàn người đi như đàn ktrong, ào ào như mối như kiến, lớp lớp gái trai đi tìm nàng H'Bia Yâo. Họ đã vào đến rừng đầu bên nước.

Y'Khing Jũ: Ở nàng H'Bia Yâo ơi, hãy quay về nấu cơm cho ta. Nếu gan bò, gan trâu chúng ta cắt không tốt, bò bầy chúng lại đốt nàng ạ, trâu bầy chúng ta lại thui trong một ngày, miễn sao nàng quay về nấu cơm cùng ta.

H'Bia Yâo: Ôi, em ở đây chàng ơi!

Chàng Y'Khing Jũ chạy đến đầu này thì nàng lại biến mất đầu khác, chàng chạy sang bên này thì nàng lại biến mất bên kia. Chàng chạy mãi, chạy mãi sau lưng nàng H'Bia Yâo. Chàng cố thêm một dốc nữa thì nhìn thấy bóng nàng. Chàng cứ đuổi theo bóng nàng nhưng chỉ nhìn thấy thoáng sau lưng nàng thôi.

Y'Khing Jũ: Ở chim ngiêk một ngàn, ở chim ktrào một nghìn, ở tôi tớ của ta đó đây! H'Bia Yâo của ta cộp đã lồi, chồn đã dất, đã rơi xuống thung sâu, đã thuộc miệng kẻ giàu người sang, nào chúng ta về làng thôi.

Chàng cùng mọi người về làng, về buồn bã, chàng về một bóng, chàng về một hình.

Y'Khing Jũ: Ở mẹ H'Bia Yâu ơi! Nàng H'Bia Yâu đã mất trong rừng, hao trong nước, biến theo gió mưa rồi ơ bác!

Mẹ H'Bia Yâu: Trời ơi con tôi! Hãy kêu cậu nó Ama Bin, người biết ném gao, biết bó sải cây, cây le lồ ồ biết hỏi. Vậy thì gọi mẹ bà bó sải cây, gọi thầy bà bó sải cây lồ ồ, cây nứa.

Người đi gọi Ama Awa H'Bin ùn ùn như kiến như mối. Cậu Awa Bin gao thử rải, gậy thử sải tay, cây lồ ồ cây nứa thử hỏi

Ama Mbin: Tại sao H'Bia Yâu lại mất trong rừng? Hao trong nước? Biến theo gió mưa? E gan cắt không tốt, e thịt quay không đủ ngon, sợ mời gọi thần yang không đủ, có phải đấy là lý do H'Bia Yâu mất trong rừng, hao trong nước, biến theo gió mưa không? Nào sải cây hãy dài, sải cây hãy ngắn, hãy nói để ta hay ta biết! *Sải không không dài, ngắn không ngắn, chỉ gòn gòn hai ngón tay.*

Ama Mbin: Thôi rồi cháu Y'Khing Jũ! Hãy xem đây này, tại sao mới đo khi mặt trời vừa nằm ngang trên cây xà ngang mà đã tới chiều, đo khi mặt trời soi mái đồng mà đã sắp tối, cây vẫn không nói gì cả cháu ạ.

Y'Khing Jũ: Thôi, thôi đi, chừng đó được rồi cậu ạ!
Chàng buồn và thất vọng bao tháng năm.

Chương khúc 6

Y'Khing Jũ từ chối nối dây với nàng H'Bia Guê và tướng H'Bia Yáo đã mất trong rừng, hao trong nước nên chàng làm nhà mồ cho vợ mình

Y'Khing Jũng hi một ngày, ngời một đêm, nghỉ một tháng ngời một năm. Tháng qua năm lại đến. Y'Khing Jũnhu trai độc thân, như gái chưa chồng công nước sáng chiều cho mẹ H'Bia Yáo. Chàng mong tháng qua tháng, chờ năm qua năm, mong hạ đã hết hạ, mùa hoa gạo cũng đã tàn theo gió thoảng.

Y'Khing Jũ: Ô mẹ H'Bia Yáo! Con như nai phải về rừng, con hoẵng phải về rậm, con phải về với em cháu con thôi, con phải về thôi. Con đợi năm hết năm, chờ tháng hết tháng, hạ đã qua, hoa gạo đã bay theo gió rồi mẹ ạ.

Ama Mbin: Cháu về sao được! Gãy xà ngang này ta thay xà ngang khác, dát sàn nát ta giát lại cho lành, chết người này ta thay bằng người kia chứ! Nếu vợ cháu H'Bia Yáo chết rồi thì cháu lấy H' Bia Guê làm vợ vậy.

Y'Khing Jũ: Ôi thôi cậu ơi! Cháu đây nước mắt đầy đù

Vậy là chàng Y'Khing Jũ như nai phải về rừng, con hoẵng về rậm, quay về với em với cháu của chàng buôn xưa làng cũ. Chàng nghỉ một ngày, ngời một đêm, nghỉ một tháng ngời một năm.

Mẹ Y'Khing Jũ: Ô con trai, con yêu, con quý của mẹ! Sao ta có thể ở yên, sao ta có thể ngủ ấm, làm nương rẫy mà lòng vẫn không nguôi nhớ đến nàng H'Bia Yáo. H'Bia Yáo giờ da thịt đã tan vì kiến, xương đã mục vì mối đùn. Chúng ta hãy đến đắp lại ngôi mộ cho H'Bia Yáo, đẽo cột góng kút góng klao, giăng da trâu ở trên, chăng da bò ở dưới. Con hãy đi chặt cây gòn để làm nhà mồ cho H'Bia Yáo đi con.

Thế là Khing Jũcầm rìu chặt cây blang tạc nhà mồ cho H'Bia Yáo.

Y'Khing Jũ: Ở chim sẻ một nghìn, ở chim ktráo một ngàn, ở tất cả tôi tớ của ta đó đây! Các con hãy thui bảy bò để ta cúng thần Nước, đốt bảy trâu ta cúng ông bà tổ tiên, chúng ta hãy đi làm nhà mồ cho H'Bia Yáo của ta nào.

Một trăm đi trước, một nghìn theo sau, mình Y'Khing Jũmôt mình ở giữa. Chàng mang theo rìu dẫn cây gòn để làm nhà mồ cho nàng H'Bia Yáo.

Y'Khing Jũ: Này cây, người đã được bao năm? Người được bao nhiêu tuổi rồi ở cây?

Cây bảo: Ở anh ơi, chúng tôi cây giấy non, cây trứng cá mới mọc mấy hôm, các anh hãy đi hỏi cây sao (hrăc êgiêr) kia kìa. Nào hãy đi hỏi cây sao (hrăc êgiêr).

Thế là Y'Khing Jũ đến hỏi cây dẫu, cây sao.

Y'Khing Jũ: Ở cây, ở cối, cây đã mọc mấy năm, cây đã thành bao tuổi?

Cây hrăc êgiêrBáo: Chúng tôi đã có từ khi chim biết ăn trái, từ khi chim biết mổ quả, từ khi đất mới thành. Chúng tôi lớn lên nhờ nước mưa dầm dấy. Thế anh cần làm gì?

Y'Khing Jũ: Chúng tôi đến để tạc quan tài, khắc cây gòn làm nhà mồ cho nàng H'Bia Yáo, nàng đã mất trong rừng, lạc trong rú rồi cây à.

Cây hrăc êgiêr: Ở thế thì không được! Nếu H'Bia Yáo mất trong rừng, hao trong nước, tan theo gió mưa, thì tại sao hồn vía của nàng họ không dẫn đến gặp chúng tôi?

Y'Khing Jũ: Sao không, H'Bia Yáo thịt kiến đã ăn, xương mới đã đùn. Chúng tôi tạc hòm, đẽo cây gòn làm nhà mồ cho nàng, vun đất đắp mộ cho H'Bia Yáo.

Cây hrač êgiêr Bảo: Làm gì có chuyện đó hồi chàng Y'Khing Jũ. H'Bia Yáo giờ cây thơm đương mai, cây kraik đương đót, trầu cau đương mời trai với gái.

Y'Khing Jũ: Không đúng! Chúng tôi vẫn đẽo cây tùng thành nhà, gọt cây gòn nên hòm, tạc cây tông lông thường gây rũi, xui xẻo cũng chẳng khiến chúng tôi phải sợ. Nàng H'Bia Yáo, lúa đã mục, cỏ đã khô, ma quỷ đã mang theo rồi ơ cây!

Cây hrač êgiêr: Ôi thôi, thế thì chúng tôi chết thật rồi! Cây tùng chết oan, cây gòn chết không, chết không tội tình rồi.

Y'Khing Jũ: Không sao đâu ơ cây! Máu bò ta sẽ bôi, nay chúng tôi đục cây tùng để thành nhà, đẽo cây gòn thành hòm, tạc cây tông lông chẳng sợ xui xẻo.

Y'Khing Jũ: *Cùng mọi người đã đục cây tùng thành nhà, đẽo cây gòn đã nên hòm, tạc cây tông lông không sợ xui xẻo. Họ đắp mộ cho H'Bia Yáo, họ đẽo góng kút góng klaok, chằng da bò da trâu trên cao sáng rực một góc. Hãy nhìn họ đắp mộ cho H'Bia Yáo, góng kút góng klaok đã xong, trâu thui bò giết, chân chắt dày như củi khô.*

Nhà mồ cho H'Bia Yáo được dựng trên đồi phía trước làng. Trên cột nhà mồ, dân làng vẽ hình ong bay, bướm lượn, voi chạy, ngựa phi, khi khóc, hình đàn ông đánh chiêng, hình đàn bà chửa, trai gái giao hoan... Y'Khing Jũ giết bảy bò ăn trong một ngày, thui bảy trâu ăn trong một bữa, quay dê hết cả một rừng lồ ô, khói bay đen cả bầu trời. Xương trâu chắt thành từng đống, rượu chảy thành suối. Tiếng chiêng lan tận buôn đông làng tây. Người Mnông miệng rộng, người Bih tai dài, kẻ dắt bò, người dắt trâu đến dự lễ bỏ mả cho vợ Y'Khing Jũ.

Chương khúc 8

H'Bia Yáo quay trở về, từ chối làm vợ Khing Jũ, Khing Jũ quay về với dòng họ của mình

Trong khi đó nàng H'Bia Yáo đứng ngồi không yên, như con nai chích, như mũi kim châm.

H'Bia Yáo: Ô chàng Dãm Bhu! Thôi rồi chàng ạ, mẹ em đã đắp đất nên mộ, đã vun đất thành má, rào đã vây gống kút gống klao, da trâu đã được giăng, da bò đã được treo.

Em đây, đứng ngồi không yên, như con nai chích, như cây kim châm khắp cơ thể anh ơi. Em không thể đứng yên, ngồi ỏn chàng ạ. Ô chàng Dãm Bhu, chàng hãy đi chặt cây lồ ô trên núi, hãy đi ngăn suối Kmu. Hãy đốn hết lồ ô trên núi, hãy ngăn cạn dòng lũ trên cao, chém chết rắn kruah tang thì em mới yên lòng nấu cơm cho chàng.

Dãm Bhu: Đi đi nào! Ta đưa nàng tới bãi thả trâu, nơi chăn bò. Nàng đi đi! Hãy quấn váy ngang bắp chân, mặc áo dài tậm gỏi, căng hoa tai giống phụ nữ Bih, phụ nữ Mnông. Nếu mẹ nàng tra, cậu nàng hỏi thì nàng bảo thần ác khiến nàng ốm nàng đau, mình đau vì trúng ngãi pung al, ngẩn ngơ vì không hôn không vía. Tại chồng nàng gan cứng không tốt, thịt nướng không đủ để cúng thần yang, khiến nàng phải lạc nơi thung mgrua, đến rừng krú, nàng lạc như đại bàng, lang thang như quạ. Nếu mẹ nàng vẫn, nếu cậu bác nàng tra hãy nói như thế nhé.

H'Bia Yáo: Em sẽ nói thế ơ chàng!

H'Bia Yáo đi về buôn, quấn váy dài ngang bắp chân, mặc áo dài tậm gót, căng hoa tai như phụ nữ Bih như đàn bà Mnông. Nàng tiếp tục đi về phía bãi thả trâu bò.

H'Bia Yáo: Này chàng Dãm Bhu, hãy về đi! Chàng đi

cùng em tới đây thôi nhé, em sợ chồng em sẽ giết chàng mất.

Dãm Bhu: Ừ nàng về đi! Ta đưa nàng về đến nơi có gốc cây đa to rể, gốc cây sung to cành, chỗ trắng nhú tròn ba chiều này thôi.

Thế là chàng đến tận rể cây đa vừng góc, cây sung vừng cành, nơi trắng đã từng hò hẹn ba đêm.

H'Bia Yáo: Thôi chàng hãy đi đi!

Chàng Dãm Bhu quay về buôn xưa làng cũ. Còn H'Bia Yáo chạy đến nơi bến nước đầu nguồn.

H'Bia Yáo: Ô bà ơ bà! Ô aduôn Sun Aduôn Si tóc quần lọ nước gạo đeo quanh mình. Ai là chủ bến nước này hả bà? Ai là chủ cây cau, ai quản rừng, coi buôn này hả bà? Đẹp quả là đẹp, vôi dưới bịt bạc, vôi trên bịt vàng, nơi ngồi tắm sáng tựa hào quang.

Aduôn Sun: Cháu không biết sao? Bến nước của nàng H'Bia Yáo khi xưa đây.

H'Bia Yáo: Thế còn nàng H'Bia Yáo đã đi đâu hả bà?

Aduôn Sun: H'Bia Yáo đã lạc trong rừng, hao trong nước, tan theo gió mưa rồi cháu ạ. Bây giờ mẹ cô ấy đang vun đất, đắp mộ, đang đẽo cột gống kũk, gống klao cho cô ấy.

H'Bia Yáo: Thế còn chồng cô ấy thì sao?

Aduôn Sun: Chồng cô ấy Y'Khing Jũnhư nai về rừng thưa, như hoẵng về rừng rậm, trở về với con cháu của cậu ấy rồi.

H'Bia Yáo: H'Bia Yáo thế nào? Cô ấy có đẹp không? Đáng dấp khắp đông tây không ai sánh bằng nàng hả bà?

Aduôn Sun: Ôi nàng đẹp lắm cháu ạ! Đáng dấp khắp đông tây không ai sánh bằng nàng H'Bia Yáo. Cả người Bih ở trên, người Mnông ở dưới, đông tây không ai sánh tày nàng. Tiếng nàng nói như điều bay ó liệng, tiếng nàng cười như bò câu vẩy cánh, thân thể sáng như trăng hoa, khuôn mặt tròn không tròn, dài không dài, chỉ hơi nhô tựa như quả cau, cảm rộng như trâu đang gặm cỏ.

H'Bia Yâo: Có sánh bằng cháu không hở bà?

Aduôn Sun: Đúng rồi, bà xem mặt nào, mặt cháu tựa như mặt h'ông, chân tựa êdia, mặt giống H'Bia Yâo đến thế.

H'Bia Yâo: Ô bà, nếu bà bảo cháu giống mặt hướng, chân êdia thì bà đến báo cho cha mẹ nàng biết đi.

Aduôn Sun về làng, bà đi đến chỗ mọi người đang vun mộ, chỗ người ta đang tạo má, đẽo cột góng kúk góng klao, chỗ giăng da trâu, chăng da bò sáng một góc trời.

Aduôn Sun: Hỡi chim ngiêk một ngàn! Nào hãy dừng chiêng đi nào!

Cha H'Bia Yâo: Ô bọn trẻ, sao lại phải dừng chiêng? Đâu phải ta đương "ăn năm uống tháng", đâu phải ta đương ăn thịt trâu, thịt bò trong mâm? Ta đây đương nước mũi đầy đùi, nước mắt đầy mặt, vải trắng đen đầy mình. Ôi chim ngiêk một nghìn, tại sao các con lại dừng chiêng lại?

Ngिêk ngàn: Ông ơi! Aduôn Sun bảo chúng con ngừng chiêng lại ông ạ!

Mẹ H'Bia Yâo: Bà ơi! Sao bà bắt ngừng chiêng lại, bà không sợ tôi chém bà không tiếc, giết như lợn chó ạ?

Aduôn Sun: Ô cháu ta! Ta thấy cô gái ngoài bến nước mắt tựa, chân hết, mặt mày giống H'Bia Yâo như đúc cháu ạ.

Mẹ H'Bia Yâo: Thật không! Nếu mắt không tựa, chân không hết, khuôn mặt không giống H'Bia Yâo thì ta sẽ chém không nương tay đây!

Aduôn Sun: Được cháu ạ, chém không nương tay cũng được. Nếu thấy mặt tựa, chân hết, mặt mày giống H'Bia Yâo thì cháu tính thế nào?

Mẹ H'Bia Yâo: Thôi tôi chịu vậy, chiêng tôi sẽ chia, kông phân, trâu cái, bò cái tôi sẽ chia, bà với tôi mỗi người một nửa.

Miễn sao mắt tựa, chân hệt, mặt màu giống hệt H'Bia Yâu.

Aduôn Sun: Nào chúng ta cùng đi nào!

Họ cùng đi, ào ào như ktong, ùn ùn như kiến như mối, trai ngực sát ngực, gái vú đụng vú đến xem H'Bia Yâu ở bên nước. Họ đã đến bên nước của H'Bia Yâu.

Mẹ H'Bia Yâu: Ôi con gái yêu, con gái quý, con gái cưng của mẹ! Tại sao thần ác lại khiến con ra nông nổi này!

H'Bia Yâu: Mẹ ơi! Chồng con không tốt cắt gan, nướng thịt cúng gọi thần yang không đầy đủ, vì thế mà con lạc thung grua, nhằm rẫy mứt, giống như đại bàng lạc lối, như con qua nhằm đường. Chồng con cắt gan không tốt mẹ ạ.

Mẹ H'Bia Yâu: Ở con yêu, con quý của mẹ, nào chúng ta hãy về làng chúng ta nào con gái!

H'Bia Yâu: Sao con lại có thể về cùng mẹ? Mộ con mẹ đã vun, mả con mẹ đã đắp, gống kúk mẹ đã đẽo, gống klao mẹ đã tạc, da trâu mẹ đã giăng trên, da bò mẹ đã chăng sáng một góc trời. Con không thể về cùng mẹ được.

Mẹ H'Bia Yâu: Ta cùng về nào! Đi về buôn làng hỏi con, gan trâu bò chúng ta lại cắt, thịt nướng ta lại chia, thần yang ta lại khấn con ạ!

Nàng H'Bia Yâu lại cùng về với buôn xưa, về với làng cũ, về tới nhà.

H'Bia Yâu: Mẹ ơi! Chồng con Y'Khing Jũ đâu rồi mẹ?

Mẹ H'Bia Yâu: Chồng con Y'Khing Jũ nai đã rừng thưa, hoẵng đã về truông, người đã về với cháu với em.

H'Bia Yâu: Nay mẹ, thế em gái gống guê của con đâu? Khi xà ngang gãy sao mẹ không thấy, giát sàn nát sao mẹ không giậm lại cho lành, con cứ nghĩ người này chết đi thì mẹ sẽ thay người khác chứ!

Mẹ H'Bia Yâo: Thôi con ạ! Em con như lọt non mới lớn, chưa biết nghỉ ngơi gì.

H'Bia Yâo: Thế hả mẹ, sao mẹ lại xử sự như thế với con, nếu con chết thì mẹ cũng xử sự như thế với con sao? Con cứ nghĩ khi xà ngang rẫy mẹ sẽ thây, giát sàn nát thì giậm lại cho lành, mắt người này thì nổi bằng người khác.

Mẹ H'Bia Yâo: Thôi con thôi, em con trẻ đang nhú, sao mẹ có thể thay khi xà ngang đã gãy.

H'Bia Yâo nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một đêm. Nàng bỏ váy cũ mặc váy mới, tháo hoa tai gỗ đeo hoa tai ngà, dáng xuân đương thì mới đến. Mặc váy sọc như hoa ênăam, mặc váy rằn như hoa mắc mềo bay từ phía, nhìn đông cũng đẹp, ngó tây cũng xinh.

Còn chàng Y'Khing Jũ, bỏ khó cũ quán khó mới, tháo bông tai gỗ đeo bông tai ngà, quán khó sọc cuộn ba vòng, mặc áo kiểu Jrai rìa ba lớp, mặc áo nút dày, dáng người oai vệ xứng đáng là một chàng trai trẻ tuổi.

Chàng Y'Khing Jũ lại đến nhà nàng H'Bia Yâo. Cầu thang một lần chàng nhảy, hiên nhà một cái chàng nhún, cột nhà rung rinh bên này, rung rinh bên kia. Chàng vào thẳng buồng trong nàng H'Bia Yâo đang ngủ.

Y'Khing Jũ: Ô nàng! Sao thần ác khiến nàng ra nông nổi này? Chắc chúng ta cắt gan trâu gan bò không đúng, thịt nướng chắc ta không biết mùi, chắc ta khấn thần không đủ, mời không đều. Để bẫy bò ta lại giết trong một ngày.

H'Bia Yâo: Thôi chàng ạ! Em không muốn nấu cơm cho chàng, chàng như nai đã về rừng thưa, hoẵng đã về đất truông, chàng đã về với em với cháu rồi.

Chàng tóc không xả khi em vắng, tại sao em lại phải nấu

com cho chàng chứ? Này chàng, em đã mất trong rừng thưa, sao chàng không tìm, em lạc trong chuê sao chàng không kiếm, em lạc truông sâu sao chàng không phát để tạo lối, sao chàng không giẫm để tạo đường!

Y'Khing Jũ: O nàng ơi! Nàng hãy hỏi chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một nghìn, hỏi tôi tớ của ta khắp đó đây.

Nàng mất trong rừng rậm ta hết tháng năm vạch lối, em lạc truông sâu ta phát cỏ tạo lối, tạo đường, mười buôn ta tìm nàng, tám buôn ta đã qua. Rừng gurtuk, núi gurwao ta cũng đã cào sạch lối mà ta vẫn không tìm thấy nàng đâu.

Ta chờ nàng năm hết năm, hạ qua hạ, mùa hoa tùng hoa gòn cũng đã tàn theo gió. Thế ta nai trở về rừng thưa, mang trở về truông sâu, ta – người trở về cùng em cùng cháu. Hỡi em! Em hãy hỏi chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một nghìn, hỏi bao tôi tớ của ta đó đây! Mẹ nàng xói com đã khô trong bát, để thịt gà khô trong âu, người ta gầy ốm như ruồi đục.

Hỡi nàng! Com dành đã thiu, canh dành cũng đã chua, dành từ mai đến mốt. Ta nhớ nàng sức tàn, rượu khô, nhà giàu "ăn năm uống tháng" ta cũng không chạm, không đụng đến đầu cầu thang nàng ạ.

Này nàng! Nàng bảo nàng mất trong rừng sâu ta không đi tìm, lạc trong chuê ta không kiếm, mất trong truông sâu ta không phát bờ, đập lối.

Nàng còn nhớ không, chúng ta mẹ đã ghép khi dưa gan chưa kết hoa, dưa leo vừa ra nụ, kết gái trai khi mẹ chưa có thai. Nàng thấy không, vòng trăm sao nữ lòng nàng cắt đứt, vòng đôi sao nữ lòng nàng tháo bỏ, bãi ngựa trâu nở lòng nào nàng phân cách giữa ta với nàng.

H'Bia Yâu: Không chàng không! Em không nấu com cho

chàng nữa đâu! Nếu chàng ngựa buộc thì em lấy dao liềm mình, lấy dây thắt cổ còn hơn.

Y'Khing Jũ: Thôi nàng ơi! Đừng thắt cổ, để ta nai lại về rừng thưa, hoẵng lại tìm truông sâu, ta lại về với cháu em ta. Đừng nàng ạ! Nếu trẻ chết đền voi cái, nếu già chết thường voi đực, chết cháu con kẻ sang giàu thì chiêng trăm họ sẽ đổ thừa ta đấy. Thôi, để ta nai lại trở về rừng thưa!

Chàng Y'Khing Jũnai trở về rừng thưa, hoẵng tìm về truông sâu, người trở về với cháu với em. Chàng âm thầm bước xuống cầu thang. Đến tìm gặp cậu H'Bia Yáo.

Cậu bác H'Bia Yáo: Ôi, knai³⁵ đi đâu thế?

Y'Khing Jũ: Thế này knai ạ! H'Bia Yáo không chịu nấu cơm cho tôi nữa rồi. Tôi như nai lại về rừng thưa, hoẵng lại tìm truông sâu, tôi lại về với cháu em tôi thôi knai ạ.

Cậu bác H'Bia Yáo: Đừng knai ạ! Hãy làm trai độc thân cùng tôi, để người lớn tôi khẽ hỏi, để trẻ nhỏ tôi nhẹ chào, H'Bia Yáo hơi thở giữa ngực, sức ở cuống họng, ngắc ngứ như gà mắc xương.

Từ đó chàng Y'Khing Jũ như trai độc thân vác nước, như gái ngồi không ở cùng với cậu H'Bia Yáo là Kdăm Dẫn. Một ngày cậu Kdăm Dẫn, người lớn khẽ hỏi, trẻ nhỏ khẽ chào, đến thuyết phục nàng H'Bia Yáo cho chàng Y'Khing Jũ.

Kdăm Dẫn: Cháu sao thế! Cháu với Y'Khing Jũ thấy mẹ cháu đã ghép từ khi dưa gang ra hoa, gã khi dưa leo chưa có nụ, hứa chuyển trai với gái từ khi mẹ cháu chưa có thai. Tại sao cháu không về nấu cơm cho Y'Khing Jũ nữa hả cháu?

H'Bia Yáo: Thôi cậu ạ! Nếu cậu ép cháu như buộc ngựa

³⁵ Knai – từ mà các dăm dei thường dùng để gọi một cách tôn trọng chồng của các chị em gái của họ và ngược lại. Các chàng rể cũng gọi các dăm dei của vợ mình là knai.

thì cháu sẽ lấy dao đâm mình, lấy dây thắt cổ đấy.

Cậu Kdăm Dẫn lủi thúi quay về nhà. Vừa về đến nhà cậu đã lên tiếng với Y'Khing Jũ" Thôi knai ạ! knai như nai quay về rừng thưa, hoãn lại tìm về thung sâu thoi knai ạ. Già tôi khẽ hỏi, trẻ nhỏ tôi khẽ chào, đã làm nguôi ngoai hờn giận H'Bia Yáo, nhưng cháu tôi không còn muốn nấu cơm cho knai nữa rồi. Knai, nai lại về rừng thưa thoi".

Y'Khing Jũ: Hỡi chim ngiêk một ngàn, chim ktráo một nghìn, hỡi tôi tớ của ta khắp đó đây! Các con, chuồng bò không ai ngăn, rào không ai thay, không ai trông coi con cháu. Nay ta, nai về rừng thưa rồi! Hỡi chim ngiêk một ngàn, hoãn lại tìm về truong sâu, ta lại về với cháu em ta thoi.

Chàng Y'Khing Jũ, nai lại quay về rừng thưa, hoãn lại tìm về thung sâu, về với cháu với em. Chàng chụp cương ngựa đực hung, nhảy lên lưng ngựa đực hai, chạy nhanh chạy khỏe. Một cái nhảy bay qua núi, một cú phi bay qua thác, đi trong chốc lát là đến nơi.

Chương khúc 8

Y'KHING JŨ TÌM GIẾT MTAO GRŨ, H'BIA YÂO ĐỒNG Ý TRỞ VỀ LÀM VỢ Y'KHING JŨ

Chàng thật sự quay về buôn xưa làng cũ của mẹ đã sinh ra chàng, mười buôn đi qua, tám buôn đi ngang đã đến nơi đến chốn. Chàng đã đến bến nước xưa, cây cau cũ, nơi sinh nhai của buôn làng. Chàng Y'Khing Jũ đã vào tận giữa buôn xưa làng cũ mẹ chàng.

Dân làng xì xào: Hời đám trẻ! Chuông ngựa của ai đấy?

Tôi tớ: Chuông ngựa của ông Y'Khing đấy ạ! Không biết ông ấy đến có việc gì?

Chàng nhẹ nhàng leo cầu thang nhà H'Bia Kluič (H Bia Mah).

H'Bia Kluič: Anh Y'Khing Jũ đây phải không! Anh đến đón em ăn cơm mời uống rượu đây sao?

Y'Khing Jũ: Không phải đến đón ăn mời uống đâu em ạ. H'Bia Yáo không còn nấu cơm bung canh cho anh nữa rồi. Anh, nai về rừng thưa, hoẵng về thung sâu rồi em ạ.

H'Bia Kluič: Sao lại thế! Nay hãy nhận lấy cái váy này đi. Sao anh lại trở thành người như trai chưa vợ như gái chưa chồng. Trong buôn thì núp truôn vợ, vào rừng sâu thì chết ngạt vì nhút nhát, em không mời cơm anh đâu đấy.

Chàng Y'Khing Jũngôi thân thờ, quay ra ngoài đến nhà mẹ đẻ.

Mẹ Y'Khing Jũ: Hay ho gì con lại đến đây? Thế vợ con H'Bia Yáo đâu rồi ơ con?

Y'Khing Jũ: Vợ con không còn nữa mẹ, H'Bia Yáo không còn nấu cơm bung canh cho con nữa rồi.

Mẹ Y'Khing Jũ: Trời ơi! Đây mầy hãy cầm lấy cái váy

này này! Sao con lại có thể trở thành trai chưa vợ gái chưa chồng, trong buôn thì giữ truông vợ, vào rừng sẽ chết vì nhút nhát, nếu mẹ biết thế này tốt thì mẹ đã giết con từ khi còn trong trứng, từ khi còn mới lọt giữa đùi mẹ, từ khi còn nằm trong bọc con ạ.

Chàng Y'Khing Jũ lại lâm lũi quay ra, tìm đến nhà cậu Prống Mung Hdăng.

Prống Mung Hdăng: Nay cháu Y'Khing Jũ! Cháu đến đón ta ăn cơm, đến mời nước, đến để đêm nghỉ ngày ngơi đây ơ cháu?

Y'Khing Jũ: Không phải cháu đến để đón ăn mời uống! H'Bia Yâu không còn nấu cơm, đơm canh, dệt khổ áo, may chiếu chăn cho cháu nữa rồi. Cháu, nài về rừng sâu, hoẵng về thung sâu rồi cậu ạ.

Prống Mung Hdăng: Ôi cháu tôi, thành trai chưa vợ, gái chưa chồng, trong buôn núp sau truông vợ, vào rừng thì chết nát vì nhút nhát sao? Nếu cậu biết thế này thì cậu đã bảo mẹ cháu giết quách khi còn nằm trong trứng nước, lúc còn nằm giữa đùi mẹ, khi còn nằm trong bọc rồi.

Chàng Y'Khing Jũ thật tội nghiệp, canh không ai cho, cơm không ai nấu, chàng chỉ còn biết than thở. Chàng chỉ còn biết chui vào hang rắn, cắm vào hang trăn, liều thân xác như con vượn đực.

Chàng Y'Khing Jũ trở quay về buôn xưa, làng cũ của H'Bia Yâu đã ba năm cùng chàng. Hãy xem chàng vớ lấy đao, chup lấy kiếm đến tìm đánh Mtao Grít tan hoang, khiến Mtao Ak gục ngã.

Y'Khing Jũ: Ô bọn trẻ hãy lắng nghe gà nhà ai đang gáy, con nhà ai đang khóc, trai làng nào đang rên chan chát tiếng búa đe. Sợ vỡ tiếng cười đùa, năm nay bến nước nhà ai đang rơi, trai làng nào mùa hạ đuôi trâu cúng không tốt, con nhà ai nói lảm điều

dị nghị, lười nói, nhác cười khiến ta bị thần yang quở trách. Sợ ta sống trong rừng ma quỷ, ở rừng cây cứng, núi nhiều phép màu. Kẻ nào đây? Kẻ nào to gan lớn mật dám liều lĩnh vậy? Kẻ nào đã dám thử giăng thừng trâu, cuộn thừng bò không rời?

Bà góa: Cháu không biết ư? Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây Mtao Grữ Ak là người dũng mãnh, nắng mùa hè không bao giờ dịu bóng. Anh mặc áo sắt, em mặc áo kềm, đẹp trai thần cho sự giàu sang. Cưỡi ngựa đực rần như cháu đây, cưỡi ngựa cái sọc trắng, yên ngựa lót vải hoa, tiếng lục lạc kêu tựa như có người cầm rung, tựa như có người cầm lắc, khiến lợn chạy, chó rú, nòi ñung kbiê va chạm loảng xoảng.

Chàng Y'Khing Jũ xông vào đầm lau, chạy vào bãi sinh, chạy bán sống bán chết, leo núi, cây đá, nhảy xuống hang tìm hổ. chàng chạy đến bên nước đầu nguồn, cây cau của Mtao Grữ Ak, bãi chăn trâu không một ngọn lau, bãi chăn bò không rơi một ngọn lách. Bãi thả trâu bò mới đẹp làm sao! Dấu chân ngựa trâu của Mtao Grữ Ak dày chẳng chặt tựa như gái tạo bột, tôi trai tràn đường, tôi gái đầy làng, người ùn ùn không nơi để bước.

Y'Khing Jũ: Ở chim ngiêk một ngàn, chim ktrầu một vạn, tôi tớ đứng khắp đó đây, ai là chủ bên nước đầu nguồn này? Ai là chủ đã đốt dây mniêng này?

Tôi tớ Mtao Grữ Ak: Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe khắp đông tây mà ông không hay sao? Hãy nhìn xem Mtao Grữ Ak của chúng tôi đang tuần cử, tuần kiêng, tuần ăn trâu, mổ bò, chiêng không ngừng treo trên cây xà dọc, rìu tháo cán, máu trâu bò chạm không khô trên hiên nhà, tiếng chiêng trống không ngưng, không ngắt.

Y'Khing Jũ: Ở con cháu, em gái, anh trai dân làng trong buôn! Ở khách trên đường, ở những người anh em khắp đó đây! Các

ngươi sẽ thấy tại sao Y'Khing Jũ này lại đến vây hãm trong nhà.

Tôi tớ, dân làng: Ôi! Thế sao ông Y'Khing Jũ! Hãy nương cán rựa, hãy dựa gốc bí, hãy ngừng bầy treo, tim gan ngang bướng hãy dừng tại đây. Kéo lúa mục, kỏ khô, ma quỷ lại mang ông đi. Mtao Grũ Ak của chúng tôi là người dũng mãnh thật sự.

Y'Khing Jũ tức giận, hơi thở tựa gió xoáy, như giông bão thánng bầy làm bay cả tê giác trong thung, voi rừng trong rú. Y'Khing Jũ chém như chém, chém trai từ bến nước, chém gái trên bãi củi, giết người trăm người nghìn đầu ngang chân dọc, người chết la liệt khắp mặt đất, chém gái trai như gái cây chuối trong rừng sâu.

Mtao Grũ Ak: Ô người giữ bến nước! Chiêng mẹ đang treo, hiên nhà cửa ra vào họ đến chạm, gian khách cột đã rung rinh. Ô người giữ bến nước, cây cau, dân làng bằng này! Gian khách hãy ngừng đập, gian bếp trống đôi ngừng gõ. Gian khách cột rung, vách nhà đã tuột, ơ những người anh em khắp đó đây, gian khách cột đã lung, hiên đã lay. Gái trai, chiêng trống của Y'Khing Jũ đã đến đây, hãy dừng tiếng chiêng, ngừng tiếng trống. Y'Khing Jũ đã đến đây rồi. Ô người hai đầu hãy đến xem, ai rào đến hong (phoi), ai đã đem chiêng đi phát, bãi chăn trâu thả bò đến đập đây? Nếu hãn muốn ăn trâu sao không đến gặp chủ trâu, nếu hãn muốn ăn tim gan bò sao hãn không lên nhà, nếu hãn đòi uống rượu ché tuk ché tang, sao hãn không nói cười cùng ta? Sao hãn chém không nương, giết không tha người trăm, người nghìn!

Dân làng: Nếu trẻ chết phải đền voi cái, giết người già phải đền voi đực, chết con chủ nhà thì chiêng trăm chúng tôi sẽ đền cho ngươi. Đây chiêng tự đổ trống tự rơi, chết ngựa chết voi cũng tại ngươi khiến mây xui mưa, voi chết bởi có hai vua, chết gái trai bởi tại ngươi sùng tê giác đến chiếm, vợ người giàu sang

ngươi đến đoạt. Sao ngươi chém chúng tôi như chém cây chuối trong rừng, giết chúng tôi giết hết cả dòng cả họ, gái chết trên đường đi củi, trai ngạt trên đường cống nước.

Người hai đầu đẹp tựa lúa non, xông tới, nhảy tới. Y'Khing Jũliên chém không chịu nương tay, tiếng thõ như gió xoáy, liền chém không nương, giết chết người hai đầu mang cả khiên đao về nhà.

Y'Khing Jũ: Này Mtao Msei, hãy ra mau! Sao ngươi liều lĩnh dám moi tim gan cọp vậy?

Mtao Grữ Ak: Khoan cháu khoan, để ta uống rượu ché tuk đã nào!

Y'Khing Jũ xông lên nhà, chụp lấy cần rượu và uống liền một mạch. Một lần hút hết ba nôi kbung, thêm ba nôi kbung khác, một lần ngâm bảy nôi kbung thêm, đầu óc quay cuồng, chàng nhún nhảy như gió xoáy, như bão xông.

Y'Khing Jũ: Này Mtao Grữ Ak! Hãy đến đầu giữa nhà, nếu ta như lúa mục cỏ khô, ma quỷ mang đi thì nàng H'Bia Êsũn sẽ nấu cơm cho ngươi.

Y'Khing Jũngôi bật dậy, mặc áo sắt, trai thần cho cái giàu sang đuổi chém Mtao Grữ Ak. Bỗng chàng tấn công ào ào, trúng dưới cằm áo sắt rơi loảng xoảng dưới chân. Kiểm trong tay Y'Khing Jũ văng ra trúng ngón chân Mtao Grữ Ak.. Mtao Grữ Ak như lúa đã mục, thân đã tàn.

Nàng H'Bia Êsũn- vợ Mtao Grữ Ak gào khóc buồn bã cả xú sở người Êđê.

H'Bia Êsũn: Thôi thôi rồi chồng ta. Từ đây tê giác rụng sừng, voi lắc (rời) ngà, người cao tuổi cũng chết từ đây. Mtao Grữ Ak thân đã tàn, lúa đã mục cỏ đã khô, từng đầu voi của ta lấy ai xiềng, tôi tớ của ta ai sẽ bảo, rượu ché tuk ché ba ai là người khai,

người uống. Mtao Grữ Ak của ta như lúa đã thối, củi đã mục, cỏ đã khô rồi.

H'Bia Êsũn: Ở Mtao Grữ Ak! Chàng như lúa đã mục, thân đã tàn, chuyện đã hết. Chàng đã chết ngoài bãi thả trâu, nơi thả bò, vườn thả diều, chết ngay tại bến nước kẻ giàu sang.

Sau khi Mtao Grữ Ak như lúa đã mục, thân đã tàn, chuyện đã hết. Khĩng Jũquay về buôn nàng H'Bia Yáo. Chàng Y'Khing Jũchém trẻ thơ, vùi con đỏ, trẻ không tha, chém già không sợ, người chết nằm sắp lớp, la liệt. Chém người từ bến nước, chém như chém cây chuối, giết tận gốc, chặt tận rễ, tàn sát họ một cách vô cớ.

Dân làng kêu khóc: Ô bà H'Bia Yáo ơi! Bà hãy đi khuyên can chàng Y'Khing Jũchém người vô tình vô tội, chém bừa giết bãi ở bãi chăn trâu đây này. Ôi thôi chúng tôi họ sẽ tàn, thân sẽ nát như nước đổ. Hỡi bà H'Bia Yáo, hãy đi can ngăn Y'Khing Jũbà ơi!

H'Bia Yáo đứng dậy, bỏ váy cũ mặc váy mới, tháo hoa tai bằng gỗ đeo hoa tai bằng ngà, dáng người thướt tha, mặc váy sọc giống hoa ênă, mặc váy rằn giống hoa mắt mè bay theo gió bầy năm, nhìn theo không biết chán. Nàng vắn váy thướt tha đi đến chỗ chàng Y'Khing Jũ, chụp lấy tay đao, tay kiếm của chàng Y'Khing Jũ.

H'Bia Yáo: Dừng tay đi chàng ạ, sao chàng lại chém trẻ thơ, vùi con đỏ, giết người già không nương tay! Dừng chàng dừng! Đâu phải em không nấu cơm cho chàng! Tại chàng như nai về rừng thưa, hoẵng vào thung sâu, chàng đã về với cháu em rồi.

Em sức nơi ngực non, hơi nơi họng cạn, ngắc ngứ như gà mắc xương, chàng chấp làm gì? Em, con gái ăn gan gà, nói không biết lối. Ta cùng về thôi nào! Gan trâu bò chúng ta lại cắt, thịt nướng ta lại mời lại khấn thần, yang chúng ta lại cúng, cúng cho

tổ tiên ông bà, rủi ro chúng ta lại giải.

Đi về thôi chàng ơi! Chiều nan nay ta lại trải, máu bò nay ta lại bôi dao, huyết trâu ta chạm đùi, rượu ngọt ta lại nhỏ chân, sắt đồng ta đập, nhận lại vợ nhận lại đi chàng ạ.

Nghe lời đã thấu, nhận lời đã thuận, chàng Y'Khing Jũ lại quay về làng xưa buôn cũ cùng H'Bia Yáo, bò bảy chàng lại thui trong một ngày, bảy trâu lại ăn trong một buổi, lại một lần cúng tế tháng năm. Chàng Y'Khing Jũ cùng nàng H'Bia Yáo đốt trâu hết một rừng lồ ô, thui bò nát một rừng le, nướng dê khói mịt mù làm đen cả bầu trời.

Chàng Y'Khing Jũ lại ăn năm uống tháng, ăn trâu ăn bò mãi không ngót. Chiêng Kur không tháo dây treo, rùi không rời cán, đầu trâu bò rơi ào ào như đàn khỉ nhảy. Tuần cử tuần kiêng, chỉ ăn trâu thui bò. Chàng Y'Khing Jũ và nàng H'Bia Yáo xứng đôi vừa lứa, chồng đẹp trai, vợ xinh gái như xưa. Chàng Y'Khing Jũ, nghỉ một ngày ngơi một năm. Nghỉ một ngày ngơi một đêm, năm lại qua tháng lại đến.

Chương khúc 9

Dã Bhu giết chết Y'Khing Jũ tại nhà và cướp H'Bia Yâu

Dã Bhu ở không yên, ngủ không ấm, lên nương rẫy mà lòng không nguôi nhớ nàng H'Bia Yâu. Dã Bhu bỏ khố cũ quần khổ mới, tháo hoa tai gỗ đeo hoa tai ngà.

Dã Bhu: O em Dã Klông, nào chúng ta đeo ống tên đi săn nào! Anh đã chán quá rồi, ăn gan trâu nay đã khô, ăn gan bò nay đã thiu, anh muốn ăn tim gan trâu rừng, gan nai ngoài xa hồi em Dã Klông. Nào chúng ta cùng đi săn nào!

Mẹ Dã Bhu: Thôi con trai, con yêu con quý của mẹ, thôi con thôi! Mẹ sẽ sợ bấp nức, nhà hoang, vắng tiếng con mẹ lại nhớ lại thương. Ngựa đực hãy để mẹ đóng chuồng bằng ngà, ngựa cái mẹ sẽ đóng chuồng sắt, con trai quý mẹ sẽ cho ở trong buồng đẹp buồng ấm con ạ!

Hồi con, con muốn thử gan lợn rừng, muốn ăn gan kông thì mẹ e con cũng lại tay trắng, con muốn ăn gan lợn rừng, gan nai, e thần linh sẽ không ban cho đâu con trai ạ.

Dã Bhu: Mặc kệ mẹ ạ! Em gái con H'Bia Rỉng Dờng bấp chân đương nước, bấp đùi đã ướt, đã có trẻ ing ỏi, đã đặt tên nó là trai Dã Bhu rồi.

Chàng Dã Bhu không nghe theo lời mẹ khuyên và ra đi. Chàng chụp lấy cương ngựa hung, cương ngựa hai, chạy nhanh nháy khỏe, mẹ có trói cũng không trói được, mẹ có buộc cũng không buộc được. Chàng Dã Bhu đốt đuốc đi trong đêm. Tìm trai đập thành thịch như mối nghiền răng, mười buôn đi ngang, tám buôn đi qua, đi đến buôn nàng H'Bia Yâu. Chàng Y'Khing Jũ đương đánh chiêm đội, gõ trống cặp, đập trống ba.

Dã Bhu bước lên cầu thang tám bậc, đập lên hiên nhà

tám lượt, cột lưng lay, nhà xiêu vẹo, cột đưng đưa phía đông đưng giàn đậu, đưng đưa phái tây chạm giàn bầu, khiến lũ bò con đứng ngòai không yên. Dăm Bhu bước phía gian nhà sau.

Y'Khing Jũ: Ô knai Dăm Bhu đây à! Nếu tôi đón ăn mời uống cũng không gặp được thế này.

Dăm Bhu: Đây, tôi đến ăn năm uống tháng, ăn trâu bò cùng knai đó.

Y'Khing Jũ: Đây knai, nếu tôi đón ăn chắc gì knai đến, tôi mời uống chắc gì knai đi. Thật may mắn, nay tôi đương tuần cử, tháng kiêng, tuần ăn trâu, tháng ăn bò.

Ngay lúc đó H'Bia Yáo từ gian sau đi lên gian khách.

H'Bia Yáo: Ô chàng Y'Khing Jũ! Khách nào lên nhà chúng ta? Đạp thang nghiêng, giẫm hiên gãy, rầm rầm đứt dây kông dây chiêng. Khách khứa nào đây ơ chàng? Tám khách Kur cũng không bằng, mười khách Yuần, trăm nghìn người cũng không tày?

Y'Khing Jũ: Đây là knai Dăm Bhu! Thật may mắn làm sao khi knai Dăm Bhu đến đây. Nếu đón ăn chẵn gì anh đến, nếu tôi mời uống chắc gì knai đến. Dịp này knai đến thật may cho chúng tôi.

Nàng H'Bia Yáo dọn cơm mời canh, thịt bò bày trong đĩa hoa, thịt trâu dọn trong thau, mời gọi chàng Dăm Bhu đến cùng ăn.

Thế là Dăm Bhu cùng ngòai ăn cơm.

H'Bia Yáo: Chúng tôi mời chàng ăn cơm!

Dăm Bhu: Ta ăn ta uống thật tình, bụng ta đói thật đói, khát thật khát. Một lần ta bóc bằng cái đầu con chồn, một lần ta đưa bằng cái đầu con chó, ta không ngại ngừng vì ta đã trót đói bụng thật rồi.

H'Bia Yáo: Chàng ăn cơm đi nhé!

Chàng Dăm Bhu vừa ăn vừa véo đùi H'Bia Yáo. H'Bia Yáo cùng trai Dăm Bhu đùa giỡn nhau.

Cơm nước xong, chàng Dăm Bhu đến phong khách uống rượu với chàng Y'Khing Jũ. Họ uống từ chiều đến tối, từ đêm này sang sáng nọ. Nhặt nhé này họ lại thay ché khác, hết ché này lại cọt ché khác, uống đến khi chàng Y'Khing Jũ say mềm, men thấm tai ù ngủ quên trong bành voi rồi anh Y'Khing Jũ.

Chàng Dăm Bhu đi vào phòng trong của H'Bia Yáo, thay tình vụng trộm. Chàng Dăm Bhu cùng nàng H'Bia Yáo trong phòng hai ngăn, phòng đôi phòng lưá, phòng rèm kín màn che, nào ai dám vào.

Tôi tớ: Ôi thôi ông ơi! Sao ông lại uống rượu say, rượu thấm men vào, tai ù ngủ quên trong bành voi. Kìa phòng đôi họ đã nhập! Buồng của ông họ đã vào, ngự phòng ông họ đã chiếm rồi ông ạ!

Bỗng chàng Y'Khing Jũchup lấy khiêng đao xông vào phòng trong.

Y'Khing Jũ: Này H'Bia Yáo! Chàng trai này là ai ? Nàng muốn ta chém nó ngang, chặt nó dọc không?

H'Bia Yáo: Đùng chàng đùng!

Y'Khing Jũ: Nàng thế này ư H'Bia Yáo? Thôi rồi cái thân ta. Nếu chết con trẻ thì đền voi cái, chết già thì đền voi đực, giết cháu con kẻ giàu sang thì chiêng trăm họ sẽ đổ thừa ta đấy, rồi ta lại sẽ khóc ngoài rẫy trên đường thôi.

Mẹ H'Bia Yáo: Ta đã bảo con rồi hỡi con gái! Ta nói con không nghe, ta bảo con không nhớ, con quên lời dặn đến nỗi thân tàn thân dại (đến chết).

Aduôn Sun: Thôi nào mẹ H'Bia Yáo, hãy khuyên Y'Khing Jũđừng chém không nương tay. Hãy bảo Dăm Bhu nhận lỗi và

chúng nó kết nghĩa anh em thôi ơ bà!

Chàng Y'Khing Jũ bỏ qua lỗi lầm của Dăm Bhu, họ kết nghĩa anh em, máu lợn cùng bôi dao, huyết trâu cùng chạm chân, đồng sắt thè đập. Họ đồng thua nạ theo ý Aduôn Sun. Sáng đến, mặt trời vừa ló rạng, họ lấy máu lợn chấm dao, huyết trâu chạm đùi, rượu ngọt bôi chân, sắt đồng cùng đập. Chàng Y'Khing Jũ và Dăm Bhu cùng kết nghĩa anh em. Nếu lưỡi một ngày lật thì vàng sẽ đền, vàng sẽ thưởng.

Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một đêm. Chàng Dăm Bhu châm lửa, mời rượu, chia thịt cùng với chàng Y'Khing Jũ. Dăm Bhu sống như trai chưa vợ như gái chưa chồng vác nước ở nhà Y'Khing Jũ

Chàng Y'Khing Jũ lại tuần cử tuần kiêng, tuần ăn trâu ăn bò. Dăm Bhu lại rót rượu cùng uống cùng ăn với chàng Y'Khing Jũ. Chàng Y'Khing Jũ men lại thắm, rượu lại say, tai ù ngủ vùi trong bành voi. Dăm Bhu phòng lại nhập, buồng lại chiếm.

Tôi tớ: Dậy, ông ơi hãy dậy đi! Phòng ông người ta lại nhập, buồng kín người ta lại vào, giường ngự người ta lại chiếm rồi.

Chàng Y'Khing Jũ ngồi phát dậy, chụp lấy kiếm và xông thẳng vào buồng.

Y'Khing Jũ: Knai xử sự như thế này sao? Chúng ta huyết lợn đã chạm dao, máu trâu đã bôi đùi, rượu ngọt ta đã nhỏ chân, sắt đồng ta đã cùng đập, cùng kết nghĩa anh em. Vậy mà knai một ngày lưỡi đã lật! Hãy nhìn đùi gà chưa ráo trên xà ngang, gùi chưa khô nước, một ngày lưỡi knai đã đổi. Knai muốn tôi chém không nương tay sao? Muốn tôi chặt không thương tiếc, giết như trâu như lợn à?

MẹH'Bia Yáo: Đấy con thấy chưa, hồi con yêu con quý! Mẹ đã bảo con không nghe, mẹ đã dạy con không nhớ, quên lời

mẹ thân tàn đến chết. Thôi rồi con ạ, nếu trẻ chết thì đèn voi cái, chết người già đèn voi đực, chết cháu con kẻ sang giàu chiêng trăm họ sẽ bắt ta đèn con ạ.

H'Bia Yâo: Thôi mẹ đừng nói nữa! Đừng sợ con rắn, đừng ngại con ong, chính con khiến voi đực cụng sừng, voi cái cưỡi, xem ai là người rơi? Ai là người dũng mãnh, con sẽ nấu com dẹt khó cho người đó mẹ ạ.

Chàng Dăm Bhu chụp lấy khiên đao kèng càng nhảy xuống đất.

Dăm Bhu: Lại đây nào knai, voi đực ta thử cụng ngà, voi cái ta thử cưỡi, xem ai sẽ là người rơi xuống đất nào?

Y'Khing Jũ: Thế sao! Thế knai mang khiên gì?

Dăm Bhu: Tôi mang khiên một đực, kiếm một khoét, múa hướng tây kêu lạch xạch hướng tây, múa hướng đông kêu lạch xạch hướng tây.

Y'Khing Jũ: Knai, hãy xem tôi này! Khiên to bản bằng lưỡi con trâu, kiếm to bản bằng trái đại khái, ba người nâng ba người đỡ. Hướng phía dưới như chuông rung, hướng lên trên như sấm rền, lưỡi dùi đao sắc như cỏ tranh.

Dăm Bhu: Còn tôi thì khiên đao khiên thần, khiên đao vương oan hồn, khiên đao chỉ nhằm bọn tù trưởng nhà giàu mà đâm mà phóng.

Y'Khing Jũ: Thôi knai thôi! Sợ người quá cố nhắc, sợ yang quở, sợ bẻ ché tuk, vỡ ché ba trong phòng sang đấy. Này knai, hãy để tôi xuống trước nào!

Dăm Bhu: Sao ta lại đâm knai khi knai đang xuống! Knai xem, cả con lợn trong chuồng, nào ta có thêm đâm đâu.

Thế là Y'Khing Jũ bước xuống đất.

Vậy là gà làng đuổi theo gà rừng thật rồi. Y'Khing Jũ đuổi

chém chàng Dăm Bhu, chàng Dăm Bhu một cái nhảy vượt ngọn cây kna, một cú bật vượt khỏi ngọn vừng, người bay vút qua tận mây xanh. Họ đuổi nhau từ khi mặt trời nằm trên cây xà ngang đến khi mặt trời lặn, từ khi mặt trời nằm chéch mái đông đến khi đã ngủ phía tây.

Y'Khing Jủrướt Dăm Bhu như bắt trâu trôi trên nước, đuổi như đuổi cá sấu dưới nước sâu, sức đã sắp tàn nhưng yang không tiếp, hơi đã sắp cạn nhưng yang không cho. Họ lại đuổi nhau từ khi mặt trời nằm trên xà ngang mãi đến khi mặt trời nằm chéch trên cây xà ngang phía tây, từ khi mặt trời nằm chéch mái đông đến khi đã chiều về.

Y'Khing Jủ: Nào hãy ném bầu nước cho ta nào, ta khát quá!
Mọi người ném bầu nước, Dăm Bhu chụp lấy uống hết.

Y'Khing Jủ: O nàng H'Bia Yâu! Nàng hãy ném trâu tằm cho ta.

H'Bia Yâu ném trâu tằm cho Y'Khing Jủ, Dăm Bhu lại tóm lấy.

Y'Khing Jủ: Hỡi nàng H'Bia Yâu, ta chết thôi. Hãy ném gói cơm lam cho ta nàng!

Nàng H'Bia Yâu lại ném gói cơm lam, nhưng Dăm Bhu chụp lấy vội ăn hết, sức Dăm Bhu tăng lên gấp bội, càng nhảy càng khỏe.

Y'Khing Jủ: Hỡi knai ơi! Thôi gà rừng hãy đuổi gà nhà đi nào?

Dăm Bhu chụp lấy khiến mùa hướng đông gió như bão, mùa hướng tây như luồng gió xoáy, khiến bùng xà dọc, bút xà dọc. Quay sang bắc gãy cành cây tưng, quay sang nam gãy cành cây gòn. Dăm Bhu mùa phía tây, Y'Khing Jủbay theo hướng tây, Dăm Bhu mùa hướng Đông, Y'Khing Jủbay theo hướng Đông.

Dăm Bhu: Đi đâu về từ hướng tây hả knai?

Y'Khing Jũ: Ta đi thăm chuồng voi về knai!

Dãm Bhu múa hướng đông, Y'Khing Jũchoạng vạng hướng đông.

Dãm Bhu: Đi đâu về từ hướng đông đó knai?

Y'Khing Jũ: Ta đi xem lại chuồng trâu; sợ lũ trẻ cài then không kỹ.

Dãm Bhu: Thôi knai ạ, đại thì phải dạy.

Dãm Bhu nhảy ba bước bồng chém búp dưới bấp chân Y'Khing Jũ.

Dãm Bhu: Ô bấp chân knai trúng cái gì thế kia?

Y'Khing Jũ: Mâu chẵn sọc của vợ chúng ta ở nhà đấy.

Y'Khing Jũ: Ố nàng H'Bia Yâu! Mẹ đã lỡ gả hai ta từ khi đưa gan mới kết hoa, đưa nước chưa ra nụ, mẹ ghép trai với gái khi chúng ta rụng rốn. Hỡi nàng H'Bia Yâu! Ta cũng hiểu, chúng ta như mắt cây le không bằng nhau, nhưng ngựa đã ép, trâu đã buộc, trai gái lỡ định. Nếu ta chết hỡi H'Bia Yâu, nàng hãy vun mộ, đắp mả cho ta, đeo gống kut, tạc gống klao, bôi máu trâu huyết bò sáng trưng bên trên mộ ta nhé!

Ố H'Bia Kluiç! Anh lúa đã sắp mục, cỏ sắp khô, ma quỷ sắp mang đi, họ chém anh không nương tay, không thương tiếc, họ giết anh ngoài bãi chẵn trâu, lừa bò. Đầu anh em đừng bỏ ngoài bãi tranh, xương anh em đừng để rĩa ngoài, thân anh đừng bỏ mỗi đùn kiến tha em nhé! Anh chết thôi em ạ! Hỡi nàng H'Bia Kluiç! Anh múa kiếm không nhanh, nắm gươm không chắc nữa rồi.

Dãm Bhu nhảy ba bước tới chém phất ở đùi, năm bước lùi chém ở đầu, giết chết chàng Y'Khing Jũ.

H'Bia Yâu đã đi theo chàng Dãm Bhu, nhảy lên lưng ngựa hung, ngựa hai, đi theo nầu com đơm canh, dệt khó áo cho chàng Dãm Bhu. Còn chàng Y' Khing Jũlúa đã mục, cỏ đã khô, ma quỷ đã mang đi thật rồi.

Chương khúc 10

H'Bia Kluič - em gái Y'Khing Jǔmang thai và sinh hạ Trống Dải

Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một năm, nàng H'Bia Kluič khóc nức khóc nở, khóc cả sáng lẫn chiều, khóc ngày lẫn đêm vì nhớ tiếc thương chàng Y'Khing Jǔ. Một ngày, nàng H'Bia Kluič thèm ăn rau mùa đông, thích ăn rau mùa hạ, nàng đi tìm trên nương, kiếm ngoài rẫy, bỗng nàng phát hiện ra cà chín vàng.

H'Bia Kluič: Ôi ngon quá! Không biết cà này là cà mùa đông hay cà mùa hạ, cà thần hay cà trời? Nếu ta ăn, ta sống hay là ta chết?

H'Bia Kluič hái cà mang về ăn. Nghỉ một ngày ngơi một năm, ở một ngày nghỉ một năm. Chuối cặp trở bắp, tay nặng chân nề, bụng mang dạ chứa, vú thâm, con bông con công đã có từ đây.

Aduôn Sun: Đây cháu! Cháu có mang, có bụng với ai hả cháu?

H'Bia Kluič: Không bà ạ! cháu đã ăn quả mọc giữa thân, uống nước lưng chừng thác, cháu ăn quả xoài rừng, bụng tự chứa tự mang bà ạ!

Aduôn Sun:Ồ không xong rồi! Cháu hãy nói thật đi nào! Gái chỉ tên, trai điếm mặt, tre le, lồ ồ hãy chỉ cây!

H'Bia Kluič: Không bà ơi! Cháu không có với ai, trai cháu chưa gần, trai chưa chạm, lẽ nào con thân sấm thân chớp trên trời.

H'Bia Kluič nghỉ một ngày, ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một tháng. Đến năm đến tháng nàng H'Bia Kluič ở cũ. Đau trên đầu như búa bổ, đau trong cầm như bị bẻ, giữa thân như

nước đang sôi, đau từ đứng bóng đến xế chiều.

H'Bia Kluič: Ô bà! Chắc cháu đã đến kỳ sinh, tháng đẻ. Hãy gọi bà đỡ giỏi, sao cháu đau ngay gốc rốn, đau tận cuống gan, đau mặc sống mặc chết, sống đỡ chết đỡ ơ bà!

Aduôn Sun bà Si tóc quăn đến mời bà mụ có tài, mời bà thầy giỏi, muốn bụng nhẹ, bụng nhanh nhưng nào bụng có nhẹ có nhanh, thai nhi không muốn rời khỏi mẹ.

Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây bảo thầy aduôn H'Win là người mụ tài, thầy giỏi. Aduôn H'Wing aduôn H'Wang ở tận bên bờ biển.

Aduôn Sun: Hỡi chim ngiêk một ngàn, hỡi chim ktrâu một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Các con hãy đi mời mụ bà Aduôn H'Wing, thầy Aduôn H'Wang ở tận bờ biển nào!

Tôi tớ đi, cười ngựa đực hung, cười ngựa đực hai, ngựa chạy nhanh, phi khỏe, một cái nhảy bay qua núi, một cái phi bay qua thác. Đi một chốc một lát đã tới nơi tới chốn, đã đến buôn bà H'Wing, làng bà H'Wang mời tận tay, mời tận nhà, gặp tận mặt.

Họ đã đến buôn của bà Aduôn H'Wing buôn bà H'Wang, đập lên thang hăm, giã lên hiên hлай, khiến cột xiêu vẹo, khiến nhà lung lay.

Aduôn H'Wing Aduôn H'Wang: Ô lũ trẻ! Hãy xem ai đây, khách vội hay khách nhàn, đến vào mùa hạ thì sẽ có chuyện gấp đây!

Tôi tớ: Chào bác! Bác đến vội hay nhàn? Đến mùa hạ chắc có chuyện gấp?

Cậu H'Bia Kluič: Ôi tôi nghe danh vang đền thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây bảo rằng ở đây có bà mụ giỏi, có bà đỡ tài. Tôi đến để mời tận tây, mời tận mặt, dắt đến tận nhà cho cháu tôi nàng H'Bia Kluič đã đến kỳ sinh nở.

Nghe thê, Aduôn H'Wing H'Wang cười voi đực bành mây, cười voi cái bắt bành êtiêng, voi độc ngà đi trước, mười buôn cũ đi qua, mười buôn mới đi ngang, tám buôn vượt, đi đến buôn làng của nàng H'Bia Kluič. Đến trước cửa nhà H'Bia Kluič, voi hạ bành.

H'Bia Kluič: Hỡi bọn trẻ! Hãy bung nước nồi kbung bà rửa tay, khiêng nước nồi kiê để bà rửa chân, lấy bát đồng hwan để bà rửa mặt, bầu nước tiên để bà súc miệng.

Bà mẹ H'Wing H'Wang: Không cần đâu, tôi cười voi mà cháu.

H'Bia Kluič: Vì cười voi nên mới sợ người có mùi hôi của voi bà ạ!

Họ trải chiếu hoa từ hiên khách tận gian bếp, lớp dưới trải chiếu thường, trên trải chiếu hoa, bà mẹ nói nói cười cười.

H'Bia Kluič: Bà ơi! Sao cháu đau trong đầu như bô, đau như cầm võ, đau ngực sôi sùng sục. Cháu đau ngay giữa rôn lên tận gan. Đầu không thể phân biệt sống chết, sống dờ chết dờ. Đau ở bụng giống như thảy, đau giữa lưng giống như đập, đau quần đau quai, bởi gái đẻ con so. Hỡi bà! Cháu đã cúng gà hết một nong, cúng trâu bò hết một chuồng, nhưng bụng không xoay, thai quần lấy dạ, con không ra khỏi bụng mẹ.

Aduôn Hwing Hwang: Cháu hãy chờ tí! Để bà ăn trầu xong đã nào!

Mụ ăn trầu xong, đến sờ tận bụng, xoay tận rôn, vuốt tận gan.

Aduôn Hwing Hwang: Này cháu! Hãy lấy cái chiêng của chàng Y'Khing Jũ mua đầu tiên. Cháu đặt phía dưới thì bụng sẽ chuyển, ruột rời thai, con rời mẹ.

Mọi người lấy chiếc chiêng của chàng Y'Khing Jũ đặt phía dưới, thê là dạ chuyển, bụng xoay, ruột rời thai, con đã rời mẹ.

Đứa trẻ khóc suốt sáng thâu đêm, khóc ồn cả nhà, khóc

chật cả làng. Mọi người đang đợi Aduôn Sun đặt tên cho nó. Sao đưa trẻ lại khóc hoài không yên, khóc hoài không ngớt.

Aduôn Sun: Ô cháu trai quý, cháu trai cưng của bà! Tên cháu là gì nào? Có phải Dăm Bhu không? Vẫn không chịu sao? Vậy tên cháu là Y'Khing Jũ nhé! Cũng không đúng sao?

Mẹ H'Bia Kluič: Ô cháu trai cưng, cháu trai quý của bà! Sao cháu cứ khóc hoài? Cháu khóc suốt sáng thâu đêm, khóc ồn cả nhà, khóc chặt cả làng. Sao cháu khóc chớp chớp giống gà bị buộc cẳng, trói cánh, miệng cứ khóc cả ngày đêm không biết chán.

Lúc đó Aê Diê chống gậy mây, gậy mun đến đặt tên con nàng H'Bia Kluič.

Aê Diê: Bà ơi! Con nhà ai khóc suốt sáng thâu đêm, khóc ồn cả nhà, khóc chặt cả buôn thế hả bà?

Aduôn Sun: Ôi cháu ơi! Đây là con trai H'Bia Kluič. Mẹ vẫn chưa biết đặt tên cho nó.

Aê Diê: Bà hãy đi đặt tên cho nó giùm bà ạ. Tên nó là Trống Dã đấy. Thằng Trống Dã bà nhé! Bà đi đi.

Aduôn Sun khum khum đến nhà H'Bia Kluič, liền bước lên cầu thang gian bếp.

H'Bia Kluič: Bà đến có chuyện gì thế?

Aduôn Sun: Ta đến để làm gì à! Ta đến vì cứ nghe tiếng khóc của con trai cháu. Nó cứ khóc suốt sáng thâu đêm, khóc ồn cả nhà, chặt cả buôn.

H'Bia Kluič: Ôi bà ơi! Mẹ vẫn không biết đặt tên nó là gì cả?

Aduôn Sun: Thế sao! Nếu mẹ biết tên của nó thì cháu tính sao nào?

H'Bia Kluič: Nếu biết tên, chiêng kồng cháu phân, la cháu chia, trâu bò cái bà với cháu mỗi người một nửa.

Aduôn Sun lấy nước đựng trong bát đồng đến bên cậu bé.

Aduôn Sun: Này cậu bé yêu, cậu bé quý! Nếu thật sự tên cậu là Trống Dã thì cậu hãy nín khóc, ném hạt sương mai? Cắn dùi đứt, lia mũi kiếm đao, theo gương chú bác cậu khi xưa.

Cậu bé nghe thế nín thình khi Aduôn Sun đã biết đặt tên đặt tuổi. H'Bia Kluič chiêm đã phân, kông đã chia, trâu bò cái đã mỗi người một nửa.

Cậu bé Trống Dã ba ngày đã biết đòi điều, năm ngày đã muốn chơi quay. Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một tháng, chàng Trống Dã đã biết thả điều, biết treo thang, biết chạy nhảy nô đùa, biết kiếm cha biết tìm mẹ.

Trống Dã:Ồ mẹ! Mẹ hãy cho con đi chăn trâu bò lùa cùng với đám trẻ con ngoài đồng nhé!

H'Bia Kluič: Đứng con đứng đi! Con rồn chưa rụng, tên mẹ mới đặt, nên còn được thấp sáng trên đầu cơ mà con!

Trống Dã:Không mẹ! Con muốn đi!

Trống Dã đi ra chăn trâu với bọn trẻ ngoài đồng, cầm roi lùa thú trong bụi, đuổi thỏ, săn chồn.

Thấy thỏ, Trống Dã chạy theo bắt được thỏ

Trống Dã:Ồ! Thỏ à ? Sao mà cứ gọi mãi đến cậu, mà có cậu à? Mà có bác sao? Thế tao, cậu tao tên là gì? Ô lũ trẻ! Thế tên của cậu tao là gì? Còn thỏ, thỏ có cậu mà!

Lũ trẻ bảo "Ồ hay sao mà có thể có cậu chứ, hỡi con của H'Bia Kluič. Mà như măng còn đầy lông tơ, họ đã tàn, dòng đã nát, nước dưới nguồn đã đục, dòng trên nguồn đã cạn.

Trống Dã chạy ào về làng và hỏi mẹ: Ô mẹ! Con gì đó? Đây có phải là con thỏ có chiếc tai dài không mẹ?

H'Bia Kluič: Đúng rồi đó con trai, đó là thỏ.

Trống Dã: Ôi mẹ! Đây là con gì? Thỏ sao? Sao lông nó sọc thế này hả mẹ?

Mẹ Trống Dải: Phải, con trai ạ. Thỏ đấy!

Trống Dải: Mẹ ơi! Thỏ cũng có cậu, có bác, thế cậu bác của con đâu rồi hả mẹ? Tên của cậu bác con thế nào?

Mẹ Trống Dải: Thôi con trai ạ! Cậu bác con không có, chỉ có chúng ta, dòng chúng ta đã nát, họ ta đã tan theo nước rồi con ạ. Bác đâu, cậu đâu chúng ta có.

*Trống Dải tay cầm thỏ con chạy đi, đến nhà Aduôn Sun.
Chú thỏ kêu hoài trên tay.*

Trống Dải: Ở bà, thỏ vẫn có cậu, có bác, ờn cậu của cháu đâu rồi bà?

Aduôn Sun: Hỡi cháu! Đợi đã, hãy chấy tóc cho bà trước nào!

Tóc bà đã được Trống Dải gỡ, đã được Trống Dải chấy.

Aduôn Sun: Ôi cháu ơi! Sao cháu lại không có cậu được chứ! Y'Khing Jũ là cậu của cháu đấy. Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, khắp đông tây ai ai cũng biết. Nhưng Dăm Bhu ngà đã tranh, nanh đòi, con cháu sang giàu chiếm đoạt với cậu Y'Khing Jũ. Người ta đã chém không thương, đâm không tiếc, giết không nương tay, người ta đã giết cậu ấy ngoài bãi chăn trâu bò.

Còn vợ của cậu cháu là H'Bia Yáo, nay cô ấy đã thuộc về Dăm Bhu rồi. H'Bia Yáo về nấu cơm, đơm canh, dệt khó áo, may chiếu chăn cho Dăm Bhu rồi cháu ạ.

Cậu bé Trống Dải thả thỏ con chạy vội về nhà.

Trống Dải: Mẹ ơi! Ai là cậu con hả mẹ?

Mẹ Trống Dải: Ôi con trai! Con đau còn cậu còn bác. Chúng ta đã tan một giàn bếp, đã nát giàn bầu, tung tóe như nước như non. Chúng ta như người tuột môi dây rồi.

Trống Dải: Này mẹ! Aduôn Sun đã nói với con, cậu con là Y'Khing Jũ, nhưng Dăm Bhu đã chém cậu không thương, đâm không tiếc, giết không nương tay, đã giết cậu ấy như giết lợn,

chém chó cơ mà.

Mẹ Trống Dã: Không phải con ạ!

Trống Dã: Thôi thôi! Mẹ đừng giấu con nữa. Cậu con là Y'Khing Jũ.

Cứ mãi như thế, cuối cùng H Bia Kluič cũng thú thật với con trai.

Mẹ Trống Dã: Đúng vậy! Cậu con là Y'Khing Jũ. Người ta đã chém không thương, đâm không tiếc, giết không nương tay, người ta đã giết cậu ấy ngoài bãi thả trâu bò rồi.

Trống Dã: Ô mẹ ơi! Kẻ đó là ai vậy? Kẻ trai nào đã chém cậu con không thương, đâm không tiếc, giết không nương tay, kẻ đã giết cậu ấy như đâm heo giết chó. Cậu con đã có tội có tình gì với hấn hả mẹ? Cậu con lợn đương lên, chó đương lớn, bác con người đương ăn năm uống tháng mà mẹ!

Mẹ Trống Dã: Ô con trai của mẹ! Không tội tình, nào chúng ta có tội gì với họ! Ngà voi người ta tranh, sừng tê giác người ta đòi, vợ giàu sang họ đến chiếm. H'Bia Yâu đến thổi cơm cho Dăm Bhu rồi.

Chương khúc 11

Trống Dã đánh thắng Dã Bhu, tái sinh lại cậu Y'Khing Jũ. Y'Khing Jũ và H'Bia Yêu lại ăn năm uống tháng

Cậu bé Trống Dã nghỉ một ngày ngơi một tháng, nghỉ một ngày ngơi một năm.

H'Bia Klui: Này con! Con hãy ở nhà! Nếu con muốn săn nhện thì săn trong nhà, đừng bắn nhện trong kho thóc nhé con!

Cậu bé Trống Dã làm cung tên nhỏ (nỏ), tập bắn nhện trong nhà. Ngày nào chàng cũng bắn nhện trong nhà. Chàng đã chán, đã nản. Chàng tự nhủ về câu nói của mẹ "tại sao mẹ ta không cho ta vào kho thóc nhỉ"? Nhân lúc H'Bia Klui lên rẫy, Trống Dã vội mang cung tên vào kho thóc để bắn nhện xem sao. Đương bắn nhện, mũi tên của cậu vướng trên cao, cậu bé trèo lên gỡ xuống. Chợt cậu phát hiện ra khiên đao của Y'Khing Jũ. Cậu chụp lấy khiên đao và múa thử. Múa hướng bắc gió như xoáy, múa hướng tây gió như bão, xà ngang xà dọc bay theo gió rơi xuống đất ầm ầm. Trông giống như sấm đánh, chớp giật, bực cành cây bay khắp nơi, khắp chốn. Bỗng nàng H'Bia Klui chạy về. Trống Dã vội vàng cất khiên đao, nhảy vội lên nhà.

H'Bia Klui: Này con, con có vào trong kho thóc không đấy?

Trống Dã: Không mẹ ạ! Con vào kho thóc bao giờ đâu.

H'Bia Klui: Khiếp thật! Sao lại giống sấm đánh, giống chớp giật! Nếu con có vào đấy thì con nói thật với mẹ đi nào!

Trống Dã: Thưa mẹ, con đã vào đấy! Con đã thấy khiên của cậu con rồi.

H'Bia Klui: Đùng con đùng! Con như măng còn lông, mía còn bao. Con còn nằm trong chăn nệm, còn khóc nhè với cha với mẹ. Đùng con đùng!

Trống Dã: Con sẽ không sao! Hãy để con đi ở nhà Dăm Bhu. Hãy cho con đi nhé!

H'Bia Klủ: Không được, mẹ đã bảo không được!

Trống Dã không chịu nghe theo lời can ngăn của mẹ.

Trống Dã: Ô mẹ! Hãy cho con bú tí đi!

Sau khi bú mẹ xong, cậu bé Trống Dã chụp lấy khiên, vội lấy đao, đi ra ngoài sân.

Trống Dã: Con đi đây mẹ nhé! Con đi!

H'Bia Klủ: Chờ con chờ! Con như mặng vẫn còn lông tơ!

Trống Dã: Kệ mẹ ơi kệ! Con đến đấu với Dăm Bhu đây.

Trống Dã không nghe theo lời khuyên của mẹ và ra đi.

Thế là Trống Dã chạy đến bú mẹ xong chụp lấy kiếm vụt đi mất.

Hãy nhìn cậu bé Trống Dã, tay cầm đao bằng vỏ đậu, vai đeo khiên to bằng bát ăn, cậu đi đi mãi. Mười buôn đi ngang, tám buôn qua, đi đến buôn Dăm Bhu. Đến bến nước, cây cau, rìng buôn chàng Dăm Bhu. Chàng Dăm Bhu chiêm đang nóng, trống đang khỏe, đang ăn năm uống tháng, tuần đang cừ, tuần đang kiêng, tuần ăn trâu ăn bò. Trống Dã đi đến làng Dăm Bhu, bước cầu thang nhà Aduôn Sun bà Si tóc quăn, bình nước gạo đeo quanh mình.

Trống Dã: Ô bà! Aduôn Sun bà si tóc quăn, bình nước gạo quanh mình, ai là chủ bến nước đầu nguồn này ơ bà?

Aduôn Sun: Cháu không nghe sao! Danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi sao! Đây là bến nước của chàng Dăm Bhu, người dũng mãnh, như nắng mùa hè không dịu bóng.

Trống Dã: Thế hả bà! Cháu mặng vẫn còn lông, mía còn vỏ, người còn nằm trong chăn nệm, cháu ở buôn xa, mẹ cha từ không nuôi.

Trống Dã đi về phía buôn của Dăm Bhu. Đến bìa làng,

chàng giấu khiên đao và vào giữa buôn. Thấy đám trẻ con đang nô đùa trước nhà, cậu chơi cùng với trẻ. Sau một hồi nô đùa với trẻ dưới đất, Trống Dã nhảy lên cầu thang của nhà Dăm Bhu.

Tôi tớ: Ôi ông chủ ơi! Hãy xem con nhà ai đây này, leo cầu thang khiến thang sụp đất.

Dăm Bhu ra bước ra hiên nhà và xem thử.

Dăm Bhu: Thằng bé đâu rồi?

Tôi tớ: Nó đây này. Nó đang còn trẻ con!

Dăm Bhu: Ô cháu! Có phải cháu leo cầu thang sụp xuống đây không?

Trống Dã: Đứng đây bác ạ! Đứng là cháu đây!

Dăm Bhu: Vậy, cháu hãy kéo thử cầu thang lên nào?

Trống Dã kéo cầu thang lên như cũ.

Dăm Bhu: Thế cháu từ đâu đến đây?

Trống Dã: Ôi bác ơi! Cháu mồ côi mẹ, chết cha, như cây kthih kton (cây dương xỉ nước) bị nước vùi nước dập. Nay cháu đến sống không công, vác nước như gái không chồng với bác thôi.

Dăm Bhu: Hãy vào đây nào!

Trống Dã vào nhà. Dăm Bhu đang cúng sức khỏe, chuỗi đặt giữa chân. H'Bia Yáo đang bế đứa trẻ giữa đùi. Dăm Bhu chiêng đang nóng, trống đang khỏe, đánh chiêng đôi, gõ trống cặp, đập trống ba, gọi thần linh, bái tổ tiên. Chiêng dưng, trống nghỉ. Dăm Bhu mời Trống Dã ăn thịt. Trống Dã ăn thịt và cầm lấy miếng da dày và gior lên.

Trống Dã: Cái này là gì hở bác? Đây là miếng vải rách phải không?

Dăm Bhu: Không phải! Đây là món người giàu thích, kẻ sang giành đấy!

Trống Dã: Còn cái này, người ta có ăn không hả bác?

Dã Bhu: Có chứ, gan trâu đây cháu ạ!

Trống Dã tiếp tục ăn. Xong xuôi, lại nô đùa cùng với bọn trẻ.

Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một tháng. Một sáng thức dậy, đang sưởi ấm cùng tôi tớ quanh bếp lửa, Trống Dã đã gạc bọn tôi tớ ngã lăn ra đất.

Tôi tớ: Ô ông ơi! Đứa trẻ này đã xô chúng con khi đang sưởi ấm.

Dã Bhu: Ôi cháu đây ư!

Trống Dã: Phải, cháu đây! Bác đừng mắng cháu. Cháu đùa đây mà.

Nghỉ một ngày ngơi một năm, nghỉ một ngày ngơi một đêm. Sau một thời gian Trống Dã đã sống với Dã Bhu, mỗi lửa mời rượu, phân thối chia cá cho kẻ giàu sang. Trống Dã bước vào phòng, sà vào buồng trong của H'Bia Yáo. Véo bấp chân nàng H'Bia Yáo đến trầy, véo bấp đùi H'Bia Yáo đến xước.

Trống Dã: Nàng có biết ta không ơ nàng H'Bia Yáo!

H'Bia Yáo: Ô, ta đoán xem em có phải là cháu của chàng Y'Khing Jũkhông? Ta nghe thiên hạ bảo cháu Y'Khing Jũlà Trống Dã.

Bỗng nhiên Trống Dã bật cười, quay trở ra phòng khách lấy roi đến chỗ Dã Bhu.

Trống Dã: Đây là roi gì mà đồ thế này ơ bác?

Dã Bhu: Đây là roi để quất nô lệ.

Trống Dã cất lên xà dọc và vớ lấy dùi trống.

Trống Dã: Ô bác, cháu muốn đánh trống bác ơi!

Dã Bhu: Đánh, cứ đánh đi cháu!

Trống Dã đánh trống, vừa đánh vừa xoay đến nỗi thùng cả trống, trống thùng dùi roi. Cậu thốt lên.

Trống Dã: Ô bác! Trống đã thùng rồi!

Dăm Bhu: Thùng cũng chẳng sao cháu ạ! Thùng trống này hãy đánh trống khác.

Trống Dãl chụp lấy kông (knh).

Trống Dãl: Ô bác! cháu muốn đánh kông!

Dăm Bhu: Cứ đánh đi cháu!

Trống Dãl đánh kông, kông thùng, sau đó nhảy xuống đất nô đùa với bọn trẻ. Trống Dãl lấy cây chơi trò đẩy gậy. Hai người một đầu, Trống Dãl một mình, rồi ba người, bốn người, rồi năm người... nhưng vẫn không thắng nổi Trống Dãl.

Đám trẻ: Nào, hãy lấy dây thùng ta cùng kéo co đi nào!

Trống Dãl chạy đến lấy dây thùng. Họ thi nhau kéo, mười người, hai mươi người nhưng vẫn không thắng nổi Trống Dãl. Hết cả đám trẻ vẫn không thắng nổi Trống Dãl. Lũ trẻ đũa đũa trầy mặt, đũa xước mũi cùng kéo nhau đi mách ông Dăm Bhu.

Đám trẻ: Này ông ơi! Đũa trẻ này kéo chúng cháu trầy mũi, xước mặt ông ạ!

Dăm Bhu: Nó khỏe thật à? Để ta thử xem, nhỏ như con chim sẻ, bé như cái mắt xàgạc, tao giẫm một lần không đủ bàn chân.

Trống Dãl: Hãy lại đây bác, lại đây!

Dăm Bhu nhảy xuống xuống đất, chụp lấy dây thùng thi nhau kéo với Trống Dãl.

Trống Dãl: Đến phiên cháu kéo nhé!

Đến lượt Trống Dãl kéo. Trống Dãl vừa kéo vừa giựt dây khiến Dăm Bhu té nhào xuống bãi bùn³⁶ ngã nhào xuống đóng trâu. Dăm Bhu vùng dậy chụp lấy khiên đao.

Dăm Bhu: Ô thằng bé này! Ngươi khỏe thật à! Ngươi muốn ta chém không thương, không tiếc, giết không nương tay,

³⁶ Nơi đổ nước và xác rượu cần lâu ngày, đọng lại thành vũng nước bẩn.

giết như heo như chó không?

Trống Dã: Đùng bác đùng! Đợi bác đợi! Để cháu đi lấy bát thường của mẹ cháu ở bìa làng.

Trống Dã chạy đi lấy khiên đao ở bìa làng rồi trở vào.

Trống Dã: Đây này! Nếu bác nói tê giác đọ sừng, voi đọ ngà thì bác cháu ta đọ sức nhé! Cháu muốn thử tim hổ, muốn ném tim gấu, nhắm tim chó sói, để biết đáng hay nhạt! Nơi này cháu nghe danh vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây ai ai cũng bảo bác là người hùng mạnh bác ạ.

Dã Bhu: Khoan khoan! Cháu rồn chưa loi, mụ bà mới đặt tên, ngọn nến đang cháy trên đầu, khoan cháu khoan.

Trống Dã: Mặc kệ! Nếu sống cháu thành trâu rừng, nếu chết cháu thành trâu thần, xương cốt để mẹ cháu cúng trong làng.

Dã Bhu: Cháu không nghe à! Dang vang đến thần, tiếng lừng khắp núi, nghe đông tây bảo rằng Y'Khing Jũ ta đã chém không thương, đâm không tiếc, giết không nương tay, giẫm như giẫm lợn, đạp như đạp chó sao?

Trống Dã: Xưa cũ, cậu ấy đã mắc nợ gì với bác?

Dã Bhu: Không có gì cả! Sừng tê giác tự ta đến tranh, ngà voi tự ta đến đòi, vợ kẻ giàu sang tự ta đến chiếm. Ta muốn H'Bia Yâu về nấu cơm cho ta, cháu không nghe đông tây nói sao?

Trống Dã: Mặc kệ bác! Voi đực thử ngà, voi cái thử cưỡi, ngựa đực chết, lừa khiên đao, áo tuột cũng tại đây.

Dã Bhu: Thôi cháu thôi! Ta xem cháu chỉ bằng đầu con ruồi, cổ bằng cổ chim cú, một lần nhún ta vút lên tận ngọn knia, thôi cháu thôi.

Trống Dã: Mặc bác! Bác không nghe danh vang đến thần, ta đây là Trống Dã, cháu Y'Khing Jũà?

Dã Bhu: Đây, cháu mang khiên gì đến?

Trống Dã: Khiên một đục, đao một găm, múa hướng tây ngã hướng tây, múa đông ngã hướng đông. Thế còn bác! Bác mang khiên gì?

Dã Bhu: Ta à! Khiên to bằng lưỡi trâu, đao to bằng quả đại khái, ba người nâng ba người đỡ, múa phía dưới tựa chuông rung, múa phía dưới tựa sấm găm, lưỡi lao như hoa tranh. Đừng cháu đừng!

Trống Dã: Mặc kệ! Cháu thì khiên thần, đao thần, khiên thần ác, khiến đui người giàu tan, đui kẻ sang nát.

Dã Bhu: Thôi cháu thôi! Sợ người khuấy quở, sợ yang cười, sợ trúng ché tuk ché ba người giàu sang trong buồng kín. Này gà làng đuổi thử gà rừng xem nào!

Trống Dã: Hãy đuổi cháu đi! Gà làng đuổi gà rừng là lệ thường.

Cậu Trống Dã một cái nhảy qua ngọn cây kna, một cái nhún vượt qua ngọn cây vừng, vừng sáng từ người tỏa ra lấp lánh qua tầng mây xanh. Chàng Dã Bhu đuổi theo Trống Dã từ khi mặt trời nằm trên xà dọc đến buổi chiều, trượt Trống Dã như bắt cá dưới nước, đuổi như đuổi cá sấu trong thung sâu,...

Dã Bhu: Ô nàng H'Bia Yáo, nàng hãy ném bầu nước cho ta nào!

H'Bia Yáo ném bầu nước cho Dã Bhu, Trống Dã chụp lấy.

Dã Bhu: Ôi thôi ta không được rồi nàng H'Bia Yáo! Hãy ném cho ta gói xôi.

Nàng H'Bia Yáo ném gói xôi, Trống Dã cũng chụp lấy.

Dã Bhu: Nàng hãy ném cho ta miếng trâu!

Nàng H'Bia Yáo ném cho miếng trâu, Trống Dã cũng chụp lấy. Hãy xem kìa, chàng Dã Bhu nhảy không nhanh nữa rồi.

Dã Bhu: Này cháu! Gà rừng đuổi gà làng đi!

Trống Dã chup lấy khiên, rung hướng nam như gió xoáy, mùa hướng bắc như gió bão, đà dọc đà ngang bay xuống đất âm âm. Xoay hướng bắc gãy cành cây tùng, xoay hướng nam gãy cành gòn rặng rấc. Trống Dã người cho cái thân, yang cho cái mạnh. Trống Dã xoay về hướng bắc Dã Bhu vãng theo hướng bắc.

H' Bia Yáo: Hãy chém Dã Bhu đi cháu, ta không tự đến nấu cơm cho hắn. Ở cháu Trống Dã, cháu chém hắn bằng được, sùng tê giác hắn đến chiêm, hắn giết chết cậu của cháu tận nhà!

Trống Dã xoay khiên về phái nam, Dã Bhu vãng về hướng nam.

Trống Dã: Này bác, bác về hướng tây làm gì đấy!

Dã Bhu: Ta đi xem lại chuồng voi.

Trống Dã xoay hướng đông, Dã Bhu vãng về đông.

Trống Dã: Bác đi đâu về đấy?

Dã Bhu: Ta đến thăm chuồng trâu.

Trống Dã ba lần nhảy chém phập ngay bắp chân.

Trống Dã: Bắp chân của bác bị sao kia?

Dã Bhu: Máu viền chăn của vợ ta ở nhà đấy.

Phập chém giữa đùi.

Trống Dã: Đùi của bác bị sao thế?

Dã Bhu: Viền chăn sọc của vợ ta ở nhà.

Phập giữa bụng.

Trống Dã: Bụng bác làm sao thế?

Dã Bhu: Chỉ tuột, ruột gà đến thời nó sỏ, đến kỳ nó ra, thời nó hết là chuyện thường.

Phập cánh tay, Dã Bhu như bò câu gãy cánh, lão đảo như gà gãy chân, quỵ ngã. Tiếng khóc la inh ỏi khắp làng.

Trống Dã: Ô lũ trẻ! Lấy đục đục miệng hắn, lấy dùi dùi thủng tai hắn, mẹ cha hắn quên dạy, dạy sáng mắt, chiều tan, tìm

gan hấn bầm như bắp chuối muộn. Ở chim ngiêk một ngàn, chim ktrâu một vạn, ơ tôi tớ khắp đó đây! Ai chặn bò thì lừa bò, ai chặn thì dắt trâu, ai chặn voi thì mang voi. Người đen như bầy kông, ùn ùn như kiến như mối, tôi trai tớ gái kéo nhau từng từng, lóp lóp theo Trống Dã.

Trống Dã: Thế còn mợ, ơ H'Bia Yáo ?

H'Bia Yáo: Oi cháu ơi! Cháu đi ta cũng đi, cháu về ta cũng về thôi! Đâu phải ta tự đến nấu cơm cho hấn. Sừng tê giác hấn giành, ngà voi hấn chiếm, con nhà giàu hấn đến tranh đến chiếm.

Đoàn người đi theo Trống Dã, đông như bầy kông, đặc như bầy thiêu thân, ùn ùn như kiến như mối, tôi trai tớ gái kéo theo từng từng lóp. Cậu Trống Dã chiêu thổi kèn ki pah, sáng kèn ngà, dân làng kêu khóc đầy đường, chàng vẫn cứ bước. Mười buôn ngang, tám buôn qua, đi về buôn của chàng Y'Khing Jũ. Đến bìa làng, bước xuống từ lưng ngựa, cậu chạy một mạch chạy lên cầu thang, vội nhào tìm vú mẹ.

Trống Dã: Ô mẹ! cho con bú với!

Trống Dã bú như đói, như khát, bú thỏa con khát sữa.

Mẹ Trống Dã: Ôi con trai yêu, con trai quý của mẹ! Con rón chưa loi, thế mà đã biết đánh mkang, biết vậy Mnông, biết kiếm vòng chuỗi ngọc, con bà mụ mới đặt tên, nên còn sáng trên đầu.

Bú xong, Trống Dã đi đến kho thóc. Tìm xác cậu Y'Khing Jũ, lúa đã mục, cỏ đã khô, ma quỷ đã mang theo. Trống Dã lật chăn, cứ chăm chăm nhìn xác cậu Y'Khing Jũ.

Trống Dã: Ôi cậu, ơ cậu ơi!

Trống Dã tái tạo cho cậu Y'Khing Jũ sống lại.

Trống Dã: Thuի! Lá sắp lá ngựa, nếu tôi là con thần con thánh, hãy cho cậu tôi được hồi sinh.

Cậu Y'Khing Jũ từ từ cử động và ngồi dậy.

Trống Dã: *Ồ cậu ơi! Hãy biết ăn đi !*

Y'Khing Jũ biết đòi ăn cơm, biết đòi uống nước, lấy nước.

Trống Dã: *Hãy đứng dậy! Hãy biết chạy ơ cậu!*

Y'Khing Jũ biết đứng dậy, biết chạy, té xuống, Trống Dã tiếp tục hồi sinh cho cậu. Y'Khing Jũ chạy xuống đất, chạy xa dần xa dần...

Trống Dã tiếp tục cầu Y'Khing Jũ chạy quanh buôn, lại té. Trống Dã lại tiếp tục hồi sinh cho cậu. Qua bảy lần Trống Dã cầu, Y'Khing Jũ chạy quanh buôn không biết mệt, không mỏi. Bảy ngọn núi một lần nhảy, bảy ngọn thác một lần nhún, Y'Khing Jũ lại đẹp trai như xưa.

Trống Dã: *Được rồi cậu ạ! Chừng ấy đủ rồi, cậu đã trở lại như xưa.*

Thế là, cậu Y'Khing Jũ trở lại như xưa, quần khổ sọc ba vòng, mặc áo Jrai ba lớp cuốn, ba lớp viền, mặc áo nút dày, dáng người như trai mới lớn.

Trống Dã: *Ồ cậu, H'Bia Yáo đây này, lại tiếp tục nấu cơm cho cậu đây.*

Y'Khing Jũ: *Thôi cháu thôi! Cậu nhảy không còn nhanh, nhún không nhạy nữa cháu ạ!*

Trống Dã: *Không sao đâu! Mẹ đã gã cậu với bà ấy từ khi đưa gang mới ra hoa, đưa nước mới ra nụ, mẹ đã buộc trai với gái từ khi chưa có thai.*

Hãy đồng ý đi cậu! Cậu với H'Bia Yáo. Nếu cậu không đồng ý, cháu sẽ chém không nương tay. Cậu với H'Bia Yáo, hai người xứng đôi vừa lứa, chồng đẹp trai, vợ xinh gái.

Chàng Y'Khing Jũ với nàng H'Bia Yáo, bảy bò lại thui một ngày, bảy trâu lại đốt trong một đêm, cúng năm cầu tháng lại như

xưa. Mở tiệc "ăn năm uống tháng". Máu bò lại chạm đao, huyết trâu lại bôi đui, rượu ngọt lại nhỏ chân. Cầu thần, khẩn dương phù hộ cho H'Bia Yáo và Y'Khing Jũ lại nên vợ nên chồng. Tuần cử tuần kiêng, tháng cử tháng kiêng, tuần ăn trâu, tháng giết bò. Mổ trâu hết một rừng lông, thui bò sạch một đôi le, quay dê khói đen cả bầu trời. Lễ hội kéo dài hết một mùa khô. Nay lễ đã xong, rượu đã nhạt, chén đã phai, mọi người ra về, ai về nhà nấy.

Y'Khing Jũ và H'Bia Yáo nghỉ một ngày ngơi một đêm, nghỉ một tháng ngơi một năm.

H'Bia Yáo: Ô chàng Y'Khing Jũ! Bây giờ chúng ta trông nương giữ rẫy, trông nom luống hành không bị tàn, bụi gùnh không bị héo.

Y'Khing Jũ: Ô chim giêk một ngàn, chim ktráo một vạn, ơ tôi tớ của ta khắp đó đây! Bây giờ chúng ta lo việc làm ăn, chăm lo nương rẫy!

Thế là đoàn người ra đi. Họ đông như bầy cà-tong, đặc như đàn thiêu thân, ùn ùn như kiến như mối. Việc đã xong, rẫy đã đẹp. Họ quay về làng. Y'Khing Jũ - H'Bia Yáo buông lại sừa, krai lại đốt, lại ăn năm uống tháng. Rượu bầy chén lại khai, bò bầy con lại mổ, trâu bầy con lại khẩn thần linh, mời ông bà tổ tiên. Đánh cồng mừng, cồng mai, đánh nhẹ nhẹ vang lên cao, đánh ở dưới xuyên qua xà ngang, đánh ở trên xuyên qua xà dọc, khi vượn quên đu cây, ma quỷ quên làm hại người, chuột sóc quên đào hang, rắn hổ mang trườn dài trên mặt đất, huou đứng ngẩn, thỏ ngồi ngờ, hươu sao đứng thân thờ quên ăn cỏ, cọp, tê giác trong thung sâu quên cho con bú bởi mãi vui mừng nghe tiếng cồng mừng, cồng mai của nàng H'Bia Yáo và chàng Y'Khing Jũ mà thôi./.

-----//-----

NHÀ XUẤT BẢN ĐÀ NẴNG

Lô 103 – Đường 30 tháng 04 – P.Hòa Cường Bắc – TP. Đà Nẵng

ĐT: 0236 3797814 – 3797823

Fax: 0236 3797875

www.nxbdanang.vn

TS.BUÔN KRÔNG THỊ TUYẾT NHUNG

**SỬ THI ÊĐÊ – AGHAN MDRỒNG DAM VÀ
Y'KHING JUH BIA YÀO**

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Giám đốc TRƯỞNG CÔNG BÁO

Chịu trách nhiệm nội dung

Tổng biên tập NGUYỄN KIM HUY

Biên tập: Nguyễn Đức Thảo Vy

Trình bày: Nguyễn Thị Hồng Vân

Thiết kế bìa: Nguyễn Duy Long

Sửa bản in: Buôn Krông Thị Tuyết Nhung

Liên kết xuất bản: TS.Buôn Krông Thị Tuyết Nhung

Địa chỉ: Trường Đại học Tây Nguyên

567 Lê Duẩn, Ea Tam, TP. Buôn Ma Thuột

In cuốn, khổ 16 x 24 cm. Tại Công ty in ấn, Quảng cáo An Thuận

Địa chỉ: Số 06 đường Quang Trung, TP. Buôn Ma Thuột

Số ĐKXB 2131-2019/CXBIPH/03-86-ĐaN cấp ngày 27/6/2019

Số QĐXB 497/QĐ-NXBĐaN cấp ngày 25 tháng 6 năm 2019

Mã số ISBN: 978-604-84-4269 -9

In xong và nộp lưu chiểu Quý IV năm 2019

Tác giả Buôn Krông Thị Tuyết Nhung (Tuyết Nhung Buôn Kông), dân tộc Êđê, sinh ra và lớn lên bên dòng Sông mẹ Krông Ana, tỉnh Đắk Lắk. Hiện nay, giảng dạy tại Trường Đại học Tây Nguyên. Giảng dạy và nghiên cứu về ngôn ngữ, văn học và văn hóa các DTTS Tây Nguyên.

Các chuyên khảo của tác giả đã công bố:

1. Văn hóa mẫu hệ qua sử thi Êđê, Nxb Văn hóa Dân tộc ấn hành, năm 2010, tái bản năm 2012.
2. Lễ hội truyền thống của người Êđê ở Đắk Lắk, Nxb Văn hóa Dân tộc ấn hành, năm 2016.
3. Văn hóa ẩm thực của người Êđê ở Đắk Lắk, Nxb Văn hóa Dân tộc xuất bản năm 2009.
4. Luật tục Bahnar trong đời sống đương đại, Nxb Đà Nẵng ấn hành, năm 2019.
5. Luật tục Bahnar (Song ngữ Bahnar – Việt), Nxb Đà Nẵng ấn hành, năm 2019.

ISBN: 978-604-84-4268-2

GIÁ: 120.000 đ

